
DE PLATE

MAANDBLAD

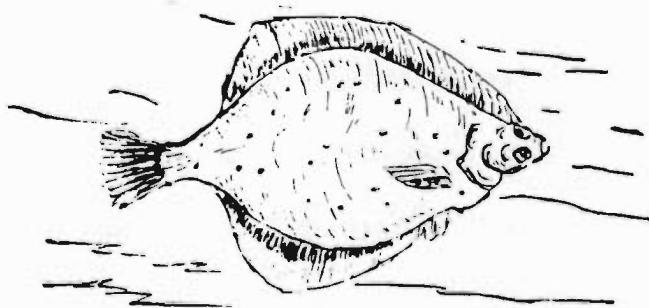
JAN. 1985

Redactie : DE PLATE

c/o O. VILAIN

Rogierlaan, 38 bus 11

8400 Oostende

AN HYP

SPAARKAS KREDIETEN

A. VAN ISEGHEM

Alle verzekeringen Hypotheken

Stockholmstraat 47 a

8400 Oostende

Tel. 059/70 35 73

Plaatsingen op korte termijn bij

AN HYP

SPAARKAS KREDIETEN

Kantoor Oostende :

Wapenplein 8-8400 Oostende Tel. 059/50 49 11 (6 l)

geven U :

- * **voordelige rente**
- * **vrijstelling van roerende voorheffing (tot 50.000 Fr. intrest)**
- * **onmiddellijk volledig opvraagbaar**
- * **ongevallenverzekering**

Een vriendelijk onthaal en een persoonlijke service
zullen U te beurt vallen.

Privé parking voor klanten

Elke dag open van 9 tot 12.30 uur en van 14 tot 17.30 uur

Op zaterdag van 9 tot 12 uur

Ook onze agenten in de stad staan steeds tot uw dienst.

D E P L A T E

TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEMKUNDIGE KRING "DE PLATE"

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.
Aangesloten bij de KULTURELE RAAD OOSTENDE

en het WESTVLAAMS VERBOND VAN KRINGEN VOOR HEEMKUNDE
Statuten gepubliceerd in de Bijlagen tot het Belgisch
Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en gewijzigd volgens
de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 15 mei 1975
nr. 3394 en nr. 3395.

Verantwoordelijke uitgever : A. VAN ISEGHEM
Ijzerstraat 1
8400 OOSTENDE

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen
getekende bijdragen.

14de jaargang, nr. 1 januari 1985.

VOOR DE INHOUDSTAFEL VAN DIT NUMMER, ZIE DE LAATSTE BLADZIJDE

JANUARI - ACTIVITEIT

ZEER BELANGRIJKE UITNODIGING

Het bestuur van de OOSTENDSE HEEMKUNDIGE KRING DE PLATE
heeft de eer en het genoegen zijn leden uit te nodigen op
de jaarlijkse ledenvergadering die doorgaat op :

donderdag 31 januari 1985 om 20 uur stipt

in de conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr Colen-
straat 6, Oostende.

PROGRAMMA

1. Welkomstwoord door de heer A. VAN ISEGHEM, voorzitter
en hulde aan de overledenen.
2. Toelichting op het jaarprogramma door de heer
J.B DREESEN, secretaris.
3. Diavoordracht : MERKWAARDIGHEDEN OP OOSTENDSE GEVELS
door de heer G. CORNILLIE.
4. VEILING VAN DE PLATE onder leiding van de heer O. VILAIN,
ondervoorzitter.
Een lijst van de te veilen stukken zal ter beschikking
gesteld worden van de leden.

Daar de veiling uitsluitend aan de leden is voorbehouden,
zal het nodige gedaan worden opdat leden en niet leden,
die zich in regel willen stellen met hun lidmaatschaps-
bijdrage 1985, dit aan de ingang kunnen doen.

J.B.D.

JAARPROGRAMMA "DE PLATE" 1985

1. Donderdag 31 januari 1985 om 20 uur.
  - MERKWAARDIGHEDEN OP OOSTENDSE GEVELS. Diavoordracht door de heer Guy CORNILLIE.
  - Jaarlijkse VEILING VAN DE PLATE, voorbehouden aan leden, onder leiding van de heer Omer Vilain.

2. Donderdag 28 februari 1985 om 20u30.
  - DE ONTSTAANSGESCHIEDENIS VAN ONZE KUST. Diavoordracht door Mevrouw Cecile BAETEMAN.

3. Dinsdag 12 maart 1985 om 15.00 uur.
  - OOSTENDE GEDURENDE DE TWEEDE WERELDOORLOG. Namiddagvoordracht door de heer Omer VILAIN.

4. Donderdag 28 maart 1985 om 20u30.
  - DEVOTIE EN BIJGELOOF. Voordracht door de heer Marcel MESSIAEN.

5. Zaterdag 20 april 1985 om 14.00 uur.
  - KEN UW STAD. Bezoek aan het Museum van Schone Kunsten ter gelegenheid van de ENSORTENTOONSTELLING, onder leiding van de heer Norbert HOSTYN.

6. Donderdag 25 april 1985 om 20u30.
  - DE WESTVLAMING VERBIEST ALS CHINESE ASTRONOOM. Diavoordracht door de heer Roger BLONDEAU.

7. Zaterdag 11 mei 1985 om 14u30.
  - KEN UW STAD. Monumentale grafstenen op het oude kerkhof. Geleide wandeling onder leiding van de heer Jean-Pierre FALISE.

8. Donderdag 30 mei 1985 om 20u30.
  - ONS VERLEDEN UIT DE LUCHTFOTOGRAFIE. Diavoordracht door de heer Etienne COOLS.

9. Zondag 16 juni 1986 om 09.00 uur.
  - Studiereis naar het KASTEEL VAN WIJNENDALE en het VLAS-MUSEUM te Kortrijk onder leiding van de heer Jan DREESEN.

10. Zaterdag 21 en Zondag 22 september 1985 (vermoedelijke datum)
  - LANDSDAG VAN HET VERBOND VOOR HEEMKUNDE met als thema DE VISSERIJ.

11. Donderdag 26 september 1985 om 20u30.
  - HET BELEG VAN OOSTENDE 1601-1604. Diavoordracht door de heer Germain BILLIET.
12. Zaterdag 12 oktober 1985 om 15.00 uur.
  - KEN UW STAD. Geleid bezoek aan de SINT-PETER en PAULUSKERK onder leiding van de heer Norbert HOSTYN.
13. Donderdag 31 oktober 1985 om 20u30.
  - DE VALCKES'S : UIT DE GESCHIEDENIS VAN EEN OOSTENDSE FAMILIE. Voordracht met lichtbeelden door de heer Eddy A. VAN HAVERBEKE.
14. Dinsdag 12 november 1985 om 15.00 uur.
  - DE GESCHIEDENIS VAN OOSTENDE. Namiddagvoordracht met dia's door de heer Jan DREESEN.
15. Donderdag 28 november 1985 om 20u30.
  - WESTVLAAMSE HUMOR IN DE KERK. Voordracht door de heer GELDHOF.
16. Zaterdag 7 december 1985 om 19u30.
  - OOSTENDSE KLEINKUNSTAVOND. voorafgegaan door het jaarlijks souper.
17. Donderdag 19 december 1985 om 20u30.
  - DE OOSTENDSE COMPAGNIE. Voordracht door de heer Edward BAELS.

Van de meeste Oostendse onderwerpen zullen terzelfdertijd thematentoonstellingen in het Heemmuseum georganiseerd worden.

J.B. DREESEN

Wie Oostende in de zestiger jaren van de vorige eeuw op een kadastrale kaart bekijkt, heeft al vlug door hoeveel gronden de Staat in zijn bezit had. Dit kan moeilijk anders, gezien duinen, fortificaties en andere havengronden van één of ander ministerie afhingen.

Veelvuldig zijn dan ook de concessies die private personen of zelfs het gemeentebestuur aanvroegen bij de betrokken departementen. Interessant zijn, bij het nagaan van die machtigingen, de motieven die Bruggen en Wegen aanvoerde. Ze geven ons een tekenend tijdsbeeld van die toch wel kleine Place d'Ostende.

Voor Oostende heb ik een aantal aanvragen en toegestane concessies nagegaan in de periode 1862-1864. Het Ministerie van Openbare Werken stelt stereotiep de algemene voorwaarden op, waaraan de betrokkenen zich dienen te houden. Vooreerst is de algemene eis dat de huurder zich dient te schikken naar de militaire en burgerlijke overheden van wie de gronden afhangen. Een stuk weiland bijvoorbeeld dat paalt aan het glacis van het Wellingtonfort valt onder supervisie van het Ministerie van Oorlog. De huur wordt betaald aan de Dienst der Domeinen die de pacht zelf bepaalt. Ieder stuk grond dient de huurder op eigen kosten, via een agent van Bruggen en Wegen zelf te betalen. Onderverhuren mag niet en nooit kan iemand noch zijn erfgenamen er aanspraak of bezit maken.

Tenslotte dienen de huurders in geval van terugvordering het perceel grond in dezelfde staat over te dragen, als dat ze het in concessie hebben gekregen. Wie tekort schiet, wordt beboet wat de rechtstreekse belastingen ten goede komt.

Overlopen we individuele aanvragen.

Zo vonden we enkele eigenaars van oesterputten die ondernemend en expansief dachten. August VALCKE die ten Oosten van de haven een park bezat, bewam op 8 oktober 1862 de toelating, onder strikte voorwaarden, een verbinding tot stand te brengen "entre l'aqueduc de prise d'eau de son parc et le bassin de retenue de la nouvelle écluse de chasse, dite Leopold...."

De Gentenaar VANLOO-BERNIER die een park exploiteerde dat op staatsgrond lag, ten westen van Oostende, vroeg uitbreiding en de oprichting van een muur langsheen het voetgangerswegeltje, wat hem op 26 september 1882 werd toegestaan.

Veel aanvragen hadden betrekking op gronden omheen het Wellingtonfort. Weduwe GALLE, wonende te Middelkerke, vroeg een stuk grond "au pied du glacis du fort Wellington". Openbare Werken was van oordeel dat zij geen aanspraak erop kon maken, aangezien haar reeds op 7 november 1882 een terrein van 15 are 22 c in concessie werd gegeven. Waarop ze "une maisonnette d'habitation dans les dunes" zou bouwen.

Voorrang werd gegeven aan de duinwachter Henri CORVELEYN, die voor een woonst en bijbehoren (16 are 80) in

aanmerking kwam teneinde in de duinen en op de zeedijk beter zijn functie te kunnen uitoefenen (31 oktober 1864).

Zelfs burgemeester HAMILTON van het toenmalig autonome Mariakerke vroeg gronden in de onmiddellijke omgeving van de bewuste militaire zone. Een zekere Ch. GUNST had die bij ministerieel besluit van 11 april 1860 toegewezen gekregen maar het ongebruik van die faciliteit was blijkbaar niet in goede aarde gevallen bij ZUBER, de toenmalige directeur-generaal van Bruggen en Wegen die op 6 november 1862 bevestiging kreeg.

Nog in die buurt had een Oostends dokter, Charles FREYMAN, een concessie van 11 are 40 "à l'effet d'être mise en culture" waarop hij vanaf 17 januari 1863 verschillende gebouwen mocht oprichten. Immobiliën in de 19e eeuw die de vastgoedsector in de duinen ontdekken.

Met de bouw van het eerste Kursaal (1851) hadden gewiekste zakenlui als de JEANS en de BEERBLOCKS het oog laten vallen op het westelijke gedeelte van de zeedijk. Gabriel JEAN scoort met zijn "Pavillon des Bains" hoge toeristische punten. Niet verwonderlijk is de ministriële brief van 24 juni 1862 waarin hem de toestemming verleend wordt een nieuwe zaal (16 m. op 7 m.) te bouwen, de latrines af te breken en ze te vervangen door nieuwe tegen de westelijke steunmuur van het paviljoen en tenslotte "de clôturer au moyen d'un grillage en fer le terrain devant le cour". Select cliënteel heeft ook recht op wat.

Al vlug hadden de Domeinen door dat hier wat te rapen viel en de brief besluit dat de pacht, jaarlijks betaald aan de staat door de stad Oostende die de grootste participatie had, "sera majoré avec la nouvelle importance donnée au dit établissement..."

Ook Constant en Charles BEERBLOCK laten zich niet onbetuigd. Van Schepen en advocaat Charles JANSSENS weten ze een terreinconcessie te bekomen die op 7 januari 1864 bij ministerieel besluit bekrachtigd wordt. Ook de toestemming om hun etablissement te vergroten hebben ze hierbij op zak.

Verderop, naar Mariakerke toe lagen de koninklijke paviljoenen van Zijne Majesteit de Koning en Zijne Koninklijke Hoogheid de Hertog van Brabant ! Toen gluurden perslui nog niet om intimiteiten in hun télé te verzamelen; niettemin werd de privacy gevrijwaard.

Mevrouw Julie HUNGS, eigenares van Hotel de Prusse had ook een aanvraag tot concessie ingediend, in de hoop een ijskelder en een woonpaviljoentje voor de bewaker te mogen oprichten. Niet zozeer de westelijke verdedigingswerken die aan het terrein paalden vormden het obstakel maar "il serait pas convenable de laisser établir des constructions particulières à proximité des pavillons de la Famille Royale..."

Wij sluiten met een anekdotische noot.
Hoofdwachter van de nieuwe vuurtoren, MICHEL, vraagt in een brief "de pouvoir établir dans les dunes en arrière du phare un abri ou refuge en bois pour chèvres ?..."Wat hem graag op 12 oktober 1863 wordt toegestaan.

Ledigheid kende de man wellicht niet...

(vervolgt)

Ivan VAN HYFTE

ENSORIANA

Frans AERTS : "Ensor blijft niet in Zurich" in de Standaard, 20 oktober 1984 (Standaard der Letteren, p. 1, kol. 1-4)

Historiek van ENSOR'S gekende schilderij "Intrede van Christus te Brussel"; verlucht met een voorheen onuitgegeven foto van de meester, gezeten op een ezel.

TOEVALLIGE VONDST OVER OOSTENDE

In het Rijksarchief te Kortrijk, in het fonds Kasselrij-archief, komen er, in Scabinale 1e reeks onder Nr 58, ongeveer 46 registers en liassen voor, die betrekking hebben op de heerlijkheid Sint-Pieters (de heer was de abt van de grote Sint-Pietersabdij te Gent) in Desselgem en in Beveren a/d Leie.

In het register R. 1590-1604 las ik op folio 248 het volgende : Saterdaechs in julio den XIen dach waist / dat men 't Munchof binnen Desselghem omtrent / den neghenen smorghens van de guesen van / Oostende ten enden af branden sach anno / 1598 saleegher memorien.

Normaal komen dergelijke zaken niet voor in deze registers. Het moet een buitengewone gebeurtenis geweest zijn dat de griffier van de schepenbank tussen al de andere zaken : leningen, kopen, verkopen, borgstellingen, staten van goed, klachten, enz., enz. die betrekking hebben op personen, deze algemene historische mededeling heeft opgeschreven.

Raymond VAN CRAEYNEST.

DE MOORD IN DE DUINEN BEZONGEN

Onder deze titel verscheen in het oktobernummer 1984 (pag. 166) een bijdrage waarin twee liederen van de marktzanger Frans JACOBS werden weergegeven.

Van de vriend Albert DAWYNDT uit Veurne ontving ik de mededeling dat hij in het bezit is van een vliegend blad uitgegeven door "den zanger en dichter Joseph VANSLEMBROUCK, Steene" en waarbij de woorden dezelfde zijn als die van Frans JACOBS...

De vraag is nu wie was de originele dichter ?? Heeft Frans JACOBS de tekst overgenomen van Joseph VANSLEMBROUCK ? Of omgekeerd ? In ieder geval verschenen er van Frans JACOBS twee liederen (waarvan ik de fotocopies bezit).

Op het blaadje van Joseph VANSLEMBROUCK staat nog een ander lied "Werkmanslied" gedrukt.

Joseph VANSLEMBROUCK is te Oostende beter gekend als "Jefje Miere". Hij werd geboren in 1910 - was op het ogenblik van de moord 23 jaar oud - en ging veel zingen in herbergen en samenkomsten.

Frans JACOBS moet op de Oostendse markten geen onbekende geweest zijn want ik ben in het bezit van een reeks vliegende bladen van die zanger die te Oostende verkocht werden en waarbij af en toe een "aktueel lied" als bijvoegsel mee verkocht werd. Dat Frans JACOBS de gelegenheid van de moord heeft aangegrepen om een frankske bij te verdienen is natuurlijk. Hij heeft wellicht zelfs twee verschillende liederen (telkens met dezelfde melodie) verkocht. Bij Frans JACOBS is de melodie "Fijn aan den Rijn", bij Jefje Miere is het van "In de Kroeg".

Wat eveneens opvalt is dat nergens bij Frans JACOBS te vinden is dat hij de liederen zelf gemaakt heeft ; er staat enkel vermeldt : "Frans JACOBS presenteert zijn nieuwe reeks liederen aan het vlaamsche volk met den grootsten bijval" en verder : "mijne liederen mogen door groot en klein gezongen worden".

In zijn boek "HET MOORDLIED IN DE ZUIDELIJKE NEDERLANDEN (XXe eeuw) "Aureliae Folklorica nr. 7 publiceert Julien DE VUYST nog verder twee liederen in verband met de moord in de duinen uit zijn verzameling.

Volgens DE VUYST zijn dichters en zangers van beide liederen onbekend. Wanneer we evenwel de liederen van dichterbij bekijken dan vinden wij een spoor bij het ene.

In dezelfde bundel verschenen eveneens twee liederen in verband met moorden van de hand van Josephine VERPLANCKE uit de Bourgoolendreef te Gent; het ene over "het bloedig drama te Overmeire" (7 juli 1934), het andere over "de geheimzinnige moord te Zwijnaerde" (maart 1934) alle op dezelfde melodie "Fijn aan den Rijn" en waarvan de eerste helft van strofe 1 overal dezelfde is :

"laf zijn de daders
"die zijn evenmensch vermoord
"Ja, 't is zoo wreed
"'t Gebeurde die men weer aanhoort..."

En de refreinen zijn ook altijd dezelfde : de
dichter(es) heeft het zich zeer gemakkelijk gemaakt :

"Ach moordenaar
"Wat is uw misdaad laf en groot
"Laffen barbaar
"Gij die zoo vreselijk hebt gemoord
"Denkt aan uw straf
"Die gij verdient voor uwe daad
"Eens zult gij boeten levenslang
"Door wroeging kwijnen in 't gevang
"Uwe plaats die is daar
"O moordenaar.

Wat de melodie betreft, "Fijn aan den Rijn"
was een karnavallied door Willi OSTERMANN in 1930 gemaakt en
dat erg ingeslagen heeft in onze gewesten dank zij de fonoplaat
en de "pick-up" die toen in de mode geraakte. Dat de markt-
zangers spoedig inhaakten op deze walsmelodie is begrijpelijk-
ze werd zelfs gebruikt om moorden te bezingen!!!

Toen WIJFELS veroordeeld werd tot 10 jaar op-
sluiting waren de marktzingers er als de kippen bij om over
de "welverdiende straf" te zingen en te verkopen.

Wanneer WIJFELS tien jaar later onschuldig be-
vonden en vrijgesproken werd, werd er niets over gezongen,
maar toen was het oorlog en bezetting en ten tweede een vrij-
spraak is niet zo spektakulair als een moord en een veroordeling.

Zo geraakte Oostende, een halve eeuw vóór de
"Mont Louis" reeds in de aktualiteit en de toenmalige
"hitparade".

Jef KLAUSING

THEMATENTOONSTELLINGEN 1985

januari - maart : UIT HET STADSARCHIEF : BOUWAANVRAGEN
EIND 18de EEUW.

april - augustus : EEN GREEP UIT DE ENSORBIBLIOGRAFIE

september - december : OOSTENDSE MONUMENTEN, BEELDEN &
GEDENKPLATEN

En verder, waar mogelijk, thematentoonstellingen aansluitend
bij de voordrachten.

Gustaaf SOREL

Op 17 januari aanstaande zal het 80 jaar geleden zijn dat de kunstschilder Gustaaf SOREL (+ 1981) te Oostende geboren werd.

Dit feit wordt dit jaar herdacht met een belangrijke retrospectieve Gustaaf SOREL in het Museum voor Schone Kunsten.

"De Plate" sluit bij de herdenking aan met een biografie over de betreurde kunstenaar. Een biografie die onmogelijk in de reeks "Vergeten Oostendse kunstschilders" kon opgenomen worden.

Want net als zijn stadsgenoten ENSOR, SPILLIAERT en DE CLERCK menen we dat ook het oeuvre van SOREL niet tijdsgebonden is.

* * * * *

Gustaaf SOREL werd geboren te Oostende op 17 jan. 1905 als zoon van Henri en Maria BLOMME. Hij was de jongste van een gezin van drie kinderen. Zijn zusters heetten Gabriëlle en Lambertine. Vier andere kinderen waren jong gestorven. SOREL huwde op 30 jan. 1937 met Yvonne LOMBAERT (°Oostende 2 okt. 1911). Het gezin telde drie kinderen : Louis (°1937), André (°1939) en Willy (°1947). SOREL woonde te Oostende achtereenvolgens in de Paulusstraat 59 en van 1954 af in de Kerkstraat 46. Na lange ziekte overleed SOREL te Oostende op 14 mei 1981. SOREL's verre voorouders waren oorspronkelijk afkomstig uit het Franse Noyon. Nadat SOREL's ouders in 1908 uit elkaar gingen, opende zijn moeder een linnenwinkel met stikatelier in de Sint-Paulusstraat 59, te midden van een volkse buurt waar vooral vissersgezinnen huisden.

Als kind volgde SOREL nog enkele elementaire tekenlessen aan de Oostendse Tekenschool. Toen in 1914 de oorlog uitbrak, vluchtte de familie SOREL naar Engeland. Ze verbleven er vier jaar lang te Londen en kenden er armoede. In 1919 kwam de familie naar Oostende terug. SOREL volgde de lessen aan het Kon. Atheneum van zijn geboortestad. In de figuur van Auguste DISTAVE (1887-1947) had hij een uitstekende kunstenaar als leermeester. Aan het atheneum sloot hij een hechte vriendschap met Karel JONCKHEERE. Na zijn legerdienst, die hij in 1925 in Antwerpen vervulde, volgde SOREL een schriftelijke cursus boekhouden. Met het diploma boekhouder op zak, oefende hij - erg tegen zijn zin - verscheidene bediendenbaantjes in het Oostende van de jaren voor de crisis uit.

Naar het einde toe van de jaren twintig begon SOREL's kunstenaarscarrière zich af te tekenen. Hij maakte lino's en inkttekeningen in wit-zwart. De motieven voor zijn werken zocht SOREL in zijn onmiddellijke omgeving : de zeedijk, de visserskaai, het visserskwartier... Daarbij inspireerde hij zich stilistisch op de kunst van J. MINNEN en F. MASEREEL. Zijn eerste tentoonstelling hield SOREL anno 1929 in de lokalen van het blad "Le Carillon". Het jaar daarna stelde hij tentoon in de "Circle Littéraire d'Ostende".

De kritiek oordeelde positief over SOREL's werk. In de jaren dertig volgden verscheidene tentoonstellingen, o.a. in de leidende Oostendse galerij "Studio".

In 1934 nam Sorel samen met enkele andere kunstenaars het initiatief om een academie voor schone kunsten op te richten te Oostende. Alfons BLOMME werd de directeur. Tot het lerarenkorps behoorden behalve SOREL, ook nog Antoine SCHYRGENS, Daan THULLIEZ, Michel POPPE, Jef VERBRUGGE en Dora ROMMELAERE.

In jan. 1940 werd SOREL opnieuw onder de wapens geroepen. Na de capitulatie was hij een tijdlang krijgsgevangene in een Oostendse kazerne. Tenslotte keerde hij naar huis terug. Tijdens de oorlog werkte hij overdag bij de diensten van de K.O.O. en Winterhulp. De vrije uren besteedde hij aan tekenen en schilderen. Meer en meer gebruikte hij kleur in zijn werk. Er ontstonden twee kernachtige groepsportretten van het personeel van de K.O.O. en van Winterhulp. Zijn onderwerpen waren verder vooral volkstypes uit zijn buurt. De evacuatieperiode brachten SOREL en zijn gezin door te Wezembeek-Oppem en te Elsene. Kort na de bevrijding exposeerde SOREL in de "Galerie des Petits Carmes" te Brussel. Einde 1944 kwam SOREL naar Oostende terug. Om aan de kost te komen had SOREL een bediendenbaantje in het Stedelijk Slachthuis te Oostende.

Kort na de oorlog slaagde SOREL erin met veel kunst- en vliegwerk de Oostendse Academie opnieuw op te richten. Als leraars kon hij aanvankelijk een beroep doen op Jef DE BROCK, Maurice BOEL, de jonge Raoul SERVAIS en de beeldhouwer Bernard VAN HUMBEECK. In 1948 zou die Academie van staatswege erkend en gesubsidieerd worden. SOREL werd er de directeur van : voor zijn Academie had hij alles veil. Het dient wel gezegd dat op den duur lang niet alle lesgevers aan de Academie akkoord gingen met SOREL's beleid.

Zijn eigen kunst werd nu meer en meer gedomineerd door het thema van de stad en haar inwoners : Oostendse oude verpauperde straatjes, gevels, de eerste flatgebouwen... in een vormtaal die om beurten aanleunde bij het expressionisme, het kubisme en het konstruktivisme, op de grens soms van figuratie en abstrahering. Zijn media waren doorgaans olieverf of de gewassen inkttekening. De naamloze, hoge, grauwe gevels, de opeengestapelde huizen ademen een dreiging uit ; de verstikkende stedelijkheid werkt deprimerend.

SOREL stelde nu bijna jaarlijks tentoon, vooral in de Oostendse galerijen ("La Chèvre folle", 1962 ; de Albertschool, 1952 ; "Forum", 1973 ; Standaardboekhandel) maar ook in andere belangrijke steden van het land en verder ook te Valencia, Bordeaux, Brive, New York, Philadelphia... In 1954 deed hij mee aan het "Salon de l'art libre" te Parijs. In de jaren zestig ging het bergaf met SOREL's gezondheid. Hij onderging enkele zware operaties, maar bleef verder lesgeven en schilderen : straten, gevels, huizenblokken, marines en landschappen. Toen volgden enkele belangrijke retrospectievers : 1970 in het Museum voor Schone Kunsten te Oostende ; 1975 in het Kursaal te Oostende ; 1978 in het Feest- en Cultuurpaleis te Oostende (bij die gelegenheid, die uitgroeide tot een groots huldebetoon aan SOREL, verscheen een kunstboek dat was samengesteld door Louis SOREL.

Het boek bevatte bijdragen van o.m. John GHEERAERT, Jan GUIL-
LEMIN, Karel JONCKHEERE, Julien VAN REMOORTERE en Jan VERCAMMEN ;
1981 in de galerij "Peperbusse" te Oostende. SOREL maakte in
1976 de illustraties bij de verhalenbundel "Als d'oude Peper-
bus vertelt..." van de Oostendse auteur John GHEERAERT.

In 1977 werd SOREL op rust gesteld als Academiedirecteur. Het
jaar voordien was zijn instelling erkend door de stad Oostende.
Willy BOSSCHEM volgde SOREL op in zijn directeursfunctie.

Als leraar van de Oostendse kunstacademie bracht hij uiteraard
heel wat stadsgenoten de eerste artistieke principes bij. En-
kele daarvan groeiden op hun beurt uit tot kunstenaars met
enige verdienste : John BLOMMAERTS, Denise VERSTAPPEN, Mia
MOREAUX, Redgy VAN TROOST, Daniël DECLERCQ, Pierre REMAUT...

Met SOREL's gezondheid ging het inmiddels slecht met tussen-
door enkele perioden van opflakking. Hij moest opgenomen
worden in een verpleeginstelling en overleed in mei 1981 in
het H. Serruysziekenhuis te Oostende.

In de loop van zijn kunstenaarscarrière zag SOREL zich met
volgende onderscheidingen bekroond : Prijs van het Oostends
Kursaal 1937 ; Prix Thorlet de l'Académie Française 1954 ;
Zilveren medaille van de Stad Parijs 1954. Werk van SOREL be-
vindt zich in tal van voorname privé-verzamelingen.

Op zaterdag 27 nov. 1982 volgde een eerste officiële posthume
SOREL-hulde te Oostende, n.a.v. de schenking aan het Museum
voor Schone Kunsten van 3 belangrijke werken van de kunste-
naar door zijn weduwe. Bij die gelegenheid werd tevens een
gedenkplaat onthuld aan de gevel van zijn woonhuis, en was er
een kleine SOREL-tentoonstelling in het Museum.

Volgende openbare verzamelingen bezitten werk van SOREL : Bel-
gische Staat ; Stad Blankenberge ; Stad Brussel ; Oostende,
P.M.M.K., N.S.K., Heemkundig Museum "De Plate" en Museum voor
Moderne Religieuze Kunst ; stad St-Truiden.

Norbert HOSTYN

*****

ENSORIANA

Op dinsdag 20 november 1984 zond het televisiestation
WDR III in het programma "Rückblende" (te vertalen als
"achteromzien") een film uit van Karin GRAF over James Ensor.

De opnamen gebeurden te Oostende en te Antwerpen tijdens
de maand oktober.

N.H.

GELEZEN

N. HOSTYN, Leopold II en Oostende. Een historische stadswandeling. (Vlaamse Toeristische Bibliotheek, n° 307), Antwerpen (V.T.B.), 1984.

Van de hand van ons bestuurslid archivaris-conservator Norbert HOSTYN verscheen in de gekende brochurereeks Vlaamse Toeristische Bibliotheek, een uitgave van de Vlaamse Toeristenbond.

De 16 blz. dikke brochure is opgevat als een soort leidraad bij een wandeling door de stad geplaatst in het thema van Leopold II.

Tal van plaatsen en gebouwen die met de vorst verbonden zijn worden aangedaan : de wandeling start bij het Leopold II monument en gaat via de Koninklijke en Venetiaanse Galerijen, het Koningspark en de Koninginnelaan naar het Maria-Hendrikapark waar meteen ook de Graaf de Smet de Naeyerbruggen aan bod komen.

Verder : de Sint-Jozefskerk, het Leopoldpark, de SS Petrus & Pauluskerk, om te eindigen bij het voormalige Paleis in de Langestraat.

Elk gebouw of monument wordt bondig historisch benaderd in hun relatie tot Leopold II. De afbeeldingen zijn alle tijdsdocumenten zodat de wandelaar gemakkelijk de nieuwe met de oude situatie kan vergelijken.

Een welgekomen publicatie voor toeristisch Oostende !

Spijtig dat de brochure nogal ontsierd wordt door enkele storende zetfouten, buiten de verantwoordelijkheid van de auteur (1).

De brochure kost 40 Fr en is te krijgen in alle VTB boekhandels. Het nodige wordt gedaan om de brochure ook in het Heemkundig Museum te koop aan te bieden.

G.V.

(1) p. 3, kol. 2 : MAQUET i.p.v. MAQUIT
p. 14 : 1959 i.p.v. 1893 (datum voltooiing praalgraf Louise-Marie)

GELEZEN

Marc CONSTANDT, Invloed van Waals en Brussels kapitaal op de Oostendse hotelsector voor W.O. I, in Belgisch Tijdschrift voor Nieuwste Geschiedenis, XIV, 1983, p. 403-420.

Ons medelid, historicus Marc CONSTANDT haalde in 1980 zijn licentiaat aan de Gentse Rijksuniversiteit met een verhandeling getiteld : "Evolutie van het toerisme te Oostende 1874-1914". Dit is de periode "Delbouille" met haar nabloei. Uit die zeer interessante studie verwerkte hij voorheen reeds hoofdstukken over Louis DELBOUILLE en Antoine DUJARDIN tot een afzonderlijke publicatie (uitg. M. Van de Wiele, Brugge) en het gedeelte over het kansspel verscheen als een bijdrage in "Ostendiana".

Ook bovenvermelde studie is gebaseerd op zijn verhandeling, en wel op hoofdstuk II. Het biedt voor de Oostende-kenners boeiende lectuur : hij behandelt één aspect van het hotelwezen te Oostende, vooral dan op de zeedijk : namelijk de invloed op die sector van Brussels en Waals kapitaal.

Hij bespreekt achtereenvolgens :

- a) de hotelketens : "Compagnie Internationale des Grands Hotel"
"Les Grands Hotels Belges"
"Les Hotels Balnéaires"
- b) de N.V.'s : "Ostend Palace Hotel"
"Royal Palace Hotel"
"Hotel Régina"
- c) persoonlijke initiatieven : "Hotel Régina"
"Hotel Casino"
"Central"

Wij krijgen inzicht in de opkomst, bloei (en verval) van deze ondernemingen terwijl de financiële transacties die ermee gepaard gingen doorgelicht worden. Openbarend en leerrijk !

In de voetnoten vonden we terloops nog 2 publicaties van CONSTANDT die nog indezelfde geest liggen :

- Westende, een geslaagd Brussels toeristisch initiatief, in "Handelingen van het Genootschap voor Geschiedenis, 1981".
- Het villaimperium van Dr. JOUX te Oostende vóór 1914, in idem, 1983.

Norbert HOSTYN

THEMATENTOONSTELLING : BOUWAANVRAGEN UIT DE PERIODE 1780-1794

Zoals onze leden allicht weten is het Oostendse Stadsarchief bijzonder arm aan documenten van voor mei 1940 : op een rampzalige meinacht werd alles door oorlogsgeweld vernield.

Eén van de zeldzame zaken die - niemand weet hoe - van voor die tijd nog in het Stadsarchief bewaard worden, is een dik bundel bouwaanvragen die op Oostende betrekking hebben en die gedateerd zijn tussen 1780 en 1794.

In afwachting van verdere studie van deze uitzonderlijke documenten hebben we het genoegen ze nu reeds als een thematentoonstelling aan onze "Plate"-leden te presenteren.

1780-1794, de periode van de Vrijhaven, was zonder twijfel een van de grote bloeitijden van onze stad. Dit wordt des te meer gestaafd door die bouwaanvragen: bewijzen van drukke bouwactiviteiten binnen onze stad.

De thematentoonstelling "Bouwaanvragen" is elke zaterdag te bezichtigen van januari tot einde maart.

N.H.

*****

INDEX 1984

Traditiegetrouw publiceert "De Plate" voor de geïnteresseerde lezers een inhoudstafel & indices op de voorbije jaargang.

U kunt ze bestellen door 100 ₣ te storten op rekening Nr 750-9109554-54 van "De Plate" met vermelding "Index 1984".

U kan uiteraard ook rechtstreeks in de museumshop terecht, alwaar ook de indices van de vorige jaargangen & de cumulatieve index op de 10 eerste jaargangen te koop zijn.

Index 1984 verschijnt wellicht eind januari.

G.V.

*****

De Heer Danny DESCHACHT, Lotuslaan, 39 Oostende is op zoek naar een foto van Edouard DE CUYPER.

Wie kan hem helpen ?

BRIXHAM - Een hoekje van België op de Engelse kust

Tussen 1944 en 1945 werd door His Majesty's Stationery Office Londen het tijdschrift "ENVOY" uitgegeven. Het blad was bestemd voor België en de bedoeling was het zopas bevrijde moederland op de hoogte te brengen van de toestand in Engeland, of zoals de "Ter Inleiding" uitdrukt : "Envoy is een brief aan onze vrienden over het kanaal : wij willen vertellen over het leven in ons land (Engeland), over de dingen die wij samen gekend en beleefd hebben.... Wij zullen trachten de kloof te overbruggen welke door vier jaar scheiding in onze kulturele betrekkingen werd geslagen."

In het totaal verschenen er 17 nummers, 4 in 1944 en 13 in 1945. Ongelukkiglijk vermeldt geen enkel nummer de exacte datum van verschijning. Maar aangezien de nummers om de veertien dagen verschenen weten wij dat het 1e nummer verscheen begin november 1944 en het laatste in juli 1945.

In nummer 11 (april 45) verscheen er een artikel over de Belgen in Engeland en meer bepaald over de Belgen die in Brixham verbleven. Hieronder volgt de integrale tekst. Alleen de spelling werd aangepast.

De zee klotst tegen de rode rotsen. De stoere rots verheft zich ongeveer 35 meter hoog. En onmiddellijk daarachter beginnen de velden. Op twee schreden van de afgrond maakt een tractorploeg voren in de grond, bezaaid met keien, die eens zullen neerstorten in de hongerige zee, beneden.

Deze plotselinge overgang is altijd vreemd voor hem, in wiens eigen land de kust slechts na mijlen geleidelijk overgaat in vruchtbare grond, en waar de velden langzaam duinzand worden, die zachtglooiend aflopen naar zee.

Zo is de kust van Devonshire - het westelijk gedeelte van hetgeen men de basis der Britse Eilanden kan noemen. Grote havens zijn er ontstaan, waarvan Plymouth er één is. Andere nestelen zich beneden in de diepe rotskloven. Aantrekkelijk zoals Torquai ; schilderachtig als zovele andere op deze kust, waar reeds palmbomen wuiven, en waar zo dikwijls de fuchsia bloeit in de hagen rond de hoven.

Eén van deze kleine schilderachtige havens is Brixham, aan een kreek in de baai van Torquai. Indien de zee niet zo dichtbij was, kon men zich in de Ardennen wanen. Te Bouillon misschien, of te Laroche...voor de storm. Dezelfde leien daken, en muren van grijze steen. De kleine huizen schijnen elkaar te schragen langs de steile helling. De straten volgen er niet de kortste, maar de gemakkelijkste weg. Wegeltjes en trappen vinden een weg door de afgesloten hoven. De muren zijn laag en begroeid met bloemen, die aan een ieder toebehoren. In de kreek beschut een zeer smalle golfbreker de stad tegen de zware golven op stormachtige dagen. Voorheen drongen ze wel eens door tot het stadje. Ook is er een kleine visafslag waar de vissers hun zilveren vracht lossen, die zij elke dag in de bijna blauwe wateren gaan zoeken.

Lang geleden verwierf Brixham zich bekendheid, toen hier een koning van Engeland, Willem III, landde om bezit te nemen van de troon, die hij door zijn echtgenote deelachtig was geworden. De glorie was kortstondig, en Brixham werd spoedig weer niets meer dan een kleine vissershaven.

Met de spoorweg kwamen echter de stedelingen, aangetrokken door het schilderachtige van de oude huizen, door een strand, niet groter dan de holte van een hand, en een zee, warm van zonneschijn. Elk jaar verloor Brixham echter iets meer van haar eigen karakter. De jonge mannen gingen varen ter lange vaart; zij leerden de grote stad kennen, en kwamen niet meer terug wanneer de ouderen stierven. Ook 1939 bracht enige verandering in dit trage leven. Een aantal gezinnen méér zagen hun zonen vertrekken.

Te Londen had men mij gezegd: "Om te Brixham de Belgen te vinden, gaat U eenvoudig naar de haven. Bij het uitstappen uit de bus recht voor U uit: Kapellestraat."

"Kapellestraat" ! Het woord heeft een absoluut Oostendse klank. En nochtans was dat de naam, die onze ongeveer 1500 talrijke Belgen uit Oostende, Heist, Nieuwpoort en Blankenberge aan Brixham's voornaamste straat hadden gegeven: de ware naam is "High Street". Zij waren reeds lang genoeg in de stad, om er zich volkomen thuis te voelen.

Zij hadden in 1940 hun haardstede in België verlaten, de zandbanken waar zij ter visvangst vaarden, de beemoedigende groen-rood-en witte lichten, die hun de weg wezen. Zij waren vertrokken met hun sloepen en garnaalboten. Sommigen brachten hun huisraad mee, hun familieportretten; zelfs een Leuvense kachel kwam mee oversteken en is sedertdien beroemd gebleven; ook vindt men in Brixham nog een paar Belgische klompen, "de enige in Engeland", zoals de fiere eigenaar beweert, die een kop heeft als een Sioux-Indiaan.

Zelfs het Arsenaal van de Belgische Marine uit Oostende is hier, met zijn torens, zijn draaibanken, zijn smeedovens, zijn motoren: eenvoudig alles; en ook twintig van zijn specialisten. Ook de chef van de Comptabiliteit, die uitbetalen moet werd niet vergeten. Personeel en materiaal werden op de "Londen-Istambul"-boot geladen, die te voren de luxe wagens van de toeristen overbracht. De Britse Navy zegde hun: "Richting: Brixham", zoals het voor anderen "Penzance" of "Fleetwood" luidde.

De inwoners van Brixham openden hun huis en hun hart. De Britse Navy en de British Council staken eveneens een hand uit, en onze Belgen voelden zich dus al spoedig thuis. Voor hun 80 of 100 vissersboten, of misschien nog meer, werd in de kleine haven plaats geruimd. Het Arsenaal bekwam onderdak in een leegstaande werkplaats, en men begon mijnenvegers te bouwen. Sloepen werden omgebouwd, de garnaalboten werden hersteld en onderhouden. Wisselstukken nochtans waren schaars, en er dienden heel wat moeilijkheden te worden overwonnen.

En toen trokken onze Belgische vissers, die nooit graag met gekruiste armen toezien, opnieuw ter visvangst; met toestemming van de Navy. Want het was een gevaarlijke tijd. De "Ster der Zee" van Heist, en de "Irma-Germaine" van Zeebrugge liepen op een mijn. En nochtans gingen deze scheepjes

niet verder dan 10 mijl buiten de kust, en dan nog alleen bij dag. In de loop van 1942 werden onze vissers voortdurend met mitrailleurvuur bestookt. De O.53, een garnaalboot, scheen een geliefkoosd object voor de Duitse Luchtmacht te zijn. Zij had slechts twee man aan boord, één van hun zal Oostende niet weerzien !

Doch het leven gaat verder, en onze Belgen verdienen goed hun brood. Sommigen moeten zelfs tot £40 per week verdiend hebben. De handel bloeit op, want de Belg houdt ervan goed te leven. Het kleine stadje herleeft. De kruidenier geeft zijn winkel een verse laag verf, en bestelt dubbel zoveel flessen bier. De danszaal wordt opgesmukt met vrolijke guirlandes, en de piano wordt opnieuw gestemd. Druke zaken doen de taxi's. Nochtans ligt er een schaduw over het geluk van de Belgische vissers; de berichten van het Rode Kruis, die zij uit België ontvangen. Slechts 25 woorden ! Niet altijd gemakkelijk te begrijpen, vooral niet, wanneer gesproken wordt over "visvangsten" van 150.000 Fr. Het is immers zo moeilijk te geloven dat een nieuw pak reeds 15.000 Fr kost. Daarbij komt het slechte nieuws over de familieleden, die ginds zijn achtergebleven.

Morgen begint echter weer het leven. En daarom wordt een school voor Belgische vissers opgericht: "Belgian School for Fisherman". Alles moet van voren af aan worden begonnen. Een energieke directeur en enkele ijverige leraars verrichten tezamen evenveel werk als een gehele administratie in vreedstijd. Zij schrijven zelf de leerboeken, maken met eigen hand het leermateriaal. Heel de school wordt ondergebracht op twee verdiepingen, die als bij toeval zijn gelegen boven het magazijn van een groothandelaar in vis, vóór de visafslag. Met de zeegeur rondom zich, de ogen naar het zuiden, leren 350 jonge Belgen van de kuststreek hier het harde maar mooie vissersberoep. Er heerst geestdrift op onze Belgische school, waar het sappige vlaams van het gewone volk wordt gesproken. Op het einde van het jaar neemt de Inspecteur van de Zeevaart de examens af, en voor elke laureaat klinkt het "Proficiat".

Er is natuurlijk ook een club. Hoe kan het anders onder Belgen. Wij zijn echter in Engeland, en onze club draagt dan ook de voorname titel van Anglo-Belgian Club. Men eet er beefsteaks met frit, en sla, "zoals in België". Het meubilair is afkomstig van een maalboot Oostende-Dover, en doet enigzins vreemd aan in dit grote, door een hof omgeven huis. Boven bevindt zich de plaatselijke afdeling van het Belgische Rode Kruis. (Te Brixham is alles Belgisch !) Geleerde rapporten kunnen worden uitgebracht omtrent de activiteit van deze instelling. Het is echter eenvoudiger te zeggen, dat sommigen wel af en toe graag ziek zouden zijn geweest, hoewel natuurlijk niet te erg, om hier te kunnen worden verpleegd ! Er is in deze club ook een leeszaal, waar het uitzicht eveneens aan de Belgische maalboten herinnert. Ondanks alle comfort en gemak, dat de club onze vissers bieden kan, blijken deze echter toch de voorkeur te geven aan een gezellig praatje bij de borstwering aan de haven.

De Belgische kinderen werden verdeeld over de klassen in de scholen van het stadje; zij hebben echter ook Belgische onderwijzers. Een halve dag onderricht in het Engels, de rest in het Frans en het Nederlands.

Van de school verder de weg opklimmend langs de kust komt men aan een kerkje, dat zich als door een wonder aan de rotsen heeft weten vast te klampen: "Our Lady of the Sea", "Onze Lieve Vrouwe ter Zee". Het zachte watergroen, waarmee de muren zijn beschilderd, doet de ogen weldadig aan. Scherp steken hiertegen de helle kleuren van de heiligenbeelden af, waarvoor bloemen liggen. Hier komen onze vissers bidden. Een Belgische priester, een ware Vlaming, is belast met de zielezorg, betaalt de pensioenen uit, en waakt over het welzijn van ieder. Er is een Belgische padvindergroep voor de meisjes, en zeker ook één voor de jongens.

De vissers vonden met hun gezinnen onderdak in geheel de stad. Overal omgeven door Engelse burens. Hun huizen zijn kraakzindelijk, en de "was" zuiver als sneeuw.

Met de voorbereidselen voor de ontschepping in Frankrijk kregen de vissersboten verbod uit te varen. Om veiligheidsredenen. Een onderzeeboot kan zo gemakkelijk één der vissers gevangen nemen... Bovendien diende in de haven plaats geruimd te worden voor andere schepen, de landingsboten. En zo gingen Belgische sloepen van onze kust het anker 30 of 40 Km. verder uitwerpen, in de schaduw van de beboste heuvels van Devon. Een vreemd schouwspel, dat wel enigzins aan de tropen deed denken.

Sedertdien is er heel wat water naar de zee gelopen. Weldra zullen de Belgische vissers nog slechts een herinnering zijn in Brixham, dat terugkeert naar het oude trage leven van vroeger. De koepels tussen de oude muren, groen-blauw en roze, staan weer in geurige bloei. Ieder jaar knabbelt de zee wat meer van de rode rotsen af. Niets zal hier veranderen; zo immers wilt het Moeder Natuur. Doch in het hart der eenvoudige lieden in de kreek van Devon leeft de weemoedige herinnering aan de vitaliteit van de Belgen, die zij in het uur van de grote nood in het midden hadden opgenomen.

Tot daar het artikel over de Belgen te Brixham gedurende de oorlog. Misschien wat te oppervlakkig, misschien wat te romantisch ?

Nochtans zal het bij de lezers die gedurende de oorlog in Engeland verbleven vele herinneringen oproepen. Wat hier werd geschreven over Brixham kon, met enige wijzigingen, evengoed geschreven worden over bijna alle steden en dorpen waar Belgen verbleven hebben.

Wie herinnert zich niet de berichten van het Rode Kruis: "slechts 25 woorden" ! Diegene die het briefje schreef had kopzorgen om zoveel mogelijk nieuws neer te penen in zo weinig mogelijk woorden. En diegene die het briefje ontving was wel blij met het nieuws maar innerlijk een beetje ontgoocheld omdat er zo weinig in stond.

Het is alweer meer dan 40 jaar geleden.

Jean-Pierre Falise

ONZE VISSERS TE BRIXHAM IN 1940-1945

Het einde van de "Kappellestraat" is in Brixham de geliefkoosde samenkomst van de Belgische vissers. Van links naar rechts: Gustaaf DESMIDT, RAU, Jan DECKMIJN, onbekend, Jean DECKMIJN, Léon OSTIN, Pierre SALLIAU, HENDRICKX

Leerlingen van de vissersschool te Brixham. Er wordt hier veel tijd besteed aan praktische oefeningen.

Eindexamen ! Voorzitter van de examericommissie is de Belgische inspecteur voor de Scheepvaart. Rechts achter hem de Directeur van de school.

De namen van de personen op de onderste foto's zijn ons onbekend. Indien één van onze lezers een persoon moest herkennen dan mag de naam medegedeeld worden aan het Secretariaat van de Plate.

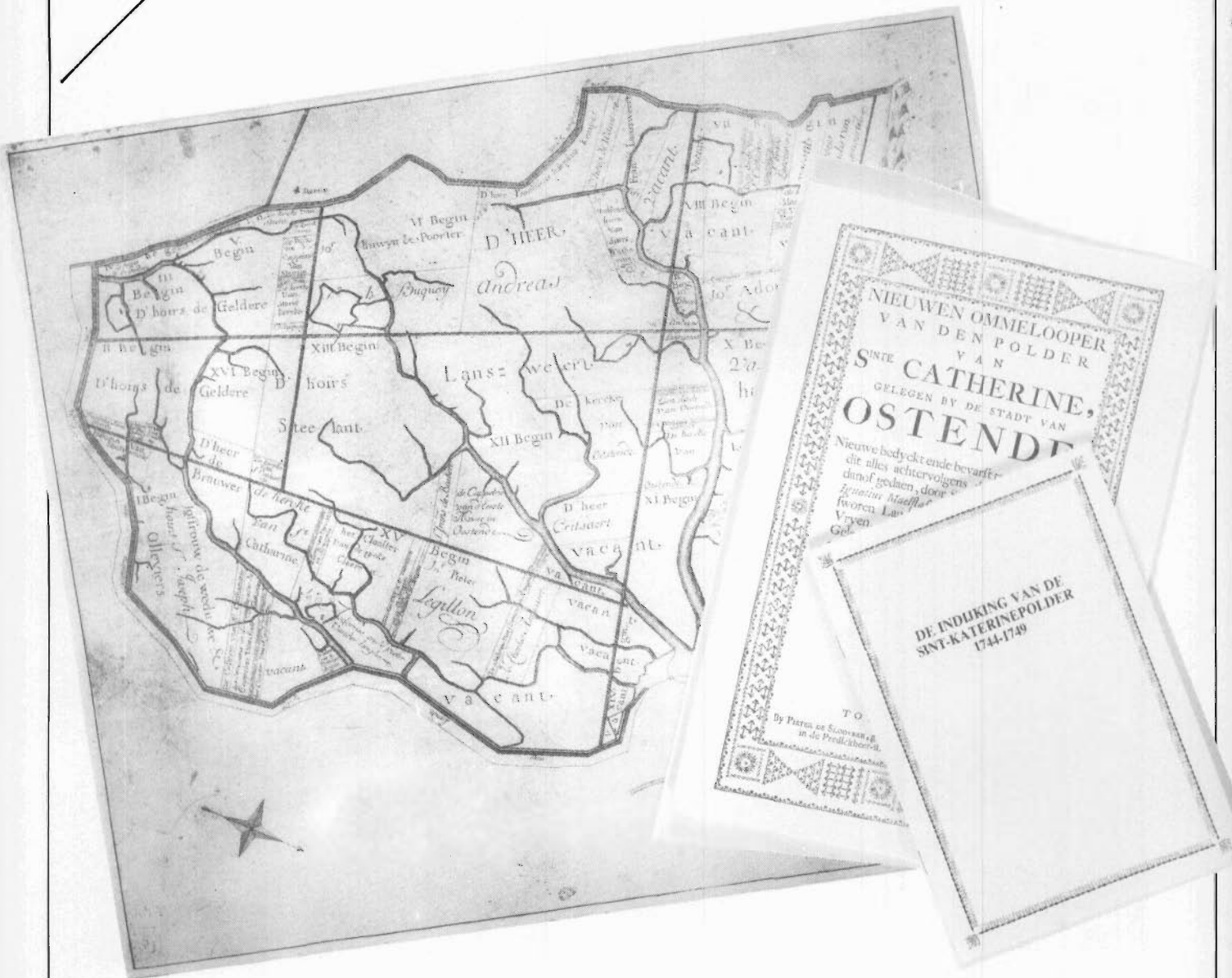
Slechts 200 ex.

Reproductie van de kaart
“Catharinepolder” 1746

met stadsplan Oostende 1980 op kalk.

Plus de 2 afgebeelde brochures

voor de prijs van 650 F.

Te bestellen bij de heer A. Lammaing

Grafisch Bedrijf Lammaing

Torhoutsesteenweg 354 - Oostende

☎ 059/70.71.23

HET VERZET TE OOSTENDE EN IN DE KUSTSTREEK TIJDENS DE TWEE WERELDOORLOG.

Het verzet tegen de nazi-duitsse bezetters tijdens de tweede wereldoorlog had vele vormen. Het begon met wat men de "eerste weerstand" noemde, de clandestiene pers. Zij was in ons land zeer belangrijk. De lijst van de clandestiene bladen die tussen 1940 en 1944 verschenen, omvat voor gans het land om en bij 640 titels. In zover ik kon nagaan werden een viertal hiervan in Oostende uitgegeven. Het waren VERITAS, VERITES-TRUTH, DE VRIJE BELG, aangesloten bij de Nationale Unie van de Sluikpers, DE VRIJE BELG, uitgegeven door de communistische partij, Oostende. Hiervan werden de drie eersten verzonden naar de Staatsveiligheid te Londen.

Er waren de "Inlichtings en Actiediensten" die informatie van militaire, industriële, economische, politieke en sociale aard overbracht. Er waren de vluchtlijnen en de sabotage- en liquidatiegroepen.

Een vraag die mij als verzetsman uit het Limburgse altijd geïnteriseerd had, was die van de vormen die het verzet te Oostende en in de rest van de kuststreek had gekend. Het ganse kustgebied was vier jaar lang "Sperrgebiet" geweest, waaruit, nadat reeds een massa mensen de wijk hadden genomen naar Engeland, veel personen geëvacueerd werden naar het binnenland.

Een gedeeltelijk antwoord op mijn vraag kreeg ik bij een recent bezoek aan de tentoonstelling "RESISTANCE" in het IMPERIAL WARMUSEUM te Londen.

Deze rijk gedocumenteerde tentoonstelling geeft een overzicht van het Europees verzet tegen nazi-duitsland. De tentoongestelde voorwerpen, foto's en dokumenten geven een beeld van de vormen van verzet die in Frankrijk, België, Nederland, Denemarken, Noorwegen, Polen, Tsjechoslowakije, Joegoslavië en Griekenland voorkwamen.

In de afdeling "ULTRA SECRET", waarin dokumenten met militaire inlichtingen voorkwamen, lagen, gespreid over een tweetal kasten, een reeks teksten, foto's en tekeningen die betrekking hadden op onze kuststreek in het algemeen en Oostende in het bijzonder.

Er waren verschillende bladzijden tekst, in het Frans gesteld, die een opsomming gaven van de nazi-duitsse eenheden die in Oostende, Bredene, Wenduine en andere kustplaatsen gelegerd waren. De steller van de tekst beschreef de uniformen van de alhier gelegerde soldaten en had er telkens een kleurtekening bijgemaakt van de kentekens die zij droegen. Andere bladzijden bevatten verschillende, kleine, maar duidelijke foto's van versterkingen en geschut op strand, dijk en duinen te Oostende en in andere kustplaatsen. Een aparte groep werd gevormd door een reeks plannen en detailtekeningen van de duikbootbasis en andere installaties in de Oostendse haven.

Spijtig is er geen catalogus van deze tentoonstelling beschikbaar. Op mijn vraag, aan het aanwezige personeel, of dit materiaal uit het archief van het museum kwam of van elkers, kon men geen antwoord geven.

De tentoonstelling "RESITANCE", "European resistance to Nazi-Germany 1939-1945 examining the nature of resistance and the forms it took from clandestine literature and escapelines, to sabotage and assassination", loopt in het IMPERIAL WARMUSEUM, Lambeth Road S.E.1 (735.8922 Lambeth North tube) Londen tot 20 april 1985.

Warm aanbevolen aan Oostendse liefhebbers van de "Weerstand" 1940-1945, en dit voornamelijk voor de Oostendse aspecten in deze tentoonstelling.

J.B. DREESEN

* * * * *

ENSORIANA

- Walter CORVELEYN, Ensor Lieber Ensor, In Noordzee-Magazine, 2, 5, oktober-november 1984, p. 21-25.
- Patrick BERKO, Viviane BERKO & Norbert HOSTYN, Marines des peintres belges nés entre 1750 et 1875, Brussel, (LACONTI), 1984.

Luxueus naslagwerk over de belgische marineschilders uit de 18de en 19de eeuw. Naast ENSOR komen ook de beide MUSIN's aan bod. Heel wat van het prentenmateriaal zijn zichten op de haven van Oostende.

Bestaat ook in het Engels en het Nederlands.

Norbert HOSTYN

* * * * *

NU DE "PLATE" OVERGESCHAKELD IS NAAR EEN MODERN REPROSYSTEEM, MET NAME DE FOTOCOPIE, OPENEN ZICH NIEUWE PERSPECTIEVEN :

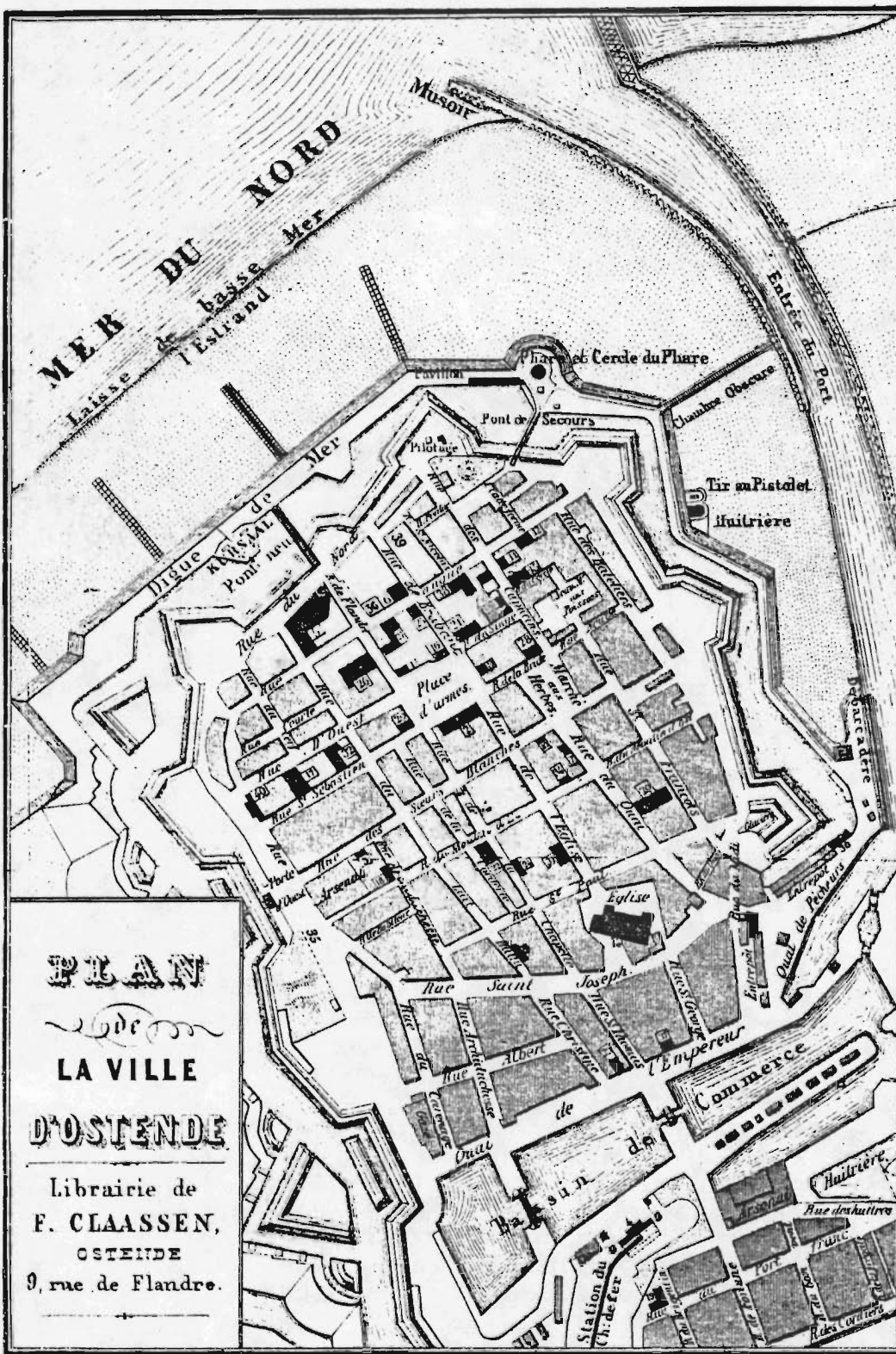
Het reproduceren van zwart/zwit documenten in verband met de geschiedenis van Oostende op een financieel haalbare manier.

Op de volgende bladzijde ziet u dan ook, als eerste in een lange rij, een interessant stadsplannetje van omstreeks 1860.

Het origineel berust in het Stadsarchief.

Norbert HOSTYN

Renvois.

- 1 Bureau des Bateaux à Vapeur à Londres.
- 2 Casino Société privée et Littéraire.
Maison de Ville-Police
- 3 Chapelle Anglaise.
- 4 Chemin de fer.
- 5 Caserne d'Artillerie.
- 6 Consulat d'Angleterre.
- 7 .. d'Amérique et des 4 Villes libres.
- 8 Consulat de Danemark.
.. de Hollande de Hanovre.
- 9 .. de France.
- 10 .. de Portugal.
- 11 .. de Prusse.
- 12 .. de Russie de Suède et de Norvège
- 13 Ecole de Navigation
- 14 Eglise Paroissiale.
- 15 .. des Capucins.
- 16 La Garde.
- 17 L'Hopital Civil.
- 18 .. Militaire.
- 19 L'Hotel d'Allemagne.
- 20 .. des Bains.
- 21 .. du Café.
- 22 .. de la Cour Imp.
- 23 .. de la Couronne.
- 24 .. St. Denis.
- 25 .. des Etrangers.
- 26 .. de Flandre.
- 27 .. Fontaine.
- 28 .. de Grand.
- 29 .. du Lion d'or.
- 30 .. Maison blanche.
- 31 .. Marion.
- 32 .. Merlan.
- 33 .. Ship Hotel.
- 34 .. de Suède.
- 35 Jardin des Princes.
- 36 Librairie Claassen.
- 37 Messageries.
- 38 Palais du Roi.
- 39 Rocher de Cancale.
- 40 Theatre.
- 41 Magasin de Soieries de De Pachtere.
Dépôt.

PLAN
de
LA VILLE
D'OSTENDE

Librairie de
F. CLAASSEN,
OSTENDE
9, rue de Flandre.

MERCI OMER !

12 jaar lang had ondervoorzitter Omer VILAIN het roer van ons "Plate"-tijdschrift in handen, nadat Jef KLAUSING die er in 1971 mee van start was gegaan, de functie van redacteur om beroepsredenen moest opgeven.

Omer VILAIN bouwde het uit tot een blad waar elk lid iedere maand opnieuw op wacht. Een unieke en gevarieerde schat aan gegevens over het Oostende van weleer en haar bewoners : dat zijn de 13 tot nu toe verschenen banden van "De Plate". 13 jaargangen waarvan Omer er 12 voor zijn rekening nam !

Nu hij het hoofdredacteurschap vaarwel heeft gezegd, wordt hij daarin opgevolgd door een tweemanschap, onze twee jongste bestuursleden : Milo SMISSAERT en Norbert HOSTYN. Zij zullen trachten het even goed te doen.

Na de hulde die "De Plate" bracht aan Omer tijdens de Academische Feestzitting van november 11., als bijkomende hommage hier zijn bio-bibliografie.

Omer VILAIN

Geboren te Oostende op 5 augustus 1924. Deed zijn humaniora aan het Koninklijk Atheneum, en deed nadien te Antwerpen studies voor maatschappelijk assistent (arbeidsvraagstukken).

Nadien deed hij te Brussel studies voor het grauaat in de bibliotheconomische en bibliografische wetenschappen. Als proefschrift bracht hij een proeve van bibliografie over de Belgische Zeevisserij (bleef helaas onuitgegeven).

Omer VILAIN werd in 1944 stadsbibliothecaris, onder de heer F. EDEBAU, in 1959 werd hij hoofdbibliothecaris. Onder zijn beleid kende de bibliotheek een enorme opbloei. Onze bewondering gaat vooral naar de uitbouw van de secties "Ostendiana" en "Maritieme Wetenschappen" als ook de collectie vooroorlogse Oostendse weekbladen die hij langzaam maar zeker wist en weet te reconstrueren.

Zijn hobby's : destijds de ruitersport, verder het boogschieten, het voetbal (als toeschouwer). Zijn grootste hobby is echter "Oostende", gekristaliseerd in zijn publicaties, in zijn onovertroffen collectie Oostendse prentkaarten en porseleinkaarten, in zijn inzet voor "De Plate" als medestichter, nu 30 jaar geleden, als ondervoorzitter en als redacteur van het tijdschrift.

selectieve bibliografie :

- Een lange reeks artikels over Oostendse kunstenaars, auteurs en personaliteiten in OSTEND-FLASH tijdens de jaren 1958-1961 :

- Antoon DIEZ, 1958/6
- Pierre BENIEST, 1958/7
- Jef WAUTERS, 1958/7
- Robert VANHESTE, 1958/8
- Jan DE CLERCK, 1958/9
- Milo DEVISSCHER, 1959/1
- Yves BILLET, 1959/1
- Maurice BOEL, 1959/3
- Willem VAN HECKE, 1959/3
- Jo MAES, 1959/4
- Roger COOLS, 1959/5
- Albert HAGERS, 1959/7
- Oscar DE CLERCK, 1959/9
- Gustaaf SOREL, 1959/10
- Gaston DURIBREUX, 1959/10
- Joris HOUWEN, 1959/11
- Willy VAN HUYSSSE, 1959/12
- Jef VAN GENT, 1959/12
- Raymond PYSON, 1960/1
- Lucienne PORTA, 1960/2
- Frans REGOUDT, 1960/3
- Paul VERMEIRE, 1960/4
- Louis ROYON, 1960/5
- René HANSOUL, 1960/6
- Félix LABISSE, 1960/7
- Charles VANDEVELDE, 1960/8
- August MICHIELS, 1960/9
- Raoul SERVAIS, 1960/10
- Delphine CORTEBEECK, 1960/12
- Cor WESTERDUYN, 1961/3
- Emile BULCKE, 1961/5

en verder :

- In het rijk der Vlaamse humoristen : Gommaar
TIMMERMANS, 1959/2
- 1076 km. met de "Avanti II", 1959/6
- Waren de tijden werkelijk anders ? 1960/2
- Een trip naar Folkestone met "Les
Amitiés Françaises, 1960/10
- talloze bijdragen in "De Plate", te veel om op te noemen
maar opgesomd in de cumulatieve index 1972-1982 en
in de indices 1983 & 1984
- de "Plate-kalenders" 1981, 1982, 1983, 1984 en 1985
geïllustreerd met prentkaarten uit eigen verzameling
- inleiding bij A. SLEEKES, Oude Oostendse afspanningen...,
Oostende, 1962
- De Belgische zeevisserij; proeve van bibliografie,
Brussel (Prov. Bibliotheekschool van Brabant), 1962
- Oostende 1000 (tentoonstellingscat.), Brussel, 1964
(samen met A. RIGAUX & F. EDEBAU)

- Ostende que voici, Oostende (Erel), 1963 (samen met R. LANOYE)
- All about Ostend, Oostende (Erel), 1963 (samen met R. LANOYE)
- Plaatsaanduidingen te Oostende in de volksmond, in Ostendiana I, Oostende, 1972
- Langs 't hard zand. Kleine Oostendse histories, Oostende, 1973*
- Langs de Oostendse kateien. Kleine Oostendse histories Oostende, 1974*
- Hedendaagse Oostendse Folklore, in Ostendiana II, Oostende, 1975
- Bredene en ik, in Jaarboek Ter Cuere, 1975
- De Compagnie der Zaagmolens, Oostende 1808, in Bie-korf, 76, 1975-1976
- Wandel en winkel in Oostende, Oostende, 1976
- Langs de Galerijen. Kleine Oostendse histories, Oostende, 1976*
- Uitgevers van Oostendse prentkaarten, in Ostendiana III, Oostende, 1978
- In memoriam John HERMANS 10 juli 1981, in Gildekrant, 9, november 1981
- Een overzicht van de 19de eeuwse Oostendse porselein-kaarten, in Ostendiana IV, Oostende, 1982
- Bijdrage in "Ensoriades" van O. BONNEVALLE, 1984
- Occasionele bijdragen in "De Zeewacht" & "Het Visserijblad"

Aug. VAN ISEGHEM

* verschenen vooraf in het "Vlaams Weekblad" als cur-siefjes.

1. BESTUUR

Maakten deel uit van het bestuur op 31 december 1984 :
de heer A. Van Iseghem voorzitter
de heer O. Vilain Ondervoorzitter
de heer J.B. Dreesen Secretaris
de heer J.P. Falise Penningmeester
mevrouwen N. De Taeye-Snyckers en J. Valkenburg en de
heren N. Hostyn, J. Klausing, W. Major, E. Smislaert
en G. Vermeersch als leden.

a. deelname aan vergaderingen, werkgroepen, commissies en gouddagen.

- In de loop van het jaar werden 10 bestuursvergaderingen gehouden.
- De kring was vertegenwoordigd in de Culturele raad Oostende door de heer O. Vilain. Hij woonde 3 algemene vergaderingen en 6 werkvergaderingen bij.

b. Algemene vergaderingen.

- Een algemene ledenvergadering ging door op 26 januari 1984. Er waren 102 aanwezigen.
- Een Algemene Statutaire vergadering ging door op 30 juni 1984. Alle effectieve leden waren aanwezig of vertegenwoordigd bij volmacht. Er werden geen wijzigingen aan de statuten voorgesteld. De lidmaatschapsbijdrage voor 1985 werd op 350 F gesteld.

2. SECRETARIAAT

Het secretariaat van de kring verwerkte tijdens het jaar 228 stukken in de briefwisseling.

a. Leden.

De kring telde op het eind van het jaar 446 leden. Dit is een vermeerdering van 3 leden ten overstaan van 1983. De leden waren als volgt onderverdeeld aangesloten leden 402, steunende leden 33, beschermende leden 11.

b. Necrologie.

In de loop van het jaar ontvielen ons de volgende leden : de heer H. ROLEN, mevrouw Laura DEFEVER, de heer Jozef MAES, de heer Albert HERRLING, mevrouw PUYSTIENS-VAN RANSBEEK, de heer Marcel VAN STEENLAND, de heer R.L. PEETERS, mevrouw DECOCK-TRAVERS, mevrouw FREMAUT, de heer Prosper VANDENBERGHE

3. AKTIVITEITEN

a. Voordrachten.

Er werden twaalf lezingen gehouden, te weten ;

1. Donderdag 26 januari 1984.

- OOSTENDE 1000

filmvoordracht door de heer Norbert Hostyn.
102 aanwezigen.

2. Donderdag 23 februari 1984.
  - DE ZEEWERING TUSSEN OOSTENDE EN BLANKENBERGE
diavoordracht door de heer Thomas FAES.
72 aanwezigen.
3. Donderdag 29 maart 1984.
  - DE ZWINSTREEK van SINGFAL tot natuureservaat
diavoordracht door de heer Marc GHEKIERE.
75 aanwezigen.
4. Donderdag 26 april 1984.
  - WESTVLAAMSE VOLKSSPREUKEN IN WOORD EN BEELD
diavoordracht door de heer G. DEBRABANDERE.
60 aanwezigen.
5. Woensdag 9 mei 1984.
  - HET OOSTENDSE DIALECT.
namiddagvoordracht door de heer R. DESNERCK.
50 aanwezigen.
6. Donderdag 24 mei 1984.
  - SINTE-GODELIEVE IN DE VOLKSVERERING (1070-1970)
diavoordracht door de heer A. LOWYCK.
70 aanwezigen.
7. Donderdag 27 september 1984.
  - EEN OOSTENDS FOTOGRAAF, SCHILDER EN LITHO-
GRAAF EDUARD DUBAR
diavoorstelling door de heer Norbert HOSTYN.
65 aanwezigen.
8. Dinsdag 9 oktober 1984.
  - OOSTENDSE LIEDERBUNDEL
namiddagvoordracht door de heer Jozef KLAUSING.
22 aanwezigen.
9. Donderdag 25 oktober 1984.
  - UIT DE VOORGESCHIEDENIS VAN DE OOSTENDSE
COMPAGNIE
diavoordracht door de heer Dr. J. MERTENS.
70 aanwezigen.
10. Zaterdag 17 november 1984.
  - OOSTENDSE HAVEN EN ENGELSE AANWEZIGHEID
voordracht door de heer Walter DEBROCK.
198 aanwezigen.
11. Donderdag 29 november 1984.
  - HET PROTESTANTISME IN OOSTENDE TOT AAN HET
BELEG VAN 1601-1604
voordracht door de heer A. LAUREYS.
65 aanwezigen.

12. Donderdag 20 december 1984.

- OUD EN NIEUW OOSTENDE FILMISCH GEZIEN

filmvoordracht van de CINECLUB OOSTENDE en
voorgesteld door de heer A. BAES.

75 aanwezigen.

b. Studiebezoeken.

Onder het motto KEN UW STAD werden 3 studiebezoeken
gebracht, te weten :

1. Zaterdag 7 april 1984.

- Bezoek aan het Museum van Schone Kunsten ter
gelegenheid van de tentoonstelling BELGISCHE
MARINESCHILDERS 1780-1914.

onder leiding van de heer Norbert HOSTYN.
77 aanwezigen.

2. Zaterdag 19 mei 1984.

- Bezoek aan de instellingen van de SINT-SEBAS-
TIAANS GILDE.

onder leiding van de heer Omer VILAIN.
45 aanwezigen.

3. Zaterdag 22 september 1984.

- Bezoek aan FORT NAPOLEON en DE DUINEN TEN
OOSTEN VAN DE STAD.

onder leiding van de heer J.B. DREESEN.
42 aanwezigen.

c. Podiumoptreden.

Op zaterdag 17 november verzorgde een jongerenensem-
ble van het Stedelijk Conservatorium, bestaande uit
een piano, een viool, een altviool en een con-
tenor, een muzikaal optreden in het Feest- en Cul-
tuurpaleis, ter gelegenheid van het dertigjarig be-
staan van onze Kring. Op het programma kwamen werken
voor van J. JONGEN, R. SCHUMANN, H. BEEKHUIS,
Fr. CHOPIN.

d. Studereis.

Op zondag 17 juni 1984 ging een studiereis naar
BOKRIJK door, onder leiding van de heer J.B. DREESEN.
De afdeling WEST-VLAANDEREN werd bezocht. Op de
heenreis werd een bezoek gebracht aan het witte
stadje THORN, alsook aan de Grote Markt van Maaseik.
Er waren 54 deelnemers.

e. Andere activiteiten.

- Jaarlijkse veiling.

Op 26 januari 1984 ging onder leiding van de heer
O. VILAIN de jaarlijkse veiling, voorbehouden aan
leden door. Er waren 102 aanwezigen. Er werden
152 stukken aan de man gebracht.

- Gouwdag 5 mei, Bulskampveld.

Mevrouw VALKENBORG, de heer en mevrouw J.B DREESEN, de heer en mevrouw FALISE en de heer en mevrouw VAN ISEGHEM vertegenwoordigden de Kring op deze geslaagde Gouwdag.

- Plechtige overhandiging gala-uniform wijlen heer A. VAN GLABBEKE.

Op zaterdag 15 september 1984 om 15.00 uur overhandigde mevrouw VAN GLABBEKE, het gala-uniform van wijlen haar echtgenoot A. VAN GLABBEKE aan de Kring. Deze gift ging vergezeld van een reeks uitgelezen voorwerpen die de heer VAN GLABBEKE tijdens zijn Burgemeesterschap van de Stad Oostende in ontvangst had mogen nemen.

- Motie in verband met het nieuw toerismebureau.

Op de Algemene Statutaire vergadering stemden de aanwezigen een motie goed die naar al de stedelijke, provinciale en landelijke autoriteiten verzonden werd. Deze motie was gericht tegen de bouw van een nieuw toerismebureau.

Nobelprijs voor de vrede.

In de loop van de maand oktober stelde de Kring de organisatie "GREENPEACE" voor tot de Nobelprijs voor de vrede.

Plechtige viering 30 jaar De Plate.

Op zaterdag 17 november 1984 ging deze plechtige viering door. Er was een academische zitting met gastspreker, muzikale omlijsting en viering, opening van de tentoonstelling "1584-1984 400 jaar OOSTENDSE HAVEN", opening van de nieuwe sectie van het museum "OOSTENDE-DOVER", een receptie en een banket. Er waren 198 aanwezigen op de academische zitting en er zaten 82 personen aan voor het banket.

De heer Burgemeester J. GOEKINT opende de tentoonstelling en de heer MUYLDERMANS, Directeur-Generaal van de R.M.T. opende de nieuwe sectie van het museum. De heer O. VILAIN werd gehuldigd om zijn 30 jarige inzet voor de Kring en ontving de gouden Plate.

Thematentoonstellingen.

1 maart - 15 september 84 : PASTER PYPE

15 september - 15 november 84 :BURGEMEESTER A.
VAN GLABBEKE.

17 november - 31 december 84 : 400 JAAR OOSTENDSE
HAVEN.

4. MUSEUM

a. Bezoekers.

4950 bezoekers bezochten in de loop van het jaar het museum. Dit is ten overstaan van 1983 een vermeerdering van 327 personen. Deze vermeerdering is te wijten aan de tentoonstelling 1584-1984 400 jaar Oostendse haven.

b. Aankopen.

Aankoop van de uitrusting van de tabakswinkel SIMON.

c. Veranderingen en aanpassingen.

Door de zorgen van de heer G. VERMEERSCH werden de volgende aanpassingen in het museum gerealiseerd :

- schilderen en aanpassen van Maritieme Sectie.
- afwerken van sectie OOSTENDE-DOVERLIJN.
- begin van opbouw van de tabakswinkel.

d. Aanwinsten.

De volgende personen schonken de hiernavolgende voorwerpen :

- de heer J. MAES : een verenigingsfoto van de SOCIETE PHILHARMONIQUE OSTENDE 1896.
- de heer R. BORREY : - vijf ASBAKKEN Oostende-Dover.
- een permanente kalender Oostende-Dover
- een ingekaderde FOTO van de mailboot Prince-Philippe
- vier AFFICHES Oostende-Dover daterende van juist voor en na W.O. II
- een WIMPEL Oostende-Dover
- twee stoffen INSIGNES van Oostende-Doverlijn
- de heer O. VILAIN : zes verschillende OOSTENDE-THERMAAL flessen
- mevr. VAN WELSENAERS : een DOKTERSVALIES
- de heer R. TIMMERMAN : - een oude SCHAKELDOOS van VILLE D'OSTENDE ELECTRICITE
- een SCHAKELPANEEL, oud model
- de familie DELEY : een FOTO van Zuster Gabrielle (Marie Deley) in typische kledij van de DOCHTERS VAN LIEFDE
- de heer L. VANDECAS-TEELE : een serie van 12 gekleurde PRENTKAARTEN van de Mailboten
- de heer F. GEVAERT : een exemplaar van zijn BOEK VIJFKWART EEUW MALE
- Ter CEURE : een exemplaar van hun JAAR-BOEK 1983
een exemplaar van het boek BREDENE IN OUDE PRENTKAARTEN
- Het HOUTLAND : een exemplaar van hun JAAR-BOEK 1983
- VAN COPPENOLLE KRING : een exemplaar van het VRIENDENBOEK JOZEF PENNINGCK
- de heer A. VAN CAILLE : een exemplaar van zijn FOTOBOK OUD OOSTENDE IN BEELD
- de heer R. BEERNAERT : oud didactisch SCHOOL-MATERIAAL
- de heer D. DEWULF : twee copien van KAARTEN van de Sinte-Catherinapolder

- de VAN DAMMEKRING : een exemplaar van het BOEK
"Hendrik Conscience en
Blankenberge"
- de heer R. MONTENY : een FOTO van Pastoor PYPE
- de heer VAN HOECK : - een exemplaar van het
TIJDSCHRIFT ANTARCTIS
- 13 gekleurde ZICHTKAARTEN
- 2 tijdschriften in ver-
band met de kust
- 4 KRANTENKNIPSELS i.v.m.
Oostende
- een STADSPLAN Oostende 1984
- 7 PRENTKAARTEN i.v.m.
mailboten
- 32 PRENTKAARTEN i.v.m.
Oostende
- een tijdschrift i.v.m.
de Belgische Zeemacht
- de heer P. VERAERT : - VLAG (1903-1953) van de
model Yachtclub Oostende
- SCHILDERIJ (olieverf) van
de FRE, voorstellende een
geconvoyeerde mailboot
- de heer FIERENS : - KLEERMAKERSSTRIJKIJZER
- 2 geklede KINDERPOPPEN
- een bord OOSTENDE-DOVERLIJN
- een rieten DUIVENMAND
- een soepbord gemerkt
OOSTENDE-DOVER
- een KLEERMAKERSSCHAAR
- 2 BOEKDEELTJES *Traité de
la coupe I + II*
- de heer VELTER : een WANDELSTOKKRUK (bescha-
digd) in gebakken aarde
- de heer DREESEN : een exemplaar met zeven
JAARGANGEN BRANDING 1977-1983
- de heer MECHELS : - een bruin UNIFORM (vol-
ledig) van een conducteur
Wagons-Lits (slaapwagen-
begeleider)
- een donkerblauwe KEPI
Wagons-Lits serveur-rece-
veur (*maitre d'hôtel*)
- de heer Voorzitter : een vlag "HOMMAGE DES
ROTARY OOSTENDE GOUVERNEURS"
- de heer VANLEENHOVE : 2 ingekaderde foto's
- de heer LIETARD : een FOTOCOPIE Chemin de Fer
Ostende-Blankenberge
- de heer en mevr. : - een oude SLAKOM
BEIRENS - een oude FRUITSCHAAL
- mevr. LAUWERS : - een SCHOOLFOTO, klas van
Broeder Nestor
- een SCHELPENSTUK

- de SMOORDERSCLUB : - een VLAG
- drie BOOTMODELLEN
- mevr. VAN GLABBEKE : - een GALA-UNIFORM van bur-
gemeester
- een DEGEN
- een driekleurige BURGE-
MEESTERSJERP
- een BUSTE van wijlen bur-
gemeester VAN GLABBEKE
- 13 SIERTRUWELEN
- een zilveren MODELBETON-
STORTER
- 14 GEDENKPFENNINGEN
- een plaat met 5 gedenk-
penningen
- een LIDKAART en KENTEKEN
van Touring Club België
- een LINT Rat Mort
- een LINT orde van de Mous-
quetaires d'Armagnac
- een LINT met medaille
Cercle les Eveilles Menin
- een ARMBAND Leopold III
- een KOORD MET SCHILDJE
- een LINT MET KENTEKEN
orde van St Fortunat
- 4 LINTEN met kenteken
- de heer F. MENU : - een reeks ARCHIEFDOKUMEN-
TEN van de Parkbron en
Oostende 1930-1939
- een BOEK Dendermonde
folklore
- de heer VANDENBROUCKE : - een VOLLEDIG STEL LOOD-
GIETERSMATERIAAL te weten :
een BENZINELAMP om te
solderen
een ZINKPLOOITANG
een ZINKSCHAAR
een GRIFFE om zink te
snijden
een LOODSCHRAPPER
een stuk GEREEDSCHAP om
kragen aan loden buizen
te maken
een LOODKLOPPER
vier MANDRINS : stukken
gereedschap om bulten
en putten uit loden bui-
zen te werken
vier PATERNOSTERS : ballen
om bogen en ellebogen
te maken
vier DRIJVERS om loden
buizen te effenen
een HOUTEN HAMER
twee TAPPEN om kragen
aan loden buizen
te slaan

mevr. VALKENBORG : een exemplaar Broederbond
der Oudstrijders der 3de
en 23 Linieregimenten. Ge-
denkboek 1929-1939

e. Zorgden voor het museum

Mevrouw DE TAEYE en de heeren DREESEN, HOSTYN,
VAN ISEGHEM EN VERMEERSCH vormden de werkgroep MUSEUM.
De heren VAN DUIVENBODEN en VERMEERSCH verzorgden
de uitbating ervan.

5. PUBLICATIE

a. Tijdschrift

Van het tijdschrift verschenen 9 nummers op de
vooropgestelde data in jan., feb., maart, april,
mei, sept., oct., nov. en dec. Ter gelegenheid van
de 30 jaar viering van de Kring werd een speciaal
nummer uitgegeven. In het totaal werden 260 blad-
zijden gepubliceerd waaronder 11 fotobladzijden.
Een inhoudstafel van 17 bladzijden van de jaargang
1984 werd opgemaakt door de heer N. HOSTYN.
Als hoofdredacteur fungeerde de heer O. VILAIN en
als redactieleden de heren DREESEN, HOSTYN, KLAUSING
en SMISSAERT.

b. Aanwinsten boekenfonds (buiten de boeken voorzien
in 4d Aanwinsten museum)

- een exemplaar 1 jaargang DE PLATE 1983
- een exemplaar 4 JAARGANGEN ZILLEGHEM 1980-1983
- een exemplaar 2 jaargangen BACHTEN DE KUPE 1982-1983
- een exemplaar 4 jaargangen AAN DE SCHREVE 1980-1983
- een exemplaar 3 jaargangen MEDEDELINGEN GOUVER-
BOND 1981-1983
- een exemplaar 2 jaargangen GEMEENTEKREDIET VAN
BELGIE 1982-1983
- een exemplaar 1 jaargang VLAAMSE STAM 1983
- een exemplaar 4 jaargangen DAVID JONCKHEERE
1980-1983
- een exemplaar 2 jaargangen DE DIJZERE 1982-1983
- een exemplaar 3 jaargangen HET BRUGS OMMELAND
1981-1983
- een exemplaar 5 jaargangen MEDEDELINGSBLAD van
het BRUGS OMMELAND 1979-1983
- een exemplaar BIBLIOGRAFIE van de geschiedenis,
taal en volkskunde van West-Vlaanderen en West-
Vlaamse gemeenten 1950-1981

c. Kalender.

Door tussenkomst van de heer VILAIN en de inzet van
het SNELDRUKCENTER, Torhoutsesteenweg, werd aan elk
lid een kalender 1984 aangeboden met als thema :
"VERDWENEN GEBOUWEN".

d. Ruilabonnementen.

Werden uitgewisseld met de volgende Heemkringen of
Verenigingen : Ter Cuere, Bredene; Het Houtland,
Torhout; Iepers Kwartier, Ieper; Zedelgemse Kring
voor geschiedenis; Aan de Schreve, Poperinge;

David Jonckheere, Aartrijke; Het Brugs Ommeland,
Sint-Andries; Bachten de Kupe, Veurne; Vlaamse
Verenging voor Familiekunde - Nationaal; Graningate,
Middelkerke; Oudheidkundige Kring het Land van Waas,
Sint-Niklaas; Den Dyzere, Diksmuide; Geschiedkundige
Kring Ernigaghem, Ichtegem; Geschiedkundige Kring
Graafschap Jette, Brussel; Kring Dr. Van Damme,
Blankenberge; Heemkring Ruiselede, Ruiselede.

6. GIFTEN

De kring mocht een geldelijke gift in ontvangst nemen
van de heer en mevrouw HEILMAN-DEVRIEND.

Gedaan te Oostende op de 1ste van de Louw-, Ijs- of Wolfs-
maand 1985.

J.B DREESEN
Secretaris

A. VAN ISEGHEM
Voorzitter

IN DIT NUMMER

- blz. 2 : J.B. DREESEN : Jaarprogramma "De Plate" 1985
blz. 4 : I. VAN HYFTE : Grond te huur, Anno 1862 (1)
blz. 6 : R. VAN CRAEYNEST : Toevallige vondts over Oostende
blz. 7 : J. KLAUSING : De moord in de duinen bezongen
blz. 9 : N. HOSTYN : Gustaaf Sorel
blz. 15 : J.P. FALISE : Brixham - een hoekje van België
aan de Engelse kust
blz. 21 : J.B. DREESEN : Het verzet te Oostende en in de
kuststreek tijdens de 2de wereldoorlog
blz. 24 : A. VAN ISEGHEM : Merci Omer !
blz. 27 : J.B. DREESEN : Jaarverslag 1984

TEKSTOVERNAMES STEEDS TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE

„De Plate” een ander woord voor Oostende

Dertig jaar heemkundige kring „De Plate”. Het ging te Oostende niet onopgemerkt voorbij. En daar kan men alleen gelukkig mee zijn. Mensen met een hart voor eigen stad, zin voor cultuur, folklore en geschiedenis, hebben met volharding en vrunk vrijwilligerswerk iets opgezet die door de lokale gemeenschap als een schat moet gekoesterd.

Exodus

Zoals voorzitter August Van Isegem zaterdag zei groeide „De Plate” zonder beperkingen. Naast het zoeken en bedelen voor het verkrijgen van 'n definitief onderdak ter demonstratie van herinneringen en merkwaardig bezit in verband met Oostende, deinde de aktiviteit binnen de kring uit tot het geven van voordrachten, het uitgeven van 'n eigen (veel gelezen) tijdschrift, het organiseren van studiereizen en de public relations in het algemeen voor de stad Oostende en z'n rijk verleden. Zoals vorige week in dubbele opmaak in deze Zeemacht beschreven, vond het heemkundig museum tenslotte 'n beschutte plaats in het Feestpaleis. Nu al veel te eng zou deze week nogmaals blijken.

Knap

Om het dertigjarig bestaan van de kring nog meer luister bij te zetten,

werden in het museum liefst twee tematentoonstellingen neergezet. Enerzijds „1584-1984 vierhonderd jaar Oostendse haven” en ook 'n impressie over de veerdienst Oostende-Dover met alles daar omheen. Knappe verzamelingen waarvoor de organisatoren ter plaatse werden gefeliciteerd door een geboeid publiek. Voor zoveel stadsgenoten „de” gelegenheid om het museum aan te doen en te verwijlen tussen vertrouwde beelden, voorwerpen, kaarten en prenten die ieder van ons ergens raken moet.

Goud

Op een viering waarbij Omer Vilain heel gevat de zin, het ontstaan en de ontwikkeling van „De Plate” in herinnering bracht, werd genoemde stadsbibliothecaris bedacht met de „Gouden Plate”. Een gebaar die voor enige ontroering zorgde, te weten hoe overtuigend Vilain z'n schouders onder de kring plantte en de leden wist te motiveren. Nu nog. Kado's waren er ook voor een vertrouwd causeur als Walter Debrock die het zoals aangekondigd had over de Engelse aanwezigheid in de kuststad. Een boeiend gegeven die zoals veelal het geval met een verteller als Debrock in tijdnood eindigde. Zoveel dat we niet wisten mochten we eens te meer vernemen, zaken die „de Plate” voor het nageslacht wil vasthouden. Een schone opdracht.

D E P L A T E

TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEMKUNDIGE KRING "DE PLATE"

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.
Aangesloten bij de KULTURELE RAAD OOSTENDE

en het WESTVLAAMS VERBOND VAN KRINGEN VOOR HEEMKUNDE
Statuten gepubliceerd in de Bijlagen tot het Belgisch
Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en gewijzigd volgens
de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 15 mei 1975
nr. 3394 en nr. 3395.

Verantwoordelijke uitgever : A. VAN ISEGHEM
Ijzerstraat 1
8400 OOSTENDE

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen
getekende bijdragen.

14de jaargang, nr. 2 - februari 1985.

VOOR DE INHOUDSTAFEL VAN DIT NUMMER, ZIE DE LAATSTE BLADZIJDE

FEBRUARI - ACTIVITEIT

De Oostendse Heemkundige Kring DE PLATE heeft de eer en
het genoegen zijn leden en belangstellenden uit te nodigen
tot een diavoordracht die doorgaat op :

donderdag 28 februari 1985 om 20u30

in de conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr Colen-
straat 6, Oostende.

Het onderwerp : DE ONTSTAANSGESCHIEDENIS VAN ONZE KUST

wordt gebracht door Mejuffrouw Cecile BAETEMAN, geoloog.

Over de ontstaansgeschiedenis van onze kust is het laatste
woord nog niet gezegd. Op dit ogenblik treedt een nieuwe
generatie geologen aan die de bakens van onze kennis aan
het verzetten zijn. Mejuffrouw Cecile BAETEMAN is hiervan
een van de koplopers. Na een diepgaand onderzoek kwam zij
tot het besluit dat op diverse punten de ontstaansgeschie-
denis van onze kust aan herziening toe was. Het resultaat
van haar studie zal vanavond in woord en beeld als een
weldoende, wetenschappelijk gefundeerde, regen over ons
neerkomen.

Mejuffrouw Cecile BAETEMAN, een authentieke Nieuwpoortse,
is verbonden aan de Belgische Geologische Dienst. Zij
publiceert regelmatig over het onderwerp in diverse weten-
schappelijke tijdschriften en haar voordrachten worden
zeer gewaardeerd in de bevoegde kringen.

Weer een van die PLATE-avonden die geen enkel rechtgeaard
Oostendenaar mag missen. Zoals (nog) steeds is de toegang
vrij en kosteloos en zijn ook niet-leden van harte welkom.

J. B. DREESEN

Zijn reis naar Bulgarije in 1906 (1)

Dat feit alleen al illustreert duidelijk welk aanzien de voorzitter van de Oostendse hoteliersbond en exploitant van het restaurant der pakketboten genoot en op welke relaties hij kon bogen. Met welgevallen noteert A. Stracke die Bulgaarse reis in zijn autobiografie die hij 20 jaar later schreef, 80 jaar oud. Ik haal die passus hier aan. "Je me souviens encore de mon voyage à la cour de S.A. Royale le Prince de Bulgarie, plus tard devenu le roi Ferdinand I, et les grands honneurs qui m'ont été faits par S.M. le roi en présence de sa très vénérable mère S.A.R. Madame la princesse Clementine de Saxe-Coburg-Gotha, entouré de toute la famille; un diner eut lieu auquel je fus le seul invité".

Die reis naar Bulgarije had een kleine voorgeschiedenis. Op 30 juni 1897 waren prins Ferdinand van Bulgarije en zijn oudste broer prins Filips van Saksen-Coburg-Gotha, via Dover-Oostende, met de maalboot "Leopold II" uit Engeland teruggekeerd waar ze de jubileumfeesten van Queen Victoria, hun illustere verwante (die al 60 jaar regeerde), hadden bijgewoond. Uit waardering voor de voorkomendheid waarmee hij aan boord behandeld was, had prins Ferdinand de commandant, twee luitenanten en ook A. Stracké (l'excellent restaurateur à bord des paquebots postes") gedecoreerd. Prins Filips had de ordetekens uitgereikt (zie: le Carillon: 25 juni, 2 en 4 juli 1897). Waarschijnlijk kreeg A. Stracké bij die gelegenheid een eerste uitnodiging om Bulgarije te bezoeken, uitnodiging die in 1904 en 1906 herhaald werd.

Onze merkwaardige Oostendenaar, succesvol hotelier, oesterkweker en gemeenteraadslid, nam in november 1906 de vorstelijke uitnodiging aan. A. Stracké, bijna 61 jaar oud, vertrok alleen. Ongetwijfeld was de onderneming te vermoeiend voor zijn 73 jarige vrouw, Anna Maria Rau, uit Mainz.

Het was zeker geen alledaagse reis naar het verre - toen betrekkelijk rustige - Bulgarije. Alleen welgestelde burgers konden zich zo'n treinavontuur veroorloven naar de rumoerige Balkan waar de Europese mogendheden elkaars invloed controleerden en daarbij de belangen der Balkaanvolken willekeurig en opportunistisch behandelden.

Even het geheugen oprfrissen is hier niet overbodig.

Na taaie strijd, eerst onder de leiding van Karadjordjevič en daarna van Milosj Obrenovič (door wie de eerste in 1817 vermoord werd, oorsprong van een honderdjarige bloedvete) was (Noord-)Servië in 1817 een schatplichtig vorstendom geworden afhankelijk van Turkije. In de volgende decennien moderniseerde het zich moeizaam, afwisselend geregeerd door de Obrenovičs en de Karadjordjevičs.

Aangemoedigd door de panslavische beweging was

ook Bulgarije in mei 1876 in opstand gekomen tegen de bijna 5 eeuwen durende Turkse heerschappij. Het kreeg de machtige steun van Rusland. Na de nederlaag van Turkije werden op het Berlijns Congres (1878) belangrijke besluiten genomen : o.a. werden Servië en Montenegro onafhankelijk en kregen uitbreiding van grondgebied. Een Bulgaarse staat werd opgericht (minder groot dan Rusland eerst gepland had) onder Turkse suzeriniteit. Het vorstendom was echter verdeeld in een noordelijke en een zuidelijk gedeelte (nl. Oost-Roemelië). In 1879 koos de Bulgaarse nationale vergadering tot vorst Alexander van Battenberg (1857-1893), neef van Tsaar Alexander II. Gedreven door een Bulgaars nationalisme - waardoor hij zich van Rusland verwijderde - verenigde de jonge vorst in september 1885, Oost-Roemelië met Bulgarije. Servië dat ook zijn grondgebied wilde uitbreiden verklaarde, kwaad om het verstoorde machtsevenwicht, de oorlog aan Bulgarije en leed de nederlaag (13-28 november 1885).

Onder druk van Rusland moest Alexander van Battenberg aftreden (1886). Op 7 juli 1887 werd hij opgevolgd door Ferdinand van Saksen-Coburg-Gotha (1861-1948). Jarenlang door geen enkele mogendheid erkend wist deze, vastberaden en handig, militaire complotten waarin Rusland de hand had, te verijdelen. Nadat hij zijn anti-Russische eerste minister Stamboelof had ontslagen (1894) en zijn zoon Boris orthodox herdoopt had (1896) volgde de verzoening met Rusland en algemene erkenning.

Maar op de Balkan bleef het spannen. Het woeelige Servië begeerde een stuk Adriatische kust maar moest zich knarsetandend bedwingen omdat het bevriende Rusland zijn wonden likte na de nederlaag tegen Japan (1904-1905). Verder gistten de Bulgaarse en Servische aspiraties in de richting van Macedonië.

Gebruik makend van de Jongturkse revolutie riep Ferdinand in oktober 1908 de onafhankelijkheid uit van Bulgarije en nam de titel aan van tsaar. Gedreven door zijn imperialistische politiek versterkte hij de Balkanbond tegen het steeds meer verzwakkende Turkije dat nog heerste over Albanië, Macedonië en grensgebieden van Servië. Tenslotte bliezen Bulgarije, Servië, Montenegro en Griekenland het halali tegen het Ottomaanse rijk (de eerste Balkanoorlog 1912-1913). De verdeling van de buit leidde naar de twee Balkanoorlog (1913) waarbij de Bulgaren door Serven en Grieken vernietigend verslagen werden. De nadelige vrede van Boekarest (augustus 1913) deed Bulgarije tenslotte in 1915 de Duitse zijde kiezen. Met noodlottige gevolgen. Op 4 oktober abdiqueerde Ferdinand ten voordele van zijn zoon Boris III en trok zich terug in Coburg waar hij op 10 september 1948 stierf, 87 jaar oud.

En nu die reis van A. Stracke.

Le Carillon, het Oostendse blad dat onze reiziger gunstig gezind was, berichtte in zijn nummer van 15-16 december 1906 dat A. Stracké een reis van verscheidene weken gemaakt had naar Bulgarije. Prins Ferdinand had hem uitgenodigd en hem opdracht gegeven een rapport op te

stellen over de visvangst, de oesterteelt en het hotelwezen in zijn vorstendom. Samenvattend voegde het blad eraan toe : "A. Stracké is teruggekeerd opgetogen over zijn reis maar niet over de Bulgaarse hotels. De visserij is er nog primitief maar biedt grote mogelijkheden".

De volgende dagen publiceerde Le Carillon het reisverhaal van A. Stracké onder de titel : "Mon voyage en Bulgarie". Het wordt hier, helaas, onvolledig weergegeven omdat de jaargang 1907, waarin het slot stond, nergens voorhanden is.

Wanneer A. Stracké precies vertrok en hoelang hij wegbleef, is alleen bij benadering te bepalen. Vast staat dat hij op de gemeenteraadszittingen van 20 november en van 4 december afwezig was. In de Oostendse handelskamer was hij terug op 18 december. Op 15-16 december schreef Le Carillon : "Mr. A. Stracké vient de faire un voyage..." wat suggereert dat hij al een paar dagen terug in Oostende was. Hij kan dus omstreeks 10 november (of iets vroeger ?) vertrokken zijn en teruggekeerd tegen 10 december. Dat zijn ruim 4 weken wat overeenkomt met "un voyage de plusieurs semaines" van Le Carillon (15-16 december 1906) maar niet strookt met de bescheiden formulering van A. Stracké zelf : "abandonnant pour quelques jours toutes affaires et préoccupations" (cf. infra : 1ste bijdrage, alinea 2).

Hieronder volgt dan dat reisverslag. Alleen de eerste van de vier bijdragen (in Le Carillon) is gedaateerd : Sofia, le 22 novembre 1906. Alsof het hele relaas daar en op die dag geschreven werd. Ik laat A. Stracké, in mijn vertaling, aan het woord en geef tussenin wat commentaar.

Eerste bijdrage - (Le Carillon 22-23 december 1906)

Sofia, 22 november 1906.

Acht à tien jaar geleden kreeg ik van de heer Ghenadiëf, minister van handel en landbouw van Bulgarije, een uitnodiging om dat interessant land te bezoeken. Die uitnodiging werd twee jaar geleden vernieuwd, en ook nog onlangs, in de maand september, volgens de uitdrukkelijke wens van Z.K. Hoogheid, prins Ferdinand van Bulgarije.

Sinds jaren interesseer ik mij bijzonder voor Bulgarije, Zweden en Noorwegen omdat die landen zich stadig ontwikkelen en vorderingen maken. Ik nam dus de vriendelijke uitnodiging van minister Ghenadiëf aan en plande mijn bezoek voor de maand november. In Oostende nam ik de Wenen-expres terwijl een geweldige storm over de kust raasde en de regen neerstroomde. Mijn enige zorg was mij gerieflijk te installeren in de coupé die tot mijn beschikking was gesteld. Voor enkele dagen zou ik alle zaken en beslommeringen van mij afzetten.

Ik was voornemens in één trek naar Sofia te reizen. De afstand van 2.402 km wordt in een luxe-trein afgelegd in 56 uur zonder dat je moet overstappen.

Daar het een interessante reis was, meen ik dat het de moeite loont die na te vertellen al was het maar om de lezers (N.B van Le Carillon) aan te zetten

vaker op reis te gaan om de landen buiten onze enge grenzen te leren kennen. Niets is leerrijker dan vreemde landen te doorkruisen, hun inwoners te observeren, hun zeden en nijverheden te bestuderen. Onvrijwillig komt men ertoe vergelijkingen te maken met ons eigen land dat zo rijk en zo nijverig is en zo benijd door alle andere naties.

Het traject Oostende-Brussel deed ik in gezelschap van de vriendelijke directeur der Wagons-Lits, de heer Röbling. Om 18 u 24, zoals voorzien, kwam de sneltrein in Brussel-Noord aan. Daar werd ik opgewacht door de heer Georges Lorand, volksvertegenwoordiger van Virton, die mij vroeg zijn groeten over te maken aan zijn vrienden in Bulgarije en vooral aan minister Ghenadiëf. Mijn schoonzoon en mijn dochter kwamen mij eveneens goede reis wensen.

(N.B. Zijn dochter (en enig kind) was Augustine Christine, geboren te Oostende op 16 maart 1870 en er op 3 mei 1893 getrouwd met de Duitser Henri Diegel, geboren 7 maart 1857). In de Anspachlaan 2-4 in Brussel hielden ze de "Brasserie aux Augustins" tot 29 juni 1921. Ze stierven beiden in Vorst, hij op 13 juni 1923 en zij op 4 januari 1963).

Na een oponthoud van 6 minuten vertrok de trein naar Keulen. Een vijftiental reizigers waren opgestapt waaronder advocaat F. Wiener, zoon van senator Wiener. Tegen 18 u gingen we aan tafel en kregen een lekker souper. We zaten er met z'n zevenen waaronder een lid van de Ottomaanse ambassade in Londen die, wegens de ellendige overtocht, aan boord niet had kunnen eten en nu in de restauratiewagen zijn schade inhaalde. Omstreeks 22 u trok ieder zich terug in zijn compartiment.

Intussen schoot de trein vooruit. We doorkruisten de streek van Luik en zagen door de vensters de vuren van de fabrieken in volle bedrijvigheid. Weldra bereikten we Verviers en reisden verder naar Herbestal, Aken, Düren en Keulen.

Hoe kan je door Keulen trekken zonder te denken aan de kathedraal, de prachtige Rijn, de Zoo, de Flora, de Gürzenich en de theaters. (N.B. De Flora (bij de Zoo) is een fraaie openbare tuin, aangelegd in 1862, op de linkeroever van de Rijn, ten noorden van de stad. De Gürzenich, in het stadscentrum, is het beroemde 15e eeuwse dans- en feestpaleis waar verscheidene keizers te gast waren. Uitgebrand in 1943 werd het gerestaureerd in 1952-1955). Hier hebben we, in gezelschap van collega's uit Oostende, herhaaldelijk aangename dagen doorgebracht. Onlangs nog werden we op schitterende wijze ontvangen door de stadsmagistraat en door de Vereniging voor Vreemdelingenverkeer. Op het weelderig banket waren meer dan 400 hoteliers uit heel Europa aanwezig. De feestelijkheden werden besloten door een overweldigend vuurwerk op de Rijn.

De trein stoomt verder. We passeren Bonn met zijn vermaarde universiteit (N.B. uit 1777). Aan de overkant ligt Königswinter met zijn heerlijk panorama op de Rijn. Dan komt Koblenz en de vesting Ehrenbreitstein; Bingen met daartegenover het Niederwald waar

het reusachtig beeld van Germania verrijst. Mainz, met zijn beroemde Palmengarten, Offenbach, Hanau, Aschaffenburg, Würzburg. Neurenberg waar, volgens de legende, de domsten intelligent worden als ze gebruik maken van de spreekwoordelijke trechter. (N.B. die trechter is niet legendarisch maar gaat terug op een literair leerboek, nl. "Poetischer Trichter, die deutsche Dicht- und Reimkunst in sechs Stunden einzugieszen" (3 di. 1648-1653, opnieuw uitgeg. 1939) van de Neurenbergse dichter en geleerde Georg Philipp Harsdörfer (1607-1658). Deze was een bereid man die door talrijke vertalingen uit het Frans en het Italiaans de barokcultuur in Duitsland bevorderde. Wegens zijn oppervlakkige en goedkope manier om de dichtkunst als het ware door een trechter in te gieten, werd dat boek in de 18e eeuw spottend genoemd: Nürnberger Trichter. Daarmee wordt in de Duitse omgangstaal een allereenvoudigste leer methode aangeduid waardoor men ook de domsten iets kan bijbrengen).

Na Regensburg en enkele andere steden bereiken we tenslotte Passau en de Oostenrijkse grens.

Geklop op de deur van mijn coupé maakt mij wakker. Al die steden waar we daareven doorgetrokken zijn en die ik al jaren kende, ik had ze nu teruggezien in een mooie droom die ik had willen voortzetten. Maar de Oostenrijkse douane is niet toegeeflijker dan een ander. Ik moest mijn reispas voorleggen en - om het onderzoek van mijn koffers te vermijden - verklaren dat ik alleen op doorreis was door Oostenrijk-Hongarije. De treinconductor behield mijn reispas want die is verplicht aan de Servische grens.

Mijn Ottomaanse buur had last met de douane. Terwijl ik de omgeving overschouwde, die ik sinds lang niet meer gezien had, hoorde ik hem dreigen het gedrag van de Oostenrijkse douaniers in alle kranten aan te klagen. Dat belette niet dat hij 21 kronen moest betalen voor de invoer van sigaren hoewel ze, naar zijn zeggen, voor zijn persoonlijk gebruik waren.

Een half uur later vertrok de trein. We waren in Oostenrijk. Voorbij Passau is het panorama, aan weerszijden van de trein, overheerlijk. Links heb je nog Beieren, rechts Oostenrijk. Aan beide kanten beboste heuvels waartussen de Donau vloeit. We rijden erlangs tot Linz. Een fijne stad die nu wel 60.000 inwoners telt. (N.B. in 1978 al 203.000). Ik herinner me vooral haar mooie kathedraal, het beeld van Sint-Nepomuk en haar merkwaardig museum.

Ik bewonder het landschap links en rechts van de spoorweg, ontbijt en dineer en tegen 18 u komen we aan in Wenen. Hier is 40 min. oponthoud voorzien om met de wagens uit Oostende en Parijs de Oriënt-Expres te vormen. Terwijl ik over het perron wandel, rijdt de sneltrein uit Parijs binnen. Ik zie de prins van Hohenlohe en Zijne Hoogheid de prins August van Saksen-Coburg uit de trein stappen, komende van Parijs. De laatste verlaat onmiddellijk het station om zich naar het paleis van Coburg (N.B. de Weense residentie van de familie) te begeven waar hij

op zijn broer zal wachten die morgen via Oostende uit Engeland arriveert. Samen zullen ze doorreizen naar Sofia waar ze het verjaringsfeest van hun moeder, prinses Clémentine zullen bijwonen.

(N.B. Wie A. Stracké met die prins van Hohenlofe precies bedoelt, ontgaat mij. Twee figuren kunnen in aanmerking komen. Prins Alexander van Hohenlohe-Schillingsfurst (1862-1924), zoon van Chlodwig Karl Viktor (1819-1901) de gewezen Duitse rijkskanselier. Of een neef, nl. prins Konrad (1863-1918), een Oostenrijks politicus, om zijn liberale ideeën genoemd : de rode prins. - Verder past hier een kleine genealogische uitweiding over het huis Saksen-Coburg-Gotha, dat zoals bekend, talrijke familierelaties had met de voornaamste Europese hoven. Die verwantschap klimt op tot hertog Frans van Saksen-Saalfeld-Coburg (1750-1806). Die had drie zoons : Ernest (1784-1844), Ferdinand (1785-1851) en Leopold (1790-1865). Ernest ruilde in 1826 Saalfeld voor Gotha. (Van Gotha, Saalfeld, Coburg, alle drie oorspronkelijk in Thüringen, liggen de eerste twee in de D.D.R., het 1ste op 20 km westelijk van Erfurt, het 2de 40 km zuidelijk van Weimar. Coburg, sinds 1920 in Beieren, ligt 40 km ten noorden van Bamberg, op 15 km van de Tsjechische grens). De jongste zoon van bovengenoemde Ernest nl. Albert (1819-1861) huwde in 1840 koningin Victoria (1819-1901) van Groot-Brittannië ; Ferdinand, de tweede zoon van hertog Frans, had evenals zijn vader 3 zoons. De eerste, Ferdinand II (1816-1905) huwde Maria II van Portugal (1837) en zijn afstammelingen bezetten de Portugese troon tot 1910. De tweede zoon, August (1818-1881) huwde prinses Clémentine van Orléans (1817-1907), dochter van koning Lodewijk Filips (1773-1850), koning van Frankrijk (1830-1848). Zij is de moeder van bovenvermelde prinsen Filips (1844-1921), August (1845-1907) en van Ferdinand I van Bulgarije (1861-1948). De derde zoon van hertog Frans was de latere Leopold I, koning van België (1831-1865). Diens tweede vrouw was prinses Louise Marie (1812-1850), de eerste Belgische koningin, jongere zuster van prinses Clémentine en tante dus van Ferdinand I van Bulgarije. De grootvaders van, enerzijds, Filips, August en Ferdinand van Bulgarije en van, anderzijds, Koning Albert I (1875-1934) waren dus broers. Bovendien was Filips de schoonzoon van Leopold II daar hij getrouwd was (1875) met prinses Louise van België (1858-1924), de oudste dochter van koning Lepold II).

Om 18 u 40 rijdt de trein van Wien-Westbahnhof naar Wien-Ostbahnhof waar de reizigers voor Hongarije, Servië, Roemenië, Bulgarije en Turkije opstappen. Tot mijn grote verrassing zie ik in de coupé rechts van de mijne, een heer binnenstappen die dadelijk bij de conducteur naar mij vroeg. Eerst 's anderendaags werd hij aan mij voorgesteld als Dr. Lambref uit Sofia, secretaris van Z.K.H. prins Ferdinand van Bulgarije. Hij heette me welkom en deelde mij mee dat ik hartelijk zou ontvangen worden. Minister Ghenadiëf zelf zou me bij mijn aankomst begroeten. Met ongeduld werd ik in Sofia verwacht.

Van toen af was de reis heel aangenaam. Sinds 7 u 's morgens waren we op Servisch grondgebied aangekomen en Dr. Lambref gaf overvloedige uitleg over de streken waar we doortrokken. Formaliteiten van reispas en douane werden mij bespaard daar Dr. Lambref bij alle ambtenaren bekend was.

(N.B Hier eindigt de eerste bijdrage (in Le Carillon). Over het traject Wenen-Belgrado deelt A. Stracké niets mee ongetwijfeld omdat het 's nachts werd afgelegd.

(wordt voortgezet)

Germain BILLIET

EENE GEVAERLIJKE EN ZEER BESMETTELIJKE ZIEKTE ... ANNO 1665

In J. BOWENS "Nauwkeurige Beschrijving..." lezen we p. 134 het volgende :

...Eene gevaerlyke en zeer besmettelyke Ziekte, de gene sedert kortst woedende was in Engeland, wierd omtrent dezen tyd ongelukkiglyk binnen Oostende gebragt door eenen Reyzer, den welken met zynen Koffer, inhoudende wolle Kleederen, van Londen aenkwam met een engelsch Schip. De Ziekte verspreydde haer aenstonds door de halve Stad, wegnemende menigvuldige menschen, en zy hield niet op dan een jaer en half daer naer. Geene Penne is bekwaem om den schrik en de vreeze te beschryven, waer in een-ider zig bevond, en men zal zig zonder moeyte verbeelden, dat men niets verzuynde, en ook de grootste maetregelen nam, om alle gemeynzaamheyt te weeren, door het maeken van Pest-huyzen, het aenstellen van Pest-meesters en diergelyke Persoonen. Onder menigvuldige ongelukkige Slagt-offers zyn aen deze Ziekte gestorven : den Heer Pastor VERNIMMEN van Bergen S. Winox, L.I.G. op den 9 Augustus 1666; den Heer Onder-pastor NICOLAES FEYT op den 1 der zelve maend; den Heer Onder-pastor PIETER PIEL op den 16 July; den Heer PIETER BEECKE, Professor, op den 18 der zelve maend; den Heer LIVINUS van Brussel, Professor, op den 18 Mey; Broeder EGIDIUS DE LEERS, op den 18 der zelve maend.

Den Heer Pastor VERNIMMEN wierd omtrent half December 1666 herplaetst door den Eerweerden Heer JOANNES BAPTISTE JANSSEN, die als Deken aengesteld wierd van de Christenheyd in het District van Oudenburg.

De Stad Oostende door de woede van deze schrikkelyke Ziekte meer dan d'helft van haere Inwoonders verlooren hebbende, was in langen tyd zoo Volkryk niet als te vooren, zoo dat haere Zeevaerd en Koophandel hier door merkelyk kwamen te lyden; maar de Voorzienigheyt, die altyd de waekende Ooge heeft over de noodwendigheyt der menschen, bragt deze ellendige Stad haest tot haeren vorigen luyster.

Ons geacht medelid, de Heer Raymond VANCRAEYNEST, vond in het Rijksarchief te Kortrijk twee documenten uit 1675, die een decennia na die ziekteepidemie, er nog een echo van laten horen.

We laten ze hier volgen in de lezing die de Heer VANCRAEYNEST ons bezorgde

Norbert HOSTYN

* * *

R.A. Kortrijk, Verzameling Aanwinsten, Cahier VI, nr. 3826

f° 1 r°

De onderschreven cooplieden ende factueren binnen deser stede van Oostende certifieren ende verclaren onder eet diert versocht synde dat in den jaeren 1665, 1666 en 1667 de contagiouse sieckte alhier is grootelickx opsteken geweest soo dat alle cooplieden ende factueren genoecht-sackt syn geweest hun selven te retireren buyten den selven stede behoudens de onderteeckende de welck daer blyvende meestendeel met deselve sieckte syn geaffligeerd geweest ende ter orsacke van dien veel verliesen ende banckeroeten syn geresulterdt, namelyk seker Engels coopman Nicolavs Cooper ende Jan Wonckier hebben verclardt hun verliesen ende achterstellen daer door gecomen te wesen ende meer andere. In teecken der waerheydt hebben dese onderteeckendt desen XIIsten 9 bre 1675.

(get.) Thomas Hamilton

(get.) Dionysio (....)

Pieter de Vos

Jan de Wael

Jacobus du Rye

Jacobus Hoijs minor

Francois Ferron

* * *

f° 1 v°

Burghmeester ende Schepenen der stede ende port van Oostende certificeeren ende attesteren by desen dat alle de personen onderteeckent hebbende de voorenstaende certificatie syn coopluyden woonachtich binnen deser stede staende ter goeder naeme, faeme ende reputatie ende diesvolgende dat aen diergelycke certificatien by hun onderteeckent volle geloove magh werden gheattribueert soo in rechte als daer buytten. In teeken der waerheydt hebben wy burghmeester ende Schepenen voornompt dese letteren ghedaen zegelen met den contrezegel van saeken deser voornomde stede neffens het hantteecken van den greffier op den veerthienden 9 bre XVI^c vyfentseventich.

(get.) N. de Meulebeque

José AERTS, beter bekend en in literaire kringen vermaard onder zijn pseudoniem Albert WESTERLINCK, overleed onverwacht te Kasterlee op vrijdag 30 april 1984. Deze geleerde, tevens hoofdredacteur van het tijdschrift "Dietsche Warande en Belfort", was geboren te Geel op 17 februari 1914; priester gewijd op 4 april 1937, was hij sedert 1957 gewoon hoogleraar (tot 1978) aan de Katholieke Universiteit Leuven. Vanaf 1955 gewoon lid, met veel moreel gezag en invloed, van de "Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde" te Gent. Te Leuven onder grote belangstelling begraven op vrijdag 4 mei 1984.

Ik zet deze realia op een rijtje om een figuur te eren en te situeren die te Oostende geen onbekende was. Albert WESTERLINCK had de gewoonte aangenomen om samen met zijn zuster Jozefa regelmatig te Oostende te verpozen; daar logeerde hij dan in hotel "Britannia" aan de Albert I-promenade, dicht bij het Kursaal. Ik mocht hem af en toe ontmoeten, nu eens in de Capucijnenkerk, de laatste maal in de Kapellestraat : een stille, eerbiedige groet zonder te pogen een gesprek aan te knopen want ik respektteerde daarvoor te zeer een man die gesteld was op incognito.

Een goed beeld van leven en werken van Albert WESTERLINCK kan men vinden in het hulde album : J.J. AERTS, "Verwondering en rekenschap : opstellen over Nederlandse letterkunde. Gebundeld en aangeboden ter gelegenheid van zijn emiritaat (...)" (Leuven, Universitaire Pers, 1978, 8°, 385 p., ill.), opgenomen in de reeks "Symbolae" onder het nummer A/vol. 7. Interessant is dat het de volledige bibliografie van Albert WESTERLINCK bevat, samengesteld door Hilda VAN ASSCHE en Richard BAYENS; deze bibliografie werd afgesloten op 31 december 1977 en omvat, naast zijn werk in boekvorm, zijn medewerking aan periodieken (zowel eigen creatief werk als kritisch en essayistisch werk).

Met hem verdween een grote figuur uit onze Nederlandse letteren en wij waren er heimelijk ietwat fier op dat hij Oostende en onze kust waardeerde.

Emiel SMISSAERT

PETIT-PARIS ...

... IN 1950 ▼

... EN IN 1953 ▲

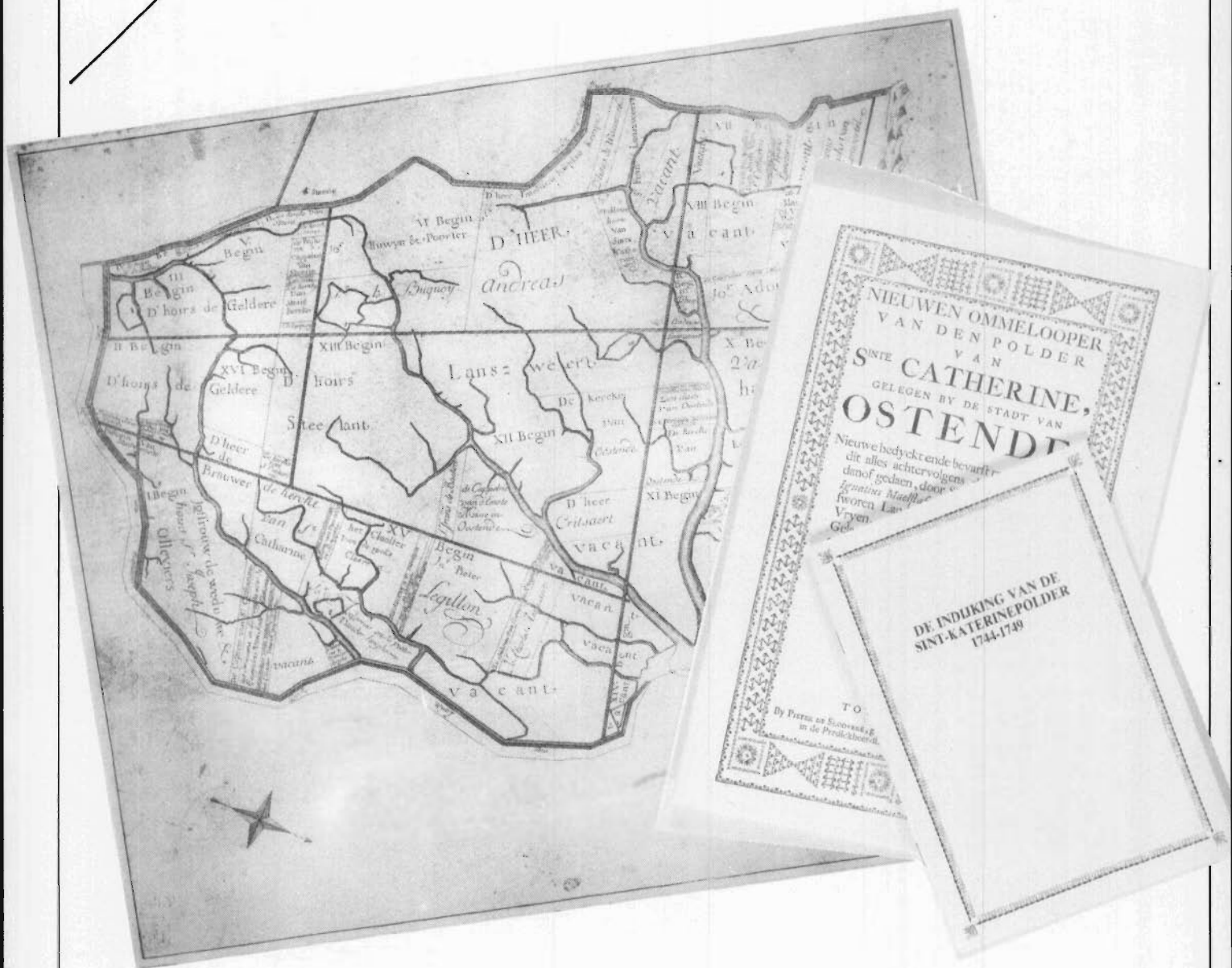
Slechts 200 ex.

Reproductie van de kaart
"Catharinepolder" 1746

met stadsplan Oostende 1980 op kalk.

Plus de 2 afgebeelde brochures

voor de prijs van 650 F.

Te bestellen bij de heer A. Lammaing

Grafisch Bedrijf Lammaing

Torhoutsesteenweg 354 - Oostende

☎ 059/70.71.23

OOSTENDSE MUZIEKMAATSCHAPPIJEN : DE HARMONIE "DE NOORDSTAR"

1911 - Stichting van een muziekvereniging onder de naam "De Noordstar" door Adolf WOUTERS en Pierre DEDEYSTER. De aktiviteit van de vereniging bestond er toen hoofdzakelijk in wekelijks en hoofdzakelijk op zondagnamiddag enkele uren "repetitie" te houden en af en toe bij bepaalde gelegenheden eens enkele liederen te spelen in de gelagzaal van het lokaal.

Adolf WOUTERS was de "Chef" terwijl Pierre DEDEYSTER de functie van Secretaris vervulde. De aktiviteit van de muziekvereniging werd ingevolge de oorlog in 1914 lamgelegd.

1918 - Pierre DEDEYSTER samen met Pierre DEVRY slagen erin onmiddellijk na de oorlog een fanfare met zowat 16 leden te vormen. Het was DEVRY die de muzikale leiding nam.

1921 - De fanfare heeft ingevolge enkele welgelukte prestaties sukses geboekt en bekendheid verworven. Het ledental groeide en door de aanwinst van twee klarinettisten werd de fanfare nu een harmonie. In de schoot van de harmonie werd een muziekschool opgericht die van meet af aan zowat 10 leerlingen telde.

1923 - Karel DESCHACHT wordt tot Voorzitter van de bloeiende harmonie "De Noordstar" aangesteld.

1926 - Frans VAN DONINCK wordt tot Voorzitter aangesteld en zou dit blijven tot aan zijn dood in 1940.

1927 - De "Chef" Pierre DEVRY gaat terug naar Nieuwpoort wonen en wordt opgevolgd door een gepensioneerde "Gagist van het 3e" met name DUTRON. Het was een zware dobber voor de plaatselijke B.W.P. want het was een betaalde chef.

1928 - Chef DUTRON hield het niet lang vol ! Hij was weduwnaar sinds enkele jaren en waagde het te hertrouwen, met als gevolg dat hij in de harmonie ontslag nam. Het was Albert VAN VLAENDEREN, de man die reeds 8 jaren lang kosteloze muzieklessen en instrumentenleer verstrekte, die verzocht werd als "Chef" op te treden en tot ieders opluchting aanvaardde. Voor de "Partij" was het eveneens een goede zaak, want Albert wees iedere vergoeding af. Ondertussen was Pierre DEDEYSTER, de man van het eerste uur, de Secretaris en spil van de harmonie overleden. Hij werd opgevolgd door Emiel CORVELEYN beter gekend als "Meester Corveleyn" thans nog Ere-Secretaris van onze harmonie. Steeds in hetzelfde jaar, maar méér bepaald op 8 april 1928 werd door de "Groep 13" een prachtig vaandel aan de harmonie geschonken. Neen...! geen verwarring hoor met de "Club treize". De "Groep 13" was een formatie van Noordstarmuzikanten die regelmatig in het Volkshuis optraden en af en toe eens met de pet in de hand een geldomhaling durfden doen. Het aldus integrale verzamelde bedrag besteedden ze aan een prachtige vlag voor HUN harmonie.

Het is niet precies te achterhalen tot wanneer Albert VAN VLAENDEREN aangebleven is als "Chef". Wij vermoeden tot 1936. Hij werd opgevolgd door Maurits SLABBINCK die deze taak vervulde tot 1940 wanneer de oorlog uitbrak.

1940 - De Voorzitter Frans VAN DONINCK wordt bij een werk-ongeval dodelijk verbrand door elektrische stroom.

1945 - Onmiddellijk na de oorlog wordt door Henri TOURNOY als Voorzitter, samen met Jean GOVAERT als "Chef", getracht de harmonie opnieuw vlot te krijgen. Jean GOVAERT was een "cor" uit het Stadsmuziek, terwijl Henri TOURNOY sinds 1922 spelend lid van de "Noordstar" was en destijds deel uitmaakte van hoger genoemde "Groep 13". Het was een zéér moeilijke start met 8 à 10 man. De reden is nogal begrijpelijk ; de meeste muzikanten verdienden "schoon" geld in allerlei dansformaties die toentertijd na de bevrijding, omzeggens in elk café waren gevestigd, en waar er minstens 4 maal per week gedanst werd.

1947 - Het werd de hoogste tijd dat de leiding in handen van een nieuwe "Chef" werd gelegd. Het was Armand LAUWERS die door de toenmalige Federale Secretaris van de B.S.P., Roger DE KINDER, werd aangezocht om die taak op te nemen. Armand LAUWERS is lid van de "Noordstar" vanaf 1927, hij was toen 6 jaar. Hij is houder van verschillende conservatorium-diploma's. Naast zich had hij Henri TOURNOY als voorzitter, René MEYER als Secretaris en Emiel CORVELEYN als Schatbewaarder.

1948 - Er zit goede vaart in de harmonie. Met Armand LAUWERS groeit het ledental en verhoogt het muzikaal peil merkbaar. Na enkele uitvoeringen zijn heel wat symphatisanten gevonden en onder impuls van "Meester CORVELEYN" en Milo EDEBAU werden er 45 kepi's aangekocht. De harmonie kreeg een fraaiër aanzien.

1950 - Een hoogoplopend incident tussen "Meester" en Roger DE KINDER, woordvoerder van de "Partij", was oorzaak dat Emiel CORVELEYN, na ruim 22 jaren de functie van Schatbewaarder vervuld te hebben, het bijltje er bij neerlegde. Kort daarop werd ook Marcel REYNAERT vervangen. Het was Charles GOES die vanaf dan beide functies als Secretaris-Penningmeester vervulde. Maar op muzikaal gebied stond de harmonie niet stil. Onder de kundige leiding van Armand LAUWERS behaalde "De Noordstar" te Oostende het bevorderingsdiploma naar de 2e Afdeling.

1951 - Het gaat steeds in stijgende lijn. Bijna 80 man sterk behaalt "Chef" Armand LAUWERS met "zijn" harmonie, in het grote Starmarsfestival te Oostende, de 2e prijs in de reeks "Uitmuntendheid".

1958 - Was alles te mooi om zo te kunnen blijven ? Eens méér dan 80 man sterk, verzwakte de harmonie reddeloos.

Aanleiding daartoe waren de vele folkloristische groepen die als paddestoelen uit de grond waren gekomen en met aantrekkelijke vergoedingen en allerhande reisjes de in "De Noordstar" gevormde muzikanten wegkaapten. Zo citeren wij enkele van die groepen : de Ostendia Schotten - de Zigomars - de Kaarters - De Gilles van de Zee - de Ali Baba's. Bovendien was er dan in de Stedelijke Vakschool een harmonie opgericht. Te Bredene was er de Gemeentelijke Harmonie die alle prestaties behoorlijk betaalde, tot zelfs de repetities toe. En men mag de Stadsharmonie niet vergeten tegen wie niemand opkon, precies omwille van de betalingen. Men kwam er in de "Noordstar" niet meer toe het traditionele Ceciliafeest te organiseren. Morele en financiële steun van de Partij bleven uit.

1962 - De Partijleiding bleef passief toekijken tot plots de harmonie niet in staat bleek op te treden voor de 1 Mei-optocht. De Partij vond een oplossing met de "Kliek van de Vakschool". Het resultaat was natuurlijk beneden alles. Het geval werd in het Partijbestuur druk besproken. Vergaderingen met het Harmoniebestuur brachten geen oplossing. De tijd verstreek.

1963 - 1 Mei is nakend. Het BSP afdelingsbestuur vraagt zich af wat de harmonie kan doen. Alle kontakten lopen op een sisser uit. Reden ? Een kleine vergoeding, in vergelijking met andere korpsen, wordt geweigerd ! Op voorstel van Marcel ARIX wordt beslist tot oprichting van een werkgroep. De samenstelling van BSP zijde was : Marcel ARIX, Jozef DESWAEF en Edgard MISSIAEN. Langs de zijde van de harmonie : Armand LAUWERS, Henri TOURNOY, Charles GOES, René EDEBAU en André ADELAERE. Na enkele maanden bleef van de BSP delegatie nog enkel Marcel ARIX over, met de zeer moeilijke opdracht de harmonie te reorganiseren en nieuw leven in te blazen. De algemene herhalingen werden opnieuw ingericht en telden maximaal 14 spelende leden. Op 1 mei presteerde de harmonie tegen een kleine vergoeding met 22 man. Het bleek dat een nieuwe start genomen was. Er werd druk geoefend, de resultaten bleven niet uit want... een opperbeste geest was in het harmoniebestuur ontstaan waarin Marcel ARIX nu ook opgenomen was.

1964 - Charles GOES wordt ontlast. Hij blijft Penningmeester en het is Marcel ARIX die het secretaritaat opneemt. Hij kan bekomen dat enkele BSP-mandatarissen er voor gewonnen zijn om ieder een instrument aan de harmonie te schenken. Dit gebeurt tijdens de uitvoering van een zaalconcert. Het is vooral de morele en financiële steun van Sebastiaan BOUDOLF die vanaf nu bepaalde zaken mogelijk maakt. Verdienstelijke muzikanten worden wegens hen vele jaren aktiviteit vereremerkt, een nieuw vaandel wordt ingehuldigd en Sebastiaan BOUDOLF wordt tot Ere-Voorzitter uitgeroepen. Voor het eerst sedert vele jaren wordt opnieuw een Ceciliafeest georganiseerd.

1965 - Marcel ARIX legt het harmoniebestuur een "vijfjarenplan" voor dat "gedurfd" wordt genoemd. Er wordt verder

gegaan met de vernieuwing van de instrumenten. Tal van partities worden aangekocht. Een reeks wijkuitstappen wordt georganiseerd en levert sukses. Er wordt een "Vriendenkring van Ereleden en Steunende leden" opgericht. Een "kunstconcert" heeft plaats en Armand LAUWERS smaakt het genoeg : muziekcritici spreken zich lovend uit om wat hij opnieuw met liefhebbers tot stand wist te brengen. Charles GOES vraagt ontslag en het Penningmeesterschap wordt nu ook opgedragen aan Marcel ARIX.

1966 - De harmonie "De Noordstar" telt nu 45 spelende leden. Zij heeft zich te verheugen over een "Vriendenkring" van ongeveer 50 Ereleden en 120 Steunende leden. Er wordt druk geoefend, maar Armand LAUWERS is bijlange nog niet geneigd met zijn harmonie naar wedstrijden en festivals te trekken. Met enorm veel geduld en talent schaaft hij verder en streeft hij er naar steeds dichterbij de perfectie te benaderen.

1967 - Tal van kostbare instrumenten worden vernieuwd, andere worden hersteld. De algemene herhalingen worden gemiddeld door 45 muzikanten bijgewoond op een totaal van 55 spelende leden. De activiteit is ten overstaan van vorige jaren méér dan verdubbeld. Tijdens de kioskconcerten, stapmarsen of zaalconcerten worden grote successen geogst. De "Vriendenkring" groeit, er komen méér centen binnen, er komen méér mogelijkheden.

1968 - Alles gaat in stijgende lijn. Ook de "Prijzenkermis" levert op wat ervan verwacht werd. De grote tweejaarlijkse tombola was de bekroning. De twee kunstconcerten in het Volkshuis, werden voor een nokvolle zaal uitgevoerd en minutenlange ovaties vielen Armand LAUWERS en zijn muzikanten te beurt. Maar inmiddels werd het "vijfjarenplan" langzaam maar zeker afgewerkt.

1969 - Ook het Stadsbestuur is tot de bevinding gekomen dat "De Noordstar" een onbetwistbare "Kulturele Vereniging" is met grote activiteit. De jaarlijkse bijzondere toelage wordt verdubbeld. Tal van andere organisaties steunen nu reeds enkele jaren de harmonie en verhogen die toelage. Marcel ARIX is opgelucht, het is bijna zo goed als zeker, er komen uniformen.

1970 - Het jaar zet in met een hele serie bestuursvergaderingen, waarbij de bestuursleden zich telkens over kleur, snit van de uniformen, hoed of kepi enz., enz. uit te spreken hebben. Een steunlijst wordt gedurende 10 weken in omloop gebracht. Het resultaat is overweldigend en de tweejaarlijkse tombola kent eveneens groot sukses. Enkele dagen vóór 1 Mei wordt de harmonie "De Noordstar" voor het eerst met 54 muzikanten in een piekfijn, deftig uniform gezien en ontvangen op het stadhuis. Het harmoniebestuur heeft het vijfjarenplan afgewerkt. Maar er wordt niet gerust. De "Chef" is bijlange niet voldaan, zijn kader moet aangepast worden, hij heeft nieuwe partities vandoen. Er is nog véél werk op de plank.

Armand LAUWERS richt in de schoot van de harmonie een "Koperensemble" op dat bij uitstek geschikt is om op te treden bij hoogstaande kulturele plechtigheden. Maar opnieuw stelde hij zich tot doel, met die kern, naar betere uitvoeringen te evolueren.

1971 - "Jubeljaar". De muziekvereniging "De Noordstar" is 60 jaar oud en is sinds 50 jaar harmonie. Dit jubeljaar moet zich kentekenen op velerlei manieren en gebieden.

(ons medegedeeld door het bestuur
van "De Noordstar" in 1980)

FRANS JACOBS TE OOSTENDE

Frans JACOBS moet een zeer vruchtbare dichter en zanger geweest zijn. Ik heb een verzameling afschriften van vliegende bladen door hem uitgegeven. Deze bladen zijn genummerd en het laatste nummer dat ik heb is 133. Op ieder blad staan 6 tot 8 liederen, dat maakt reeds een gemiddelde van meer dan 1.000 liederen, tot op dat ogenblik want het kan wel zijn dat Frans JACOBS er mede is doorgedaan.

Hij moet ook te Oostende goed gekend zijn geweest want in verzamelingen vliegende bladen van Oostendenaars vond ik betrekkelijk veel van de bladen en liederen van Frans JACOBS.

Ik denk niet dat hij zomaar een "marktzanger" was want op 54 van zijn liederen die ik in mijn verzameling heb zitten er slechts VIER over moorden : twee over de moord in de duinen te Oostende - en dan nog als extra-bijlage - , één over de vreselijke misdaad te Beernem (zangwijze : Plaisir de Bois - ja, ja) en één over de wreede moord te Gent (zangwijze, zoals over Margeriet Cheyns : Fijn aan den Rijn).

Bovendien nog 2 liederen over onze "koereurs" in de Ronde van Frankrijk. Actualiteit van toen dus.

Voorlopig kan besloten worden dat Frans JACOBS zijn productie vooral bracht in café chantants. Hij beveelt zich op zijn grote bladen eveneens aan "voor het opluisteren van banketten en trouwtafels door zijn schoon liederenrepertorium" - een zingende wat we nu zouden noemen "disc-jockey". Ten andere bij dergelijke gelegenheden past het niet over wrede moorden en misdaden te zingen. Wel kan er een traan van af met een melodramatische tekst maar toch vooral iets lustigs, zoals het lied dat hierna volgt.

De periode van JACOBS' optreden situeert zich tussen de twee wereldoorlogen ; dat ziet men aan het "repertorium", zangwijzen en ook aan de moord- en koereurlieder.

In het lied dat hierna volgt gaat het over "congé pay ", iets dat toen nieuw was in ons land. Er was toen nog geen spraak van Spanje, en andere verre landen en streken en Frans JACOBS verdient wel een onderscheiding van het Commissariaat-generaal voor Toerisme (dat toen nog niet bestond).

Ik haal het lied aan omdat er ook spraak is van Oostende en wat men toen dacht van onze koningin der bouwheren.

Het lied komt van vliegend blad nummer 133.

MIJN BETAALD VERLOF

zangwijze : Suzane (sic)

1 Compleet

'k Had mijn konzee met solde
Acht dagen met fatsoen
'k Dacht in mij zelf tevreden
'k Ga ook wat reizen doen
Eerst reed ik naar Oostende
Daar was 't nogal kadee
Zoo al die jonge meisjes
Te zien spertelen in de zee

refrein :

Oostende, Oostende,
Ziet g'er vele loopen zonder hemde
Met de roode lippen, uitgedecolteerd
Poeier op de kaken, 't haar geonduleert
In Oostende, in Oostende
Vindt ge veel blague en stoeffen
Zonder centen.

N.B. : Het ware wel interessant geweest te lezen wat Frans JACOBS nu zou gezongen hebben als hij naar Oostende kwam en daar al die blote meisjes zou zien spertelen op het strand... maar hij zou wel gezwegen hebben want op zijn liederenbundels staat steeds gedrukt dat zijn liederen "door groot en klein mogen gezongen worden". Op andere plaatsen van het land is het hem minder goed bevalien, luister maar :

2 Compleet

Vandaar reed ik naar Brussel
'k Sliep in een logement
'k Werde g'heel den nacht gebeten
Van 't zespoeters Regiment
En 's morgens onder 't scheren
Vroeg ik mijn schuld tevrede
'k Moest dertig frank betalen
En 'k had nog wat roode beestjes mee.

Armand LAUWERS richt in de schoot van de harmonie een "Koperensemble" op dat bij uitstek geschikt is om op te treden bij hoogstaande kulturele plechtigheden. Maar opnieuw stelde hij zich tot doel, met die kern, naar betere uitvoeringen te evolueren.

1971 - "Jubeljaar". De muziekvereniging "De Noordstar" is 60 jaar oud en is sinds 50 jaar harmonie. Dit jubeljaar moet zich kentekenen op velerlei manieren en gebieden.

(ons medegedeeld door het bestuur
van "De Noordstar" in 1980)

FRANS JACOBS TE OOSTENDE

Frans JACOBS moet een zeer vruchtbare dichter en zanger geweest zijn. Ik heb een verzameling afschriften van vliegende bladen door hem uitgegeven. Deze bladen zijn genummerd en het laatste nummer dat ik heb is 133. Op ieder blad staan 6 tot 8 liederen, dat maakt reeds een gemiddelde van meer dan 1.000 liederen, tot op dat ogenblik want het kan wel zijn dat Frans JACOBS er mede is doorgegaan.

Hij moet ook te Oostende goed gekend zijn geweest want in verzamelingen vliegende bladen van Oostendenaars vond ik betrekkelijk veel van de bladen en liederen van Frans JACOBS.

Ik denk niet dat hij zomaar een "marktzanger" was want op 54 van zijn liederen die ik in mijn verzameling heb zitten er slechts VIER over moorden : twee over de moord in de duinen te Oostende - en dan nog als extra-bijlage - , één over de vreselijke misdaad te Beernaem (zangwijze : Plaisir de Bois - ja, ja) en één over de wreede moord te Gent (zangwijze, zoals over Margeriet Cheyns : Fijn aan den Rijn).

Bovendien nog 2 liederen over onze "koereurs" in de Ronde van Frankrijk. Actualiteit van toen dus.

Voorlopig kan besloten worden dat Frans JACOBS zijn productie vooral bracht in café chantants. Hij beveelt zich op zijn grote bladen eveneens aan "voor het opluisteren van banketten en trouwtafels door zijn schoon liederenrepertorium" - een zingende wat we nu zouden noemen "disc-jockey". Ten andere bij dergelijke gelegenheden past het niet over wrede moorden en misdaden te zingen. Wel kan er een traan van af met een melodramatische tekst maar toch vooral iets lustigs, zoals het lied dat hierna volgt.

De periode van JACOBS' optreden situeert zich tussen de twee wereldoorlogen ; dat ziet men aan het "repertorium", zangwijzen en ook aan de moord- en koereurlieder.

In het lied dat hierna volgt gaat het over "congé pay ", iets dat toen nieuw was in ons land. Er was toen nog geen spraak van Spanje, en andere verre landen en streken en Frans JACOBS verdient wel een onderscheiding van het Commissariaat-generaal voor Toerisme (dat toen nog niet bestond).

Ik haal het lied aan omdat er ook spraak is van Oostende en wat men toen dacht van onze koningin der bouwheren.

Het lied komt van vliegend blad nummer 133.

MIJN BETAALD VERLOF

zangwijze : Suzane (sic)

1 Compleet

'k Had mijn konzee met solde
Acht dagen met fatsoen
'k Dacht in mij zelf tevreden
'k Ga ook wat reizen doen
Eerst reed ik naar Oostende
Daar was 't nogal kadee
Zoo al die jonge meisjes
Te zien spertelen in de zee

refrein :

Oostende, Oostende,
Ziet g'er vele loopen zonder hemde
Met de roode lippen, uitgedecolteerd
Poeier op de kaken, 't haar geonduleert
In Oostende, in Oostende
Vindt ge veel blague en stoeffen
Zonder centen.

N.B. : Het ware wel interessant geweest te lezen wat Frans JACOBS nu zou gezongen hebben als hij naar Oostende kwam en daar al die blote meisjes zou zien spertelen op het strand... maar hij zou wel gezwegen hebben want op zijn liederenbundels staat steeds gedrukt dat zijn liederen "door groot en klein mogen gezongen worden". Op andere plaatsen van het land is het hem minder goed bevalien, luister maar :

2 Compleet

Vandaar reed ik naar Brussel
'k Sliep in een logement
'k Werde g'heel den nacht gebeten
Van 't zespoeters Regiment
En 's morgens onder 't scheren
Vroeg ik mijn schuld tevrede
'k Moest dertig frank betalen
En 'k had nog wat roode beesjes mee.

refrein :

In Brussel, in Brussel
Daar is het waarlijk goed om te logeren
Slapen op mansarde, 't zevenste verdiep
Hier en daar aan 't scharten
Slapen doet ge niet
In Brussel verdeken
Leert gij de Fransche tale
Zonder spreken.

3 Compleet

Van Brussel naar Antwerpen
Recht naar den beestenhof
'k Had nog wat centen over
Van mijn betaald verlof
'k Ging daar een biefstuk eten
't Was gelijk lek en versch
Ik vroeg den garçon
Is dat misschien filet d'Anvers.

refrein :

Dat reizen verdeken
Zal ik van mijn leven niet vergeten
Luik, de Grot van Haan
En Eupen Malmedy
Heb ik al gezien en 'k beklag het mij toch niet
Met reizen kunt ge leeren
Den naaste keer zal ik mij
't Huis wel amuzeeren.

Jef KLAUSING

VRAAG

Ons medelid René NIEUWENHUYSE, Koninginnelaan 50,
bus 3, Oostende, vraagt of iemand weet waar zich het
Café MAREST-DEBUSSCHERE bevond (ca. 1925).
Het café had nr. 4 als huisnummer.

BRIXHAM

De heer Jan VAN HOECK, Nieuwpoortsesteenweg 591, Oostende liet ons weten dat de niet-geïdentificeerde persoon op de fotobladzijde (foto bovenaan) van het januarinummer (85/19) de heer Robert VANHOVE (1 juni 1912 - 20 mei 1981) is. De heer VANHOVE was vóór en ná de oorlog 40-45 docent aan de Marineschool te Oostende.

J.P.F.

§ §

De tentoonstelling "Oostendse bouwaanvragen 1780-1794" kunt u nog tot 31 maart bezichtigen tijdens de openingsuren van ons museum ; elke zaterdag van 10 tot 12 uur en van 15 tot 17 uur.

En... GRATIS voor onze leden !

A.V.

§ §

Op blz. 21 bieden we onze lezers opnieuw een historisch plan van Oostende aan.

Het betreft een plan van ca. 1720 van de hand van de Augsburgser G. BODENEHR.

Het verscheen in 2 van zijn publicaties : "Forces d'Europe oder der Merkwürdigste und Fürnehmste Stätte" (Augsburg, 1720) en "Europens Pracht und Macht in 200 Kupfer Stichen".

Het plan van de stad en de haven geeft verder de voornaamste gebouwen aan en is begeleid door een historische nota betreffende de stad.

A. VERBOUWE citeert het in zijn "Iconografie" onder het nummer 318.

Om praktische redenen moeten we het plan op zijn kant afdrukken.

August VAN ISEGHEM

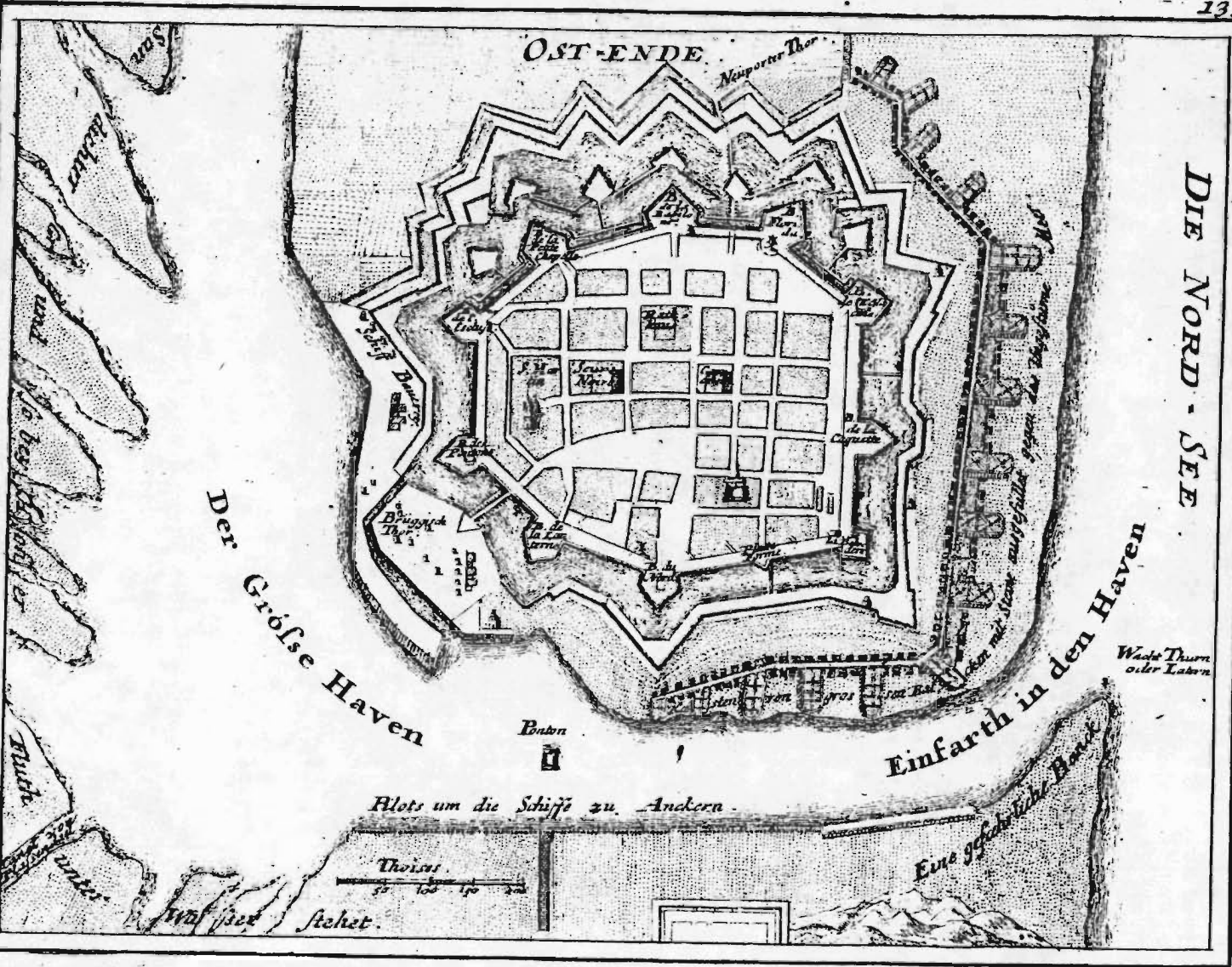
OSTENDE ist eine zwar kleine doch sehr feste und namhafte Stadt, in Teütsch-Fländern 4 Meile von Brügge gelegen, ein wichtiger Meer-Hafen ja der einzige welchen die Kron Spanien in denen Niederlanden übrig behalten.

Anfangs ist sie nur ein Dörf und von Eischen bevohlet gewesen, als man aber dero Lager und bequemlichkeät besser beobachtet, haben die Staaten in der Stände des Landes, sie nach und nach mehr befestigt, hat auch an Inwohnern so zugenommen, das man vor Jahren solche auf 3000 Bürger geschätzt, deren Anzahl aber bey anseyungener Belagerung bis auf 20 herunter kommen.

1582. hatte la Motte der Commandant von Gravelingen einen Anschlag auf die Stadt es geschlycht aber übel und ward seiner Leüthe vil erschlagen.

1601. aber wurde sie von Erz-Herzog Albrecht aus Pestherreich mit großer macht beladert, er mußte aber 3 Jahr 3 Mon. mit und 3 Wochen dar für liegen, und vil hundert Mann einbüßen, so die er sie erobern konte, daders diese Belagerung in eine der aller stückswürdigsten zu halten.

1708. münten die Franzosen solches zu überrumpeln sie kamen aber übel an und

wurden heftig gestuzt.

Doch nach Königs CAROLI des II in Hispanien Tode übergab damals dero Gubernator der Niederlande der Churf. aus Bayern das ganze Land und also auch diese Stadt dem König in Frankreich ohne das es ohne einen Mann kostete, wiewohl zu dessen eigenen höchsten Schaden.

Dann nachdems dieser mit Frankreich gegen Keiser und Reich sich conjungiert aber in Teütschland an der Donau zu seyn, auch darauf 1704. den 30. May die dritte Haupt Schlacht in Niederland und zugleich auf einmahl ganz Brabant zu lohren hatte, griffen die Engel- und Holländische Allürte diese Stadt mit solcher heftigkeit an, das da sie sich vormals über 3 Jahr gehalten, sie sich nun in 6 Tagen ergeben mußte.

21

85/57

11. Bodemeter, fol. 228. a. J.

In een vorig artikel zagen we een aantal concessies - al dan niet toegestaan aan Oostendenaars die wat in de mars hadden - in de jaren 1862-1864.

Ook Mariakerke liet zich niet onbetuigd. In 1865 noteerden we volgende bouwlustige aanvragen. Plaats, naam en motieven zijn uiteraard interessant. Steeds gaat het om "obtenir en location à l'effet d'y construire ou de l'exploiter en culture..."

Zoals ene "cultivateur" Maurice RYCKEWAERT die een negatief advies krijgt wanneer hij geslechte duinen wil in cultuur brengen omdat de graslanden ervan reeds verhuurd zijn door de Domeinen.

Jean VANBLAERE heeft op 31 mei 1865 meer geluk. Hij wil op staatsgrond (2 a 64 ca) een huisje bouwen "au pied intérieur des dunes". De huur ervan gaat naar Domeinen die al het vruchtgebruik heeft en die uiteraard de prijs bepaalt. Het perceel moet netjes afgepaald zijn en mag niet onderverhuurd worden aan derden tenzij het Departement van Openbare Werken de toestemming heeft.

Zijn naamgenoot L. VAN BLAERE voert vruchteloos een polimiek om een 28 a 58 ca stuk grond ten westen van Oostende. Hij voert aan dat hij reeds in 1847 in concessie gebruik ervan had en dat tijdens zijn afwezigheid zijn broer François het zou hebben afgestaan aan een MESSCHAERT. Wat hij echter vergeet te vertellen is dat hij in 1853 (of 1854 ?) voor 8 jaar de nor in moest. Zijn broer nam de exploitatie over en verkocht het huis aan dezelfde MESSCHAERT die dan later het vruchtgebruik verworven had...

Landbouwer DELANGHE vindt evenmin gehoor "pour l'être mise en culture..." Hier betrof het een terrein dat lag achter de concessie ROYON, BEERBLOCK en MUSIN en dat zich uitstreckte tot aan de militaire zone. Als reden werd opgegeven dat de heren JANSSENS, FONTEYNE en SERRUYS er hun badkarretjes plaatsten...

Wie zou nu niet willen wonen in Mariakerke op een paar tientallen are ongerepte natuur aan de voet van geëfende duinen ?

In 1865 waren dat ondermeer Pierre VANSTECHELMAN (met 15 a 22 ca), Charles LINGIER (met 20 a), "ouvrier" Louis MAES (met 25 a), F. TOURNOYE, Charles SYDEIN (met 15 a) en Charles BORGOO (met 13 a 76 ca) die er allen hun hutje bij de zee lieten optrekken. Niet ongebreideld echter want iedere uitgraving of wijziging aan het relief der duinen moest een fiat krijgen van Openbare Werken.

Op 22 juli 1865 mag "propriétaire" Amand TERMOTE zijn bouwvergunning in ontvangst nemen. Zoals alle andere gevallen stipuleert ook hier de wetgever dat, in geval van opheffing van huur of verbreking van de overeenkomst, de rechthebbende verplicht is zijn "maisonette" af te breken en alles in zijn oorspronkelijke staat terug te brengen.

Tot slot nog dit. Pierre VANSLEMBROUCK vraagt of hij zijn perceel grond mag overlaten aan Désiré VAN BLAERE die er een woning wil neerzetten op een stuk duin tussen Oostende en het fort Wellington. Bruggen en Wegen vindt het onvoorzichtig om toestemming te geven want nieuwe wandelwegen zijn daar reeds op papier uitgestippeld...

(vervolgt)

Ivan VAN HYFTE

MONUMENTEN, BEELDEN & GEDENKPLATEN TE OOSTENDE - XXV :
HET MEMORIAAL ARISTIDE DOORME.

In aflevering XXI van deze monumentenreeks ontmoetten we reeds een sculptuur van Emile BULCKE : het bronzen naakt "De Wind" in de zuidelijke plantsoenen van het Stadhuis.

Nu is het de beurt aan een andere beeldhouwkunstige realisatie van Emile BULCKE : het Memoriaal Aristide DOORME, op 4 september 1952 onthuld aan één der muren van de bogenconstructie tussen de Kon. Villa en de Kon. Gaanderijen, in de volksmond de "Drie Gapers" genoemd.

EMILE BULCKE

Over kunstschilder-beeldhouwer Emile BULCKE en zijn oeuvre kunnen we hier kort zijn : hij kwam erg uitgebreid aan bod in de artikelreeks "Vergeten Oostendse Kunstschilders" (1979).

ARISTIDE DOORME

Destijds werd over DOORME heel wat gepubliceerd. Een compleet overzicht van zijn wapenfeiten vindt men in de "Biographie Coloniale". We nemen hier echter - met toestemming van de auteur - een artikel over DOORME over, van de hand van Christiaan-Adolphe WAUTERS, gepubliceerd in "De Zeewacht" van 18 mei 1984.

* * * * *

Oostendenaars die regelmatig een wandelingetje langs de dijk maken hebben beslist reeds het herdenkingsplakket opgemerkt dat, links van de "Drie Gapers", de bronsgroene onsterfelijkheid verzekert van "Aristide DOORME, Held van de veldtocht tegen de Arabieren en de Batetelas". Lang staat men bij dergelijke plaketten gewoonlijk niet stil... er zijn er veel en de geschiedenis heeft bovendien ook heel wat helden van vroeger uitgerangeerd. In dit geval ergens wel ten onrechte.

De wapenfeiten die Aristide DOORME als Oostendenaar in Kongo heeft verricht zouden hem elders beslist

meer weerklank hebben opgeleverd. Dat hij zijn militair doorzicht en zijn driestheid vooral tegen de Arabische slavenhandelaars heeft gekeerd, mag vandaag beslist "humanitair" heten, (waarbij de objectiviteit ons echter wel gebiedt te stellen dat dit "humanisme" bloederig bevochten werd). Reden te over dus om eens te peilen naar de Kongolese avonturen, rond de eeuwwisseling van ARISTIDE JEAN OCTAVE DOORME, Oostendes schitterendste militair-koloniale figuur.

Oostende aan de evenaar

Aristide DOORME werd in 1863 te... Antwerpen geboren, doch liep school aan het Oostendse OLV Kollege. Hij koos vrij jong voor een militaire loopbaan bij de Jagers te Paard. Met de bescheiden graad van "wachtmeester" trok hij in 1890 naar de kolonie. Hij kwam in Kasai terecht, waar hij zijn jeugdige overmoed direkt kwijt kon in de strijd tegen de Kiokos, beruchte slavenhandelaars, die hij maar liefst 307 slaven lichter maakte. In 1893 werd DOORME tot luitenant bevorderd en kwam meteen in een nieuwe campagne terecht ; de opmars naar Kasongo, een bolwerk van Arabische slavenhandelaars. Onderweg namen de troepen nog even gauw Nyangwe in, ook een slavenhandelaarsvesting.

Te Kasongo leidde DOORME de aanval op de versterking van Said ben Abedi en nam haar bij de eerste stormloop in. De streek bleef echter bijzonder gevaarlijk door de Arabische aanwezigheid zodat paniekerige inlanders, her en der vluchtend, DOORME meer voor de voeten liepen dan wat anders. Enkele negerstammen trakteerden hun "bevrijder" bovendien met overvallen op voedselkaravanen. Terrein en begroeiing van de Kasongo-streek leenden zich niet tot klassieke aanvalsmansoeuvres, zodat DOORME in een soort guerillastrijd terecht kwam. Toch wist de Oostendenaar een dertigtal kopstukken onder de muiters gevangen te nemen. In oktober 1893 raakte bekend dat de geduchte Arabier Rumaliza op nauwelijks acht uur gaans van Kasongo stond. Ter plaatse bleken de Arabieren verschanst te zitten in een stevig fort. Onder dekking van de hoge begroeiing wisten DOORME en luitenant DE LANGE de vesting tot op 20 meter te naderen. Toen werden zij opgemerkt en met hun manschappen op moordend vuur getrakteerd. De ongelukkige konstruktie van het fort (dode hoeken, slechtgeplaatste schietgaten...) zorgde er voor dat de Arabieren hun dekking moesten verlaten om op de regeringstroepen te kunnen richten. Dit voordeel woog echter lang niet op tegen de kracht van de verdediging. De Belgen lieten ten slotte een kanon aanrukken, maar de kanonniërs, ontzet door de verliezen, lieten hun geschut in de steek. De officieren gooiden zich dan maar zelf op het kanon en slaagden er in om het op nauwelijks honderd meter van de vesting op te stellen, dank zij een prima dekkingsvuur, onderhouden door DOORME en honderd soldaten. Het effect van de schoten was verwoestend. De krijgskansen keerden in het voordeel van de Belgen die echter plots door een tweede groep Arabieren in de rechter flank werden aangevallen. Fel verweer dreef de aanvallers evenwel spoedig de heuvels weer in. De volgende morgen bleef DOORME het fort bewaken terwijl zijn kollega's met hun manschappen op verkenning trokken. De Arabieren deden

een uitval om te pogen het kanon te bemachtigen. DOORME sloeg hen echter terug en kreeg ook spoedig versterking. Rumaliza lanceerde een tweede, veel beter doordachte, aanval en nu kwam DOORME, ondanks zijn versterkingen in een veel hachelijker positie. Zijn vriend PONTHER wist hem te ontzetten maar schoot er het leven bij in. Vijf uur later waren de Arabieren volledig teruggedrongen.

Doorme kontra Rumaliza

DOORME had een erg originele manier om zijn troepenmacht op peil te houden. Hij verving de doden uit zijn compagnie door inboorlingen of bevrijde slaven die hij voorzag van de naam, het stamnummer en de uitrusting van de gesneuvelden ! Die konstante getalsterkte zou hem spoedig weer van pas komen, want kort na de gebeurtenissen in de streek van Kasongo viel de onvermoeibare Rumaliza opnieuw aan. De Belgen konden dit keer braaf de aftocht dekken ! DOORME kommandeerde de achterhoede en slaagde er in om de Arabieren op voldoende afstand te houden zodat de regeringstroepen ordelijk konden terugtrekken.

Rumaliza bleef versterkingen uit zijn mouw schudden en bedreigde tenslotte Kasongo zelf. De plaats werd versterkt en diverse compagnieën kregen de opdracht om nieuwe Arabische versterkingen van Rumalizas hoofdmacht af te snijden. DOORME maakte deel uit van de troep die te Kalunga de Arabische hulptroepen in hun opmars moest stremmen. Deze zaten aldaar verschanst in twee versterkingen. In januari '94 werd zowel de Arabische hoofdmacht als de hulptroepen door de Belgen verslagen. DOORME droeg hier uiteraard zijn steentje bij ! In 1894 brak te Luluaburg een opstand uit, uiteraard weer opgepookt door de Arabieren. Kapitein DOORME, pas terug van een rustpoos in het moederland, trok naar Gandu, waar hij de verschaning van een duizendtal muiters onder de voet liep. Een tweede groep opstandelingen was er inmiddels in geslaagd om een Belgische kolonne in de val te lokken en af te slachten. DOORME nam deel aan de strafexpeditie, versloeg een aantal muiters en zette de achtervolging in. Spoedig waren deze veilig ver achteruit gedreven.

De opstand van de Batetelas

DOORME begon last te krijgen met zijn gezondheid en keerde in augustus '96 naar Oostende terug. In maart 1897 was hij evenwel als kommandant alweer terug te Kasongo, doch hij was nog te ziek om de grote kampagnes naar de Nijl mee te maken. Nu Kongo praktisch volledig van de Arabieren bevrijd was, droomde Leopold II er van om de staatsgrenzen tot aan de Nijl te verleggen. Het kontingent Batatelas (= Bantoe-stam), dat de bezetting van de Nijlstreek moest verzekeren sloeg, opgehitst door Arabieren en gearabizeerde negers, spoedig aan het muiten. Het zou de geregelde troepen jaren kosten om deze opstandelingen compleet neer te slaan. DOORME versloeg een eerste groep muiters nabij Boko en rukte toen op naar Shabunda. De weg bleek echter geplaagd met moeilijkheden en onvoorstelbare ontberingen. Velen stierven zodat DOORME zich verplicht zag te Piani Kikunda te bivakken om aldaar op versterkingen te wachten. Deze

daagden niet op en DOORME viel tenslotte zelf, met zijn sterk uitgedunde troep, de Batetelakrijgers van Saliboko aan. Op 23 december 1897 was het pleit beslecht. Saliboko werd gedood en DOORME zag zich plots meester van de enorme buit van de Batetelarooftochten. De overlevende muiters sloten zich bij een andere groep opstandelingen aan en overvielen opnieuw DOORME's nu compleet uitgeputte, compagnie. Ruim gebrek aan munitie noopte DOORME terug te trekken. Toch bleven ook hier nog 400 dode muiters op het slagveld achter. DOORME wilde naar huis terug, hoorde echter van een konflikt te Mogala en organiseerde aldaar nog gauw een geslaagde tegenactie.

In 1899 keerde hij naar Oostende terug. Hij trok nog tweemaal naar Kongo als agent voor de Lulonga-Compagnie en de Compagnie du Katanga. Op 30 januari 1905 zette hij een punt achter zijn Kongolese carrière. Aristide DOORME stierf op 13 september 1905, 42 jaar oud, te Oostende.

* * * * *

Het memoriaal Aristide DOORME is een bronzen laagrelief waarop we de gehuldigde geportretteerd zien in een ovalen medaillon geplaatst op een afrikaans schild waarop een vijftal puntsterren. Achter het schild zijn twee speren geplaatst, ervoor prijkt een palmtak.

Als opschrift lezen we :

ARISTIDE DOORME
1863 - 1905
HELD VAN DE VELDTOCHTEN TEGEN DE
ARABIËREN EN BATETELAS
HEROS DES CAMPAGNES ARABES ET BATETELAS

Zoals gezegd werd het op deze plaats op 4 september 1932 plechtig onthuld, samen met een ereplaket waarop de namen van de overige Oostendse congo-pioniers.

* * * * *

Het was voorheen de bedoeling het memoriaal aan te brengen links of rechts van het poortje in de toren van het toenmalig stadhuis op het Wapenplein : op ANTONY-foto's zien we BULCKE met andere personen een ontwerp op ware grootte uitproberen op de genoemde site. BULCKE schonk die ontwerptekening naderhand aan het Museum voor het Leger en de Krijgsgeschiedenis te Brussel, waar we het tot voor kort nog geexposeerd zagen, verloren, ergens hoog aan een muur.

* * * * *

ICONOGRAFIE

Zowel van de presentatie van het ontwerp aan de muur van het stadhuis, als de inhuldiging van het eigenlijke monument op de dijk, bestaan fotoreportages van M ANTONY.

Norbert HOSTYN

ORGELS IN GROOT OOSTENDE - ORGELS IN DE SINT-PETRUS &
PAULUSKERK (17de & 18de eeuw)

Wat volgt is een overname uit "Adem", tweemaandelijks tijdschrift voor muziekcultuur, 17de jg., nr. 2, 1981, p. 81-88 (met toelating van de auteur).

De oudste vermeldingen : Vincent BOURNE

In de oudste rekeningen van de Sint-Petrus-en-Pauluskerk die bewaard bleven (1657/59), wordt er reeds een orgel vermeld (1). In die jaren ontvangt Vincent BOURNE, die tevens organist-titularis was, zes en dertig pond voor herstellingen aan het orgel aangebracht. We kennen de bouwer van dit instrument niet, dat, gezien de betrekkelijke grote uitgave, zeker verre van nieuw was.

Daarna ontbreken de rekeningen tot in het begin van de 18de eeuw. Toch was het mogelijk, dankzij enkele bewaarde contracten, uit te maken dat er aan het orgel merkelijke veranderingen werden aangebracht.

Dezelfde Vincent BOURNE werd er, door akte van 10 februari 1666 (2), mee gelast het orgel uiteen te nemen, te veranderen en weer op te stellen op een nader te bepalen plaats; het ging waarschijnlijk over een doksaal dat zich tussen het koor en het kerkschip bevond, want er werd bepaald hoe het "voorspel" naar het hoofdaltaar moest gekeerd staan.

Ook de speeltafel moest zo gewijzigd worden dat de organist rechtstreeks zicht op het hoofdaltaar had, wat toen zeker een nieuwigheid was.

De Monter moest voortaan acht voet sprekend zijn; Praestant 4 gewijzigd of vernieuwd worden, om het volledig koor te versterken. De oude Octaaf, sprekende twee voet, zou Flageolet worden; de Trompet moest in Bombarde omgevormd worden, doch acht voet hoog. De drie blaasbalgen moesten vernieuwd, en gezien het belang van het instrument, zou er een vierde bij komen.

Het orgel dat tot hiertoe slechts één klavier had, zou van een positief voorzien worden, waarvan het klavier "à la moderne" onder dit hoofdwerk moest geplaatst worden.

Samenstelling van dit positief : Bourdon 8, Praestant 4, Fourniture III, Cornet III, Fluit 4, Kwintfluit (2 2/3).

Die werken kostten drie honderd vijftig florijnen.

Orgelmaker Jan VAN BELLE

Op 31 mei 1667 kwam Jan VAN BELLE (3), een ander orgelmaker, het orgel "aanvaarden" (4). Hij verklaarde dat alles volgens het contract en perfect afgewerkt was, behalve de voorgestelde wijziging aan de Trompet.

Jan VAN BELLE was afkomstig van Sint-Winoksbergen; hij is waarschijnlijk te identificeren met de organist van de Sint-Walburgiskerk te Veurne, die dezelfde naam droeg. In 1674 vestigde hij zijn werkhuis te Ieper en kreeg grote faam zowel in Vlaanderen als in Noord-Frankrijk.

Zo bouwde hij orgels te Poperinge (Sint-Bertinus) in 1674; ook werkte hij te Saint-Omer in 1675. Hij stelde het orgel op in de Sint-Niklaaskerk te Diksmuide in 1679-1685. Zijn werk te Desselgem (1680) bleef nog gedeeltelijk bewaard. Ook werkte hij in het Augustijnenklooster (1682) en in de Benediktinessen-Abdij te Sint-Winoksbergen (1684). Dit laatste instrument staat thans te Kwaadieper. Ook het orgel van Reningelst (1689) dient vermeld.

Vincent BOURNE overleed, of staakte zijn werkzaamheden, in, - of even vóór -, 1677, want op 19 augustus van hetzelfde jaar ondertekende Jan VAN BELLE een contract, waardoor hij zich verplichtte gedurende gans zijn leven het orgel, dat hij zo pas gerestaureerd had, te onderhouden, en dit zo dikwijls het zou nodig blijken (5). Daardoor zou hij van wege de kerk een rente van twaalf florijnen bekomen, zonder bijkomende onkosten.

Opvolger Carel BOURNE

In 1686 moet Carel BOURNE, waarschijnlijk de zoon van hoger vermelde, het orgel nogmaals vergroten en zekere onderdelen vervangen. Het contract van dit werk werd op 22 april 1686 ondertekend (6).

Het leder van de vier blaasbalgen moest vernieuwd worden, de secreten van het hoofdwerk uit elkaar genomen, gekuist en hersteld, het klavier vernieuwd; alle pijpen, waarvan er vele geen geluid meer gaven, moesten gekuist worden, de traktuur van de registers vernieuwd, alsook de windleidingen. Het positief moest gans vernieuwd worden : de samenstelling zou er als volgt uitzien :

Bourdon 8
Praestant 4 (in het front)
Octave 2
Kwint (open) 2 2/3
Superoctave 1
Furniture IV
Cornet (hoger opgesteld) IV
Vox Humana (tin)

Daar het tin en loodgehalte bepaald waren (50 % van elk), mogen we veronderstellen dat gans het pijpwerk van het positief vernieuwd werd.

Vergeleken met het vorige orgel, werd er dus een een-voetspel bijgevoegd, de samengestelde mixturen werden met één rang verrijkt, en er werd een Vox Humana bijgeplaatst. Misschien was de oude kwint gedekt of met roeren, want er werd bepaald dat de nieuwe open moest zijn.

De onkosten beliepen achthonderd florijnen voor het hoofdwerk en zevenhonderd voor de vernieuwing van het positief. Carel BOURNE verplichtte zich ook, het orgel elk jaar, gedurende gans zijn leven, te onderhouden voor zes pond "de gros de flandre". De kerk zou geen bijkomstige onkosten dekken.

Vanaf 1708 zijn de rekeningen opnieuw bewaard gebleven. Toen was Nicolaes WILLAERT organist; ook zou hij het instrument onderhouden, tegen twaalf florijnen 's jaars (7).

Hierin was het regelen van de Trompet inbegrepen. Zijn wedde als organist beliep vijftig florijnen per jaar.

Ook op dit tijdstip werd er schaapleder voor de blaasballen aangeschaft. Dit herstel werd uitgevoerd door Broeder Alexander en diens helper.

In 1715 waren er waarschijnlijk herstellingen uit te voeren, die WILLAERT niet op zich kon nemen, want er werd weer een beroep gedaan op Carel BOURNE, die hiervoor zevenendertig florijnen ontving (8).

De rekeningen van 1720 tot 1730 hebben zozeer van de vochtigheid geleden, dat ze bijna onleesbaar zijn. In elk geval bleef dezelfde WILLAERT steeds organist en hersteller (9).

Jacobus II BERGER

We weten dat in 1726 het orgel vervangen werd door een dat eertijds in de Onze-Lieve-Vrouwekerk te Brugge stond, waar Corneille CACHEUX, uit Atrecht, een nieuw instrument plaatste. Jacobus II BERGER werd ermee gelast het oude orgel van Brugge gaans in orde te brengen en te Oostende op te stellen. Het akkoord werd gesloten op 6 mei 1726 (10).

De verscheidene punten van dit contract worden tweemaal vermeld: de linkerhelft is steeds een verbetering van de rechterhelft; de linkerhelft ten andere beantwoordt aan de definitieve vorm.

Vooreerst is er sprake van de beide windladen, die moesten verlengd worden om wille van de uitbreiding van de klavieren: 48 toetsen in plaats van 45, d.w.z. tot de vijfde do, en zonder eerste do kruis.

Wat het pijpwerk betrof, moest de eerste octaaf van het front vernieuwd worden. De goede en wel bewaarde spelen moesten aan het orgel van Brugge ontleend worden. Voor het hoofdwerk waren het: Cornet, Bourdon 8, Octaaf 4, Fluit en Nazard, terwijl een nieuwe Sesquialter II de Quintadeen zou vervangen. Een nieuwe Larigot zou de kleine Fluit vervangen, terwijl de Fourniture IV en de Cymbael II nieuw moesten zijn, alsook de Trompet die de plaats van de Flageolet zou innemen. Ook moest er een Clairon en Vox Humana bijkomen.

Wat het positief betreft, hier moest een nieuw secreet en een nieuw front gemaakt worden. De Cornet die slechts één rang rijk was (11), zou er drie tellen, ten nadele van een weggenomen Cymbael. Ook de Fourniture moest verrijkt worden. Bourdon, Fluit, Nazard en de helft van de Doublette moesten behouden blijven; een Terts zou de Flageolet vervangen; een Cromhoorn wordt in de plaats van de Regaal opgesteld.

Opvallend is de Bourdon 16 op het positief, doch zeer waarschijnlijk behoort deze tot het hoofdwerk. Tenslotte werd de voorkeur gegeven aan een "dikke Terts".

Er werden drie nieuwe blaasballen geplaatst voor dit instrument.

Hier volgen de nieuwe en de oude disposities:

Nieuwe dispositie

GROOT-ORGEL

(C, D - c' '')

Monter 8

Cornet

Grosse Tierce

Bourdon 8

Octave 4

Fluit (4 ?)

Nazard (2 2/3)

Doublet (2)

Sesquialter II

Larigot (1 1/3)

Fourniture

Cymbale

Trompet (8) b+c

Klaroen (4)

Vox Humana (8)

RUGPOSITIEF

(C, D - c' '')

Prestant (4)

Bourdon (8)

Cornet III

Fluit (4)

Doublet (2)

Nazard (2 2/3)

Fourniture IV

-

Terts (1 3/5)

Cromhoorn (8)

Oude dispositie

GROOT-ORGEL

(F - a'')

Monter 8

Cornet

Bourdon 16

Bourdon 8

Octave 4

Fluit (4 ?)

Nazard (2 2/3)

Doublet (2)

Kwintadeen

Petite flûte (2)

Fourniture IV

Cymbale II

Flageolet

Trompet '8

Klaroen (4)

RUGPOSITIEF

(F - a'')

Prestant (4)

Bourdon (8)

Cornet (tongspel =
zink)

Fluit (4)

Doublet (2)

Nazard (2 2/3)

Fourniture

Cymbale

Flageolet

Regaal

Het werk moest na één jaar klaar zijn. De onkosten beliepen 1.100 florijnen; de orgelbouwer moest gedurende 3 jaar het instrument gratis onderhouden. Het afbreken van de kast te Brugge en het vervoer van heel het orgel naar Oostende viel ten laste van de kerk, alsook het heropstellen en de eventuele herstellingen.

De verkoopacte, gericht aan de E.H. Carolus VAN DER CRUYCE, pastoor van Oostende, en belopende 500 florijnen, bleef bewaard (12). Het stuk werd getekend op 8 mei 1726. We vernemen er in, dat het positief een eigen kast had.

Andreas BERGER

Vervolgens was het Andreas Jacobus BERGER (°1721-[†]1774), die belast werd met het regelmatig onderhoud van het instrument. Hij was de oudste zoon van Andreas I BERGER, -broer van de bovenvermelde Jacobus II BERGER -, en van Maria Janssens. Andreas Jacobus BERGER mag beschouwd worden als de grootste Brugse orgelbouwer in de 18de eeuw. Hij leverde nieuwe orgels nl. in de Kapel van Onze-Lieve-Vrouw van Blindkens te Brugge (1737), in de Sint-Gillis-kerk te Brugge (1742), te Loppem (1743), Bredene (1750),

bij de Augustijnen te Roeselare (ca. 1750), te Pollinkhove (ca. 1750), in het Prinselijke Begijnhof te Brugge (1740), in de Sint-Antoniuserkerk te Blankenberge (1750), te Sint-Andries (1770), en nog in de Kapel Onze-Lieve-Vrouw van Barmhartigheid te Izenberge (13).

Petrus-Josephus DE RIJCKERE

Daarna komt de Kortrijkse orgelbouwer Petrus-Josephus DE RIJCKERE (°1716-†1791) aan de beurt (14). Op 13 mei 1745, werd hij belast het orgel te kuisen en nog zekere veranderingen uit te voeren (15): de klavieren moesten gekoppeld worden; hij moest een aangehangen pedaal leveren (C-g^o met alle kruisen), en de grosse tierce vervormen in de terts van de doublet.

Wij weten niet of dit werk onmiddellijk uitgevoerd werd want de stad werd gebombardeerd en op 23 augustus 1745 door de Fransen genomen. In ieder geval kreeg hetzelfde jaar P.J. DE RIJCKERE 108 florijnen (16). In 1760/69 ontvangt Joannes BERGHE (lees BERGER) 25 florijnen en 4 stuivers voor onderhoud van het instrument (17).

Lambertus VAN PETEGHEM

In 1774 wordt, door een akte getekend op 12 december, de in Vlaanderen zeer bekende orgelbouwer Lambertus Benoit VAN PETEGHEM er mee gelast het orgel te restaureren en het de volgende samenstelling te geven (18):

Hoofdwerk	Positief
Monter 8	Praestant 4
Praestant 4	Bourdon 8
Doublette 2	Fluit 4
Bourdon 8	Nazard 2 2/3
Fluit 4	Terts 1 3/5
Terts 1 3/5	Fourniture
Larigot 1 1/3	Cornet III
Cymbel II	Cromhoorn (8)(b-d)
Fourniture IV	Tremolo
Cornet VI (sic)	Ventil
Trompet 8	
Klaroen 4	
Vox Humana 8	
Bombarde 16 (voorzien)	
Tremolo	
Nazard 2 2/3	

Ook moet het leder van de blaasbalgen vernieuwd worden, de windladen verbreed, alsook de klavieren van 53 toetsen (C-f''', en steeds zonder C ≠ #). De onkosten beliepen 700 florijnen, waarbij nog 300 voor de Bombarde, die er dan toch geplaatst werd.

Tijdens de Franse Omwenteling werd de kerk gesloten. De ornamenten uit de kloosters van de stad en omliggende gemeenten werden er verzameld, alsook de meubels van de uitwijkelingen van Oostende.

Op 20 maart 1799 werd de kerk in een "Tempel van de Rede"

veranderd. In het koor werd er een altaar voor het Vaderland opgericht; er kwam een lange stoet en op het orgel werden vaderlandse liederen gespeeld (19); zo bleef het instrument bewaard.

VOETNOTEN

- (1) BRUGGE, Rijksarchief (Sint-Petrus en Paulus), nr 12.
- (2) Ibidem, nr. 61 : "Stukken betreffende het orgel" (1666-1822).
- (3) Over Jan Van Belle, zie A. DESCHREVEL, Het geslacht van Belle, in : De Schalmei, V, 1950, p.155; Id., Historische terugblik op het orgel in West-Vlaanderen, in : West-Vlaanderen, XI, 1962 nr. 61, p. 32; M. VAN MACKELBERG, L'Orgue de Nielles-les-Ardres, in L'Orgue, 1963, p. 77-78.
- (4) Zie noot 2.
- (5) Zie noot 2.
- (6) Zie noot 2.
- (7) BRUGGE, Rijksarchief, Oostende (Sint-Petrus en Paulus), nr. 13 en sq.
- (8) Ibidem, nr. 15.
- (9) Ibidem, nr 17.
- (10) Zie noot 2.
- (11) Hoogstwaarschijnlijk een tongspel, die vervangen moest worden door een Kornet III ranken met labiale pijpen. Zie : Dom J. KREPS, Le Cornet de Flandre, in : Musica Sacra, nr. 1, p. 3-30.
- (12) Zie noot 2.
- (13) L. LANNOO, De Brugse Orgelbouwersfamilie Berger (1677-1845), Verhandeling aangeboden tot het behalen van de graad van licentiaat in de Oudheidkunde en Kunstgeschiedenis, afdeling Muziekwetenschap, Katholieke Universiteit Leuven, februari 1975.
- (14) A. DESCHREVEL, De Kortrijkse Orgelbouwers De Rijckere, in : Handelingen van de Kon. Geschied- en Oudheidkundige Kring van Kortrijk, nieuwe reeks, XVII, 1954, p. 105-120 (p. 106). Over het De Rijckere-orgel te Aksel/Nederland, zie : J. KEPPEL, Een orgel van De Ryckere in Nederland, in : Orgelkunst, I, 1978, nr. 1-2, p. 50-56.
- (15) BRUGGE, Rijksarchief, Oostende, (Sint-Pieter en Paulus), nr. 4, fol. 265.
- (16) Ibidem, nr. 20.
- (17) Ibidem, nr. 24.
- (18) Zie noot 2.
- (19) E.M(EGANCK), De kerk van Oostende gedurende het schrikbewind, in : Rond den Heerd-Archievenboek, d.III, 1875, p. 40-47. Zie ook J.N. PASQUINI, Histoire de la Ville d'Ostende et du port précédé d'une notice des révolutions physiques de la côte de Flandre tirée de M. Belpaire et suivie du vademecum du voyageur à Ostende, Brussel, 1842, p. 320-321.

Jean-Pierre FELIX

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - LII : JACQUES ASAERT

Jacques ASAERT werd geboren op 3 september 1903 te Oostende.

Gehuwd met Emmy ROSSER, woonde hij lange tijd in het "Laiterietje" in het Maria-Hendrikapark dat hij van 1941 af samen met zijn schoonbroer, violist Oscar DEVRIENDT (+1983) uitbaatte (1).

Latere adressen van ASAERT waren Brigantijnenstraat 7, en toen deze woonblok moest verdwijnen voor de nieuwe belastinggebouwen, Prinsenlaan 18.

Jacques ASAERT was op de eerste plaats muzikant, die in tal van Oostendse amusementsensembles van het interbellum aan zijn trekken kwam, o.a. "La Terrasse" en "Laiterie Royale".

Na 14-18 kwam ASAERT in contact met kunstschilder Jan DE CLERCK en kreeg van hem wat schilderlessen die resulteerden in een beperkt aantal aquarellen en pastellen die - als werk van een dilettant - helemaal niet slecht waren.

Van 1 tot 15 augustus 1937 exposeerde hij 2 werkjes tijdens een Zomersalon in het foyer van de Schouwburg : "Gezicht te Brugge" en "Marine" (2).

Twee van zijn werkjes waren enkele jaren geleden zelfs tentoongesteld in de retrospectieve Jan DE CLERCK in het Oostends museum, nl. de aquarel "Patinoir" en de pastel "Laiterie Royale".

(1) J.B DREESEN, Het Koninginnehof, in De Plate, 1983/4.

(2) Catalogus van die tentoonstelling

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - LIII : J. BAETEMAN

Oostends amateurkunstschilder , werkzaam in de vijftiger jaren van deze eeuw. Woonde Ieperstraat 17 a.

BAETEMAN exposeerde tijdens het Salon 1956 van de Oostendse Kunstkring (Kon. Gaanderijen) met 3 werkjes :

- "Theepot"
- 2 maal "Stilleven"

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - LIV : JOHAN BAKS

Deze kunstschilder exposeerde van 1 tot 15 augustus 1937 tijdens het "Groot Zomersalon" in het foyer van de Schouwborg (Vlaanderenstraat).

De catalogus vermeldt 4 werken :

- "Op droogdok"
- 3 maal "Visserskaai"

BAKS woonde toen in de Moerasstraat 7 te Oostende.

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - LV : TH. BOURGEOIS

Van deze hoogstwaarschijnlijk Oostendse volkse amateurschilder zijn momenteel geen nadere gegevens voorhanden.

"De Plate" bezit van hem een schilderijtje, voorstellende een 19de eeuwse volkstype genaamd "Meulenoare".

Deze was handelaar in kolen. Hij poseert links van zijn kolenwagen die door een wit paard getrokken wordt. Op de achtergrond de toren van het oud spoorwegstation en de masten van enige zeilschepen.

olie op hout : 30 x 50
getekend onder rechts : Th. BOURGEOIS
Herkomst : Gift Mr. BOURGOIGNIE

Bibliografie : Ary SLEEKES, Oude Oostendse volkstypes, Oostende, s.d., p. 28-30 (met afb.)

N.B. : van dit tafereel zijn lokaal meerdere versies in omloop.

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - LVI : L. DECOUSSEMAKER

Oostends amateur-kunstschilder. Exposeerde een aantal werken in het Salon 1952 van de Oostendse Kunstkring (Kon. Gaanderijen) :

"Begijnhof te Brugge", "Bosgezicht te Epping Forest", "Bos met bronnen", "Oostendse poort te Brugge", "Begijnhof te Kortrijk" en "Ingang van het Hospitaal te Leicester".

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - LVII : Nap. DELANNOY

Oostends amateurkunstschilder.

Exposeerde 2 werkjes in het Salon 1952 van de Oostendse Kunstkring (Kon. Gaanderijen) :

- "In de tuin"
- "Bloemenmarkt"

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - LVIII : DE MULDER

Kunstschilder uit de 19de eeuw, waarover verder niets geweten is.

"De Plate" bezit van hem één werkje: een "Gezicht op de Oostendse omwallingen".

We zien de met bomen begroeide wallen ter hoogte van de Zuiderpoort. Vooraan een walgracht met enkele hengelaars, de Zuidpoort met een brug over de walgracht. Boven de wallen steekt de toren van de Sint-Pieterskerk uit.

Het is een pastel van 16,8 x 24 cm.

Gift Ernest DE TAEVE.

Norbert HOSTYN

DE BATTERIJ GNEISENAU

(cf. De Plate - blz. 84/169)

De vier kanonnen vóór het PALACE HOTEL werden in de loop van de maanden oktober en november van 1923 weggevoerd door de Gentse aannemer Ep. VAN AUDENAERDE (koper en staal).

Bij het wegvoeren van de kanonnen werd de dijk beschadigd en de aannemer aangemaand de nodige herstellingswerken uit te voeren.

Ondanks meerdere aanmaningen en processen-verbaal bleef de Gentse aannemer in gebreke zodat de werken dan, op zijn kosten, uitgevoerd werden door de aannemer L. DEBUSSCHERE (toen woonachtig te Blankenberge). De herstellingswerken werden uitgevoerd tussen 18 en 23 augustus 1924 en kostten 392,90 ₣.

André VAN CAILLIE

TWEE BELANGWEKKENDE, NIEUWE UITGAVEN VAN HET
"ALGEMEEN RIJKSARCHIEF"

De heer Herman COPPENS stelde een geordende lijst samen van alle publikaties die het Belgisch "Algemeen Rijksarchief" sedert haar ontstaan in 1831 deed verschijnen. Wij tellen ruim 700 edities. Het boek dat volledig systematisch geordend is en van tussentitels voorzien werd, streeft naar volledigheid en het zal als repertorium wel, nu en dan tenminste, diensten kunnen bewijzen aan elke enigermate bedreven persoon (historicus, heemkundige, filoloog e.d.m.). Wij tikken voor eventuele belangstellenden volgende titelbeschrijving uit : "Publicaties van het Rijksarchief = Publications des Archives de l'Etat : 1831 - 1981", door Herman COPPENS (Brussel, Algemeen Rijksarchief, 1982, 130 bladzijden, prijs onbekend; opgenomen in de reeks "Miscellanea Archivistica", deel 34).

* - - - - *

Een tweede, net zo opmerkelijk te noemen editie betreft een "Bio-bibliografisch repertorium van het wetenschappelijk personeel = Répertoire bio-bibliographique du personnel scientifique", insgelijks tweetalig van opzet en eveneens geredigeerd door Herman COPPENS (Brussel, Algemeen Rijksarchief, 1981, 223 bladzijden, prijs onbekend. Reeks : "Miscellanea Archivistica", deel 30). Dit werkinstrument en referentiemiddel, in de vorm van een repertorium, biedt een summier overzicht van de resultaten van de activiteiten en verdiensten op historisch terrein van het wetenschappelijk personeel tewerkgesteld in de rijksarchieven tussen 1 januari 1969 en 31 december 1980. Elke notitie gewijd aan een archivaris omvat een curriculum vitae en een lijst van publikaties.

Mijn persoonlijke indruk vat ik als volgt samen : een welkome, overzichtelijk ingedeelde en verzorgde uitgave die op zijn tijd komt en het nuttige met het praktische verenigt. Het consulteren waard !

Emiel SMISSAERT

JAAK BESAGE versus PIET HEYN

De dood van de grote Hollandse Admiraal PIET HEYN wordt toegeschreven aan een Oostends kaperskapitein JAAK BESAGE. Een straat op de Vuurtorenwijk, de JACOB BESAGESTRAAT, herinnert ons op een discrete wijze aan dit feit. Het relaas van het gebeuren staat beschreven in BOWENS (1). Hierbij ligt het zwaartepunt bij het feit dat, dank zij de aanval van de Oostendenaar Jaak BESAGE, het vlaggeschip van de Hollanders het zwaar te verduren kreeg en Piet HEYN zo zwaar gewond werd dat hij kort daarop aan zijn verwondingen overleed. De tegenaanval van het Hollandse vlaggeschip was echter even fel zodat ook Jaak BESAGE er het hachje bij inschoot.

Dit gebeuren vond, in eigen land, weinig weerklank. Buiten de vermelding in BOWENS, vinden we nog twee geromantiseerde beschrijvingen bij GERBOSCH (2) en de BURBURE de WESENBEEK (3) en een korte, nuchtere vermelding bij J. VAN BEYLEN (4) en HAMBYE (5).

Van onze noorderburen moeten we over Jaak BESAGE niet veel informatie verwachten. Voor hen was de "Killer" van Piet HEYN een Duinkerker en Duinkerkers beschouwden zij, vanwege hun kapersactiviteiten, als vogelvrijverklaarden die zelfs niet gevangen genomen werden, maar gewoon over boord werden gegooid (het beruchte "voeten spoelen").

Ook bij onze zuiderburen moeten we Jaak BESAGE niet gaan zoeken want H. MALO (6) schrijft de dood toe aan Mathieu ROMBOUT, Duinkerker en Vice-Admiraal van Vlaanderen.

Hoe zat de vork nu eigenlijk in de steel ?

Laten we eerst even de tekst van BOWENS in herinnering brengen om daarna op basis van andere bronnen het relaas van dit gebeuren aan te vullen.

Nauwkeurige Beschryving der Stad Oostende.

Pieter Heyn, dien beroemden hollandschen Admiraal der zeventienste Eeuwe, ontmoette in het jaer 1629 dry oostendfche Kaepers, de welke hy aenstonds toezeylde, meynende die met den eersten Aenval t'overmeesteren; maer in plaets van hun de Vlagge te zien stryken, gelyk hy zig verbeeld had, ontmoette hy eenen hardnekkigen tegenstand. Een der oostendfche Schepen, gevoerd door Kapiteyn *Jac. Besage*, bediende zig zoo wel van zyn Geschut, dat den Admiraal *Heyn* door enen Kanonbal doorfchoten wierd. (a) Den hollandschen Onder-admiraal het Gevegt volvoerende, wierd den dapperen Kapiteyn *Besage* ook dood geschoten op zyn Dek, 'tgene niet konde beletten dat zynen Onder-kapiteyn standvastig aenhiel; maer de twee andere oostendfche Schepen alle hunne Masten en Zeylen verloren hebbende, wierden door d'Hollanders overmeesterd, en tot Rotterdam opgebracht, benevens het dood lichaam van den Admiraal *Pieter Heyn*, 'tgene op den 4 July met groote plegtigheyd begraven wierd in de groote Kerk tot Delft. Het Schip van Kapiteyn *Besage* liep in enen zeer slegten staet tot Oostende op, alwaer zyn lichaam begraven wierd in de Parochie-kerk der zelve Stad, wordende zyne Grafstede met het volgende Opschrift verheerlykt :

Tot loffelyck gedaght, der vroomen Capiteyn
Jacques Besage die, den Koninck t'Edel Greyn,
 Getrouwelyck heeft gedient, zynde onder het gebieden
 Van d'Edelmogend'Heer, die eere moet geschieden
Charles van Bourgonie, Graef van Wacken Reyn
 Waer door *Besage* heeft, in't groot Neptunus Pley
 Getoont syn kloek geweld, ten heeft hem noeyt verdrotten
 Den geusen Admiraal, heeft hy selfs dootgeschoten.
 T'was hunnen Generael, *Pieter Pieterffen Heyn*,
 Voor wie de groote Zee, scheen wesen veel te cleyn,
 Hy noemt hem onsen schrick, den roem der Batavieren
Besage wel gemoet, doet hem van 't leven swieren,
 En als hy met geweld, dit stuck had uytgerecht
 Zoo was hy wel te vreen, te blyven in't Geveght.
 Volhertigh in den strydt, is hy seer kloeck gebleven,
 Tot dat hy vechterhant, gelaeten heeft syn leven
 In Juny seventhien, t'jaer seshien hondert met
 Negen-en-twintigh maer, elck een die hier op let
 Tot laevenis van syn Ziel, hem u Gebedt wilt schenken,
 En ghyt den Heere wilt befaen die Ziel gedencken.

Op 26 maart 1629 wordt Pieter Pieterszoon HEYN aangesteld tot Luitenant-Admiraal van Holland en West-Friesland en op 19 april 1629 wordt hij beëdigd (7). Aan boord van de "Vliegende Groene Draeck" (4)(8), met als vlaggekaptitein Maarten Harpertszoon TROMP, vertrok hij in mei van hetzelfde jaar (7) aan het hoofd van 12 schepen (3) met een blokkadeopdracht voor de Vlaamse kust. Op 18 juni 1629 (11) ontmoet hij drie Duinkerkers die hij onmiddellijk aanviel (7) of die hem onmiddellijk aanvielen (8). De drie Duinkerkers die hem aanvielen waren in werkelijkheid drie Oostendse schepen waarover Mathieu ROMBAUT het algemeen bevel voerde (5) (10). De twee andere kapiteins waren J. BESAGE en Henri OSTEN, beide Oostendenaars (1)(2)(3).

Jaak BESAGE opende als bevelhebber van het Oostendse fregat "ANNA" de aanval waarbij hij het vlaggeschip als doelwit nam. De vrijheid van individueel handelen was bij de Duinkerkers spreekwoordelijk en een van hun bijzonderste wapens.

Bij deze aanval werd Piet HEYN door een kanonbal aan de schouder getroffen (5). Maarten Harpertszoon TROMP, die zijn admiraal getroffen zag, zette de tegenaanval in. Jaak BESAGE kreeg het aan boord van de "ANNA" zwaar te verduren. Hijzelf werd gedood maar zijn tweede "in bevel" kon zich vrijmaken en liep met de "ANNA" Oostende binnen (1)(2)(3).

Wat gebeurde er met de twee andere schepen? Volgens BOWENS werden ze beiden door de Hollanders overmeesterd en naar Rotterdam gebracht (1).

Naar alle waarschijnlijkheid werd echter alleen OSTEN met zijn schip overmeesterd en opgebracht naar Rotterdam, want Harpertszoon TROMP werd bij deze gelegenheid beloond met een gouden penning voor het veroveren van een Duinkerkerse kaper (9).

Mathieu ROMBOUT kon waarschijnlijk met zijn schip ontkomen, want nergens wordt vermelding gemaakt van een overmeestering bij deze gelegenheid (10).

Zoals in het verslag van BOWENS te lezen is, werd Jaak BESAGE, met de nodige eer, in de hoofdkerk van Oostende begraven. Piet HEYN kreeg op zijn beurt, op 's lands kosten, een begrafenis in de oude kerk van Delft. Dit op 4 Juli 1629.

J.B. DREESEN

-
- (1) Bowens, "Nauwkeurige Beschrijving van de Stad Oostende", Brugge 1792, deel 1 blz. 108.
  - (2) Gerbosch, "Amiraux et Corsaires Belges", Bruxelles 1943, blz. 211-216.
  - (3) Burbure de Wesenbeek, "Une Anthologie de la Marine Belge", Antwerpen 1963, blz. 338-340.
  - (4) J. Van Beylen, "Schepen van de Nederlanden", Amsterdam 1970, blz. 68.
  - (5) Hambye, "l'Aumonerie de la Flotte de Flandre au 17 Siècle", Louvain 1967, blz. 33.
  - (6) Malo, "Les Corsaires dunkerquois et Jean Bart", Paris 1913-14.
  - (7) Maritieme Encyclopedie, deel 3, Bussum 1971, onder Heyn P.P.
  - (8) J. Van Beylen, in de "Maritieme Geschiedenis der Nederlanden", Bussum 1977, deel 2 ; Oude Scheepstypen blz. 58.
  - (9) Maritieme Encyclopedie, deel 7, Bussum 1973, onder Tromp M.H.
  - (10) Maritieme Encyclopedie, deel 6, Bussum 1972, onder Rombout M.
  - (11) Volgens Hambye, zie (5); 17 juni en J. Van Beylen, zie (4); 20 juni.

blad 12 v:

(N.V.D.R. Ons nieuw repro-systeem maakt het mogelijk zwart-wit documenten weer te geven. Dus alsnog het "doodsantje" waarvan in vorige aflevering sprake "in extenso".)

Goede en getrouwe dienares, omdat gy getrouw geweest zyt over weinig, zal ik u stellen over veel.
Matt. XXV, 21.

✠

TER ZALIGE GEDACHTENIS DER
ZEER EERWERDE

Moeder Walburga
(in de wereld Victoria-Barbara De Seure),
Algemeene Overste van het Gesticht der ZWARTE
ZUSTERS van BETHEL, gezeid *Kastanjeboom*,
BINNEN BRUGGE;

<i>Geboren te Reninghe</i>	18 Maert	1801.
<i>In 't klooster getreden.</i>	21 Ougst	1823.
<i>Gekleed</i>	29 December	1823.
<i>Geprofest</i>	9 Juny	1825.
<i>Onder-moeder en Novitie- meesterase.</i>	7 Maerte	1837.
<i>Moeder</i>	12 November	1850.
<i>Stichte het nieuwe Huis te Oostende</i>	20 Augusty	1857.
<i>Overleden.</i>	9 July	1859.

✠

Zy hield de oog op al de omgangen van haer huis en heeft haer brood in ledigheid niet geëten.
Prov. XXX, 16.

Door haer geloof, haer betrouwen, hare zachtmoedigheid en godvruchtigheid, spreekt zy nog tot ons na hare dood.
Heb. XI, 4.

Myne kinderen, gy weet welke myne zorg was voor u, myne liefde, myne verdueligheid, myn lyden.... Doet hetgeen gy van my geleerd, gehoord en gezien hebt, en de God van vrede zal met u zyn.
2 Tim. III, 10. — Philipp. IV, 9.

Kom, gebenedyde myns vaders,.... want ik was ziek en gy hebt my bezocht. *Matt. XXV, 34... 36.*

blad 13 r :

V
HET BOMBARDEMENT
VAN 1706

Op den 3 Juli 1706 wezende Zaterdag, tot den 6 derzelve maand heeft deze Stad Oostende, door de troupen van de geallieerde belegerd zijnde zeer furieuselyk bij nachte en bij dage gebombardeert geweest, waardoor de stad bijna teenemaal was geworden tot eenen mollenhoop: daar onder ook ons Klooster teenemaal gebrand en geruineert is geweest tot den gronde toe, zoo wel het oude als het nieuw couvent opgebouwd ten jare 1692 alsmede de Kerk met alle de ornamenten benevens alle de meubelen, kleederen, en huiscatheyl soo van het Klooster als religieusen, met eene menigte van de goederen en meubelen der borgerij, derwelke in eene gevouteerde Kelder verborgen wezende, en soo 'tscheen wel verzekert tegen den val van de bomben, evenwel door de brand van de Karkassen totaliter vernietigd

is geworden zoo dat wij arm als Job hebben geweest ons refuys moettende nemen in het waegghuys (weeghuis) totter tijd door de mildheid der aalmoessen, wij het oud couvent hebben opgebouwd en alzoo tusschen de Ruine ons verblijf genomen bij maikanderen op een Kamer tot het Klooster is ersteld geworden.

Het bovengemeld bombardement had vele welhebbende menschen verarmd, hetgeen de herstelling des Kloosters zoo zeer vermoelijkte, immers alles ging moeten met omgehaalde aalmoezen

blad 13 v :

Resolutieboek der stad Oostende 17 september 1706.
Op reg^{te} van Moeder Ancilla van religieusen ges^t
Swarte Susters binnen deser Stede door het bombardement in hunnen kercke en Clooster tesaemen geruineert, ver=soekende bij forme van aelmoese van stadt eenige assistentie, gejun^t vijftwintich pattacons in specie.

blad 14 r :

herbouwd worden.

Dus is het geheel treffend te weten hoe de zusters in dezen buitengewonen nood tewerk gingen.

God zegende hunnen arbeid, en de Kerk en Klooster kwamen ten voorschijn in den staat waarvan wij nu nog de overblijfsel van aanschouwen.

V

HOE DE ZUSTERS TE WERK GINGEN OM EENE NIEUWE KERK EN KLOOSTER TE BEKOMEN

§ 1. HET KLOOSTER

Wij hebben door de beschrijving van het bombardement gezien, hoe door hetzelfde de Kerk en het Klooster der zwarte zusters tot een molhoop veranderd en in asschen geleid waren. Wie zal dit verlies kunnen herstellen ! en hun te hulp komen !

Om uit alle deze onheilen het klooster te doen opstaan en een nieuw opterichten, deden de zusters, door de tusschenkomst van den Zeer Eerweerden Heer Pastor-Deken van Oostende, die ook hunnen bestierder was, een oproep aan de bermhertigheid van geheel het Katholieke land. Oostende kon geen hulp genoeg geven tot dit goed werk, de inwoners waren zelfs door deze beschieting arm geworden, en nog van het weinige die hun overgebleven was, hielpen zij de zusters.

Na te Oostende alles verzameld te hebben wat zij konden, begaven zij zich met het smeekschrift door den Zeer Eerweerden Heer Deken Willemans opgesteld, en door onze Magistraten echt en waarachtig verklaard, naar de stad Brugge, deze oudbekende weldadige stad, alwaar zij de oorlof van het magistraat verkregen, in date 13 Juli 1706, om aalmoezen om te halen

blad 15 r :

Van Brugge begaven zij zich op weg naar Gent, alwaar zij van de Schepenen van Keure, den 19 Juli 1706 verkregen den tijd van 14 dagen beginnende van 26 Juli, om binnen de Stad Gent aalmoessen te vragen tot het herbouwen van hun Klooster tot Oostende gebombardeerd.

Op den 21 Juli 1706 belaste Z.H. de bisschop van Gent alle de heeren pastors en predikanten dezelve omhaling behoorlijk te recommanderen.

De zusters deden ook eenen oodmoedigen voetval aan de Zeer Eerweerde Heeren Proost, Deken en Kapittel der Cathedrale Kerk van St. Baafs binnen Gent, biddende te mogen geassisteert worden in hunne tegenwoordigen grooten nood, verloren hebbende in de belegering geheel hun Kerk met alle ornamenten geheel het Klooster

Den 23 Juli 1706 stond het magistraat van Antwerpen ook aan de Zwarte Zusters van Oostende toe, acht dagen om gedurende dezelve te vragen aalmoessen tot herbouwen hun Klooster binnen Oostende gebombardeerd.

Z.H. Reginaldus, bisschop van Antwerpen, bij brieven ge= teekent in het bisschoplijk paleis den 24 Juli zelfde jaar 1706 recommandeerd aan een ieder de Religieusen Zwarte Zusters van het verbrand en gebombardeerd Klooster tot Oostende, verzoekende zoo als Z.H. de Bisschop van Gent gedaan had, de heeren pastors van de zusters te recommanderen aan hunne respective gemeenten.

Z.D.H. den Aartsbisschop van Mechelen, wilde

blad 16 r :

tot de herbouwing van het Klooster der Zwarte Zusters van Oostende werken, hij gaf den 6 Augustus 1706 toelating om te mogen een omgang doen, belastende de heeren pastors en predikanten den selven omgang aan de liefde en barmhertigheid van een ieder te recommanderen.

Op den zelfsten dag gaven Mijnheeren den Intendent en de Schepenen van de Commerce en Schipvaart, generale caritate meesters der Stad Brussel, aan de zusters den tijd van 14 dagen om gedurende dezelve aalmoessen om te halen.

Burgmeester en Schepenen der zelve stad Brussel, hielpen ook mede, en de Zeer Eerweerdige Heeren Deken en Kanoniken der Collegiale Kerk van de H.H. Michael en Gudula, vergaten de zusters van Oostende niet.

Burgmeester en Schepenen der stad Leuven, gaven den 21 Augustus 1706, aan de zusters van Oostende, toelating om aalmoessen te mogen omhalen. Den 7 September daarna, kwamen de zusters te Mechelen den omgang doen, met toelating van Burgmeester en Schepenen van date 6 september 1706.

Met alle deze verzamelde aalmoessen, van bijna geheel het land werden de Zwarte Zusters veel geholpen, om welhaast eenige hutten op te timmeren, daarna begonnen zij het Klooster te herbouwen, die spoedig voorgezet en gelukkig voltrokken wierd.

Zij bedankten den Heer, en vroegen zijnen zegen voor alle de goede, genegene en barmhertige menschen die hen geholpen hadden, zij hadden bij het vragen van de aalmoessen immers gezeid, dat zij voor hunne weldoeners en voor hunne steden zouden gebeden hebben.

los blad tussen 16 & 17 :

Dedimus R. adm. P. Fr. Isidore à S. Margarita Carmelitae
excalcedica Provinciæ Flandro Belgicæ

In quorum fidem

Roma die 20 may 1710

Ego in frasciplus reliquias Sanguinis et adipis
Ste Laurentii Martyris dono monialibus ingrarum sororis
Ostende degentibus

Datam Ostendæ 6 Augusti anno 1710

F. Isidorus à St Margarita
Carmelita Discalscatus

IN DIT NUMMER

- blz. 2 : G. BILLIET : August Stracké (8)
blz. 8 : R. VANCRAEYNEST : Eene gevaerlijke en zeer besmettelijke ziekte ... anno 1665
blz. 10 : E. SMISSAERT : Albert Westerlinck, bezoeker van Oostende
blz. 13 : Oostendse Muziekmaatschappijen : de Harmonie "De Noordstar"
blz. 17 : J. KLAUSING : Frans Jacobs te Oostende
blz. 22 : I. VAN HYFTE : Grond te huur, anno 1865
blz. 23 : N.HOSTYN : Monumenten, beelden & gedenkplaten te Oostende - XXV
blz. 27 : J.P. FELIX : Orgels in groot Oostende (17de en 18de eeuw)
blz. 33 : N. HOSTYN : Vergeten Oostendse kunstschilders - LII, LIII, LIV, LV, LVI, LVII, LVIII
blz. 35 : A. VAN CAILLIE : Batterij Gneisenau
blz. 37 : J.B. DREESEN : Jaak Besage versus Piet Heyn
blz. 40 : De zwarte nonnen te Oostende - een historiek deel 5

TEKST OVERNAME STEEDS TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE

NOG EEN ECHO VAN ONS JULILEUMFEEST...

Het was directeur-generaal de hr. Muyldermans van RMT die heel toepasselijk de expo Oostende-Dover opende in het heemkundig museum van de stad. (foto Soenen)

Het bijna voltallig schepenkollege woonde de „akademische zitting” van de Plate bij en dat pleziede Omer Viaan. (foto Soenen)

TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEMKUNDIGE KRING "DE PLATE"

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.
Aangesloten bij de KULTURELE RAAD OOSTENDE

en het WESTVLAAMS VERBOND VAN KRINGEN VOOR HEEMKUNDE
Statuten gepubliceerd in de Bijlagen tot het Belgisch
Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en gewijzigd volgens
de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 15 mei 1975
nr. 3394 en nr. 3395.

Verantwoordelijke uitgever : A. VAN ISEGHEM
Ijzerstraat 1
8400 OOSTENDE

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen
getekende bijdragen.

14de jaargang, nr. 3 - maart 1985.

VOOR DE INHOUDSTAFEL VAN DIT NUMMER, ZIE DE LAATSTE BLADZIJDE

MAART - ACTIVITEITEN

De Oostendse Heemkundige Kring DE PLATE heeft de eer en
het genoegen zijn leden en belangstellenden uit te nodigen
op 2 voordrachten :

1. Namiddag voordracht die doorgaat op :

dinsdag 12 maart 1985 om 15 uur stipt

in de conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr Colen-
straat 6, Oostende.

Het onderwerp : OOSTENDE GEDURENDE DE TWEEDE WERELDOORLOG

spreker : OMER VILAIN, Hoofdbibliothecaris en Ondervoor-
zitter van "De Plate".

Nu dat het 40 jaar zal geleden zijn dat de 2de Wereld-
oorlog (1940-1945) een einde nam is het wellicht niet onge-
past eens enkele kleine historische anekdoten over die pe-
riode uit het Oostende van toen in herinnering te brengen.
De spreker zal in 10 kleine hoofdstukjes die periode pogen
terug vóór het geheugen te brengen, nl. :

1. De mobilisatie
2. Het uitbreken van de oorlog en de vluchtelingen
3. De bombardementen
4. De bezetting
5. De politieke en administratieve toestand
6. De bevoorrading
7. De collaboratie
8. Het verzet
9. Het vereniging- en ontspanningsleven
10. De evacuatie en de bevrijding

2. Avond voordracht die doorgaat op :

donderdag 28 maart 1985 om 20u30

in de conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr Colen-
straat 6, Oostende.

Het onderwerp : DEVOTIE EN BIJGELOOF

spreker : de heer MARCEL MESSIAEN

De geest van de volksmens voedt zich met een eigenaardig en soms tegenstrijdig mengsel van voorvaderlijke overleving, overgeërfde gebruiken, aanvaarde wanbegrippen, ingeworteld bijgeloof gekruid met een grotere of kleinere mate van godsdienstige overtuiging.

Dit maakt het soms moeilijk een grens te trekken tussen devotie en bijgeloof.

Over de vele vormen die deze begrippen bij onze vissers en poldermensen kunnen aannemen spreekt vanavond voor u de heer Marcel MESSIAEN. Als kustmens, stichtend lid van onze bloedeigen vereniging, voorzitter van de Heemkring BACHTEN DE KUPE en conservator van het Openluchtmuseum van Izenberge heeft hij er een lange ervaring als volks- en heemkundige opzitten. Hij is een vlot verteller die door geen enkele rechtgeaarde kustbewoner mag gemist worden.

Zoals altijd is de toegang tot deze 2 voordrachten kosteloos en vrij, ook voor niet-leden.

* * * * *

DE JAARLIJKSE VEILING

De jaarlijkse veiling, voorbehouden voor de leden van "De Plate", had dit jaar voor de 15de maal plaats.

Een 160-tal nummers werden er geveild. Grote uitschieters waren er wel niet bij. Toch behaalde een "Almanach du commerce et de l'industrie de la ville d'Ostende" van 1889, uitgegeven door A. Stracké de mooie prijs van 2.000 Fr en "Vlaamsche zeevisschers" van E. De Spot, uitgegeven in 1942, het bedrag van 1.000 Fr. Een 4-tal porceleinkaarten schommelden tussen 700 en 800 Fr. Een fotoalbum met 79 foto's van de overstroming van 1953 steeg tot 1.100 Fr, een catalogus "Salon des Beaux-Arts d'Ostende" uit 1907 behaalde 500 Fr. Een prentkaart met het vliegveld van Stene werd voor 600 Fr geveild. Een mooie brochure van Middelkerke werd reeds toegewezen aan 200 Fr. Minder in trek, in vergelijking met vorige jaren, waren de litho's van Daniels-Dubar. Van de 11 grote formaten gingen er maar 3 van de hand. Zo ziet men dat ieder veilingsjaar verschillend is. Dit naargelang de interesse van de aanwezige kopers.

Nu is het weer wachten op de veiling van 1986...

Omer VILAIN

Zijn reis naar Bulgarije in 1906 (2)

Le Carillon, 25 december 1906

De eerste grote stad die we op Servisch grondgebied aandoen is Belgrado, verblijfplaats van de koning van Servië. Heel schilderachtig gelegen aan de samenloop van Sava en Donau.

(N.B. De toen regerende koning was Peter I (= Peter Karadjordjevič) (1844-1921). Hij was in Frankrijk opgevoed (o.a. in Parijs en Metz), had deelgenomen aan de Frans-Duitse oorlog (1870), was zelfs gevangen genomen door de Duitsers maar, zwemmend over de Loire, ontsnapt. Hij werd koning van Servië in 1903, na de moord op Alexander I Obrenovič (1903), de laatste van die dynastie. Peter stierf in Toptsjider, de voormalige zomerresidentie van de Servische koningen, op 5 km ten westen van Belgrado).

Volgens mijn inlichtingen telt Belgrado ca 85.000 inwoners (N.B.: in 1971 al 770.000). 't Is een zeer belangrijke vesting met een garnizoen van 4.000 man. Door haar strategische ligging beheerst ze de toegang tot Turkije. Ik hoor dat de stad heel interessant is en neem me voor er enkele dagen te verblijven tijdens mijn terugkeer.

Vanaf Belgrado verandert het landschap grondig van uitzicht. Ik merk nu totaal andere constructies op. Ook de inwoners schijnen tot een heel ander ras te behoren. We zien Serviërs, Roemenen, Walachen, zigeuners, Turken. (N.B. Zoals zovelen hanteert A. Stracké de term "ras" heel lichtzinning).

De spoorweg loopt langs de Sava tot Toptsjider. Links van die plaats bevindt zich een kerk en een koninklijk landgoed. Rechts een eikenbos waar in 1868 Michaël Obrenovič vermoord werd. (N.B. Die bekwaame en moderne Servische vorst (1823-1868), die de laatste Turkse garnizoenen uit Servië wegreeg, werd op 10 juni 1868 in Toptsjider vermoord, volgens sommigen door aanhangers van de Karadjordjevič).

Links van de spoorweg geweldige rotsen. Tunnels, één van 1.600 m en twee kortere. In de verte het Kosmaï-gebergte. Nu rijden we langs de Morava. Het panorama wordt steeds fraaier. Hier wordt veel maïs verbouwd. Vandaar die massa's ganzen en kippen. Verder kudde kleine ossen en varkens, waarvan de helft zwart zijn, en die sterk gelijken op hun Hongaarse broers. Naar ik verneem is de Servische export van varkens, gevogelte en eieren heel belangrijk.

De huisjes zijn licht gebouwd, uit hout en leem. Bijna alle hebben een veranda wat op Oosterse invloed wijst. Daar het mooi weer is zitten de mannen buiten. Ze roken een pijp en kijken onverschillig naar onze trein die ons naar Nisj voert. Hier werd Constantijn de Grote geboren. Eindeloze oorlogen werden in de omgeving

AUGUST STRACKE

van de stad gevoerd; vandaar het eeuwenoude strategisch belang van de plaats. Naar de versterkingen en de kazernen langs de spoorweg te oordelen moet Nisj een geduchte vesting zijn.

Vorbij Nisj is het landschap heuvelachtig met koppen van 400 m hoogte. Het panorama is van een woeste romantische schoonheid. Vijf tunnels, van 200 tot 300 m lang, doen het uitzicht voortdurend veranderen. Onze Oriënt-Expres zet zijn weg voort tegen 25 à 30 km per uur.

Moeizaam stijgt hij naar de hoogte van Tsaribrod dat we na enkele uren bereiken. Hier werden de Serven door de Bulgaren verslagen in 1885.

(N.B. nl. tijdens de oorlog ontstaan na de aanhechting van Oost-Roemelië - september 1885 - door vorst Alexander van Battenberg - cf. supra).

Enkele kilometers verder overschrijden we de Servische grens en komen op Bulgaars grondgebied. Aan weerszijden van de scheidingslijn staan er militaire wachtposten en hangt respectievelijk de Servische en de Bulgaaarse vlag.

Een half uur later komen we aan in het Bulgaars station Tsaribrod. Twee douanebeambten stappen op om reispassen en reisgoed te controleren. (N.B. De geografie van Oost-Europa is bedorven door herhaalde grensverschuivingen en door de manie van de Oostbloklanden om de plaatsen (uit ideologische overwegingen) om te dopen. In 1906 is Tsaribrod dus Bulgaars. Sinds W.O.I behoort het tot Joegoslavië maar heet nu Dimitrovgrad).

We zetten onze reis voort en na ca. 50 km bereiken we de hoogvlakte van Dragoman waarvan de bergpas zo vaak vermeld werd tijdens de Servisch-Bulgaarse oorlog. Op 16 november 1885 werd de pas stormenderhand veroverd door de Serven en de Bulgaren moesten wijken naar Slivnitsa. Maar ze kregen versterkingen en maakten zich opnieuw meester van de bergpas terwijl de Serven de hoogten van Rila bezetten. Deze moesten op 19 november 1885 zich op hun beurt terugtrekken op Dragoman. (N.B. Dragoman en Slivnitsa zijn twee kleine Bulgaarse plaatsen, noordwestelijk van Sofia).

In de verte rijzen Berkovitsa Balkan, Etropole Balkan en het Rilagebergte, bijna 3.000 m hoog. (N.B. Berkovitsa B. ligt ca. 60 km noordelijk en Etropole B. op een goeie 50 km noordoostelijk van Sofia; het Rilagebergte ca. 75 km ten zuiden van de hoofdstad. Bij Rila

bevindt zich het beroemde Sint-Jans- of Rilaklooster - naar Ivan Rilski - gesticht in de 11de eeuw. Tijdens de Turkse overheersing het religieuze en culturele bolwerk der Bulgaren. Na de brand van 1833 werd het naar het voorbeeld der kloosters op de Athosberg heropgebouwd).

Al die inlichtingen kreeg ik van Dr. Lambref en van een Bulgaars reiziger waarvan ik de naam vergeten ben. Ik dank ze hier.

Tegen 16 uur duikt rechts van de spoorweg de stad Sofia op. Dr. Lambref had mij gezegd dat minister Ghenadiëf mij persoonlijk zou komen begroeten. En werkelijk, zodra de trein stilstond, werd ik hartelijk door hem ontvangen. Ik nam afscheid van Dr. Lambref die tot mijn spijt 's anderendaags afwezig was en die ik niet meer gezien heb. De minister bracht mij naar het "Grand Hôtel Bulgarie" waar een weelderig appartement voor mij gereserveerd was.

Bij het binnenrijden van de stad deed zich een klein ongeval voor. De vooras van ons rijtuig brak en beiden vielen we bijna op de grond. Een ander rijtuig werd bijgeroepen en lachend over het incident bereikten we het hotel.

Sofia, hoofdstad van Bulgarije en residentie van Z.K.H. Prins Ferdinand I, ligt aan de samenvloeiing van de Elesjnitsa en de Perlova te midden van een onmetelijke en heerlijke vlakte bespoeld door de Isker, en op een hoogte van 580 m boven de zeespiegel. De stad is afgeschermd in het zuiden door de Vitosjaberg, 2.291 m hoog, en in het noordoosten door Etropole Balkan. Ze telt 82.189 inwoners (N.B.: in 1978 al meer dan 1 miljoen).

Volgens inlichtingen door ambtenaren, mij ter beschikking gesteld, leven er in Sofia ongeveer 8.000 joden, 1.000 zigeuners en 1.000 Turken. De stad is de zetel van een Bulgaars en een katholiek aartsbisdom en heeft een hof van cassatie en andere tribunalen. Er zijn ook verscheidene moskeeën en kerken, o.a. de metropoli- taanse kerk.

Als je buiten het station komt, wordt je verrast door een mooi panorama : brede goed onderhouden straten die naar het centrum van de stad leiden. Vóór het station staan rijtuigen, alle met twee paarden bespannen. Je hoort er geen geroep van koetsiers en commissionairs. Je ziet er ook geen ruw gedrang zoals bij ons, hoewel het station nogal klein is voor de drukte die ik er geconstateerd heb. Er bestaan trouwens plannen om binnenkort het station aanzienlijk te vergroten. (N.B. Het contrast met de "Koningin der Badsteden" moest A. Stracké inderdaad treffen : de slecht geplaveide toegang tot Oostende, de ruwheid en het gevloek van de koetsiers en de onbeschaamdheid van de commissionairs vóór ons zeestation. Als secretaris van de sectie "Badseizoen" had hij dat alles opnieuw betreurd in zijn rapport over het seizoen 1900, in de Oostendse handelskamer, op 15 januari 1901 - cf. mijn bijdrage in "De Plate", 12e jg., april 1983).

De gedaanteverandering of beter de heropbouw van Sofia dateert van 1878, het jaar dat de Bulgaren,

na meer dan een eeuw van ondragelijk lijden, de Turkse heerschappij hebben afgeschud. De straten zijn heel breed, rechtlijnig en afgeboord met moderne huizen, ruim en luchtig, wedijverend met monumentale gebouwen. Ik citeer : het paleis van de prins, neergezet in een uitgestrekt en mooi park, de nationale bank, de staatsdrukkerij, de ministeries, het parlement, de nationale bibliotheek, de atheneums voor jongens en meisjes, de militaire school, de landbouwschool, het postgebouw en het nieuw theater dat gelegen is achter het stadspark. Verder vermeld ik nog de kazernes, de dierentuin, de botanische tuin en het park van prins Boris dat een bezoek overwaard is.

De hele stad is uitsluitend elektrisch verlicht. De waterleiding is in perfecte staat en het drinkwater uitstekend.

Bij mijn aankomst in Sofia werd ik door minister Ghenadiëf uitgenodigd op een diner, met twee van zijn vrienden, nl. de voorzitter van de kamer van volksvertegenwoordigers en de directeur van het ministerie van buitenlandse zaken.

Tegen 22 uur werd ik naar mijn hotel teruggebracht waar ik alle comfort genoot.

Germain BILLIET

(wordt voortgezet)

#####

van K A K E T U U T T E tot K A N T E N T U I T

De ouderen onder ons zullen nog wel een herinnering hebben aan de "kaketuutten" van de visvrouwen uit grootmoeders's tijd. Voor wie het niet weet : dat waren de linnen mutsen, afgezet met kant.

In Nederland - onder meer in Zeeuws-Vlaanderen - bleef dit hoofddeksel voor vrouwen nog ettelijke jaren na wereldoorlog II "in".

Ik heb ergens in een oude krant gelezen dat de vlaamse kinderen met verwondering keken naar de "kanttuiten" van de Zeeuwse dames.

Volgens de dikke van Dale (uitgave 1984) betekent een "tuit" ook een "muts of kap (van vrouwen)" in de gewesttaal.

Het "Geïllustreerd Woordenboek der Nederlandse Taal" van R.K. Kuipers (1901) geeft onder "tuit" ook "kapsel" aan.

Van "kanten tuit" naar "kanttuit" of "kantuit" is geen grote stap. Is een volgende stap - in de richting van ons dialect naar "kaketuutte" niet mogelijk geweest ?

Welke serieuze taalgeleerde of dialectkundige geeft hierop een afdoende antwoord ? ? ?

Jef KLAUSING

ARCHIEF OVER OOSTENDE EN HET CAMERLINCKXAMBACHT.

In het Rijksarchief te Kortrijk, fonds Kasselrijarchief bewaart men wat men noemt "bruine pakken". Daarvan zijn er twee reeksen voorhanden. In de 1ste reeks zijn er 1121 nummers aanwezig en daarop is gelukkig een summiere inventaris gemaakt door de heer Valeer ARICKX. Elk nummer is een pak papieren van 10 tot 20 cm dikte, gewikkeld in bruin papier; daarom kreeg de reeks de naam "bruine pakken", reeds vele jaren geleden toen alles zich nog te Brugge bevond.

Nu blijken er in die pakken - die normaal stukken moeten bevatten over de parochies van de kasselrij Kortrijk - toch papieren voor te komen die handelen over plaatsen buiten de kasselrij en o.m. over Oostende en over het Camerlinckxambacht. Ik heb de betreffende pakken eens nagezien en vluchtig kennis genomen van hetgeen dat er in steekt. Misschien zijn er onder de leden die er wat meer willen over weten. Als ze tijd en belangstelling hebben kunnen ze zich aan het werk zetten.

In de hieronder vermelde nummers komen er telkens misschien 100-200 of meer stukken voor, waaronder er slechts enkele op Oostende betrekking hebben, maar die zitten dan toch bij elkaar.

nr 5907: in dat pak zitten verscheidene stukken die betrekking hebben op zangmeester THIBAUT van de grote kerk (ca 1785)

- 1) hij wordt ervan beticht liedjes te hebben gemaakt die spotten met pastoor VERHAEGHE;
- 2) hij zou betrekkingen gehad hebben met de vrouw van een zekere VERSLUYS.

nr 6084 : hierin o.m. het volgende

- 1) extract dd. 30 aug. 1706 uit het register "miscellanea" van Oostende nopens de belegering;
- 2) kwijschelding van betaling van 3 schellingen per gemet door de bewoners van de heerlijkheid 't Proostsche op de parochies Slijpe, Mannekensvere, Westende, Wilkskerke en Middelkerke ter oorzake van een doorbraak van de zee te Snaaskerke (19 dec. 1690);
- 3) brief uit Oostende aan 't Proostsche 17 sep. 1704;
- 4) brief uit Slijpens aan 't Proostsche 21 jan. 1687;
brief uit Slijpens aan 't Proostsche 22 jan. 1687;
- 5) supplicatie van Ferdinand van Pruisen te Oostende aan de koning 4 sep. 1686;
- 6) brief uit Slijpens 22 jul. 1689;
- 7) kind verdronken te Slijpens 28 feb. 1689;
- 8) brief uit Slijpens nopens lossen van een schip op zondag 28 feb. 1689.

nr 6110 : order van Maximiliaan Emanuel, hertog van Beieren, aan de kasselrij Kortrijk om haar aandeel te betalen in het onderhoud van de haven van Oostende 27 jul. 1700. Een vijftal stukken.

nr 6147 : hierin zitten over Oostende een dertigtal stukken met betrekking tot het volgende :

- 1) brief aan het Brugse Vrije van Marquis de Prié over betaling Marquis del Campo van 500 florijn (Brussel 18 feb. 1723);
- 2) bundel met extracten uit het resolutieboek van het Vrije van 1654 tot 1703 over de betaling van de gouverneur van Oostende;
- 3) twee Spaanse brieven van de gouverneur van Oostende, marquis D'Couarrubias, over betaling van 500 florijn (ca 1706).

nr 5944 : Camerlinckxambacht; Snaaskerke, Slijpe, Mannensvere, Middelkerke, Wilskerke; schouwing van landen en waterlopen onder de heerlijkheid 't Proostsche, 1705 - 1720 - 1723 - 1792 - 1793. Telkens een bundeltje.

nr 6261 : 2 bundeltjes :

- 1) 1720 : schouwing van landen en huizen in de nieuwe bedijking van Camerlinckx op Stene, Leffinge en Snaaskerke; Stene 36 stukken land, Snaaskerke 18 stukken, Leffinge 207 stukken;
- 2) 1720 : grootte en prijsie van alle de landen binnen de nieuwe bedijkte polder van Snaaskerke, Stene en Leffinge.

Raymond VANCRAEYNEST.

.....
EEN BIOGRAFIE MET BLOEMLEZING OVER JEANNE VAN DE PUTTE

Jeanne VAN de PUTTE, een Blankenbergse meisje dat vòòr Wereldoorlog II heel wat bekendheid genoot, bezweek, amper 22 jaar oud, aan tuberculose ; zij was de zuster van de in de katholieke Vlaamse vrouwenbeweging actieve socio-culturele werkster Philippine VAN de PUTTE. In een reeks gedichten, prozastukken, brieven en dagboekantekeningen heeft zij haar diepzinnig religieus-humanistische levensvisie verwoord. Thans is zij zo goed als vergeten, en als persoon en als schrijfster. Te Gent bij het Cultureel Documentatiecentrum 't Pand (Onderbergen 1, 9000 Gent) verscheen in 1983 van de hand van W. VAN UFFELEN een levensschets : "Jeanne Van de Putte (1907 - 1930) : biografie en bloemlezing" (165 blz., 270 F + portkosten) in de reeks : "Gentse bijdragen tot de literatuurstudie, nr. 5). De nog jeugdige auteur, licentiaat in de Germaanse Filologie, heeft, wetens en willens, iedere literair-wetenschappelijke aanpak terzijde gelaten en zijn lezers een "ontmoeting met het leven en het werk" willen bieden; hij brengt dan ook de nu tot schim geworden figuur van Jeanne VAN de PUTTE zowel in haar literaire als algemeen-menselijke dimensies tot haar ware proporties terug : alleszins minder volmaakt dan haar al te voortvarend toegedicht "Hadewijck-aureool" maar zeker... "menselijker". Zie ook de boekbespreking van Mia VAN MECHELEN die verscheen in het tijdschrift "Wetenschappelijke Tijdingen (op het gebied van de geschiedenis van de Vlaamse Beweging)", jaargang 43, 1984, nr. 1, blz. 58-59.

Emiel SMISSAERT

Mon portrait en 1960, 1888

- De ets "Bosje" (T 41) (1888) haalde 1.150 gulden tijdens de veiling van 26 nov - 4 dec 1984 bij P. BRANDT te Amsterdam.

--*-*-*

- Michel BAILLY, Les Amis de James Ensor repropoent un ordinateur aux Musées des Beaux-Arts de Bruxelles, in Le Soir, 04 februari 1985.

--*-*-*

- C. VAN DE VELDE, Stedelijke Musea Brugge - Steinmetz-kabinet. Catalogus van de tekeningen, Brugge, 1984.
Nota's nopens 8 tekeningen van Ensor in bezit van het prentenkabinet.

Norbert HOSTYN

DE COMMISSIONNAIRE

Als je van een "echt" Oostends lied wilt spreken : wel, wat hier volgt is er één : de gebeurtenissen die er in beschreven worden spelen zich af te Oostende met een echte Oostendenaar, iemand die het typisch beroep van "commissionnaire" of "paksjedrager" van en te Oostende uitoefende.

Hoe het lied ontstaan is en van waar het komt is voorlopig moeilijk uit te maken. Het is zeker géén marktlied. Wat wel mogelijk is, is dat het een lied is uit een of andere Oostendse revue van vóór 14/18 (er is onder meer sprake van 20 Fr in gouden geld) op een melodie die ik wel ken maar waarvan ik de oorsprong nog niet heb kunnen achterhalen (zoals onder meer het geval is met het lied "De Oostendse Meisjes"). Een lied uit een of ander café chantant is ook mogelijk, hoewel minder waarschijnlijk gezien het aan Oostende gebonden karakter en bijgevolg enkel te Oostende "zingbaar". De dichter ? Nog een groot vraagteken.

In ieder geval hoe weinig ik ook kan mededelen, ik heb het lied veel horen zingen in mijn familie, toen ik nog klein was en dat is ook al meer dan een halve eeuw geleden. Als ik spreek van horen zingen, dan is het in stukken en brokken want telkens ik in de nabijheid kwam werd het lied, eens begonnen, steeds afgebroken. Het is sedertdien met stukken en brokken in mijn hoofd gebleven en de geheimzinnigheid thuis rond dit lied liet me veronderstellen dat het onderwerp niet "zeer katholiek" was, wat - ik moet eerlijk zijn - mijn nieuwsgierigheid nog meer prikkelde.

Ik heb jaren gezocht om de tekst terug te vinden. Op zekere dag toen de Witten van de Kaaje nog zijn café "Brixham" had op de visserskaai, liet hij de muren beschilderen door een Oostendse artiest met onderwerpen van Oostendse liedjes en hierbij stond ook de aanhef van het lied "'k Ben commissionnaire gelijk ge ziet".

Veel verder heb ik het niet kunnen brengen tot op zekere dag, nu al enkele maanden geleden, ik een oude liederenbundel in bruikleen kreeg met de volledige tekst van de commissionnaire.

Ik laat de tekst hieronder geheel volgen zoals hij in die tijd opgetekend werd - vóór 1914 - en ge moet niet "geschandaliseerd" zijn met wat er in staat, er zijn nog erger dingen gepubliceerd.

Weest blij dat dit stukske Oostends patrimonium opnieuw het daglicht ziet en bewaard is gebleven voor het nageslacht.

De commissionnaire

1.

Ik ben commisssionnaire zoals ge ziet
En ik zal zingen U een lied
Wat ik op een avond tegen kwam
Met een chieke madame
Die naar mij kwam en sprak; Sies,
Wilt ge eens dragen mijn valies,
Ik moet nog aan de statie zijn,
'k Moet weg met de laatste trein.

refr.: Ik dacht wel Jan verdomme
Daar zal nog iets van kommen
En ik geheel galant
Met mijn valies in de hand
Daar ging ik heel tevreden
Met die madame mede
Opeens riep zij met veel geluid :
Mijnheer de trein die fluit.

2.

Toen wij aan de statie kwamen aan
Zij sprak mijnheer blijf hier wat staan
Want ik moet nog achter mijn biljet
En zij was weg met pret
Maar als zij aan 't bureel vernam
Als dat de trein was weggegaan
Kwam zij spoedig bij mij terug
Met ene kwade zucht.

refr.: Zij riep "Commissionnaire
Kom hier met mijn affaire
En ik spoedde mij al ras
Met al mijn abras
Want zij sprak toen goddomme
De trein die is vertrokken
En 't zal wel reeds morgen zijn
Eer ik heb een andere trein.

3.

In een hotel sprak zij : garçon,
Breng dien heer daar een flacon
En voor mij een lekker glasje wijn
Ik dacht : dat zal hier kermis zijn
En dan sprak zij heel tevrete
Of er hier was een garnee
De garçon die sprak verblijd
Wel ja, mijn lieve meid.

refr.: Maar ik dacht bij me zelf verdomme
Daar zal wel iets van kommen
En ik geheel galant
Met mijn valies in de hand
En ik ging toen heel tevreden
Met die madame mede
En ik volgde haar spoedig heen
Met madame naar beneen (sic).

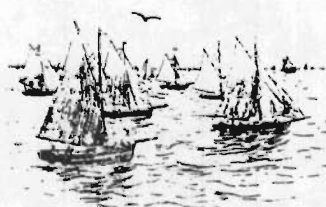
4.
Als wij kwamen aan 't eerste verdiep
Toen zij altijd op mij riep
En sprak; commissionnaire
zeg neemt het niet contraire
alsdat ik u hier vraag terstond
En ik zag haar lieve mond
En zij sprak gelijk aangedaan
Straks zult gij zijn voldaan.

refr.: Ik dacht in me zelf verdomme
Daar zal er iets van kommen
En ik geheel galant
Ik was chiek en zeer charmant
Toen trok ik uit mijn kleren
Zonder mij te generen
Opeens riep zij zonder geluid
Speelt maar uw broekjen uit.

5.
Ze lei haar kleren toen op zij
En dan kwam zij tot bij mij
Zij sprak mij heel tevrede
Van op een canapé
En ze vroeg mij nog iets stil
En ik voldeed aan hare wil
Zo ge ziet dat zeker wel van hier
Dat wij hadden veel plezier.

refr.: Ik zou willen dat er alle dagen
Zulke dames kwamen vragen
En spreken van; zeg Sies,
Wilt ge dragen mijn valies
Want voor ze was vertrokken
Had ze in mijn hand gestoken
Twintig frank in gouden geld
Omdat ik haar had wel besteld.

Jef KLAUSING

OOSTENDSE WINTERS VAN TOEN!...

1947 ▲

1962/63 op Mariakerke ▼

(Verzameling Gilbert Vermeersch)

ORGELS IN GROOT OOSTENDE - ORGELS IN DE SINT PETRUS & PAULUSKERK (17de & 18de eeuw)

Hierbij de documenten die als bijlagen horen bij het eerste deel van het artikel over de orgels in de Sint-Petrus en Pauluskerk in de 17de en 18de eeuw.

Bijlage I

BRUGGE, Rijksarchief, Oostende (St.-Petrus en Pauluskerk), nr. 61: "Stukken betreffende het orgel" (1666-1822)

a.-

Besteedynghe van den transport ende veranderynghe de welcke aen den orgel vande prochie kercke deser stede sullen moeten ghedaen worden, ter satisfactie en reeden (?), vande besteeders ofte anders in cas van non accordt daer over te versoucken.

Alvooren den orgelmaecker ende aenneemer wordt ghehauden te demontieren ende remontieren alle de pippen, secreet, blaesbaicken ende andere toebehoirten vanden orgel ende die te repareren soo veel nodich wort, en daer naer den selven orgel wederom te stellen ende remonteeren in beoirl. forme ter platse daer men sal wijsen te weten met het voorspel naer den hooghen autaar.

Ten tweeden wordt hy ghehauden het clavier te veranderen ende stellen dat den orghelist speele met ghesicht op den voors. autaar.

Ten derden dat de monstre sal spreekken op acht voet en maecken den prestant naer heersch van twerck in platse vande octave omme daermede te verstercken en augmentieren le plain jeu, en sal het vuytghewert (= uitgenomen) octave dienen in de platse van het flajolet.

Ten vierden sal hy de trompet veranderen en brenghen op eene bombarde die treckende op acht voet leegher naer hees als voor. (Ten vijfde werd overgeslagen).

Ten sessen sal hy den aennemer de drie blaesbaicken teenmaal vernieuwen met leer en ligaturen, mitschaeders maecken daer by eenen vierden ghelen blasbalck naer heesch als vooren.

Ten sevensten sal den aennemer ghehauden zijn aen den voorn. grooten orgel te voeghen en annexeren eenen cleynen orgel den welcken sau hebben de ses naervolghende registers ofte speelen, met zyn particulier clavier, ghemaectt à la moderne te weten C solfaut boven, en beneden, met d'onderste ghesneeden fenten, naer hees en in (...) ghebreyck, wel verstaende dat het selve clavier sal staen recht onder het opperste clavier vanden grooten orgel.

Een bou(r)don van 8 voet, de thien grootste pippen van hault

Een devanture 4 voet

Een furniture op drie pippen tsaemen

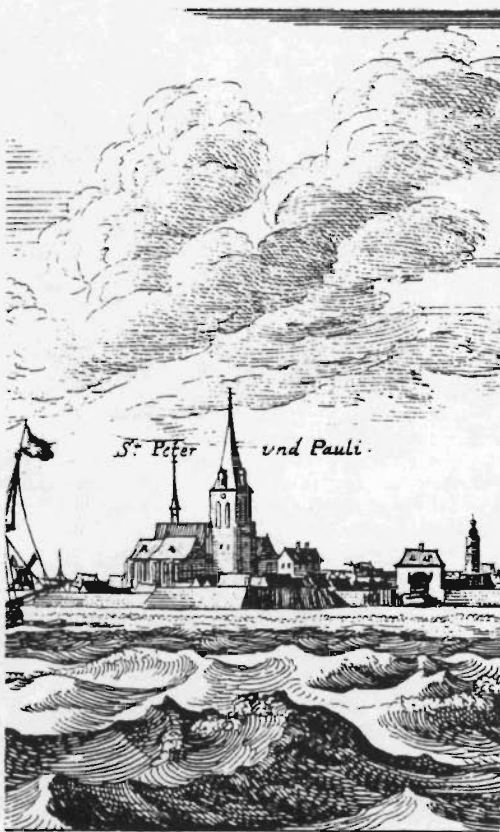
Een cornette op drie pippen tsaemen

Een flutte op 4 piedt

Een quint fluytte

Aengaende alle de noodighe materialen van loodt, tyn, sodure, lym, vellen, coolen, isser en cooper, sal alles by de besteeders ghelevert worden, oncost den aennemer, soo oock het haut ende hantwerck vanden timmerman ofte scrinwercker daer toe verheest.

Den onders. bekent mits desen aenghenoomen te hebben het werck vanden transport en veranderynghe vanden orgel der prochie kercke deser stede in maniere en conditien naer de hier vooren by particuliere specificatie ghemaectt ende voorde somme van drie hondert viftich guldens - een hondert guldens te betaelen contant naer dat den orgel ghedemonteert wezen sal, noch een hondert guldens soo haest den orgel sal erstelt ende volmactt wesen, ende de resterende betalynghe ses maenden daer naer, verbindende den aennemer tot volcommen van het voorn. werck zyn persoon, goederen present & toecommede. Actum in Ostende desen Xe feb. 1666.

Versoekende mets U.L. liefve te betaelen aen Mr. Vincent Bourne de somme van hondert guld. in voldoeninghe van het eerste payment vande bovenstaende besteedynghen en sal U/L. valideren in U.L. kercke reecq. Actum in Ostende desen 17 feb. 1666 ende dit met twaalf guldens cap laeken valet een hondert xij guld.

(s.) F. Van Heede den inhoud hier boven
De Grysperre vermeldt ontfanghen
(s.) Vincent Bourne

Bijlage II

Ibidem, nr. 61

Actum den 31 mey 1667 present den heere pastor ende de heeren Kerckmeesters .

Ten selve daeghe is ghecommen van Iper meester Jan van Belle orghelmaecker expresselyck ontbooden synde tot het vysyteren ende overd(olen den orghel van de parochiale kercke last vernieuwt ende ghetransporteert by meester Vyncent Bourne breeder den contracte daer van synde in datum den 10 february 1666.

Den voornoemden meester Jan van Belle ghedaen hebbende de vysite van het voornoemde werck ende naer lecture ghehad vanden voornoemden contracte verclaert op synne manne waerheit het voornoemde werck behoorlyck volcomen ende volbrocht te syn, behoudens dat de voorschreven Bourne niet en heeft inghevolgh vanden contracte verandert de trompette volghens het vierde artickel van diere mytschaerders aen het clavier vanden cleenen orgel niet ghemaect de finten by contracte naerder ghespecificieert van welke defauten aende voornoemde heeren satisfactie is gedaen.

(s.) J. van Belle 1667.

Bijlage III

Ibidem, nr. 61.

Op heden den 19 aug. 1677 hebben d'onderschreven veraccordeert met Mr. Jan van Belle orgelmaker van synen style dat de, voornoemden Jan van Belle sal onderhouden synen leven lanck gedurende in behoerelicken staet van spelen ende accort somme van al het gone daer inne metten tyt soude sonnen comen te ontbreecken versleten ofte gebroken te worden den orgel by hem vermaect inde parochie kercke van Oostende in aug. ten jaere 1677 midts daer vooren aenden voorn. Mr. Jan jaerelicx te betaelen voor een pensioen de somme van twaelf guldens sonder meer met welck pensioen den voorn. Mr Jen bekent tevreden te wesen, sy selven obligierende om tot dien eynde over te comen soo dickmaels als de ontsteltenisse vanden orgel sal verheerschen, tot meerder vasticheyt hebben de onderschreven verobligiert hunne persoon ende goederen present ende toecommende alles naer rechte. Actum binnen Oostende desen 19 aug. 1677.

(s.) J. van Belle 1677

Bijlage IV

Ibidem, nr. 61

Memorie voor myn Heere kerckmers der parochiale kercke deser stede, die den onders. Carel Bourne overgeeft tot maecken ende vermaecken de twee orgels, blaesbalcken ende andere nootsaekelicken heden die der dienaengaende sal moeten gedaen worden.

Alvooren de vier blaesbalcken sullen moeten in nieuw leer ghestelt worden.

Item den grooten orgel sal gheheel moeten worden ghedemonteert ende het secreet schoone ghemaect ende gherepareert.

Item alle de pypen sullen moeten schoon ghemaect worden ende eenighe vermaect, alsoo den meerderendeel niet en spreekken.

Item sal der moeten ghemaect worden een nieuw clavier.

Item sal moeten in refectie ghestelt worden, trecken vande registers, buyten ende binnen, oock de wintbuysen ende andere cleyne nieuwteyten dieder in soodanighe orgels syn verheeschende, waar voor den onders. vraeght voor de vier blaesbalcken ende en voors. orgel te stellen in refectie als hier boven gesegt, acht hondert guldens.

Item den ondersten orgel die gheheel nieuw sal moeten ghemaect worden volgens dese onderstaende spelen en notitie.

Eerst een nieuw secreet met een nieuw waelbart (= wellenbord, abrégé).

een boerdon acht voet

een fluyte vier voet

een prestant als vanture van vier voet

een octave twee voet

een quinte open

een super octave

een furniteure met vier pypen

een cornett verheven met vier pypen

een volhumaine van tin

dese stoffe vande bovenstaende spelen sal worden ghemaect van half loot ende half tyn.

waer voor den onders. vraeght voor den nieuwen cleynen orgel te maecken inghevolge dese bovenstaende memorie ghespecificieert, seven hondert guldens midts dat den onders. alles sal leveren. D'heeren sullen gelieven te weten dat meerderendeel vande pypen vanden cleynen orgel wege belent syn, waer van int minste gheen profyt nochte te passe en connen comen.

Ende naer dat den onders. de twee orgels ghemaect sal hebben ende overgelevert, sal hem verobbligeren soo langhe hy leeft de voors. twee orgels van alles te onderhouden ende goet te houden, midts ghevende alle jaere ses ponden groote vlams, sonder dat de kercke oynt stuyver ghedeurende s'onders. leven, vanden onderhout vande voors. orgels, alsmede de blaesbalcken, meer sal te coste wesen, dan de voors. ses ponden groote vlams.

Ostende desen 22 april 1686.

U.E. ootmoedigen dienaer
(s.) Carel Bourne.

Bijlage V

Ibidem, nr. 61

Wy Proost Capittel ende Kerckmeesters der Collegiale ende parochiaele kercke van Onse Lieve Vrouwe binnen Brugge, bekennen soo wy doen midts desen wel ende deughdelick vercocht te hebben aen eerw. heere Carolus van (den) Cruyce, pastor der parochiale kercke van st Pieters tot Oostende ende aen dheeren Petrus van Beerblock ende Joannes de Carravallo kerckm(ee)sters der selve kercke alhier present synde, inschelyckx bekenende wel ende deughdelick gecoght te hebben vande voornoemde eerw. heeren proost ende capittel midtsgaeders dheeren kerckmeesters hunnen auden orgel, gelyck die gestaen ende gelegen is met alle syne toebehoorten, als te weten de pypen, orgelcasse soo vanden groote als van het posityf, voorts de blaesebalken tot vier in het getal midtsgs tgonne daer van dependerende soo yserwerck als houttewerck met de wintbuyse ende de vier steenen: voorts de haute saete daer den organist op sit met de twee trapkens onder syn voeten ende oock het hangende decksel boven den orgel midtsgaeders de yzers daermede den orgel van achter vaste is gemaectt inde meuren ende generaelick alle het gonne dependeert vanden orgel alleenelick reserverende den auden docksael met het planckier daer de blaesebalcken opstaen, ende dat voor ende omme de somme van vyf hondert guldens courant geldt boven alle oncosten soo van het afbreken vanden selven orgel casse als andersints synde alles tot laste van dheeren coopers, de voornoemde somme van vijfhondert guldens te betaelen in twee egaele payementen, het eerste binnen een jaer in te gaen deser, ende het tweede een jaer naer, dit met belofte van aen de betaeling ten gestelden tyde alsoo promptelick te sullen volcommen, verbindende daer in hun persoons ende goederen op het verbant als naer rechte. In teecken der waarheydt hebben wy proost, capittel ende kerckmeesters voorseydt dese letteren van vercoope doen depecheren ende onderteekenen door onsen secretaris ende president vande selve kerckmeesters met twee heeren gedeputeerde vande selve, midtsgs oock onderteekent door de voornoemde heeren pastor ende kerckmeesters der stede ende port Oostende, met belofte van wedersyden desen aengenaemen coop van geenen cant te resilierien op wat pretext het saude mogen wesen. Aldus gedaen binnen Brugge desen achsten meye seventhien hondert sesentwintigh.

By ordre van d'Eerw. Heeren Proost
ende Capittel voorseyt:
N.R. Maertens Can. en Secr. BM.
(s.) C. vanden Cruyce J. Devos 1726
past. Ostend. J. Pierlot 1726
P.R. van Berblock Caloen de Nieuwenhove
Juan Caravallio F.A. de Villegas d'Edewalle.

Bijlage VI

Ibidem VI, nr. 61

Den segel (24 S.) dient voort accort gemaectt met Jacobus Berger over tracommoderen van den orgel van onse parochiale kercke gemaectt op den sesden meye 1726.

Project omme den ouden orghel die staet inde Collegiale kercke van Onse Lieve Vrouwe tot Brugge in goeden staet ende goede harmonie te brengen ende te stellen ter parochiale kercke der stede ende port van Oostende.

Ten selve daege aenbesteet aen Jacobus Berger orgelmaecker tot maecken en erstellen vanden orghel op de naervolgende conditien.

Actum ter vergaederinge van dheere pastoor, kerckmeesters der parochiale kercke desen sesden meye 1726.

1.

Alvooren te maecken twee nieuwe clauwieren van acht en veertigh touchen, de effen toonen van wit been de diesen en bemols van swart ebben hout.

Voor eerst te maecken twee nieuwe clauwieren van vyf en veertigh touchen, de effen toonen van wit been de diesen enden bemols van swart ebben hout.

2.

te maecken een gheheel nieuw secreet conforme het clauwier ende naer den heesch van het werck.

het secreet te verlangen van vier toonen om dat het maer en is tot alamiere ende gebraght moet worden tot C sol faut, oock nieuwe cleppen ofte soupappen te leggen.

3.

Devanture van acht voeten open, conforme aen het secreet ende naer den heesch van het werck.

Devanture moet de eerste octave nieuwe pippen syn.

4.

het cornet sal blyven.

het cornet wort goet bevonden.

5.

den bourdon van 8 voeten te stellen in goeden staete.

bourdon van acht voeten moet in goeden staet gestelt worden.

6.

te maecken de noodige nieuwe pippen tot de octave van vier voeten open.

de octave moet eenige nieuwe pippen hebben.

7.

de fluyte te laeten dienen.

de fluyte is goet.

8.

den nazaaert te laeten dienen.

den naezaert is goet.

9.

te maecken de noodige nieuwe pippen tot de doublette.

de doublette moet eenige nieuwe pippen hebben

10.

sy gemaectt ingevolge het nevenstaende 10^e article.

de sexquialtera nieuwe te maecken in platse vande quintadeyne ende moet syn van twee pippen op ider touche.

11.

sy gemaectt als articulo precedenti ingevolge het nevenstaende article.

een nieuw larigot te maecken in platse vande petite flutte.

12.
te maecken volgens het nevenstaende article ende naer den heesch van het werck.
fournituere van vier pippen op ider touche ende cymbal van twee pippen op ider touche die moet gheheel verandert syn en meerder gemaect van diapason.

13.
sy gemaect ingevolge het nevenstaende 13 article.
het trompet moet gheheel nieuwe syn ende gesneden in plaetse van t' flajolet soo dat het flajolet soude doot blyven.

14.
te maecken een nieuw claron ende een voix humaine.
het claron moet nieuw syn ofte een voix humaine in de plaetse.
Aengaende den cleynen orgel.

15.
te maecken volgens den heesch van het werck.
de vanture moet hier en daer nieuwe pippen hebben.

16.
het bourdon sal blyven.
het bourdon is goet.

17.
te maecken ingevolge het nevenstaende article.
het cornet is maer van een pippe ende moet gemaect worden van drye pippen op yder touche.

18.
de fluyte sal blyven.
de fluyte is goet.

19.
te maecken ingevolge t'nevenstaende article.
doublette moet de helft nieuwe syn.

20.
de nazart sal blyven.
de naezaert is goet.

21.
te maecken ingevolge het nevenstaende article.
fourniture van vier pippen op ider touche ende moet meest al nieuwe syn.

22.
het cymbal doot laten.
het cymbal doot laten om platse te winnen tot vermeerderen het cornet.

23.
te maecken ingevolge het nevenstaende article.
een nieuwe tierce in platse van het flajolet.

24.
te maecken als articulo precedenti ingevolge het nevenstaende article.
een nieuwen cromhorn in plaetse van t'regaal.

25.
geen bourdon te maecken maer in plaetse dies eene nieuwe groote tierce.
bourdon van sestien voeten hier en daer houtte pippen ten waere datter gemaect vierde een nieuwe groote tierce.

26.
het secreet gheheel nieuw te maecken.
t'secreet vanden cleynen orghel moet gheheel nieuwe syn.

27.
te maecken drye nieuwe blaesbaecken yder van ses voeten langh ende drye voeten breed van goet nieuw wagenschot.
te maecken drye nieuwe blaesbaecken met een nieuwe voerbuuse en syne nootseckelicheden.

Synde voorts geconditionneert dat den aennemer t'synen coste sal moeten employeren een man om te blaesen als hy sal moeten accorderen.
Voorts t'synen coste alles leveren behalvens het noodigh yserwerck t'welcke sal blyven ten laste van dese prochiale kercke.

Al het gone sal afvallen vanden voorschreven ouden orghel sal blyven in profficte vanden aennemer, ende t'synenlaste blyven het defroy van hem ende syne knecht in het stellen vanden orgel. Den selven orgel sal moeten volmaect en opgesteld syn ter dese parochiale kercke binnen den tyt van een jaer naer date deser. De aennemer sal t'synen coste de orgel moeten goet houden noch drye jaeren daernaer.

Voor alle welcke voorschreven den aennemer sal profficteren elf hondert guldens courant te betaelen in drye payementen, het eerste van twee hondert guldens courant, het tweede van drye hondert guldens alser twee derde van het werck sullen gemaect syn, ende het derde leste payement als het werck sal voltrocken ende door dheeren besteeders overgenoomen syn t'hunner contentemente.

Het demonteren vande casse vanden orghel tot Brugge ende het transporteren van generalick alle werck naer dese stadt sal blyven ten laste van dese kercke soo oock de stellingen ter dese parochiale kercke met het repareren vande casse ende leveren het noodigh yserwerck als boven gezeyt.

Aldus bestect door de tegenwoordige heeren pastoor ende kerckmeesters ende aengenoomen door den voornoemden Jacobus Berger in onse vergaedinge ingevolge ende op de voorenstaende marginale conditien op den sesden may 1726.

C.E. vanden Cruyce past. ostend.
(s.) Jacobus Berger. P.R. van Berblock
Juan de Caravallo
P. RYCX
Paulo Backhusius

Bijlage VII

Ibidem, nr. 4: "Resolutieboek", fol. 265-265.

Actum in Camere desen 31 may 1745, present dheren Steynmeulder, Rycx, Vanderheyde...

Ten selve dagge heeft den voorengemelden orgelmaker Petrus Josephus de Ryckere benevens den organist Petrus de Bruille, met onse kennisse gevisiteert den orgel ende hebben aen ons geraporteert dat hy naer nauwkeurige visitatie bevonden hebben dat daer aen is manquierende ende moet gerepareert worden naervolgende volgens de schryftelycke notitie aen ons door den voorn. orgelmaker indese vergaderinge overgebracht ende hier naer volgende.

Alvooren dat den orgel geheel sterck discord is van de een zyde door de vuyligheyt ende het stof ende van de andere zyde datter eenige pypen ongesoudeert syn waerom datter eenige moeten vuytgenomen gekuyscht gesoudeert ende in goet accord gestelt worden, voorts alle de rietspeelen tot de selve reparatie vuytgenomen ende gerepareert worden om datter vele syn die te tardyf syn: den claron moet met eene repetitie gemaect

worden te weten de bovenste octave, den cromhorn de langette ende den lepel moeten geheel en gansch vuytgenomen ende gerepareert worden. De clauwieren moeten gemaectt worden (als sy op malcander getrocken worden) dat sy op eenen tydt t'saemen spreken t'gonne alhier niet en is. De clauwieren moeten van gelycken vuytgenomen worden tot het maken van een pedaal ofte tyrasse t'welck geheel convenabel soude syn, voorts vande grosse tierce soude moeten gemaectt worden een tierce à la doublette. De blaesbalcken moeten gevisiteert worden ende in cas dat sy eenigen windt verliesen moeten gerepareert worden. Voorts om eenen pedaal ofte tyrasse te maeken moet er syn een abrege ofte transport met een clauwier daer toe noodigh met syn bretentien (? = vergettes) gemaectt van coperdraet, oock het bardt om de touches door te spelen, voorts een yser om de voeten op te stellen, als wanneer den organist den selven pedal niet en wilt gebruycken. Den pedal sal maer gemaectt worden van den tweede sol van den bas tot onder de ui met diesen en bemols.

Alle het gonne tot de voorschreven reparatie ende werck noodigh is sal door den voornoemden de Ryckere t'synen coste moeten geleverd worden ende voor al welcke, mitsgaeters omme den orgel te stellen in den staet op den voet ende inder manieren voorschreven, hy pretendeert thien ponden gr. vlaems courant geldt.

Bijlage VIII

Ibidem, nr. 61

a.-

Desen zegel (4 st.) dient tot den annexen opstel overliggende by requeste van d'h(ee)r pastor en kerckmeesters der stede ende port van Oostende gepresenteert den 19^e january 1775.

Aen Edele ende weerde heeren Burghmeere ende schepenen der stede ende port van Oostende.

Supplierende verthoonen reverentelick d'heeren pastor ende kerckmeesters der parochiale kercke deser stede dat den orgel staende in de selvekercke noodsakelick moet worden erstelt ende gerepareert, faute dies dat den selven staet te niete te gaan, als in ettelicke jaeren daer naer niet gesien synde geweest, omme waer aen te prevenieren de supplianten den selven hebben laeten examineren door sieur Van Peteghem, gereputeert voor eenen experten orgelmaeker, den welken naer rype examinatie hooghnoedigh vint dan selven te moeten erstelt worden, op den voet als by den mede gevoeghden opstel vervat, waer vooren aen hem, om alles in een goet order te hebben, door de supplianten sal moeten worden betaelt eene somme van duysent guldens vlamsch courant, ende gelyck de supplianten sulcx niet geerne souden doen, ten sy met kennisse en consent van U Ed^{en} als patroonen van de voornoemde kercke, is oorsaecke sy hun keeren tot de selve U Ed^{en}. Ten finne believe gedient te weesen den aennexen opstel te lauderen ende approberen, t'welcke doende & a

(s.) Joseph Ollivier
Philips Rycx Procur.
Michiel Cosyn
A. Van Iseghem

(In margine:)

De welk behoort dheer kerckmeesters approbeert ende alaudeert het annexe accord in alle syne delen. Actum in 'tcollegie desen 19 jan. 1775.

(s.) De Cuigny.

b.-

Restauratie van den orgel staende in de kercke van Oostende sal geschieden in deser manieren als volght:

Ten eersten de drye blaesbalcken moeten uyt malcanderen genoemen worden, het oude leer afgeschaeft ende met nieuw leer te becleeden dat die soo dicht syn als nieuw,
Ten tweeden de secreten van beyde de dorgels, moeten nieuw gemaectt worden met 53 gravuren, van seer deughdelik spisschen hout,
Ten derden moet oock vergroot worden de abrigé als oock de clauwieren met drye geheele ende twee alfve toonen, synde tot fa, boven de vierde octave van ut,
Ten vierden moeten oock de Monster pypen in goeden staet ghestelt worden ende vernieuwt, beleyt met thin - oock moet al het ander pypwerk gesuyvert ende just in accoort ghestelt worden.

1. Vanture, 8 voet
2. Cornette, a 6 pypen.
3. prestant 4 voet
4. bourdon 8 voet
5. doublet 2 voet
6. flutte 4 voet
7. Nazart
8. tierce
9. fourniture a 4 pypen
10. cimbaele a 2 pypen
11. larigot
12. trompet 8 voet
13. clairon bas 4 voet
14. vox humana a 8 voet sprekende
15. trambiant
16. eene platse te laeten in het secreet, om ten believe vande heeren eene bombarde in te stellen, met 300 guldens augmentatie, vooren te gheven ende het positif met dese volghende registers:

Vanture 4 voet	nazart
bourdon 8 voet	tierce
cornet a 3 pypen	fourniteur
flutte 4 voet	cromhorn bas
ventille	cromhorn sup.
	trambiant

Tot alle welcken effecte veele stucken sullen moeten naer Ghendt over en weer comen, t'welck sal blyven ten laste van de heeren aanbesteders, als oock in het stellen van den orgel eenen blaeser, naer alle welcke voorschreven voltrokne zynde, sullen de heeren aanbesteders betaelen eene somme van seven hondert guldens courant gheldt, te betaelen als het voorschreven werk sal voltrokken syn, ende in cas de heeren ghelieven eene bombarde daer in ghestelt te hebben, sal de somme vermeerderen met dry hondert ghuldens, ergo alsdan in alles een duysent guldens courant. Aldus gedaen ende gecontracteert met dese onderchreven heeren kerckregeerders desen twelfsten Xbre 1774. Ond^t D.D. Verhagen pastor ostend., Joseph Olleviers, Philips Rycx procur., Michiel Cosyn, A.J. Van Iseghem, ende L. Van Peteghem.

c.-

D'heer Ysotte Oostende 6^{en} 7bre 1776
Mynheer

gelieft in UE. qualiteyt van ontfangher der parochiale kercke deser stede te betaelen aen sieur N. Van Peteghem de somme van vyf hondert guldens vlamsch courant, ter rekeninge an de somme van een duysent guldens vlamsch courant over het repareren ende on staete stellen den orgel van deselve kercke, volgens schroftelicke ocnventie, desen intreckende met acqyt, sal UE valideren in UE aenstaende rek. -Mynheer E.D. len Die-naere.

(s.) Philips Rycx Procur.
Fl. 500 ct. pour acquit - (s.) L.B. Van Peteghem.

d.-

Ontfaen by my onderschreven uyt handen van den proc. Phpo Rycx in syne qualiteyt van eersten kerckme deser stede de somme van drye hondert guldens vlamsch courant over het repareren ende in staete stellen den orgel staende in de voors^e parochiale kercke, Oostende desen sesden 7bre 1776.

pour acquit (s.) L.B. Peteghem.

De bovenstaende somme van drye hondert guldens vlamsch courandt is aen my gherestitueert door d'heer Joannes Sotte ontfangher der parochiale kercke deser stede. Oostende 14 january 1778.

(s.) Philips Rycx, procur.

Jean-Pierre FELIX

o o

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - LIX : FELIX ALBRECHT

Deze amateurschilder nam van 9 juli tot 1 augustus 1955 deel aan de "Tentoonstelling der 9 provinciën van Schilder- en Beeldhouwkunst" in de Kon. Galerijen (org. Oostendse Kunstkring).

Hij exposeerde er "Marine", "Zeebaden" een "Zonnebaden".

* - - - - *

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - LX : LEOPOLD BAEYS

Léopold BAEYS is de zoon van beeldhouwer Prosper BAEYS over wie we handelden in een vorig nummer van "De Plate".

Hij woonde lange tijd op de Nukkerwijk en later in de Ieperstraat. Ook hij was dilettant kunstschilder.

Exposities :

- 9 juli - 1 augustus 1955 : "Tentoonstelling van de 9 provinciën van Schilder- en Beeldhouwkunst" in de Kon. Galerijen (org. Kunstkring) : Italiaanse straatzangers, Aanzoek, De poging, Het gebed, Begijnhof, Achterhuisje.
- 19 juli - 24 augustus 1958 : Salon van de Oostendse Kunstkring (Kon. Galerijen) : Lijdend China, Mijnerker, Naakt, Begijnhof te Brugge.

* - - - - *

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - LXI : DELGOBE - DENIKER

Exposeerde in het salon 1958 van de Oostendse Kunstkring (19 juli - 24 augustus 1958; Kon. Galerijen) : "Anneke", "Portret van M.E.D.".

Woonde blijkens de catalogus Vissersplein 10.

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - LXII : M. DE MUNTER

Stelde in 1953 tentoon in het Salon van de Oostendse Kunstkring in de Koninklijke Galerijen met een 6-tal werken : "Ziguenerin" (pastel), "Vastenavond op School", "Pierrette", "Klown" (alle 3 gouaches), "Chrisanten" en "Koninklijke Villa in De Panne".

* - - - - - *

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - LXIII : M. DE PROST

Deze kunstschilder exposeerde van 1 tot 15 augustus 1937 tijdens het "Groot Zomersalon" in het foyer van de Schouwborg (Vlaanderenstraat). De catalogus vermeldt 5 werken : "Vissershaven te Oostende", "Avondstemming", "Kanaal bij Stalhille", "Sneeuwlandschap" en "Landschap".

Maurice DE PROST woonde toen Alfons Pieterslaan 17.

* - - - - - *

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - LXIV : H. DE REUSE-POURBAIX

Van deze kunstenares die in de dertiger jaren Rogierlaan 53 woonde, weten we voorlopig enkel dat ze zich speciaal op het stilleven toelegde.

Ze exposeerde o.a. in het Salon 1933 te Gent.

Lit.: Catalogus Salon 1933, Gent, 1933.

* - - - - - *

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - LXV : E. DE SPOT

Deze kunstschilder exposeerde van 1 tot 15 augustus 1937 tijdens het "Groot Zomersalon" in het foyer van de Schouwborg (Vlaanderenstraat).

De catalogus vermeldt 6 werken, alle aquarellen : "Oostende, zicht op de eerste kom", "Oostende, zicht in de Jozef II straat", "Kerkrozen in een delftse vaas", "Veurne, de oostkant van de Grote Markt", "Stene, de Van Dyckstraat", "Le Massif des Bauges in de Haute Savoie".

E. DE SPOT woonde toentertijd Nieuwpoortse Steenweg 49.

* - - - - - *

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - LXVI : KAMIEL DEVADDER

Deze kunstschilder exposeerde van 1 tot 15 augustus 1937 tijdens het "Groot Zomersalon" in het foyer van de Schouwborg (Vlaanderenstraat).

De catalogus vermeldt 3 werken van hem : "Bruges la mystérieuse", "Coin ensoleillé" en "L'escalier du quai vert".

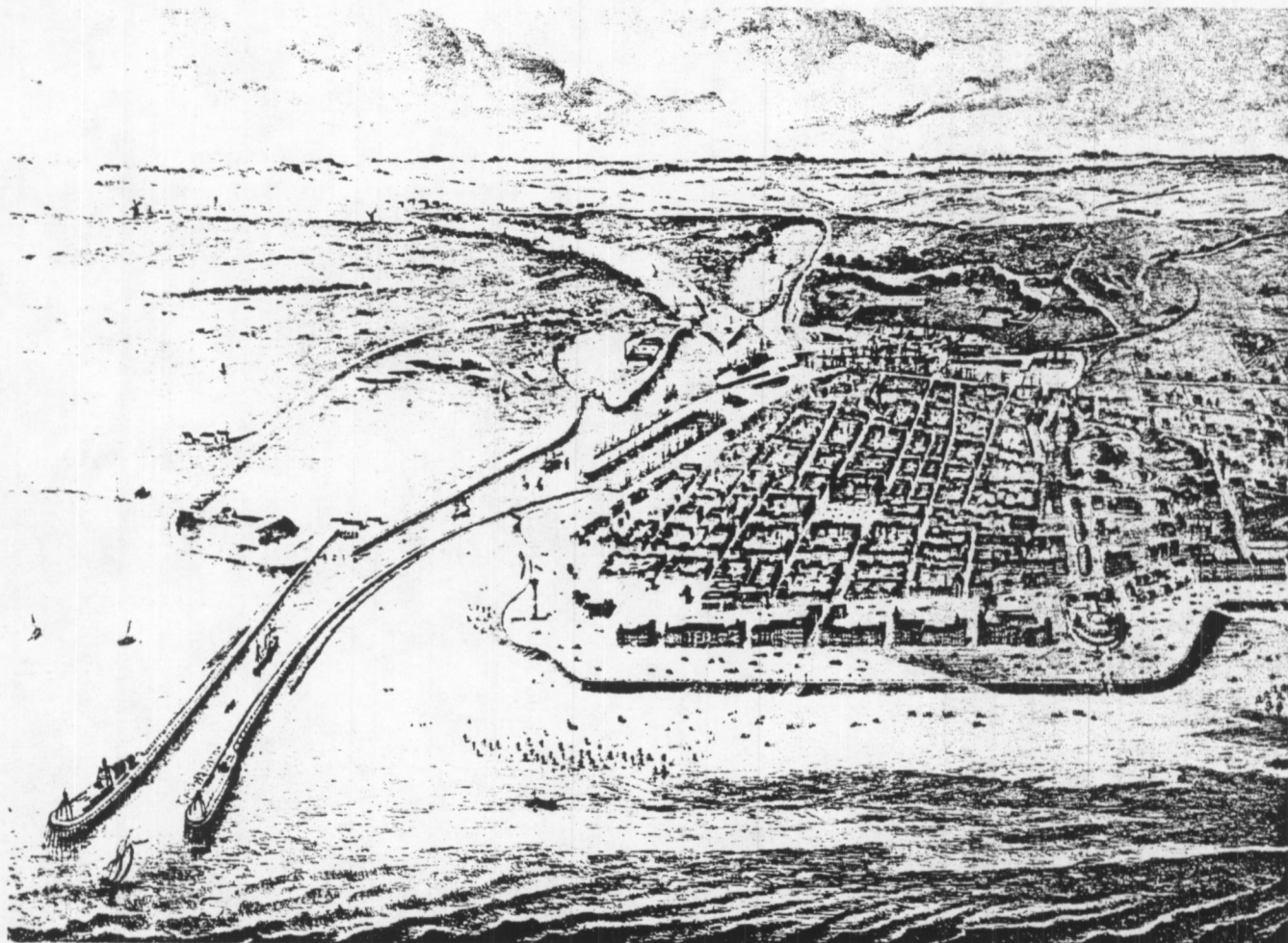
Kamiel DEVADDER woonde toen Alfons Pieterslaan 53.

Norbert HOSTYN

OOSTENDE IN VOGELPERSPECTIEF ANNO 1880

In de wemeling van plannen, kaarten, historische voorwerpen allerhande en wat nog meer, uitgesteld in ons Heemkundig Museum, hangt sedert mensenheugnis een heel speciaal zicht op het laat-19de eeuwse Oostende : een afdruk van een getekend perspectief-luchtgezicht op de stad ca. 1880.

Het meet 70 x 105 cm en is blijkens de legende uitgegeven door J.B. GODTFURNEAU te Oostende. De fotogravure voor de druk werd uitgevoerd door A. MICHELET te Parijs. Het plan draagt rechtsonder een handtekening die we lezen als Charles de BRUGADAL (1).

Al te veel van onze trouwe leden-museumbezoekers lopen dit plan achteloos voorbij. En nochtans... het is een van de merkwaardigste gezichten op onze stad, een getuige van de periode der grote verkavelingen van Louis DELBOUILLE (2). Originele afdrukken zijn erg zeldzaam en meer : A.VERBOUWE vermeldde het niet in zijn "Iconografie van Oostende".

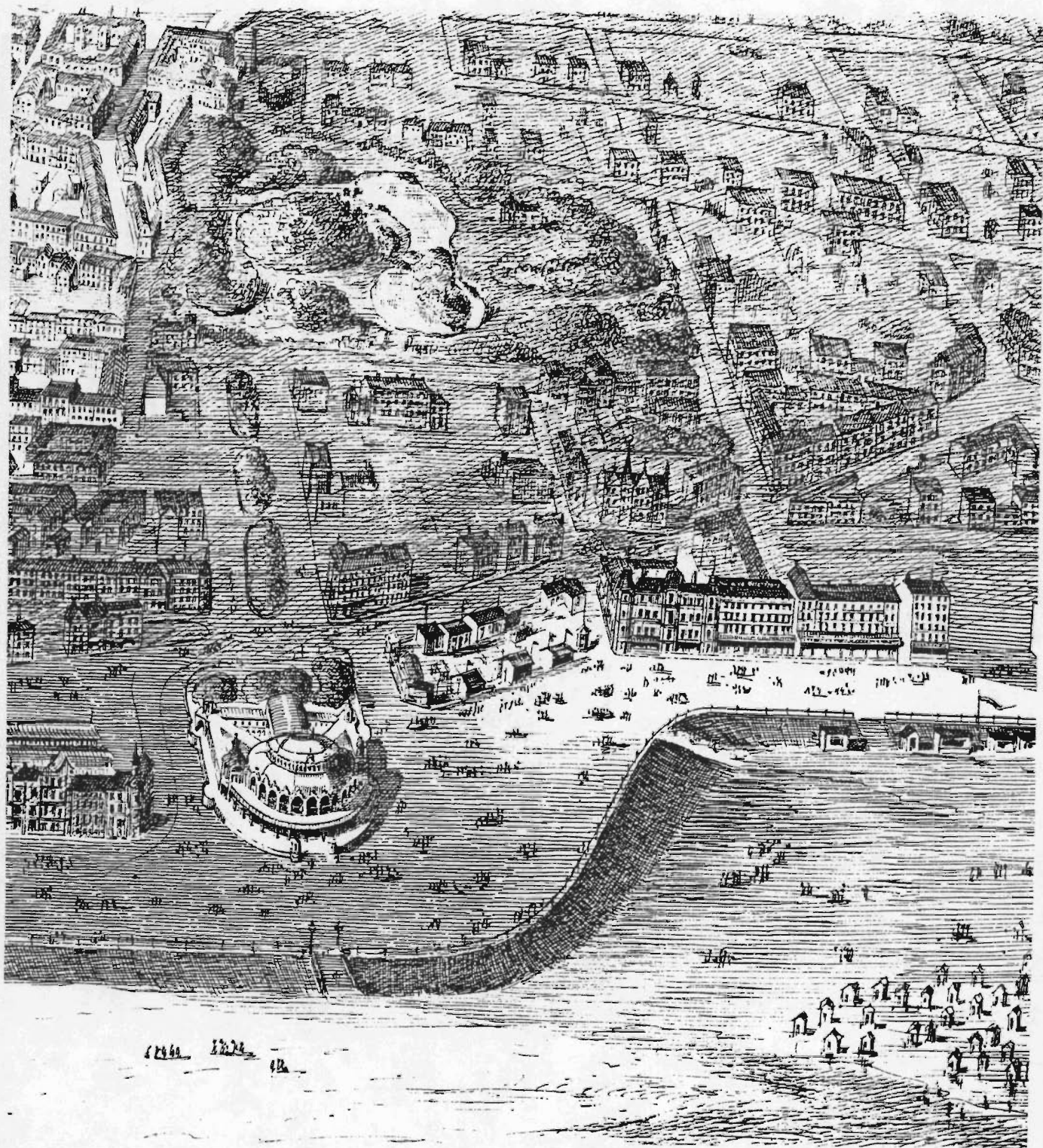
"De Plate" heeft het genoeg haar leden dit plan fragmentarisch (3) aan te bieden in deze en volgende nummers van ons aller tijdschrift.

August VAN ISEGHEM

(1) We konden voorlopig niets meer over hem te weten komen

(2) M. CONSTANDT, Delbouille en Dujardin : twee pioniers van het Oostendse toerisme, Brugge, 1981.

(3) Gezien het groot formaat.

Het eerste fragment van het luchtgezicht de Brugadal dat we reproduceren toont ons het stadsdeel grosso modo omschreven door de Leopoldlaan, de Hendrik Serruyslaan, de Alfons Pieterslaan, de Rogierlaan en de Zeedijk. Merkwaardig te zien hoe de huizenblokken ten westen van de Leopoldlaan nog bij lange niet volgebouwd zijn. De verkaveling is immers nog volop aan de gang ! Erg bekijkswaard is ook de toenmalige toestand van wat nu de Hendrik Serruyslaan en het Canadaplein is. Ook de nu verdwenen Babylonestraat is nog duidelijk te zien.

Maar ieder voor zich kan er nog veel meer op ontdekken.

1866 was voor Openbare Werken geen jaar om de vingers rond elkaar te draaien. Veel aanvragen en veel gemotiveerde weigeringen inzake concessies zijn terug te vinden.

Nu het grote weststrand badende toeristen aantrekt en immobiliënmakelaars "au but spéculatif" zelfs vanuit Rijsel een lapje grond aanvragen, is het Ministerie op zijn hoede. MUSIN en BEERBLOCK weten er van mee te praten. 14 jaar geleden (8-6-1852) werd hen staatsgrond verleend en nu willen ze naast het Pavillon des Dunes een ruim hotel uit de grond stampen en vragen onmiddellijk een verlenging van hun huur voor... 90 jaar. Ja, zegt Openbare Werken maar 30 m. landinwaarts vanaf de stenen bevloering op het duin. Ook voeren hun ambtenaren aan dat een algemene wet van 5 november 1790 op de administratie der Domaniale Goederen een huur langer dan 9 jaar verbiedt.

Financiën weet al te goed dat met het oog op de ontmanteling de strook binnen het jaar volzet is als de geïnteresseerde tendens zich zo voortzet. Een zekere VAN PETEGHEM uit Rijsel vraagt om tussen het Pavillon des Dunes en het Pavillon Beerblock een particuliere woonst te mogen oprichten maar de twee zijn hem voor. Uiteindelijk wordt hen onder voorwaarden de 1 ha 31 a 68 ca in concessie toegekend. Verderop naar Mariakerke gaat het leventje best zijn gang. De buurtbewoners zijn happig om een of ander geslacht duin in culture te brengen of hernieuwen hun concessie. François SENAVERE krijgt op 31-3-1866 13 a in handen, wellicht om "duinepatatjes" te zetten. Sebastien VANBLAERE verneemt op 20-2-1866 dat zijn concessie van 9-2-1858 mag doorlopen. Charles HENICO werd bij ministrieel besluit (31-9-1864) een duinperceel toegewezen tussen Oostende en het fort Wellington maar van een woonhuis op te richten wil Bruggen en Wegen niet weten. Als argument voeren ze aan dat dit stuk in de duinen "peut être appelée un jour à devenir du terrain à battir d'assez grande valeur...". En of ze het bij het rechte einde hadden !

Niet altijd waren de gegadigden even consequent in hun belofte zoals het in hun aanvraag stond. De Oostendse aannemer Henri SCORSSERY slaagt erin (30-6-1864) een terrein in huur te krijgen om in de duinen, ten Oosten van de Albertusdijk een hotel en badetablissement te bouwen. Ondanks herhaalde verwittigingen had hij op 28-2-1866 nog niet zijn eerste huurgeld betaald. Zijn bouwbelofte en uiter-aard de vervaldatum was hij niet nagekomen zodat de Registratie der Domeinen op 30-3-1866 het recht op 35 a geslecht duin vervallen verklaarde. Een Brusselaar PEETERS-BAERTSOEN werd de nieuwe huurder. De 35 a werden gelimiteerd omdat een stuk duin achter de hand werd gehouden voor de aanleg van een weg die de Nieuwpoortsesteenweg met het Albertusstrand moest verbinden.

Zelfs de gemeentelijke overheid van Mariakerke vroeg 40 a grond teneinde een schoolgebouwtje te laten optrekken, wat hen verleend werd op 16-9-1866.

Waren blij met hun contractvernieuwing, Mevr. DE GEYTER (17-3-1866) en J. DELANGHE uit Oostende die van MUSSCHAERT een terrein aan de voet van de Mariakerkse duinen in bruikleen kreeg (17-3-1866).

Elders in Oostende werden ook vergunningen afgeleverd. Charles VAN RAFELGHEM, een Bredense metselaar, mag 3 a 6 ca gebruiken dat in de achterhaven paalt aan de linkerdiijk van het kanaal dat het Camerlinkse water afvoert (30-10-1866).

Op de rechterdiijkstrook, tussen de Siphon van de Conterdam en de ontlastingsluis, kan kantonnier VAN MASSENHOVE 35 a 66 ca grasland loskrijgen (31-3-1866).

Een andere Bredenaar Joseph CORNU wil bouwen "le long de la chaussée pavée conduisant de l'ouvrage à Couronne à la plage en passant par le phare". Precies die omschrijving omvat een negatief advies want daar ligt aangevoerde grond die uitgegraven is voor de nieuwe jachtluis ten Oosten van de haven. Bruggen en Wegen heeft ernstige bezwaren. Veiligheidsoverwegingen ? Of had het toen al een andere bestemming ?

Brouwer STORME had van zijn kant met ontegeningsproblemen af te rekenen. Hij hoopte op een grondruil van zijn perceel waarop zijn brouwerij stond die de baan moest ruimen voor de uitbreiding van het station. Bij de Brugse Poort, tussen de voorhaven en het Oostende-Bruggekanaal had hij zijn zinnen gezet op grond voor zijn nieuwe brouwerij waarbij hij water zou halen uit het nabijgelegen kanaal en het zou spuien in de voorhaven.

Vooruitziend als steeds voer Bruggen en Wegen aan dat een voortzetting van de nieuwe kade voor de stoomboten tot de mogelijkheden behoort. Of de brouwer verder brouwde, heb ik niet kunnen achterhalen...

Ivan VAN HYFTE

VRAAG :

In verband met het ophefmakend proces van de MOORD IN DE DUINEN (Marguerite CHEYNS), gaf de ZEEWACHT in maart 1935 een aantal SPECIALE EDITIES uit met het volledig relaas van dit proces. Er ontbreken mij de nummers 4 (25 maart) en 7 (28 maart) en eventuele volgende nummers.

Kan iemand mij een fotokopie (eventueel origineel) bezorgen ? ? ?

A. VAN CAILLIE (tel : 059/70.37.50)

blad 17 r :

§ 2. DE KERK

Het Klooster hersteld zijnde, was de groote zorg der Zusters om hunne Kerk te herbouwen. Daarom, nog eens deden zij eenen oproep aan de bermhertige menschen, wel wetende dat zij geholpen gingen worden.

"Den 18 februari 1709 heeft de moeder van het Klooster, "met naam Zuster Florentia Naegels geboortig van Oostende, "met den geestelijken vader Mijnheer Degmont en Monsieur "Colens met twee stadsboden eenen ommevang gedaan in de "Stad tot het opmaken van de nieuwe Kerk (1).

Zij boden het model der nieuwe Kerk aan het magistraat aan, om te zien of zij misschien goed vonden iets daar in te doen veranderen tot meerder circaad der zelve, doch, zeggen de zusters, om niet gelijk te worden aan dien mensch van het evangelie die begon te bouwen en niet en kon voltrekken, en voorziende, en aangezien de mildheid der borgers die niet en kan bereiken de onkosten van den bouw, dat haar eenige materialen van Blauwen Arduinsteen zal ontbreken en verhopende dat de heeren van de stad daarin zullen medehelpen. Ongelukkiglijk zij waren mis, hetgeen zij vraagden en kon niet worden toegestaan, zoo zegt het magistraat den 21 Maart 1709.

(1) Memoriale aantekeningen op de boek van 't Klooster.

blad 18 r :

Niettegenstaande wierd den 18 Juni 1709, den eersten steen aan de Kerk geleid door den Eerweerden Heer Pastor Willemans en den geestelijken vader Mijnheer Degmont, en door de Moeder en al de Zusters van het Klooster (1).

Alles wierd voortgezet en voltrokken in 1712, dit jaartal immers prijkt heden nog op den gevel der geweene Kerk. Deze voltrekking of opbouwning moet geschied zijn in de eerste helft van het bovengemelde jaar, want er is aangeetekend een ongeluk die voorviel aan de groote Kerk, den brand van 19 Juli 1712 en gelukkiglijk kon men in de nieuwe Kerk der Zwarte Zusters den parochialen dienst verrichten. Ziet hier het verhaal van dezen brand der parochiale Kerk van Oostende (2) en hoe, van wanneer, en tot wanneer de prochiedienst er geschiede :

"In 't jaar 1712, den 19 Juli is voormiddag ten 11 ure "in brand gekomen de parochiale Kerk van Oostende, en "namiddag ten twee ure geheel verbrand.

"Sondags daarna zijnde den 24 Juli 's morgens ten 5 ure "heeft de moeder met de zusters processiewijs met licht "gaan inhalen het Hoogweerdig uit het Oratorie gebracht "den Eerweerdigen heer pater Joannes D'hondt vergezelschap met de andere Paters uit het Oratorie, en gebracht "in onze nieuwe Kerk, alwaar dan is begonnen den parochialen dienst tot het jaar 1714, als wanneer op den 24

"December 1714 is wederom vertransporteert geweest het
"hoogwaardig door den Eerwaardigen Pastor Willemans naar
"de nieuwe parochiale Kerk vergezelschap met processie.

- (1) Memoriale aantekeningen op de boek van
't Klooster.
- (2) Memoriale aantekeningen op de boek van
't Klooster.

blad 19 r:

§ 3. HET TORREKEN

Het Torreken op de Kerk wierd gemaakt in 1724. De moeder Flora Nagels met hare religieusen vertoonden aan de Magistraten van de stad, dat zij geerne zouden laten opmaken het torreken op hunne Kerk, waartoe diversche goede medeburgers reeds hebben beginnen te contribueeren in de materialen doch 'kan niet voltrokken worden ter oorzaak hun nog zijn ontbrekende (manquerende) twee balken die hier in stad niet bekomelijk zijn, dus dat het werk soude moeten onderblijven tenware de Edele Heeren van het magistraat beliefdten te jonnen twee balken aan de stad toebehoorende (competerende) tegenwoordig (present) liggende in de burze onder het Stadhuis dewelke zeer nut, dienstig en bekwaam volgens rapport van den timmerman tot het zelve werk bevonden worden.

En alzoö het gebruik derzelve zoude strekken tot Meerdere Eere en Glorie Gods, en dienst der generale gemeente, waren zij vol vertrouwen dezelve te bekomen, uit liefde gejongd te worden inziende (considerende) de incapaciteit van 't Klooster om dezelve te konnen bekostigen.

Hen wierden de twee balken door het magistraat toegestaan den 1 Juni 1724.

Deze goede jonste bekomen hebbende, gaf de zusters moed en betrouwen, zij vroegen den 16 Juni daarna, de 600 schallien om het torreken te dekken, opdat bij gebrek van deze dat werk niet onvoltrokken en blijve, dat tot ornament van de stad en dienst van de borgers gesteld word, belovende met hare gemeente voor het

blad 20 r :

welvaren van het magistraat te bidden wierden de 600 schallien toegestaan.

§ 4. DE NIEUWE KLOK

Den 19 Juni 1724 is de nieuwe Klok gedoopt door den Eerwaardigen Heer Pastor Carolus Ernestus Vanden Cruyse, waarvan peter was den Heer Marquis Delcampo, gouverneur dezer stad en is

genaamd

Andreas - Laurentius (1)

Toen waren geen Mieten die vroegen verbod
Van 't luiden der Klokken ter eere van God

§ 5. WIJDING DER KERK

De Kerk wierd gewijd den 24 Juni 1725, door Zijne Hoogweerdigheid de Bisschop van Brugge, Henricus Josephus Van Susteren, en toegewijd aan den H. Laurentius en den autaar aan den zelve heiligen en aan den H. Augustinus. (2)

- (1) Memoriale aantekeningen op de boek van 't Klooster
- (2) Memoriale aantekeningen op de boek van 't Klooster

blad 21 r :

Inwoners van Oostende ! Katholieke van bijna geheel Belgenland ! Oude Magistraten van Oostende gij die allen zoo mildadig medegewerkt hebt om dit Klooster en deze Kerk, der Zwarte Zusters, te betalen door uwe aalmoessen.

Wat gebeurde er onlangs met deze Kerk en Klooster ? In 1880 wierden zij tot Geuzen Collegie veranderd en gebruikt, en Oh Schelmstuk ! de plaats door u doen maken en gewijd, om tot rustplaats van den Schepper van hemel en aarde verborgen in zijn H. Sakrament te dienen, waarvan geschreven staat :

....Quantum potes tantumande
quia major omnilaude
Nec laudare sufficis,

wierd den 1 September 1882, met toelating van onze Geuzen Magistraten gebruikt voor

Joden Synagoge !

Oh Schande ! Oh Schelmstuk !
alle nakomelingen zullen
het verkondigen, tot uwe
Schande.

HERINNERINGEN AAN D'OEDDE VIERTORRE

In het Contactblad van de visserijschool Paster Pype vertelde chef-machinist Oscar HUYS aan R. DECLEER over zijn jeugd op d'Oede Viertorre.

Hij werd op die wijk geboren in 1909, zijn ouders woonden toen in de "rue des Mécaniciens".

De wijk groeide wat haastig uit haar kleren - het woord urbanisatie moest nog uitgevonden worden - en bij de aanleg van straten en het bouwen van huizen werd wat wild te werk gegaan zodat uiteindelijk een onsamenhangend geheel ontstond.

Ontworpen straten werden nooit genivelleerd, zodat men met ladders van op de begane grond de gelijkvloerse verdieping moest beklimmen.

Zo moest men een drietal bakstenen trappen afdalen om de noodkerk te betreden.

Aan de westzijde van de Avisostraat stonden een vijftal lage huisjes "in den bak" wat wil zeggen : ze stonden een kleine meter lager dan de straat en waren met bakstenen trappen te bereiken.

Aan de westzijde van de wijk lag de oude "Chaussée du Phare". De bewoners noemden een stuk van die steenweg "de lange Reeke". Daar lagen, vanaf een hoekhuis, meer dan tien huizen ruim anderhalve meter lager dan de straat. De huizen waren te bereiken langs arduinen trappen en op de rand stond een ijzeren reeling. Vandaar ook de naam : "KIEKENTRAPPEN".

Het onderwijs aan de jongens werd er verstrekt door de Broeders van Dale, tot ze vervangen werden in 1924 door de Broeders van Liefde. De Broeders van Dale beschikten over een ruim huis in de Avisostraat, de school zou gelegen zijn in de Eduard Hammanstraat.

Er stonden enkele straatlantaarns op deze wijk, daar de wijk binnen afzienbare tijd toch tot verdwijnen gedoemd was - de werken voor de nieuwe vissershaven werden in 1922 aangevat - deed de stad geen moeite om elektriciteit in de huizen te brengen, zodat de verlichting binnenshuis de "kienkee" ofte "petrollelucht" was.

Jef KLAUSING

** - - - - - **

GELEZEN

Walter MAJOR, Luchtpost uit Oostende, in Cahier voor Luchtvaartgeschiedenis, jg. 6, nr. 3.

Ons bestuurslid, Walter MAJOR is een autoriteit op het gebied van de Oostendse luchtvaartgeschiedenis. Dat weten onze trouwe leden al lang dank zij MAJOR's voordrachten in onze kring en enkele bijdragen in de allervroegste nummers van ons Tijdschrift.

Zijn jongste "pennevrucht" over de luchtpost vanuit Oostende in de periode 1923-1948, resultaat van jarenlang speuren is uiteraard voer voor (bemiddelde) philatelisten, maar uiteraard ook voor alle geïnteresseerden voor het oude Oostende. Aanbevolen lectuur.

(Een jaarabonnement op de "Cahiers" (3 nrs.) kost 200 Fr. Losse nrs. : 100 Fr ; contacteer hiervoor W. Major, Ed. Laponstraat, 10, 8400 Oostende).

A. VAN ISEGHEM

HET EREPLAKET VOOR DE EERSTE OOSTENDSE PIONIERS IN CONGO.

Aan de rechterzijde van de "Drie Gapers" hangt, symmetrisch met het zojuist besproken memoriaal Aristide DOORME, een ereplaket getiteld "De Eerste Oostendse pioniers in Congoland" - "Les premiers pioniers Ostendais au Congo".

Daaronder in bronzen letters de namen van

BAEYENS B.	DILLEN J.
BORGERS G.L.	DOORME A.J.
CEULEMANS E.J.	ISTASE A.D.E.
CRANSHOFF N.E.A.	JANSENS G.A.
DE CHAENE J.A.F.	KREMER J.C.
DE SMEDT P.F.	VAN HALME C.F.
DE SMEDT F.	WEITZ L.
DEVOS J.	

Het werd, samen met het DOORME-memoriaal op 4 september 1932 plechtig onthuld.

In Ostend-Flash van september 1960 publiceerde Wardje VAN ALDERWEIRELDT enige gegevens over deze personen.

* * * * *

* Bernard BAEYENS, apotheker, onderluitenant 1ste klas, geboren te Oostende, op 12 mei 1863, echtgenoot van Clemence Panesi, zoon van Pierre Baeyens en Leonie Brickx. Hij kwam erg ziek naar Europa terug in 1901 en overleed hetzelfde jaar te Oostende op 38-jarige leeftijd tengevolge van een in de tropen opgelopen ziekte.

* Gustaaf BORGERS, geboren te Oostende, op 31 oogst 1878, zoon van Philippe en Delphine Fontaine, handelsagent van de Maatschappij "Lulonga", overleden te Irebu, de 7 maart 1901, 25 jaar oud.

* Edmond CEULEMANS, onderintendant 1ste klas, student in de medicijnen, in dienst getreden op 6 mei 1893, en vermoord in hinderlaag te Ambèla (La Mongola), op 14 oktober 1898.

* Noé CRANSHOF, geboren te Oostende, op 10 februari 1880, zoon van Hubert en Catherina Diepenheim, agent van de Comp-
toir Congolais "Velde", gestorven te Butula op 16 december 1901.

* Joseph DECHAENE, wachtmeester bij het 3de lanciers, geboren te Oostende, op 7 november 1879, onderofficier van de Openbare Macht, gestorven te Amadis, op 13 oogst 1906 aan de gevolgen van koorts.

* Pierre DESMEDT, timmerman in dienst van de Staat, geboren te Oostende, op 29 mei 1865. Stierf te Boma, op 25 mei 1898, ten gevolge van ziekte.

* Joseph DESMEDT, geboren te Vlissingen, de 19 mei 1874, zoon van Edmond en Marie Vandesteene, Commis-chef en post-overste, gestorven te Suronga, in 1906, aan de gevolgen van hematurie.

* Jozef DEVOS, geboren te Oostende, op 24 maart 1863, zoon van Ludovicus en Coleta Meulenbroeck. Na een eerste verblijf van 1891 tot 1894, vertrok hij opnieuw in 1895 ; kwam ziek terug en stierf in 1897.

* Albert DILLEN, geboren te Oostende, op 17 september 1881, zoon van Frans en Albine Garnier, agent van de maatschappij Kasai, gestorven te Dima, op 5 oktober 1903.

* Aristide DOORME, geboren te Antwerpen, op 10 oktober 1863, zoon van Randolphe en Marie Coppejans, kapitein-commandant van de Openbare Macht, teruggekeerd in 1899 in de maand oktober. Te Oostende overleden in 1905.

* André ISTASE, onderofficier der Grenadiers, lid van de Openbare Macht. Overleden aan de gevolgen van koorts, te Irebu, op 28 oktober 1903.

* Gerard JANSSENS, geboren te Oostende, op 2 mei 1859, gewezen luitenant bij het 14de Linie, officier bij de Openbare Macht. Gedood bij het verlaten van Doruma op 19 maart 1895.

* Jean KREMER, onderluitenant der Openbare Macht, geboren te Oostende op 23 november 1876, verdwenen op 24 maart 1904 en werd nooit teruggevonden.

* Charles VAN HALME, zoon van Charles en Marie van Sieleghem, geboren te Oostende, op 27 maart 1865, echtgenoot van Marie Levy. Te Antwerpen aangeworven de 23 juni 1897. Uit Antwerpen vertrokken op 6 juli 1897. Substituut te Lusambo. Overleden te Lubue (Kasai) op 19 december 1898, aan een hematurie.

* Léon WEITZ, geboren te Oostende, op 14 maart 1879, sergeant-majoor bij het 3de Linie, onderluitenant der Openbare Macht. Overleden op 15 april 1902, in Nieuw Antwerpen.

* ----- *

Norbert HOSTYN

DE PUTTI IN DE PLANTSOENEN VAN HET STEDELIJK ZWEMBAD EN
IN HET KONINGSPARK (KONINGIN ASTRIDLAAAN)

Vooruitlopend op mijn bijdragenserie over de Oostendse monumenten, pleegde ons medelid de Heer André VAN DEN AUWEELE op p. 83/268-269 een bijdrage met illustraties over de "putti in 't Koningspark".

Over het wie, wat, hoe en wanneer van deze 4 prachtsculpturen bleef ons geacht medelid het antwoord schuldig maar zijn artikel had alvast één grote verdienste: de aandacht werd gevestigd op deze toen nog erg verkommerde beeldengroepen die in 't Koningsparkje een troosteloos bestaan leidden.

Zo werd ook de aandacht van Schepen Gerard DANIELS gewekt : hij en zijn ploeg namen het initiatief om de putti een nieuw bestaan te geven. Twee van de 4 beeldengroepen werden opgeknapt, groen geschilderd, waarna ze geplaatst werden in de plantsoenen van het Stedelijk Zwembad langsheen de Koningin Astridlaan. Dit was in september 1984. De twee overige bleven voorlopig op hun aloude standplaats.

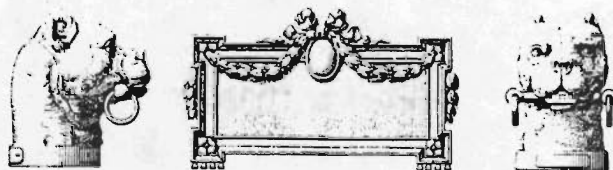
Eerlijkheidshalve dient gezegd dat de Heer VAN DEN AUWEELE in zijn bijdrage ook reeds verplaatsing van de beelden suggereerde, dit om ze te herwaarderen.

Wat de omschrijving betreft hernemen we eerst de tekst van de Heer VAN DEN AUWEELE en verwijzen meteen ook naar p. 83/268 voor de illustratie :

- 1) a) blaast in hoorn,
b) houdt krans vast,
c) knielt - heeft pijlenkoker en houdt bloemen vast.
- 2) a) kijkt omhoog,
b) zit,
c) kijkt in de verte.
b en c houden schelp vast
- 3) a) buigt voorover,
b) zit op gans,
c) houdt krans boven 't hoofd.
- 4) a) houdt rozen vast,
b) houdt fakkel in de hoogte,
c) met bloemen van linker schouder tot rechter hand.

Blijkens de gieterijmerken op de beeldengroepen, die bloot kwamen tijdens het oprissen, werden ze gegoten in de Fonderie du Val d'Osne.

Dat bleek een nog steeds bestaande gieterij te Osne le Val, Joinville (F) te zijn.

Articles d'écurie (têtes pour poteaux, têtes à anneaux, cadres d'inscription). Fonte du Val d'Osne.

In kader vindt U een korte bijdrage over die gieterij. Het is een Franse tekst die we overnamen uit : Y. DEVAUX, L'univers des bronzes, Paris (Pygmalion), 1978. De tekst van DEVAUX bevatte meteen de sleutel tot de oplossing van het Oostends putti-raadsel : de beelden zijn copiën naar 4 beeldengroepen met putti die de "Parterre d'eau" in de tuinen van het Kasteel te Versailles nabij Parijs sieren.

Deze beelden nu, zijn het ontwerp van Corneille VAN CLEVE (Parijs, 1645-1732), beeldhouwer van Vlaamse afkomst, zoals zijn naam liet vermoeden. Na een opleiding bij Michel ANGUIER, verbleef hij van 1671 tot 1680 in Italië.

Na die studietijd werkte hij ondermeer aan de decoratie van het Kasteel te Versailles : de decoratie van het hoofdaltaar in de kapel en de beeldengroepen met putti voor een bassin in de tuinen.

Wanneer we er de laatste paragraaf van het tekstje over de gieterij op nalezen, daar waar sprake over de copiën van beelden uit Versailles menen we dat het antwoord gegeven is.

Hiernaast dan een overtuigend bewijs : de groep "putti met toorts" met op de achtergrond het Kasteel te Versailles.

Meteen misschien een idee voor onze volgende Plate-excursies ? ? ?

VAL d'OSNE (Société du).

Cette fonderie d'art, qui devait absorber plusieurs établissements concurrents (André, Barbezat, Ducel), avait installé ses ateliers dans la Haute-Marne, au Val d'Osne (gare de Curel). Ceux-ci produisent encore de nos jours.

Lors de l'Exposition Universelle de 1878, cette maison présenta deux fontaines monumentales et de nombreuses statues, dont des groupes animaliers, ainsi que des vases, en bronze, fonte de fer, et fonte cuivrée: en tout, plusieurs centaines de modèles!

En 1893, à l'Exposition Universelle de Chicago, plusieurs grands groupes en fonte de fer, copies de sculptures du château de Versailles, eurent un succès certain auprès du public américain. A cette manifestation furent remarquées deux œuvres d'Auguste Moreau, *Neptune et Vénus*, et un *Faune buvant*, grandeur nature, elles aussi fondues⁶⁶ au Val d'Osne. Le rapport de cette exposition précise que ces fonderies « n'emploient pas moins, chaque année, de 7 millions de kilogrammes de fonte de fer ».

L'AILE DU NORD, VUE DU PARTERRE D'EAU

Norbert HOSTYN

(met dank aan collega François PEROT van het Musée du Petit Palais te Parijs).

BRIXHAM - verbetering en aanvulling

De tekst verschenen op blz. 85/56 betreffende onze vissers te Brixham is onjuist. Hieronder volgt de verbetering en een aanvulling.

Foto onderaan rechts :

van links naar rechts - staande personen

- 1e persoon : de heer Robert VANHOVE (1 juni 1912-20 mei 1981), was vòòr en nà de oorlog 40-45 docent aan de Marine School te Oostende
- 3e persoon : de heer DE DEKEN, was vòòr de oorlog lesgever aan de Marineschool te Oostende.
- 4e persoon : de heer Henri DE SCHEPPER, was vòòr de oorlog lesgever aan de Marineschool te Oostende. Werd na de oorlog zeevaartinspecteur te Antwerpen.

Deze gegevens werden ons medegedeeld door onze leden, de heer Jan VAN HOECK en de heer Jacques LAUWEREINS.

Foto onderaan links :

de eerste jongen van rechts is René RASSAERT
de derde jongen van rechts is Fernand DESMIT

Deze gegevens werden ons medegedeeld door ons lid de heer Eric DEGRAEVE die op zijn beurt de inlichtingen ontving van de heer Albert DESMIT die tijdens de oorlog te Brixham verbleef.

§ § § § §

IN DIT NUMMER

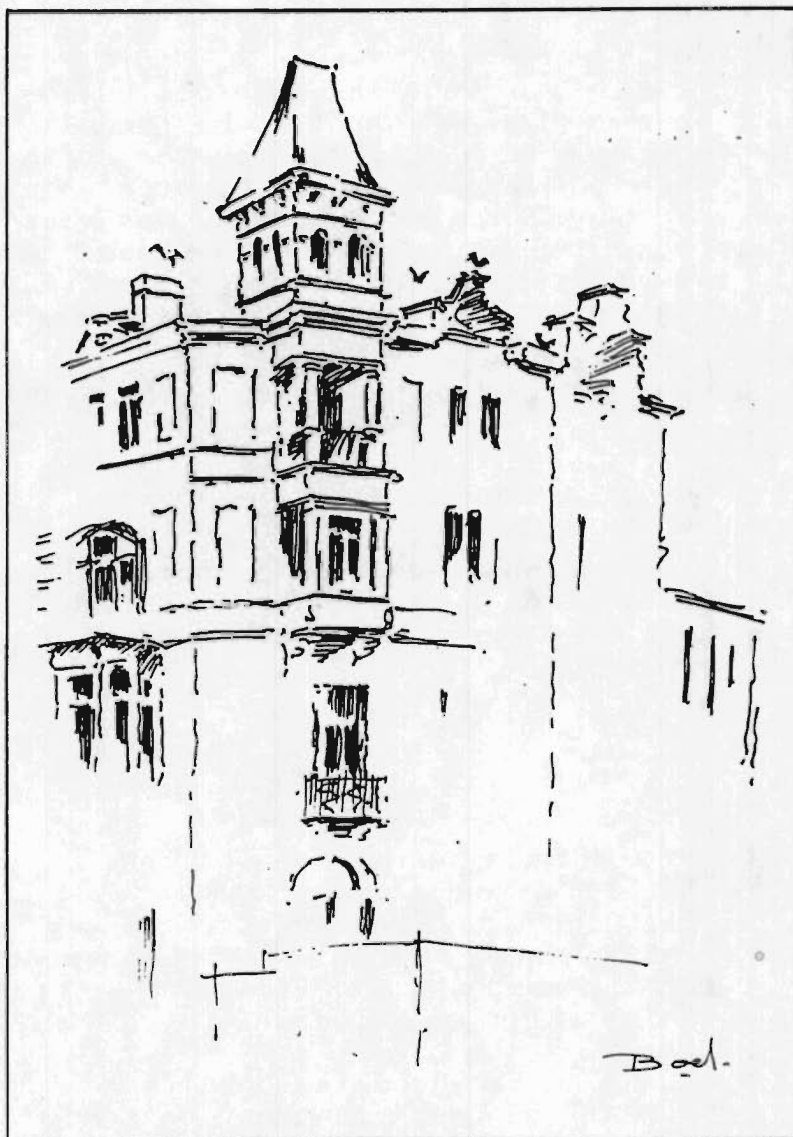
- blz. 2 : O. VILAIN : de jaarlijkse veiling
- blz. 3 : G. BILLIET : August Stracké (9)
- blz. 6 : J. KLAUSING : van kaketuut tot kantentuit
- blz. 7 : R. VANCRAEYNEST : archief over Oostende en het Camerlinckxambacht
- blz. 8 : E. SMISSAERT : een biografie over J. Van De Putte
- blz. 9 : J. KLAUSING : de commissionnaire
- blz. 15 : J.P. FELIX : orgels in groot Oostende
- blz. 20 : H. HOSTYN : vergeten Oostendse kunstschilders van LIX tot LXVI
- blz. 22 : A. VAN ISEGHEM : Oostende in vogelperspectief
- blz. 24 : I. VAN HYFTE : grond te huur, anno 1866 (3)
- blz. 26 : de zwarte nonnen te Oostende - een historiek deel 6
- blz. 28 : J. KLAUSING : herinneringen aan d'oedde vier-torre
- blz. 30 : uit het maandblad van de Cine Club Oostende
- blz. 31 : N. HOSTYN : monumenten, beelden en gedenkplaten te Oostende - XXVI - XXVII

TEKST OVERNAME STEEDS TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE

VERGANE OOSTENDSE GLORIE

Een originele kijk van Maurice BOEL op vergane Oostendse glorie : de hoek Ijzerstraat/Van Iseghemlaan

D E P L A T E

TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEMKUNDIGE KRING "DE PLATE"

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.
Aangesloten bij de KULTURELE RAAD OOSTEND

en het WESTVLAAMS VERBOND VAN KRINGEN VOOR HEEMKUNDE
Statuten gepubliceerd in de Bijlagen tot het Belgisch
Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en gewijzigd volgens
de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 15 mei 1975
nr. 3394 en nr. 3395.

Verantwoordelijke uitgever : A. VAN ISEGHEM
Ijzerstraat 1
8400 Oostende

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen
getekende bijdragen.

14de jaargang, nr. 4 - april 1985.

VOOR DE INHOUDSTAFEL VAN DIT NUMMER, ZIE DE LAATSTE BLADZIJDE

APRIL - ACTIVITEITEN

De Oostendse Heemkundige Kring DE PLATE heeft de eer en
het genoegen zijn leden en belangstellenden uit te nodigen
op 2 voordrachten :

1. Een wandelvoordracht in de reeks "Ken uw stad !" :

"ENSOR IN OOSTENDSE VERZAMELINGEN"

Op zaterdag 20 april om 14 uur stipt, leidt ons bestuurs-
lid, stadsconservator Norbert HOSTYN de belangstellende
leden rond in de genoemde tentoonstelling in het Museum
voor Schone Kunsten, Feest- en Cultuurpaleis, Wapenplein.
De expositie omvat schilderijen, tekeningen, etsen en
litho's van Oostende's grootste kunstenaar.

2. Avondvoordracht die doorgaat op :

donderdag 25 april 1985 om 20u30

in de conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr Colen-
straat 6, Oostende.

Het onderwerp : DE WESTVLAMING FERDINAND VERBIEST ALS
CHINEES ASTRONOOM

Spreker : de heer Roger-Albert BLONDEAU

Dat men zelden sant in eigen land is, bleek eens te
meer toen voor enkele jaren onze pater Ferdinand VERBIEST
uit een bijna drie eeuwendurende anonimiteit gehaald
werd. Deze Westvlaming uit Pittem (°1623) trok halverwege
de zeventiende eeuw als missionaris naar China. Door
zijn grote kennis van het heelal en de sterrenkunde
werd hij er een befaamd man die de bijnaam "blanke man-
darijn" kreeg. Hij stichtte in Peking een observatorioium
en was, gedurende lange jaren, de raadsman van de Keizer
van China. Hij stierf in 1688 in Peking. In het voorbije
jaar werd, in Peking, pater VERBIEST in ere hersteld.

Het observatorium, dat hij inrichtte, werd door de Chinese autoriteiten gerestaureerd. Ook zijn graf en het kerkhof, waar hij begraven werd, kreeg een beurt.

Over het leven van deze buitengewone Westvlaming spreekt vanavond voor u de heer BLONDEAU, Ere-Inspecteur bij het Ministerie van Financiën.

De heer BLONDEAU is lid van het Belgisch Komitee voor de Geschiedenis van de Wetenschappen en van de Bestendige Commissie voor de Geschiedenis van de Wetenschappen van de Koninklijke Academie, waarin hij Secretaris is van de werkgroep China en het Westen.

Afgezien van tal van tijdschriftartikelen is hij de auteur van het monumentale werk : "Mandarijn en astronomie, Ferdinand Verbiest aan het hof van de Chinese Keizer (1970), alsook van Ferdinand Verbiest, als Oost en West elkaar ontmoeten (1983).

Hij is bovendien medewerker van het Westvlaams tijdschrift Septentrion, Ons Erfdeel en van de Schooltelevisie.

Een avond die u niet mag missen. Zoals steeds is de toegang vrij en kosteloos ook voor niet-leden. Elk zegge het voort.

J.B. DREESEN

* * * * *

TABAKSWINKEL SIMON

Zoals reeds eerder in ons tijdschrift meegedeeld heeft "De Plate" vorig jaar het interieur van de gekende tabakzaak SIMON uit de Adolf Buylstraat opgekocht.

De ploeg Gilbert VERMEERSCH - Diesje VAN DUUVENBODEN - Betty BULTEEL zijn rond met de opstellings- en aanpassingswerken van het interieur.

Van deze maand af prijkt de tabakzaak SIMON dan ook in volle glorie in het Heemkundig Museum.

Alle collectiestukken van de Heemkring in verband met "het roken" worden er in ondergebracht.

Een reden om uw bezoek aan uw heemmuseum te hernieuwen!

A. VAN ISEGHEM

* * * * *

OPENING VAN HET MUSEUM - PAASVERLOF

Gedurende de periode van 30 maart tot en met 14 april is ons museum dagelijks (uitgezonderd op dinsdag) geopend van 10 uur tot 12 uur en van 15 uur tot 17 uur.

Gilbert VERMEERSCH

Zijn reis naar Bulgarije in 1906 (3)

Le Carillon, 27 december 1906

's Anderendaags werd ik omstreeks 7 u gewekt door tromgeroffel. Van uit mijn hotelkamer was ik getuige van de aankomst van de prinselijke familie die terugkwam van het kasteel in Euxinograd om de winter in Sofia door te brengen. (N.B. Euxinograd ligt - zoals A. Stracké straks zelf zegt - ca. 5 km ten noorden van Varna en werd gesticht door prins Ferdinand van Bulgarije. Ik heb het alleen in Putzger, Historischer Weltatlas (1969), p. 139 aangetroffen. Als toponiem is het een aardig neologisme, een Griekslavische compositie waarin de Griekse naam voor Zwarte Zee steekt, nl. Pontos Euxeinos dat letterlijk : gastvrije zee betekent (waar de Grieken zich thuis voelden wegens hun talrijke kolonies). Maar die Pontos heette oorspronkelijk axeinos, d.w.z. onherbergzame zee wegens haar stormen en de woeste barbaarse kustbewoners, zodat euxeinos kan opgevat worden als een eufemisme om de toorn van de zeegod te ontgaan).

Die dag heb ik een beetje rondgelopen door de stad en vooral het Turkse kwartier en het kamp der zigeuners bezocht, een half uur buiten de stad. Heel leerrijk om de zeden van die volken te bestuderen.

Bij mijn terugkeer ben ik naar het paleis gegaan waar ik mij liet inschrijven om mijn aankomst te melden. Dezelfde dag nog kreeg ik het bezoek van kanselier Dobrovitsj die me meedeelde dat Z.K.H. de prins mij om 16 u zou ontvangen.

Op het gestelde uur werd ik door generaal-majoor Markof binnengeleid bij Z.K.H. prins Ferdinand die me in privé-audiëntie ontving van 16 u tot 18 u.

De prins liet dan aartshertogin Clotilde en haar dochter aartshertogin Elisabeth van Oostenrijk waarschuwen. Ik genoot de eer eveneens door hen ontvangen te worden en ook door prins Filips van Saksen-Coburg-Gotha, door zijn broer August en diens zoon August-Leopold.

(N.B. Die aartshertogin Clotilde (1846-1927) was de oudste zuster van vorst Ferdinand. Sinds ruim een jaar was zij weduwe van Joseph, aartshertog van Oostenrijk (1833-1905) waarmee ze in 1864 gehuwd was. Aartshertogin Elisabeth (geb. 9.03.1883) was haar dochter. Die Joseph was een neef van aartshertogin Marie Louise, vrouw van Napoleon en schoonbroer van koning Leopold II van België die met Josephs zuster Maria Hendrika (1836-1902) getrouwd was.

August Leopold (1867-1922) was de zoon van August, de tweede broer van Ferdinand I van Bulgarije. De vorst zelf was, bij 't bezoek van A. Stracké, al 7 jaar weduwnaar. Hij was op 20.04.1893 gehuwd met Maria Louisa van Bourbon (1870-1899) oudste dochter van Robert, hertog van Parma (+1907) (de vader van o.a. keizerin Zita). Op 30.01.1894 was Ferdinand een zoon geboren : Boris III.

Hij hertrouwde op 28.02.1908 met Eleonora, prinses van Reuss-Köstritz (1860-1917).

Eerst tegen 18 u kon ik naar mijn hotel terugkeren waar ik toilet maakte om onmiddellijk naar het paleis terug te gaan. De prins was zo vriendelijk geweest mij op een souper uit te nodigen om halfacht.

Bij mijn terugkeer in het paleis werd ik voorgesteld aan de eredames van de prinsessen en aan de gouverneurs van de prinsen. Om 19 u 30 werd ik in de eetzaal binnengeleid waar de hele prinselijke familie bijeen zat. Z.K.H. wees mijn plaats aan naast zijn zoon erfprins Boris, een onderhoudende en vriendelijke jonge man. (N.B. Deze Boris III was toen bijna 13 jaar oud. Op 4 oktober 1918 volgde hij zijn vader op, voerde in de moeilijke naoorlogse omstandigheden een autoritair bewind en sloot zich in maart 1941 bij de As-mogendheden aan. Enkele dagen na een stormachtig onderhoud met Hitler stierf hij op 28.08.1943. Of het door hartaanval of door moord was, blijft onzeker).

De tafel, rijkelijk versierd met planten en bloemen, paste bij het uitgelezen menu. De hele duur van het souper hebben we ons hartelijk onderhouden.

We hadden het vooral over onze maalboten. Herinneringen werden opgehaald uit de tijd dat de passagiers in een kleine sloep naar de maalboot werden gebracht die op de rede lag. De namen van de officieren uit die tijd werden aangehaald.

Ook over de hoteliers werd gesproken en vooral over Mej. Julie Hungs bij wie prinses Clémentine met haar familie gelogeed heeft, in 1872 of 1873, meen ik. (N.B. A. Stracké bedoelt hier Marie Julienne Hungs (4.01.1809 - Oostende 28.11.1873). Zij was ongehuwd en hield een hotel in de Capucijnenstraat 48. Zoals haar zuster Anne Marie (16.03.1807 - Oostende 12.05.1887) was zij afkomstig uit Vaals (in de zuidoosthoek van Nederlands Limburg, vlak bij Aken). Hun neef, Leopold Hungs (Brussel 1852-Oostende 1898), gehuwd met Rosalie Ketelers, hield een hotel in de Van Iseghemlaan 20 en is de stamvader van de latere Oostendse Hungs).

De prinses herinnerde zich met genoeg de naam van de badvrouw Charlotte. Deze begroette Hare Hoogheid elke morgen, wanneer die een bad ging nemen, met de woorden : "Goede morgen, Madame Clémentine". (N.B. A.S. noteert de begroeting letterlijk in het Vlaams).

We zaten met 22 personen aan tafel : 11 leden van de prinselijke familie, 10 leden uit het gevolg en ikzelf. Toen we om 21 u van tafel opstonden, nodigde de prins mij uit nog enkele tijd te blijven. Het was 22 u voorbij toen ik de toelating vroeg mij terug te trekken uit vrees prinses Clémentine te vermoeien. In juni volgend jaar wordt ze 90 jaar.

Vooraleer ik het paleis verliet schonk de prins mij, ter herinnering aan het souper, een dasspeld bezet met edelstenen in FI-vorm (Ferdinand I), met de Bulgaarse kleuren.

's Anderendaags was ik vrij en maakte van de gelegenheid gebruik om de zoölogische en de botanische tuin van de prins te bezoeken. (N.B. Ferdinand van Bulgarije was inderdaad een groot liefhebber van bloemen en een toegewijd ornitholoog. In haar boek : "Autour des trônes que j'ai vus tomber", (Paris, 1924) - emotioneel zwaar geladen memoires - schetst prinses Louise van België (wier huwelijk met Filips van Saksen-Coburg-Gotha op een catastrofe was uitgelopen) een overtrokken beeld van haar schoonbroer. Aanbeden door zijn moeder, haar benjamin. Enerzijds : elegant, intelligent, levenslustig, "homme du monde accompli". Anderzijds : ambitieus, ondoorgrondelijk, diabolisch. Maar ook : "ce passionné de fleurs, cet ami délicieux des oiseaux qu'il choyait dans une volière de conte bleu". En zijn keuken in Sofia was prima).

Tegen halfeen kwam minister Ghenadiëf mij halen om met hem te lunchen. 's Namiddags stuurde de prins zijn auto met de hofferier, de heer Ankof, om zijn land- en tuinbouwinstallaties, zijn boomkwekerijen en zijn prachtige inrichtingen voor veefokkerij te bekijken.

Toen ik tegen 19 u terug in mijn hotel was, opgetogen over alles wat ik gezien had, kreeg ik het bezoek van de heer Sotirof, inspecteur-generaal bij het ministerie van handel en landbouw. Minister Ghenadiëf had hem aangewezen om mij te vergezellen naar Varna, een heel belangrijke Bulgaarse haven aan de Zwarte Zee.

We kwamen overeen de avondtrein van 8 u te nemen. De minister had plaatsen voor ons gereserveerd tot Varna.

's Anderendaags arriveerden we, om 7 u 's morgens in Gorna-Orjachovitsa gelegen op de lijn Turnovo-Roestsjoek. Het is een stadje van 8.000 à 9.000 inwoners, zeer bekend om zijn paardenmarkt en vooral bezocht door de Dschambozen en door bijna alle zigeuners uit Bulgarije. (N.B. Tijdens die nachtreis is A. Stracké noordwaarts door het Balkangebergte getrokken. Dat is ruim 500 km lang en 150 km breed. Het is de ruggegraat van Bulgarije, beslaat ongeveer één derde van het hele grondgebied en verdeelt het land in twee delen. Het noordelijk gedeelte, ook genoemd Donau-Bulgarije, is een hoogvlakte met een vruchtbaar löss-plateau en met een continentaal klimaat. De spoorweg Turnovo-Roestsjoek, in de oostelijke helft van Donau-Bulgarije, loopt van zuid naar noord. Turnovo is de vroegere hoofdstad van Bulgarije. Roestsjoek, helemaal in het noorden, aan de Roemeense grens, heet nu Roese en is een Donauhaven.

In "Dschambozen" - zo werd mij uit goede bron meegedeeld - steekt het Turkse woord "djambazi" dat paardenkoopman betekent. Overigens leven er in Bulgarije nog altijd Turkse minderheden (volgens de Grote Winkler Prins 8 % op een bevolking van meer dan 8 miljoen). Die ethnische Turken kwamen de laatste tijd in het nieuws wegens een campagne van de regering om hun namen in Bulgaarse te veranderen. Die "bulgarisering" krijgt in het Amerikaanse weekchrift Time (4 maart 1985) een dramatisch karakter. Volgens zijn correspondent in Sofia werden op 12 januari 1985 in Jablonovo, een dorp van 1.800 zielen in noordoostelijk Bulgarije, de Turkse gezinshoofden met militair geweld verplicht op formulieren hun naam "meer Bulgaars" te maken.

Luidens dat bericht werden weigeraars geslagen en met pistolen bedreigd. Van sommigen moesten hun vrouwen zich volledig uitkleden; in enkele gevallen werden ze verkracht. Er zouden ook doden gevallen zijn. Ankara heeft zijn ambassadeur in Sofia teruggedroepen voor beraad en officieel geprotesteerd. Tot de jongste plagerijen behoren - na het opheffen in 1974 van de studie van het Turks - het ééntalig Bulgaars maken van het vroeger tweetalig blad Novi Svetlini (= Nieuw Licht), het sluiten van scholen in Turkse dorpen, het opblazen en slopen van moskeeën, het verbieden aan dokters de islamitische besnijdenis uit te voeren. Die gewelddadige etnische eenmaking zou een weerwraak zijn voor de Ottomaanse overheersing).

De groothandel in vee, de belangrijkste wijn- en groentenooft bewijzen de werkzaamheid van de landbouwbevolking van deze streek. Alle grond hier wordt voortreffelijk bebouwd.

Wat later passeerden we Eski Dsjoemaja (N.B. nu genoemd Turgovisjta) waar ik veel Turken zag en verscheidene minaretten. De spoorweg kruist de Vranarivier. Overal goed verzorgde akkers, zodat ik niet nalaten kan mijn bewondering uit te spreken tegenover de inspecteur-generaal.

Tegen 11 u bereiken we Sjoemla, hoofdplaats van het arrondissement van dezelfde naam. Een stad van ongeveer 25.000 inwoners waarvan de helft Turken zijn. De voornaamste nijverheid hier is leerlooierij. Sjoemla is een vesting met een garnizoen van 6.000 à 7.000 man. In 1878 werd ze door de Turken opgegeven. (N.B. Op oudere kaarten wordt Sjoemla aangeduid als Sjoemen. Van 1950 tot 1973 heette de stad Kolarovgrad en nu weer Sjoemen).

Van daar af is het land zeer moerassig. Overal groeit er riet, vooral langs een groot meer dat, naar het schijnt heel breed is. (N.B. blijkbaar is hier Varnensko Ezero of het Varnameer bedoeld).

Vooraleer we Varna binnenrijden merk ik op dat er grote werken worden uitgevoerd. De Bulgaarse regering, zo verneem ik, is van plan van dat meer een binnenhaven te maken met een lengte van 10 km en direct verbonden met de Zwarte Zee.

Tegen 16 u arriveerden we in Varna. Bij het uitstappen werd ik ontvangen door Dr. P.J. Stojanof, chirurg en staatsdirecteur, door de heer Gavril Avramof, ingenieur en havendirecteur van Varna, door de heer Bogdan Morlof, ingenieur en door Dr. Loevenich. Die heren waren van mijn komst verwittigd door de minister en door de heer Dobrovitsj, chef van de prinselijke kanselarij. Ze zijn tijdens mijn verblijf in Varna tegenover mij zo dienstvaardig geweest dat ik ze hier weer mijn oprechte dank betuig.

Per rijtuig werden wij van 't station naar het Hôtel du Commerce gevoerd waar een appartement voor mij besproken was. Na onze koffers afgezet te hebben gingen we naar de haven. Daar werden we met een sloep naar Galata gebracht, een vissersplaats en een wachtpost ten zuiden van Varna. De zee was een beetje woelig en het weer nogal fris. Toen we bij die primitieve post aanlegden, trokken de brave vissers grote ogen toen ze het doel van ons bezoek vernamen. We wilden nl. weten of er in die waters oesters gevonden werden. Het antwoord was bevestigend.

Daarmee konden we ons programma voor 's anderendaags vastleggen want ik nam me voor eerst mijn zending te volbrengen vooraleer Varna en omstreken te bezoeken.

Ik won nog wat inlichtingen in over de vis-techniek hier. Op ongeveer één km van de kust wordt een groot net gespannen, vastgemaakt aan palen. Dat werk wordt 's morgens vroeg gedaan. Tegen de avond komen de vissers hun vangst binnenhalen. De vis wordt gecontroleerd door een kustwachter en 's anderendaags vroeg naar de leider van het visserijbedrijf gevoerd die alles laat afmijnen. Van de opbrengst gaat 20 % naar de staat, wat enorm is. Met die informatie op zak stapten we weer in de sloep en keerden langs de kustrotsen terug naar Varna. Het was pikdonker toen we er aankwamen. Nadat onze agenda voor de volgende dag opgesteld was, namen de heren afscheid en ging ik aan tafel om te souperen.

De volgende morgen was het zondag. Een rijtuig, ons toegestuurd uit het prinselijk kasteel in Euxinograd, voerde mij en Dr. Stojanof naar het in aanbouw zijnde aquarium, tegenover de zeebaden, te midden van een uitgestrekte vlakte die op een ondernemend man wacht om er een kursaal en een goed beheerd hotel te bouwen. Ik ben er zeker van dat hij er op korte tijd fortuin maakt. Er is geen concurrentie en de huidige hotels zijn 50 jaar ten achteren.

Na dit gedeelte van het programma afgewerkt te hebben nam Dr. Stojanof afscheid om zijn zieken te gaan verzorgen. De heren Ivranof en Satirof vergezelden mij naar het kasteel van Euxinograd. Dat ligt ongeveer 5 km ten noorden van Varna in een prachtig park van bij de 20 ha. In het zuiden daarvan werd, ten gerieve van de prinselijke familie, een kleine haven aangelegd met een havendam van ca. 200 m. Die zal nog van 100 m verlengd worden om verzanding te voorkomen.

Van op het kasteel, dat uitkijkt op de zee, en omgeven is door bloemperken, heb je een grandioos gezicht op Varna en omgeving. Ik had nooit gedacht hier zulke mooie aanplantingen aan te treffen. Het kasteel, onlangs gebouwd, biedt een heel moderne, eenvoudige en toch rijke aanblik.

Bij het doorlopen der appartementen heb ik vele fijne dingen gezien, vooral veel souvenirs van de prinselijke familie die mij herinnerden aan de relaties waarmee ik sinds bijna een halve eeuw vereerd werd door de verschillende leden van de dynastieën van Saksen-Coburg-Gotha, Orléans en Bourbon.

Na het bezoek aan het kasteel, zocht ik het Sint-Dimitriusklooster op dat deel uitmaakt van Euxinograd. Een heel bevallige orthodoxe kerk.

(wordt voortgezet)

Germain BILLIET

DE REIS NAAR AMERIKA

Het is jaren geleden dat een goede vriend mij vroeg of ik het lied kende waarin de woorden "het schip ligt op het strand om te vertrekken naar een vreemd land".

In een schrijfboekje van rond de eeuwwisseling vond ik volgend lied en ik hoop dat het de gevraagde versie is.

Het gaat over de uitwijking van belgen, meestal vlamingen, einde vorige eeuw naar Argentinië en Amerika om er een beter bestaan te zoeken.

Toen ik nog op de kakschool van Masoeur Brigitte zat was er een familie, de mensen waren zeer arm, die zou uitwijken naar Amerika en ik herinner me nog de jongetjes die zongen van : "Amerika en schipaderika" in blijde verwachting van de grote reis naar het onbekende en de grote boot die hen naar de overkant van de oceaan zou brengen van waar ze nooit meer zouden terugkeren, tenware steenrijk. Ik weet niet wat er van die familie geworden is, hopelijk zijn alle verwachtingen ingelost.

Bij meester Derdeyn, in de "vakansieschole" op de oude vuurtoren, en dat was nog een hele tijd vóór de werken aan de nieuwe vissershaven begonnen, leerden we zingen van :

"Wie gaat er mee naar Amerika,
"Daar moeten we niet werken
"Eten en drinken op ons gemak,
"Slapen gelijk een verken
"Ge moet eens zien hoe wel dat 't gaat
"Als ge met de klopper op de deure slaat
"Eén twee drie, daar kwam er een piot,
"J'had geen haar op zijn kletsekop.
"Kletsekop !

Dit lied moet ook zeer bekend geweest zijn, niet alleen te Oostende maar ook op andere plaatsen. Ik vond het terug in verschillende liederenbundels afkomstig uit het binnenland.

Inderdaad de oorspronkelijke versie was :

"Wie gaat er mee naar Verapas
"Daar moeten we niet werken, enz... tot en met "het verken".

En in dit geval zou het terugslaan op de poging van de Belgische regering in de jaren 1840 om een belgische kolonie te stichten in Guatemala (hierover veel meer in het werk van Luc SCHEPENS : VAN VLASKUTSER TOT FRANSCHMAN - uitgave W.E.S. 1973).

Maar nu terug naar ons lied over de "reis naar Amerika". Dat het geen "typisch Oostends lied" is, staat vast. De uitwijking naar Amerika van uit Oostende en zelfs het gewest Oostende was gering, ook na de eerste wereldoorlog.

Alhoewel er in 1924 te Oostende nog twee agenten waren voor de "Red Star Line". Zonder te spreken van de andere lijnen die uitwijkingen naar Amerika "bevorderden" om hun schepen volgeladen - zij het met emigranten - over de plas te krijgen. Daar waren in die tijd nog de "Canadian Pacific" en de "Cunard Line" om er maar twee te noemen. En de ouderen onzer lezers zullen zich nog wel de grote

propagandaplakbrieven herinneren die in de herbergen hingen met een luxepakketboot met drie schouwen. Luxe, maar zeker niet voor de emigranten.

Er werd in de vorige eeuw en rond de eeuwwisseling, betrekkelijk veel propagande gemaakt voor uitwijking naar de overzijde van de Atlantische Oceaan, vooral bij de armsten onder onze mensen. Op sommige plaatsen werden na de hoogmis brieven -echte of gefingeerde - voorgelezen van mensen uit het dorp die uitgeweken waren en die het bijzonder "goed " zouden stellen.

Maar er kwamen ook andere berichten binnengelopen, die evenwel niet op dezelfde luidruchtige manier verspreid werden, maar die toch de oren van de volkszangers bereikten. Zodat we het onderstaande lied gerust mogen beschouwen als een reactie op de destijds gevoerde propaganda om uit te wijken. Het werd gezongen op de markten, op vliegende bladen verkocht en door sommigen interessant genoeg bevonden om overgeschreven te worden in hun "kallepingske".

De Reis naar Amerika

(tekstdichter onbekend - melodie ?)

1.

Adieu liefste 't is tijd
Ziet hoe ik ben bereid
Het schip dat ligt op strand
En ik vertrek naar een vreemd land
Met enen kloeken moed
Over Neptunus vloed
Over die woeste zee
Naar die Amerikaanse ree
En ik wil de zee bevaren
Door de haven en door de baren
Adieu, vaarwel, mijn schoon Belgenland
Amerika staat in mijn hart gepland.

2.

O liefste Ferdinand
Is dat uw getrouwe hand
Hoe kunt gij zo bestaan
Van naar Amerika te gaan
In deze wildernis
Waar er anders niets is
Als bossen en fenijn
Van al U troost verlaten zijn
En gij moet daar bij de wilde wonen
In plaats van huizen onder de bomen
Menig matroos sterft in den watervloed
Ach ! minnaar verandert uw gemoed.

3.
Vriendin spreek daar niet van
Stelpt al uw droef getraan
En maakt zo geen verdriet
Want het is voor eeuwig niet
Na enen korten tijd
Zijn wij wederom verblijd
Schept altijd kloeken moed
Draag zorg voor ons zoontje zoet.
Daarin vinde ik mijn plezieren
Van te gaan tot bij de wilde dieren
Om in 't midden van Amerika te gaan
Ik hoop dat God mij zal bijstaan.

4.
Daarmede scheiden wij
Vol droefheid allebei
Naar drie jaren van verdriet
Kreeg zij een onverwachte brief
Alsdát haar lief was dood
Zij riep : God, wat grote nood
Ach mijn verlaten kind
Uw vader is door de dood verslind
Ach Ferdinand zijn dat uwe plezieren
Dat gij moest gaan tot bij de wilde dieren
Waar gij ging maken een fortune groot
Gij ligt verslind nu door de bleke dood.

5.
Daar stond ik in deze brief
'k Beklaag mijn zoete lief
Had ik uwen raad gedaan
Ik had hier niet de dood doorstaan
Antwerpen gij schone stad
Waar ik u verlaten had
Verre van mijn ouders af
Rust ik hier in een vreemd graf
ja hoe dikwijls had ik moeten treuren
De wilde dieren kwamen mij verscheuren
Ziet jonge jeugd wat heb ik misdaan
Met naar Amerika te gaan.

Uit een schrijfboek van Koksijde uit 1881 neem ik volgende variante op bovenstaand lied.

strofe 5 klinkt als volgt :

De laatste woorden die hij sprak
Toen hij zijn geest gaf
't Was adieu mijn liefste zoet
Schep maar altijd kloeke moed
Had ik uw raad gedaan
Niet naar Amerika te gaan
Nu moet ik het leven derven
En door de wilde dieren sterven
O jonge jeugd zoet wat heb ik gedaan
Met naar Amerika te gaan.

Jef KLAUSING

OOSTENDE ANNO 1815 : ALEXANDER CAVALIE MERCER OP WEG NAAR
WATERLOO, OP DOORTOCHT TE OOSTENDE.

Toen Generaal Alexander Cavalié MERCER (°1783) op vijfentachtigjarige leeftijd stierf te Exeter, liet hij zijn zoon een manuscript na, getiteld :

JOURNAL OF THE WATERLOO CAMPAIGN - KEPT THROUGHOUT
THE CAMPAIGN OF 1815

MERCER, die gestudeerd had aan de Military Academy te Woolwich, was ten tijde van Napoleon Bonaparte's "100 dagen" één van de vele Britse officieren die met hun legerafdeling in allerijl naar het Europese vasteland werden gestuurd om er de onverwachte come-back van de oorlogszuchtige corsicaan tot staan te brengen. De beslissende slag zou midden juni 1815 te Waterloo en omstreken nabij Brussel plaats vinden.

Het vermelde "JOURNAL" was een uitvoerig relaas van MERCER'S militaire avonturen in Vlaanderen en Brabant, voor, tijdens en na dat treffen.

In 1951 werd het in het Nederlandse vertaling van M. CORDEMANS uitgegeven door SCALDIS te Antwerpen. Een exemplaar daarvan berust in het Ostendiana-fonds van de Oostendse Stadsbibliotheek (M 494 1)

* * *

Op 12 april 1815 verlieten MERCER en zijn troepen (bereden geschut) de haven van Harwich en bereikten de volgende dag Oostende, alwaar ze in alle haast op het strand werden afgezet.

Dit leverde ons meteen een uniek getuigenis over onze stad op het einde van het Napoleontische tijdvak op. Een getuigenis dat verre van rooskleurig is...

Laten we MERCER, bij monde van zijn vertaler CORDEMANS, nu zelf aan het woord...

Norbert HOSTYN

...Omstreeks 2 uur 's namiddags, zette een lichte bries uit het N.W. onze agent tot uitvaren aan. We gingen aan boord van onze respectieve schepen met het vooruitzicht op een goede en snelle overvaart. Daarin werden we echter teleurgesteld. Want, daar de bries bij zonsondergang ging liggen, ankerden wij, op het gegeven signaal, aan de monding van de haven, juist toen het donker werd.

De avond was schitterend. De heldere hemel was bezaaid met myriaden sterren boven ons hoofd. Beneden, een kalme, vlakke zee welke de lichten van de stad, die in het verschiet lag, op haar glazige oppervlakte weerkaatste. Enkel de zacht murmelende geluiden die er uit opstegen, samen met het gekabbel van het water onder de boeg van de schepen, onderbraken de plechtige stilte die er heerste, toen

de mannen zich in hun kajuit hadden teruggetrokken. Een lange, lage, zandige streek strekte zich in onze meer onmiddellijke nabijheid uit. Op haar uiterste, naar zee gekeerde punt, kon men amper de donkere massa van Landguardfort onderscheiden.

Bij het krieken van de dag, in de morgen van de 12e, stak een gunstige, alhoewel lichte wind op; we lichtten andermaal het anker en staken in zee. Nadat we de haven uitgevaren waren, lag onze koers een eind ver langs de kust van Suffolk en zo dicht erbij, dat voorwerpen aan land duidelijk konden waargenomen worden. Dit was buitengewoon belangwekkend voor ons die lang te Woodbridge, slechts enkele mijl het land in, gelegerd waren geweest. We kenden elk dorp, elk bosje, elke heuvel - ja nagenoeg elke boom. Daar stonden de huizen waar we zo dikwijls gastvrij ontvangen werden. Daar lagen de schapenweiden waarop we zo dikwijls manoeuvres hadden uitgevoerd. En, terwijl we de monding van de Deben voorbijtrokken, zagen we door onze verrekijkers, op afstand, de hoogsteigen kazerne op de heuvel, met haar pannendaken die beschenen werden door de middagzon.

Nabij Bawdsey verlieten we de kust en stuurden rechtuit over bij een lichte, maar gunstige wind. De lage, zandige kusten van Suffolk verzonken weldra onder de horizont. 's Noenens vervoegden we een vloot koolschepen die naar de rivier vaarden en spoedig daarop zagen we de vuurtoren van Sunksand. Toen de wind ging liggen en het tij ons naar de zandbank toedreef, gingen we voor anker tot bij hoogwater. 's Nachts stelde een lichte bries in de rug en de effen zee ons in de gelegenheid om flink vooruit te komen.

Tegen de morgen (13e) was de wind veel sterker geworden en, alhoewel de kust niet in het zicht was, werden we haar nabijheid gewaar, door het aantal eigenaardige, log-uitziende boten die, in alle richtingen, om ons heen vaarden. Hun voormast, met zijn overgrote breefok, stond recht op in de boeg, of liever, hing er over. We huurden dan een loods van een dezer boten - een kleine stoere kerel die er rond en welgezind uitzag. Zijn borst was versierd met een zilveren medaille waarvan de beeldenaar een anker vertoonde, zoals de medaille van onze kruiers : het kenteken van zijn beroep.

De arme kerel was nauwelijks aan boord, toen hij bestormd werd met ontelbare vragen : "Waar is Buonaparte ?" "Waar is het Franse leger ?" "Wat zijn de Engelsen van zins ?" "Werd er reeds gevochten ?" enz. enz. Hij verstond of hoorde maar één woord van dat alles : "Buonaparte" en herhaalde gedurig : "Il est capôté", wat vergezeld ging van een veelzeggende beweging met de hand dwars over de keel. Tegelijk deed hij zijn best om van zijn plagers af te geraken en zijn werk te beginnen. Hij verrichtte dit met zeer veel ernst. Wij leidden er spoedig uit af, dat er meer dan gewone moeilijkheden moesten bestaan om de haven van Oostende binnen te varen. Hij zorgde eerst en vooral voor het aanbrengen van een kabel en het oprollen ervan aan dek. We zouden spoedig het gebruik daarvan leren kennen.

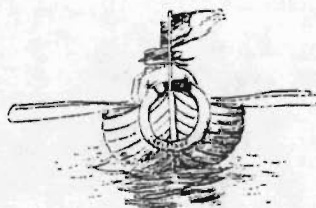
Middelertwyl bleven we de kust naderen. Alhoewel ze steeds onzichtbaar bleef, deelde de loods ons mede dat ze niet veraf meer was. Zijn verklaring werd bevestigd door het opduiken van de kerktoren en de hoge vuurtoren van Oostende. Die staken reeds voor de helft boven de horizont uit, eer het land zelf zichtbaar werd. Toen ontwaarden we een aantal afzonderlijke en afgeronde gele heuvels. Terzelfdertijd kon men de huizen van de stad duidelijk opmerken. Al onze verrekijkers werden naar de kust gericht. We waren ongeduldig en overdreven nieuwsgierig zoals altijd, wanneer men voor de eerste maal een vreemd land, vooral in de huidige belangwekkende stand van zaken, nadert. Toen gaf de loods, tot onze grote teleurstelling, bevel ons schip te doen bijdraaien. We bevonden dat het tij niet zou toelaten de haven vóór 2 uur 's namiddags binnen te varen. Talrijke schepen, brikken en schoeners, lagen bijgedraaid zoals wij en andere kwamen ononderbroken aan.

Niets kon voorzeker meer afkeer wekken dan het uitzicht van de kust. Zandheuvels zover het oog reikte, enkel onderbroken door de grijze en doodse versterkingen en gebouwen van Oostende en, verder naar het Westen toe, door de torens van Mittelkerke en Nieuport, die boven de zandheuvels uitstaken. Daarenboven was het weder weinig geschikt om het tafereel te verlevendigen. Er woei een flinke bries en de hemel was bewolkt. De zee was zwart, ruw en kil. Het land, eenvormig, koud en grijs, leverde amper enig spel van licht en schaduw en dienvolgens geen eigenaardigheid op. Toen we het echter meer van nabij onderzochten, bevonden we dat dit afstotende uiterlijk een liefelijk juweel verborgen hield. Door de openingen, tussen de zandheuvels in, kon men een rijk en vlak landschap zien, begroeid met de levendigste gewassen, en bestippeld met dorpen en hoeven, die tussen bomenlanen en kleine oppervlakten bos verspreid lagen. Toen, af en toe, een zonnestraal doorbrak en dit landschap verlichtte, gaf hij er een dromerig voorkomen aan, dat zeer aangenaam was en ons gemoed, dat teleurgesteld was door het somber uitzicht van de kust, opmonterde.

Een zwarte massa hout, die rechts van de toegang tot de haven uit het water oprees en die, naar we vernamen, een fort was, eiste nu hoofdzakelijk onze aandacht op. Naarmate het tij rijst, wordt de diepte van het water kenbaar gemaakt door verschillende vlaggen die op dit fort gehesen worden. We waren opgetogen toen ten langen laatste de vlag (een rode), welke de nodige diepte voor ons schip aanduidde, werd gehesen en we naar de havenmondung oplieften...

(vervolgt)

A.C. MERCER

=====

Men behoeft niet erg goed te zijn ingevoerd op het terrein van de regionale en lokale geschiedenis om te kunnen constateren dat deze in de laatste decennia een grote vlucht heeft genomen. Dat zal zeker ook bevorderd zijn door de toegenomen aandacht voor het "gewone" leven en door de behoefte de al te grote generalisaties van de landsgeschiedenis zonodig wat bij te stellen.

De regionale en lokale historici en heemkundigen zijn op dit terrein - gelukkig maar - zonder al te veel theorie aan de slag gegaan, maar er schijnen toch momenten van bezinning nodig te zijn, waarop nagedacht dient te worden over de theoretische onderbouwing van hetgeen door zovelen onderhanden is genomen.

Een bijdrage tot die discussie over nut en oorzaak van de regionale en lokale geschiedschrijving, alsmede over de relatie van deze met de algemene historie én over de methoden en technieken tot onderzoek van deze relatie, is te vinden in het dubbelnummer 76 van het Gronings Historisch Tijdschrift, Groniek.

Voor personen die behoefte hebben aan de eerder door mij genoemde "momenten van bezinning", lijkt kennisneming van dit dubbelnummer, dat geheel aan het regionale en lokale geschiedsonderzoek is gewijd, een goede aanleiding daartoe. Ook het commentaar hierop van Gerard TRIENEKENS in het Tijdschrift voor Sociale Geschiedenis, nummer 33 (februari 1984) zal hen daarbij zeker behulpzaam zijn. Aanbevelenswaardige lectuur voor een niet geringe groep van belangstellenden, dunkt mij.

* Verduidelijking :

"GRONIEK : Gronings historisch tijdschrift". Te Groningen (Nederland) uitgegeven door de "Stichting Onafhankelijke Groninger historische studentenpers". Prijs en aantal bladzijden van dit dubbelnummer niet vermeld.

* Bron :

Recencie over het "Jaarboek De Oranjeboom 1983" door Jan VAN DEN DAM. In : "Brabantia. Cultureel tijdschrift" (uitgave : Het Noordbrabants Genootschap, 's-Hertogenbosch, Nederland), jrg. 33, nr. 3, mei 1984, blz. 25.

Emiel SMISSAERT

HET "HAZEGRAS" VAN TOEN...

Graaf De Smet de Naeyerlaan, mei 1956 ▲

▼ Stedelijk slachthuis, juni 1952

(verz. S.A.O.)

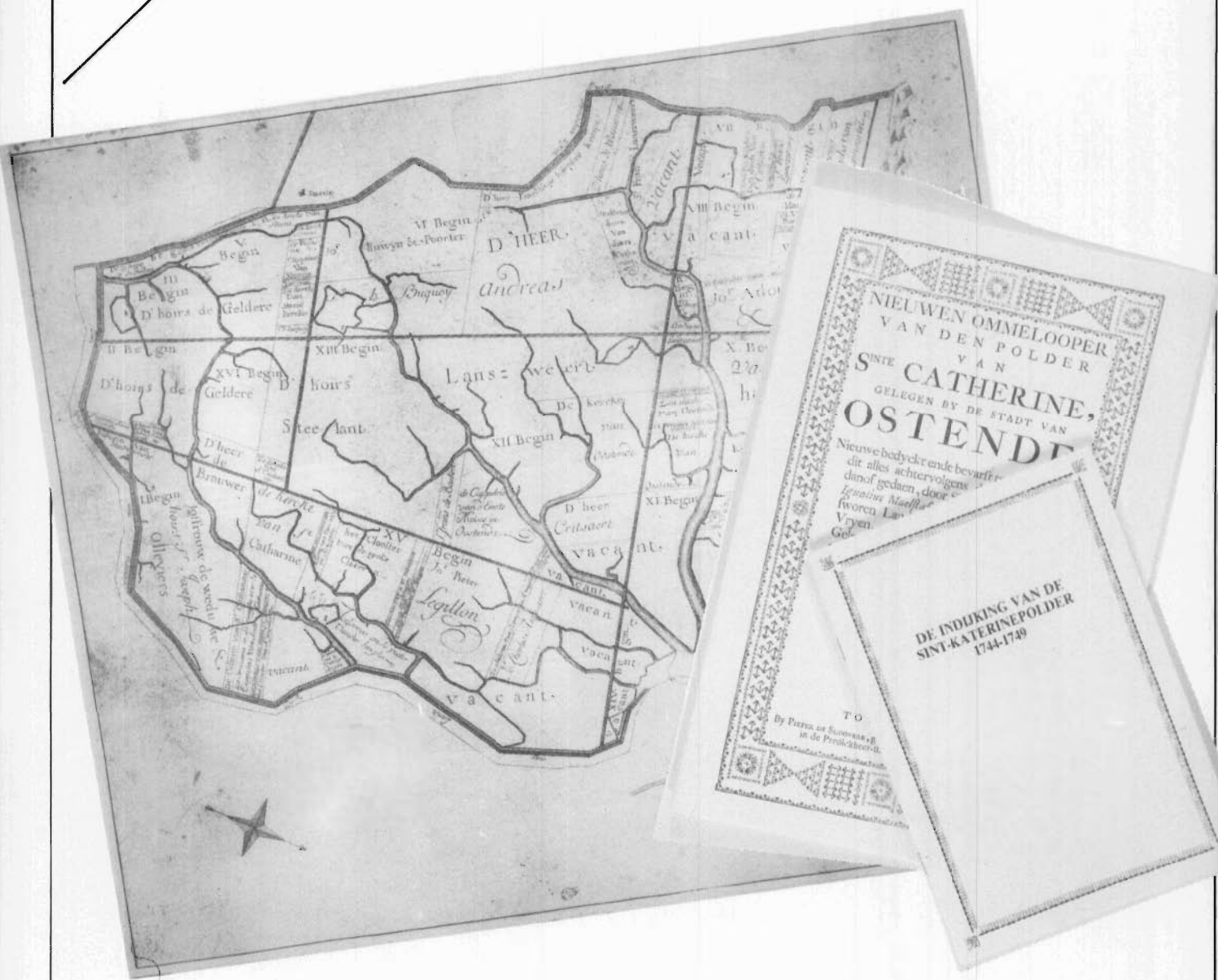
Slechts 200 ex.

Reproduktie van de kaart
“Catharinepolder” 1746

met stadsplan Oostende 1980 op kalk.

Plus de 2 afgebeelde brochures

voor de prijs van 650 F.

Te bestellen bij de heer A. Lammaing

Grafisch Bedrijf Lammaing

Torhoutsesteenweg 354 - Oostende

☎ 059/70.71.23

OOSTENDSE MUZIEKMAATSCHAPPIJNEN :

JEUGDFANFARE O.L.V.-COLLEGE, OOSTENDE

In het kader van het ontspanningsleven van de interne leerlingen, die toen nog maanden naeen van huis waren, stichtte E.H. Ernest de SPOT in 1909 "t muziek van 't college".

E.H. Emiel LEFEVERE was een der eerste dirigenten en werd in 1935 opgevolgd door de heer Jozef WIJNSBERGHE. Optredens werden te Oostende en de hele kuststreek verzorgd ter gelegenheid van processies, zeewijdingen, parochiale activiteiten, enz...

Tijdens de twee wereldoorlogen waren er jarenlange onderbrekingen. Als K.S.A.-klike heropgericht door E.H. Antoon PAUWELS kende de muziekvereniging een korte bloei van 1945 tot 1948.

In 1954 startte E.H. Valeer LUCA, op aandringen van Z.E.H. Arsène CARRON, met een nieuwe fanfare. De heer Walter SOETE was de nieuwe dirigent. De heer LUCA bleef proost tot 1961.

Een eerste optreden vond plaats op 22 mei 1955 op het Hermesstadion ter gelegenheid van een Collegefeest. De fanfare telde toen reeds 60 leden en kwam als een verrassing naar voor.

In 1956 werd de heer SOETE opgevolgd door de heer Marcel MOERMAN, jonge leraar aan het College. De leiding berust nu nog steeds in dezelfde handen, zodat in 1981 de heer MOERMAN hopelijk zijn zilveren jubileum als dirigent zal kunnen vieren.

Door een nauwe samenwerking tussen de heren LUCA, PAUWELS en MOERMAN kende de fanfare een bliksem-opgang (110 leden). Verscheidene grote optredens werden met groot succes verzorgd.

In 1961 werd de heer LUCA als proost opgevolgd door E.H. Louis DUCHEM die deze functie vervulde tot 1970. Sindsdien moet de fanfare het stellen zonder proost. De heer MOERMAN kreeg echter stevige steun van een aantal bestuursleden, allen ex-leden. Vooral de komst van tambour-majoor Guido SEYS, benoemd als leraar op het College, hielp de enorme taak van de dirigent verlichten.

Door de bekwame leiding en de inzet van leden en bestuur verwierf de fanfare een grote bekendheid en prestige. Ze werd een begrip in het culturele leven van Oostende en luisterde talloze openbare manifestaties muzikaal op.

Elk jaar richt de vriendenkring een groots Avondfeest in, in het Kursaal. Telkens mogen de inrichters zich verheugen in de aanwezigheid van een duizend vijfhonderd personen. Dit feest laat, samen met de financiële steun van de Stad Oostende en de opbrengsten van prestaties, toe de zware begroting van een dergelijke muziekvereniging in evenwicht te houden.

In 1968 konden o.a. mooie uniformen aangeschaft.

Tevens mag de fanfare blijven rekenen op de morele steun van de Heer Directeur Pol VAN ZEIR, de leerkrachten van

het O.L.V.-College, de ouders en familieleden en de hele College gemeenschap.

In hetzelfde jaar als het College zijn honderdjarig jubileum kon vieren, herdacht de fanfare in 1979 de 25e verjaring van de heroprichting. Op het jaarlijkse Avondfeest mochten o.a. honderden ex-leden nog voor eenmaal samen musiceren. Het werd een reuze succes. De fanfare zelf ondernam in dit jubileum-jaar een concertreis doorheen Noord-Italië. Deze reis zal wel het hoogtepunt in de geschiedenis van deze muziekvereniging blijven.

Een moeilijkheid die elk jaar weer opduikt is het vervangen van de leden die de school en dus ook de fanfare, verlaten. Het blijft een zware opgave nieuwe leden in een minimum van tijd op te leiden, zodat de fanfare even stijl- en kwaliteitsvol naar voor kan treden. Tot nu toe kon men daar, mits doorgehouden inspanningen en dagelijkse repetities, telkens in slagen.

Voornaamse optredens :

- in eigen land : vooral te Oostende, maar ook te Middelerke, Knokke, Koksijde, Ieper, Kortrijk, Leuven, Lier, Luik, enz.

opluisteren van internationale voetbalwedstrijden, o.a. België-Nederland in 1974 te Antwerpen, en van de Koningsfeesten in 1976 te Brugge en te Brussel.

- in het buitenland : optredens te Duinkerke, Rijsel, Orleans, Den Haag, Leiden, Maastricht, Ridderkerk.

Twee heerlijke Tirolkampen in 1974 en 1977 met o.a. drie onvergetelijke optredens te Innsbruck.

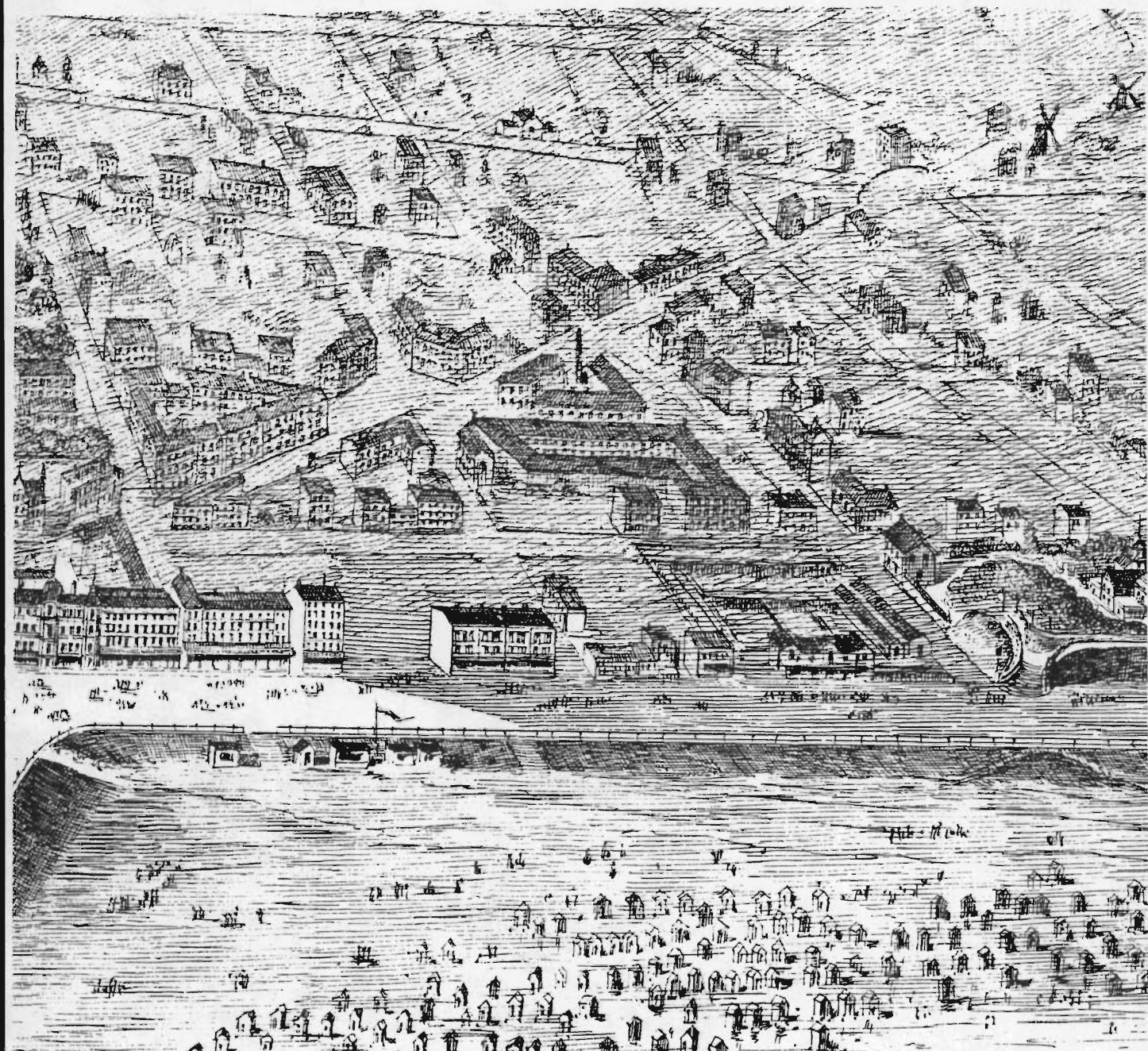
In 1979 een concertreis naar Italië.

Voor het jaar 1981 plant de leiding een nieuwe concertreis doorheen Frankrijk.

Leden van de vriendenkring :

Erwin BATSELEER
Marc DE SLOOVER
Didier FINET
Marcel MOERMAN
Stefaan NYSSSEN
Bernard OPSOMER
Guido SEYS
Jos VALCKE
Jacques VANDENBROUCKE
Daniël VAN DE VIJVER
Philip VANSLEMBROUCK

(medegedeeld door Didier FINET
in 1980)

BIJ DE REPRODUCTIE

Op p. 85/103 publiceerden we een eerste fragment van het perspectiefplan de Brugadel uit 1880.

Hierboven nu een tweede fragment : de zone die westelijk aansluit bij deze op de vorige reproductie.

Het betreft de Zeedijk ten westen van het Kursaal. We zien er nog het Pavillon du Rhin en de oesterput van Royon (1), de Chaletstraat die nog doorloopt tot aan de dijk, tussen oesterput en Kon. Chalet door, en rechts nog eventjes het Chalet zelf.

Let verder ook op het Leopold I plein (nog zonder monument) en Petit Paris (bijna nog niet bebouwd en...zonder frietkot)

(1) Waar later de Venetiaanse Galerijen gebouwd werden.

Norbert HOSTYN

DICKY VERBANCK ... ZEVENTIG !

In februari is ons aller Dicky VERBANCK - voor diegenen die het formeler willen de heer RICHARD VERBANCK - zeventig geworden, een feit dat we niet onopgemerkt laten voorbijgaan.

Geboren in 1915 in Engeland uit Oostendse ouders, afkomstig van voorouders die gedurende enkele eeuwen de Vierboetewakers van Nieuwpoort leverden, wonende te Bredene, is hij een typisch mengproduct van de kust. Hij liep school in Oostende waar zijn ouders een bloeiende vishandel opzetten, die hij later overnam. Hij koppelt een open oog, een heldere geest en een onovertroffen geheugen aan nauwgezetheid en liefde voor de heem- en volkskunde. Dit alles maakt hem een uitstekende Oostendekenner, een verzamelaar van Ostendia en een regelmatig auteur van een reeks artikels over onze streekgeschiedenis. Als ere-voorzitter van Ter Cuere schraagde hij jarenlang, met beide schouders, het geprezen Jaarboek van Ter Cuere en lag hij, in onze zustervereniging aan de basis van talrijke initiatieven. Als effectief lid van onze eigen kring is hij de man op wie nooit vruchteloos beroep wordt gedaan. Mag gebeuren wat wil, Dicky staat altijd met woord en daad klaar om te helpen waar nodig. En daar stopt het niet bij, want als lid en regelmatig bezoeker van de V.V.F., alsook zijn veelvuldige contacten met het Schorre maken van hem een ideale figuur waarrond de wisselwerking van deze vier kringen kan draaien.

Als confrater en vriend wensen we hem een stevige "Profi-
ciat" toe.

J.B. DREESEN

§ * § * § * § * §

BRIXHAM - aanvulling

Hieronder een aanvulling op de tekst van de fotoblz. 85/86.

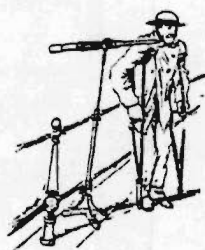
Foto onderaan rechts :

van links naar rechts - zittende personen

1e persoon : de heer J. HAECK - radiotelegrafist

3e persoon : de heer DESMIDT - chef-mécanicien

Deze gegevens werden ons medegedeeld door ons medelid,
de heer André TIMMERMANS.

"Trekarbeid" naar de kust van de Noordzee.
Een nieuw verschenen proefschrift

=====
Het vermelden waard is volgend berichtje, opgenomen in de "Mededelingen" van het "Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap" (L.G.O.G.), gevestigd te Maastricht (Nederland). Te vinden als bijblad van het tijdschrift voor Limburgse geschiedenis en oudheidkunde, "Maasgouw", jrg. 103, 1984, nr. 1 :

" (...) In zijn dissertatie behandelt de heer J. LUCASSEN de seizoengebonden trek van veel inwoners uit België, Zuid- en Oost-Nederland en Westfalen onder de titel : 'Naar de kust van de Noordzee. Trekarbeid in Europees perspectief 1600-1900'. Ook Limburg en de aangrenzende gebieden komen in deze studie uitgebreid aan de orde.

Het boek (= wellicht een uitgave in eigen beheer ?) is te verkrijgen door overmaking van 45 gulden tot 15 juni 1984; daarna : 59,50 gulden. Te storten op girorekening 555.64.59 ten name van J. Lucassen, Voorwillens 135, Gouda (Nederland).

De uitgave telt 336 bladzijden en is verlucht met vele illustraties en kaarten. (...).

Emiel SMISSAERT

+ + + + +
THEMATENTOONSTELLING : uit de Ensorbibliografie

1985 - ENSORJAAR ! "De Plate" als door en door Oostendse vereniging kon uiteraard maar moeilijk achterwege blijven.

De raad van beheer opteerde voor een bibliofiele expositie waarin een overzicht wordt geboden van zo'n 100 jaar publicaties van en over James ENSOR.

En dat blijkt verrassend veel te zijn, zoals je tijdens een bezoek zal kunnen vaststellen.

Deze thematentoonstelling opent op 13 april en loopt tot einde augustus (uitz. dinsdagen en 1 mei). Ze is opgesteld in de Emile Bulcke-zaal van ons museum.

Toegang voor onze leden zoals steeds gratis !

A. VAN ISEGHEM

blad 22 r :

HET BOMBARDEMENT VAN
1745

Na dat het Klooster en de Kerk der Zwarte zusters sedert een kort getal jaren, uit de puinen van nieuw opgebouwd waren, kwam het bombardement van 1745 dezelve zeer gruwzaam en geweldig beschadigen.

Het verhaal van dit bombardement staat in 't lang beschreven bij Bowens ziet hier den korten inhoud :

Gelijk op den 11 Juli 1745 de stad Gent overgegaan was aan den Koning van Frankrijk Lodewijk XV zonder eenig beleg, en den 17 derzelve maand, op gelijke wijs de stad Brugge, zoo geschiede het niet met de stad Oostende die wederstand bood; het bombardement begon op den 18 Augusti ten 10 ure voormiddag, en duurde zonder ophouden tot den 23 derzelve maand 's morgens ten 7 ure, zoodanig dat in die 4 dagen bijna alle Kerken, Kloosters en huizen teenemaal ingestort waren (1)

Van dat getal was ook het Klooster der zwarte zusters.

---

(1) Remontrent avec la plus vive douleur, Balli, Bourgmestre & Echevins de la ville d'Ostende à son Excellence Monseigneur le comte de Chanclos Gouverneur d'Ostende que depuis 4 jours cette ville se trouve tellement bombardée que presque toutes les églises, couvents et maisons des habitants sont entièrement écroulés....

Liber resolutionum tempore obsidionis 21 Augusti 1745.

blad 23 r :

Om alle schaden te herstellen, vol moed en betrouwen gaan de zusters nog eens aalmoessen bedelen.

Eerweerden Heer Pastor J.B Sarton stelde een smeekschrift op, het welk hij zelf onderteekende, daar mede begaven de zusters zich naar Zijn Hoogwaardigheid de Bisschop van Yper, die zelfs den 20 October 1745 het smeekschrift met zijn handteeken bekrachtigde, en toeliet in geheel zijn Bisdom, aan de zwarte zusters van Oostende, aalmoessen om te halen, en dezelve recommandeerde aan de mildheid van iedereen.

De 6 November daarna bekwamen dezelve zusters de oorlof van de Magistraten der Stad en Raad van Brugge, om eene collecte te doen binnen de stad en de palen, gedurende den tijd van vier dagen.

Alles doet vermoeden dat de zusters zeer wel ontvangen wierden en aanzienlijke aalmoessen bekwamen, want wij vinden niet dat zij verplicht zijn geweest naar andere plaatsen van het land te moeten gaan, gelijk zij deden na het bombardement van 1706.

De geleden schaden wierden welhaast teenemaal hersteld, de zusters loofden den Heer over deze spoedige hulp, en vroegen Hem zegen voor alle hunne weldoeners.

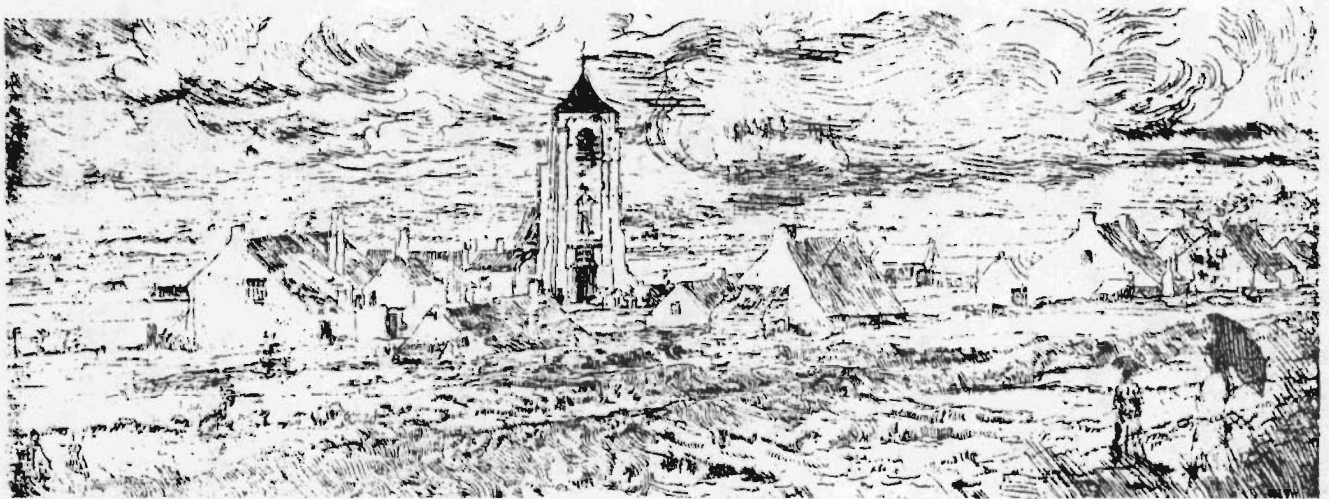
ORGELS IN GROOT OOSTENDE : O.L.V. TER DUINEN (MARIAKERKE)

Over het orgel dat vanaf de bouw van het doksaal en het orgelfront (1768-1770) in deze stemmige kerk zou kunnen bestaan hebben, ontbreekt tot op heden elk spoor.

In 1931 werd een harmonium gekocht door kapelaan Albert LOWIE dat op het doksaal stond opgesteld.

Voor dat het huidige orgel zijn plaats kreeg in het orgelbuffet hebben de Mariakerkenaars een stukje orgelbouwhistorie beleefd dat wellicht uniek is in de Vlaamse orgelbouwannalen.

In de jaren 1956-57 dacht de toenmalige kapelaan er ernstig over om de kerk van een echt pijporgel te voorzien. Hij wist zijn parochianen voor het idee warm te krijgen.

Wat toen gebeurd is vernamen we uit de mond van Stefaan DOMBRECHT die toen nog lid was van de Bisschoppelijke Orgeladviescommissie. Op zekere dag, tijdens een wandeling ontmoette hij een misdienaar uit het kerkje die hem vertelde dat ze nu een echt orgel hadden. Eerst dacht hij aan een grap, maar door die misdienaar overtuigd ging hij toch een kijkje nemen. En warempel, doorheen de orgelkast zag hij iets dat op een orgel geleek. Een "orgelbouwer" uit Hasselt was erin geslaagd om het vertrouwen van de kapelaan te winnen en zo de normale aanbestedingsprocedures te ontwijken ! Zelfs de pastoor van Mariakerke, G. BONE wist niets van het gedrocht dat op het doksaal van het Duinenkerkje was neergezet. Met veel vloerbalken en recuperatiemateriaal uit afgedankte orgels had hij een constructie opgezet achter het orgelbuffet met drie registers (8 v, 4 v & 2 v registers waarvan 8 v en 2 v steeds samen moesten klinken).

De bespeler moest half ineengedoken onder het bouwsel het ding bespelen.

Stefaan DOMBRECHT lichtte daarop de nodige instanties in en bekam de afbraak. Spijtig genoeg bekam de kapelaan van het voorschot (40.000 ₣) slechts de helft terug....

Ter gelegenheid van de Wereldtentoonstelling van 1958 te Brussel brachten een aantal kerkverantwoordelijken een bezoek aan de stand van orgelbouwer STEVENS uit Duffel

die een aantrekkelijk voorstel had, temeer omdat hij alhier weinig bekendheid genoot en trouwens geen instrumenten uit zijn ateliers in de kuststreek had staan. Er werd een aanbesteding gedaan en 3 Vlaamse orgelbouwers boden een offerte aan : Paul ANNEESSENS (Menen), Frans LONCKE (Kortemark) en STEVENS (Duffel).

In een brief van 15 maart 1959 stelde ANNEESSENS voor :

- een volledig mechanisch orgel op basis van een prestant 4-voet (naar het bestaande type orgelkast dus), gedeelde slepen en een aangehaakt pedaal.
- verder 11 spelen met keuze tussen 2 samenstellingen
  - a) met 896 pijpen
  - b) met 944 pijpen
- over de aard der spelen bleef hij zeer algemeen :

prestanten 75 % tin
fluiten 40 % tin
gedekten 25 % tin
tongwerken 50 % tin

Basisprijs: 330.000 F

In zijn brief aan adviseur FRANCOIS van 19 maart 1959 zag LONCKE het zo : een volledig mechanisch orgel met sleepbladen en 1 klavier gebouwd aan de orgelkast. Verder 7 reële spelen alles samen voor 190.700 F. De voorziene samenstelling :

Wilgenpijp 8'
Holpijp 8'
Prestant 4'
Roerfluit 4'
Nazard 2 2/3
Zwegel 2'
Vulwerk 3 k

Zoals gezegd ging de voorkeur uiteindelijk naar orgelbouwer STEVENS, wellicht om de aantrekkelijke prijs en het tweede klavier en pedaal dat tevens voorzien werd (zonder dat ze over eigen spelen beschikten). De huidige beschrijving stemt overeen met het opgemaakt bestek van mei 1959 behalve dat de voorziene wippers vervangen werden door trekkers.

Onderklavier : Prestant 8'
Bourdon 8'
Prestant 4'
Fluit 4'
Nazard 2 2/3
Octaaf 2
Cymbel 3 r

Bovenklavier : Bourdon 8'
Prestant 4'
Fluit 4'
Nazard 2 2/3
Octaaf 2'
Terts 1 3/5
Cymbel 3 r

Pedaal : Bourdon 16'
 Prestant 8'
 Bourdon 8'
 Prestant 4'

Ook hier in feite 7 reële spelen, te weten :

- Bourdon 8'
- Prestant 4'
- Fluit 4'
- Nazard 2 2/3
- Octaaf 2'
- Terts 1 3/5
- Cymbel 3r

De spelen werden in het bestaande meubel ingebouwd op een eikenhouten sleeplade.

Hier een overzicht van de samenstelling der pijpen binnen de orgelkast :

	Hout	Tin 40 %	Tin 75 %
Bourdon 8'	12	44	-
Prestant 4'	-	-	56
Fluit 4'	-	56	-
Nazard	-	56	-
Octaaf 2'	-	-	56
Terts	-	56	-
Cymbel 3r	-	-	168

39 pijpen van de prestant staan in het front, zichtbaar vanuit de kerk.

Achter de speeltafel werden op een aparte windlade nog 12 pijpen toegevoegd om een prestant 8' te bekomen en 12 pijpen voor de uitbreiding van de bourdon 8' tot bourdon 16'.

De speeltafel die oorspronkelijk voorzien was naast het orgelmeubel, moest wegens plaatsgebrek achter de orgelkast worden gebouwd.

Deze speeltafel is voorzien van 2 klavieren waarvan de witte toetsen met ivorine belegd zijn, de zwarte toetsen met ebbehout. Verder aan de voet 3 puffers met rood licht-sigitaal de koppeling van de 2 klavieren, bovenklavier aan pedaal en onderklavier aan pedaal.

Vermelden we verder dat de tractuur volledig electrisch is en dat het orgel in juni 1960 volledig klaar kwam.

Geraamd op 147.000 Fr bedroeg het uiteindelijke totaalbedrag 190.000 Fr.

Tot op heden voldoet het instrument uitstekend en geniet het een regelmatig onderhoud.

Robert HOSTYN

Na een paar steekproeven in de middenstad bleek men ook daar de naam SWIES (meervoud SWIESEN of SWIESELS) te gebruiken voor een rond, gedraaid, gebakje voorzien van een glacélaag. Verder bleken er ook LANGE SWIESEN of SWIESELS te bestaan, een gerold gebakje dat echter langwerpiger van vorm is.

Thuis sloeg ik nog maar even mijn DESNERCK (Oostends Woordenboek) en m'n DE BO (Westvlaams Idioticon) na, maar meer dan de traditionele betekenissen; slungel, zonderling en waterachtige drank, lepelspijs vond ik niet.

Een oorsprongsverklaring kreeg ik echter de volgende zaterdagavond op ons wekelijks cafépraatje. Na een paar vernietigende blikken van mijn, door-en door Oostendse, cafévrienden voor mijn onwetendheid, kreeg ik te horen dat het de Oostendse afkorting is van COUQUE SWISSE.

Toch was daarmee de kous niet af, want bij mijn volgend bezoek en vraag in de bakkerij wees me de bakkerin een klein plakkaatje aan waarop SWISS-KOEK stond. Dat leek me eerder Engels van oorsprong.

J.B. DREESEN

§ § § § §

IN DIT NUMMER

- blz. 3 : G. BILLIET : August Stracké - reis naar Bulgarije (3)
- blz. 8 : J. KLAUSING : de reis naar Amerika
- blz. 11 : N. HOSTYN : Oostende Anno 1815 - Alexander Cavalié Mercer
- blz. 17 : D. FINET : Oostendse muziekmaatschappijen - jeugdfanfare O.L.V.-College
- blz. 20 : J.B. DREESEN : Dicky Verbanck ... zeventig !
- blz. 22 : de zwarte nonnen te Oostende - een historiek deel 7
- blz. 23 : R. HOSTYN : orgels in groot Oostende - O.L.V. Ter Duinen
- blz. 26 : N. HOSTYN : monumenten, beelden en gedenkplaten te Oostende - XXVIII
- blz. 26 : J.B. DREESEN : culinaire folklore - swiesen of swiesels

-----
TEKST OVERNAME STEEDS TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE

Masques scandalisés, 1895

DE PLATE

TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEMKUNDIGE KRING „DE PLATE”.

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de KULTURELE RAAD OOSTENDE
en het WESTVLAAMS VERBOND VAN KRINGEN VOOR HEEMKUNDE

Statuten gepubliceerd in de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en gewijzigd volgens de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 15 mei 1975 nr. 3394 en nr. 3395.

Verantwoordelijke uitgever: A. VAN ISEGHEM
IJzerstraat 1
8400 OOSTENDE

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen.

14 de jaargang, nr. 5 - mei 1985

VOOR DE INHOUDSTAFEL VAN DIT NUMMER, ZIE DE LAATSTE BLADZIJDE

MEI - ACTIVITEITEN

De Oostendse Heemkundige Kring DE PLATE heeft de eer en het genoegen zijn leden en belangstellenden uit te nodigen op twee voordrachten :

1. Een wandelvoordracht in de reeks "Ken uw stad !" :

MONUMENTALE GRAFSTENEN OP HET OUDE KERKHOF

Op zaterdag 11 mei om 14u30 stipt, leidt ons bestuurslid de heer Jean Pierre FALISE, de belangstellenden rond op het oude Kerkhof van Oostende. Deze merkwaardige wandeling zal ons niet alleen langs de monumentale grafstenen voeren maar ons meteen een reeks personen in herinnering brengen die tussen de twee wereldoorlogen het wel en wee en de geschiedenis van onze stad gemaakt hebben. Samenkomst aan de ingang van het kerkhof, Nieuwpoortse Steenweg.

TIP : moest het de dag zelf regenen, of moest het een paar dagen voordien erg geregend hebben, doe dan waterdichte schoenen of laarzen aan a.u.b. Sommige paden van het kerkhof zijn zeer drassig.

2. Een avondvoordracht met dias die doorgaat op :

donderdag 30 mei 1985 om 20u30

in de conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr Colenstraat 6, Oostende

Het onderwerp : ONS VERLEDEN UIT DE LUCHTFOTOGRAFIE

Spreker : de heer Etienne COOLS

De visuele verkenning door middel van luchtfotografie, bij het zoeken naar sporen uit het verleden, is een techniek die sedert de laatste wereldoorlog enorm aan belang gewonnen heeft. Zo kan men b.v. op een luchtfoto van Oostende zeer nauwkeurig de vijfhoekige contouren herkennen van het Sinte-Isabellafort langs de Elisabethlaan, zonder dat er op het terrein zelf iets te herkennen valt. Als men weet dat dit fort uit de jaren vóór het beleg van Oostende (1601-1604) dateert kan men zich een idee vormen van de mogelijkheden van de luchtfotografie.

Over dit onderwerp spreekt ons vanavond de heer Etienne COOLS. Als ondervoorzitter van de Vereniging voor Oudheidkundig Bodemonderzoek in West-Vlaanderen is hij ten eerste begaan met het archeologisch onderzoek in onze provincie. Momenteel wordt door deze vereniging werk geleverd op een site in KOOIGEM (Ijzertijdperk tot Laat-Romeins) en op een andere site in KERKHOVE (Romeins en Merovingisch). De heer COOLS brengt ons buiten zijn algemene voorbeelden van de luchtfotografie een reeks luchtfotos van het strand te Raversijde.

Zoals altijd is de toegang vrij en kosteloos, ook voor niet-leden. Men zegge het voort.

J.B. DREESEN

JUNI-ACTIVITEIT

Studiereis : OP MUSEUMTOER IN HET HART VAN WEST-VLAANDEREN

De Oostendse Heemkundige Kring DE PLATE heeft de eer en het genoegen zijn leden en belangstellenden uit te nodigen tot onze jaarlijkse studiereis die dit jaar plaats heeft op :

zondag 16 juni '85 met vertrek om 09u00 stipt

Het ligt in onze bedoeling u te laten kennis maken met de centrale as van West-Vlaanderen aan interessants te bieden heeft.

Wij starten om 09u00 stipt voor het lokaal van de V.V.F. Oostende in de Dr Colenstraat. Na een vlugge rit doorheen het Houtland, het Roeselaarse, en het Isegemse wordt het NATIONAAL VLASMUSEUM in Kortrijk onze eerste stop. Dit klein, maar uiterst belangrijk, museum geeft ons op een ongeëvenaarde wijze de eeuwenoude nijverheidstak van het Kortrijkse weer. In de daarbij horende boerenwoning is een oude vlassersherberg "DE VLASBLOMME" ingericht. Men kan er in een gezellige sfeer een lekkere pater nuttigen. We gaan terug de baan op naar Roeselare waar we stoppen voor een kort bezoek aan de Sint-Michielskerk. Deze kerk bezit een van de merkwaardigste preekstoelen uit de provincie West-Vlaanderen. Voor ons middagmaal komen we in de onmiddellijke omgeving terecht namelijk in het Gasthof Sint-Michiels. Daar serveert men ons :

tomatenroomsoep
varkensgebraad met groenten
dessert
koffie

en een consummatie voor de democratische prijs van 410 Fr, B.T.W. en dienst inbegrepen. Ter plaatse en eigenhandig te vereffenen.

Na het eten trekken we door naar Torhout voor een kort bezoek aan het Museum voor Torhouts Aardewerk.

Hierna zetten we door voor een bezoek aan het Kasteelmuseum WYNENDALE.

Deze rijkge vulde dag besluiten we na een glasje en een plasje in de onmiddellijke buurt van het kasteel en een vlotte terugkeer naar Oostende, waar we traditiegetrouw voor het avondeten toekomen.

De inschrijvingen gebeuren door storting van 325 Fr per per-
soon op de postrekening 000-0507753-55

Jan Dreesen
Rode Kruisstraat 4
8400 Oostende

Met de vermelding : "WENS OF WENS NIET DEEL TEN NEMEN AAN
HET MIDDAGMAAL".

In deze prijs is inbegrepen : de busreis alsook de museumen-
trees in groepsverband te Kortrijk, Roeselare, Torhout en
Wynendale.

De inschrijvingen worden afgesloten op 1 juni '85. Het aantal
deelnemers is beperkt tot 54. Elke deelnemer wordt in het
bezit gesteld van een geschreven tekst van de reis.

J.B. DREESEN

--*-*-*-*

VRAAG

In een kleine "Almanach pour 1914 : Ostende" wordt er naast
de getijen en de brandmelders ook nog een zonderling lijstje
gepubliceerd met de "Geboortedagen van de volgende leden
in de Senaat die zullen gevierd worden binst het jaar".

Dit lijstje omvat 15 lapnamen, nl. Kosje, Jean Bart, Solo
Slim, Poids lourd, De Porre, De Snuisteraar, De Vrijvrouwe,
De Globe Trotter, De Klarinette, De Boschwachter, De Gaaibol-
der, Den Ijsbeer, De Procureur, Den Engelschman en Guillaume
Tell.

Weet soms een van onze leden wat die Senaat was ? Kon dit
geen herbergmaatschappij of een feestcomité van een nering-
doenersbond zijn ? Persoonlijk heb ik daar niets kunnen
over vinden.

O. VILAIN

--*-*-*-*

HET ORGELMUSEUM VAN KOKSIJDE

We vernemen dat het Orgelmuseum van Koksijde, dat veel van
onze leden kennen, en destijds bezochten, aangekocht werd
door de Internationale Boekhandel uit Oostende.

Spijtig genoeg werd het orgelmuseum niet naar Oostende over-
gebracht, maar naar Brugge.

Anderzijds zijn we toch tevreden dat het orgelmuseum in
de provincie West-Vlaanderen gebleven is.

Het nieuw adres is 't Zand (Vrijdagmarkt 11). De toegang
gebeurt evenwel langs het Beursplein 3.

O. VILAIN

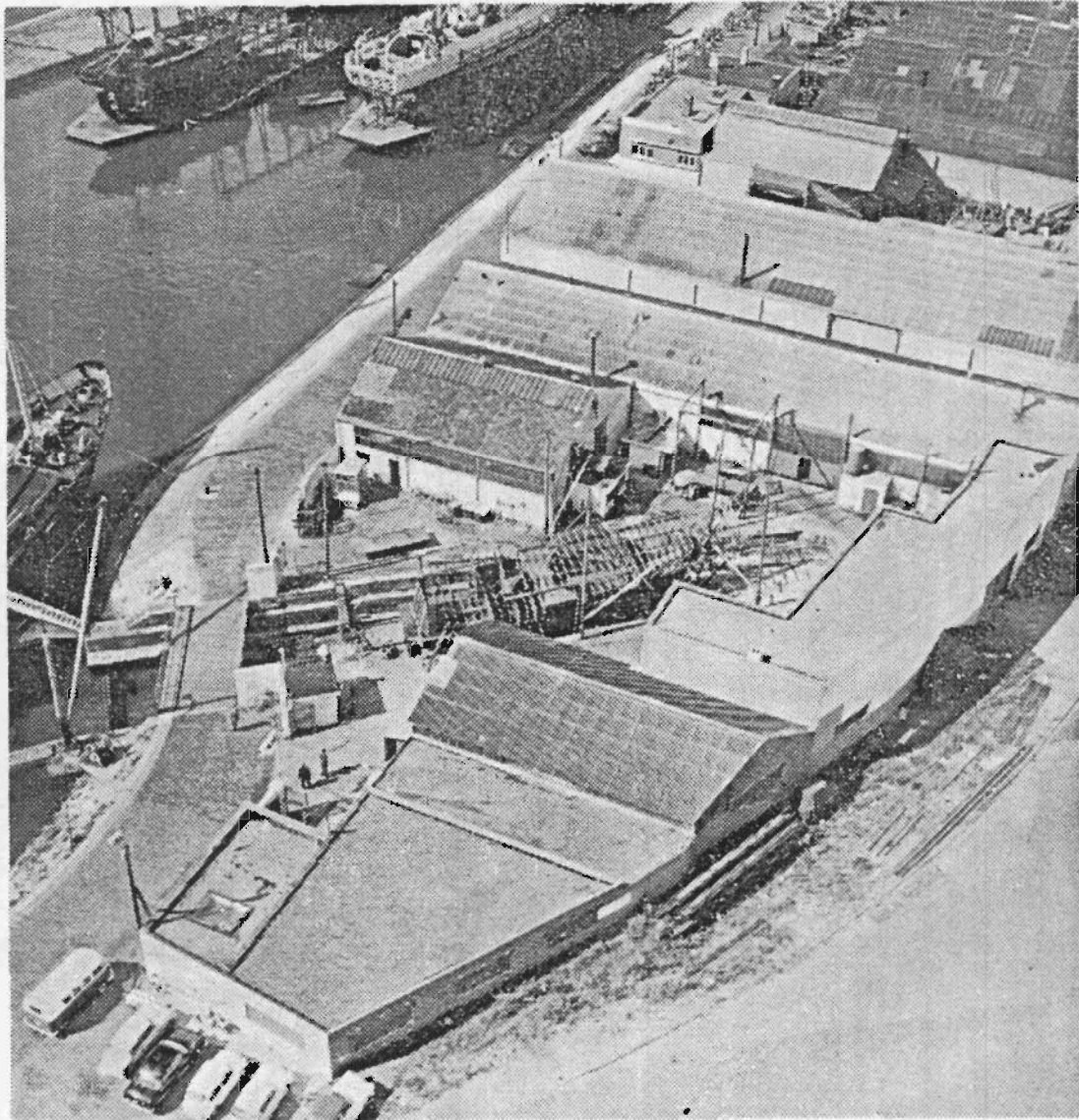
ANTIkwARIAATSPRIJS

Op een openbare verkoop, welke op 9 maart te Brussel doorging,
werd een exemplaar van "Monuments et rues d'Ostende, dessinés
d'après nature et lithographiés par STROOBANT, accompagnés
d'une description historique par J.B. LAUWERS" (uitgave :
Ostende : Buffa et Elleboudt, 1847) geveild voor de som
van 16.000 Fr. Met de 21 % kosten komt dit op meer dan 19.000 Fr.

O. VILAIN

DE SCHEEPSWERF SEGHERS

Amedée Seghers werd geboren in 1883. Hij leerde het beroep van scheepsbouwer op de scheepswerf Roeyers te Antwerpen. In 1919, op 36-jarige leeftijd, kwam hij met zijn vrouw en twee zonen, Charles en Victor, zich te Oostende vestigen in het oude atelier Leria, op de oude Vuurtorenwijk, in de volksmond "Negerdorp" genoemd. Daar werden open garnaalboten van ongeveer 10 m lengte gebouwd. In de periode 1919-1922 werden er een vijftiental bootjes gebouwd, waarvan de laatste half open waren. Er werkten toen ca. 25 arbeiders bij Seghers. In 1922 werd A. Seghers deelgenoot met Beliard, en ze stichtten samen een scheepswerf aan het Zwaaidok in de werkplaats Smits, naast Crabeels.

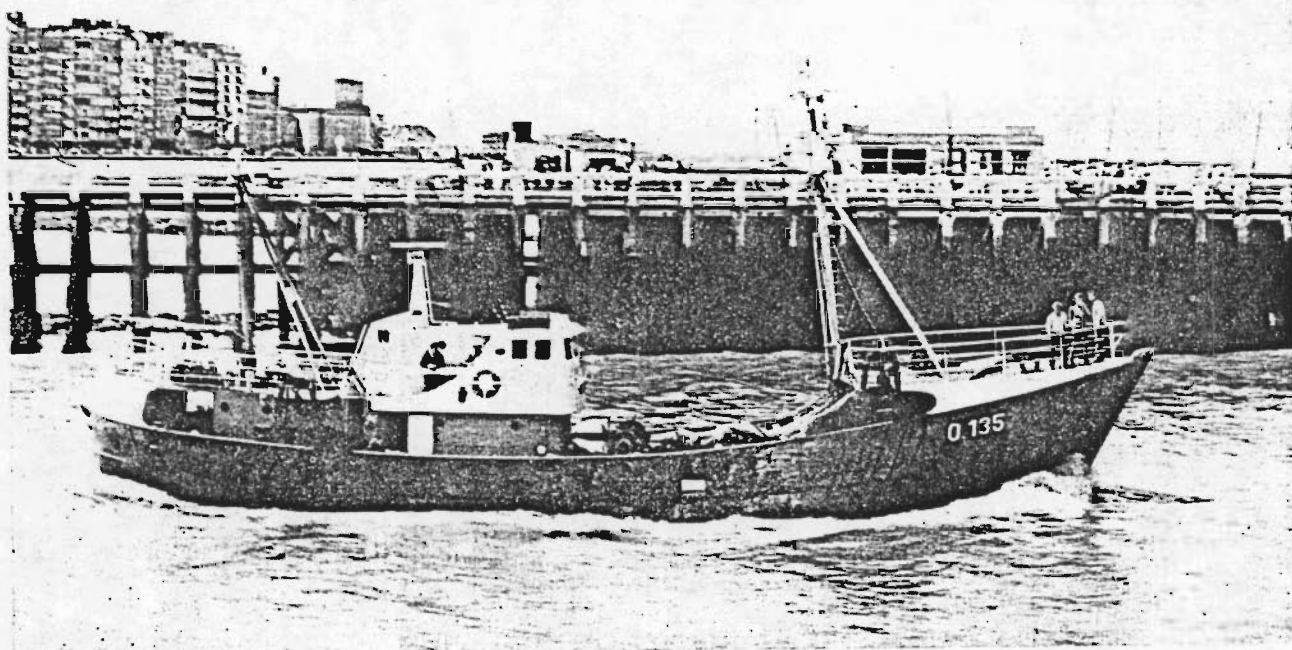

*Zicht op de werf Seghers. Een stalen vaartuig is in opbouw.
Bovenaan een gedeelte van de slipways. Foto genomen vanuit de vuurtoren. (cliché Seghers)*

Smits was een baggerfirma, en bezat een droogdok. Er was evenwel geen helling, en die werd dan ook gegraven. De werf Beliard-Murdoch is trouwens nog steeds op dezelfde plaats gelegen. Daar is Amedée begonnen met de constructie van stalen schepen. De werf kreeg toen vlug 300 personeelsleden. In de periode van 1922 tot 1934 werden er een dertigtal trawlers gebouwd voor Oostendse en Franse havens ;

ze hadden een lengte van 20 tot 28 m. Er werd ook een kust-
vaartuig van 295 ton, de "Thea" voor een Nederlandse rederij
gebouwd. In het jaar 1934 heeft A. Seghers de werf Beliard
verlaten om zich te vestigen aan de Slipwaykaai van de
nieuwe in datzelfde jaar ingehuldigde vissershaven, waar
de werf nu nog gevestigd is. In 1934 reeds begon A. Seghers,
met een vijftiental mensen, stalen vaartuigen te bouwen.
Na een bevoorradingsvaartuig voor mazout, voor Purffina,
in 1935, kwam het eerste vissersvaartuig klaar in 1936 :
het was de O.350 (na de oorlog O.66) "Roi Leopold", een
vaartuig met een lengte over alles van 27,4 m, 94,7 B.T.,
voor rekening van Albert Deroo, stuurman-reder. In 1937,
toen het derde vaartuig, de "Pierre Pocholle", een trawler
met een lengte van 35,24 m, voor een rederij uit Dieppe,
klaar gekomen was, overleed A. Seghers, op 31 december.
De werf werd verder geleid door de zonen Charles en Victor,
die zijn diploma van scheepsbouwkundig ingenieur in 1929
behaald had.

Tijdens de vooroorlogse periode bloeide de werf, en er
kwamen al spoedig 60 arbeiders. Er werden vele herstellingen
en veranderingen uitgevoerd aan tal van vissersvaartuigen.
De werf had niet alleen klanten in Oostende, maar ook in
de Franse havens Boulogne, Dieppe, La Rochelle en Lorient.
In 1938 werd een kontrakt getekend om een trawler te bouwen
voor een reder te Dieppe : toen de oorlog in 1940 uitbrak,
stond dit schip in zijn spanten op de helling. Oostende
werd gebombardeerd, en ook de werf bleef niet gespaard:
de spanten en schotten van het op de helling staand schip
lagen verspreid over een afstand van 300 m ! De trawler
werd nooit geleverd.

*Een prachtig exemplaar van de werf Seghers : de middenslagtreiler O.135 „Maria Duyne”,
1970, rederij VERBOS.*

Gedurende de oorlog werkten op de werf Seghers ca. 100 personen onder bezetting, en inzonderheid om het onderhoud te verrichten aan Duitse mijnenvegers. In de volksmond had de werf de naam "Tommy-werf", dit omdat men er de radio van de Engelsen kon beluisteren, en zelfs de Duitse soldaten luisterden mee ! Dit had tot gevolg dat de werf op het einde van de oorlog volledig door de Duitsers vernield werd. De werf werd wederopgebouwd in 1946. De vroegere activiteiten werden stilaan hervat. In de beginne was er nochtans weinig werk, en omdat de helling nog niet hersteld was, werden er twee oude stoomtrawlers in Engeland aangekocht, de 0.335 "Charvic" en de 0.336 "Yarmouth", die omgebouwd werden tot moderne Dieseltrawlers voor de eigen rederij (1). In 1954 dacht men opnieuw aan nieuwbouw. Het eerste naoorlogse vissersvaartuig was voor Zeebrugge : de Z.561 "Heideroosje", 17,4 m lengte, 34,56 B.T., kustvaartuig voor rekening van H. Demacker in 1955 van stapel gelopen. Nadat er bokken op geplaatst werden (2), is het schip vergaan, waarbij twee mensen het leven lieten : dit gebeurde op 18 augustus 1966.

Bij gebrek aan werk voor klanten en om de werf in bedrijvigheid te houden, werd in 1960 een vaartuig voor de eigen rederij gebouwd : de 0.333 "Johnny", een trawler van 38,75 m lengte en 209,07 B.T. De 0.333 heeft vijf jaren gevaren op Oostende, en is dan verhuurd geworden aan een rederij in Zaïre. Het schip is in 1974 teruggekeerd te Oostende, en wordt in gereedheid gebracht. In 1962 werd een tweede trawler voor eigen rekening gebouwd, de 0.334 "Anita" (3). Deze twee schepen mochten beschouwd worden als de modernste van de Belgische vloot. Nadat er in 1962 andermaal een bevoorradingsschip, ditmaal voor ESSO, van stapel liep, begon de periode van zeer bloeiende activiteit, dit door de vernieuwing van de Belgische vissersvloot, en in het bijzonder van middenslagvaartuigen. Op de Bouwlijst van Trawlers kan men aflezen welke vissersvaartuigen nadien van stapel liepen. In 1963 leed de werf een groot verlies door het afsterven, na een langdurige ziekte, van Victor Seghers. De oudste zoon van Victor, Jacques, had inmiddels de leiding van de werf overgenomen. Zijn jongste broer hield zich bezig met de rederij. In 1965 werd een oude droom van de werf verwezenlijkt door een hektrawler of "gatvisser" te bouwen : de 0.164 "Victor Seghers" voor de rederij Polaris, waarin de familie Seghers deelgenoot was. Dit vaartuig vist nog steeds met sukses in de Zaïrese wateren. In 1967 bouwde men de 0.182 "Caesar" voor reder Van Lul, een schip van 30 m lengte; dit vaartuig werd in 1969 verlengd door een stuk van 5 m middenin te plaatsen. Dit werkje gebeurde op de hellingen van Hemiksem met arbeiders van de werf Seghers.

In 1967 werd ook de 0.274 "Lucali" gebouwd voor Lebluy-Vanneuville, die al sedert 1964 de 0.114 "Normauwil" bezaten: beide vaartuigen hadden dezelfde afmetingen, het laatstgenoemde echter betere vormen en grotere diepgang. Ook Marcel Vercoutter uit Nieuwpoort kwam een tweede trawler bestellen in 1968 : de N.719 "Marlu". In 1969 werden de 0.206 en de N.736 gebouwd. In 1970 werd het laatste middenslagtype gebouwd, de 0.135 "Maria Duyne".

Bijna de gehele Oostendse middenslagvloot was vernieuwd, en bij gebrek aan andere nieuwbouw, kwam er in 1970 een garnaalvaartuigje van stapel : de O.211 "Harry Marina", met een lengte van 14,6 m en 27,73 B.T. Zo'n vaartuigje blijft één nacht op zee, en de reder verkoopt zelf zijn vangst op de "Trap" aan de Oostendse visserskaai. Om de werf te laten voortbestaan, en de 60 personeelsleden te kunnen behouden, moest er dringend naar nieuwbouw uitgekeken worden : er werd werk gezocht voor de buurlanden. Dit leverde op dat een Engelse sleepbotenrederij al haar sleepboten laat herstellen en opliggen bij de Scheepswerf Seghers. In Nederland werd een nog beter kontrakt aangegaan, dit voor de nieuwbouw van kotters, wat met zich meebracht dat in 1972 voor het eerst in de geschiedenis een Belgische werf een vissersvaartuig voor Nederland bouwde. Voor de werf dit vaartuig kon bouwen, was ze verplicht de helling te doen verbreden : totnogtoe was de maximum-breedte van de gebouwde schepen 6,65 m geweest. De firma Soetaert uit Westende verbreedde de helling tot 10 m. Tevens werd een portaalkraan geplaatst over de helling van 8 ton draagkracht. Ook werd op het einde van de helling een nieuwe wegneembare brug geplaatst die een gewicht kan dragen van 20 ton. Deze brug is noodzakelijk voor het verkeer op de Slipwaykaai, en ook om de secties te kunnen aanbrengen vanuit de werkplaatsen, die dan door de portaalkraan op hun plaats op de helling worden gebracht. Tijdens de veranderingswerken werd het eerste schip voor Nederland gebouwd. Het werd een volledig afgewerkte casco voor een kotter met een lengte van 33 m en 206,43 B.T., waarin een motor moest komen van 1.015 P.K. Het vaartuig werd de KW.34 "Rose Marie". Het werd speciaal voor de bokkenvisserij ontworpen, met een grote stabiliteit dus. Na de bouw op de werf werd het casco dan naar Nederland gesleept, waar het volledig werd afgewerkt in een machinefabriek te Katwijk aan Zee. Na dit eerste vaartuig - een volledig succes - volgden er nog meer.

G. CASIER

- (1) De rederij Seghers, met rood-witte kleuren, had bepaalde periodes een tiental vaartuigen.
- (2) Het slank vaartuigje verloor door de bokken zijn stabiliteit, en men vertelt dat men tijdens de proefvaart zijn handen over de reling in het zeewater kon wassen.
- (3) Dit schip werd uitgerust met vier motoren G.M. op één reductiekast, wat naderhand geen succes bleek te zijn.

CHANTIERS & ARMEMENT
SEGHERS

BOUWLIJST TRAWLERS

SLIPWAYKAAI 4
8400 OOSTENDE

Elgenaer	Naam	Bouwjaar	Cons. nr.	Schip nr.	Afmetingen					Tonnemaat		Inhouden			Merk	Motor			Keerkoppeling			
					L.O.A.	L.L.L.	BR.SP.	Holte	Diepg.	BR.T.	NET.T.	Brand.	Water	Olle		Visr.	Type	P.K.	Ornw.	Merk	Type	Red.
Red. Seghers	Johnny	1960	C-32	O.333	38,75	33,5	6,65	4,2	3,2	209,07	84,56	64.000	7.000	900	165	MWM	TRH-348S	640	300	LOHM-STOLT	KBW400	
Red. Seghers	Anita	1962	C-33	O.334	38,75	33,5	6,65	4,2	3,2	209,07	85,24	80.000	7.000	1.200	165	ABC	6MDXC	600	300	BREVO	4516DRF	2 /1
Verleene Engel en Lucien	Koningin der Engelen	1963	C-35	O.369	27	23	6,25	3,2	2,6	96,37	41,06	23.000	3.000	500	70	BOLNES	5L	250	430	BREVO	3513ER	2 /1
Cattoor H. - Waeghe	Judith	1963	C-36	Z.431	28	24	6,25	3,2	2,6	102,68	38,72	25.000	3.000	600	70	INDUSTRIE	6D6	330	500	BREVO	3513ER	2 /1
Vercoutter Marcel - Bogaert	André-Jeannine	1963	C-37	N.720	22	18	6	3	2,2	63,96	19,33	12.000	2.000	600	40	BOLNES	4L	200	430	BREVO	510DR	2 /1
Lebluy G. - Vanneuville R.	Normauwil	1964	C-38	O.114	28	24	6,25	3,2	2,6	101,91	37,95	25.000	3.000	600	70	ABC	6MDX	375	600	BREVO	3513EDR	2 /1
Red. Polaris	Victor Seghers	1965	C-39	O.164	28	24	6,6	3,7	2,9	162,43	84,97	47.000	7.000	500	85	ABC	6MDX	375	600	BREVO	3513ERAX	2,5/1
Decreton - Calcoen	Johan	1965	C-41	N.738	22	18	5,8	3,1	2,4	67,36	19,84	12.000	2.000	600	40	BOLNES	4L	200	430	BREVO	510DR	2 /1
Red. Vigo	Peter - Luc	1966	C-43	O.232	28	24	6,25	3,2	2,6	105,75	37,95	25.000	3.000	600	70	ABC	6MDX	375	600	BREVO	3513ER	2 /1
Van Lul - Vanderhaeghen	Caesar	1967	C-44	O.182	35	30,5	6,25	3,4	2,7	155,74	68,67	42.900	4.500	2.000	160	MWM	TBD440 6	810	900	REINTJES	WGV360	3 /1
Lebluy G. - Vanneuville R.	Lucali	1967	C-45	O.274	28	24	6,25	3,4	3	121,25	46,53	32.000	3.500	600	80	ABC	6MDX	375	600	BREVO	3513EVR	3 /1
Vercoutter Marcel - Bogaert	Marlu	1968	C-46	N.719	25	21	6,2	3,8	2,9	86,59	30,2	25.000	3.000	600	65	BOLNES	6L	300	430	BREVO	514DR	2 /1
Cogge Christiaen	Marie - Paul	1968	C-47	O.243	28	24	6,25	3,2	2,7	102,34	30,72	27.000	3.500	600	70	ABC	6MDX	425	700	BREVO	3513ERV	2,5/1
Deckmyn - Cloet	Krisjean - Henson	1969	C-48	O.206	28	24	6,25	3,2	2,7	101,02	30,72	27.000	3.500	600	70	ABC	6MDX	375	600	BREVO	3513ERV	2,5/1
Vermander - Van Acker	Lucky	1969	C-49	N.736	22	18	5,8	3,1	2,4	69,29	19,84	12.000	2.000	600	40	ABC	3MDXS	300	700	BREVO	3510ER	2,5/1
P.V.B.A. Verbos	Maria - Duyné	1970	C-50	O.135	28	24	6,25	3,2	2,7	100,42	30,71	27.000	3.500	600	70	ABC	6MDX	375	600	BREVO	3513ERV	2,5/1
Red. Harry - Marina	Harry - Marina	1970	C-51	O.211	14,6	11,74	4,2	2,3	1,7	27,73	8,57	3.240	380	—	21	GM	6-71	145	1.800	TWIN-DISC	MG508 2	4,5/1
N. Van Duyn	Rose - Marie	1971	C-52	KW.34	33	29	7,5	4,1	3,15	206,43	74,62	66.000	18.500	2.000	135	STORK WERKSPoor	FBHD	1.015	750	KUYPERS	561745	4,5/1
H. Van Duyn	Pelikaan	1972	C-53	KW.88	33	29	7,5	4,1	3,2	207,00	75,25	58.000	18.500	1.500	135	STORK WERKSPoor	FBHD	1.015	750	KUYPERS	561745	4,5/1
Van Den Plas	Hans	1973	C-54	KW.189	33	29	7,5	4,1	3,25	207,74	74,65	57.000	18.500	1.500	135	STORK WERKSPoor	FBHD	1.230	800	BREVO	8516DRX	4,5/1
J. Van Duyn	Jacob - Marry	1974	C-55	KW.117	35,3	30,8	7,5	4,1	3,25	226,77	83,29	82.000	25.000	1.500	135	STORK WERKSPoor	FBHD	1.310	850	KUYPERS	561745	4,5/1
M. Van Duyn	Maarten	1974	C-56	KW.105	35,3	30,8	7,5	4,1	3,25			82.000	24.000	1.500	150	DEUTZ	SBV6M545	1.320	500	KUYPERS	561745	2,6/1

CONSCIENCESCHOOL - Mei 1940

Alle oudere Oostendenaars herinneren zich nog levendig de verschrikkelijke laatste meidagen van 1940, toen de aanhoudende bombardementen in het stadscentrum enorme verwoestingen aanrichtten. Minder is geweten over het tragisch gebeuren, dat zich op maandagvoormiddag 27 mei - de laatste dagen voor de kapitulatie van het Belgisch leger - in en rond de Conscienceschool afspeelde.

Op dat moment waren in de school, naar het schijnt een paar honderd jonge mannen ingekwartierd, die in het vooruitzicht van latere inlijving in het leger zich naar bepaalde verzamelpunten (de z.g. C.R.A.B.'s of Centre de Recrutement de l'Armee Belge) moesten begeven.

Korte tijd nadat in de omgeving door soldaten op laag overvliegende Duitse toestellen zou zijn geschoten, werd de school gebombardeerd en bestookt, waarbij een waar bloedbad werd aangericht. Hoeveel doden en gekwetsten hier zijn gevallen, schijnt niet juist bekend te zijn. Er is spraak van een 40-tal doden, waarvan vele onherkenbaar verminkt, zodat er slechts 11 konden worden geïdentificeerd.

Veel van de jongens zijn in paniek, al of niet gewond, in alle richtingen weggevlucht. Eén ervan kwam aldus terecht op de koer van mijn ouderlijk huis, in de Gelijkheidstraat 110. De voordeur was open gebleven toen we bij de aanvang van het bombardement in de kelder waren gevlucht. Mijn vader, politieagent, die liever dan in de kelder te schuilen, steeds in de hof plat op de grond lag, vond de jongen half versuft en hevig bloedend, gekwetst door een bombscherf in de hals. Hij werd in de mate van het mogelijke verzorgd en verbonden, en daarna door mijn tante die uit Schaarbeek naar hier was gevlucht, God weet hoe, naar het hospitaal gebracht.

Deze gebeurtenis heeft op mij, toen 10 jarige, een onuitwisbare indruk nagelaten. Ik vraag me, zoveel jaren later, nog steeds af, of die jongen het heeft overleefd, of wat van hem geworden is. Ik geloof niet dat mijn ouders die respectievelijk in 1946 en 1950 overleden, ooit zijn naam gekend hebben, evenmin als mijn andere familieleden. Wellicht werd daar in die beroerde omstandigheden ook niet naar gevraagd !

Misschien kan één of ander lezer meer inlichtingen betreffende dit tragisch gebeuren verschaffen waardoor gebeurlijk enig spoor kan gevonden worden.

Gerard VANDAMME

- Ref.: - Oorlogsdagboek "De Plate" 11e jaargang nr. 5/8, mei-augustus 1982, blz. 82/96.
- J.B. Dreesen en G. Vandamme : "Geschiedenis van een Parochie te Oostende", Sinte-Godelieveparochie, blz. 82-83.
- O. Vilain : "Drie vergeten feiten" in "Langs 't hard zand", Oostende, 1973.

DE IBISBRUG

overgenomen uit : ROEPSTEEN, tweemaandelijks tijdschrift van TER CUERE, nr XCIII Nieuwjaarsmaand 1985

Op 16-17 oktober 1984 werd de Baileybrug, die de Ibisbrug uitmaakte, vervangen door een geprefabriceerd voorgespannen betonnen brugelement. Het element werd op de oosteroever van het kanaal Oostende-Brugge, ter hoogte van de Ibischool, vervaardigd door de bouwonderneming Van Huele (Oostende).

Door middel van een reuze kraan van de n.v. Sarens (Steenhuffel) werd het brugelement op de twee landhoofden geplaatst. Landhoofden die vooraf door Van Huele gebouwd werden op beide oevers van de Noordede, even stroomopwaarts van de Baileybrug.

Na het plaatsen van de betonnen brug werd kwasi onmiddellijk de Baileybrug gedemonteerd.

De Baileybrug werd over de Noordede geworpen door de Genie van het Belgisch leger omstreeks 1953, ter vervanging van een gammele houten brugje. (Zie ook Ter Cuere Jaarboek 1984 - "De oeververbindingen te Bredene, door George Desopper).

Naar aanleiding van het ingebruikstellen van de nieuwe brug laten we hier een gelegenheidsgedicht van de hand van ons erelid Raoul EECKHOUT verschijnen.

Fernand GEVAERT

HET NIEUW IBISBRUGJE

Tweede nieuwjaarsdag
Geen mens die het zag
22 uur was de tijd
'k heb het nieuw Ibisbrugje ingewijd.
Zo gans op mijn eentje
Maar ja, 'k was altijd een buitenbeentje
Men had een verse looper geleid
Van sneeuw, een maagdelijk blank tapijt
Waar in ik heel attent
Mijn voetsporen heb geprent.
Lichtjes weerkaatsten in de kreek
En 'k hield een ingetogen preek
Zo voor de vuist en zonder boekje
Over dit mooie "Sassche" hoekje.
Niemand heeft geapplaudisseerd.
'k ben naar huis teruggekeerd
Met trage, gemeten passen
Tussen de vlokken, voorbij de sassen
En in de sneeuw achter mij
Zag ik mijn sporen in dubbele rij.

Niet enkel belangrijk de weg die men gaat,
Maar ook het spoor dat men achterlaat
Want ieder spoor, om het even
Is een teken van leven.

2/1/1985

R.E.

(met toestemming van de dichter)

STRANDFOLKLORE: STRANDSPELEN IN DE DERTIGER JAREN

Zijn reist naar Bulgarije in 1906 (4)

Le Carillon, 29-30 december 1906

Na dat bezoek nam ik afscheid van de kasteelvoogd, de heer Zwetho-Stamenof, en van de tuinchef, de heer J. Moriset, met de belofte de volgende dag terug te keren om mijn leerrijk bezoek voort te zetten.

Tegen één uur bracht het rijtuig ons terug naar Varna. Onderweg zagen we een tiental arbeiders die met restauratiewerken bezig waren. Ze werden bewaakt door vier soldaten. Ik hoorde dat ze tot dwangarbeid veroordeeld waren : twee jaar goed gedrag tellen voor drie jaar straf.

Tijdens mijn afwezigheid was mij, met toestemming van de stadsprefect van Varna, een mandje vis gebracht. Het waren uitgezochte specimens die voor het diner en het souper bereid werden. De vis was zo goed als die van bij ons maar de bereiding niet veel zaaks. Alles werd nl. op dezelfde manier gebakken en opgediend zodat de smaak bijna altijd eender was.

Na het diner trokken we naar de haven in gezelschap van de heer Ivranof, havenchef en van inspecteur-generaal Satirof. We gingen aan boord van een kleine stoomboot van de marine, bemand door militairen. In een andere sloep volgden de duikers met materiaal en de nodige manschappen.

De diepte werd gepeild en een twaalftal duikproeven gedaan. Overal vonden ze oesters en mosselen, zelfs op een diepte van 14 m. Op sommige plaatsen was het plukken moeilijk wegens de rotsachtige bodem. De namiddag verliep heel interessant en we waren bijzonder tevreden over het resultaat van deze eerste exploratie van de Zwarte Zee.

De maandag had ik hetzelfde programma als de dag voordien. Om halfacht 's morgens kwam het rijtuig van het kasteel ons halen om de rest van het park te bezoeken : de elektrische installaties van heel het domein en tenslotte de stokerij en de wijnkelders van de prins.

Het bezoek van die modelinrichtingen deed mij oprecht genoeg. Dat alles herinnerde aan mijn jeugd toen ik zelf de wijnoogst leidde. Want ik heb het druivenplukken geleerd en het persen en het verzorgen van de wijn tot het tijdstip van de verkoop.

(N.B. Met vertedering en ook met fierheid herinnert A. Stracké, in zijn autobiografie, aan die leertijd in Mainz toen hij, 14 jaar oud, als knechtje werd aangenomen in het Gasthof Rheinlust en er kind van den huize werd (cf. mijn eerste bijdrage over A. Stracké, De Plate, 11e jg. januari 1982).

Ik heb die reusachtige vaten bewonderd, ieder van zo'n 6.000 liter. De duigen, wel 7 cm dik, worden afzonderlijk uit Hongarije opgestuurd en hier ter plaatse ineengezet. De jaarlijkse wijnoogst in Euxinograd bedraagt

bij de 900.000 liter waarvan 800.000 afkomstig zijn uit de velden van de prins. De wijn is heel lekker en smaakt naar Chablis. De witte is zoeter dan de rode.

Na het bezoek van het kasteel heb ik de prachtige serres doorlopen die getuigen van de fijnzinnigheid van de prins. Deze wordt bijgestaan door de tuinchef en zijn werklieden. Ik heb ze dan ook gefeliciteerd om de mooie resultaten die ze op zo'n korte tijd behaald hebben. Want alle aanplantingen zijn pas aangelegd, bovendien is het klimaat niet gunstig. Hier kennen ze maar twee seizoenen : de winter die heel koud is en de zomer met een hitte van 40 à 70° Réaumur. (N.B. Zoals gezegd heerst in dat deel van Bulgarije inderdaad een continentaal klimaat. Maar 40 à 70° Réaumur, d.w.z. meer dan 50° Celsius lijkt me sterk overdreven. In ernstige naslagwerken vind je voor Varna, in juli, gemiddeld minder dan 25° C).

Vooraleer ik Euxinograd verliet overhandigde de heer Moriset mij een collectie korrels en zaden om ze te proberen bij mij, in het museum. (N.B. nl. in de serres van zijn museum en park in de duinen in Mariakerke). Hij hoopt dat de resultaten zo goed zullen zijn aan de Noordzee als aan de Zwarte Zee. Ik nam afscheid van die heren, bedankte ze van harte en werd teruggeleid naar mijn hotel in Varna. (N.B. Wat Euxinograd betreft, het werd door de Bulgaarse regering bewaard en volledig gerestoureerd. Nu is het de zomerresidentie van het staatshoofd Todor Zsjifkof. Het is ook de naam van een uitstekende witte wijn uit de streek).

Na het diner deden we dezelfde proeven als de vorige dag. De uitslag was even bevredigend en tegen 17 u was mijn opdracht vervuld. Mij restte nu nog de stad en de haven van Varna te bezoeken.

Varna, hoofdplaats van een arrondissement, telt 34.000 inwoners waaronder ca 4.000 Turken, 6.000 à 7.000 Grieken en evenveel Armeniërs. Er is een prefect, een Griekse en Armeense metropoliet. (N.B. Van 1949 tot 1956 heette de stad : Stalin - in 1963 waren er 170.000 inwoners).

Varna is de thuishaven van de Bulgaarse oorlogsvloot met haar staf en 2.000 marinesoldaten. Daar resideert ook de staf van een andere militaire brigade. Het is de belangrijkste haven van Bulgarije, zeer bekend voor de export van landbouwprodukten. Jaarlijks voert Bulgarije meer dan 1 miljoen ton graan uit.

De haven, 1.200 m lang, is uitstekend toegereust en bij alle getijden toegankelijk want het maximum verschil tussen ebbe en vloed bedraagt, volgens de wind, slechts 30 à 60 cm. De gemiddelde diepte van de haven is 24 m. Op het ogenblik van mijn bezoek waren er 7 schepen, waarvan 3 uit Antwerpen, aan het laden.

Alle landen hebben hier een consulaat. De stad heeft ook een nationale bank, 8 kerken, 18 moskeeën, een grote synagoog, een staatsatheneum voor jongens en een voor meisjes, een grote katoenspinnerij (prins Boris genaamd) en talrijke mooie gebouwen.

Varna is ook een badstad, tamelijk druk bezocht door Bulgaren en vreemde gasten. Het strand bestaat uit heel fijn zand en heeft een grote toekomst voor zich. In de nabijheid van de baden, in de richting van Euxinograd, ligt een prachtig park aan de boord van de zee.

Zoals ik al zei heeft Varna, als badstad, een beloftevolle toekomst. Die kan briljant worden op voorwaarde dat de hotelnijverheid een heel andere weg opgaat. In dat opzicht is er nog veel te doen. Jonge hoteliers zouden zich hier, met relatief beperkte kapitalen, een verzekerd en schitterend bestaan kunnen opbouwen. Daartoe echter is het nodig dat ze mannen van het vak zijn met grondige kennis van hotel, restaurant, keuken en wijnkelder.

Op dit ogenblik legt Varna een waterleiding en een rioolnet aan. Het probleem van de elektrische verlichting ligt ter studie. Tot hiertoe wordt de stad verlicht met petroleum. In het hotel waar ik afgestapt ben, gebruiken ze Edison-lampen die een behoorlijke en betrekkelijk goedkoop licht geven.

Na mijn wandeling nam ik afscheid van de prefect en van alle heren die mijn verblijf in Varna zo aangenaam hebben gemaakt. Ik blijf ze daarvoor bijzonder dankbaar. Daarna keerde ik terug naar het hotel om mijn koffers te pakken omdat ik 's morgens om 6 u vertrok naar Boergas.

In gezelschap van inspecteur-generaal Satirof en van de heer Bogdan Morlof, ingenieur van de havens van Varna en Boergas, gingen we tegen 7 u aan boord van een klein schip bevracht met diverse koopwaren. We waren met 'n 15-tal passagiers in 1e klas waaronder de heer J.A. Lazarof, secretaris van de handelskamer van Boergas. In 2e en 3e klas zaten er nog een 50-tal reizigers. De hemel was bewolkt, het was fris en vochtig maar de zee lag heel kalm.

Het was een heel aangename reis. (N.B. Boergas ligt ca. 90 km ten zuiden van Varna). Het schip volgde voortdurend de kust die zeer schilderachtig is en vol afwisseling wegens het hoogteverschil der bergen, wegens de baaien en de mondingen der rivieren. We ankerden op de rede van Emine Boerva (N.B. : op ca. 50 km van Varna) en vervolgden dan onze koers naar Boergas waar we tegen 17 u aanlegden.

Bij de ontscheping werd ik begroet door de heer Assen-Theodorof, hoofdingenieur van de spoorwegen in Boergas. Deze deelde mij mee dat een salonrijtuig gestuurd was om me terug te brengen naar Sofia. Ik werd naar het hotel geleid waar we het eens werden over het werkprogramma van de volgende dag.

Boergas, gelegen in Oost-Roemelië, heeft 13.000 inwoners, Bulgaren en Grieken (N.B. Het vroegere kleine vissersdorp kende door de spoorwegverbinding met Sofia (1890) en de aanleg van en nieuwe haven (1904) een snelle ontwikkeling. In 1963 telde het 93.000 inwoners). De haven is heel goed ingericht en druk bezocht. Grote hoeveelheden graan, wol, talk, boter, kaas en rozenwater

worden er geëxporteerd. De schepen van de Oostenrijkse Lloyd van de Levantlijn, van de Russische lijndienst Odessa-Constantinopel leggen er aan. Twee Bulgaarse schepen verzekeren twee keer per week de overtocht naar en van Varna.

De dag na mijn aankomst in Boergas vertrekken we 's morgens om 8 u met een stoomsloep en een duiker. Tegen de middag waren we terug. Na de lunch gingen we weer scheep om te zien of er ook in volle zee oesterbanken te vinden waren. En werkelijk, op anderhalf uur afstand van Boergas, rechtover een klooster, hebben we heel mooie oesters gevonden in grote kwantiteit. Op de bodem van de zee ligt daar een ware rijkdom. De zaak is nu die te exploiteren.

In Boergas zoals in Varna kunnen de visvangst en de hotels aanzienlijk verbeterd worden in het belang van Bulgarije. Gezien de gunstige gezindheid van zijn vorst en van minister Ghenadiëf, hoop ik dat de rijkdommen van het land zullen vermeerderd worden door een wijziging van het exploitatiesysteem.

Van mijn verblijf in Boergas heb ik geprofi-teerd om - aanbevolen door de heer Lazarof - de stoommolen van de heer Petrof en zonen te bezoeken. Het is een geweldige inrichting in volle bedrijf.

De heer Petrof, een vriendelijk en beminne-lijke man, heeft me zijn hele installatie laten zien. Je treft er de meest geperfectioneerde machines aan. Bij die gelegenheid wist hij mij te zeggen dat hij op de tentoonstel-ling in Luik, in 1905, de gouden medaille en het erediploma behaald heeft. Hij hoopt in 1910 naar België terug te keren (N.B. nl. voor de wereldtentoonstelling in Brussel).

Bergen graan, duizenden zakken bloem, gereed voor de export op schepen die in de haven gemeerd liggen, onderstrepen het belang van die machtige onderneming die verscheidene honderden arbeiders te werk stelt.

Daarmee was mijn missie beëindigd en ik was heel tevreden over het resultaat.

Na gedineerd te hebben met die heren die uiterst dienstwillig geweest waren tegenover mij, nam ik definitief van hen afscheid en bedankte ze van harte. Ik keerde naar mijn hotel terug om wat te rusten want de volgen-de morgen moest ik vroeg uit de veren. Mijn trein naar Sofia vertrok immers om 6 u.

Het salonrijtuig voor mij bestemd was van alle comfort voorzien : goed verwarmd, helder verlicht, buitengewoon elegant en van onberispelijke smaak. Het bevatte een eerste coupé met een eiken bureau, een salon van 3 m bij 3, met wanden uit palissanderhout, sierlijke meubels en behang uit groene zijde. Verder was er nog een slaapkamer en toilet.

Een speciale gardesoldaat, die Duits sprak, was uit Sofia gekomen om mij te vergezellen. Inspecteur Sotirof had voor mondvoorraad gezorgd.

Het fluitje weerklonk en de trein vertrok.

* * * * *

Hier eindigt het 4de en laatste stuk in Le Carillon. Onderaan stond er "à suivre". Het verslag was dus niet af. Maar, zoals als gezegd is, missen we het slot omdat jaargang 1907 van Le Carillon - waarin het verscheen - toevallig nergens te vinden is. We hebben vergeefs links en rechts geïnformeerd. Ook een rondvraag naar alle Belgische universiteitsbibliotheken leverde niets op.

Zonder twijfel vormden die 4 bijdragen het grootste deel van zijn reisverslag daar A. Stracké nu op de terugweg was. De selfmade zakenman leverde hier een sober en nuchter relaas van een blijkbaar rimpelloze reis waarbij hij uitzonderlijke faciliteiten genoot. We kregen geen belangrijke of treffende opmerkingen, geen indringende beschouwingen van sociaal-economische of culturele aard en helemaal geen allusies op de latente Balkanproblemen. Een diplomatische terughoudendheid die we van onze vredelievende hotelier mochten verwachten, ook uit respect voor zijn gastheer. Als echo van sommige Bulgaarse toestanden uit het begin van de 20e eeuw is dat reisverslag toch niet zonder interesse.

Die Bulgaarse missie bezorgde A. Stracké onmiddellijk persoonlijk succes. Op de bijeenkomst van de Oostendse handelskamer van 18 december 1906 werd hij, onder toejuichingen, door voorzitter A. Borgers gefeliciteerd omdat hij pas onderscheiden was met het officierscrozet van de orde van Alexander van Bulgarije (naar de naam van de voorgaande vorst : Alexander van Battenberg).

Stracké's bezoek en rapport veroorzaakten zeker geen omwenteling in de Bulgaarse visserij en in de hotelnijverheid aan de Zwarte Zee. Toch bleven ze blijkbaar niet zonder gevolg. In zijn nummer van 1-2 november 1913 - dus 7 jaar na de reis van A. Stracké - berichtte Le Carillon dat minister Ghenadiëf in Brussel was en plannen koesterde om jonge Bulgaren naar Oostende te sturen om er de visvangst te leren. Daarvan zal toen - 8 maanden vóór de catastrofe van 1914 - wel niet veel in huis gekomen zijn.

Intussen zijn er bijna 80 jaar verstreken en is er - ook in Bulgarije - erorm veel veranderd. En speciaal op het gebied van het toerisme en de hotelaccommodatie. Bij Varna en Boergas werden er de jongste tien jaar splinternieuwe badplaatsen aangelegd met meer dan 200 hotels voorzien van alle comfort dat moderne toeristen verlangen. In Albena (32 km ten noorden van Varna): 40 hotels. Aan het Goudstrand (= Zlatni Pjasatsi, 17 km ten noorden van Varna): 70 hotels. In Droesjba (tussen Varna en Goudstrand) : 19 hotels. Aan het Zonnestrand (bij Nesebar, 35 km tennoorden van Boergas): 100 hotels.

A. Stracké zou er grote ogen opzetten en ongetwijfeld niet alles naar zijn tand vinden.

(slot)

Germain Billiet

BOEKBESPREKING

KOMT VRIENDEN, LUISTERT NAAR MIJN LIED

Prof. S. TOP met zijn ploeg B.T.K.-ers heeft onder deze titel een werk op de boekenplank gebracht dat - naar mijn mening - een voorname plaats zal innemen in de reeks volkskundige studies, en dan vooral met betrekking op het volkslied. Het gaat hier over het verschijnsel marktzangers in Vlaanderen tussen 1750 en 1950.

Het werk bestaat uit twee delen.

Het eerste deel is een kennismaking en een probleemstelling door middel van talrijke voorbeelden, foto's, afdrukken en teksten van liederbladen.

Dit is een inleiding en een uitnodiging - ja zelfs een verleiding om onze marktzangers en hun liederen nader te bekijken en te bestuderen.

Het tweede deel is een verzameling rubrieken die een belangrijk hulpmiddel zijn voor de studie waartoe in het eerste deel uitgenodigd wordt.

Een bibliografie, bijgehouden tot 31 december 1983 met maar eventjes 395 nummers. Een opsomming van wat onze letterkundigen geschreven hebben over de marktzanger.

De tabel met incipits, beginregels der liederen, maakt het mogelijk maar eventjes 2804 liederen terug te vinden en te lokaliseren.

Er zijn verder een register met de gebruikte melodieën en met de liedgenres.

De lijst van marktzangers met verwijzing naar hun bibliografie en door hen uitgebrachte liederen is een belangrijk hulpmiddel bij verdere studie.

En tenslotte is er een register van drukkers en uitgevers van marktliederen.

Een standaardwerk op het gebied van marktliederen in Vlaanderen en een zeer goed voorziene naslagbron.

Terecht spreekt Prof. M. JANSSENS in zijn "Ten Geleide" van "PIONIERSWERK".

Lannoo uit Tielt zorgde - zoals altijd - voor een zeer verzorgde druk en uitgave in de reeks "Retrospectief".

EN EEN FONOPLAAT

Met het boek "Komt vrienden, luistert naar mijn lied" verscheen een langspeelplaat met liederen en teksten (Sadones, Copenolle, Tamboer, Geens, enz.) gebracht door de groep Sinksenbruid van Jan HUYGHE uit Veurne.

Twee eeuwen marktliederen op fonoplaat : Irma's beste hoed, Voor de traliën van een venster, Het lied van de voerman, Alles voor 't geld, de bende van Hazebroek, het geestelijk Kaartspel, de ontploffing van Tessengerlo, 't Kommeerestraatje, de ronde van Frankrijk 1935, enz...

Jef KLAUSING

OOSTENDSE NUMISMATIEK

Feestelijkheden bij de Sint-Sebastiaansgilde te Oostende 1907

Op 30 augustus 1907 vierde de Koninklijke Sint-Sebastiaansgilde te Oostende een groots feest.
Dit speciale gildegebeuren werd georganiseerd ter herdenking van het 50 jaar erelidmaatschap van Koning Leopold II.
Voor deze feestelijke gelegenheid werden enkele schrijnen gemaakt en geschonken aan voorname personaliteiten.

Schrijn (11 cm op 19 cm) in donkergroene kleur met gouden letters.

Op het deksel : kroon en tekst in 9 lijnen

LA SOCIETE ROYALE ST. SEBASTIEN D'OSTENDE
A SA MAJESTE LEOPOLD II ROI DES BELGES
EN SOUVENIR DU CINQUANTIEME ANNIVERSAIRE
DE SA PROCLAMATION DE MEMBRE D'HONNEUR
30 AOUT 1857 - 1907

Op de binnenzijde : tekst in 3 lijnen

MEDAILLES & INSIGNES
J. STIENON
OSTENDE

Het schrijn bevat 2 medailles op donderblauw fluweel

- medaille in verzilverd brons Ø 63,5 mm

recto : LEOPOLD II ROI DES BELGES
buste met lange baard links gericht

verso : gekroond wapenschild van Sebastiaansgilde met lint
met tekst S. SEBASTIEN. OSTENDE
zelfde tekst als op het deksel van het schrijn
doch enkel in 4 lijnen.

- medaille in verguld brons Ø 63,5 mm

zelfde medaille als in deze in verzilverd brons.

Edwin LIETARD

* * * * *

OPROEP AAN ONZE LEDEN

"De Plate" doet hierbij een warme oproep tot zijn leden om - tot nader order - lege sigarekisten bij te houden ter stoffering van de "Tabakszaak Simon" in ons heemkundig museum. Ook oude tabakspotten, oude briquets enz... zijn welkom !

A. VAN ISEGHEM

* * * * *

OPENINGSUREN HEEMMUSEUM

Het museum blijft zonder onderbreking toegankelijk tot 31 augustus n.a.v. de thematentoonstelling "Uit de Ensor-bibliografie" - 100 jaar publicaties van en over James Ensor.

Elke dag (uitgezonderd dinsdag) van 10 u tot 12 u en van 15 u tot 17 u.

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - LXVII : J. DE VIJLDER

Oostends amateurschilder.

Stelde van 9 juli tot 1 augustus 1955 tentoon in de "Tentoonstelling van de 9 Provinciën van Schilder- en Beeldhouwkunst" in de Kon. Galerijen (org. Oostendse Kunstkring) : "Papavers", "Anjelieren" (2 X), "Rozen", "Andalusisch", "Interieur" en "Rozentuin".

+-----

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - LXVIII : C. DORCHAIN

Claire DORCHAIN werd op 31 maart 1913 te Oostende geboren als dochter van Emile & Angela DERETTE.

Van beroep was ze feitelijk onderwijzeres.

Net als haar vriendin Margot KNOCKAERT (zie verdere afl.) was ze leerlinge van Antoine SCHYRGENS. Onder zijn leiding legde ze zich toe op het aquarelleren van stillevens en bloemstukken, landschappen, marines, stadsgezichten en visserskoppen. Voor deze laatste stonden rustende zeebon- Van 1 tot 15 augustus 1937 nam ze deel aan het "Groot Zomersalon" in het foyer van de Schouwburg (Vlaanderenstraat) met 7 werken, allen aquarellen :
2 zichten op het Brugs Begijnhof, één zicht op de ingangspoort van hetzelfde begijnhof, 2 zichten op oude Brugse huizen, een Brugs straatgezicht en een landschap.

Claire DORCHAIN woonde ca. 1937 in de Kaïrostraat 74. Ze kwam ca. 1964 om bij een vliegtuigongeval in Egypte.

Verder maakte ze ook heel wat kleine, miniaturistische folklorefiguurtjes.

+-----

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - LXIX : L. DUFAIT

Deze kunstschilderes exposeerde van 1 tot 15 augustus 1937 tijdens het "Groot Zomersalon" in het foyer van de Schouwburg (Vlaanderenstraat).

De catalogus vermeldt 4 werken, nl. : "Bloemen", "Wilg", "Ingang van de haven" en "Landschap te Knokke".

Lucienne DUFAIT woonde toen Metserstraat 53.

+-----

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - LXX : J. GRUWEZ

Deze kunstschilderes exposeerde van 1 tot 15 augustus 1937 tijdens het "Groot Zomersalon" in het foyer van de Schouwbrug (Vlaanderenstraat).

De catalogus vermeldt 3 werken van haar : "La pêche", "Le retour" en "Au repos".

Haar adres is niet exact gekend : de catalogus gaf enkel op "Studio Artista. Oostende".

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - LXXI : A. HAGERS

Geboren te Oostende op 16 maart 1915.

Studeerde aan de Oostendse Academie bij Alfons BLOMME & Dan THULLIEZ.

Hij schilderde voornamelijk landschappen.

1955 : zilveren medaille Stad Parijs

1960 : geselecteerd "Grote Prijs voor Schilderkunst Stad Oostende"

Hij woonde Steense Dijk 22 a.

Hij was lid van de Kunstkring van Oostende en stelde in hun salon 1953 in de Kon. Galerijen tentoon (17-31 aug.) met : "Oude boer", "Langs de kaai", "Vis sorteren", "Even kijken", "Koeien" en "Op het strand".

In het salon 1955 van de Kunstkring (Kon. Galerijen, 09 juli-01 augustus) exposeerde hij : "De roeier", "Kaartende vissers" en "Heimwee".

Salon 1958 van de Kunstkring : "Zonsondergang", "Landschap", "Huisvrouwetje" en "Boertje".

+-----+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - LXXII : J. SCHYRGENS

Geboren te Brussel in 1922.

Zoon & leerling van zijn vader Antoine SCHYRGENS (cf. De Plate, december 1984).

Werkt in dezelfde trant van zijn vader.

+-----+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - LXXIII : R. SIMONS

Geboren te Oostende op 15 januari 1933.

Studeerde aan het Hoger Sint-Lucasinstituut te Gent.

Geselecteerd voor de Prijs voor Schilderkunst van de Stad Oostende 1960 met werken in surrealistische stijl.

Woonde toen : Christinastraat 23.

Norbert HOSTYN

OUD OOSTENDE IN BEELD - 2

In december 1985 verschijnt een prentalbum met 200 foto's en prentkaarten van oud Oostende, onder de titel "Oud Oostende in beeld, deel 2". De samensteller is André VANCAILLIE.

Prijs voor vóórintekening (tot 31 juli) : 800 ₣ plus 50 ₣ verzendingskosten

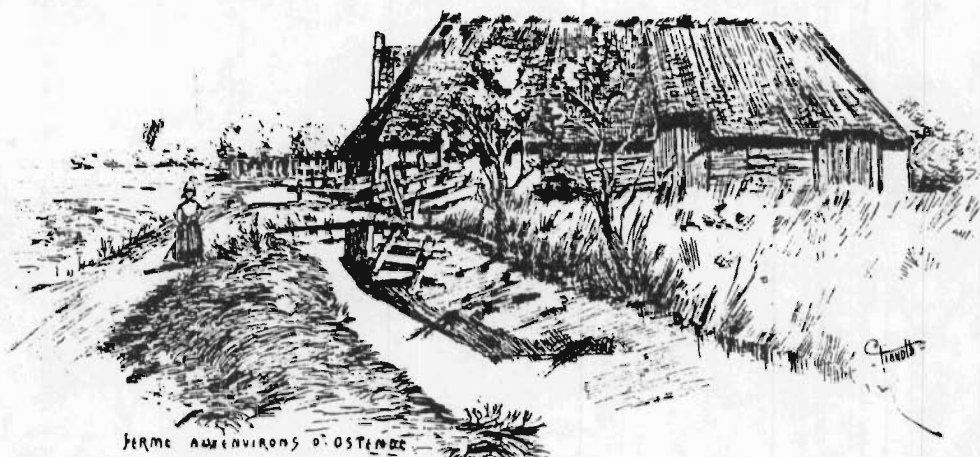
Prijs na 31 juli : 950 ₣ plus 50 ₣ verzendingskosten

Te storten op 000-0486754-08 op naam A. Van Caillie, Verenigingstraat, 36, Oostende.

VRAAG

Hieronder reproduceren we een zeldzame prentkaart van Oostende ca. 1900.

De prentkaart reproduceert een pentekening van de Italiaanse kunstenaar GIANOTTI die hier werkzaam was, o.m. als decorateur van villa's.

FERME AUX ENVIRONS D'OSTENDE

*Souvenir bien affectueux pour vous et
les vôtres de votre amie
H. L.
Je compte rentrer lundi soir et voudrais beaucoup
vous raconter toutes nos aventures.*

De legende luidt "Ferme aux environs d'Ostende".

Weet iemand van onze leden toevallig om welke hoeve het hier gaat?

Antwoorden richten aan "De Plate" p/a Stedelijke Musea, Wapenplein, 8400 Oostende (Tel. 70.61.31).

N. HOSTYN

§ § § § § § § §

BIJ DE OMSLAG FOTO

Onze leden zullen gemerkt hebben dat de omslag van "De Plate" aan vernieuwing toe is. De reproductie is geen oude luchtfoto, maar toont ons de maquette van Oostende, bewaard in het Musée des Plans-Reliefs (Hotel National des Invalides) te Parijs.

De weergegeven toestand is deze van omstreeks 1750. Het zicht is genomen uit het zuiden.

In een van de volgende "Plate's" volgt een bijdrage over de maquette.

A. VAN ISEGHEM

HET MEMORIAAL GUSTIN MALFEYT IN HET LEOPOLDPARK

Eén van de minst gekende en slechtst geplaatste monumenten te Oostende is zeker het Memoriaal Gustin MALFEYT. U vindt het in het Leopoldpark nabij het brugje bij de "Leeuwin", vervuild door de uitwerpselen van duizenden spreeuwen...

HET MONUMENT

is een blokvormig stuk arduin waarop een bronzen portretprofiel van de hand van Frans HUYGELEN. Een Latijns opschrift completeert het geheel :

JUSTINO MALFEYT
MDCCCLXII - MCMXXIV
OVIIN HORRIDIS AFRICAE REGIONIBUS
AUCTORE ET AUSPICE LEOPOLD II
EGREGIAM OPERAM NAVAVIT
CIVES MEMORES

JUSTIN MALFEYT (Brugge 1862-Elsene 1924)

Het toeval wil dat onze stadsgenoot C.A. WAUTERS onlangs een biografie van MALFEYT publiceerde in "De Zeewacht" (1) We nemen ze hier met zijn toestemming over.

De administratieve rust

Op 15-jarige leeftijd opteerde MALFEYT voor een militaire carrière. Op zijn 21ste was hij reeds onderluitenant bij de genie en in maart 1891 trok hij als onderintendant naar Afrika. Hij werd onmiddellijk van Boma naar Tshoa (Ben.-Congo) gestuurd als postoverste, kreeg er problemen met zijn gezondheid en keerde naar Boma terug. Daar kon hij zijn opmerkelijke administratieve gaven te nutte maken bij de militaire intendance. Hij voerde er de administratieve controle uit over de posten in de streek van de Watervallen en bracht het tot directeur-interemaris. Na een kort verblijf in België werd hij in 1895, opnieuw in het gebied van de Falls, tot intendant benoemd. Bij zijn aankomst te Stanleystad vernam hij dat de laatste Arabische slavenhandelaars uit de streek waren verdreven. De luitenanten HENRY en LOTHAIRE achtten zich verzekerd van een nieuwe rust voor het geteisterde gebied en met hen zou MALFEYT zich misrekenen !

Van pen naar geweer

De garnizoenopstand te Luluaburg, die door LOTHAIRE werd neergeslagen, maakte niemand ongerust, maar had een teken aan de wand moeten zijn voor het feit dat er nog allerlei gebeuren kon. In '85 organiseerde DHANIS vanuit Stanleystad een expeditie naar de Nijlenklave. De voorhoede vertrok op 30 september onder leiding van generaal LEROY. Onderweg brak een opstand uit (14 februari 1896) waarbij de muiters de ganse streek in rep en roer zetten. HENRY slaagde er echter in het dreigende gevaar voor Stanleystad af te weren. MALFEYT verrichte ondertussen heksenwerk om de verbindingen met de loyale soldaten in stand te houden en de rebelse elementen in eigen kamp (die zich door de muitერიj wilden laten inspireren) onder de duim te houden. In 1897 profiteerden ook de Arabieren weer van

de betrekkelijke rust om te moorden en te branden. MALFEYT sloeg ook deze revolutie neer en keerde in 1899 naar België terug met de graad van commissaris-generaal. Nauwelijks een jaar later was hij opnieuw in Afrika en nam er, van DHANIS, het kommandement over de Oostprovincie over.

Bloed en Lauweren

In dit enorme gebied was de toestand verre van rooskleurig. Vooral rond de Lualaba maakten roversbenden en muiters het leven zuur. De nabijheid van Portugese gebieden favoriseerde wapentransporten aan de rebellen en zelfs de doortocht van slavenkaravanen. MALFEYT besloot de streek te zuiveren maar ging hierbij niet over één nacht ijs. Hij wachtte tot hij kon beschikken over een sterk gedisciplineerde, geharde en getrainde leger. Onder het opperbevel van MALFEYT die ook het gros kommandeerde marcheerde de zuiveringsexpeditie in april 1901 af. De drie kolonnes werden respectievelijk geleid door kommandant SANNAES, kapitein VAN DEN BROEK, en luitenant SAROLEA. Op 21 juli nam MALFEYT het roversnest Kisala zonder slag of stoot, maar op 4 augustus wachtten de muiters de Belgische troepen op. MALFEYT sloeg het verzet bloedig neer en ontmoette twintig dagen later de kolonnes van SAROLEA en SANNAES. Gezamenlijk versloegen de drie mannen een belangrijke roverstroep en maakten bij die gelegenheid honderden geweren en veel munitie buit. Deze zgn. Urua-kampagne had voor gevolg dat MALFEYT als staatsinspekteur verzocht werd de Kivustreek te kommanderen in afwachting van de komst van zijn collega COSTERMANS. MALFEYT blijft tot 1902 te Kivu en keert dan terug naar de Falls, waar hij grote administratieve reorganisaties doorvoert. In oktober 1903 was hij terug in Europa. Een maand later werd hij tot koninklijk Hoog-Kommissaris benoemd, een taak hem door zijn administratief genie toevertrouwd.

Terug naar de dossiers

In februari 1904 keert MALFEYT terug naar de kolonie. Hij bezoekt er de Bangala- en Evenaarsdistrikten, Kasai en Kwango, hoort inheemse klachten aan, waakt over de toepassing van de fiskale dekreten en kijkt toe op de strikte naleving van de wetsartikelen en administratieve regels. Zijn grote kennis van de mentaliteit van de inlanders blijkt een enorm voordeel. Spoedig echter keert MALFEYT voor een jaar naar België terug. Na dit verlof wordt hij intendant te Brussel.

Prinselijk begeleider en kommissaris

In 1909 onderneemt Prins Albert een reis doorheen de kolonie. Hij laat zich vergezellen door de inmiddels tot Vice-Gouverneur benoemde MALFEYT. Na het vertrek van de prins herneemt de Vice-Gouverneur zijn inspectietochten. Zij voeren hem van Kasai naar Maringa-Lopori en doen hem tenslotte weer in de Oostprovincie belanden. Hij blijft er als kommandant en keert tenslotte, na een inspectie van het Uele-gebied, naar België terug. Zes maand later is hij alweer in Congo, nu als kommandant van Katanga. Hij vervangt er de gouverneur, bezoekt een jaar later weer het vaderland en herneemt in 1903 andermaal het bevel over de Oostprovincie. In functie bij

het uitbreken van Wereldoorlog I kan hij een invasie van de Oostprovincie door de Duitsers afweren. Het levert hem het oorlogskruis op. In 1916, na een kort verblijf in het oorlogseuropa van die dagen, moet MALFEYT als koninklijke kommissaris de Oostterritoria beheren. Drie jaar lang kwijt hij zich taktvol van deze bijna uitsluitend administratieve taak. Reeds in 1916 was MALFEYT tot Hoofdentendant van het Belgisch leger benoemd geworden. Vanaf 1919 bleef hij, in België, ter beschikking van het Ministerie van Koloniën. Hij ging met pensioen op 31 maart 1921 en zette aldus een punt achter een rijkge vulde carrière, waarin hij de koloniale zelfstandigheid minder met bloed en kruit, dan wel met administratieve maatregelen had helpen realizeren. Minder spektakulair, maar uit humaan oogpunt beslist veel sympathieker.

X X X

Het MALFEYT-memoriaal is aan zijn tweede plaats toe. Tot in de vroege dertiger jaren stond het ongeveer ter hoogte van een verdwenen brug, in het gedeelte van het park dat geofferd werd voor het doortrekken van de Leopold III-laan.

X X X

Tot slot een kort woordje over de auteur van het monument :
FRANS HUYGELEN.

Hij werd op 19 augustus 1878 te Antwerpen geboren. Hij was leerling aan de Antwerpse Academie en aan het Hoger Instituut bij Thomas VINÇOTTE. In 1900 was hij Romeprijswinnaar. Tijdens W.O. I verbleef hij in Groot-Britannië. HUYGELEN, mettertijd zelf leraar aan de Antwerpse Academie, was auteur van talrijke monumenten.

Enkele werken : "Napolia", "Sint-Jan", "Moedervreugd", (salon 1907, Brussel), "Idole", "Studie" (was), "Portret van Mevrouw Frans HUYGELEN", (Salon 1909, Brussel).

De Kon. Musea van Antwerpen en Brussel bewaren werk van hem. Hij overleed te Ukkel op 5 november 1940.

Noot :

C.A. WAUTERS, Oostendse koloniale figuren (3). Justin Malfeyt, in De Zeewacht, 21 september 1984.

Norbert HOSTYN

*****

Zag U rees de vernieuwde secties van Uw Heemmuseum !

- Sectie R.M.T.
- Tabakswinkel Simon
- Thematentoonstelling Ensor

DOE HET NU ! !

PLAN VAN OOSTENDE

In de jongste dagen werd een mooi gekleurd stadsplan van Oostende, dank zij de publiciteit van vele firma's, gratis verspreid (uitgave Cartobel).

Het is wel jammer dat er enkele storende fouten op voorkomen, o.a.

- Het voetbalterrein K.V.O. wordt nog steeds aangeduid als A.S.O. voetbalplein.
- In de Zeelaan op Raversijde staat een kerk aangeduid, die er nooit gebouwd is geworden.
- Waarom men bij het Fort Napoleon "oud" Fort Napoleon schrijft is ons niet duidelijk.
- Alle middelbare scholen zijn met naam aangeduid, doch het Kon. Atheneum van Stene moet het met de aanduiding "school" stellen, terwijl het Kon. Lyceum enkel "Middelbare school" toegewezen krijgt.
- Vermeilenschool i.p.v. Vermeylenschool is nog niet zo erg, maar voor STIMJO beantwoordt de aanduiding "Huishoudschool" zeker niet aan de werkelijkheid, terwijl men de Kunstakademie nog steeds in de Dr. Kan. L. Colensstraat laat huisvesten i.p.v. de Consciencschool.
- De Rijksschool voor Paramedische Studiën blijkt een "Verpleegstersschool" te zijn. Wat met de kandidaat-verplegers ?
- Bij de jeugdclubs klinkt "Ferre Club" i.p.v. "Francisco Ferrerclub" zeker wel komisch.
- Dat men het oud gebouw aan de hoek van de Zuidstraat nog als "Zeevaartpolitie" aanwijst heeft zeker nog met een vóóroorlogs plan te maken.
- Het toppunt evenwel is dat het Stedelijk Zwembad wordt aangeduid als "Waterzuiveringsstation" !

O. VILAIN

§ § § § §

OVERLIJDEN RENE DELY

We vernamen het overlijden van ons lid, de Heer René DELY. René was iemand die erg geïnteresseerd was in het oude Oostende. Hij was ook verzamelaar. Zijn interesse ging daarbij vooral uit naar de maalbootlijn Oostende-Dover en naar afbeeldingen van het bloemhorloge.

Hij verzorgde trouwens een bijdrage in ons tijdschrift over het bloemhorloge en monteerde met zijn materiaal een thematentoonstelling in het heemmuseum.

Het bestuur van "De Plate" biedt de familie haar deelneming aan.

A. VAN ISEGHEM

DE TRAM MAAKTE DE KUST

Geschiedenis van honderd jaar Kusttramlijn
door R. VANCRAEYNEST

Eerlang verschijnt een standaardwerk over de Kusttramlijnen. Niet zomaar een geschiedenis van de tram die uiteraard de vele geïnteresseerden in binnen- en buitenland zal aanspreken... De schrijver is geboren en getogen aan de kust en heeft van kindsbeen af persoonlijk kennis gemaakt met praktisch alle types rijtuigen die aan de kust hebben gereden. Bij de tekst worden zoveel mogelijk plattegronden van lijnen, stelplaatsen, loskaaien, enz... bijgevoegd, alsook een keuze van meer dan 100 zichten.

Er kan vooraf ingeschreven worden door storting van 980 F + 60 F portkosten (of 135 F voor aangetekende zending) op 000-0516276-42 van R. Vancraeynest, Blauw Kasteelstraat 103, Oostende (tel. 059/70.62.56.)

+-----+

ENSORIADE

Eind 1984 liet de Willemfondsafdeling van Blankenberge een kunstmap verschijnen onder de titel "Ode aan de zee". Naast een vijftal gedichten van Hugo CLAUS, Christine D'HAEN, Karel JONCKHEERE, Paul SNOEK en Eric VAN RUYSBEEK, bevatte de map ook nog een 6-tal pentekeningen van Oscar BONNEVALLE onder de titel "Ensoriades". De inleiding van "Ode aan de zee" werd geschreven door Anne-Marie MUSSCHOOT, terwijl Omer VILAIN "Ensor en zijn Oostende" schreef als inleiding bij de "Ensoriades" van Bonnevalle.

Het is die inleiding door Omer VILAIN geschreven, die we op de laatste bladzijde in extenso afdrukken, daar we menen dat dit wel in het Ensor-jaar past.

A. VAN ISEGHEM

§ § § § §

IN DIT NUMMER

- blz. 4 : G. CASIER : de scheepswerven Seghers
- blz. 9 : G. VANDAMME : Consciencesschool - mei 1940
- blz. 10 : F. GEVAERT : de Ibisbrug
- blz. 13 : G. BILLIET : August Stracké - reis naar Bulgarije (slot)
- blz. 18 : J. KLAUSING : boekbespreking - "Komt vrienden, luistert naar mijn lied"
- blz. 19 : E. LIETARD : Oostendse numismatiek
- blz. 20 : N. HOSTYN : vergeten Oostendse kunstschilders van LXVII tot LXXIII
- blz. 23 : N. HOSTYN : monumenten, beelden en gedenkplaten te Oostende - XXIX
- blz. 26 : O. VILAIN : Plan van Oostende
- blz. 27 : A. VAN ISEGHEM : Ensoriade

TEKST OVERNAME STEEDS TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE

ENSOR EN ZIJN OOSTENDE

De ironische glimlach van iedere Oostendenaar is in wezen de gelukkige zelfkennis dat hem weinig kan gebeuren. Hij leeft immers in een rijke Noordzeestad met een groot strand, een machtige dijk en de wetenschap dat Oostende het middelpunt van de wereld is.

Als echte Oostendenaar aanschouwde James Ensor ook zo zijn tijd, zijn Oostende, zijn kunst. In bijna al zijn werken kan men een mengeling van ironie en liefde dooreengeweven zien. Zijn geluk kon niet op in een periode van sociale onrust, die voor Oostende toevallig samenviel met La Belle Epoque, te kunnen werken. Maar ook zoals Bosch en Brueghel het reeds zagen, zo heeft Ensor ook zijn menselijke en demonische inspiraties gehad.

Wie ook vandaag in Oostende rondkijkt voelt de adem van James Ensor in zijn rug. Dobbert hij soms niet met een bootje in de haven? Zit hij niet ergens aan de Visserskaai oesters te slurpen? Gluurft hij soms niet naar onbetrouwbare dokters, rechters, geestelijken en architecten? Of houdt hij zich niet schuil als jurylid op een groot karnavalfeest? Of wellicht opent hij nog eens een tentoonstelling van een marineschilder, die men nog steeds weigert te ontdekken? Of is hij een van die drinkebroers, die zich later als geraamte ergens zal moeten opwarmen?

Neen James Ensor is eenvoudig niet weg te denken uit zijn Oostende. Hij leeft nog in de oude stad met zijn straatjes, pleintjes en dokken. Bij iedere plechtigheid in Oostende is Ensor aanwezig met zijn politiekers, zijn bourgeois, zijn perslui, zijn kunstenaars en zijn nog talrijker kunstcritici, kortom met al wat Oostende aan folklore bezit. En allen dansen. De leeuwen dansen. De maskers dansen.

En juist om die bonte mengeling houdt de Oostendenaar, net zoals James Ensor, zo van Oostende. Al is hij er zich van bewust dat de Grote Meester hem wel eens over de schouder zou kunnen vragen: "Wat hebt gij met mijn Oostende, mijn schoon Oostende van vroeger gedaan?"

En Oscar Bonnevalle bij dit alles? Gelukkig heeft die kunstenaar Ensor zo aangevoeld en Oostende zo bekeken dat hij ons thans op een enige "Ensoriade" heeft weten te vergasten. Oscar Bonnevalle wist zijn kunstenaarstalent op vaardige wijze te gebruiken om ons die grote Ensoriaanse boodschap over te brengen. En daar zijn we gelukkig mee.

Omer Vilain

OOSTENDSE HEEMKUNDIGE KRING "DE PLATE"

----- o -----

Met "DE PLATE" op museumtoer
in het hart van WEST-VL. LANDEREN

*****

Zondag 16 juni 1985

Een prettige
aangename reis

Met " DE PLATE " op museumtoer in het hart van WEST-VLAANDEREN

Met de zon in het hart - en hopelijk ook van de partij - gaan we vandaag de baan op voor een reis die arm is in kilometers, maar rijk aan bezienswaardigheden. Door omstandigheden zijn we van ons oorspronkelijk plan moeten afwijken, we doen namelijk Kortrijk eerst aan op het einde van de dag. Dit brengt echter, buiten een processie van Echternachtbeweging, we moeten van Roeselare terug naar Torhout, geen bijzondere problemen mee.

We starten met een zuidoostelijke koers op de

Torhoutse Steenweg.

Het was onder de regering van Maria Theresia dat de steenweg van Oostende naar Torhout werd gelegd. Volgens het octrooi van 26 januari 1765 moest hij 70 voet breed zijn. De totale kosten bedroegen om en bij een half miljoen gulden die door de stad Oostende gedragen werden. De steenweg werd de 30ste september 1766 ingehuldigd.

Opmerkelijk is wel de bocht die in de volksmond de KROMME ELLEBOOG werd genoemd, en die tot voor enkele jaren in een kwade geur stond bij de automobilisten. Sedertdien kreeg deze bocht een betere kromming en is het aantal auto-ongelukken drastisch gaan verminderen. De reden waarom de steenweg hier zo'n bocht kreeg vindt zijn oorsprong bij het Historisch poldergebied dat rond Oostende lag, en waar de steenweg netjes werd naast gelegd.

Eens over de Steense dijk komen we in :

Het voormalig Kamerlingambacht.

De graven van Vlaanderen hadden evenals de koningen, vier voornamen ambtenaren, gemeenlijk hofbedienden genaamd, te weten een Kanselier, een Schenker, een Stalmeester en een Kamerling. De proost van Sint Donaas te Brugge was Kanselier, de Landvoogd van Rijsel was Stalmeester, de Landvoogd van Torhout Schenker en de Baljuw van Oudenburg, Kamerling.

Bij het Kamerlingschap was een heerlijkheid gevoegd, die het Kamerlingambacht werd genoemd en zich uitstreekte over Leffinge, Slijpe, Stene, Snaaskerke, Wilskerke, Middelkerke, Westende en Mannekensvere.

Het wapen van het Kamerlingambacht was een veld, schaakgewijze verdeeld, van zilveren keel met zes trekken.

Het Kamerlingambacht en het Kamerlingschap werden met de eerste Franse omwenteling afgeschaft.

Rechts van ons, gelegen aan het kanaal Nieuwpoort-Plassendale, zien we de 55 meter hoge kerktoren van de Onze-Lieve-Vrouwekerk van Leffinge, boven het vlakke-polderlandschap uitsteken. Leffinge heeft nog heel wat typische polderhoeven waarvan 't FLERISKOT de best gekende is. Eertijds was deze hoeve eigendom van van de orde van de Tempeliers, die in het nabije Slype een commanderie (12de eeuw) en in Leffinge een priory hadden opgericht.

Op deze hoeve staat een grote West-Vlaamse bergschuur.

Links van de baan zien we de kerktoren van Snaaskerke.

Snaaskerke ontleent zijn naam aan de eerste kerk van die plaats, gesticht door een plaatselijke heer die naar alle waarschijnlijkheid SNEIGHIER heette, want de plaats wordt in 1067 voor het eerst vernoemd als SNEIGHIERKERKA. Patroonheilige van Snaaskerke is Sint-Cornelius, die gevierd wordt op 16 september. Hij is de patroon tegen "de excessen, vallende ziekten, zwijmingen in het hoofd en alle andere ziekten, voornamelijk onder de kinderen en het vee".

Ook hier zien we een mooi voorbeeld van een West-Vlaamse bergschuur, die soms verkeerdelijk een Friese schuur wordt genoemd. In tegenstelling met de schuur van het Fleriskot heeft deze schuur een deel van haar rieten dak behouden.

Een derde schuur van deze soort kan men rechts van de autostrade zien bij het naderen van de verkeerswisselaar te Jabbeke, als men van Oostende uit vertrekt.

Gistel.

Gistel ligt in het overgangsgebied tussen de zeepolders en Zand-Vlaanderen, en is grotendeels agrarisch, maar met een goed ontwikkeld handelscentrum.

In de 13de eeuw was Gistel - ontstond rond een grafelijke burcht opgetrokken tegen de invallen van de Noormannen - reeds een kleine stad, die pas in de 16de eeuw met een versterking werd omringd. In de late middeleeuwen bloeide er een drukke lakenindustrie. De heren van Gistel vervulden in de geschiedenis van het graafschap Vlaanderen belangrijke functies. Sommigen waren kamerheren van de Graaf, polderheren en forestiers van de Duinen; anderen hebben naam verworven als kerkbouwers, kruisvaarders en burgemeesters van Brugge. Herhaaldelijk had het stadje te lijden onder oorlogsgeweld.

Gistel is vooral bekend door de eeuwenoude Sint-Godelieveprocessie, die ieder jaar uittrekt op de eerste zondag na 5 juli en de gemeente draagt dan ook met fierheid de naam " Sint-Godelievegemeente ".

Bezienswaardigheden :

O.-L.-Vrouw-Hemelvaartkerk : is neogotisch ; herbouwd in 1853-1867, maar heeft nog een laatgotische torenromp uit ca. 1500, waarop een spits, herbouwd in 1970, tot 78 m hoogte bereikt.

Tot het waardevolle meubilair rekenen we vooral wat afkomstig is uit de oorspronkelijke kerk : barokke zijaltaren van O.-L.-Vrouw (1640) en van St.-Godelieve (+1700) en een communiebank uit 1670. Rechts bevindt zich de Godelievebeuk met veel herinneringen aan de heilige, o.m. zeven schilderijen met mirakeltaferelen (van J. Gaeremijn en J. van de Kerckhove, 18de eeuw) en vier uitbouwen waarin achtereenvolgens een koperen reliekschrijn (1913) met het gebeente van St.-Godelieve, een reliekhouder (1820) met haar hoofd, haar graf met grafschrift en een waterput, die verwijst naar de bron die bij haar graf ontstond.

Abdij Ten Putte (Abdijstraat 84, op 3 km van het centrum) : in een prachtige groene omgeving - om een kleine afstand links van de weg Torhout-Oostende - treft U de Abdij Ten Putte aan, die ook de Godelieveabdij genoemd wordt, omdat (althans volgens de legende) ze gebouwd zou zijn op de plaats waar Bertolf (heer van Gistel) zijn burcht had, waarin hij zijn vrouw Godelieve liet vermoorden. Met historische betrouwbaarheid kan aangetoond worden dat de abdij er in 1150 reeds gesticht was door de zusters Benedictessen. Een dochter uit het tweede huwelijk van Bertolf zou er de eerste abdis geweest zijn. Bij verbouwingswerk in 1958 werden de grondvesten van een driebeukige romaanse kerk uit de 12de eeuw en erboven die van een tweebeukige gotische kapel uit de 14de eeuw teruggevonden. In 1577 werden de zusters door Gentse calvinisten verdreven en na jaren van voorlopige vestiging o.m. te Veurne, gingen ze zich definitief vestigen in Brugge, waar ze in 1623 in de Boeveriestraat een klooster uitbouwden. De abdij hier raakte vervallen en bleef omzeggens verlaten tot in 1891. Toen werd er opnieuw een klooster ingericht. Architect Jan Bethune bouwde er een neogotisch kerkje en integreerde daarin de oude toren uit de 14de eeuw. Hij ontwierp ook de oostvleugel van het klooster. Nadien bouwde architect Carbon de westvleugel. In 1935 werd architect Jos Vierin met een nieuwe opdracht belast en bouwde een zusterkoor dwars tegen de kerk aan.

Een nieuwe verbouwing dateert van 1952-53 en staat op het actief van architect Arthur Degeyter. Hij bouwde de zuidvleugel van het klooster en wijzigde de noordvleugel. Rond de put (1634) met miraculeus water - waaraan de abdij haar naam dankt - trok hij een veelhoekige kapel met koepeldak op. Het gewelf van dit koepeltje werd door Roger van de Weghe beschilderd met taferelen uit het leven van St.-Godelieve en met de schilden van Vlaanderen, Gistel en de abdij zelf, terwijl Michel Martens, de rondvensters met glas in lood heeft voorzien. In de vloer merkt U een steen die, in het Latijn, uitnodigt tot bidden voor de hier overleden monialen.

Ook het pelgrimhuis of spijszaal werd in de verbouwing betrokken en het gehele complex werd witgekalkt, waardoor het zijn lieflijk uitzicht kreeg. In 1958-59 werd de laatste hand gelegd aan de afwerking van de kerk, die (eveneens door architect Degeyter) grondig werd verbouwd en voorzien van ramen, vervaardigd door Cyriel Maertens. Ze bevatten voorstellingen over het leven en de wonderen van de heilige Godelieve. Boven het hoofdaltaar merkt U nog een retabel met dezelfde thematiek.

Op een hoogte in het domein troont het "Kraaikappelletje" waarin twee ingemetselde grafzerken uit de 16de eeuw en een herinnering op doek aan het wonder van de kraaien te zien zijn.

Onder het klooster bevindt zich de kerker waarin de heilige werd opgesloten. Verder bewaart de abdij nog een zgn. Godelievetafel, een drieluik uit 1568 alsook schilderijen uit de 17de eeuw (o.m. van Jan Janssens).

Deze abdij is vanaf haar ontstaan een pelgrimsoord geweest. Zelfs toen de monialen er verdreven waren en het domein in vreemde handen berustte, bleven de bedevaarders jaarlijks toestromen, wat voor de zusters één van de redenen was om er (in 1891) opnieuw hun intrek te nemen. Vooral in de juli-maand komt men van heinde en verre naar "Ten Putte".

Kasteel "Ter Waere" : aan de Steenweg naar Brugge ; het is een goed bewaard rococogebouw uit de 18de eeuw, omgeven door een mooi park. Op dit domein staat een kleine staakmolen op een hoge stenen romp : de Merelaan geheten.

Oost molen (B) (Warandestraat) : houten staakmolen op een stenen torenkot. De oorspronkelijke molen, voor enkele jaren door brand vernield, maar ondertussen volledig heropgebouwd en sedert 1984 weer in een normale staat, dateerde uit de 16de eeuw ; de stenen romp uit 1841.

Monument voor Eugeen van Oye (1969) (Heyvaertlaan) : Dr. E. van Oye werd op 3 juni 1840 in Torhout geboren. Hij was geneesheer, dichter en publicist. Veel van zijn gedichten werden door P. Benoit, A. Meulemans, E. Tinel en anderen tot liederen gecomponeerd. In 1910 schreef hij ook een toneelwerk getiteld

titeld "Godelieve van Gistel". Hoewel hij uit een Franssprekende familie stamde, koos hij bewust voor het Nederlands en werd met zijn vriend Hugo Verriest een strijder in de Vlaamse Beweging. Na de Eerste Wereldoorlog werd hij gearresteerd op beschuldiging van activisme. Hij werd vrijgesproken maar mocht zijn medische praktijk niet meer beoefenen. In 1923 kwam hij hier in Gistel wonen en overleed op 24 juni 1926.

Evenement : St.-Godelieveprocessie. Ieder jaar op de eerste zondag na 5 juli trekt (om 16 uur) deze godsdienstig-historische processie door het centrum van de gemeente. De processie gaat terug op een eeuwenoude traditie. Naar v verluidd kwamen vrij kort na de dood van de heilige Godelieve (1070) reeds bedevaarders van Gistel. Ze trokken in stoet van de abdij (plaats waar voordien de burcht stond waarin Godelieve gewurgd werd) naar de parochiekerk (waar de heilige werd begraven). Naderhand nam deze optocht o.m. door de medewerking van de plaatselijke gilden de allure van een heuse processie waarin veel deelnemers opstapten, gekleed in goud en zilver gekleurde habijten. In 1459 was er zelfs een prijskamp uitgeschreven in verband met de mooiste klederdracht.

De huidige processie omvat ca. 1100 figuranten en heel wat kleurrijk versierde wagens. Door sprekende, zingende en dansende groepen wordt niet alleen het leven van de heilige uitgebeeld, maar er wordt ook een getrouw beeld gebracht van het leven in het Vlaanderen van de 11de eeuw.

Moere.

Sinds 1 januari 1971 opgenomen door Gistel. Wooncentrum voor pendelaars, hoofdzakelijk naar de kust.

St.-Niklaaskerk : neogotisch gebouw uit 1858-61, aangebouwd tegen de (oorspronkelijk midden-) toren van de vroegere kerk uit de 13de eeuw. Uit de waardevolle stukken uit het interieur vermelden we : het orgel van Pieter Van Peteghem uit 1776 (volledig hersteld in 1973 door Frans Loncke uit Zarren-Werken) ; vergulde houten borstbeelden van de H. Petrus en de H. Nicolaas (1738) ; een typisch missiekruisbeeld in houtsnijwerk. Ook het houten bovenstel van de doopvont is merkwaardig.

Zevelote

Sinds 1 januari 1871 versmolten met Gistel. Wooncentrum voor pendelaars naar het Brugse en de kust.

O.-L.-Vrouw-Hemelvaartkerk : dit barokke kerkje heeft heel wat verbouwingen ondergaan. De toren dateert uit 1856. Interessant uit het interieur zijn : het renaissance koorgestoelte en de kansel (beide uit 1669). De biechtstoelen dateren uit 1740 en 1744.

Ichtegem.

Sedert 1 januari 1977 bestaat het nieuwe Ichtegem uit de voormalige gemeenten Bekegem, Eernegem en Ichtegem, waarvan de wijk Wijndale bij Torhout wert gevoegd. De landbouw is de hoofdbedrijvigheid en daarnaast gaan heel wat inwoners pandelen naar het Oostendse en het Brugse. De industrie is eerder aan de lage kant. Toeristisch is Ichtegem weinig belangrijk, hoewel dagtoeristen bekoord worden door de rust in deze nog van druk verkeer gevrijwaarde gemeente van het Houtland.

Eernegem.

Sint-Medarduskerk : heeft een achthoekig laatgotische toren uit de 17de eeuw. Vermeldenswaard is laatrenaissancistische kansel die versierd is met prachtig beeldhouwwerk. Hij werd ca. 1777 naar hier overgebracht vanuit de Sint-Walburgakerk van Brugge.

Een van de mensen die veel gedaan hebben voor de kerk van Eernegem is een zekere pastoor Pype. Na het herbouwen van de kerk hield hij eraan het huis Gods met waardevolle meubelen te verrijken. Als gift ontving hij een ciborie van de familie Vanderheyde, waarde 633 Fr., een gotische remonstrans met brillianten, waarde 2 500 Fr. geschonken door de familie Cools en een kapel met beeld van O.-L.-Vrouw, waarde 716 Fr. van een onbekende schenker. De huidige predikstoel werd in 1856 hersteld en een nieuwe trap werd gesculpteerd door de Eernegemse beeldhouwer Seynaeve Henri, welke werkzaam was bij de meubelmaker Derynck uit Koolskamp. In 1858 werd door Henri Seynaeve een nieuw klankbord voor de predikstoel gemaakt, in 1859 het gothische koorgestoelte en in 1866 de twee gothische biechtstoelen.

In 1867 werd, volgens een plan getekend door de Brugse beeldhouwer Francis Dumon, de huidige Communiebank geleverd door Henri Seynaeve voor de prijs van 1 050 Fr. Henri Seynaeve leverde eveneens volgende beelden : de H. Johannes Beremans, de H. Rochus, de H. Antonius, de H. Barbara, de H. Franciscus.

Ichtegem.

Opvallend is het wisselend reliëf : vanaf het zuidoosten -ca. 50 m- zacht golvend aflopend naar een gemiddelde hoogte van 20 meter. Dit heeft voor gevolg dat de plaats heel wat mooie vergezichten te bieden heeft. De typische landelijke sfeer is een andere toeristische aantrekkelijkheid.

Sint-Michiëlskerk : hoewel de onderbouw van de toren samen met de kruisbeuk en het koor tot de beschermde monumenten behoren en teruggaan op een romaanse kerk uit de 11de eeuw is de huidige kerk neogotisch en dateert van 1845.

In 1849 werd de kerk gekeerd : de altaren bevonden zich vroeger onder de toren, waar nu de ingang is. Uit het interieur vermelden we de prachtige preekstoel, waarvan de kuip dateert van 1680, terwijl de rest bijgewerkt werd door de lokale beeldhouwer Gryson (begin 19de eeuw). De figuur onder de kuip stelt Mozes met de tafelen van de geboden voor. De andere meubelstukken (communiebank, drie biechtstoelen en twee altaren) dateren uit het midden van de 18de eeuw.

Panorama's : vanuit de Panoramastraat (32 m hoogte) heeft men een prachtig zicht op de torens van Brugge en de hoge flatgebouwen van de Kust.

De Ruidenbergstraat en de Zuster Clarastraat vormen samen een gedeelte van de Romeinse heerweg van Kassel naar Aardenburg. De Ruidenberg (45 m hoog) is omringd door een fraai landschap. Vanop de top (met T.V.- en F.M.-distributietoren) krijgt U een heerlijk vergezicht op het bos van Wijnendale en zuidelijk West-Vlaanderen.

De Roopijfontein : op de zuidelijke helling van het plateau van Wijnendale is ontstaan door de aanwezigheid van de ondoordringbare kleilaag. Aanvankelijk borrelde het water op in de weide achter het gebouwtje, maar omstreeks 1880 werd het water afgeleid naar de huidige plaats.

Kasteel "Rosendahl" (Noerdijkstraat) : dit kasteel midden in een park van ca. 7 ha met vijver en schilderachtig koetsierhuis werd gebouwd in de eerste helft van de 19de eeuw als zomerverblijf.

Het wordt bewoond door de familie van Baron de Crombrughe de Looringhe. Het interieur is niet te bezichtigen. Aan de rand van het bos staat een stemmige boskapel.

Torhout.

Torhout, gelegen in Bebest-Vlaanderen, aan de weg Brugge-Roeselare (met een aftakking naar Oostende) en aan de spoorlijn Kortrijk-Brugge, is een stedelijk verzorgend centrum in het Houtland (met scholen, vrederecht, wekelijkse markt, ziekenhuis en winkels). Er is flink wat landbouwactiviteit en een niet fel uitgebreide industrie. De actieve bevolking vindt vooral werk in de plaatselijke distributie en diensten en gaat voor een deel werken in Zedelgem, het Brugse, in Lichtervelde en het Roeselaarse.

Historische notities :

de stad Torhout heeft een zeer oude geschiedenis wat bewezen wordt door archeologische vondsten (o.a. neolitische vuistbijlen en Romeins vaatwerk). Voor het eerst in 654 verschijnt de naam Torhout in documenten i.v.m. het Torhouts klooster dat zich in die tijd op het (huidige) Burgplein moet bevonden hebben. In 860 was dit klooster in het bezit gekomen van de eerste graaf van Vlaanderen, Boudewijn I, en deze liet de relikwieën van St.-Donaas uit dit klooster naar Brugge overbrengen. De Noormannen zakten in 879 naar hier af, plunderden de hele streek en staken Torhout in brand. De heropbloei van de plaats gebeurde onder graaf Robrecht de Fries (1029-1093) die er een grote romaanse kerk en het kasteel van Wijnendale liet bouwen. Lange tijd was dit kasteel de geliefkoosde residentie van de graven. Uit die tijd stamt ook het ontstaan van de Torhoutse jaarmarkt die een internationale faam als wolmarkt verwierf. Graaf Filips van den Elzas schonk Torhout een keure in 1183 en de stad werd met een brede gracht versterkt (geen stadsmuren en poorten). Graaf Gwijde van Dampierre (1278-1305) had ondertussen van het slot van Wijnendale zijn vaste verblijfplaats gemaakt en Torhout werd als het ware het centrum van graafschap. Gedurende de 11de eeuw ging Torhouts ster steeds minder schitteren ten voordele van Brugge dat met een ontluikende havenactiviteit het handelsmonopolie verkreeg. Wijnendale ging over in handen van de Duitse heren van Kleef. Na hen zou ook de glansperiode van dit kasteel afgelopen zijn. In de 16de eeuw kreeg de reeds stilgevallen stad af te rekenen met de beeldenstormers en na hen met de Gentse calvinisten, zodat veel van het kunstpatrimonium verloren ging (kerk, stadhuis en vele huizen werden met inboedel in brand gestoken). Met de 17de eeuw brak een zekere herstelperiode aan. Stadhuis en kerk werden heropgebouwd en de familie Roose begon er met een pottenbakkersnijverheid die de naam van de stad weer glans zou geven. Doch een gelukkige eeuw mag het niet heten : bijna voortdurend waren er vreemde bezetters in de stad. In de 18de eeuw werden belangrijke wegen

aangelegd o.m. Rijsel-Roeselare-Torhout-Brugge en Torhout-Oostende, zodat de stad weer ingeschakeld werd in het economisch leven van die tijd.

In 1845 werd de spoorweg Brugge-Kortrijk, met een afbuiging via Torhout, aangelegd. De stad had toen immers als handelsplaats weer naam verwoeven o.m. met een paarden- en graanmarkt. In 1914-18 werd Torhout vier jaar door de Duitsers bezet en ingericht als bevoorradingscentrum voor de Duitse troepen. De stad kreeg veel te lijden onder het oorlogsgeweld. Dan kwam ook de Tweede Wereldoorlog en in mei 1940 tekende koning Leopold III in het kasteel van Wijnendale, waar hij met zijn familie zijn intrek had genomen, de capitulatie van het Belgisch leger. Na de oorlog ontpopte de stad zich tot een verzorgend centrum van het Houtland.

Bezienswaardigheden :

Kerk van Sint-Pietersbanden (centrum) : gegroeid uit een romaanse kerk uit de 11de eeuw. In de loop van de eeuwen meermaals verwoest en heropgebouwd (o.m. in 1627) in gotische stijl. Deze kerk werd dan nogmaals vernield in 1940. Bij de heropricting hield men rekening met de vroegere romaanse kerk. Vooral de beschermende en architectonische stijl was opmerkelijk. Veel kunstschatten heeft de kerk niet kunnen bewaren. Opmerkelijk is de moderne preekstoel met keramiekwerk van Jan Nolf (Brugge) en ook de glasramen van Michel Martens. J. Slagmulders en J. Hendrickx zijn demoeite waard.

Stadhuis (B) Markt 1 : barok gebouw uit 1713 met een typisch schilddak. Let op de gedegen symmetrie van de voorgevel met in het fronton het stadswapen. Het interieur werd in 1950-52 volledig verbouwd. Het herbergt het museum van oud Torhouts aardewerk, alsook documenten i.v.m. de geschiedenis van de stad en de kerk.

Ter Walle (Bruggestraat) : oorspronkelijk een rusthuis voor ouden van dagen, dat omgebouwd werd tot cultureel centrum. De puntgevels zijn als beschermd monument opgetekend.

Groenhovepark (Bosdreef-Torendreef) : een bos van ca. 13 ha aangekocht door de stad (1972) en voor het publiek als recreatiepark opengesteld. U kunt er heerlijk wandelen en U vindt er rustbanken, een speelplein (met toestellen), een visvijver (80 x 20 m), stoeiweide, enz. In de nabijheid staat het nieuwe kloosterdomein Virgo Fidelis waar geregeld bezinningsdagen georganiseerd worden. Voor de bouw van de moderne kapel, getekend door A. Degeyter (St.-Andriës) werden oude en nieuwe bakstenen in een goed passende combinatie gebruikt.

In de wand achter het altaar werd een reliëf, dat de H. Drievuldigheid uitbeeldt, in bakstenen uitgevoerd.

In torhout bezoeken wij het AMAND MAES MUSEUM voor TORHOUTS AARDEWERK.

Torhout is door de fabricatie van een fel gekleurd kunstaardewerk nationaal en internationaal bekend geworden.

Men vindt het terug in zeer diverse vormen en kleuren, van eenvoudige gebruiksvoorwerpen als vloer- en haardtegel in goud-bruin glazuur tot elegant vuurkorfjes met ranke reliëfs van blad- en bloemmotieven in geelgroene, bruine en blauwe kleur en dikwijls voorzien van een spreuk of zegswijze.

Het Torhouts pottenbakken zou zijn oorsprong vinden bij het kasteel van Wijnendale. Daar stichtte in de 14de eeuw één van de Heren van Kleef, bij de "fontein" een eerste pottenbakkerij. Het kunstambacht ontwikkelde zijn bedrijvigheid in de 16de eeuw en 17de eeuw meer in het centrum van de stad (in 1538 stond een pottenbakker als inwoner vermeld). Definitief brak ze door met de oprichting van de ateliers van de familie ROOSE (1610), WILLEMEYNS (1783) en MAES (1885), drie families die als het ware elkaar hebben afgelost om de pottenbakkerij in stand te houden.

Typisch voor het "Oud-Torhoutse" werk is onder meer de roodgele kleur. Het laatste pottenbakkersbedrijf (geleid door Armand MAES) werd echter definitief stilgelegd in 1939. Sindsdien heeft men nog geprobeerd, zonder succes echter, de traditie aan te houden. Dikwijls wordt de naam "Torhouts aardewerk" misbruikt om pottenbakkerswerk van mindere kwaliteit of zelfs van vreemde oorsprong (o.m. uit Italië) meer verkoopswaarde te geven.

In de museumruimte van het stadhuis werd een belangrijke verzameling Torhoutse aardewerken en tegels ondergebracht. Naast hoofdzakelijk 19de en 20ste eeuwse aardewerk van de pottenbakkerij MAES (1885-1939) enkele stukken uit de periode WILLEMEYNS.

(1783-1867) gebruiks- en architecturaal aardewerk (14de-20ste eeuw) zien we er een verzameling inlegtegels, archivalia en een didactische stand.

Wij bewonderen er naast gebruiksaardewerk de prachtige stukken kunstaardewerk, waarbij de fijnheid van de versieringen, de kleuren en de vormen getuigen van groot vakmanschap en fijne kunstzin.

Van hieruit wordt terug verzamelen geslagen want wij moeten verder door naar Roeselare voor een kort bezoek aan de Sint-Michielskerk.

ROESELARE

Reeds in 1965 werd de voormalige gemeente Beveren opgeheven en bij Roeselare gevoegd. In 1977 werd Roeselare nogmaals vergroot door de opname van Oekene en Rumbeke. Beitem is een belangrijk kerkdorp van Rumbeke, maar strekt zich ook gedeeltelijk uit op het grondgebied van Moorslede en Ledegem. Oekene ligt als een enclave in Rumbeke. Die voormalige gemeenten vervullen een woonfunctie voor pendelaars naar Roeselare (en ook wel naar het Kortrijkse) en vormden reeds voor de samenvoeging een stedelijke agglomeratie met Roeselare. De onderlinge afstand tussen de verschillende kernen bedraagt 1 à 8 km.

Roeselare is een belangrijk industrie- en stedelijk verzorgend centrum gelegen aan het kanaal van Roeselare naar de Leie, aan de Mandel, de weg Brugge-Menen en de spoorlijn Brugge-Kortrijk. De industriële bedrijven bevinden zich hoofdzakelijk aan de binnenhaven, eindpunt van het kanaal Roeselare-Leie, maar ook Beveren (n.o. richting) bezit uitgebreide industrieterreinen (waar u o.m. één van de grootse bedrijven voor koetswerk van autobussen van België vindt). Ook Rumbeke kent heel wat industrie met o.m. steenbakkerijen, een belangrijk glasbewerkingsbedrijf, bouwbedrijven, enz.

Roeselare zelf, dat reeds in de middeleeuwen naam had als een handels- en nijverheidsplaats, had zich aanvankelijk in de lakennijverheid gespecialiseerd stapte later over op de linnenindustrie (met in de 16de eeuw druk bezochte jaarmarkten) en beschikt thans over een ruim pakket bedrijven met een zeer grote verscheidenheid van produktie. In het havengebied alleen reeds hebben er zich zowat vijftig bedrijven gevestigd. Daar en verspreid over de stad vindt u belangrijke textiel- en aanverwante fabrieken, sterk uitgewerkte voedings- en veevoederbedrijven, bedrijven voor de bouwnijverheid (betonproduktie, bouwstenen, vloeren), metaalverwerkingsbedrijven, autozaken, meubelfabrieken, olislagerij, enz. Ook de handel komt er ruim aan zijn trekken met een groot aantal winkels en een serie grote distributiezaken en met marktdagen voor groenten, pluimvee, biggen, tweedehandse auto's en een eierenmarkt voor groothandelaars. In dit economisch overzicht mag ook de eieren- en groentenveiling niet vergeten worden.

De verzorgende functie van Roeselare wordt zeer duidelijk onderkend aan zijn talrijke onderwijsinstellingen, zijn ziekenhuizen, stedelijk museum en winkelstraten.

Historisch overzicht: de oudheid van een nederzetting op de plaats waar nu Roeselare ligt, wordt door talrijke archeologische vondsten bewezen: resten van een paaldorp op de Mandeloever, geraamte van een mens uit het neolithicum, Romeins vaatwerk en munten. Zoals veelal elders ook gebeurd is, zal Roeselare gegroid zijn uit een 'vicus' bij de (eertijds) bevaarbare Mandel en aan het kruispunt van de heerbanen Doornik-Oudenburg en Mene - een heerweg die aansluiting gaf op de heerbaan Kassel-Wervik. Een akte van 822 vermeldt de plaats als Roslar. In 957 werden versterkingen gebouwd en werd de wekelijkse (dinsdag) markt ingesteld. In de 12de eeuw wordt melding gemaakt van een zekere burggraaf Robertus van Rousselaire en in 1250 schonk Margaretha van Constantinopel aan de plaats de titel en voorrechten van 'stad en poorterije'. Graaf Gwij van Dampierre verbond de jonge stad met de heerlijkheid van Wijnendale (Torhout) en deze toestand bleef behouden tot aan de Franse Revolutie. Intussen werd de stad bekend als centrum voor het weven van laken en er werd een lakenmarkt geëxploiteerd. In 1550 kwam daarbij nog een linnenmarkt, toen de linnennijverheid in belangrijkheid toenam. De oorlogsprikelen (o.m. van de Spanjaarden tegen Frankrijk en Nederland) brachten verwoestingen van de stad met zich mee. Nieuwe opbloei kwam er met de regering van Maria Theresia. De Franse overheersing in de 18de eeuw bracht Roeselare in de Boerenkrijg en in 1830 werd de stad gemengd in de strijd tegen koning Willem der Nederlanden. In deze periode liet de familie Rodenbach fel van zich horen: Constantijn en Alexander werden lid van het Nationaal Congres. Na enkele jaren van economische stilstand na de zelfstandigheid van België maakten de aanleg van de Spoorweg Brugge-Kortrijk (1846-1847) en het graven van het kanaal Roeselare-Leie (1862) nieuwe opgang mogelijk en de stadsbevolking groeide voortdurend aan. Als een feniks herrees de stad (ca. 1925) uit de verwoestingen van de Eerste Wereldoorlog en ontwikkelde zich meer en meer als een veelzijdig handels- en nijverheidscentrum.

Tot slot wijzen we er nog op dat Roeselare de stad is waar Albrecht Rodenbach (1856-1880) werd geboren. Deze dichter verwierf ook naam als stichter van de Blauwvoeterie, een Vlaamse Studentenbeweging. De rol van het Klein Seminarie van Roeselare, waar o.m. A. Rodenbach studeerde en waar Guido Gezelle en Hugo Verriest als leraars werkzaam waren, is in de Vlaamse ontwoogingsstrijd moeilijk te overschatten.

BEZIENSWAARDI GHDEN

1. Grote Markt

Daar stond vroeger de stadshalle en het belfort, waarvan in 1979 de grondvesten werden blootgelegd; herinneringsplaat daarvan, en uittekening van het grondplan der Halle zijn in de marktplaten aangebracht. Aan de oostkant van de Grote Markt prijkt de gotische trapgevel (16de eeuw) van het klooster der Grauwe Zusters; aan de westkant rijzen de "burgerlijke" putgevels der handelshuizen (19de - 20ste eeuw) op. In 1979 kreeg de aloude markt een nieuw uitzicht met wandelgedeelte en groenbeplanting.

2. Het Stadhuis aan de zuidkant van de Grote Markt.

Het "Oud Stadhuis" in Lodewijk XV-stijl is een prachtig voorbeeld van de 18de eeuwse bouwkunst en een bezoek overwaard. Het werd in 1769-1771 gebouwd. Hoog op het fronton in de putgevel prijkt het waarschild van Karel Theodoor (1724-1799), hertog van Neuburg, keurvorst van Beieren, paltsgraaf van de Rijn, en heer van het Land van Wijnendaele en van de stad Roeselaere. In de "schepenzaal" beneden is de galerij van de geschilderde portretten van de aartshertigen Albrecht en Isabella; in de hall boven, o.a. die van keizerin Maria Theresia en van de "blinde" volksvertegenwoordiger en burgemeester van Rumbeke Alexander Rodenbach. In de "raadszaal" boven, met uitzicht op de Grote Markt, bevinden zich enkele prijzen van Rome: van beeldhouwers (Clement Carbon en Josué Dupon) en van kunstschilders (Désiré Mergaert, Ferdinand Callebert), en werk van kunstschilder Alfons Blomme, Romeprijswinnaar. In de conferentiezaal van het in 1924 voltooide "nieuwe stadhuis" met hoge halletoren, bevinden zich twee muurschilderingen: het plan van Roeselare uit Sanderus' "Flandria Illustrata" (1635) en een evokatieplan der Roeselaarse groten door Gaston Vallaëys.

3. Stedelijk Museum

Voor Volkskunde en Plaatselijke Geschiedenis aan het Polenplein, in het 1903 gebouwde "Arsenaal". Drie afdelingen vragen de aandacht:

- 1) Geschiedenis van Roeselare;
- 2) Het volksleven;
- 3) Het Zeeavenuzeum (der pauselijke zeeaven).

4. Klein Seminarie

In 1634 kwamen de paters Augustijnen uit Gent zich te Roeselare vestigen; zij bouwden er een kapel, een klooster en een school. Tussen 1725-1735 werd de barokke Augustijnenkerk aan de Zuidstraat ondergebracht; in het fronton van de voorgevel prijkt het wapenschild van Johann-Wilhelm (1658-1716) hertog van Neuburg en heer van Roeselare, en het beeld van "O.-L.-Vr. van Troost" door Karel Dupon.

Sedert de Napoleontische tijd is aldaar een bisschoppelijk Klein Seminarie gevestigd, dat in de 19de eeuw vermaardheid verwierf door drie West-Vlaamse voormannen van de Vlaamse Beweging: Guido Gezelle (borstbeeld door Jules Lagae in de dreef), Hugo Verriest en Albrecht Rodenbach. In 1875 had er de "Grote Stooringe" plaats, een studentenrevolte die in gans Vlaanderen de Blauwvoeterij veroorzaakte (gedenkteken "De Blauwvoet" (1980) op de "historische" speelplaats).

5. Sint-Michielskerk

De oudste sporen ervan dateren uit de Middeleeuwen; tot in 1872 bleef zij de enige parochiekerk te Roeselare. In 1488 legde de stadsbrand deze kerk

grotendeels in puin ; op last van Filips van Kleef (1456-1529) heer van Roeselare, werd de kerk heropgericht tussen 1497 en 1504 in laatgotische stijl. De monumentale toren dateert uit 1504 en was oorspronkelijk spits ; in januari 1735 waaide de spitse torennaald om ; zij werd dan door een klokvormige bekapping vervangen. Het interieur bevat belangrijke kunstwerken ; de kunstvolle barokke predikstoel (17de eeuw) stelt het bijbels verhaal van de wijngaard van Nabot voor ; de neogotische voet het hoofdaltaar (1862) van de Brugse beeldhouwer Francis Dumon met drie reliëfs uit het leven van Jezus ; 17de eeuwse -Ecce Homo beeld in hout ; zwart marmeren doopvont (1816) van de Brugse Beeldhouwer Jan Calloigne ; schilderijen : "Hulde aan O.-L.-Vr." door Jacob van Oost (17de eeuw), "De Kroning van Kristus", door Jan Janssens (17de eeuw) ; schilderijen van Roeselaarse kunstschilders : Bernard Mioen, Désiré Mergaert, Ferdinand Callebert (19de eeuw). De kerk bezit het grootste orgel van West-Vlaanderen ; in de toren hangt de stadsbeiaars met 37 klokken. Het zuidportaal dateert van 1954, met bovenop het beeld van O.-L.-Vrouw.

De Preekstoel (beschrijving)

De preekstoel in de St. Michielskerk is één der merkwaardigste uit de provincie West-Vlaanderen. Die interessante kansel werd gemaakt voor de kerk van de geschoeide Karmelieten te Brugge, gelegen in de Carmerstraat. Gedurende de Franse bezetting werd de kerk in het openbaar verkocht en in 1797 volledig afgebroken. Gelukkig werd de preekstoel gered en kwam vrijwel ongeschonden terecht in de Sint Michielskerk te Roeselare.

Jammer genoeg kennen wij noch beeldsnijder, noch de datum waarop de preekstoel tot stand kwam. Wij zouden hem omwille van de vorm van de medaillons, de schelpen en andere ornamentiek dateren omstreeks 1710-1720 en plaatsen in de volle Laat - Barok.

De eikenhouten preekstoel rust op een marmeren blok en heeft als voet een boomstronk, omslingerd met wijngaardranken, die in het middende kuip ondersteunen, terwijl achteraan, links en rechts, nog twee tronken met ranken de achterkant van de kuip schragen. Onder de kuip staat links de profeet Elias met vlammend zwaard in de ene hand, terwijl de andere hand vermanend omhoog wijst. Het is een grootse gestalte in volle beweging daar neergezet, omzwind met een forse zwaai van zijn mantel. Elias heeft een expressieve kop met sterk krullend haar en baard. Naast hem staat 'n even monumentale gestalte van koning Achab in wapenrusting, maar eveneens met een kemelaren mantel, die in een forse zwaai zijn lichaam omlijst. Ook hij is in volle aktie weergegeven. Beide figuren zijn echte barokgestalten, vol bewegingen in hun houding en met forse breed gekapte plooiën in hun kledij.

De kuip, waarvan de rand begroeid is met wijngaardranken rust op een zware boomstronk in het midden en op twee lichte tronken achteraan. Ze vertoont een vierkant, waarvan de hoeken afgeplat zijn en waar telkens een mollige putto of knaapje in een ritmische dansbeweging geplaatst is. Die knaapjes zijn heel mooi en levendig gesculpteerd. Op de kuip zelf zijn vier medaillons aangebracht, waarvan telkens een buste bebeeldhouwd is. Vooraan menen wij een God de Vader in het medaillon te zien met een wereldbol en in de wolken. Mooi vinden wij hier de zwier van de lijnen die zeer vloeiend en vlot gebeiteld zijn. Zie bijvoorbeeld de golvende baard en zeker ook de gevoelig weergegeven handen.

Rechts is, in een medaillon een heilige uit de Karmelietenorde (met lelie) uitgebeeld en links een heilige met een zwaard, terwijl tenslotte op de duER Van de kuip een heilige met pelgrimstaf en schenkket getoond wordt. Alle gezichten zijn vlot gesculpteerd.

Tenslotte vernoemen wij de zwierige trap, waarvan de leuning bestaat uit druivenranken en druiventrossen. Boven de kuip is een klankbord in een zuivere schepvorm, doch onderaan begroeid met wijngaardranken. Het geheel stelt de wijngaard van Naboth voor.

De preekstoel vormt een indrukwekkend en monumentaal meubel waarvan zowel de beelden, medaillons met busten als de sprankelende knaapjes en de ornamentatie vol zwier en beweging in het eikenhout gesneden zijn, zodat ze werkelijk typerend zijn voor de Laat-Barokke houtskulptuur in ons land. Voor de kwaliteit van het beeldhouwwerk wpreken zeker ook de expressieve gezichten en de gevoelige geskulpteerde handen. De vlot en breed gesneden plooiën van de kledij zijn werkelijk vol ritme en actie, wat nogmaals de echte barokstijl van dit werk onderlijnt.

Ongetwijfeld mag de preekstoel van de St. Michielskerk in Roeselare en één lijn genoemd worden met de reeks typische Laat-Barokke kansels in ons land zoals de preekstoelen in de St. Michielskerk te Brussel, de O.L. Vrouwkerk te Antwerpen, de St. Romboutskathedraal te Mechelen en dichterbij ons met de preekstoel van de St. Walburgakerk te Brugge en Te Veurne of van de St. Bertinuskerk te Poperinge.

Kortom een kunstwerk uit onze houtskulptuur met duidelijk artistieke kwaliteiten en zeker typerend voor het rijke aktievolle kerkmeubilair van onze Barok tussen 1675-1725. Een preekstoel die misschien wel een beetje meer aandacht verdient.

6. Arme-Klarenkapel

Gebouwd in de tweede helft van de 19de eeuw ; het interieur werd in 1976 gerestaureerd ; het slotklooster der Arme-Klaren werd samen met de kerk gebouwd.

7. Stedelijke begraafplaats (Merkwaardige populierendreef).

Huldemonument voor de Roeselaarse gesneuvelde soldaten 1914-1918 (Karel Dupon) ; praalgraf van Albrecht Rodenbach (1888, door Jules Lagae) ; praalgraf van Roger Fieuw (Roeselaars letterkundige, 1922-1960) ; graf van Karel Dubois (1885-1956).

8. Geboortehuis (Albrecht Rodenbachstraat) en Sterfhuis (Noordstraat) van Albrecht Rodenbach (1856-1880), "Wonderknaap van Vlaanderen" en stichter van de Blauwvoeterij.

9. Standbeeld van Albrecht Rodenbach, op het De Coninckplein in 1909 onthuld, gebeeldhouwd door Jules Lagae.

10. Neoromaanse St.-Amandskerk, gebouwd in 1869-1872 ; predikstoel en kruisweg gebeeldhouwd door Karel Dupon ; moderne glasvensters en monumentaal orgel.

11. Nieuw Station (1979) met op het stationsplein het huldemonument voor beeldhouwer Jules Lagae (1862-1931).

Bij het station is een douane-entrepot gevestigd.

12. Museum Blomme aan de Ooststraat, waarin een collectie schilderijen is ondergebracht van de Roeselaarse kunstschilder en Romeprijswinnaar (1920) Alfons Blomme (Roeselare, 1889-1979).

13. Postgebouw, aan de Ooststraat, ; neogotisch gebouw (1902-1903).

14. Kerk der Paters Redemptoristen, tweede helft 19de eeuw ; muurschilderijen van Arno Brys.

15. Haven van Roeselare, aan het kanaal van Roeselare vaar de Leie in 1862-1870 gegraven ; één der belangrijkste binnenhavens van België ; in het industrieel actieve deel van de stad. Kaasmuren 2116 m. ; watergeul 50 m. breed bij de ingang ; gabarit 600 T in de havengeul ; 1350 T in de zwaaihaven, achter de Brunabrug. Trafiek : jaarlijkse aanvoer van ong. 600.000 T in 2500 lichters. Een uitgestrekte industriegrond is beschikbaar. (Aanvragen en informatie bij W.I.E.R., baron Ruzettelaan Brugge).
De Veiling met een enorme jaarlijkse omzet, is één van de bijzonderste van het Land.
16. Kazandmolen, aan de Mandeklaan, in 1813 op de plaats waar de in 1773 gebouwde oliestamp-staakmolen afbrandde ; in 1944 geklasseed.
17. St.-Petrus en Pauluskerk, te Rumbeke. Eertijds gotische kerk, in 1924 herbouwd in Ieperse stijl. Het pronkstuk is de gisant uit het midden der 16de eeuw, grafmonument van Jacob de Thiennes († 1534) heer van Rumbeke, en van zijn vrouw Katharina van Oignies († 1545). Devotie voor de H. Blasius tegen koorts en kinderziekten ; neogotische kruisweg van Louis Beyaert (ca. 1900) ; romaanse doopvont in witsteen (12de eeuw?) ; eikenhouten communiebank (1734) ; predikstoel (1630) ; kerkstoel voor de Rumbeekse graaf.
18. Baljuwhuis, in 1617 in opdracht van Pieter Goudenhoofd, baljuw van Rumbeke gebouwd ; typische onrijpoort en renaissanceschouw.
19. Standbeeld van Alexander (De Blinde) Rodenbach (1786-1869) (in de Mgr. De Haerestraat), volksvertegenwoordiger (1831-1869) en burgemeester van voor het graven van het kanaal van Roeselare naar de IJzer en voor het recht der Vlaamse Taal.
20. Kasteel van Rumbeke. Dit bouw kundig kleinoord van Vlaamse Renaissance ca. 1538 gebouwd door de toenmalige heer Thomas de Thiennes en zijn echtgenote Margareta d'Harméricourt. De kapel, de eigenaardige bolvormig gekroonde zeshoekige toren, het centraal L - vormig bouwgedeelte en de twee afgekapte torentjes aan de noordzijde herinneren aan deze bouwperiode. De vier geveltorentjes aan de zuidzijde dateren uit de 17de eeuw ; de zware inrij-paviljoenen die de oost- en westpoort vormen, zijn uit 1731. Het kasteel met het aanliggend STERREBOS - in 1770 aangelegd - eigendom van de familie de Limburg-Stirum.
Het kasteel en het bos kunnen door het publiek bezocht worden.
21. St.-Martinuskerk te Oekene, met enkele grafzerken op het oude kerkhof rondom. De H. Cornelius wordt er gediend tegen kinderziekten en veeplagen. Aan de portaalmuur prijkt een arduin fondataisteen ("Jan van Moerkerke ende Magriet zijn wijf") uit 1489. Het Van Peteghem-orgel (1773) verdient de aandacht, naast het 17deeeuws beeldje van O.-L.-Vrouw van Karmel.
22. Kerk van de Kruisverheffing te Beveren, waar het Processiekruis, in Doornikse smeedkunst (13de eeuw), is bewaard.

We parkeren de autocar voor het gasthof Sint Michiel waarna we even, tussen twee missen in, de Sint Michielkerk bezoeken.

Na dit korte bezoek steken we de benen onder tafel, in het voornoemde gasthof, voor het middagmaal. Eén consummatie is in de prijs inbegrepen, alsook de dienst en de eeuwige BTW. Elkeen rekent zelf aan tafel af.

Te lang mogen we het echter niet trekken want om 14 uur worden we verwacht op het kasteel van Wijnendale en daarna moeten we ook nog naar het Vlasmuseum.

HET KASTEEL VAN WIJNENDALE

Dit waterslot vindt zijn oorsprong in het jachtkasteel dat, in 1085 door Robrecht de Fries, Graaf van Vlaanderen, werd opgetrokken. Hoewel weinig bronnen iets over Wijnendale van voor 1085 vermelden, gaat het hier om een oudere nederzetting.

In het begin van de twintigste eeuw werden er scherven van Romeins glas- en aardewerk gevonden. Gedurende de tweede wereldoorlog ontdekten de Duitsers er bij graafwerken twee Merovingsche begraafplaatsen. Het oorspronkelijk gebouw was een achthoekige konstruktie in hout. Op iedere hoek stond een toren in de zuidhoek stond.

Toen Robrecht de Fries er in 1092 stierf, volgde zijn oudste zoon, Robrecht II, hem op. Alvorens naar de kruistochten te vertrekken in 1096, voltooide hij het bouwwerk.

Bij zijn terugkomst uit het Heilig Land, waar hij de bijnaam "Robrecht van Jeruzalem" had gekregen, vernieuwde hij het wapenschild van de familie. Het oorspronkelijk embleem, een ondergaande zon, werd met een leeuw verrijkt. Het wapenschild werd bij de restauratie van het slot in de negentiende eeuw boven de ingangspoort ingebouwd. Dit wapen is nu ook het embleem van West-Vlaanderen.

Het was Graaf Gwijde van Dampierre die het slot in 1278 herbouwde in steen. Deze burcht was min of meer cirkelvormig en was voorzien van elf torens, omgeven door een brede gracht (nog te zien op een prent in Flandria Illustrata van Sanderus). De hoge wachttorens stond op het binnenplein. Het had toen eveneens drie grote losstaande donjons.

Toen koning Filips IV in Frankrijk aan de macht kwam in 1285, begonnen de moeilijkheden voor Gwijde pas voorgoed.

Vlaanderen werd bezet door het Frans leger in 1300. De Franse vorsten verbleven in 1301 te Wijnendale. In 1302 kon pas na een drie weken durende belegering het Kasteel van Wijnendale heroverd worden op de Fransen. Jan van Namen en Willem van Gulik konden een zegevierende intocht maken in het voorvaderlijk slot.

Na de Heren van Namen, die het slot hersteld hadden en verkocht aan Jan Zonder Vrees, kwam het door het huwelijk van Maria, dochter van Jan Zonder Vrees, met Adolf IV van Kleef, in het bezit van de Heren van Kleef. Deze laatsten gaven aan Wijnendale zijn oude luister terug. In de omgeving van de burcht richtte men een glasblazerij, een pottenbakkerij en een brouwerij op. Gedurende het bewind van de Heren van Kleef kwam Maria van Bourgondië in Wijnendale om bij een valkenjacht in 1482. Het slot werd door de familie van Kleef verlaten rond de periode van de Godsdienstoorlogen. Het kasteel werd geplunderd en verwoest in 1578.

Later kwam het in handen van Willem Wolfgang, paltsgraaf van de Rijn en hertog van Nieuwburg.

Desondank onderging Wijnendale vanaf 1630 een opeenvolging van bezettingen door Spaanse en Franse troepen, met de daarbij horende beschadigingen. In 1708 greep in de schaduw van het slot, de veldslag bij Wijnendale (The battle of Wijnendale) plaats. Het kwam er tot een bloedig treffen tussen Franse en Engelse troepen, waarbij de Fransen de nederlaag leden.

Het was Paltsgraaf Karel Theodoor die terug wat licht bracht in het gewest. Naast de weg Brugge-Menen legde hij ook op eigen kosten de aftakkingsweg aan van Torhout naar Wijnendale. Daardoor steeg de waarde van de bomen in de bossen van Wijnendale omdat deze aftakkingsweg beter verkeer toeliet voor de grotere bomen uit de houtvesting. Eveneens werd onder zijn gezag het "Het Manscheep Bouck van alle leenen ende achterlaanen" van het Kasteel Wijnendale opgesteld. Een prachtig werk met kaarten in kleur en met tekeningen van de gebouwen uit de tijd. De illustraties zijn van Jan Gareminj.

De Franse Revolutie luidde weer een donkere periode in voor het slot : het kasteel werd als herberg ingericht.

Bij zijn bezoek aan het kasteel in 1811, beval Napoleon devolledige afbraak. Slechts drie torens bleven overeind. Na de val van Napoleon bezetten Engelse troepen het kasteel.

Na de hereniging van de Lage Landen, werd het kasteel van Wijnendale eigendom van de familie van Oranje. De Nederlanders richtten het kasteel in als kazerne voor hun troepen en boden het tenslotte te koop aan. In 1826 werd het kasteel aangekocht door de Brusselse bankier Josse-Pierre Matthieu. De volledige heropbouw gebeurde samen met architect Felix Laureys en duurde van 1826 tot 1880.

Tot op heden is het kasteel van Wijnendale nog steeds in het bezit van de familie Matthieu de Wijnendale, waarvan de familieportretten van de generaties te zien zijn in het kasteelmuseum. De huidige heer J.J. Matthieu de Wijnendale nam het initiatief tot het inrichten van een museum dat hij verder hoopt uit te bouwen.

We rijden de parking op, om van daaruit te voet, naar het Kasteel van Wijnendale te wandelen. Maar eerst nog een kort kijkje in de Kapel.

Langs de Fonteindreef staat het zeuwenoud kapelletje van O.L.-Vrouw van Wijnendale waarover tal van legenden de ronde doen. Het is gebouwd mogelijks op de plaats waar Maria van Bourgondië ten val kwam of volgens een andere versie, daar waar ooit twee kinderen door struikrovers werden vermoord.

Nog steeds komst men er op bedevaart, het vergulden legendarisch Maria-beeldje om gunst vragen. Binnenin bevinden zich enkele gedenksteden van gestorven kasteelbewoners en een paar mooie glasramen waarvan er eentje, spijtig genoeg, nodig aan herstelling toe is. Naast de kapel bevindt zich de vroegere ijskelder die in de winter werd gevuld met het ijs van de kasteelwal om zo gedurende de zomer het voedsel koel te kunnen bewaren.

We stappen nu door een prachtige lindendreef naar de ingang van het kasteel, waarbij we een en al oog hebben voor de prachtige bomen die we hier kunnen bewonderen.

Vergeet we niet dat bij dit kasteel, een natuurdomein behoort (afhankelijk van de Vlaamse gemeenschap) met wetenschappelijke waarde. Hierin kunnen, op aanvraag, wandelingen gedaan worden.

Wij betreden het kasteel langs de hoofdingang waar we een ogenblik oog hebben voor het wapenschild en de indrukwekkende ophaalbrug en poort.

In de inkomhal zijn de muren versierd met een reeks wapenschilden van de opeenvolgende bewoners van het Kasteel van Wijnendale. Deze plaasteren wapenschilden staan op de binnenkoer in arduin uitgevoerd. Ook komen enkele gravures en pentekeningen van het kasteel voor.

De opgezette leeuwenkop die op het einde van de inkomhal aan de muur hangt, heeft niets met de leeuw van Vlaanderen te maken. Dit exemplaar werd in 1960 in Afrika geschoten en is een jachttrofee van de huidige eigenaar.

De eerste grote bezienswaardigheid is de kasteelkeuken vanpaltsgraaf Karel-Theodoor (tweede helft van de 18de eeuw).

Er werd een typische 18de eeuwse keuken heropgebouwd, gebaseerd op oude tekeningen, modellen en overleveringen.

Uniek is hier zeker de authenticiteit van het materiaal. In deze keuken vallen enkele elementen bijzonder op : de grote stookplaats (haard), het fornuis met pompbak, de 19de eeuwse tafel met bank (18de eeuw) en de bergmeubels.

In de gang wordt door een reproductie van een wandtapijt en een paar plannen de Slag van Wijnendale in 1708 herdacht. Verder is er het "Mansceepbouck van Wijnendaele" te zien. Dit boek bevat een uitvoerige beschrijving van alle lenen die rechtstreeks of onrechtstreeks afhankelijk waren van het leenhof (kasteel) van Wijnendale. Uitgegeven in 1774 was het de bedoeling een basisdocument te verkrijgen voor het heffen van grond- en andere belastingen. Het is een prachtige en unieke bron voor de geschiedenis van dit stuk Vlaanderen.

De tweede grote blikvanger van het kasteelmuseum is de gotische zaal. Het is een evocatie van de aanzet tot de jachtpartij waarop Maria van Bourgondië door een fatale valpartij om het leven zou komen. Verder in de gang krijgen we een reeks foto's die ons een overzicht geven van de familie Matthieu de Wijnendaele en hun personeel alsook diverse kurassen en sabels. Op het einde van de gang komen we in het bureau van Leopold III. In dit bureau wordt van de historische ontmoeting van Koning Leopold III met zijn vier ministers Pierlot, Vanderpoorten, Spaak en Generaal Denis op zaterdag 25 mei 1940, een beeld in zijn werkelijk karakter weergegeven. Het bureau van de Koning was ingericht in de kamer 17 van het kasteel.

Om 5 u 's morgens ontving Koning Leopold III daar zijn ministers. In het gesprek, dat één uur duurde, probeerden de ministers de Koning ervan te overtuigen met hen het land te verlaten om samen met de andere leden van de regering de oorlog verder te voeren aan de kant van de geallieerden. De Koning weigerde en wenste bij zijn leger en de bevolking te blijven. Hier greep de werkelijke botsing tussen de Koning en zijn regering plaats; wat na de oorlog zou leiden tot de "koningskwestie". Het was ook hier dat hij, op datum van 28 mei 1945, zijn laatste nota tot het leger richtte en die het staakt het vuren op het front van het Belgisch Leger gaf. We geven een afschrift van dit order dat uiteraard in het Frans was:

"Soldats,

Précipités à l'improviste dans une guerre d'une violence inouïe, vous vous êtes battus courageusement pour défendre pied à pied le territoire national. Epuisés par une lutte ininterrompue contre un ennemi très supérieur en nombre et en matériel, nous nous trouvons adoulés à la reddition.

L'Histoire dira que l'Armée a fait tout son devoir. Notre honneur est sauf. Ces rudes combats et ces nuits sans sommeil ne peuvent pas avoir été vains. Je vous recommande de ne pas vous décourager, mais de vous comporter avec dignité. Que votre attitude et votre discipline continuent à mériter l'estime de l'étranger. Je ne vous quitte pas dans l'infortune que vous accable: je tiens à veiller sur votre sort et celui de vos familles.

Demain, nous nous mettrons au travail avec la ferme volonté de relever la Patrie de ses ruines."

L E O P O L D

In het lokaal naast het bureau illustreren een twintigtal foto's deze merkwaardige periode uit onze nationale geschiedenis.

In de glazen tafelkast met het situatieplan van de vijandelijkheden einde mei 1940 staat een kleine asurne in grijs aardewerk uit de Merovingische tijd. Deze urne werd in 1942 gevonden op een begraafplaats uit de 7de eeuw. Voor de liefhebbers die verder willen, bezoeken we nog even de zolder en de DONJON (hoofdwachtoren, 27 m hoog, 132 trappen) vanwaar we een prachtig uitzicht hebben op het domein en de bossen van Wijnendale. We rondem het geheel af in de letterlijke en figuurlijke zin met een wandeling rond de walgracht.

In een vlug tempo gaat het nu over LICHTERVELDE en de A.17 naar het Kortrijkse voor een bezoek aan het VLASMUSEUM.

In een oude blasboerderij uit 1870, gelegen aan de Stijn Streuvelsstraat ('t Hooghe) - vlak bij de afrit Kortrijk Zuid van de E3, nabij de "Hallen" en de "Universiteit" - werd het Nationaal Vlasmuseum ondergebracht. Geopend in 1977 is het een van de trekpleisters van West-Vlaanderen geworden.

De gerestaureerde boerderij geeft onderdak aan 26 aantrekkelijke tafereelen, reconstructies van de vroegere vlasteelt, de vlasbewerking- en -verwerking. Kortrijk en heel de Leiestreek hebben tot voor decennia een echte baroktijd van het vlas meegemaakt. De vlasserij schonk die streek een massale bedrijvigheid en gouden jaren. In het Kortrijkse museum voel je de sociale draden uit de bewogen geschiedenis van de vlasplant, die Vlaanderen wereldbekend maakte. Je kan je er ook laten drijven op de gang der

seizoenen : je volgt geboeid het handgebaar van de zaaiër, je voelt mee met de voortkruipende wieden, je geraakt in de sfeer van het slijten, repelen en boten, je maakt het roeten mee, het brakelen, zwingelen, hekelen en verpakken, het spinnen en haspelen, en ten slotte ook het verwerken van de kostbare garens tot lijnwaad, kant en borduurwerk.

Vijftig meter wandkasten brengen met fotomateriaal, documenten, teksten en kleine voorwerpen op didactische wijze een aanvullend beeld van dat vlassengebeuren. Een 50-tal noeste vlassers levensrecht uitgebeeld in Polyester, animeren de realistische taferelen. Ze zijn zo levendig dat je de eelt zou willen betasten op de ruwe handen van de zwingelaars, je leest de spanning af op het gelaat van de hekelaars, de aandachtige concentratie van de thuiswever. Kortom ; je voelt je aanwezig in de realiteit van elk gebeuren. Niet alleen de details worden scherp uitgetekend, maar ook de totaalsfeer is aangrijpend. Daarbij zorgt een uitgebreide diamontage met een vleugje romantiek uit het verleden, voor inleiding of aanvulling bij een groepsbezoek. Ook de gerestaureerde oude hoevegebouwen, het indrukwekkend schuurgebint en sfeer van het erf, de wal en de kikkerpoel, de boomgaard en de schapenweide, sluiten goed aan bij het museumgeheel ; landbouw en vlas ; verleden en heden, in één pakket.

We kijken dan ook even naar de kleinste Vlasgaard ter wereld om ons bezoek te besluiten met een bezoek aan het stemmig vlasserscafé "In de Vlasblomme" ; een vlaamse dorpskerk met typische oude meubelen, waar we bij een lekker biertje van het vat of een beelde boterham, de sfeer van ons museumbezoek nog wat kunnen verlengen, en nakaarten over wat we op die lange dag beleefd hebben.

Te lang mag het echter ook niet duren, want traditiegetrouw willen we omstreeks 20 uur in Oostende zijn.

Dit was onze laatste voorzomeractiviteit. Blij dat jullie er weer bij waren, een prettige zomervakantie en tot op onze eerste nazomer activiteit, de Landdag van het Heemverbond die op 21 en 22 september in onze stad doorgaat en door uw kring georganiseerd wordt.

Bibliografie : Toeristisch vademecum voor West-Vlaanderen. R. Declerck
Zeven maal Handwerkzaam ; Westtoerisme
Catalogussen en publiciteitsfolders van de diverse musea.

J.B. DREESEN

DE PLATE

TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEMKUNDIGE KRING „DE PLATE”.

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de KULTURELE RAAD OOSTENDE
en het WESTVLAAMS VERBOND VAN KRINGEN VOOR HEEMKUNDE

Statuten gepubliceerd in de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en gewijzigd volgens de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 15 mei 1975 nr. 3394 en nr. 3395.

Verantwoordelijke uitgever: A. VAN ISEGHEM
IJzerstraat 1
8400 OOSTENDE

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen.

14 de jaargang, nr. 6 - 9 : juni - september 1985

VOOR DE INHOUDSTAFEL VAN DIT NUMMER, ZIE DE LAATSTE BLADZIJDE

SEPTEMBER - ACTIVITEITEN

De Oostendse Heemkundige Kring DE PLATE heeft de eer en het genoegen zijn leden en belangstellenden, tijdens de maand september, uit te nodigen tot de volgende activiteiten :

1. Op zaterdag 21 en zondag 22 september 1985 verwachten wij u in het Feest- en Cultuurpaleis, Wapenplein, Oostende voor de

28ste LANDDAG van het VERBOND VOOR HEEMKUNDE

met de medewerking van het Westvlaams Verbond van Kringen voor Heemkunde en van de Oostendse Heemkundige Kring "De Plate".

Het thema van deze Landdag is "ZEE- en RIVIERVISSERIJ" met de klemtoon, uiteraard, op de ZEEVISSERIJ.

Voor het uitvoerig programma verwijzen wij naar de bijlage van dit nummer. Vergeet niet dat uw inschrijving voor 10 september moet binnen zijn.

2. Een avondvoordracht met dias die doorgaat op :

donderdag 26 september 1985 om 20u30

in de conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr Colenstraat 6, Oostende

Het onderwerp : HET BELEG VAN OOSTENDE 1601-1604

Spreker : de heer Germain BILLIET

Vanavond zal de heer G. BILLIET een voordracht houden over het fameuze Beleg van Oostende (1601-1604), de meest dramatische beproeving die onze stad in de loop van haar geschiedenis ondergaan heeft. Twee vastberaden antagonisten stonden in dat multinationalaal conflict tegenover elkaar. Enerzijds het toenmalig machtige Spanje, dat ook Italiaanse en Duitse troepen in dienst had, anderzijds de jonge dynamische Republiek der Verenigde Provinciën, gesteund o.m. door Engelse en Franse strijdkrachten.

Dit langdurig beleg dat ontzaglijk veel geld en mensenslevens heeft gekost en eindigde met de totale verwoesting van de stad, is een schokkende illustratie geweest van

alles waartoe de mens in staat is : dapperheid, ridderlijkheid, doodsverachting maar ook trouweloosheid, hebzucht, wreedheid. Door de aanwending van vernuftige oorlogstuigen en technieken was Oostende, voordien een bescheiden vissersplaatsje, uitgegroeid tot een militaire universiteit, die van heinde en verre, dikwijls op levensgevaar, bezocht werd.

Deze uiteenzetting over een mijlpaal uit onze geschiedenis mag geen enkel rechtgeaard Oostendenaar missen. Zoals steeds is de toegang vrij en kosteloos ook voor niet-leden. Men zegge het voort.

J.-B. DREESEN

~~*~*~*~*~*~*~*~*

CULINAIRE FOLKLORE - DE KREKETAART

Toen wij op zondag 16 juni 1985 met de studiereis van "De Plate" Torhout doorkruisten zagen wij een banketbakkerij waar er publiciteit gemaakt werd voor de "Kreketaart".

Onmiddellijk stelden wij ons een paar vragen. Wat is een kreketaart, is dit typisch voor Torhout, kan men die taart nog op andere plaatsen verkrijgen ?

Bij navraag hebben wij het volgende vernomen.

Ter gelegenheid van wijkfeesten te KORTEMARK in 1983 werd de bakkers gevraagd een nieuwe taart te maken. Zo ontstonden taarten met namen als Gudruntaart, Kreketaart e.a.

De heer Marc KIMPE was de "ontwerper" van de Kreketaart, genaamd naar de Krekebeek die door Kortemark loopt.

De samenstelling : de basis is zanddeeg met daarop een laag slagroom, een laag patisseriecreme en een laag slagroom gemengd met frambozen. Daarop komt een laag marsepein en rondom spuit men opgeklopt eiwit. Het geheel is nogal zwaar !

De nieuwe taart van de heer KIMPE werd door de wijkraad bekroond en wordt dus nog steeds gemaakt, en zoals we gezien hebben ook nagemaakt. Maar waarschijnlijk bewaard men te Kortemark het geheim van de "echte" Kreketaart.

Jean-Pierre FALISE

~~*~*~*~*~*~*~*~*

ERRATA MEINUMMER

Het memoriaal Gustin Malfeyt in het Leopoldpark

blz. 167, lijn 8 : klokvormig i.p.v. blokvormig

blz. 169, lijn 17 : zestiger i.p.v. dertiger

STRANDCONCESSIES IN DE 19e EEUW

Toen William HASKETH, op 24 juni 1784, de toestemming kreeg tenten op het strand op te trekken, waren de eerste zeebaden een feit.

Onze bad-steden nu zijn ondertussen een stuk autonomer geworden in al hun lovenswaardige initiatieven ten aanzien van de toerist. Wat in de 19e eeuw zeker niet het geval was !

De Staat moest eerst met concessies over de brug komen alvorens de badkarrenhouders hun paarden mochten zeewaarts richten.

Zo moest de stad Oostende in 1852 aan elk van de 208 eigenaars van karren 30 ₣ vragen om de strandvergunningen af te betalen.

Ook het zelfstandige Mariakerke kreeg bij koninklijk besluit van 24 mei 1858 de toelating om gedurende 10 jaar - en dit vanaf 1 juli 1858 - een badendienst te houden.

Tien jaar later werd een nieuwe strandconcessie toegekend en dit over de gehele strandlengte.

Het contract, met mogelijkheid tot opzeggen op het eind van het 2e jaar, werd gesloten tussen de gemeente en de Administratie van Domeinen. In de prijs van de concessie ligt 50 % vervat voor de Staat, terwijl de andere helft besteed wordt aan politie, veiligheid en vermaak van de badgasten. Geen enkele constructie mag opgetrokken worden op het strand, zonder de uitdrukkelijke toestemming van Openbare Werken. Voetgangers moeten ongehinderd het strand kunnen belopen en paarden worden er verboden gedurende het badseizoen.

Op 13 mei 1872 gaat Mariakerke zelfs over tot de onderverhuring aan Oostende tegen een vaste en jaarlijkse vergoeding van 1.000 ₣. De toestemming was gebaseerd op de overweging dat hier best de 2 badendiensten konden geconcentreerd worden. Oostende zag zich wel voor een paar problemen geplaatst. Vooral de scheepswrakken, geworpen op het strand, de vele stenen en rijshout belemmerden het vrije verkeer van badkarren. Zelfs sloepen op de kust liepen averij op door de uitstekende delen. In 1871 lagen 7 vaartuigen aan de grond en het wegnemen ervan liep vlug op tot 300 à 600 ₣. Een ervan, ten westen van de havengeul, was vlot getrokken maar de gemeentelijke administratie was niet happig om al deze bijkomende kosten op zich te nemen. De aannemer van het onderhoud van de haven werd verzocht om samen met zijn werklui de klus te klaren.

Een ander Oostends probleem in 1872 was dat binnen afzienbare tijd het terrein waar de badkarren werden gestald, zal verkocht worden. Huizen en straten komen er in de plaats. Waar naar toe in de winter en bij slecht weer...?

De wet van 18 juli 1877, waarbij de grensafbakening van Oostende met zijn bureu Mariakerke, Stene en Bredene wordt vastgelegd had tot gevolg dat de onderverhuring werd afgeschaft. Voortaan zal Oostende jaarlijks 6.000 ₣ betalen voor zijn badenvergunning tot het einde van de tienjarige concessie (31 december 1881). Het strandgedeelte tussen

de havengeul en de nieuwe grens met Bredene zal voorzien moeten worden van veiligheids- en reddingsmateriaal dat gratis ter beschikking staat voor de militairen van het Oostends garnizoen die er zwemmen.

De beperkende faciliteiten die de kustgemeenten kregen om het badtoerisme te propageren werkten remmend op de toename van het baden in zee. Mariakerke zag een aanvraag van 1 ha duingrond bij de Albertusdijk afgekeurd. Men argumenteerde vanuit de vaststelling dat geen 10 badkarren de dienst uitmaakten. (Oostende had toen in 1882 bij de 400 badkarren goed voor 4.000 dagelijkse baden !). Toch kreeg het op 1 januari 1882 zijn nieuwe concessie voor 2 jaar en dit vanaf de grens met Middelkerke tot op 250 m van het westelijk Oostends strand.

In zijn streven om het onderste uit de kan te halen blijkt uit rapporten dat het zich niet stoorde aan deze restrictie vermits de Mariakerkse badkarren precies tot aan de afbakening met Oostende rolden !

Regelmatig zagen de Belgische badplaatsen-in-wording hun exploitatievergunningen vernieuwen door een Staat die "indexmatig" de pacht bepaalde. Oostendes concessie van 1 januari 1885 bedroeg voor het eerste jaar 6.000 fr maar de 3 komende jaren werden fors opgetrokken tot 7.500 fr.

De financiële klap kwam des te harder aan na de rotzomer van 1885, de slechtste van de laatste 9 jaren.

Het toeristische graantje meepikken was weliswaar leuk, maar Oostende die trouwens de enige badplaats was die aan de schatkist een aanzienlijk en verzekerd inkomen bezorgde, was niet bijster enthousiast om overal en steeds maar bij te passen.

In alle Moniteur-teksten van toen werd het klassiek parapluutje opgevouwen : iedere onvoorziene verantwoordelijkheid wees de Staat onverbiddelijk af op de rug van de stad. Zo kon onze stad niets terugvorderen indien de werkzaamheden aan de haven het strandniveau ongunstig beïnvloedden.

Was het de pacht niet waarover men struikelde, dan was het het zand waarin men vastzat. Letterlijk en figuurlijk. Tussen de Berlijnstraat en het westerstaketsel, wandelroute bij uitstek, was geen sprake van zandophoping maar ten westen van die zone, nog niet geplaveid, had Openbare Werken van tijd tot tijd het nodige gedaan om het zand dat bij hoog tij en met een westenwind opgestapeld lag, weg te ruimen.

Telkens de concessie moest vernieuwd worden vroeg Oostende om ontlasting van het onderhoud van zijn wandelzeedijken.

Geen nood, orakelden de ingenieurs, heel wat zand wordt door particulieren toch weggenomen en in de omgeving van Oostende is er een groot verbruik van zand door de aldaar gevestigde steenbakkerijen.

Een van de laatste vergunningen uit de 19e eeuw die aan onze stad werd toegekend, begon op 1 januari 1889 en eindigde op 31 december 1898. Ze is de weergave van de klassieke problemen waarover oeverloos werd gediscussieerd tussen Stad en Staat. Eén grote verworvenheid was alvast

de jaarlijkse vergoeding die behouden bleef op 7.500 Fr. Anderzijds wijzen de betrokken ministeries alle verantwoordelijkheden af die het gevolg zijn van openbare werken in uitvoering. Voorts is het verboden paviljoenen, barakken, tentjes of kraampjes op te richten zonder de toestemming van de departementen van landbouw, nijverheid en openbare werken. De vergunninghouders mogen nooit zand wegnemen van het strand. Ook wipt de staat elk optreden van de hand die het gevolg is van wat zo allemaal op het strand terecht komt : overblijfselen van vroeger uitgevoerde werken of angespoelde opstakels. Een hulp- en reddingsdienst voor verstikten moet voorzien zijn en een algemeen verbod van vuurwapens op het strand wordt van kracht. De kosten van beschutting der badkarren valt volledig ten laste van de stad.

Steeds valt de nauwlettende zorg van de regering ten aanzien van de continuïteit van openbare werkzaamheden op.

Zo moet Oostende zijn politie inzetten te beletten dat beschadigingen toegebracht worden aan de staatswerken.

Gegeven te Oostende, den 28 juli 1890.

Ivan VAN HYFTE

§ § § § § § § § § §

ENSORIANA

(M. NAGELS, samenstelling), Tekeningen, pastels en aquarellen uit eigen collectie (tentoonstellingscat.), Gent, Museum voor Schone Kunsten, 1985.

op p. 84-88 : bespreking van de tekeningen van James ENSOR in het bezit van genoemd museum.
(op p. 118-121 worden werken van Léon SPILLAERT besproken).

Karel JONCKHEERE, Herinneringen aan ENSOR, Antwerpen (Kunst & Kapitaal), 1985

Bundeling van losse herinneringen van K.J. aan J.E., geïllustreerd met prachtige opnamen van Maurice ANTONY.

Ensor in Oostendse verzamelingen (tentoonstellingscat.), Oostende, Museum voor Schone Kunsten, 1985.

Catalogus van de gelijknamige tentoonstelling in het Oostends Museum voor Schone Kunsten (13 april - 31 augustus). Bevat naast een uitgebreid wetenschappelijk catalogusgedeelte, volgende bijdragen over de Meester :

- Biografie door X. TRICOT
- James Ensor en het Museum voor Schone Kunsten van Oostende voor W.O.II door N. HOSTYN
- Musicalia Ensoriana door C.A. WAUTERS
- De kwartierstaat van James Ensor door E.A. VANHAVERBEKE
- James Ensor & Willy Finch : enkele echo's van een vriendschap door N. HOSTYN
- De "Intrede van Christus te Brussel" : Ensor's picturaal manifest door X. TRICOT
- De appreciatie van ENSOR op de kunstmarkt tijdens de laatste jaren door N. HOSTYN
- België in de XIXe eeuw, Ensor en het progressisme door J. DEVOS

Norbert HOSTYN

85/177

THEMATENTOONSTELLING SEPTEMBER-DECEMBER :
OOSTENDSE PENNINGEN

Na enkele jaren in de reserve te hebben verbleven is onze complete verzameling Oostendse penningen opnieuw geëxposeerd, dit voor een 4-tal maanden.

Een aanrader voor alle geïnteresseerde leden.

§-§-§-§-§-§-§-§

NOG OVER "DUITSE BATTERIJEN" OP DE BELGISCHE KUST IN 1914-1918

Aan de hand van de gegevens uit het artikel van G. BILLIET, in "De Plate" nr. 12, december 1984, blz. 15-22, kon ik een vrij benaderend situatieplan van deze batterijen samenstellen.

De basisgegevens voor dit plan zijn echter afkomstig van een schets met Franse tekst, van onbekende oorsprong, welke in het bezit is van medelid A. VAN CAILLIE, en waarvan ik vóór enige tijd een copie kreeg.

Deze schets geeft evenwel slechts een gedeelte van de aan de kust gelegen batterijen, en deze worden er in twee groepen geklasseerd :

- batteries à conserver au point de vue historique
- batteries à conserver au point de vue militaire

Bij de tweede soort wordt nog een batterij "Sachsen" vermeld, gelegen ten zuiden van Blankenberge, welke G. BILLIET niet vermeld, en dus blijkbaar ook niet in de door hem geraadpleegde bronnen voorkomt.

Bovengenoemde schets heb ik lichtjes aangepast en aangevuld.

Ik vond ook nog enkele kleine aanwijzingen in het werk : "Zeebrugge en Oostende 1918" van J.W. Stock, Standaard Uitgave 1979. Daarin worden, afgezien van de batterijen op de havendam te Zeebrugge 26 batterijen van 3,5 à 15 inch (= 88 à 380 mm) met een totaal van 229 kanonnen vermeld (blz. 40). Dit aantal batterijen is twijfelachtig; het aantal kanonnen is duidelijk onjuist.

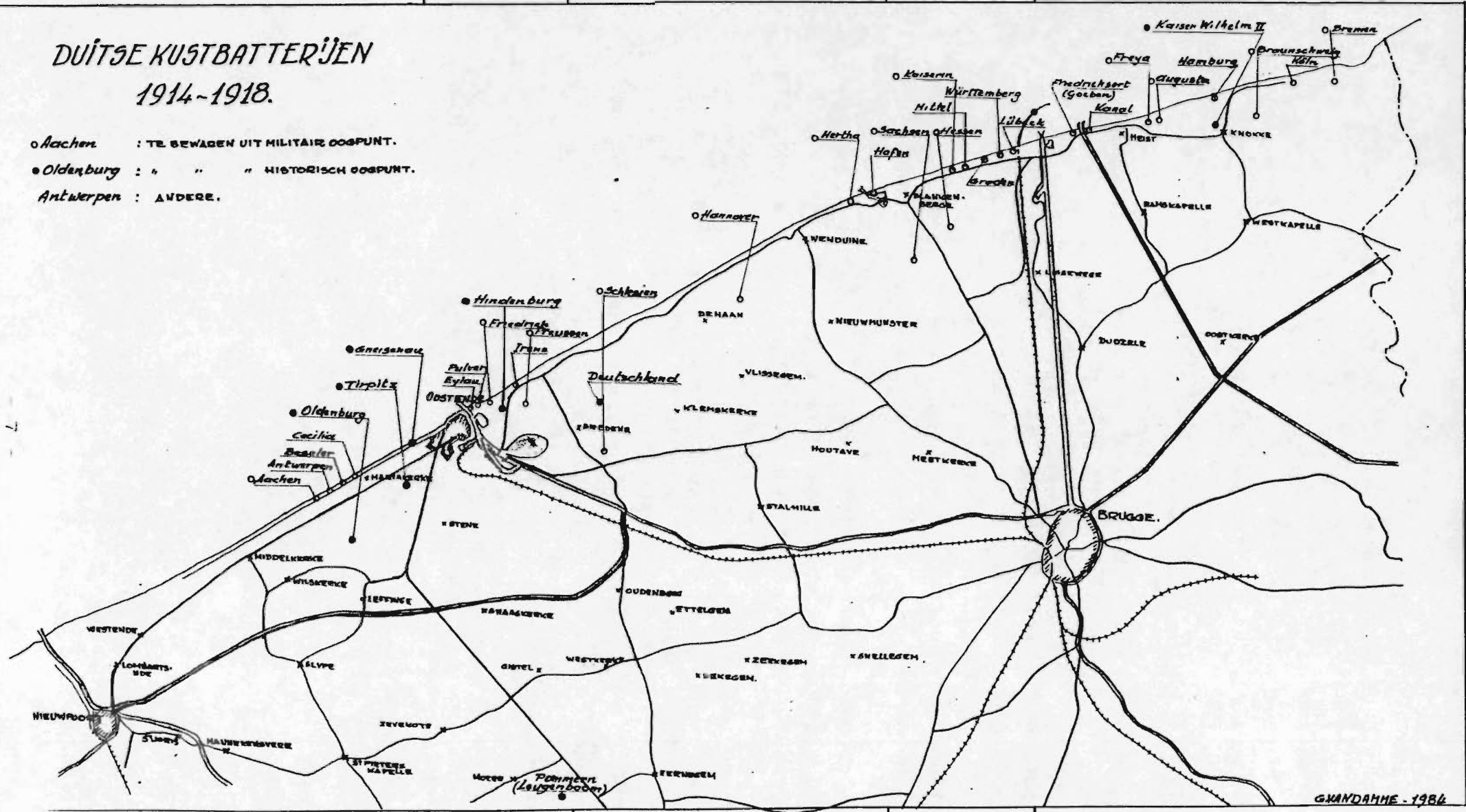
G. BILLIET vermeld 34 batterijen met een totaal van 129 stukken maar daarbij zijn er ook van kleiner kaliber (52 en 80 mm) begrepen. Toch is bij een of andere batterij in zijn lijst, ergens een kanon zoek geraakt, want bij optelling komt men maar op 128 stukken.

Aangezien vrijwel alle sporen van al deze batterijen thans verdwenen zijn, achtte ik het nuttig ze even te situeren, hoewel ik ervan overtuigd ben dat er toch meer volledige, authentieke documenten hierover bestaan.

G. VANDAMME

DUITSE KUSTBATTERIJEN 1914-1918.

- Aachen : TE BEWAKEN UIT MILITAIR OOSPUNT.
- Oldenburg : " " " HISTORISCH OOSPUNT.
- Antwerpen : ANDERE.

G. VANDAMME - 1984

TIJDSCHRIFT "DE PLATE"

VOLGENDE OUDE NUMMERS ZIJN NOG STEEDS TE VERKRIJGEN :

1e	jaargang	nr. 6	- mar 72
2e	jaargang	nr. 1	- oct 72
3e	jaargang	volledig van oct 73 t/m apr 74 (7 nummers)	
4e	jaargang	nr. 1	- oct 74
		nr. 2	- nov 74
		nr. 4	- jan 75
		nr. 6	- mar 75
		nr. 7	- apr 75
5e	jaargang	volledig van oct 75 t/m dec 76 (11 nummers) nr. 1 van sep 75 ontbreekt	
6e	jaargang	volledig 1977 - jan/dec 77	
7e	jaargang	volledig 1978, uitgenomen nr. 9 - sep 78	
8e	jaargang	volledig 1979, uitgenomen nr. 5 - mei 79	
9e	jaargang	volledig 1980 - jan/dec 80	
10e	jaargang	volledig 1981 - jan/dec 81	
11e	jaargang	volledig 1982, uitgenomen nr. 9 - sep 82 en nr. 10 - oct 82	
12e	jaargang	volledig 1983 + 5-8 bis bijzonder zomernummer 83	
13e	jaargang	volledig 1984 + nr. 12 bis	

VERVOLLEDIG UW VERZAMELING, OF BETER NOG, VUL ZE AAN MET EEN INDEX EN LAAT ZE INBINDEN ! !

Volgende indexen zijn nog te verkrijgen :

- index gaande over de jaren 1971 t/m 1976
- index 1977, 1978, 1979, 1980, 1981, 1982, 1984
- 10-jarige index gaande over de jaren 1971 t/m 1982

De nummers van "De Plate" zijn te verkrijgen in het museum aan de prijs van 30 ₣ of door overschrijving op rekening 750-9109554-54 van De Plate, H. Serruyslaan 78, Oostende (30 ₣ + 13 ₣ portkosten per nummer) met vermelding van het (de) gewenste nummer(s).

De indexen zijn te verkrijgen in het museum aan de prijs van 100 ₣ of door overschrijving op de hierboven aangehaalde rekening (100 ₣ + 13 ₣ portkosten per index) met vermelding van het (de) gewenste index(en).

Jean Pierre FALISE

SCHEEPVAARTMUSEA IN NEDERLAND

RIJKSMUSEUM TE AMSTERDAM, AFDELING NEDERLANDSE GESCHIEDENIS

Omstreeks 1830 werd gevormd de Modellenkamer van het Departement van Marine. De daar getoonde verzameling bestond grotendeels uit bezit van de vroegere Admiraliteitscolleges en omvatte schilderijen, trofeeën - zoals de spiegelversiering van de "Royal Charles" -, modellen en, zoals men het in de 19de eeuw placht uit te drukken, "voorwerpen afkomstig van onbeschaafde volken". In de jaren zeventig van de vorige eeuw kwamen hierbij de voorwerpen, afkomstig van het toen teruggevonden "Behouden Huys". Kort daarop werd de Modellenkamer bijna geheel overgebracht naar het nieuwe gebouw van het Rijksmuseum te Amsterdam, dat in 1885 werd geopend. Nu nog vormt zij de kern van het maritieme gedeelte van de afdeling Nederlandse geschiedenis. Behalve de al genoemde stukken omvat dit, onder veel meer, zeer belangrijke modellen en een unieke serie portretten van vlootvoogden.

RIJKSMUSEUM "NEDERLANDS SCHEEPVAART MUSEUM" AMSTERDAM

In 1913 werd te Amsterdam de Eerste Nederlandsche Tentoonstelling op Scheepvaartgebied (ENTOS) gehouden. Nadat koningin Wilhelmina daar de indrukwekkende historische afdeling had bezocht, stelde zij de vraag of het niet mogelijk zou zijn een permanente expositie in te richten van herinneringen aan het maritiem verleden van Nederland. Dit was de directe aanleiding tot de oprichting, in 1916, van de Vereeniging Nederlandsch Historisch Scheepvaart Museum. In 1922 werd de door haar bijeengebrachte verzameling voor het eerst voor het publiek tentoongesteld in een tijdelijk museumgebouw aan de Cornelis Schuytstraat te Amsterdam. Zij was toen al één van de belangrijkste collecties ter wereld op het gebied van de geschiedenis van de scheepvaart. Belangrijk was vooral het bezit aan atlanten, globes en kaarten en de collectie modellen uit de 16de tot en met 19de eeuw. Daarna werd nog veel kostbaars aangekocht of aan de vereniging geschonken. Enkele jaren geleden maakte een overeenkomst tussen de vereniging en de Staat der Nederlanden het mogelijk om het veel te kleine en uiterst brandgevaarlijke voorlopige museumgebouw - in verzekeringskringen bekend als Museum Tondeldoos - te verlaten. In januari 1975 droeg de vereniging haar verzameling in bruikleen over aan het Rijk. Dit verbond zich om 's Lands Zeemagazijn op Kattenburg in te richten voor de huisvesting van wat in de toekomst Rijksmuseum "Nederlands Scheepvaart Museum" zou heten en de exploitatie daarvan te bekostigen. De vereniging gaat verder met de uitbreiding van de verzameling. In de zomer van 1980 zal deze opnieuw in haar geheel te bezichtigen zijn. Een deel is nu al voor het publiek toegankelijk.

MARITIEM MUSEUM "PRINS HENDRIK", ROTTERDAM

In 1852 werd een "modelkamer" ingericht in het gebouw van de Koninklijke Nederlandsche Yacht Club te Rotterdam. Een groot deel van de daar tentoongestelde stukken, met name een aantal uitermate belangrijke modellen, was aan de club geschonken door prins Hendrik "de Zeevaarder". In 1874 werd de, inmiddels uitgebreide, verzameling voor

het eerst openbaar toegankelijk. Toen de Yacht Club in 1880 ophield te bestaan werd de modelkamer overgenomen door de gemeente Rotterdam en kreeg zij de naam Maritiem Museum voor Land- en Volkenkunde. Het Maritiem Museum verhuisde naar een nieuw gebouw aan het Burgemeester 's Jacobplein, waar het nu nog gevestigd is. Na deze **verhuizing** is de collectie verder gegroeid - zo werd de rijke verzameling-Engelbrecht, voornamelijk bestaande uit atlassen, zeemansgidsen en dergelijke, verworven - zodat ook dit nieuwe gebouw inmiddels alweer te klein geworden is. Ook de collectie van het Maritiem Museum "Prins Hendrik" kan een vergelijking met het bezit van de belangrijkste scheepvaartmusea in het buitenland gemakkelijk doorstaan.

HELDERS MARINEMUSEUM, DEN HELDER

Het Helders marinemuseum wil een beeld geven van de geschiedenis van de Nederlandse zeemacht sinds 1813 en van de geschiedenis van Den Helder. Het werd in 1962 voor het publiek opengesteld en verhuisde in 1966 naar het tegenwoordige gebouw, een vroeger marinemagazijn, dat van 1826 dateert.

DE SCHEEPVAART VAN HET NOORDEN

Het Noordelijk Scheepvaartmuseum te Groningen, dat in 1930 werd gesticht, en het Fries Scheepvaartmuseum te Sneek, gesticht in 1938, bevatten belangrijke collecties betreffende de geschiedenis van scheepsbouw en scheepvaart in de noordelijke provincies.

DE VISSERIJ

De belangrijkste collecties betreffende de geschiedenis van de Nederlandse visserij vindt men in het Museum voor de Nederlandse Zeevisserij te Vlaardingen, gesticht in 1920, en het Zuiderzeemuseum te Enkhuizen, dat in 1950 werd geopend.

SCHEEPSARCHEOLOGIE

Het in 1969 geopende Scheepsarcheologische museum voor de IJsselmeerpolders te Ketelhaven heeft een internationale reputatie op het gebied van de scheepsarcheologie en de conservering van wrakken.

MUSEUMSCHEPEN

Tot de verzameling van diverse van de vermelde musea behoren één of meer schepen. In het geval van het Zuiderzeemuseum kan men zelfs wel spreken van een gehele vloot. In diezelfde richting gaat echter ook al het Rijksmuseum Nederlands Scheepvaartmuseum, dat o.a. de beschikking heeft over de vroegere motorreddingboot "Insulinde" en het stoomschip "Christiaan Brunings". Het Maritiem Museum "Prins Hendrik" bezit o.a. de stoomsleepboot "Volharding" en het voormalig ramtorenschip der 2de klasse "Buffel".

DE NEDERLANDSE ZEESCHEEPVAART IN BUITENLANDSE MUSEA

Men zal zich kunnen voorstellen dat het niet doenlijk is om hier alle buitenlandse musea te vermelden, waar zich materiaal bevindt dat betrekking heeft op de geschiedenis van de Nederlandse zeescheepvaart. Een uitzondering moet evenwel worden gemaakt voor het Nationaal Scheepvaartmuseum te Antwerpen, het National Maritime Museum te Greenwich met een unieke verzameling van de Van de Veldes - en het Handels-og Sofartmuseet op Slot Kronborg te Helsingør (Denemarken).

Met toestemming overgenomen uit : BOSSCHER (Ph. M.), "Een nuchter volk en de zee : beeldverhaal van de Nederlandse zeegeschiedenis", Bussem : De Boer Maritiem, cop. 1979 (blz. 147).

Emiel SMISSAERT

§ § § § §

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - LXXIV : R. VAN DUUVENBODEN

Geboren ca. 1943.

Exposeerde in april 1962 in de Galerij-café "Toulouse-Lautrec", een 20-tal figuratieve werken.

(Bron : De Zeewacht 06 april 1962)

+-----+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - LXXV : Roger CORVELEYN

Geboren in 1910, deed hij studies aan de Oostendse Academie o.l.v. BLOMME. Dat was in de beginperiode van de Academie, de tijd van de Noorse Stallingen ca. 1933-1934.

CORVELEYN schilderde marines, stillevens, landschappen en bloemen in een brave academische stijl.

Hij had een individuele tentoonstelling in de Galerij FORUM te Oostende in april 1972.

x+-----+x

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - LXXVI : F. DE LEENHEER

Was ca. 1972 leerling aan de Oostendse Academie.

Stelde in 1972 tentoon in de Galerij FORUM, samen met o.m. J. DE WOLF en Anne-Marie VERPOUCKE.

+-----+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - LXXVII : J. DE WOLF

Was ca. 1972 leerling aan de Oostendse Academie.

Stelde in 1972 tentoon in de Galerij FORUM, samen met o.m. F. DE LEENHEER en Anne-Marie VERPOUCKE.

+-----+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - LXVIII : E. DELARUWIERE

Zoon van kunstschilder Johannes DELARUWIERE; broer van Daniël D. Geboren te Oostende op 31 augustus 1893.

In de antiekhandel "Amfora" te Oostende zagen we van hem een houtskooltekening uit 1910 met een gezicht op de oude Vismarkt, duidelijk gecopieerd naar een foto.

Lit.: De Zeewacht, 10 maart 1972.

+-----+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - LXXIX : Anne DUBOIS-VELLE

Anne VELLE (echtg. DUBOIS) werd geboren te Oostende op 21 juli 1913 als dochter van Emile VELLE, steenbakker (° Gistel) en Marie-Anne LEGEIN (° Brugge).

Ze was leerling van haar zuster, de gekende kunstschilderes Marthe VELLE (° Oostende, 1907).

Pas in 1960 trad ze voor het eerst naar buiten als kunstschilderes, n.a.v. de "Grote Prijs voor Schilderkunst van de Stad Oostende", waarvoor ze trouwens geselecteerd werd. Ook in de uitgave 1961 van deze wedstrijd werd ze geselecteerd.

Ze woonde in die jaren Sint-Petrus en Paulusplein 10.

Anne DEBOIS exposeerde individueel te Firenze en in het Oostendse Kursaal (mei 1963).

Ze participeerde aan groepsexposities te Budapest, Gotesberg, Malmö en Stockholm.

Het museum voor Schone Kunsten van Oostende bezit twee werken van haar : "Ruimtevaart" (olie op paneel; 91 x 60 cm) en "Compositie" (aquarel; 42 x 60 cm).

Norbert HOSTYN

§ § § § §

BIJ DE FOTOBLADZIJDE

Eens te meer bieden we onze leden echte primeurs aan betreffende de iconografie van oud-Oostende : 2 opnamen van de afbraak van de oude schouwburg, genomen in december 1906.

Het zijn twee foto's genomen door de gekende Oostendse fotograaf ASAERT-PIERLOOT. De bovenste foto toont ons de hoek Marie-Joséplein - Sint-Sebastiaanstraat - Hendrik Serruyslaan met in de diepte een interessant kijkje op de Madridstraat waarvan toch al zo weinig oude afbeeldingen te vinden zijn. Let ook op de "decorschuif" in de muur van de schouwburg, kant Sint-Sebastiaanstraat !

De onderste toont ons de hoek Adolf Buylstraat - Marie-Joséplein.

August VAN ISEGHEM

HET SLOPEN VAN DE OUDE SCHOUWBURG - 1906

The commentaries of Sr Francis Vere

DE SLAG VAN OOSTENDE

In het jaar des Heren 1601 besloten de Staten hun leger naar Vlaanderen te sturen, en de forten rond Oostende, die bezet waren door de vijand, in te nemen. Zo wilden zij ook de doorgang van de streek vrijmaken.

Onwaardig, en niet opgewassen tegen die taak werd ikzelf tot generaal gekozen. Verscheidene voorname persoonlijkheden hadden aangedrongen dat ik die taak op mij zou nemen, en een reis naar Engeland zou maken.

Daar was het mijn : Here Majesteit in te lichten en haar goedkeuring te vragen, samen met 3000 manschappen, vervoerd en betaald te worden door Haar. Dit leger diende in de Lage Landen aanwezig te zijn tegen 10 mei samen met de speciale instructies voor de onderneming. Dit was nodig voor een betere verspreiding van de vijandelijke legers uit Vlaanderen.

Graaf Maurits zou met het eerste seizoen van het jaar opmarcheren naar "Bergh upon Rhine", zonder zijn manschappen te betrekken in het beleg van die stad. Een goed deel van die troepen, vooral de Engelsen, zouden kunnen naar Oostende gestuurd worden op de eerste aanvraag.

Deze, samen met 2000 soldaten uit de garnizoenen van Holland en Zeeland en de 3000 voorziene Engelsen zouden weldra in Vlaanderen aankomen.

Met deze vraag ging ik naar Engeland om het ganse opzet aan Hare Majesteit voor te leggen. Zij ging akkoord, en stelde de troepen op transport binnen de tien dagen. Zo kon de vijand onmogelijk iets vernemen van die troepenbeweging.

Vóór ik in de Lage Landen aankwam was Graaf Maurits naar Bergh getrokken en de vijand die reeds lang Oostende bedreigde was weggetrokken vóór die stad.

Zo was het maar een kwestie geworden van verdediging.

De Staten stelden me de verantwoordelijkheid van de plaats voor. Daarvoor gaven ze me de opdracht, niet als gouverneur, maar als generaal over het leger in en rond Oostende, en ik aanvaardde de opdracht.

Zij gaven ook onmiddellijk opdracht aan Graaf Maurits om zijn twintig Engelse compagnies naar Holland te sturen. Met die troepen moest ik Oostende binnen trekken.

Eerst had hij bezwaren, daar hijzelf betrokken was in het beleg van Bergh en zijn verdedigingswerken nog niet voleindigd waren, terwijl de vijand naar Brabant ter hulp snelde om de stad te bevrijden. Eindelijk leende hij toch acht compagnies, waarmede mijn broer overkwam.

Met deze, door de Staten met goede hoop geleverde troepen, de rest zou volgen, kreeg ik ook de verzekering van de nodige hulpkrachten en munitie : alles wat nodig was.

Ik trok de stad binnen op 11 juli 1601, op het strand, nagenoeg in het midden van de stadszijde. De vijand had de haven in haar macht, zo bestond er ook geen mogelijkheid om langs daar in de stad te komen, terwijl het gebruik van de Geule dan niet bekend was.

De plaats waar ik aan land ging stond onder hun toezicht, en de scheepvaart lag er onder hun vuur. Bij mijn landing

gaf "Monsieur" Vandernood me de sleutels van de stad.

In de stad trof ik dertig compagnieën Nederlanders aan, dat waren 1600 of 1700 manschappen ingedeeld in twee regimenten, elk onder het gezag van ofwel Monsieur Vandernood, ofwel Monsieur Utenburgh, en mijn acht compagnieën waren 800 man sterk.

De vijand bezat dertig kanonnen op de Westzijde, de meeste binnen een "haakbusschot" van de stad en zes op de Oostzijde. Met die kanonnen werd in de stad geschoten met grote schade aan gebouwen en manschappen. De getalsterkte van het vijandelijk leger werd geschat op 12.000 man. Drie vierden lagen op de westzijde van de stad nabij Albertus, een groot kanonschot van de stad, en stonden onder het bevel van de Aartshertog zelf. De rest lag in de duinen op de oostzijde van de stad tegenaan de geul.

De Oostendenaars hadden vóór mijn intocht in de stad een opening gemaakt in de westelijke wallen. Van daar werden zij teruggedrongen met een verlies van 300 manschappen. De stad was aan de landzijde goed beveiligd met hoge verdedigingswerken, maar daar was de grond zanderig. De oude stad was eerder sterk tegen onverwachte aanvallen door palissaden en andere hulpstukken.

Zo was het sterkste deel van de stad verdedigd. Een overtocht van de geul was onmogelijk. Aan de andere zijde lag de haven, en daar was een overtocht alleen twee uur voor een twee uur na laag water mogelijk.

De rest van de stad naast het diepe en brede water was omgeven door een royale buitenboord van een vestinggracht (contrescarp) met buiten de vestinggracht gelegen halvemaaanvormige of hoekige bolwerken die dienden tot dekking van een poort of een stuk wal tussen twee bastions (ravelijnen), van grote inhoud en versterkt tegen het kanon dat alle bolwerken van de stad aankon.

"Peckell" of oostelijk bolwerk had niet veel hulp nodig daar het vlak op de Geul lag, en niet kon aangevallen worden.

Op de zuid-zuidoost en zuidwestelijke zijde van de stad is er een stuk grond als een eiland, omgeven aan de oostelijke zijde door de Geul-, de zuidelijke kant door een kanaal dat in de geul vloeit, een rivier die in vroegere tijden door de oude haven vloeide, en nu haar weg gevonden heeft in het verste gedeelte van de stad, een "haakbusschot" naar het westen bij het oude kanaal van de voornoemde rivier waarmee zij in de haven komt, die nu gescheiden is door de dijk van decontrescarp door een lage dam nabij het "Pouder-bolwerk".

Dit stuk grond vanaf de voornoemde vesting tot het Spaanse-bolwerk -dat op de geul ligt-, bezit op de z.w. hoek, -waar het kanaal van de geul samenvloeit met de rivier naar de haven-, een kleine versterking met een open achterzijde, die niet aan het kanon kan weerstaan. Naar de zuidzijde toe van dit "pouder"-bolwerk is het land doorbroken door vele krekten. Die krekten zijn onoverkomelijk noch bruikbaar voor een leger, daar ze meestal onder water staan.

Wij namen het voor u door, de 150 bladzijden tekst van het Jaarboek 1984 van onze zustervereniging TER CUERE. Gespreid over vijf artikels is het eens te meer een zeer lezenswaardig boek geworden waarin alle disciplines aan hun trekken komen.

G. DESOPPER zet in met een hoogstinteressant onderwerp : DE OEVERVERBINDINGEN TE BREDENE EN OMGEVING. Stelselmatig en rijk gedocumenteerd behandeld hij de diverse overzetten zoals die bestaan hebben en, sommige althans, nog bestaan van in de haven van Oostende tot Plassendalebrug, waarbij ook worden begrepen een gedeelte Noordede en Zydelling.

Een bijdrage tot de Industristiële Archeologie is het artikel van Jos COENYE te noemen. Met zijn WEL EN WEE VAN DE EBES CENTRALE TE SLIJKENS-BREDENE vult hij als het ware een gap die ontstaan was sedert de sluiting in 1978. De honderden personeelsleden van de "Elektriefabriek" weten het momenteel nog allemaal te vertellen, maar uit de ondervinding van alle dagen blijkt hoe vlug ons geheugen ons na verloop van jaren in de steek laat. Het was dan ook hoog tijd dat eens iemand het "op papier" zette.

Het derde artikel situeert ons in het domein van de historische geografie. Fernand GEVAERT brengt, degelijk en rijk gedocumenteerd, een stukje over DE BREDENSE KERKWEGELS. Wat eens de "hoofdwegen" waren van het dorpsleven, wordt momenteel, in een steeds vlugger rythme, opgeslorpt door verkavelingen en landschapsveranderingen eigen aan de moderne tijd. Hoog tijd dat het werd beschreven voordat het tijdperk volledig wordt afgesloten.

Camiel GESELLE behandelt in zijn bijdrage MENSEN VAN BIJ ONS een reeks personen en gebeurtenissen met betrekking tot het Sas. De geschiedenis van de mensen zonder geschiedenis, maar die voor de aandachtige lezer een reeks tijdsbeelden oproepen die hem in staat stellen sommige legstukken in de puzzle van ons (hier niet zo ver verwijderd) verleden aan te vullen. De orale geschiedschrijving is een zeer belangrijk deel van onze lokale geschiedenis.

Raymond VANCRAEYNEST, gedurende jaren lid van de Havencommissie en bekend zoeker op het gebied van de Familiekunde en de lokale geschiedenis behandelt met wetenschappelijke nauwkeurigheid een aspect van de Haven van Oostende tussen de twee wereldoorlogen, namelijk DE BOUW VAN DE NIEUWE VISSERSHAVEN. Het 50-jarig bestaan van de Nieuwe Vismijn (zoals ze in de volksmond genoemd wordt) is in Oostende praktisch onopgemerkt voorbijgegaan. Toch heeft ze gedurende al die tijd voor Oostende tering en nering gebracht. Eens te meer een artikel op zijn tijd.

De druk van het jaarboek is uitstekend verzorgd (spijtig van een reeks storende tikfouten die in sommige artikels voorkomen, de verbeteraar van dienst was waarschijnlijk niet steeds aanwezig). Het hele jaarboek is uitstekend gedocumenteerd, voorwaar een pluim op de hoed van Ter Cuere.

Samen met het jaarboek presenteert ons TER CUERE dit jaar een nieuwigheid, een cahier. Jaarlijks zal hierin een bepaald onderwerp "ten voeten uit" behandeld worden.

De reeks wordt geopend door Richard VERBANCK die een 15de eeuws werkje over heksen samenvat en commentarieert onder de titel : HEKSEN ONDER DE HAMER. Eigenlijk maar een sinister onderwerp om de reeks te openen, maar dat in onze moderne tijd van voodoos, zwarte missen, bezweringssymboliek in bepaalde sekten, en dies meer, nog niets van zijn aktualiteit schijnt ingeboet te hebben.

Verzorgd uitgegeven (spijtig ook weer voor de enkele tikfouten) lijkt het me een goed initiatief en uitstekende aanwinst voor ons heempatrimonium, dat eens te meer een bewijs is van de levenskracht van TER CUERE.

J.B. DREESEN

§ § § § § § § § § §

BIJ DE REPRODUCTIE

Op de bladzijden 85/103 & 135 publiceerden we reeds twee fragmenten van het grote perspectiefgezicht op Oostende van DE BRUGADAL.

Deze maand een derde fragment met deze keer een luchtgezicht op een groot deel van het historisch stadscentrum en de Albert-I promenade.

De weergegeven toestand is deze van omstreeks 1880.

Graag vestigen we de aandacht van onze leden op enkele markante zaken :

- de huizenblokken Zeedijk/Van Iseghemlaan zijn nog niet volgebouwd : deze blokken waren immers gloednieuw en de verkaveling ervan was nog volop bezig.
- waar nu het Europacentrum het stadsbeeld staat te ontsieren zien we nog de gebouwen van de oude Koninklijke Stallingen die in de eerste jaren van deze eeuw de plaats moesten ruimen voor een schouwburg.
- wat verder in dezelfde straat zien we het ouderlingengesticht van de Zusterkens der Armen (met kapel).
- in het midden van de huizenblok Hertstraat/Oosthelling/Van Iseghemlaan/Zeedijk zien we het glazen dak van de "Skating Rink".
- let ook op de buurt rondom de oude Sint-Pieterskerk : onherkenbaar veranderd !
- hetzelfde geldt ook voor de buurt van de Capucijnenkerk en Mijnplein.

In een volgende aflevering verplaatsen we ons gezichtsveld nog meer naar het Oosten.

Veel kijkgenot, liefhebbers van het oude Oostende !

August VAN ISEGHEM

§ § § § §

VOOR PRENTKAARTENVERZAMELAARS !

2 prentkaarten met binnenzichten van het Ensorhuis zijn op de markt gekomen. Te koop in de stedelijke musea (10 fr).

DE COOPERATIEVE BEWEGING EN DE OPSTAND DER BAKKERS TE OOSTENDE

Rond 1957 kreeg ik de volledige tekst van een "echt" Oostends lied in handen waarvan ik de melodie nog tamelijk goed ken. Het ging over de "OPSTAND DER BAKKERS".

Niettegenstaande talrijke opzoekingen ben ik er tot nu toe niet in geslaagd de "rechte t k" van dat lied te vinden : de ware toedracht, de aanleiding en andere bijkomstigheden, behalve voor het tijdperk. Hier kan zo ongeveer bepaald wanneer het moet gesitueerd worden in onze Oostendse "petite histoire". Er is spraak van de Burgerwacht - die heeft het tot de eerste wereldoorlog gedaan - en van het derde regiment, dat - volgens mijn gegevens - in 1887 naar Oostende is gekomen.

Er is verder spraak van smakelijk brood, zo lekker als koekebrood, dat "van vreemde landen" komt en dat het den werkman goed smaakt. Dit laatste geeft wel enige aanduiding, zoals we verder zullen zien.

In het lied zelf ging het eerst over een bakker die goedkoop brood verkocht en dat er seffens een stuk of drij van dezelfde societeit bij kwamen die groot lawijt maakten. Tot op zeker ogenblik de grote "Bakkersbond" bij elkaar kwam voor dat vreemd gevaar en er een gevecht in regel begon op het Sas dat voortgezet werd op het Hazegras. Het werd zodanig erg dat de gehele gewapende macht met aan kop de "Commissair" ter hulp kwam gesneld : gendarmen, agenten, 't derde regiment en de Burgerwacht. 't Moet er wreed aan toegegaan hebben. Tenslotte volgt een zedeles voor de bakkers om bij elkaar te komen, overeen te komen, niet meer te vechten en gedurende de slechte tijd te zorgen voor hun profijt.

Met een rijzen er een hoop vragen op. V or 1914 kende men te Oostende de "Union des Patrons-Patissiers". Er bestond ook ergens een "Bakkersbond" waarvan geweten is dat in 1920 overgegaan werd tot gezamenlijke aankoop, doch die in 1927 zou gesticht geweest zijn in café "Het Wit Paard" en in 1931 haar lokaal had in "Ons Huis" aan de Jozef II straat.

Dat zegt al te gaar niet veel. Kwam de reactie van die kant?

Bekijken we de zaak nu van de ander kant. In september 1885 werd door de "Arbeiderskring van Oostende" op initiatief van de Gentse en Oostendse socialistten te Oostende een coöperatieve volksbakkerij geopend onder de naam "DE TOEKOMST". Van in het begin zouden er dagelijks 60 broden gebakken en verkocht zijn geweest. Dat brood kostte toen 30 centiemmen per Kg. De leden van de volksbakkerij moesten evenwel elke week 5 centiem "ziekegeld" bijleggen. Wat dat betekende heb ik niet kunnen achterhalen. Op 29 maart 1886 werd de winst verdeeld en kreeg iedere deelnemer 3 centiem (dat is 10 %) per gekocht brood terug. Waarom die vroege winstverdeling na zes maanden bestaan ?? Verder is er geen spoor meer te vinden van die coöperatieve volksbakkerij. Kon die bakkerij voldoende brood leveren en moest de dagelijkse bakte aangevuld worden met brood "uit vreemde landen" (de Gentse socialistische volksbakkerij ?) via het Sas en het Hazegras, dat toen de weg naar Gent over Brugge was ??

Het is normaal dat de Oostendse bakkers zich verzetten tegen het goedkope brood "dat de werkman zo goed smaakte". Welke tegenstand heeft de S.E.O. niet gekend vanwege de Oostendse middenstand gedurende haar bestaan ?

In 1898 werd door de socialisten opnieuw gestart met een samenwerkende bakkerij onder de naam "DE REDDER"; Was "DE TOEKOMST" misschien door de geweldige aktie van de Oostendse bakkers intussen ter ziele gegaan ?

"DE REDDER" deed het nog aanlokkelijker dan zijn voorganger "DE TOEKOMST". Wit brood werd verkocht aan 25 centiemen de Kg., grof brood aan 23 centiemen. Er werd begonnen op 30 oktober 1898 en men kon lid worden mits inleg van 5 centiemen. Wie zich liet inschrijven vóór 1 december kreeg bij de geboorte van een kind een "eierbrood" kado. Wie minstens zes maanden lid was kreeg bovendien nog een week lang gratis brood bij de geboorte van een kind. Wie evenwel pas na 1 december zou toetreden moest één jaar wachten vooraleer hij van die voordelen kon genieten.

Bij de stichting sloten er 28 gezinnen aan, op 1 januari 1899 waren het er al 51. De broodkaarten kostten toen wel 30 centiemen het stuk, maar om de 4 maand werd hierop 7 centiemen terugbetaald.

Intussen werd de socialistische coöperatieve "VOORWAARTS" gesticht en kreeg de coöperatieve gedachte meer en meer ingang. Op zeker ogenblik (1905) zouden er 850 leden geweest zijn maar bij het uitbreken van de eerste wereldoorlog was dit getal gedaald tot beneden de 600. Trad de in 1892 gestichtte S.E.O. hier op als geducht konkurrent ? In 1893 telde S.E.O. 412 leden, in 1914 waren het er reeds 4196. En bovendien was de S.E.O. - die begonnen was met gezamenlijke aankoop van kolen - gedurende hetzelfde jaar uitgebreid met een bakkerij en andere magazijnen.

Maar dat is een andere geschiedenis.

(N.B. : de gegevens over de socialistische coöperatieven "De Toekomst" en "De Redder" haalde ik uit de licentiaatsverhandeling van Katrien NUITTEN, "Bijdrage tot de geschiedenis van de socialistische arbeidersbeweging te Oostende 1880-1940".)

DE KONKURRENTIE TEGEN DE BAKKERS

't Was op een morgenstond
Ik zag daar in het rond
Eene grote wagen staan
En vol met brood gelaan.
De bakker riep : ziet hier
Dat brood het is niet dier
Het is zo goed van smaak
Zo riep hij langs de straat.

refr. : Pak het in uw handen,
           't Is toch zo goed
 Knabbelt het tussen de tanden,
           't Is koekebrood
           't Komt van vreemde landen
 Koopt en koopt en koopt
 Dat beste koekebrood   } ² X
 Het smaakt den werkman goed. } ² X

Zo reed hij langs de straat
 Maar denkt wat wonderdaad
 Dat brood was zo goedkoop
 Hij verkocht een gehele hoop
 Daar kwamen een stuk of drij
 Der zelfde societeit
 Die maakten groot lawijt.

Maar al op enen stond
 Den groten bakkersbond
 Die kwamen bij elkaar
 Al voor dat wreed gevaar
 Men zei dat brood is slecht
 Zij gingen aan 't gevecht
 Den wagen reed vooruit
 Zie riepen overluid.

Zij vochten op het sas
 Dan ook op 't Hazegras
 Daar kwam de Commissair
 Al met een groot koleir
 Gendarmen en agent
 G'heel 't derde regiment
 Alsook de burgerwacht
 Die werd er bij gebracht.

Gij bakkers al te gaar
 Komt voegt U bij elkaar
 Ziet dat gij geraakt 't akkoord
 Gaat niet met vechten voort
 Maar denkt 't is slechten tijd
 En zorgt voor uw profijt
 En zijt gij boos en kwaad
 Roep ook maar langs de straat.

Jef KLAUSING

GRAVEN OP HET KERKHOF AAN DE NIEUWPOORTSESTEENWEG

Sedert het kerkhof aan de Nieuwpoortsesteenweg in 1852 in gebruik werd genomen werden er vele gekende personen en families begraven. Onder de gekende personen zijn er veel politiciers, kunstenaars, handelaars of beoefenaars van vrije beroepen. Allen hebben ze tussen ca. 1770 en ca. 1980 het wel en wee van onze stad gemaakt.

Uiteraard zijn er ook minder bekend en "onbekende" personen begraven. En hier denk ik in de eerste plaats niet aan de honderden "gewone" mensen (zeker niet pejoratief bedoeld) maar wel aan b.v. de tientallen kindergraven, de religieuzen van verschillende orden en de vele Engelse personen gestorven tussen 1868 en 1894.

Voor de geschiedenis van bepaalde families en personen verwijs ik naar volgende werken :

- de familie VALCKE - "Twee eeuwen familie Valcke te Oostende" door E.A. VAN HAVERBEKE
- de familie HAMMAN door N. HOSTYN in 't VVF Streepje nr. 1/1979 t/m nr. 1/1980 en nr. 5/1982
- de familie ROYON door N. HOSTYN in 't VVF Streepje nr. 2/1980 t/m nr. 3/1982
- de kwartierstaat van Charles ELLEBOUDT verscheen in OSTENDIANA II - opgemaakt door E.A. VAN HAVERBEKE
- de kwartierstaat van Jan DE CLERCK verscheen in OSTENDIANA III - opgemaakt door R. HAGHEBAERT en E. DESCHEPPER
- artikels over DUBAR en STRACKE verschenen in het tijdschrift "De Plate"
- over de geschiedenis van de Oostendse kerkhoven schreef O. VILAIN in "Langs 't hard zand"

Laten we nu samen een wandeling maken op het "oud" kerkhof.

De cijfers vóór de namen hebben de volgende betekenis :

- het eerste cijfer duidt het perk aan (pare perken rechts bij het binnenkomen, onpare perken links)
- het tweede cijfer duidt de rij of laag aan
- het derde cijfer duidt het graf aan. De nummering der graven begint altijd vanaf de middenlaan van het kerkhof

01-06-14 - Ernest DE TAEYE : hoofdman van "De Plate"

03-01-08 - DAVELUY : imprimeur de la cour

10 - HALEWYCK-ROYON

14 - zusters der armen

03-02-19 - familie VAN ISEGHEM : kapel

03-03-21 - Frederic, August, Max, Willie VALCKE : Franse tak van de familie VALCKE

03-06-08 - Léon SPILLIAERT (1851-1928) : vader van kunstschilder Léon SPILLIAERT (1881-1946)

09 - Henri PANESI : scheepsbouwer

36 - Adolph DEMAN : stichter-voorzitter van 8 uren huis

05-04- - rij kindergraven van kinderen gestorven tussen 1856 en 1888 met namen als MUSIN - SPILLIAERT

- 05-05-13 - Edouard JEAN : brouwers te Oostende met Emilie JEAN gestorven in 1955
 14 - VAN ISEGHEM (1816-1882) : burgemeester (Van Iseghemlaan)
 23 - Felix VAN CAILLIE : notarisfamilie + 10 kinderen
- 05-06-07 - Dr VERHAEGHE (1811-1870) maar niet die naar wie de straat genoemd is
 14 - PASSCHIJN (1798-1869) : één der burgemeesters van Mariakerke
 22 - BRANDARIS (1828-1871) : gemeenteraadslid, reder (Brandariskaai)
 28 - Aimee LIEBAERT (1847-1877) : gemeenteraadslid en schepen van Oostende
 28 - familie ELLEBOUDT
- 05-07-18 - Jean Baptiste VALCKE (1789-1844) : voorzitter kamer van koophandel + VALCKE August (1821-1877) zijn zoon
 23 - François JEAN : brouwer
- 05-08--- - kindergraven
 23 - Theodore HAMMAN (1792-1875) : schoonbroer van Guillaume ROYON
 37 - Jean Casimir VALCKE (1789-1862) : stichter van het huis VALCKE
- 05-09--- - kindergraven
 04 - Casimir Constantin VALCKE (1791-1861)
- 05-10--- - Zusters van Sint-Janshospitaal binnen Oostende
- 05-11-11 - Guillaume ROYON (1768-1852) gehuwd met Marie HAMMAN, schoonbroer dus van Theodore HAMMAN
 20 - Henri SERRUYS (1796-1883) : burgemeester van Oostende (H. Serruyslaan)
- 05-13-05 - Jan DE CLERCK (1881-1962) : kunstschilder (Jan De Clerckstraat)
- 05-14-14 - Maurice WAGEMANS : kunstschilder
- 07-07-04 - drie gezusters DEMULDER : slachtoffers van de 1e Wereldoorlog, gestorven op 25 september 1917
- 07-14-03 - Michel SURMONT : stadssecretaris
 12 - graf van de familie BAELS (met o.a. Henri BAELS gouverneur van West-Vlaanderen)
- 07-10-01 - dochters van Liefde van H. Vincentius à Paulo
- 07-02-06 - Marie HAEGHEMAN (1835-1915) : moeder van James ENSOR
- 02-05--- - Engelse personen gestorven rond 1882
 09 - familie BAUWENS (1866-1955)
 10 - KOCKENPOO : gekend dokter te Oostende
 22 - Louis PANESI (1880-1960) en August PANESI (1921-1953) : scheepsbouwers
- 02-06-25 - Eugene RAU : rokerij
 -- - Engelse personen gestorven rond 1853-1906
- 02-08--- - Engelse personen gestorven tussen 1868 en 1894 en 1 Duitse persoon gestorven in 1869
 22 - Alfons PIETERS (1845-1912) : burgemeester van Oostende (A. Pieterslaan)

- 02-09-02 - Jean Natal VALCKE (1821-1896)
 27 - August STRACKE + familieleden (A. Strackestraat)
- 02-11-32 - DEWEERT : houthandel
- 02-12-01 - Henri DEWEERT : houthandel
 04 - Clement LEYHOUSEN : stichter-beheerder S.E.O.
 17 - familie DEMOULIERE : eigenaars van Hotel Osborn
 18 - familie SNAUWAERT : houthandel
- 02-14-03 - Emile VROOME (1886-1971) : schepen van Oostende
 32 - Maurice ANTONY (1883-1963) : fotograaf
 45 - VANDENDRIESSCHE (1890-1972) : ereburgemeester van Oostende
- 02-15-11 - familie PANESI : scheepsbouwers. Bovenaan het graf copie van maquette van de De Mey-brug - in het museum van De Plate bestaat een afgietsel
- 02-16-19 - Omer PYLYSER : eigenaar van gekend ijssalon te Oostende
- 04-01-04 - Karel JANSSENS (1822-1887) : burgemeester van Oostende (Karel Janssenslaan)
- 04-03-16 - Edouard ROYON (1839-1906) : handelaar en zijn zoon Maurice (1877-1940), ongehuwd
- 04-14-39 - Dr. DEPUYDT : gekend chirurg te Oostende
- 06-04-20 - Edouard DUBAR (1803-1879) : kunstschilder, leermeester van ENSOR, gekend door de litho's DANIELS-DUBAR
- 06-08-13 - familie ELLEBOUDT : stichter van de Zeewacht
- 06-09-20 - Theodore ROYON (1823-1864) : gestorven aan de typhus
 45 - Marie DESMET (1876-1963) : echtgenote van Jan DE CLERCK
- 08-05-29 - August HAMMAN (1860-1927) : gemeenteraadslid van Oostende, senator en reder ter visserij
- 08-06-01 - Paster PYPE (1854-1926) : aalmoezenier der visserij

NOTA : moeilijkheden bij het identificeren van de graven

- vele graven zijn geheel of gedeeltelijk vernield door ouderdom of door de oorlog
- vele graven zijn overwoekerd door klimop
- vele graven zijn onleesbaar
- het plan dat bij de bewaker berust en dat steeds kan geconsulteerd worden is niet volledig juist
- de oude graven dragen geen enkel nummer. Om een graf te vinden moet men dus de graven tellen beginnend vanaf de middenlaan. Soms klopt de telling niet en moet men links en rechts zoeken om het juiste graf te vinden

Jean Pierre FALISE

OOSTENDSE NUMISMATIEK

Penningen met betrekking tot de inhuldiging Monument Leopold I

Op maandag 5 augustus 1901 werd het monument van Koning Leopold I op het Gemeenteplein (herdoopt tot het Leopold I plein) ingehuldigd door Koning Leopold II, in aanwezigheid van Prinses Clementine en Prins Albert en diverse ministers, senatoren en hooggeplaatsten (1).

Ter deze gelegenheid werden verschillende penningen geslagen om de inhuldiging te herdenken.

Aan de Koning en aan de voornaamste personaliteiten werd een schrijn met 3 penningen geschonken.

Bruin schrijn met 3 penningen :

BRONS, VERZILVERD en VERGULD BRONS

Deze penningen waren van de hand van J. STIENON uit Oostende en hadden de vorm van een plakket met een kroon en een ring $\varnothing$ 42 / 66 mm.

recto : hoofd van Leopold I links gericht
onder het hoofd 1831 1865

verso : stadswapen met de beide figuren boven het water

eronder een tekst in 4 lijnen :
A LÉOPOLD 1er / LA VILLE D'OSTENDE /
RECONNAISSANTE / 5 AOUT 1901

J. STIENON

Aan alle aanwezige personaliteiten en groeperingen werd dan ook een herinneringspenning geschonken.

Penning in koper met vaste ring $\varnothing$ 25 mm

recto : LEOPOLD PREMIER
1831 1865

Hoofd Leopold I rechts gericht

verso : SOUVENIR DE L'INAUGURATION
DU / MONUMENT / OSTENDE

5 AOUT 1901

Edwin LIETARD

(1) N. HOSTYN, Het ruitersstandbeeld Leopold I, De Plate.

ER KWAM EEN KAPELAAN UIT KEULEN. . .
ADOLPH KOLPING : ZIJN VERBLIJVEN TE OOSTENDE (1)

Adolph KOLPING werd geboren op 8 december 1813 in Kerpen bij Keulen. Hij was de zoon van een schaapherder. Aanvankelijk werkte hij als leerjongen bij een schoenmaker. Dit werk schonk hem geen voldoening. Hij wilde priester worden en zich inzetten voor de verbetering van het lot van jonge arbeiders. Theologie studeerde hij aan de universiteiten van München en Bonn, en in het seminarie van Keulen. Met enkele leerjongens stichtte hij op 6 mei 1849 in Keulen de katholieke vereniging voor leerjongens. Op dezelfde dag sprak Karl MARX in het overvolle Keulse Gürzenich over zijn "communistisch manifest". Elk wilde op zijn manier sociale wantoestanden van de tijd oplossen. Het sociaal geëngageerd werk van Adolph KOLPING is tot op vandaag tot een internationale onderneming uitgegroeid, waarvan de hoofdzetel nog altijd in Keulen gevestigd is.

Priester KOLPING was een rusteloos werker, maar had een zwakke gezondheid. Hij nam slechts enkele weken vakantie per jaar, waartoe hij meestal door een dokter gedwongen werd. Die rustperiode bracht hij telkens door te Oostende, waar lange strandwandelingen en zeebaden hem verkwikten. Adolph KOLPING was vast overtuigd van de heilzaamheid van zijn jaarlijks verblijf aan de Noordzee. Waarschijnlijk wist hij dat zijn vermaarde landgenoot GOETHE vele jaren eerder reeds, nl. in 1828, in zijn gesprekken met ECKERMANN had getuigd van de genezende kracht van de zee en de zee-lucht.

Elk jaar nam het Kolpingwerk meer uitbreiding. Des te meer had hij elk jaar nood aan zijn zeekuur. Op zijn sterfdatum 4 december 1865 waren er reeds 418 plaatselijke Kolpingverenigingen.

In Rome is de procedure voor zijn zaligverklaring reeds jaren aanhangig.

Tijdens zijn Duitslandreis in de herfst van 1980 bad paus Johannes-Paulus II bij het graf van Adolph KOLPING in de Keulse Minoritenkerk, waarvan de kapelaan rector geweest was. In een toespraak herhaalde de paus wat hij daar reeds in 1978 als aartsbisschop van Krakau gezegd had: "Solche Leitbilder wie Adolph Kolping brauchen wir für die Kirche von heute".

In 1974 verscheen de biografie van Adolph KOLPING, "Die grosse Tat" (Verlag Klaus Hesse-Mülheim), geschreven door Michael HANKE.

Dagboekfragmenten en brieven

In zijn tijdschrift "Rheinische Volksblätter für Haus, Familie und Handwerk" schreef KOLPING zijn indrukken neer over zijn verblijf in Oostende. Zijn proza is nogal moraliserend of kritisch van aard. Misschien is het wel geen toeval dat de omstreden Vlaamse priester Lodewijk VAN HAECKE, die toen leraar aan het college van Oostende was, vanaf

1861 zijn tijdschrift "Zeesterrre" uitgaf, waarmee hij jonge mensen wilde "verzetten en verlichten langs de mistige levensweg". In het hier opgenomen stuk van KOLPING "de oude kapitein", beschrijft hij zijn kostbaas die havenkapitein was te Oostende.

Elementen uit de brieven en dagboeken van Adolph KOLPING overtuigen ons dat zijn beschrijvingen in het tijdschrift een min of meer waarheidsgetrouwe weergave zijn van de realiteit.

Tijdens zijn talrijke bezoeken verbleef hij telkens in de Jozef II-straat 33 bij havenkapitein VANDENSTEENE. Dat hij uit pastorale bezorgdheid zijn gastheer en gastvrouw enigszins vromer heeft voorgesteld dan ze in werkelijkheid waren, is mogelijk, maar allesbehalve zeker. Immers ook uit de dagboekfragmenten blijkt dat de kapitein een groot vertrouwen in het rozenkransgebed had.

Wanneer KOLPING in Oostende aankwam, had hij meestal een vermoeiende treinreis achter de rug. In de zomer van 1863 had hij zelfs 1 1/2 uur vertraging door een spoorwegongeval. Vijf wagens van de trein werden door een andere weggereden. Er waren geen gekwetsten, en KOLPING schreef het ongeval toe aan de domme haast van een machinist. Hij was om 10u 30 vertrokken uit Keulen, en kwam in Oostende aan met een boemeltreintje om 9 u 45 's avonds.

Bij zijn aankomst verwelkomde de kapitein hem vanuit zijn bed. Zijn echtgenote of een huishoudster bood hem brood en bier aan. Na een avondgebed ging hij tenslotte ook slapen.

De gezondheidskuur die hij in Oostende volgde, bestond meestal uit lange strandwandelingen tot aan Mariakerke, en uit zeebaden. Slechts na zijn morgenwandeling nam hij het ontbijt. Vanuit zijn kamer had hij zicht op de oude kerktoren die hij in een brief als volgt beschrijft : "die graue Kirche mit ihrem ziemlich uniförmlichen Turme".

Het middagmaal gebruikte hij meestal in het eethuis "Het Lammetje" midden een internationaal gezelschap. Ook daar was iedereen bekommerd, wanneer zijn gezondheid hem in de steek liet. De waardin van het spijshuis zei hem eens : "Wir haben recht gebetet, dass Sie wieder gesund werden".

Wat hij wel miste in de badstad, was een glas Moezelwijn. Die was er echter buitengewoon duur. Zo liet hij er een dozijn uit Keulen naar Oostende sturen.

Er waren zeer vele Joden in de stad met vakantie, want in een brief schreef hij : "Die Juden spielen wieder die Hauptrolle und machen Wind in Übermass". Opgetogen was hij vooral over de heilzaamheid van de zeelucht.

In een zelfde brief vraagt hij hoe het kinderen van verwanten gaat. Hij schrijft : "Hören Sie...wenn ich die Kinder nach der See tragen könnte, ich täte es. Wie würde ihnen die Luft und das Spiel am Strande gut tun. Binnen acht Tagen blühten sie wie die Rosen".

Spijts de aantrekkelijkheid van zee en strand kwamen de badgasten niet altijd zo talrijk opdagen als de handelaars het wel wensten. Zo beschrijft hij in een brief van eind juli 1860 de ontgoochelde hotelhouders die vruchteloos aan de deur uitkijken naar klanten : "die mit übergeschlagenen Armen und Beinen an die Türe stehen...und auf die Gäste

lungern, die noch immer nicht kommen wollen".

Dit was echter wel naar de zin van KOLPING. Eenzaamheid beviel hem best. De indrukken die hij aan de Belgische kust opdeed, zal hij neerschrijven in zijn tijdschrift "Rheinische Volksblätter". Zijn laatste verslag zal verschijnen in september 1865, enkele maanden vóór zijn dood.

John GHEERAERT

(vervolgt)

* * * * *

OOSTENDE, STAD IN NIEUW-ZEELAND

Er is de vorige en begin deze eeuw een grote trek geweest van Belgen naar Amerika, maar ook naar Australië. Er wordt ginder nog gesproken van het "Zuiderse België".

"Sommige missionarissen, sommige ontdekkingsreizigers hebben op de eilanden in de Stille Oceaan een niet te verwaarlozen rol gespeeld. Zelfs geografisch gezien blijven daar sporen van over. Er zijn eilanden die Brussel heten, of België. En voor de kust van Auckland ligt een klein eiland waarvan de hoofdstad OOSTENDE heet. Dat komt doordat de eerste Belgische consul in Nieuw-Zeeland, een Oostendenaar, op dat eiland grond bezat en in de jaren 1850, in de tijd van de grote hongersnood in Vlaanderen, op het idee was gekomen om 200.000 Belgen te laten overkomen ! Dit is om verschillende redenen niet doorgegaan...".

Aldus Paul DE DECKKER, prof. aan de Universiteit van Auckland. (Nieuw-Zeeland) in VBO-Mededelingen 1983, nr. 13 p. 1125.

Lionel DEWULF

* * * * *

Het HEENKUNDIG MUSEUM blijft geopend tot 30 september, elke dag uitgez. dinsdag van 10 u tot 12 u en van 15 u tot 17 u.

Zag U reeds de vernieuwde secties van Uw Museum ?

- Sectie R.M.T.
- Tabakswinkel SIMON

DOE HET NU ! !

In de maritieme sectie van het Heemkundig Museum berust een zeldzaam voorbeeld van maritieme "huisvlijt" van weleer; n.l. een "diorama" (1).

Dit is een geminiaturiseerde uitbeelding van een stukje werkelijkheid - in casu een rivier met scheepvaart - gemonteerd in een kistje achter glas.

Ons diorama meet 41 X 107,5 X 11 cm.

Op het glas staat in witte verf geschilderd :

FRANS DEWYMMER
20 april 1891

DEWYMMER zal de maker geweest zijn; 20 april 1891 de datum waarop hij zijn werkstuk voltooide.

* * *

BESCHRIJVING :

Op een waterkleuren geverfde wattenstroom varen 5 scheepjes. Links een driemaster, gezien langs stuurboord; middenin een Antwerps zeilschip met rode vlag waarin de letter P (gehesen in de tweede mast). Het sleept een sloepje mee.

Rechts een tweemaster, gezien langs bakboord, varend onder Belgische vlag. Alle drie onder volle zeilen varend.

Op het voorplan links : een stoombootje met 1 mast en rechts van het midden een stoombootje met twee masten.

Fel gehavende blauwe achtergrond.

* * *

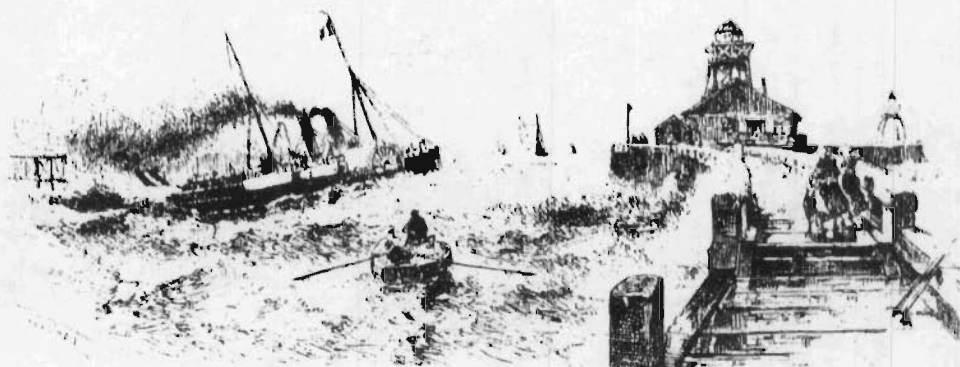
De herkomst van het stuk is niet gekend. Gezien de omschrijving lijkt de oorsprong niet Oostends, eerder Antwerps.

Maar dit prachtig staaltje van maritieme volkskunst is zeker een van de merkwaardigste objecten uit ons museum.

N.a.v. deze bijdrage wordt het deze maand speciaal in de kijker geplaatst.

Norbert HOSTYN

(1) over maritieme diorama cf.: J. RANDIER, Nautical Antiques for the Collector, London, 1976.

OOSTENDSE MUZIEKMAATSCHAPPIJEN :

DRUMBAND S.K.V.V., ZANDVOORDE

De drumband S.K.V.V. (Socialistisch Kinder en Valken Verbond) ontstond in 1961 in de schoot van de toen reeds bestaande Rode Valken-afdeling Zandvoorde. Het was het verlangen om bij optochten en feesten, de Rode Valken-groepen uit het gewest te kunnen begeleiden met trommels en trompetten.

Van bij het ontstaan berust de muzikale leiding bij dhr. G. CUVELIER, muzikant bij de Zeemacht. Onder zijn kundige en bezielende leiding groeide de groep uit tot een volwaardige drumband.

De maidentrip ging door in de zomer van 1961, in de toenmalige gemeente Zandvoorde, tijdens een groots huldigingsfeest. Het peterschap over het trommelkorps werd aanvaard door dhr. R. DEKINDER, toen schepen-volksvertegenwoordiger. Meter was Mevr. PAEPE-DEMEULEMEESTER Emma.

De fondsen voor de eerste instrumenten werden verzameld onder de vorm van steun bij sympathisanten en bevriende organisaties.

In 1968 werd gestart met een majorettegroep, die onmiddellijk de nodige bijval oogstte. Sedertdien werd immer verder gebouwd.

18 maart 1977 was een hoogtepunt in het bestaan van de drumband. Het was de eerste voorstelling van de nieuwe uniformen. Voordien werd opgetreden in het gewone Rode Valken-uniform (blauwe kiel en rode das). Impuls tot de uniformactie waren de toen opgerichte Vriendenkring, onder de leiding van een groepje hardwerkende mensen, die het bestuur uitmaken. Aan het hoofd van dit bestuur staan Daniël MONTENS, voorzitter en Alfons DEWILDE, secretaris. Het ere-voorzitterschap werd aanvaard door dhr. A. LARIDON, schepen volksvertegenwoordiger. Verdere bestuursleden zijn : F. CATTOOR, ondervoorzitter, J. FLORENS, penningmeester, G. CUVELIER, drumbandleider, G. VANDEWALLE, commissaris, U. VERGAUWE, P. KWANTEN, A. BEAUMONT en P. PROVOOST. Meter is thans Mevr. PROVOOST-BONNE Julia en peter dhr. Kamiel PAEPE. Voor de nieuwe uniformen moest niet minder dan 350.000 fr verzameld worden, wat lukte in een tijdspanne van amper een 5-tal maanden. Voor deze som werd opnieuw beroep gedaan op de beurs van alle Zandvoordenaars en van de aanverwante organisaties.

De meeste uitstappen gaan door in Oostende en omliggende, alhoewel succesrijke optredens te Waregem, Brussel, Zelzate, Mechelen nog vers in het geheugen liggen. Zelfs in de zomer van 1979 werd opgetreden te Les Hautes Rivieres in het Franse departement des Ardennes.

De drumband S.K.V.V. Zandvoorde bestaat momenteel uit een goede 50-tal muzikanten en majorettes.

(medegedeeld door het bestuur van
S.K.V.V. Zandvoorde in 1980)

...De haven van Oostende is artificiëel. Ze werd gemaakt bij middel van jetées of heipalen, die bij lage tij boven het water uitsteken. De rechterkant, bij het binnenvaren, bestaat slechts uit een rij palen die vóór de verdedigingswerken van de stad uitlopen. Aan de linkerzijde, is er een lage pier of jetée, op wier uiteinde een klein fort staat. Achter deze pier, naar het noord-oosten toe, vormt de binnenwaarts dringende oever een bocht met een effen, zandige baai, waar het water, zelfs bij hoogste tij, nooit meer dan enkele voet diep is. Een vreselijke branding beukt hier op los, wanneer de wind uit het westen komt. Daar de vloed met grote snelheid voorbij de havenmondung daalt, loopt een schip, dat bij westenwind poogt binnen te varen, groot gevaar verder gestuwd en op de zoëven vermelde baai geworpen te worden. Dit was, naar we nu ontdekten, de oorzaak van de onverklaarbare ongerustheid van onze loods.

Bij het naderen van de haven, stuurden we, alsof we het schip op het uitgestrekte stenen glacis van de stad, dat langsheen het zeestrand tot in het water reikte, op het strand gingen zetten. Zelfs met inachtneming van deze voorzorg, dreven we zozeer naar lijzijde af, dat we, in plaats van de haven binnen te schieten, bots op de jetée liepen. De arme loods raasde en sprong in het rond als een gek. Maar er stak methode in zijn gekheid. We ontdekten nu het nut van de kabel die hij op het dek had opgeroid. Hij wierp een eind ervan naar de Belgische soldaten die, bij het horen van de schok, dadelijk uit hun wachthuis kwamen gelopen. Zo werd het schip verhinderd rond te draaien (wat anders zou geschied zijn) om dan, met de steven voorop op de verder gelegen baai te stranden en spoedig de invloed te ondergaan van de stroming die de haven beroert.

Onze aandacht, die tot nu toe door onze gevaarlijke toestand in beslag was genomen, werd nu op nieuwe en opwekkender voorwerpen aan de overzijde gericht, waar de versterkingen van de stad onmiddellijk uit het zand oprezen. Ze stonden vol toeschouwers die, daar het Zondag was, op hun best gekleed waren. De zon, die juist door de wolken keek terwijl we voorbij vaarden, gaf een opgewekt uitzicht aan het tafereel. Voor ons was het ook geheel nieuw. Ik herinner me, dat ik geweldig getroffen werd door het hoofddekseel van de vrouwen. Het verschilde zeer van wat we bij ons thuis altijd hadden gezien en de vergelijking viel voorzeker niet in het voordeel van mijn landgenoten uit. Voor hen was het fatsoenlijke hoofddekseel een grote, lage tuithoed die ik me altijd als zeer passend had voorgesteld. Maar ik kan U niet beschrijven hoe deze, in een oogwenk, in gemeenheid en vormeloosheid verzonk, toen ik mijn blikken wierp op de elegante, lang en spits-uitlopende, hoog-gesloopte strooien hoeden van de belles op de vesting, met soms twee of zelfs drie rijen kleurig lint of gemaakte bloemen versierd. Deze verleenden hun een verheven en indrukwekkend voorkomen en toch was het geheel licht en vol gratie. Hoeden mochten echter niet lang mijn aandacht gaande houden.

Door een sliert andere schepen van alle soorten en grootte gevolgd, vaarden we snel naar dat gedeelte van de haven, waar een dichte menigte schepen haar volle breedte vulde en het verder varen belette, zodat men zich afvroeg wat er met de talrijke schepen achter ons moest gebeuren. Het geheim werd spoedig opgeklaard, want bij het bereiken van dit punt, wendde elk schip zijn voorsteven naar de stad, liep bots op het zand en bleef daar steken. De vaartuigen recht voor ons, waren juist aangekomen en een regiment lichte dragonders was aan 't ontschepen. De paarden werden overboord geworpen en dan op het droge getrokken bij middel van een lang touw dat aan hun halsband vastgehecht was. Welk een toneel ! Welk een geroep, gehuil, gevloek en geplons ! De arme paarden leken een plotse overgang van het warme ruim naar een koud bad, niet erg aangenaam te vinden.

OP HET STRAND GEWORPEN TE OOSTENDE

Onze kiel had nauwelijks het zand geraakt, toen onverwachts een officier (kapitein HILL) met een bende matrozen bij ons aan boord kwam. Die begonnen onmiddellijk sans cérémonie onze paarden af te laden en ze, samen met onze garelen, enz., overboord te werpen, zonder ons ook maar tijd te gunnen om enige schikkingen te treffen ten einde een of ander in ontvangst te nemen of in veiligheid te stellen. Zijn antwoord op mijn protest luidde : "Ik kan het niet gebeteren, Mijnheer; de bevelen van de Hertog zijn formeel : er mag geen vertraging ontstaan bij het landen van de troepen naarmate ze aankomen en bij het terugzenden der schepen; dus moet gij er uit zijn eer het donker wordt". Het was toen omstreeks 3 uur 's namiddags en ik vond dat het een buitengewoon weinig comfortabele schikking was.

De herrie en de verwarring die volgden, tarten elke beschrijving. Bundels garelen vlogen net zoals de paarden in snelle opeenvolging over boord. Vruchteloos wezen wij op het verlies en de schade die uit zo'n handelwijze moesten voorkomen. "Kan er niet aan doen - mijn zaken niet - de bevelen van de Hertog zijn formeel", enz., was het enig antwoord. Ondertussen begon de ebbe de diepte van het water langs de kiel te verminderen en liet ze ons toe troepen over boord en naar de baai te zenden om onze spullen te verzamelen en naar de kust te dragen, alsook om de paarden op te halen en in veiligheid te brengen. Dezelfde operatie begon op de andere schepen naarmate ze aankwamen. De herrie en het lawaai waren ongelofelijk. De dragonders en onze manschappen (sommigen bijna, anderen geheel naakt), stonden in en uit het water, worstelden met de verschrikte paarden of trachtten hun natte uitrustingen zo goed als ze konden te redden. Enige soldaten waren hun druipende paarden aan 't zadelen. Anderen stegen te paard en gingen in kleine troepen heen. Troosteloze groepen vrouwen en kinderen waren hier en daar op hun armelijke bagage gezeten, of zwierven rond op zoek naar hun echtgenoten of gebeurlijk naar een verloren geraakt kind. Ze riepen en kloegen allemaal en verhoogden allemachtig de babelachtige verwarring waarin Erin's dialect overal doorklonk. Ierse bedelaars wemelen in alle hoeken van de wereld. Zelfs hier lieten ze ons niet met rust. Een jonge schavuit met blote benen veranderde

plots van toon, toen hij ondervond dat zijn geklaag en zijn geteem nutteloos waren. Hij trachtte onze vrijgevigheid op te wekken door een gemene mop over de Vlaamse uitspraak van hun woord horze (pferd). Voeg bij dit alles hopen volk uit de stad, die luiierend rondliepen. De enen waren toeschouwers; de anderen stonden op de uitkijk naar buitenkansjes. De enen boden koeken, bier, enz. te koop aan. Anderen plaagden de officieren door het aanbieden van diensten die niet altijd van het deftigste soort waren.

Niet zonder moeite kon ik ten langen laatste kapitein HILL overtuigen, dat het noodzakelijk was onze kanonnen en munitiewagens, enz. aan boord te laten gedurende de nacht, zoniet zou hij, in zijn razende ijver, alles eruit geworpen hebben en was alles op het natte zand blijven staan of weggespoeld. Intussen waren we, hoewel aan land, zonder bevelen voor wat ons verder te doen stond. Geen enkel officier van de staf, het garnizoen of zelfs van ons eigen korps, kwam bij ons. De nacht naderde en er was natuurlijk slecht weer op komst. Onze arme, huiverende paarden en hopen natte garelen konden niet langer op het zand blijven staan tot de vloed opkwam. Er moest worden uitgezien wat kon gedaan worden. Met dit doel liet ik een van mijn paarden zadelen en reed de stad in, terwijl ik de officieren hun afdelingen liet verzamelen. Hier trof ik dezelfde herrie (hoewel niet dezelfde verwarring) aan als op het strand. De straten waren vol Britse officieren en de kaaien stonden vol kanonnen, wagens, paarden, bagage, enz.

Nu zou men zich toch wel aan geen vertraging verwachten bij het opsporen van de bevelhebber van een vesting. Toch was dit het geval. Enkel na langdurig en herhaalde navraag ontdekte ik dat luitenant-kolonel GREGORY, 44e regiment, dit personage was en vond ik zijn verblijfplaats. Ik kon van hem echter niets te weten komen. Hij scheen amper de beleefde melding van onze aankomst verwacht te hebben en verklaarde dat hij geen andere bevelen had, dan dat de troepen van ieder wapen, zodra ze aankwamen, naar Gent moesten optrekken, zonder een enkele dag oponthoud te oostende...

(vervolgt)

A.C. MERCER

§ § § § §

OP 'T LAATSTE BLAD...

...vindt U twee interessante pentekeningen destijds nog door architect B. CHRISTIAENS gemaakt.

We zien 2 nu helaas verdwenen 18de eeuwse herenhuizen. Het bovenste stond in de Christinastaat 112, het onderste in de Langestraat, 72.

August VAN ISEGHEM

STRAAT EIGENAARDIGHEDEN

Op een straatnaamplan van de Stad Oostende staat "KAMERLING-STRAAT" en dit terwijl het advies van de Koninklijke Commissie van advies voor plaatsnaamgeving met betrekking tot de schrijfwijze, de naam "CAMERLINKSSTRAAT" aanbeveeld (1982).

Welke was de oorzaak tot het geven van deze naam ?

CAMERLINX komt van het Frankische "KAMERLING" wat telt voor het feit dat eertijds dit ambacht afging van de kamerheer van de hertog van Bourgondië, Diederik van Halewijn.

Samen met Snaaskerke, Leffinge, Middelkerke, Wilskerke, Slijpe, Mannekenvere, Westende en Stene vormden ze het Camerlinx-ambacht.

In het jaar 1971 bij de fusie van de gemeenten heeft de stad Oostende (Ir-Architect A. DE VOS) alle straatnamen in een moderner Nederlands geschreven. Waarvoor men de gelukwensen van boven vernoemde Commissie ontving.

Welke zou de oorzaak kunnen zijn voor hun veranderde schrijfwijze ? Of heeft het geen belang !

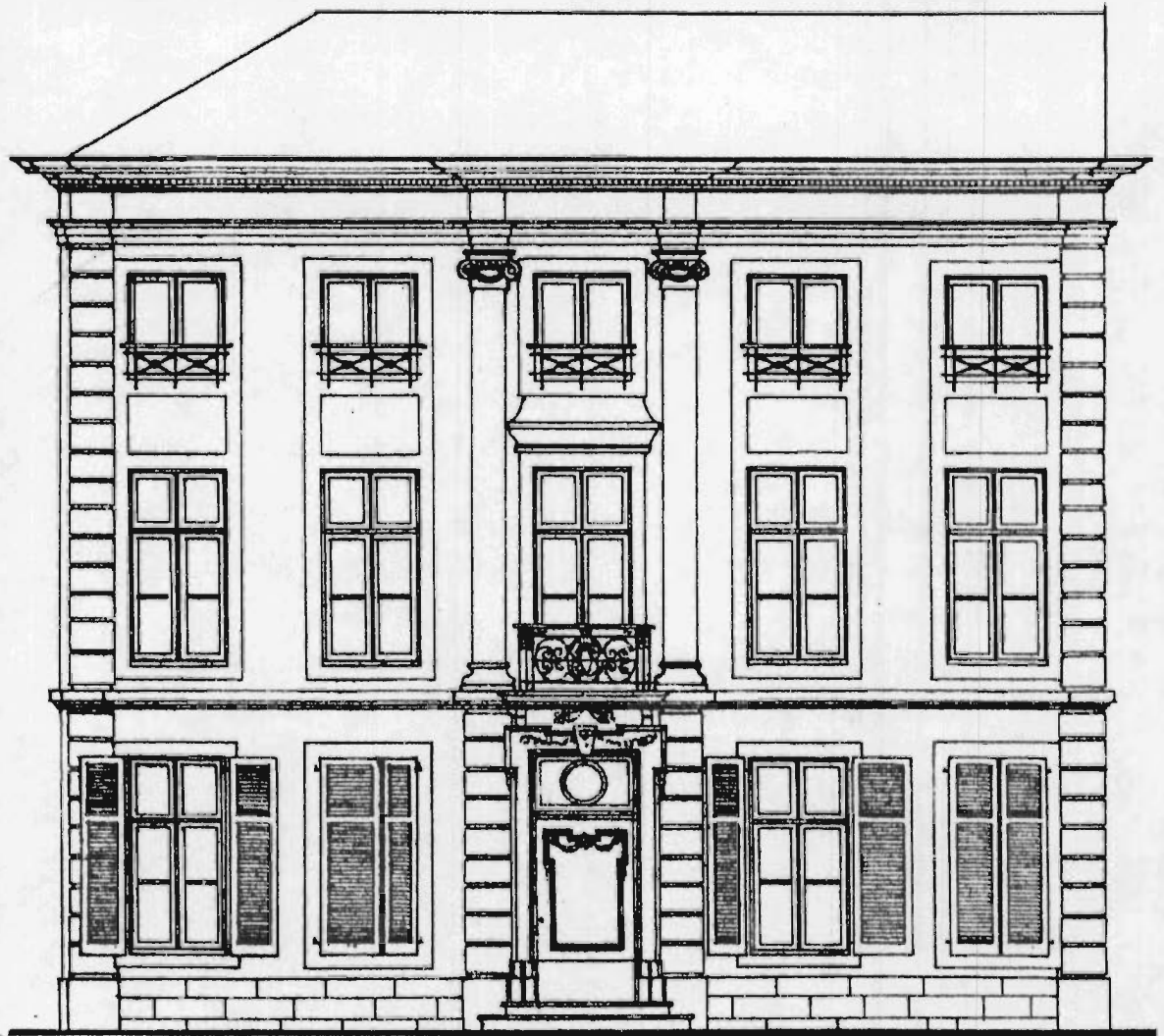
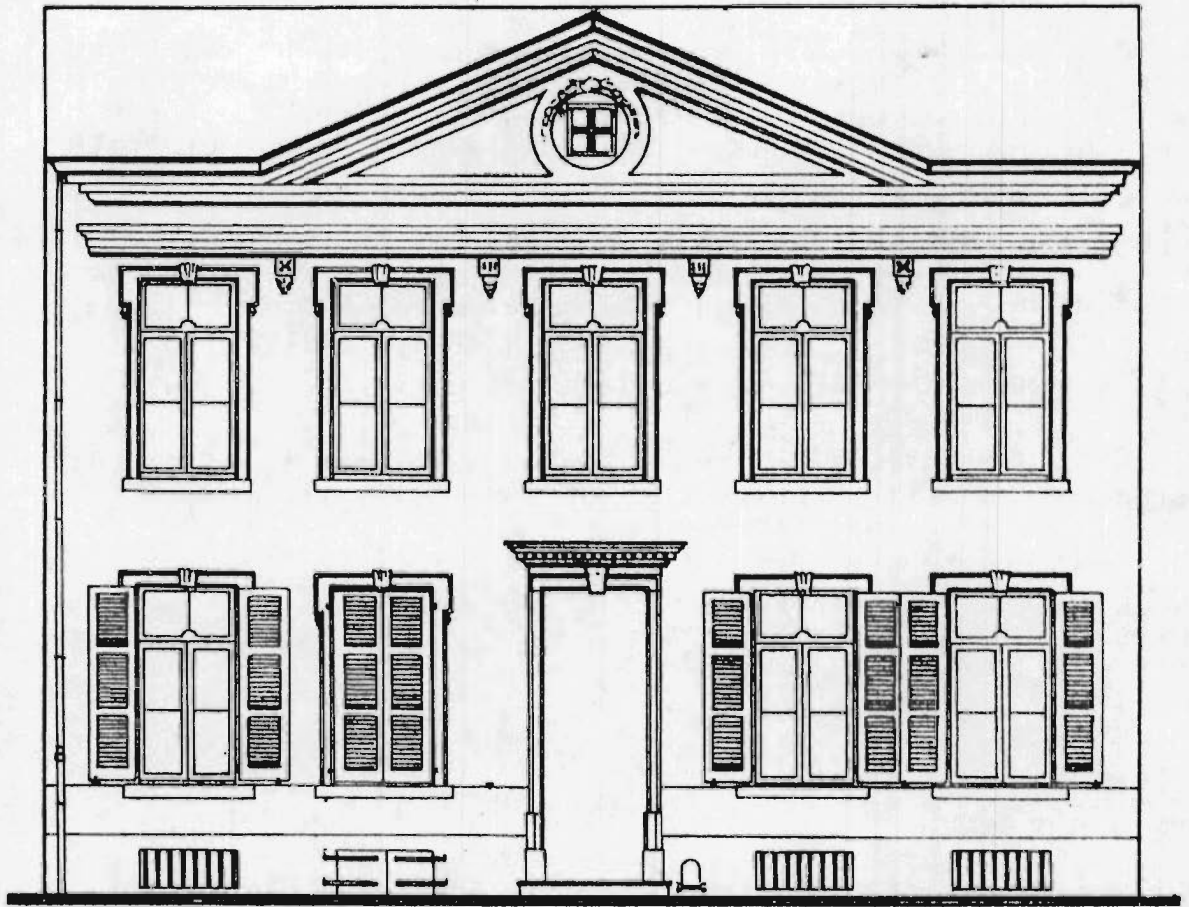
Simon IPPEL

§ § § § § § § §

IN DIT NUMMER

- blz. 2 : J.P. FALISE : culinaire folklore - de kreketaart
- blz. 3 : I. VAN HYFTE : strandconcessies in de 19e eeuw
- blz. 6 : G. VANDAMME : nog over "Duitse Batterijen" op de Belgische kust in 1914-1918
- blz. 8 : J.P. FALISE : tijdschrift "De Plate"
- blz. 9 : E. SMISSAERT : scheepvaartmusea in Nederland
- blz. 11 : N. HOSTYN : vergeten Oostendse kunstschilders : LXXIV - LXXV - LXXVI - LXXVII - LXXVIII - LXXIX
- blz. 15 : J.-B. DREESEN : wij lazzen voor u - Ter Cuere, Jaarboek 1984
- blz. 18 : J. KLAUSING : de coöperatieve beweging en de opstand der bakkers te Oostende
- blz. 21 : J.P. FALISE : graven op het kerkhof aan de Nieuwpoortsesteenweg
- blz. 24 : E. LIETARD : Oostendse numismatiek
- blz. 25 : J. GHEERAERT : er kwam een kapelaan uit Keulen... (1)
- blz. 27 : L. DEWULF : Oostende, stad in Nieuw-Zeeland
- blz. 28 : N. HOSTYN : maritieme curiosa in ons heemmuseum
- blz. 29 : Oostendse muziekmaatschappijen : drumband SKVV, Zandvoorde
- blz. 30 : N. HOSTYN : Oostende Anno 1815 - Alexander Cavalié Mercer (1e vervolg)
- blz. 33 : S. IPPEL : straat eigenaardigheden

TEKST OVERNAME STEEDS TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE

DE PLATE

TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEMKUNDIGE KRING „DE PLATE“.

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de KULTURELE RAAD OOSTENDE
en het WESTVLAAMS VERBOND VAN KRINGEN VOOR HEEMKUNDE

Statuten gepubliceerd in de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en gewijzigd volgens de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 15 mei 1975 nr. 3394 en nr. 3395.

Verantwoordelijke uitgever: A. VAN ISEGHEM
IJzerstraat 1
8400 OOSTENDE

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen.

14 de jaargang, nr. 10 : oktober 1985

VOOR DE INHOUDSTAFEL VAN DIT NUMMER, ZIE DE LAATSTE BLADZIJDE

OKTOBER - AKTIVITEITEN

De Oostendse Heemkundige Kring DE PLATE heeft de eer en het genoegen zijn leden en belangstellenden uit te nodigen tot volgende activiteiten :

1. Een wandelvoordracht in de reeks "Ken uw stad !" :

EEN GELEID BEZOEK AAN DE SINT-PETER EN PAULUSKERK

Op zaterdag 12 oktober om 14u30 stipt, leidt de heer Lucien VANOUTRUYVE, gekend lid van de Oostendse V.V.F., ons rond in de Sint-Peter en Pauluskerk.

Bijeenkomst : om 14u15 aan de hoofdingang van de kerk.

Onze hoofdkerk is het mooiste neo-gotische monument dat na 1830 in België gebouwd werd. De architect De la Censerie uit Brugge, liet zich inspireren door de dom van Keulen voor de bouw van deze 72 m hoge kerk.

Momenteel zit onze kerk nog in een keurslijf van stellingen; maar dit neemt niet weg dat zijn prachtig interieur een bezoek overwaard blijft.

De heer Lucien VAN OUTRUYVE die als nijver V.V.F. lid ondermeer, op basis van de parochieregisters van de Sint-Peter en Pauluskerk, een brug sloeg tussen het Ancien Regime en 1850, zal ons deskundig inwijden in het interieur van de kerk.

Dit is voor elke rechtgeaarde Oostendenaar een enige gelegenheid om op een deskundige wijze kennis te maken met het interieur van zijn prachtige hoofdkerk.

J.B. DREESEN

2. Een avondvoordracht met dias die doorgaat op :

donderdag 31 oktober 1985 om 20u30

in de conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr Colenstraat 6, Oostende.

Het onderwerp : TWEE EEUWEN OOSTENDSE FAMILIES : DE VALCKE'S
(1778-1985)

Spreker : de heer Eddie VAN HAVERBEKE

Deze avond zal Eddie VAN HAVERBEKE - hoofdredacteur van het grootste genealogische tijdschrift in België "Vlaamse Stam" en voorzitter van de V.V.F.-Oostende - ons spreken over het wel en het wee van de vier gebroeders Valcke die eind 1700 te Oostende "aanspoelden", hun talrijk nageslacht en aanverwanten.

In deze stad zonder archief zal spreker de nodige aandacht besteden aan de resterende archiefbronnen en vanzelfsprekend ook aan een brok Oostendse geschiedenis die als een rode draad door deze stamboom loopt.

Verder kan deze voordracht beschouwd worden als een initiatie tot de familiekunde of stamboomonderzoek te Oostende, maar ook als illustratie van het feit dat men ook te Oostende, met het geringe aantal archiefbronnen, toch nog goed gestoffeerde familiegeschiedenis kan samenstellen.

Een must voor allen die op het gebied van de lokale geschiedenis en de familiekunde in Oostende begaan zijn. Zoals altijd is de toegang kosteloos en vrij, ook voor niet-leden. Wij rekenen op uw aanwezigheid.

J. B. DREESEN

EERSTE NOVEMBER - AKTIVITEIT

De Oostendse Heemkundige Kring DE PLATE heeft de eer en het genoegen zijn leden en belangstellenden uit te nodigen tot een namiddagvoordracht met dias die doorgaat in de conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr Colenstraat 6, Oostende op

dinsdag 12 november 1985 om 15u00

Het onderwerp : DE GESCHIEDENIS VAN OOSTENDE

Spreker : de heer J. B. DREESEN

Van Oostende wordt wel eens gezegd dat de stad 7 maal belegerd, 7 maal verwoest en 7 maal heropgebouwd werd. Alhoewel dit gezegde niet helemaal met de werkelijkheid strookt, is het toch zo dat onze stad een zeer roerige geschiedenis heeft gekend. Onze secretaris, Jan B. DREESEN, gepassioneerd door de geschiedenis van onze stad zal u in het hem toegemeten tijdsbestek een gevarieerd beeld borstelen van deze geschiedenis

Een door en door Oostendse namiddag, die door geen enkele Oostendenaar van de derde leeftijd, aangespoeld of niet, mag gemist worden. Zoals altijd is de toegang vrij en kosteloos en zijn ook niet leden van harte welkom.

Omer VILAIN

+ + + + +

DOCUMENTATIE

Geregeld verschijnen in "De Plate" een of meer pagina's illustraties. Sommige leden wensen voor hun persoonlijke documentatie, zonder dat ze het Plate-nummer daarom moeten stuksnijden, wellicht nog zo een illustratie.

De meeste van die illustratie-pagina's zijn nog te koop à 5 ₣ per blad in het Heemkundig Museum.

A. VAN ISEGHEM

...Vreemd genoeg, dachten noch ik, noch de kolonel eraan, dat er in Oostende zo iets als een hulp-kwartiermeester-generaal bestond, tot wie men zich in dergelijke omstandigheden diende te wenden. Het was nochtans zo en die officier, in plaats van zich op de hoogte te stellen van hun aankomst, of op de ontschepping der troepen te letten, verreed volstrekt zich te laten zien.

In ieder opzicht teleurgesteld, stond ik op het punt naar het strand terug te keren, toen ik majoor DRUMMOND op de quai Imperial ontmoette en hem mijn geval vertelde. Hij vertoefde hier reeds enige tijd zodat hij met de plaats vertrouwd was. Hij raadde me aan naar Ghystelle te marcheren (een dorp op ongeveer zes mijl van Oostende), en, na er de nacht doorgebracht te hebben, terug te keren om mijn kanonnen, enz. te ontschepen. Terwijl wij aan het praten waren, daagde echter iemand op (ik ben vergeten wie het was) met de aangename tijding dat Ghystelle reeds volledig bezet was door het 16e Dragonders. Hij gaf me nochtans instructies in verband met zekere grote afdaken op ongeveer een mijl afstand, waar zijn paarden de vorige nacht werden ondergebracht. Dat was reeds een troost. Ik reed dadelijk heen om de plaats en de weg die er naartoe leidde te verkennen en keerde naar de baai terug precies toen het donker begon te worden. Daar vond ik een allerellendigst toneel van verwarring.

Onze zadels, garelen, bagage, enz. lagen nog steeds verspreid op het strand en de vloed, die nu opkwam, dreigde er weldra overheen te spoelen. Par surcroit de malheur, viel de regen bij stromen neer en barstte een onweer, dat gedurende de hele namiddag gebroed had, met buitengewoon geweld boven onze hoofden los. Het weerlicht was werkelijk vreselijk terwijl de orkaan die geweldig door de tuigage van de schepen hilde, slechts overtroffen werd door het lawaai van de luide ontladingen en het geratel van onophoudelijke donderslagen.

Intussen hadden onze mannen, die verblind waren door het weerlicht, enige lantarens van het schip geleend en waren druk bezig met de talrijke artikelen die nog ontbraken, op te sporen. De duisternis, tussen de helle bliksemflitsen in, was zo volkomen dat we slechts konden bijeen blijven door herhaaldelijk elkander toe te roepen. Met zeer veel moeite en voorzichtigheid konden we aan het tij ontsnappen, dat snel naar het vlakke strand toestroomde. Na eindelijk zoveel mogelijk onze spullen verzameld te hebben en onze paarden te hebben gezadeld (alles te zamen waren er zowat twee of drie ontsnapt) begonnen we, een beetje na middernacht, onze tocht naar de afdaken. Een hoefsmid en een man zonder paard marcheerden met lantarens aan het hoofd van onze colonne. De regen bleef in stromen neervallen, maar de bliksemschichten werden schaarser. De donder van het afdrijvend onweer klonk nu gedempt vanuit de verte. Onze weg liep door de stad. Om deze te bereiken, moesten we over een uitspringende gracht bij middel van een zeer lichte houten brug. Misschien was de helft van de colonne erover,

toen ze krakend instortte. Ieder die er zich op dat ogenblik op bevond, viel in het slijk en zij die in de achterhoede marcheerden, waren volledig afgesneden.

Hier stonden we voor een dilemma. Hoe moest, zonder kennis van de streek en zonder gids, de achterhoede van de colonne zich bij ons vervoegen? Hoe moesten de mannen in de gracht er met hun paarden worden uitgehaald? Gelukkig was niemand ernstig gekwetst. De diepte bleek niet groot, wellicht niet meer dan zes of acht voet. Die volstond echter om al onze pogingen om de paarden er uit te helpen, te doen mislukken. Gelukkig hoorden ons enkele Belgische soldaten van een naburige wacht, die we nog niet opgemerkt hadden. Ze kwamen ons te hulp. Een van hen stak de gracht over en aanvaardde de achterhoede van onze colonne en de manschappen die in de diepte lagen, naar een andere poort te leiden. Een andere vergezelde ons naar de quai Impérial waar we, na een weinig wachten, eindelijk verzameld waren, druipend van de regen en stervend van koude en honger.

Op de quai was het stil en donker. Een enkel licht straalde vaag door de vochtigheid uit een schemerige lamp boven de deur van een café waar nog mensen aanwezig waren. De enige geluiden die de stilte van de wijk verbraken, waren het plassen van de regen en het kletteren van onze stalen scheden en van de paardenhoeven, terwijl we moedeloos vertrokken. We kronkelden langs schaars-verlichte wegen die mij onbekend voorkwamen, want het was mij in de duisternis onmogelijk de smalle straten te herkennen waar ik in de namiddag zo haastig doorgereden was. Alleen de weerschijn op de natte stenen verhoogde een weinig de klaarte. Na gedurende enige tijd deze omweg gevolgd te hebben, begon ik te vrezen dat ik de baan gemist had, toen we andermaal op een Belgische wacht stieten. Dank zij hun aanwijzingen en geleide bereikten we eindelijk de buitenbareel. Hier werden we weer opgehouden, daar de officier van dienst weigerde ons uit te laten. Een woordenwisseling volgde. Ik vergeet de bijzonderheden, maar alles eindigde met het openen van de poort.

Eenmaal uit de stad, hoopten we spoedig ons logies te bereiken. We hadden amper honderd yards afgelegd, toen we bevonden dat dit doel verder lag dan we ons ingebeeld hadden en dat nieuw geduld van ons werd vereist. De regen had de vettige grond zo glibberig gemaakt, dat onze paarden nauwelijks op hun poten konden blijven staan en de baan, die langs de smalle kruin van een dijk liep, met grachten aan weerszijden, verplichtte ons voorzichtig te zijn en traag te marcheren. Ieder ogenblik hinderde de val van het ene of andere paard de colonnes. Onze lantarens gingen uit. Na gedurende geruime tijd gereden te hebben, klopten we ten langen laatste de bewoners van een huis langs de weg op, en stelden vast, dat we ons doel voorbij waren. Niet vóór 2 uur in de morgen slaagden wij erin de afdaken te vinden. Het waren eindeloos lange gebouwen die tot een zagerij behoorden. Ik weet niet tot welk nut, terzij om er planken in op te stapelen, enz., want ze waren nu ledig. Ze bleken echter prachtig geschikt voor ons, daar we, in één daarvan, al onze paarden op rij konden stellen aan éne zijde, terwijl de manschappen de andere innamen. Een

hoeveelheid hooi en wat stro, door onze voorgangers achtergelaten, maakte in zulke omstandigheden een waardevolle aanwinst uit voor mens en dier. Al onze vreugden zijn het gevolg van een tegenstelling. Ieder zou het ellendig genoeg gevonden hebben de nacht te moeten doorbrengen onder zulke twijfelachtige bescherming als ons door deze afdaken geboden werd en dit, op de koop toe, in natte kleren. Na twaalf uur uitputtend werk, blootgesteld aan het slechte weder, beschouwden wij ze als paleizen. En, na zo goed als de omstandigheden het toelieten, voor onze arme beesten te hebben gezorgd, maakten we ons gereed voor de rust die we nodig hadden en waar we zó naar trachtten.

Ik lag reeds in wat hooi verscholen, toen luitenant LEACHES, die op verkenning was uitgeweest, bericht bracht dat er in een naburig molenhuis nog mensen waren, die bereid waren ons tot morgen onderdak te verschaffen. We trokken er heen en werden binnengeleid in de keuken, een echt toonbeeld van netheid. We troffen er de brave vrouw en een van haar werklieden die reeds bezig waren met vuur te maken en - onverwachte weelde - wat koffie te bereiden. Zij voegde bij deze vriendelijkheid het aanbod van twee bedden, die graag en dankbaar door de luitenants INGLEBY en BILL werden aanvaard. Wat mij betreft, verkoos ik mijn natte kleren niet uit te trekken om ze 's morgens toch weer te moeten aantrekken. Daarom bedankte ik. Niettegenstaande onze vermoeienis, waren we allemaal zo verfrist door de koffie, dat we een aangenaam uur doorbrachten pratend met onze vriendelijke gastvrouw en gekkend met haar knecht Coché, een soort goedgehumeurd, zwakzinnig Caliban. Eindelijk begon de slaap zwaar te wegen op onze oogleden. De dame trok zich in haar kamer terug, Coché verborg zich hier of daar, en, achteroverleunend in onze oud-modische stoel met hoge rugleuning, waren we ons spoedig van alles onbewust.

14e.-Ontwaakte uit mijn slaap precies toen de grijze dageraad de voorwerpen in de keuken zichtbaar begon te maken. Mijn gezellen sliepen nog vast. Zonder ze te storen, zocht ik stil mijn weg naar de deur en bevond me weldra in een prettige kleine tuin, versierd en doorsneden met hoge hagen of groene muren wier jonge bladeren, nog maar amper ontwikkeld, van het helderste groen waren. Ik vond deze schermen, die de bedden doeltreffend beschutten, en waarin menige vroege bloem reeds bloeide, verrukkelijk. Het was de eerste maal dat ik deze brise-vents, of beukenhagen zag, die ik nadien zo gewoon vond. De morgenlucht was heerlijk. Mijn klederen waren droog geworden, terwijl ik rustte. Ik gevoelde me weer comfortabel en gelukkig terwijl ik door de tuin slenterde en genoot van het morgenlied der vogelen. De hele buurt was er vol van. Ik had voor altijd in dit kalm en, zoals ik toen oordeelde, liefelijk verblijf willen vertoeven. Eén voor één kwamen mijn gezellen te voorschijn en we verloren geen tijd om andermaal op weg te gaan ten einde de poort van Oostende te bereiken zodra ze zou geopend worden.

Sass of Schlickens, waar we de nacht doorgebracht hadden, is de haven van het Brugse kanaal. Vandaar vertrekt de trekschuyt van Oostende naar die stad. Een dorp kan men het niet noemen, daar er slechts enkele kleine huizen staan

in verband met het kanaalbedrijf, benevens enkele zaag- en andere molens, gedreven door de wind. Omgeven door moeras, is het een droeve, comfortloze plaats, hoewel ik dit, in de vroege morgen, door de groenende schermen in de tuin van de molenaar, niet bemerkte...

(vervolgt)

A.C. MERCER

§ § § § § § § §

OOSTENDSE NUMISMATIEK

Medailles met betrekking tot inhuldiging standbeeld Leopold II

De inhuldiging van het standbeeld en bijhorend monument van Leopold II, gebeurde op zondag 19 juli 1931 door Koning Albert en Koningin Elisabeth in aanwezigheid van Prinses Clementina (dochter van Leopold II) en een massa personaliteiten.

Deze plechtigheid werd opgeluisterd met een optocht van schoolkinderen en vele vaderlandse groeperingen.

Ter deze gelegenheid werden 4 medailles geslagen om deze gebeurtenis te herdenken.

Alle hieronder beschreven medailles zijn van de hand van de heer G. DEVREESE.

1. medaille in verzilverd brons Ø 50 mm

recto : hoofd Leopold II met lange baard links gericht
G. DEVREESE

verso : over het ganse veld een tekst in 7 lijnen :
ONTHULLING / VAN HET STANDBEELD / LEOPOLD II /
OOSTENDE 19-7-1931 / INAUGURATION /
DU MONUMENT / LEOPOLD II

2. medaille in verguld brons Ø 50 mm

zelfde beeltenis en tekst als vorige medaille

3. medaille in verzilverd brons met bol en ring Ø 50 mm

zelfde beeltenis en tekst als onder het nummer 1 maar met bol en ring

4. medaille in verguld brons met bol en ring Ø 50 mm

zelfde beeltenis en tekst als vorige medaille

Edwin LIETARD

§ § § § § § § §

NOG TOT EIND VAN DIT JAAR IS ONZE VERZAMELING OOSTENDSE PENNINGEN TENTOONGESTELD IN HET MUSEUM VAN ONZE KRING.

ZAG U ZE REEDS ?

OOSTENDSE MUZIEKMAATSCHAPPIJEN :

SHOWBAND WILLEN IS KUNNEN, OOSTENDE

Twintig jaar geleden dachten velen dat de jeugd niet meer kon begeesterd worden voor amateurmuziek en dat een "kliek" gedoemd was om stilaan te verdwijnen. Slechts enkelen waren bereid te geloven dat er meer toekomst stak in de wisselwerking jeugd en muziek. Eén van die voorlopers was onze toenmalige voorzitter A. MILH. Met alle krachten stimuleerde hij vernieuwing, samenwerking en vriendschap. Opgericht in 1951 ontpopte WIK zich vrij vlug tot een onklopbare formatie op allerlei provinciale tornooien. Op alle gouwtoornooien van de turnbond waarvan Turnkring WIK lid was, wist de toenmalige kliek een eerste prijs te bemachtigen. Achtereenvolgens zorgden de witte bloezon, het groene hemd en het gestreepte hemd voor het éénvormig uiterlijk.

Ondertussen werd vanaf 1962 de muzikale leiding van de toenmalige drumband in handen gegeven van Dhr. H. VERMEIRE, tamboer-majoor van de Muziekkapel van de Belgische Zeemacht. Onder zijn leiding evolueerde Drumband Willen is Kunnen van de oude kliek tot een modern korps met frisse muziek. Deze muziek, met o.a. een ritmische begeleiding van allereerste percussie, werd gebracht met de zogenaamde natuurinstrumenten; trompet-klaroen, jachthoorn en bas.

Op nationaal vlak kwam de doorbraak er in 1966 met het winnen van de "Gouden Drum" te Antwerpen. Optredens in Frankrijk, Duitsland en Nederland gaven dit korps internationale bekendheid. In 1974 won WIK het "Open Championship of The Ealing Band Contest" te Londen.

Door het voeren van ontelbare akties en met vele enthoesiaste steun van buiten de vereniging kon men in de periode 1976-77 een nieuw uniform aankopen (het oude was reeds in dienst sinds 1966) en de band uitrusten met een drie-ventielen instrumentarium. Van de strikte militaire marsmuziek van weleer trok onze band een lijn naar de modern populaire musicals en filmmuziek van G. Gershwin, C. Porter en L. Bernstein, speciaal bewerkt voor Showband WIK door de dirigent N. GROOTAERD die vanaf 1976 instond voor de muzikale leiding. Ook werd vanaf toen door tamboer-majoor G. CATTOOR ervoor gezorgd dat een aangepaste show de kwaliteit van de optredens deed vergroten. Een greep uit de optredens : 1977 en 1978 : Karnaval te Nice; 1978 : Taptade te Leiden; 1979 : Taptoe Rotterdam Ahoy' (10.000 toeschouwers in het Ahoy'-sportpaleis) en voor 1980 opnieuw de Taptade te Leiden (één van de grootste taptoe's van Nederland).

Het is de droom van iedere muziekvereniging om een blijvende herinnering te hebben aan het repertoire van het korps. Dank zij de medewerking van platenhandel Music Studio, Romestraat 6, Oostende, en na rijp beraad binnen de vereniging, is WIK erin geslaagd hun eerste langspeelplaat op de markt te brengen. Hij biedt U een beknopt overzicht van drie jaar muzikale evolutie. De hoesfoto is van Dhr. A. VAN MIEGHEM.

1951 - 1980 : kliek, drumband, showband. Wat zal de toekomst ons brengen ? Eén ding is zeker : het enthoesiasme van de leiding en de leden van Showband Willen is Kunnen staan borg voor nog ontelbare jaren gevuld met show en muziek.

(meegedeeld door WIK in 1980)

HET EREVAANDEL 1830 VAN DE STAD OOSTENDE

Op p. 83/270-272 van ons tijdschrift publiceerde onze penningmeester J.P. FALISE een bijdrage met dezelfde titel als hierboven.

Ter aanvulling geven we hier de tekst weer van een resolutie in 1832 aan onze stad gericht. Het origineel berust in de archieven van het Heemkundig Museum "De Plate".

Het is gedrukt in het lithografisch bedrijf DEWASME.

"OSTENDE" is in handschrift bijgevuld.

Norbert HOSTYN

ROYAUME DE BELGIQUE

COMMISSION DES RECOMPENSES NATIONALES

EN VERTU DU DECRET DU CONGRES DU 28 MAI 1831

LA COMMISSION A RESOLU

DE DECERNER UN DRAPEAU D'HONNEUR A LA COMMUNE

DE

ostende

Bruxelles, le 27 septembre 1832

(get.) Les secretaires J.B. DEMOOR

A. PELSENEER

Le Président GENDEBIEN

Nota : n.a.v. dit artikeltje wordt dit kostbaar document de komende maand tentoongesteld in ons Heemkundig Museum.

§ § § § § § § §

NOG DE "STENEN BANK"

In onze reeks "Oostendse monumenten" berichtten wij op p.83/56 over de "Stenen Bank". Toen wisten we nog niet wie juist de architect van dat onvolprezen art-nouveaumontument was geweest, maar we deden wel een drietal suggesties op stijl-kritische gronden; één van de voorop gestelde namen was deze van Paul HANKAR..

Uit recente correspondentie van François LOYER, professor aan de Universiteit te Rennes en het Stadsbestuur Oostende blijkt Paul HANKAR inderdaad de man te zijn die we zochten.

N. HOSTYN (met dank aan Simon IPPEL)

ADOLPH KOLPING : ZIJN VERBLIJVEN TE OOSTENDE (2)
DE OUDE KAPITEIN

Vertaald uit Rheinische Volksblätter für Haus, Familie und Hauswerk. nr. 11 - 10 juni 1854

De kostbaas die Adolph KOLPING in huis nam, was een bejaard, Oostends zeekapitein. De echte, Vlaamse gemoedelijkheid van gastheer en gastvrouw beviel hem. Hij schreef over de Vlaamse kustbewoners : "Er woont ginds in Vlaanderen (hoe dichterbij de kust, hoe meer het opvalt) een echt Duitse mensensoort die in wilskracht, zeden en gewoonten, maar ook in zijn spreektaal het Nederduitse volkskarakter beter bewaard heeft dan Nederduitsland zelf".

Reeds de tweede avond na zijn aankomst zat de kapelaan uit Keulen naast de heer des huizes vóór het raam. De kleine, maar stoere kapitein was zeer spraakzaam, maar luisterde ook naar de verhalen van zijn gast. Op het hoofd droeg hij een lederen muts, en hij rookte een stenen, Hollandse pijp. Hij had het bevel gevoerd op vele schepen, en vervulde nu nog het ambt van havenkapitein te Oostende. Ook met zijn gastvrouw, die duidelijk de sporen droeg van haar hoge leeftijd, voelde KOLPING zich weldra vertrouwd. Hij noemde haar "Mutter", en ze was voortdurend in de weer, om alle huisgenoten tevreden te stellen.

Het paar had reeds jaren geleden zijn gouden bruilof gevierd. De souvenirs hingen aan de muren. Hun dochters waren gehuwd, en hun drie zonen voeren als kapitein op zee.

"Mijn wereld strekte zich uit van Cadix tot Noorwegen" vertelde de oude man.

"Heb je dan lange tijd vrouw en kinderen moeten achterlaten ?" vroeg de priester.

"Een vrouw van een kapitein heeft het niet zoals andere vrouwen. Wat denk je wel !? Van de eerste vijfentwintig jaren van ons huwelijk heb ik mijn man drie jaren thuis gehad. Dikwijls bleef hij drie, vier jaren na elkaar weg, zodat men niet wist, of hij nog leefde of reeds gestorven was".

Intussen sloeg de kapitein met de vlakke hand op de knie, zuchtte, haalde diep adem, en keek vóór zich uit, alsof hij de oneindige oceaan weer vóór zich zag.

"God ! Het was een tijd !" riep hij tussendoor.

De moeder vertelde hoe gevaarlijk het varen in de tijd van de Fransen was. Op zee was niemand veilig. De mannen beseften die niet zo, maar de huismoeders hadden geen rustig ogenblik, wanneer er storm was.

Wanneer de zeeman voor een paar dagen aan wal was, werd de meeste tijd nog voorbehouden voor lossen en laden van het schip, en duizend en één andere dingen, nodig voor de volgende reis. Van grote ongevallen was de kapitein gespaard gebleven, ofschoon hij zich op zijn schip wel eens voelde als Jonas in de buik van de walvis.

Vooraleer hij zijn meest memorabele reis begon te vertellen, zond de kapitein het meisje Mietje het huis uit.

"Mietje", riep de oude man, "loop naar de haven en kijk hoe het staat met de sluizen !"

Hij wilde niet dat het meisje het verhaal hoorde.

"'t Gebeurde tijdens een vaart naar Noorwegen in het Ijsmeer. Het vervelendste was dat de zeelui in de ijzige nevel geen hand vóór de ogen zagen. Rond middernacht kwam de matroos-van-wacht angstig de kapitein in zijn kajuit wekken. Niemand wist wat er aan de hand was. Met een donderend gedruis sloeg het water langs het schip op, hoger dan de masten. Het zonderlinge was dat er geen wind was. Volgens de kostbaas van Kolping zou het schip met man en muis vergaan zijn, indien de kapitein niet koelbloedig was gebleven."

De moeder tikte met de hand op de arm van de kapelaan en zei : "De stuurman was Mietjes vader !"

Het bleek dat een reusachtige grote vis onder het schip aan het werk was. Het zeemonster kronkelde zich een paar keer in een halve cirkel en verdween tenslotte in de diepte. Het was de eerste walvis die de kapitein van zo nabij had gezien.

Daarna zong de kapitein nog de lof van de stuurman die later in een storm het leven van een scheepsjongen redde. De stuurman zelf werd later niet van onheil gespaard. Nadat hij tijdens een vaart met een vreemd koopvaardijschip verongelukte, besloot de kapitein zijn dochter Mietje in huis te nemen. Zijn rampenrelaas beëindigde de kapitein (priester Kolping ?) op zeer moraliserend wijze. Zijn vader had altijd beweerd dat de mensen zich de meeste ongevallen zelf op de hals halen, en dat God diegenen beschermt die hem eren. Op bevel van zijn vader bad hij met zijn bemanning elke dag het morgen- en avondgebed, en dulde hij onder geen enkele voorwaarde het vloeken. En hij besloot : "Voor zover ik weet, werd op mijn schip in een tijdspanne van 40 jaar nooit één vloek uitgesproken. Waar de mens vloekt, heft God zijn straffende arm".

(vervolgt)

bezorgd door John GHEERAERT

§ § § § § § § §

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - LXXX : Guillaume HODEIGE

Deze kunstenaar exposeerde van 1 tot 15 augustus 1937 tijdens het "Groot Zomersalon" in het foyer van de Schouwburg (Vlaanderenstraat).

De catalogus vermeldt 6 werken van hem : "Sous-bois", "Hoeve in Vlaanderen" en 4 marines.

G. HODEIGE woonde toen Sint-Paulusstraat 25. Wellicht te vereenzelvigen met Jacques HODEIGE (°Jemeppe, 1892), uurwerkmaker op genoemd adres.

+-----+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - LXXXI - Margot KNOCKAERT

Margot KNOCKAERT werd te Oostende geboren op 11 februari 1910. Ze was aan de Academie een leerlinge van kunstschilder Antoine SCHYRGENS, die eerder in onze bijdragenreeks aan bod kwam.

Ze schilderde in hoofdzaak stillevens, marines en bloemstukken in aquareltechniek. Haar stijl is - naar de normen van de tijd - modern-figuratief te noemen.

We zien Margot KNOCKAERT op een groepsfoto van de "Vrije Kunstacademie", getrokken in de Noorse Stallingen (foto afgebeeld in Y. VYNCKE, Kent u ze nog, de Oostendenaars ? nr. 61).

Het Museum voor Schone Kunsten van Oostende bezit één werkje van haar : "Stilleven" (inv. 1947/463), aquarel; 49 x 64 cm, aangekocht in 1947.

Lit. : A. SCHYRGENS, Le monde inconnu des artistes, Dinant, 1957, p. 162

+-----+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - LXXXII : Rene LUST

Stelde in 1953 tentoon in het Salon van de Oostendse Kunstkring in de Koninklijke Galerijen (augustus) met een drietal "marines".

+-----+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - LXXXIII : Albert NYSSSEN

Geboren te Oostende, 19 februari 1915. Huisschilder van beroep.

Stelde in augustus 1953 tentoon in het Salon van de Oostendse Kunstkring in de Koninklijke Galerijen met drie werken waarvan de titels niet gekend zijn.

+-----+

+-----+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - LXXXIV : Lucienne PORTA

Lucienne PORTA werd te Oostende geboren op 21 september 1922. Ze deed universitaire studies en was in 1955-1957 leerlinge van het "Atelier d'art" te Brussel.

PORTA legde zich speciaal toe op het schilderen van figuren en portretten.

In 1958 had ze haar eerste tentoonstelling en werd ze geselecteerd voor de "Prijs Anto Carte". In 1959 won ze een erediploma in de Internationale tentoonstelling AFAMAN te Algiers.

Lucienne PORTA vestigde zich te Sint-Pieters-Herk in de provincie Limburg.

+-----+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - LXXXV : Pieter TEUNISSEN

Oostendse amateurschilder. Woonde Gelukkige Haardstraat 23.

Exposeerde in 1958 tijdens het Salon van de Oostendse Kunstkring in de Koninklijke Galerijen met : "Het ven", "Kempisch hoeve" en "Kempenlandschap".

Eerder in 1952 exposeerde hij in de tentoonstelling "West-vlaamse Schilder en Beeldhouwkunst" (Kon; Galerijen, aug. '52;

org. Oostendse Kunstkring) met "Zomerlandschap", Sneeuwland-
schap" en "Zeegezicht".

+-----+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - LXXXVI : Emile TRIEBELS

TRIEBELS was fotograaf en pentekenaar.

In april 1936 had hij een individuele tentoonstelling in
de galerij "Studio" te Oostende, met foto's en tekeningen.

Hij nam deel aan de "Tentoonstelling van West-Vlaamse Schilder-
en Beeldhouwkunst" in de Koninklijke Galerijen in augustus
1952 (org. Kunstkring Oostende) met "Naar huis" en "Brugse typen".

+-----+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - LXXXVII : Lily TREITE

Oostendse amateurschilderes.

Exposeerde in 1952 in het Salon ingericht door de Oostendse
Kunstkring in de Kon. Galerijen : "Portret", "Stilleven"
en "Jongetje".

Stelde in augustus 1953 tentoon in het Salon van de Oostendse
Kunstkring in de Koninklijke Galerijen met een negental
werken : "Provence", "Portret", "Tuinierster", "Jonge Padvin-
der", "Interieur", "Sonia", "Op het strand" en "Stilleven".

(vervolgt)

Norbert HOSTYN

* * * * *

BIJ DE REPRODUCTIE

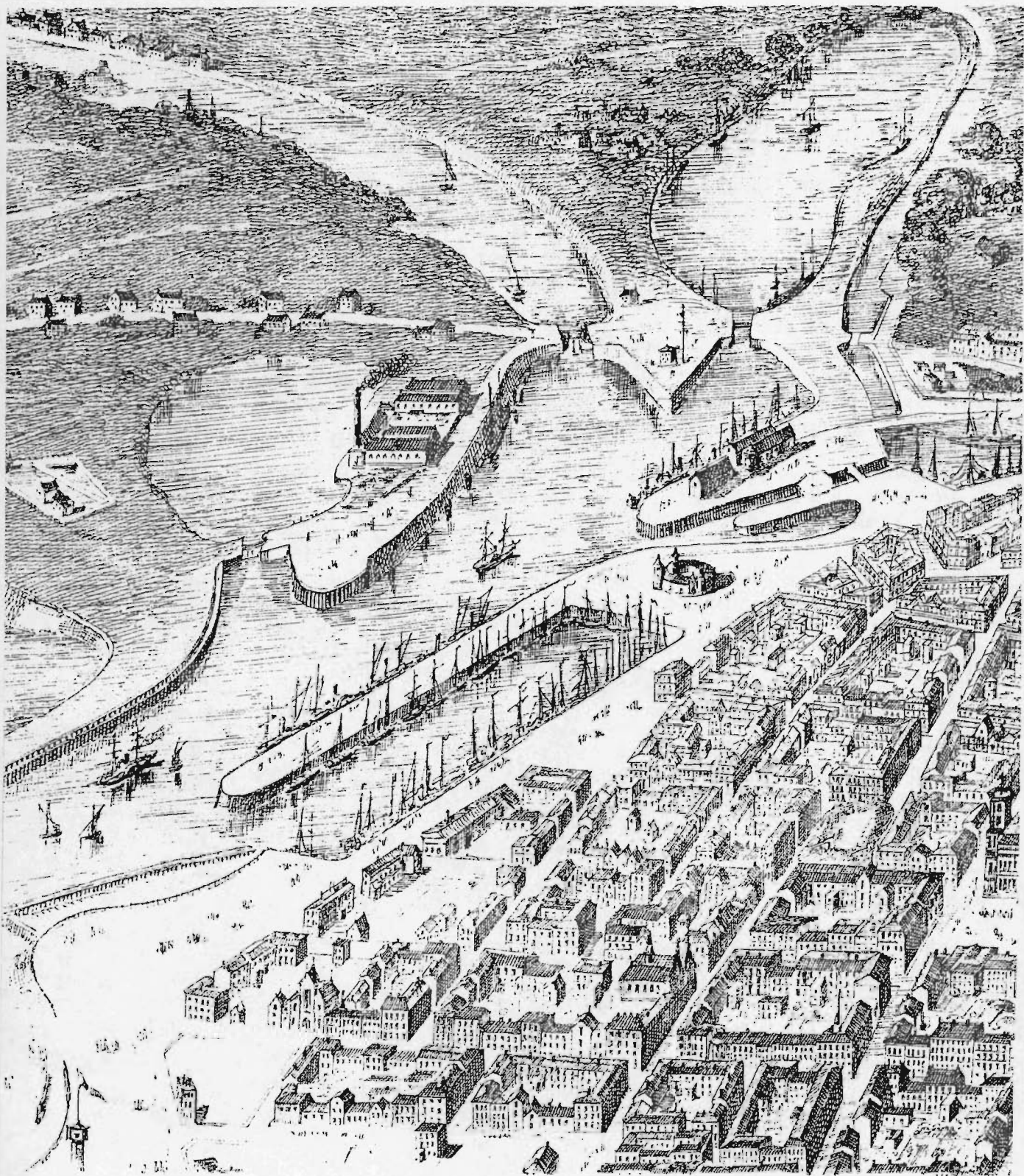
Deze maand opnieuw een fragment van het gezicht op Oostende
door DE BRUGADAL. Het fragment sluit aan bij de linker-
zijde van het fragment dat we in september afdrukten (85/189)
en overlapt het ook eventjes omwille van de duidelijkheid.

Het behelst grosso-modo het oude "volkse" hart van het
laat-19de eeuwse Oostende : het visserskwartier.

Ook zien we huizenblokken die nog niet volbouwd zijn :
ook deze hoorden tot de domaniale gronden die in die jaren
(ca. 1880) verkaveld werden door L. DEL BOUILLE.

Verder zien we reeds een belangrijk deel van de haven,
die in de volgende maanden nog meer aan bod zal komen.

August VAN ISEGHEM

*****

ENSORIANA

J. ENSOR & A. SEGUI, Conférence sur la protection de l'animal,
uitg. La Pierre d'Alun, 1985. (inleiding door X. TRICOT)
Ensor de dierenvriend !
Bibliofiele uitgave.

Norbert HOSTYN

S N A K

Velen van ons herinneren nog de lokale volkszanger BERTINO (alias Albert LINGIER), vooral bekend om zijn liederen "Op de Vissemarkt zien'k geboren" en "Ostende oender woater".

Minder voortlevend in de herinnering is de volkszanger SNAK. Zijn ware naam was Alfons CARETTE. In het begin van de oorlog trad hij links en rechts op in kleine sketches samen met de broer van BERTINO onder een duo-naam SNIK en SNAK.

In 1941 en 1942 heb ik dit duo enkele malen op zondagnamiddagen zien optreden in de Valentino.

In die periode had ik hem ook leren kennen als gelegenheidsbediende in de Dienst der Bevoorrading. Hij was de man van de honderd en een kluchten. Op het einde van de oorlog verliet hij Oostende en werd bookmaker op de Brusselse hippodrooms. Met de bevrijding kwam hij terug en trad nog enkele malen alleen op. Hij liet ook vliegende bladen drukken. Een paar jaar later overleed hij op een nog zeer jonge leeftijd (1).

Een vliegend blad met twee liederen uit de bevrijdingsperiode heb ik kunnen kopiëren. Ze dragen de titel "De nieuw'orde" en "'t is 'n leeliken type... 'n Roaren ! ...". Hierna laat ik het tweede van voormelde liederen afdrukken. Het behoort volgens mij tot de volkse oorlogsfolklore, die te vlug vergeten wordt.

Omer VILAIN

§ § § § § § § §

"'T IS 'N LEELIKEN TYPE...

'N ROAREN !..."

op den air van "Tipperary"

Woorden van den gekenden Oostendschen "SNAK"

I

J' hé mènschen in veel steden
en da vind ik nog ol kras
die nû nog ni 'n weten
wa dat Hitler feit'lik was
doarom goan 'ik jeunder zingen
en zi zeker, 'k zinn ni mis
an wa voor vulle dingen
dat di vent 't herkennen is ! !

---

(1) + 7 maart 1952, 44 jaar oud.

REFREIN

't Is 'n leëliken type... 'n roaren !
't Is 'n echten apache
mê z'n scheef plat gestreken hoaren
en z'n korten blitzmoestache
J' hé gesaagt oend hi most nog sagen
moar nu "saagt" 'n ni mèer
't Is den Fritz die Churchill ging ut dagen
't Is den Fuerrel, Hitler ! !

II

Ja, Hitler dei veel dingen
dat 'n ander ni 'n dost
Z'n troepen mosten zingen
Of ze kregen geène kost !
Die ni wilde marcheeren
pakt'n ols parachutist
Zoo wist 'n te dresseeren
den nationaal-socialist ! !

(ter Refrein)

III

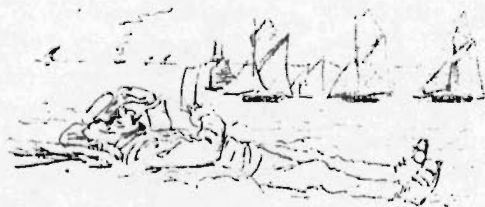
"We goan noar Ingeland voaren,
Oend die krieg zal vertig zijn !"
Zoo sprakt'n over... joaren
in 'n rede te Berlijn
Doar stoend 'n ook te stoeffen
"Wir kapitulieren niget !"
Mo j'hét 't sport an z'n kloeffen
Churchill héd hem "blutz" gekriegd ! !

(ter Refrein)

IV

't Is jammer voor dien heère
Dat' ten haim zoo bedrogen hêt
j'hâ beter z'n carrière
in het schilderen vors gezet !
Fagoadekletser spelen
Was voor hem geen "idèaal"
Mo duzende ménschen keelen
da was 't werk van da schandoal !

(ter Refrein)

PROTESTANTISME TE OOSTENDE

I. Inleiding

De reformatie in Vlaanderen in de 16de eeuw ziet er schematisch als volgt uit : tot 1530 Lutheranisme
tot 1550 Anabaptisme
vanaf 1540 opkomst Calvinisme.

Er heerst een algemeen verkeerde opvatting onder de mensen in België over het protestantisme dat een importproduct zou zijn in Vlaanderen vanuit Nederland. Het omgekeerde is juist, en daarover zijn al de historici het vandaag eens. Het Calvinisme is vanuit Vlaanderen in Nederland en in Noord-Nederland verspreid, zoals we later zullen zien. Het Calvinisme zal het gaan doen in Vlaanderen. Het Calvinisme is minder pacifistisch, wel disciplinair en organisatorisch gestructureerd. De Vlaamse steden en het platte land hebben vóór 1566 reeds goed georganiseerde kerken. Antwerpen overtreft het Calvinisme van Genève. Het zuiden van de Nederlanden met zijn nijverheid in volle expansie, Antwerpen is de wereldmarkt, universiteit van Leuven, steden als Brussel, Mechelen, industriesteden als Doornik, Rijsel, Valenciennes, Gent, Brugge... geven de toon aan, na het Noorden. Hier trad het revolutionair Calvinisme op, met beeldenstorm en hevig verzet tegen Spanje en Alva. De vrijheidsstrijd van de Nederlanden tegen de verspaansing ging nu steeds meer samenvallen met het protest van de Calvinisten tegen het pausdom (W.J. KOOIMAN in "Reformatie in Europa", Bosch & Keuning, Baarn). Vanaf 1576 spannen heel de Nederlanden tesamen tegen Spanje, ook de Katholieken doen mee (die hadden al meegedaan vóór de beeldenstorm). Na de pacificatie van Gent van 08 november 1576 maken we aldaar een staatsgreep mee op 28 oktober 1577 van het revolutionair Comité der Achttien. Vanaf dat moment wordt het Protestantisme over Vlaanderen vanuit Gent gecontroleerd en geleid. De leidende figuur was de volbloed Jan VAN HEMBYZE, schepen in Oostende geweest. Zijn vader, helemaal van hetzelfde ras, was volgens VLIETINCK een stoute kerel en een der eerste watergeuzen die voor Oostende verdronk. Een genuanceerder idee over de watergeuzen is te vinden bij J.C.A. DE MEIJ : "De Watergeuzen en de Nederlanden 1568-1572", p.175-180. In 1579-80 werd Vlaanderen een volkomen Calvinistisch land waar weinig of niets meer herinnerde, aan het "verboden" Katholicisme (VLIETINCK zwijgt hierover in alle talen). In een brief van 31 december 1577 van Don Juan aan Filips II wordt gezegd dat de zaak van de Nederlanden, de zaak van God is, maar God heeft aan Filips alle macht gegeven. De moeilijkheden van nu zijn er doordat niet vlug genoeg de vonk is gedooft die LUTHER ontstak en daardoor is er zoveel ellende gekomen over de Christenheid.

Nadien begint Parma (Alexander Farnèse) met de malcontenten (Walen) aan de methodische herovering van Zuid-Vlaanderen. Na de capitulatie van Antwerpen op 17 augustus 1585 is ongeveer heel Vlaanderen in Spaanse handen, en dit betekent de feitelijke scheiding tussen Noord en Zuid. Bij de vrede van Doornik van 22 mei 1584 was Vlaanderen terug geheel Spaans geworden, met uitzondering van Sluis en Oostende. Grote groepen uit de intellectuele en financiële elite en geschoolde arbeiders gaan nu naar het buitenland om

religieuze en economische redenen en gaan naar Engeland, Duitsland en Noord-Nederland, waar 150.000 inwijkelingen de Gouden Eeuw realiseren (zie Utrechts historicus Jan BRIELS). Men schat een totaal van 300.000 emigranten, Leiden alleen telt al 5.000 emigranten. Aan de universiteit komen twee derden van de professoren uit het Zuiden. In Nederland zijn 248 van de 364 drukkers, zuiderlingen, 40 % van het kapitaal van de Oost-Indische Compagnie is Vlaams. De meeste Calvinistische predikanten zijn emigranten.

Voor de Oostendenaars is het meest gekende werk, het boek van E. VLIETINCK : "Het oude Oostende en zijn driejarige belegering", Oostende 1897. Dit boek is ontstaan in een tijd dat er nog geen sprake was van enig oecumenisme, en toen het Protestantisme beschouwd werd als een secte die moest veracht en bestreden worden en waar niets goeds in zat. Deze sfeer vinden we terug in het vermelde boek, waarbij de vraag mag gesteld worden, in dit geval, naar de historische objectiviteit. In zijn brochure "Edward Vlietinck, geschiedschrijver van het oude Oostende" zegt Raf SEYS "dat Z.H. de Paus hem vereerde met de hoge onderscheiding "Pro Ecclesia et Pontifice".

II. Protestantisme in Oostende tot het einde van het beleg

Volgens de DECAVELE werd voor Oostende een volledige copie teruggevonden van de Staten Van Goed, in het archief van de Raad van Vlaanderen, waardoor we een ruime indruk kunnen opdoen over het Protestantisme alhier. Verder de stukken tussen de bisschoppelijke officialiteit en de wereldlijke overheid, i.v.m. kettervervolging. Om de controle van de ketterij efficiënter te maken werden de Nederlanden in 18 in plaats van in 4 bisdommen verdeeld, waarvan 3 aartsbisdommen en dit op 12 mei 1559. Elk gebied : een 60-tal mijl breed en een 40-tal mijl lang, elk 10 steden en dorpen.

Immers ook hier waren de plakaten geldig. Belangrijkste plakaten zijn die van Karel V van 1526, 1529, 1540 en vooral dat van 1550 (eeuwig edict); de allereersten dateren van 22 maart 1521. Op ketterij stond doodstraf en verbeurdverklaring van de goederen. In januari 1524 had Karel V hier reeds 3 pauselijke inquisiteurs benoemd. In 1545 werden er nog eens 10 onderinquisiteurs benoemd, onder wie de beruchte Pieter TITELMANS. De koning zorgde later ook voor de bekendmaking van de uitvoering van de besluiten van het Concilie van Trente (1545-63), dat niets anders is dan een veroordeling van het hele protestantisme. 1545-47 Trente, 1547-49 Bologne, 1551-52 Trente, 1562-63 Trente.

Bij de verhuizing moest men bij de pastoor een getuigschrift van rechtzinnigheid vragen. In een ordonnantie van 27 januari 1562, onder andere, herinnert Margareta aan de toepassing van de plakaten (zie.Stadsbibliotheek : "Receuil des Ordonnances des Pays-Bas, règne de Philip II").

Volgens VLIETINCK waren er in Oostende nooit veel kettters geweest in de tijd van Alva. Hij citeert slechts een 9-tal namen die hij haalt uit rekeningsboeken der verbeuringen (Adriaan en Matheus Aloudt, Jan Piers en zijn zuster Anna, Arnold Oose en Jan De Cuussche, Adriaan Schelewaart, Paschier Weyts, Adriaan en Jeroom Oliviers).

In 1543-44 wordt een zekere Adriaan Adriaenz gezeseld wegens ketterij te Oostende en voor eeuwig verbannen uit Vlaanderen. Hij behoorde misschien tot een bende vagebonden van ex-anabaptisten, die op de dool waren. Het repressiejaar 1538 was de dopersen rampzalig geweest, de gemeenten uitgeroeid : ofwel buitenland (enkele sloten zich aan bij benden) ofwel in het geheim geloof belijden, of aansluiting bij de sacramentariers (Nederlanden 1520-30, ontkenning genadewerking sacramenten, na 1555 verbonden met de Calvinisten).

De inquisitie hier was niet de Spaanse, want de Spaanse was milder. Daarom kon Filips II ook aan Margareta schrijven : "Wat de Nederlanders betreffende de inquisitie uitvinden, dat ik ze op Spaanse manier wil uitvoeren, is vals en zonder reden, want die Nederlandse inquisitie is meer zonder erbarmen dan de Spaanse (SCHEERDER in "Opstand en Pacificatie in de Lage Landen" : "De werking van de Inquisitie").

In Vlaanderen hadden wij te maken met de strenge en rechtlijnige Pieter TITELMANS, deken van Ronse, die zich de vijandschap van zowat iedereen op de hals haalde. TITELMANS de meest beruchte inquisiteur, voor Vlaanderen. Tussen 1550 en 1566 heeft hij 1.600 gevallen van ketterij behandeld. Hij heeft proces ingespannen tegen 1.120 mensen waarvan er 127 werden uitgeleverd aan de wereldlijke overheid, dat ze liet terechtstellen. De schoenmaker Clays van der Foore, verzaakte tijdens het verhoor op het stadhuis aan zijn kinderdoop, verweet de priesters dat ze de bijbel verkeerd uitlegden en brak definitief met de Roomse kerk. Tussen 1551 en 53 werd Wouter van Capelle te Oostende terechtgesteld. Clays van der Foore werd op 28 juni 1545 terechtgesteld met het zwaard. In 1558 treffen we de doopsgezinden Pauwels Vermate en Hans van den Broucke uit Gent aan te Oostende.

Van de nieuwe religie, de dopersen, is weinig invloed uitgegaan in Oostende. Wel ontvangt de Raad van Vlaanderen, begin juni 1561, een brief van Daniel du Terre, van het aartsdiakenaat Brugge, om Hubrecht Roeps en Gillis Toors, 2 poorters, in Oostende te arresteren, beschuldigd van ketterij "horrible blasphemien (tegen de moeder Gods en tegen de eucharistie)... ende vander susoicien van heresie te aansprekene ende te doen canoniche ende exemplariter punierene". Zonder gevolg, noch van de soevereine baljuw, noch van de hoogbaljuw, noch van de onderbaljuw François Christiaens, die een herberg had en er niet aan dacht verdachten in te rekenen : hij liet de ketters hun geld opdoen en deed niets toen de heretiekers hun bezittingen verkochten om naar het buitenland te vertrekken. Hijzelf zou later ook emigreren. Daardoor kon Oostende een goed toevluchtsoord zijn voor nieuwgezinden, ook als daar niets van vermeld is in de baljuwsrekeningen (DECAVELE). Dat was het zeker na 1585, toen Oostende het laatste Protestants bolwerk werd. Over die tijd sprekende, zegt VERHEYDEN, in een uitgave van Bronnen voor de Religieuze Geschiedenis van België (uitgave KUL 1968, blz. 359) - "van de kuststreek is beslist geweten dat ze direct betrokken was in de ontplooiing van het reformatorisch leven in haar functie van schakel tussen het scherp gecontroleerde gebied van de Zuidelijke Nederlanden en het vroegere Engeland".

Hans van den Broucke, wever, woonde in Oostende bij de molenaar Jacob de Zwarte, de Nukerkenaar, en beiden hebben gepoogd hier leden te winnen voor de doperse broederschap. Ze hadden de molenaar Hendrik de Meulewerckere, bij wie Hans werkte aangesproken, die ervan overtuigd was dat hun religie "goet ende 't beste was", maar dat hij wegens zijn verslaafdheid aan den drank, "niet en coste naerder commen". Hans van den Broucke, gearresteerd te Brugge op 24 juni 1558 werd op 15 oktober verbrand.

Jacob de Zwarte hield contact met Jan Bollaert, die gezeseld was wegens ketterij, vermoedelijk in 1564 geëmigreerd, terwijl Jacob de brandstapel beklom op 15 oktober 1558. Na zijn volwassendoop in Gent in 1556 was de doperse Jan van den Brouck zeer actief in Brugge en Oostende en had contact met Hendrick de Molenaar. Hij werd voor eeuwig verbannen verklaard met inbeslagneming van alle goederen, door Alva in 1568. De troonsbestijging van Mary Tudor in 1553 heeft een vlucht protestanten ten gevolge, ook naar Oostende, vanuit de vroegere vluchtelingengemeenten. Reeds na 1550 werden de dopers hier ook actief, maar geleidelijk aan heeft het Calvinisme het "menisme" overvleugeld. Oostende was een kleine plaats en er zal geen sprake geweest zijn van een strakke organisatie of van gesloten groepen. Zo werd een zekere Hughebaert in maart 1561 gearresteerd, die ontkende ooit in gezelschap te zijn geweest van anabaptisten, maar wel toegaf protestant te zijn. (Over hem zijn veel stukken teruggevonden, uit zijn verklaringen kan worden afgeleid dat het "menisme" wel degelijk in de kuststreek bestond). Later (1568 ?) werd een zekere Lucas de Groot, wederdoper, hier opgehangen.

Enkele Anabaptisten, in november 61 in Brugge ingerekend, hadden geruime tijd in Oostende gewoond, zoals Andries Verbaere, molenaar te Oostende en echtgenote Francijtgen, verder Lodewijk de Stroodeckere en Lioen Sanders, die na zijn vrijlating weer vergaderingen belegde in zijn woning alhier. Enige van hun leiders waren waarschijnlijk de Friezen François Vergheys met echtgenote Magdalena Beursse uit Harlingen, waar later Oostendenaren als emigranten gevonden werden, waarschijnlijk ook enkele Anabaptisten. Hughebaert zelf zou later emigreren, na betaling van "issue", een geldsom om te mogen "vervreemden". Ook ten zuiden van Oostende werd druk vergaderd in de kleine dorpjes en naar deze samenkomsten kwamen mensen tot zelfs uit Ieper.

Schoolmeester Jan Lippens ging in Nieuwpoort het geloof verkondigen. In 1563, begin 1564 werden in Oostende, als verdachte plaats, enquêtes gehouden in opdracht van de president van de Raad van Vlaanderen, Jacob Martins. De overheid werd echt ongerust in de 60-jaren doordat de traditionale wijsjes, die tijdens de zomeravondlijke straatdansen als begeleiding gezongen werden, vervangen werden door de "vele schandaleuse liedekins als van de Babelonische hoere ende andere", getuigenis van pastoor Andreas Aernouts van 03 februari 1564 (die we tijdens het beleg terugvinden als predikant van de protestantse kerk). "Liedekins tenderende tot blamatie ende verachtinghe so vander gheestelicke als ooc weerlicke overheit ende ook tot seditie ende oproer van den ghemeene volke".

Tussen 1520 en 1566 werden in Vlaanderen 23 straatzangers wegens ketterij veroordeeld. Maar ook in rederijersmidden was er onrust ontstaan, en liet men protestantse geluiden horen. Bijvoorbeeld de wedstrijd in Gent in 1539, met een goede vertegenwoordiging uit het West-kwartier. Het thema was : welc den mensche stervende meeste troost es. De gedrukte uitgave van de opgevoerde stukken, kwam in 1540 op de lijst van de verboden boeken (zie L. VANDAMME "Geuzen in het Westkwartier, p. 15). Rond 1560 bestonden er o.a. hier een belangrijke kerk van gereformeerden, maar het zwaartepunt lag in het West-kwartier. Barbier Adriaan Lhermite was centrale figuur. In zijn huis werd vergaderd, bijbellezingen gehouden, liederen gezongen. Zacharias Juliaens (Oostendenaar) verzorgde de contacten tussen Oostende en Hondskoote. Af en toe werd bij Lhermite een sermoen gehouden door een rondreizend Calvinistisch predikant, o.a. de ex-priester Jan Hendrickx uit Alveringen, in 1560 en 1561 adjunkt van Hazaert, waarover later.

Hendrickx, van wie de geschiedenis niet zacht spreekt, werd gearresteerd in 1564 en terechtgesteld in Rupelmonde. De maatschappelijke situatie van de Oostendenaars, die overgingen, is goed gekend door de enquête, gehouden op last van de Raad van Vlaanderen in februari 1564, waarbij uittreksels zijn gevoegd van de Oostendse "registre van den issue", en het "bouck vande onteerfvenessen". Enkele nieuwgezinden vertrokken in 1561 en 1562 na een aantal van de bezittingen te hebben verkocht. Ze lieten zich van het Oostends burgerschap "vervreemden" en betaalden een recht van issue. Zo verkocht de geciteerde Hagebaert zijn schip voor 150 p en had aan onroerende bezittingen een waarde van 3.600 p.

De 30 Oostendse emigrés behoorden tot de middenstand, zo niet tot de welgestelde burgerij, onder hen, verschillende bezitters van schepen. Misschien vertrokken ze ook omdat er een crisis dreigde in de visserij die een hoogtepunt zou kennen in de jaren 70.

DECAVELE citeert hier VLIETINCK "Cartulaire d'Ostende". Aan de objectiviteit van VLIETINCK, wat betreft de aanhangers van de nieuwe leer, heb ik grote twijfels. Hij is er steeds op uit hun belang qua aantal en invloed te minimaliseren. En het liefste ziet hij ze tussen of veréenzelvigd met dieven en rovers. (Een groot stuk van deze tekst is genomen uit DECAVELE "De dageraad van de Reformatie in Vlaanderen").

VLIETINCK gaat ook fel te keer tegen PASQUINI, met zijn bekend werk "Histoire de la ville et du port d'Ostende", die beweerde dat er wél veel aanhangers van de nieuwe leer waren : "Dans ces guerres de religion, si féconde en grands évènements, et où le siège d'Ostende apparaît comme le plus saillant, les Ostendais avaient embrassé de coeur et de conviction le parti des confédérés. Aussi dès que la place tomba au pouvoir des Espagnols presque tous émigrèrent en Hollande". VLIETINCK poneert gewoon (blz. 210) "De stad Oostende alwaar het getal aanhangers der nieuwe godsdienstige gedachten niet aanzienlijk was". Hij spreekt hier over de tijd 1576 en 1584 !

(vervolgt)

Alfons LAUREYS

OOSTENDE IN BRUGSE JAARBOEKEN

De "Jaarboeken van Brugge" werden door A. DE POORTER heruitgegeven. Daaruit verschenen in het Brugse weekblad "Burgerwelzijn" enkele gedeelten in 1937.

Daarin komen volgende stukjes in voor met betrekking tot Oostende.

Wilfried VERLONJE

*

*

*

JAAR 1403 (gestrande walvissen)

Op Sint-Brixtusdag zoo kwamen vóór Oostende acht groote walvisschen gestrand. Ieder visch was over de zeventig voeten lang en hadden meer als vijf en twintig haringtonnen traan in. Om deze visschen te houwen, moest men met ladderen er op klimmen. En in den buik van ieder visch konnen meer als vijf en twintig mannen staan met bijlen en houwelen en schotelen om het smout uit te scheppen, staande daar zoo vast in als op een zolder.

JAAR 1752 (Sas Slijkens)

Op den 13e Oogst, 's morgens ten drie uren is ingestort het vermaard Sas van Slijkens, daar eenige zuigers in het bedde waren. Waardoor het zeewater langs den Oostendschen vaart tot Brugge gekomen is.

JAAR 1754 (Sas Slijkens)

Ten dezen jare begon men te delven om het Sas van Slijkens nieuw te maken. En, op den 6e juli, was de eerste pijl geslagen. En, op den 20e Augusti, wierd gelegd de eerste steen. Het wierd volmaakt ten jare 1758, en, de dammen geweerd zijnde, is, op den 18e November, daardoor gevaren het eerste schip met hout voor de zaagmolens.

Op den 18e November, als wanneer de dammen vóór het Sas geweerd waren, wierden alle de scheursluizen geopend, ter presentie van de heeren Staten van Vlaanderen. En den zelve dag, 's namiddags ten vier uren, is het eerste schip daar door gevaren, zijnde een driemaster fluite schip, geladen met hout voor de zaagmolens, waarop gemaakt wierd dit dobbel jaarschrift :

Als Marie ons gravinne Was,
Zoo Was geMaakt het SLYke sas,
En Was prins Karel gouverneur,
Zoo Voer het eerste schIp Daar Deur.

Nota :

Het Sas Slijkens heeft bedregen in metselwerk : een millioen negen honderd vier- en vijftig duist, negen honderd en dertig voeten vierkant (1.954.930 vierkante voet), zeven duimen en negen lijnen, Brugsche mate.

In orduin : honder vier duist, acht honderd en drie-en-veertig voeten en acht lijnen.

En het heeft gekost in gelde de somme van L. 1.755.059-9-11.

Daar wierden in het zelve Sas geslagen 24.000 pijlen en paalplanken. De metselaar van dit werk was Joseph VAN OCKERHOUT, en de timmerman Jan DE LA VEYNE.

(1 vierkante voet = $\pm 0,1m^2$)

JAAR 1676 (Sas Slijkens)

Het Sas van Slijke, bij Oostende, was volmaakt, zoo dat het water daar ingelaten wierd, den 1e Februari van het voorschreven jaar. Den 14e dito is het eerste schip, daar ingevaren naar Brugge. Het droeg voor naar Don Castello Rodrigo, en voerde veertig stuks kanon. Er waren nog zes andere schepen mede, te weten de Keizer Maximilliaan, Oude Burse, De Justitie, De Goude Hespe, en de Nieuwe Burse en de Sint François.

... ..
... ..

Dit werk heeft gekost over de twee millioenen. En er wierd gemaakt dit dobbel jaarschrift :

Als Coninck Karel conninck was,
Zoo Was gheMaeckt het SLYcke sas,
En hertog Karel gouverneur,
Dan voer 't eerste schIp Daar Deur.

JAAR 1752 (zaagmolens)

Op den 19e Juni wierd bij Oostende, gelegd de eerste steen, door Directeurs, tot het bouwen van de zaagmeulen. Deze plaats wierd genaamd MEULENDORP, en kreeg een pastor.

JAAR 1720

Ten jare 1720 zijn verscheidene Oost-Indische schepen binnen Oostende gearriveerd.

JAAR 1722

In het jaar 1722 wierd, met octroy den 19e December, opgericht de Oost-Indische Compagnie, te Oostende, dit voor den tijd van 30 jaren.

* * * * *

BIJ ONZE TRADITIONELE FOTOBLOEDZIJDE

Oktober... Oktoberfoor te Oostende!

Daarom eens een fotobladzijde gewijd aan dit jaarlijks volks evenement : 2 opnamen uit 1954, ter beschikking gesteld door het S.A.O.

Bovenaan "Looping the loop", toen een attractie voor de "durvers", opgesteld rechtover de BBL; onderaan een meer algemeen beeld van de attracties op het Wapenplein.

Meteen een oproep. Zijn er leden die mooie foto's bezitten van vroegere kermissen te Oostende ? Misschien iets voor een fotobladzijde in oktober 1986 ?

OKTOBERFOOR... ANNO 1954...

THE COMMENTARIES OF SR FRANCIS VERE

DE SLAG VAN OOSTENDE (2)

Op de westzijde is de grond een "haakbusschot" van de rivier die westwaarts loopt van de voornoemde polder, en ook onder water loopt bij springvloed. Van uit die laaggelegen plaatsten gaat de bodem hoger op in de duinen.

Tussen deze westelijke duinen, die nabij de stad lager en vlakker zijn dan deze van de oostzijde en het "Porc-Epic" - een ravelijn in de contrescarp dichtbij de nieuwe stad op de zijde waar de oude haven in de stad kwam, daar ligt een duin op de havenzijde, en de dijk van de contrescarp is de enige plaats in de stad waar een aanval op de stadswallen kan gebeuren vanaf een vaste bodem. Dit wordt aangezien als de zwakste en gevaarvolste plaats in het verdedigingsstelsel van de stad.

N.v.d.v.: Porc-Epic = everzwijn (2:282), misschien door de stekels van de palissaden.

De doorsnijding van de bovengenoemde dam, en de toevloeiing van het zeewater in de geul van het contrescarp wordt beschouwd als een voldoende zekerheid om de vijand op die zijde af te weren. De "Poulder" waarvan het water in korte tijd uit het contrescarp kan afge laten worden door de vijand, en de stadswatering vormden nog een probleem.

Mijn eerste zorg daartegen was om de gezegde polder tegen de vijand te versterken, en daarvan een veilige landingsplaats voor onze schepen te maken.

Dit was gemakkelijk te verwezenlijken mits een doorgang te maken nabij de "West-Poulder" van de Spaanse ravelijn.

Zo kwam het water van de geul in de stadswatering.

N.v.d.v.: Dit zal later de beste tactische zet blijken te zijn.

In deze, met neergelaten masten, heb ik dikwijls meer dan honderd schepen een veilige ankerplaats zien vinden, buiten het schootsveld van de vijand.

(:124). De ingang van de haven werd steeds gevaarlijker door de oprukkende vijand. Zo werden mits grote kosten en werk -daar die binnen de hoogwaterlijn lag-, nieuwe versterkingen gemaakt.

Om schade te vermijden aan onze uitvarende vloot, maakte ik een nieuwe doorbraak tussen de Oostelijke ravelijn en de heuvel genaamd "de tafel van Mozes", noordwaarts in de zee. Dit spaarde veel schepen.

Wanneer mijn twaalf compagnies uit "Bergh" aangekomen waren, begon ik op een avond een stuk grond op de westzijde klaar te maken om 800 tot 900 manschappen te herbergen. Dit gebied legde ik droog zonder versterking, en noemde het de "West-square". (: 125).

Daar ik een groot aantal manschappen verwachtte, misschien meer dan ik nodig had -in die stad omgeven door water-, stelde ik ook wachtposten op. De volgende morgen draaide de vijand diverse stukken in onze richting, wat veel schade veroorzaakte.

Wij stelden nu onze verdediging daarop in, terwijl de ons toegewezen provisies ons bereikten, en meteen werd ook een nieuw terrein klaargemaakt. Dit terrein was gelegen aan de zuidwestelijke hoek van de "Poulder", nabij de rivier die westwaarts loopt van de westelijke en de zijdelijke flank van de "West-square".

Zo verzekerde de "Poulder" ons tegen onverwachte invallen. Daarbij werd in die "Poulder" een "Rampier" aangelegd tegen de kanonschoten op de binnenzijde van het oude kanaal van de dijk van het poulder-ravelijn van de contrescarp naar de bovengemelde hoek van de polder. (:126).

Van goede hoogte en veilig tegen kanonkogels in de vorm van een "cavallier" was er de bescherming over de gezegde rampier van de poulder. Dit alles gebeurde wanneer de vijand niet aanviel, of mijn werk niet hinderde.

Zo veronderstelde ik een goede manier voorzien te hebben voor een veilige verdediging voor dit gedeelte, en wenste ik de vijand uit de zandheuvels te verdrijven naar de waterzieke gronden op de Z-westelijke en de zuidelijke rivierzijde die vloeide van het westen naar de poulder. Dit zou naar mijn mening veel werk en verliezen kosten daar wij over geen beschermingswerken konden beschikken.

In de rivier was er ook een mooie hoogte omringd door moerassen die meestal bij hoge tij niet overkomelijk waren. Vanaf die plaats kon ik de achterzijde van de vijandelijke naderingswerken zien en hen met het kanon hinderen bij hun scheepvaart die de troepen vanuit Brugge met voorraden voorzag. (:127).

Wanneer zij daar batterijen oprichtten, wist ik dat dit hen nog meer in het verdrinken land zou leiden, en dat was één van mijn doelstellingen.

Die strook grond wilde ik hen ontnemen op St. Jacobsdag -de bekende Spaanse heilige met veel superstitieuze verwijzingen-. In de voormiddag stuurde ik verkenners, en daaropvolgend werkten we haastig met 200 soldaten, want de vijand kon naar de rivierzijde komen en ons onder vuur nemen.

De vijand merkte ons op, en draaide de gevechtsstukken in onze richting. Hetzelfde gebeurde vanaf het fort de "Grootendorst". Onze manschappen werkten door onder het vuur, hielden het geschut in 't oog, en dat hinderde ons weinig.

De vijand was woedend, scheen het mij, en zonder bevel van hun leiders kwamen ze nader tot de rivier. (:128). Zij brachten takkenbossen aan om de moerassen te doorkruisen, en op een verwarrende manier trokken zij een weg van de duinen naar de rivier. Zo werden ze meteen door onze kanonnen uit de stad en onze musketiers van de west-square en de zuidwestelijke redoute onder vuur genomen. Wij spaarden geen kruit.

N.v.d.v.: een redoute is een kleine veldschans met alleen uitspringende hoeken.

De 200 musketiers onder mijn bevel op een zandbank aan de rivierboord hielden hen tegen, en tegen de avond stelde de vijand een einde aan de strijd.

Die nacht versterkte ik mijn verdediging aldaar nog meer, en liet er wachtposten in achter.

blad 24 r :

HET MAGISTRAAT DER STAD, WILT DE ZWARTE ZUSTERS BELASTEN
MET HET HOSPITAAL TE BEDIENEN

(1) In het jaar 1781 op den 1 December wilde en ordonneerde het Magistraat van Oostende aan mij onderschreve Moeder van het Klooster der zwarte zusters, dat ik zonder uitstel twee Religieusen moeste zenden in het hospitaal civiel opgerecht voor de arme borgers dezer stede, en zonder eerst geïnformeest te hebben ofdat er zusters in het Klooster waren bekwaam tot den ziekendienst (na dat het selve Magistraat te vooren uit het gezeide hospitaal drij bekwame personen hadden weg gezonden onder welcke ten hoofde stont Jouffrouw Maria Reijngoet, een van de bijzonderste fondateur van het zelve hospitaal, en in het zelve alleenlijk lieten eene ziekendienster Maria-Anna Kandelaers) en gemerkt dat alle de zusters in ziekendienst waren bij verscheide borgers in deze stad, en in het Klooster niemand der zusters waren dan de oude jubilarige Sr Barbara en twee andere die ziekelijk te bedde lagen, en tot hunnen dienst in de ziekte niet en hadden dan alleen de Novitie Catharina benefens mij onderschrevene, hebbe zulks aanzien als eene onmogelijke zaak, en als eenen handel van het Magistraat die ongehoort was, en waartoe het Klooster geensints verplicht en was, en vreezende voor Kwade gevolgen gelijk te zien is in de ingesloten archiven hebbe mij des anderdaags begeeven naar Brugge tot Zijne DoorL: Hoogweerdigheid, die alle mijne redevoeringen met groote attentie aanhoord heeft, en mij eindelijk gezonden heeft tot Mijnheer Sola Raadpensionaris en greffier van den landen van het Vrij, welcken heer alle mijne archiven wel geexamineert hebbende, mijn sacken heeft aangenomen en krachtelijk gewerkt tot dat eyndelijk mijne sacken tegen het Magistraat voor ons Klooster eenen goeden uytval hebben bekomen,

---

(1) Memorie tot eeuwige gedachtenisse voor mijne naersaeten

blad 25 r :

gelijk te sien is in dese archiven

Nota. Dat het magistraet op den 17 december 1781 wettelijk hadden doen arresteren alle de penningen berustende in het weeg-huys, en alsoo Rechters waeren in hunne eygen sacken.

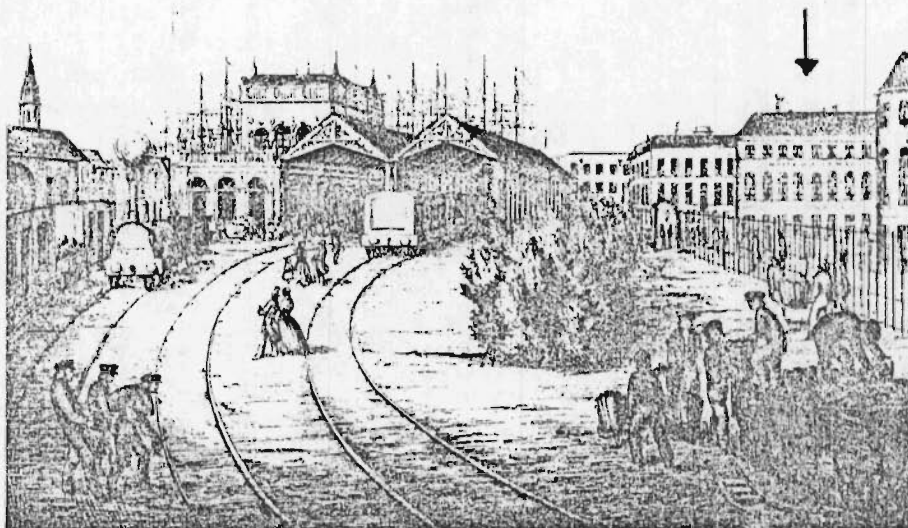
Nota 2. Dat het hospitaal opgevult was met sieken, meest mans-persoonen van verscheyde natien, taelen en Religien ten getalle van in de 50 personen die geemploieert waeren tot het werck van den tweeden nieuwen Basseyn

Nota 3. Dat op den 1 december de insinuatie van het Magistraet tot het senden van twee susters naer het hospitael door eenen stede-bode mij 's avonds ten 6 uren is toegesonden. Moeder der zwarte zusters, zuster Anna Dillebeke

Succesvol hotelier en royalist (1)

Onder die titel heb ik verspreide biografische bijzonderheden uit het leven van A. Stracké bijeengeharkt die ik in vorige bijdragen niet verwerkt heb. Ik heb ze hoofdzakelijk uit de Oostendse kranten *Le Carillon* (Car.) en *L'Echo d'Ostende* (E.O) gehaald en ze zoveel mogelijk chronologisch geordend. Dit stuk is grotendeels een synthese van Strackés loopbaan geworden. Dat ik hier sommige feiten uit zijn leven (bondig) herhaal, zal de lezer, hoop ik, mij niet kwalijk nemen.

Laat me er even aan herinneren dat de arme jongen uit Naumburg (Hessen) op 4 mei 1862, zestien jaar oud, naar Oostende kwam in dienst van Carl MANN, eigenaar van het (oude) *Hôtel d'Allemagne*. Dat was toen gelegen achter het oud station, in de Polderstraat op het Hazegras. Die straat verbond het westelijk deel van de Oesterbankstraat (nu : Perronstraat) en de Vrijhavenstraat en liep dus ongeveer tussen de huidige Brigantijnen- en Hazegrasstraat. Situatie en uitzicht van dat eerste *Hôtel d'Allemagne* zijn aangeduid op een lithografie van DAVELUY (uit ca. 1845). Het is een gezicht op de binnenzijde van ons eerste spoorwegstation. Rechts op de achtergrond zie je het statige twee verdiepingen hoge hotel (cf. A. VERBOUWE, *Iconografie arr. Oostende*, nr 506, plaat 31).

31. Oostende. 1843. Het eerste spoorwegstation. Binnenzijde. Icon. nr. 506.

Vele jaren lang was dat het belangrijkste hotel van de zich ontwikkelende badstad. In zijn autobiografie vertelt A. Stracké dat, wegens het verblijf in Oostende van koning Leopold I en zijn gezin, vele prinselijke families, diplomaten en hoge dignitarissen in het hotel logeerden. Daar heeft hij de hertog van Brabant (de latere koning Leopold II) en bijna alle vorstelijke huizen van Europa leren kennen.

De bijzonder begaafde jonge Stracké maakte als wijntapper, keldermeester, tafeldienaar, boekhouder en

kelner zo'n bliksemsnelle carrière dat hij al op 1 februari 1869 voor eigen rekening het bewuste hotel kon exploiteren. Op 5 juni datzelfde jaar huwde hij hier Anna Maria RAU uit Mainz, ruim 13 jaar ouder dan hij.

Op 5 september 1870, in volle Frans-Duitse oorlog, kreeg de jonge hotelier prinselijk bezoek, nl. Louis Napoléon (1856-1879) de 14-jarige zoon van keizer Napoleon III. In de morgen van 4 september had hij Parijs verlaten vergezeld van ex-minister Chevreau, fregatkapitein Duperré, de officieren Lamey en Clary en twee bedienden. Over Bergen trok de keizerlijke prins naar Namen waar hij logeerde bij graaf de Baillet, gouverneur van de Naamse provincie. Hier vernam hij details over de Franse catastrofe: Sedan gecapituleerd, zijn vader gevangen en afgezet. Op 5 september kwam hij tegen 8 u. 's avonds in Oostende waar veel volk hem opwachtte aan het station. De nieuwsgierigen werden echter teleurgesteld want de prins was via de uitgang van het goederenstation verdwenen. Hij had op de portier niet willen wachten en was over het hekken geklommen, gevolgd door Clary en Duperré. Hij overnachtte in het Hôtel d'Allemagne en vertrok 's anderendaags om 9 u. 30 met de maalboot "Comte de Flandre" naar Dover. Vandaar begaf hij zich naar zijn verblijfplaats in Hastings. De ongelukkige jongen zou Frankrijk niet meer terugzien. Na zijn militaire opleiding in Woolwich (1872-1875) nam hij dienst in het Brits leger. In de strijd tegen de Zoeloes werd hij, als Brits officier, door lanssteken dodelijk gewond en stierf op 1 juni 1879, 23 jaar oud. (cf. o.a. E.O. 8.9.1907 - Car. 4.9.1908 en 9.9.1910 - Gr. Larousse encycl.)

Op 4 maart 1871 waren er weer prinselijke gasten in het Hôtel d'Allemagne, nl. de pas gehuwde prinses Louise van Engeland (1848-1939) (dochter van koningin Victoria) met haar man John D.S. Campbell, hertog van Argyll (1845-1914), de latere gouverneur van Canada (1878-1883).

In de stadig groeiende badstad gingen de zaken goed. Wegens uitbreidingswerken aan het oud station en wegens de concurrentie van de nieuwe hotels op de zeedijk geraakte het Hôtel d'Allemagne in een ongunstige situatie. Het zou trouwens weldra verdwijnen en plaats maken voor arbeiderswoningen. De vooruitziende Stracké verhuisde op 31 mei 1876 wijselijk naar de Kaaistraat nr 24 (in het centrum dus van de stad) waar hij het oude Hôtel des Bains omdoopte in Hôtel d'Allemagne. Dat blijkt trouwens uit een stuntelig rijmpje nl. "Les hôtels d'Ostende. Chant des commissionnaires". In strofe 3 lezen we:

"Hôtel Stracké ou des Bains.
Ceux-là c'est tout un refrain.
Car un qui les accompagne
dit encore hôtel d'Allemagne". (E.O. 24.2.1878)

Dat deftig hotel zou floreren, als een van de voornaamste van de badstad, tot de zomer van 1914. Hier heeft A. Stracké door werkkraft, bekwaamheid en integriteit zijn reputatie verstevigd en de grondslag van zijn fortuin gelegd. De zakelijke hoteladvertentie luidde:

Hôtel d'Allemagne
Maison de premier ordre - Ouvert toute l'année -
Arrangements pour un séjour prolongé -
Aug. Stracké, propriétaire

Concessionnaire de l'hôtel-buffet du chemin de fer
de l'Etat à Ostende (Quai)

Restaurateur des Malles-Poste de l'Etat Belge
entre Ostende et Douvres

(Car. 21.1.1898 en passim)

In december 1878 kreeg A. Stracké inderdaad, als degelijk hotelier, de exploitatie van het restaurant in het Kaaistation toegewezen (E.O. 10 en 12 dec. 1876) en op 1 juli 1881 (zegt hijzelf in zijn autobiografie) de restauratiedienst op de pakketboten.

Martin August Stracke, zoals zijn naam oorspronkelijk officieel luidde, al 17 jaar alhier stevig ingeburgerd, vroeg en verwierf in september 1879 de Belgische nationaliteit door de gewone naturalisatie (E.O. 18.9.1879). Volgens zijn autobiografie werd hij al in zijn jeugd met zijn tweede voor-naam aangesproken. Zijn familienaam kreeg in België een accent aigu (een te verwachten Belgische verfransing) en als Auguste Stracké stond hij al vóór zijn naturalisatie bekend.

Met bruisende activiteit breidde onze ondernemende hotelier zijn zaken uit. Op het einde van de 80-ger jaren (in 1887 volgens zijn autobiografie) stichtte hij met de Duitser Max STICHERT (Werdau 1853-Oostende 1897) een ooster- en kreeftenkwekerij op de oosteroever van de achterhaven. De volgende tweetalige reclame verscheen daarvan in de lokale kranten :

Grands Parcs aux Huitres et Homards

Stichert, Stracké & Cie. Ostende.

Spécialités de huitres anglaises véritables natives
homards et langoustes

Nos parcs sont situés sur le parcours du chemin de fer vicinal de Blankenberghe, c'est-à-dire entre Ostende (Station) et le Tivoli. Il est permis aux étrangers de visiter les parcs.

Unsere Parcs liegen an der Trambahn nach Blankenberghe und zwar zwischen Ostende (Station) und Tivoli. Die Besichtigung derselben ist Fremden gerne gestattet.

(o.a. E.O. 2.1.1890)

De produkten moeten van goede kwaliteit geweest zijn want de exploitanten kregen op de expo van Bordeaux in 1895 een ereprijs (E.O. 27.10.1895). In 1896 legden zij een nieuw oosterpark aan ten noorden van de Mosselhoek. Na de dood van M. Stichert zette A. Stracké de exploitatie voort (cf. Oostends Oesterboek, p. 49, pl. 17, 20, 21, 22 en 23). De oesters kwamen vooral uit Whitstable (Kent) en vonden veel aftrek. In zijn autobiografie beweert A. Stracké dat de produktie, van aanvankelijk een half miljoen oesters per jaar, opgevoerd werd in 1914 tot ruim 3 en een half miljoen.

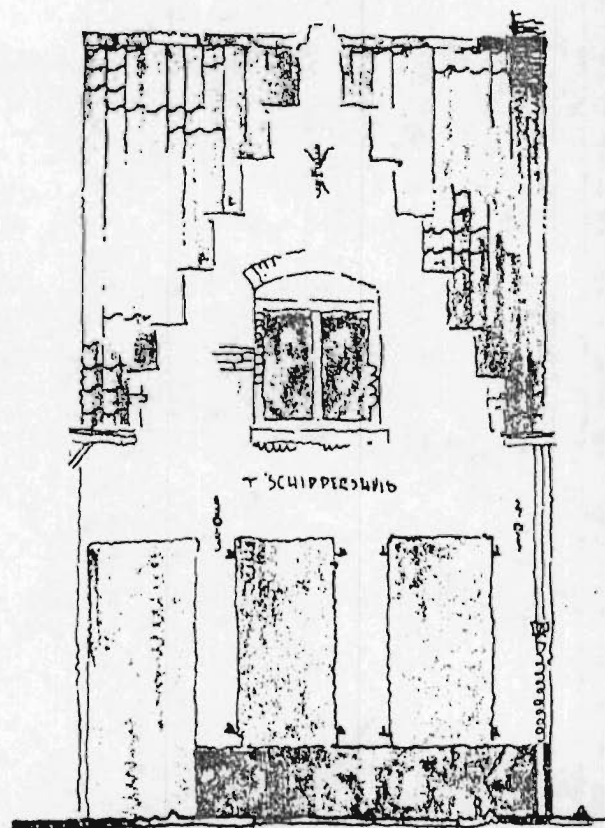
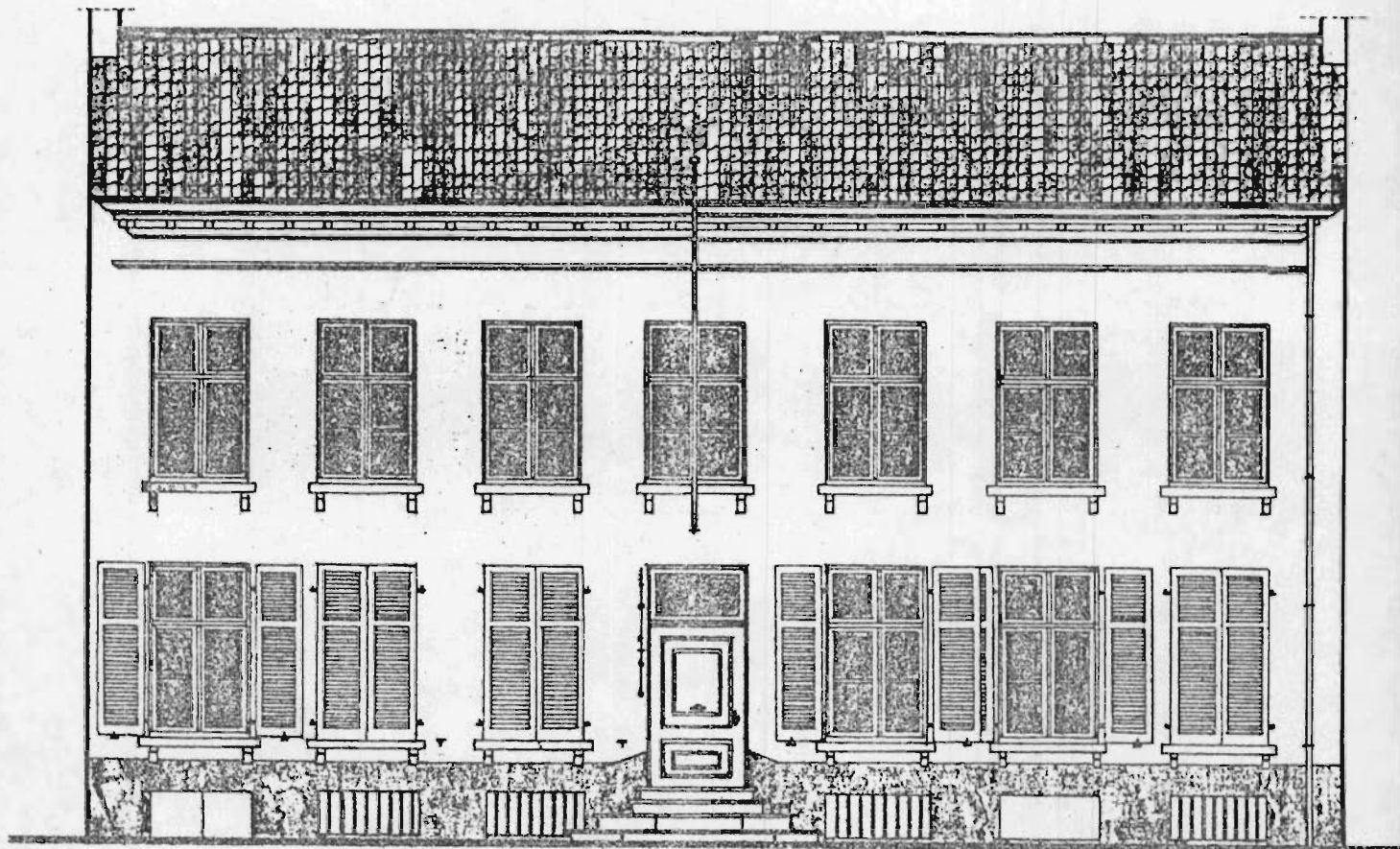
N.B. De Mosselhoek (=Canton des Pêcheurs) lag noordelijk van de huidige R. Yacht Club in de buurt van de (huidige) Esplanadestraat, dus tegenover de Cockerillkaai.

De Tivoli, gelegen aan de (oude) Brugse steenweg, tegenover de Mosselhoek, was een druk bezocht drankhuis met allerlei gemakkelikheden, o.m. roeien op de spuikom van de "écluse française". (cf. R. EECKHOUT, Zoeklicht op Bredene, p. 115-118 en de boeiende bijdrage "'t Sas zoals het was..." in het jaarboek 1982 van Ter Cuere Bredene).

(wordt voortgezet)

Germain BILLIET

DE PLATE

TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEMKUNDIGE KRING „DE PLATE”.

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de KULTURELE RAAD OOSTENDE
en het WESTVLAAMS VERBOND VAN KRINGEN VOOR HEEMKUNDE

Statuten gepubliceerd in de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en gewijzigd volgens de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 15 mei 1975 nr. 3394 en nr. 3395.

Verantwoordelijke uitgever: A. VAN ISEGHEM
IJzerstraat 1
8400 OOSTENDE

Aile medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen.

14 de jaargang, nr. 11 : november 85

VOOR DE INHOUDSTAFEL VAN DIT NUMMER, ZIE DE LAATSTE BLADZIJDE

TWEEDE NOVEMBER - AKTIVITEIT

De Oostendse Heemkundige Kring DE PLATE heeft de eer en het genoegen zijn leden en belangstellenden uit te nodigen op een voordracht die doorgaat op :

donderdag 28 november 1985 om 20u30

in de conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr Colenstraat 6, Oostende.

Het onderwerp : WESTVLAAMSE HUMOR IN DE KERK

Spreker : de heer GELDHOF

Z.E.H. GELDHOF, sedert 20 jaar pastoor te Meetkerke, waar hij als cumul Houthave bijkreeg, is een Westvlaming uit Izegem. Voor hij dorpsheer werd stond hij vele jaren in het Sint Lodewijkskollege te Brugge.

Hij is een meester van het gesproken woord, waaraan hij een sprankelend gevoel voor humor koppelt. Humor werkt, volgens hem bevrijdend, het geeft je de kracht om telkens weer opnieuw te beginnen. Humor is de noodrem om uit de verdrukking en de droefheid te geraken. Met humor kan je zelfs valse devotie te lijf gaan.

Hij zal ons uit zijn rijke ervaring van het Westvlaamse kerkleven de gensters van een minder gekende vorm van humor slaan.

Het wordt eens te meer een denderende avond die geen enkele rechtgeaarde Westvlaming, en daar horen alle Oostendenaars bij, mag missen.

Zoals altijd is de toegang vrij en kosteloos ook voor niet leden.

J.B. DREESEN

Succesvol hotelier en royalist (2)

De nu welgestelde en sterk sociaal voelende selfmade man begon zijn rijkdom aan zinvolle projecten te besteden. Zoals ik al vroeger schreef bouwde A. Stracké in 1897 in de Mariakerkse duinen een natuurhistorisch museum dat het eerst bezocht werd door koning Leopold II en wel op 7 juli 1897. Geleidelijk werd het museum uitgebreid met park en serres, met aan de zeedijk twee paviljoentjes (1901), en met een weelderige villa (1903). Een van de paviljoentjes werd ingericht als lazaret dat in september 1904 plechtig overhandigd werd aan het Rode Kruis van België. Prins Albert en prinses Elisabeth bezochten het museum op 5 juni 1903. Meer nog. Ze verbleven met hun twee kinderen in Strackés villa van 31 mei tot 4 augustus 1905. Na hen logeerden er prinses Sophie van Beieren (zuster van prinses Elisabeth) met haar man en twee kinderen (cf. A. Stracké, De Plate, 1982, nr 5).

Van andere bouwplannen op dat Mariakerks domein aan A. Stracké toegeschreven, o.a. een rusthuis (100 m breed en ca. 8.000 m² groot) bestemd voor Kongolese officieren en agenten, en een loods voor reddingsboten, is niets terechtgekomen (Car. 29.01.1901 en 1.10.1901).

De dynamische Stracké nam nog andere nuttige initiatieven. Hij had zijn eigen brandweerbrigade opgericht en had zelfs bij de brand van de Sint-Pieters-en-Pauluskerk (14.08.1896) bijgedragen tot het vrijwaren van het grafmonument van koningin Maria Louisa. In 1899 was hij in zijn gemeente bij twee gelegenheden de stedelijke brandweer bijgesprongen (cf. mijn bijdrage : De Plate, 1983, nr 12).

Bovendien had hij in zijn hotel omstreeks 1887 een eigen drukkerij gemonteerd van waaruit talrijke informatieve drukwerken vertrokken (cf. De Plate, 1982, nrs 2, 3 en 5).

Het aanzien van A. Stracké bereikte een hoogtepunt in het eerste decennium van de 20-ste eeuw. Op 4 juni werd hij door de lokale "Association des hôteliers, restaurateurs et propriétaires d'hôtels" tot nieuwe president verkozen. Te voren was hij al tot lid benoemd van het centraal comité van het "Internationaler Verein der Gasthofbesitzer" (gevestigd in Keulen). Daarvan werd hij in juni 1905 tot vice-voorzitter benoemd.

In 1905 vierde hij in zijn hotel zijn 50-jarig arbeidsjubileum met een dubbel schitterend banket. Op het eerste (6 april 1905) had hij Belgische en buitenlandse journalisten uitgenodigd, allen vrienden van hem. Sinds jaar en dag was A. Stracké bijzonder voorkomend voor de kranteschrijvers omdat hij als verstandig zakenman de publicitaire functie van de pers scherp inzag. Vijftien jaar voordien had hij, ter gelegenheid van het bezoek van de Duitse keizer aan Oostende (2 en 3 augustus 1890), Engelse, Franse, Duitse, Hollandse en Belgische verslaggevers op een fijne en gezellige lunch uitgenodigd. Bovendien had hij de maandag daarop (4 augustus) een excursie naar Dover georganiseerd waaraan verscheidene reporters hadden deelgenomen. Voor beide prestaties was A. Stracké toen hartelijk bedankt (E.O. 7.08.1890).

Op die 8ste april 1905 heerste er in het Hôtel d'Allemagne een bijzonder opgewekte stemming. "L'hôte si aimable, si prévenant" werd er in de keurig versierde eetzaal letterlijk in de bloemen gezet. L'Echo d'Ostende en Le Carillon hadden ieder voor een prachtige bloemenkorf gezorgd. Op voorstel van de gastheer werd in vurige patriottische termen een telegram gestuurd aan koning Leopold en aan prins Albert. In een korte toespraak schetste A. Stracké zijn loopbaan - wat hij bij zulke gelegenheden graad deed - en onderstreepte hij de rol van de pers (Car. 11.04.1905).

Op het tweede banket (30 april 1905) waren de leden van de Oostendse hoteliersbond en van het "comité permanent" van de handelskamer te gast. Talrijke toosten werden er gehouden. Opnieuw sprak A. Stracké de lof uit van Leopold II die van Oostende de eerste badplaats van de wereld had gemaakt. In een tweede speech herinnerde hij weer aan het begin van zijn carrière. Aug. De Clerck, vice-president van de hoteliersbond en Alb. Bouchery, secretaris van de handelskamer, brachten hulde aan de onvermoeide pionier van het Oostendse hotelwezen.

Op dat feestbanket had de jubilaris een origineel en efficiënt singaalsysteem angewend. Bij iedere gast had hij een kleine mast geplaatst met een vlaggetje eraan dat de gast kon hijsen als zijn glas weer moest gevuld worden.

Intussen had A. Stracké ook zijn activiteiten in de lokale handelskamer ontplooid. Op 15 maart 1881 werd hij lid van de sectie "Intérêts balnéaires", op 26 februari 1899 secretaris en op 24 januari 1909 voorzitter daarvan. Hij bleef lid tot 1920.

Bovendien was hij bij de verkiezingen van 18.10.1903 - weliswaar op grond van onregelmatigheden bij de liberale tegenpartij - tot katholiek lid verkozen van de Oostendse gemeenteraad waarin hij zetelde van 02.02.1904 tot 12.12.1911. Zijn optreden in de handelskamer en in de gemeenteraad heb ik uitvoerig behandeld in de Plate, respectievelijk: 1983, nrs 3,4,5 8,9 en 10 en 1983, nrs 11 en 12 en 1984, nrs 1,2 en 3.

Vanzelfsprekend werden in het Hôtel d'Allemagne met zijn voortreffelijke keuken regelmatig feestmaaltijden ingericht.

Het banket van de handelskamer werd na de jaarlijkse algemene vergadering telkens in het hotel van een der leden gehouden. Hiervoor kwam Strackés hotel aan de beurt op 02.01.1883, op 08.02.1885, op 29.01.1888 en op 04.02.1900.

Op zondag 25 januari werd er August Van Imschoot, schepen van onderwijs gevierd. Het uitgebreid Belle-Epoque-menu laat ik hier, ter illustratie, volgen.

Huitres
Potage de riz au céleri
Petites bouchées à la reine
Turbot au beurre fondu
Pommes nature
Filet de boeuf piqué à l'italienne
Tête de veau en tortue
Chicorée flamande à la moëlle

Dinde farcie
Homards de Norvège, sauce remoulade
Pouding cabinet, sauce vin blanc
Fruits - Dessert
Vins
Chables, Médoc, St Julien du Luc
Moët et Chandon
Café - Liqueurs

Ook ter gelegenheid van de officiële overhandiging van Strackés lazaret aan het Rode Kruis (op 11.09.1904) zaten de afgevaardigden van het R. Kr. aan de feesttafel in het Hôtel d'Allemagne (De Plate, 1982, nr 5).

En de dag van de inwijding der nieuwe haveninrichtingen en van het bezoek van de koning aan de nieuwe Sint-Pieters- en Pauluskerk (04.09.1905) werd door de kerkfabriek van de St. P. en P.-parochie in het hotel van Stracké een lunch aangeboden aan de bisschop van Brugge, de gouverneur van West-Vlaanderen, aan talrijke notabelen en aan de geestelijkheid van de dekenij.

Het weekend van zaterdag 9, zondag 10 en maandag 11 september 1905 werd een hoogdag voor onze hotelier. Op zijn initiatief hield het comité van toezicht van het (bovengenoemde) Internationaler Verein der Gasthofbesitzer een driedaagse bijeenkomst in Oostende. De eerste dag werden de gasten, 's avonds, ontvangen in de salons van het Splendid Hotel (gerund door A. De Clerck, vice-gouverneur van de Oostendse hoteliersbond). Daar verwelkomde A. Stracké zijn Belgische, Franse, Engelse, Hollandse, Duitse, Oostenrijkse en Zwitserse collega's. Op het zondagsprogramma stonden een excursie naar Westende en Middelkerke, een bezoek aan het Stracké-museum en aan de stad.

De maandag kwamen de havenwerken aan de beurt, de nieuwe trotse de Smet de Naeyerlaan, het Maria Hendrikapark en de nieuwe kerk. Daarna was er een bijeenkomst in de witte zaal van het stadhuis waar Otto Hoyer uit Keulen, president van het Verein, een openingsrede hield waarin hij deed uitschijnen dat door de geweldige ontwikkeling van het hotelwezen de hotelhouder nu een Weltbürger wordt, en wel een polyglot met uitgebreide kennis. Daarna onderstreepte hij de enorme verandering die Oostende sinds de laatste bijeenkomst (1888) ondergaan had. Ter ere van burgemeester Pieters, die de gasten begroet en A. Stracké gefeliciteerd had, riepen de Duitse hotelhouders een driemaal "Hoch!". Henri Bieger las zijn (Duits) rapport voor waarop een discussie volgde. Op verzoek van H. Raick vertaalde A. Stracké de voornaamste punten daarvan.

's Avonds had de apotheose plaats in de grote eetzaal van het Hôtel d'Allemagne waar onze gelukkige Duitse Oostendenaar een afscheidsdiner aanbood aan ca. 100 gasten. Een cosmopolitisch gezelschap want benevens Belgische waren er hoteliers bij uit Keulen, München-Gladbach, Hamburg, Heidelberg, Berlijn, Baden-Baden, Dresden, Innsbruck, Lindau, Luzern, Londen, Parijs, Amsterdam, Haarlem, Nijmegen, Arnhem. Ter documentatie schrijf ik hier het overvloedig menu af (Car, 13.09.1905).

Potage clair tortue
 Soles d'Ostende à la Régence
 Filet de boeuf à la Westmoreland
 Pâté de foie gras de Strasbourg à la gelée
 Asperges de Brunswick en branches
 Sauce beurre fondu
 Perdreaux rôtis aux feuilles de vignes
 Compote - Salade
 Homards de Norvège en Belle-vue, sauce Vincent
 Sorbet au champagne à la Romaine
 Fruits - Desserts

Talrijke toosten werden uitgebracht. In het Frans, het Duits, het Engels, het Nederlands "et en belge" voegt Le Carillon eraan toe (waarmee, met of zonder ironie, Belgisch Frans bedoeld werd). De gastheer dankte en werd zelf herhaaldelijk bedankt. Verscheidene sprekers huldigden de moed, de energie en "l'amabilité proverbiale" van de selfmade A. Stracké. Aan de koning werd het traditioneel telegram gestuurd. Ook de echtgenote van de stralende Amfitryon, de 72-jarige Anna Maria Rau, deelde in de hulde.

Het personeel van de gelukkige hotelhouder drukte zijn toewijding uit bij monde van de heer Lacour en schonk Mevr. Stracké twee grote bloemenkorven. En in naam van de drie Oostendse bladen : L'Echo d'Ostende, La Saison d'Ostende en Le Carillon kwam Alb. Bouchery danken, alweer met bloemen voor Mevr. Stracké.

(wordt voortgezet)

G. BILLIET

@ @ @ @ @ @ @ @ @ @ @ @

Louis FRETIN, Oostendse straatorgelbouwer

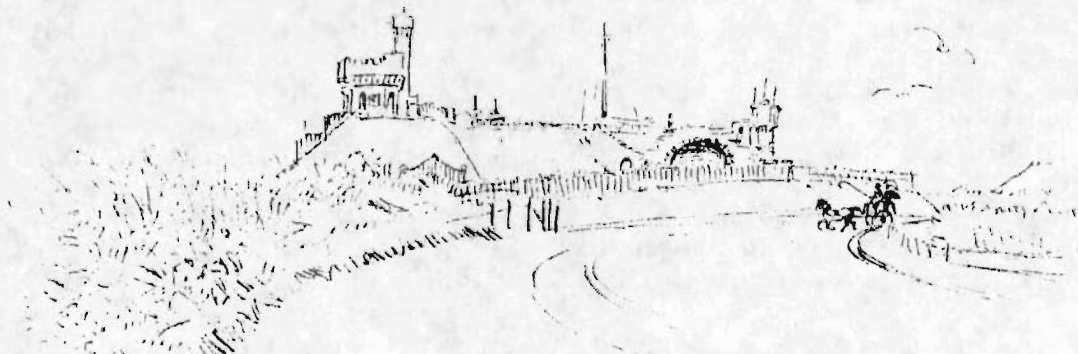
Van deze orgelbouwer bevindt zich een straatorgeltje in het Instrumentenmuseum (Brussel)

Het is een 18-toetsorgeltje met 3 rijen pijpen uit 1823 (gedateerd). De afmetingen zijn : lengte 59 cm, hoogte voorzijde 53,5 cm, hoogte rugzijde 76 cm, breedte 31,5cm. (1)

Wie weet méér over deze orgelbouwer en over de door hem gebouwde orgeltjes ?

Wilfried VERLONJE

(1) Vermeld in : A.W.J.G. ORD-HUME, Barrel Organ. The Story of the Mechanical Organ and how to restore it, 1978, p. 448.

...Onze weg terug naar de stad leek kort, daar het nu dag was en de weg zelf niet zo nat en zo glad meer was als de vorige nacht. De poort was nog niet geopend toen we aankwamen. Een menigte werklieden van allerlei soort stond reeds bijeen en wachtten zoals wij, gedurende enkele minuten, om binnengelaten te worden. Eindelijk ging de poort open en wij trokken naar de haven, op zoek naar ons schip. De kaaien, baai, enz. waren vol volk zoals de vorige dag. We vergrootten de herrie nog door het ontschepen van onze kanonnen enz. Omstreeks 11 uur was alles afgelopen en stonden we klaar om op te trekken, maar het commissariaat deed ons wachten naar de uitreiking van ons rantsoen tot 3 uur 's namiddags. Drie dodelijke uren ! Want we jaren gejaagd om op te trekken en deze nieuwe streek te verkennen. We waren daarenboven verveeld omdat we verplicht werden ter plaatse te blijven. We konden immers onmogelijk rondlopen in de stad, omdat we het ogenblik niet konden voorzien, waarop deze heren het gepast zouden vinden ons te gerieven. Twee van onze paarden ontbraken nog, evenals enkele zadeltassen en een aantal kleinere dingen. Dit valt niet te verwonderen wanneer men de schandalige manier waarop ze overboord werden geworpen, het slechte weder, de donkerte van de nacht, samen met ebbe en vloed, in aanmerking neemt.

Het uitzicht van de troep was eveneens uiterst vervelend. Onze nobele paarden, gisteren morgen nog zo glanzend en opgewekt, stonden daar nu met hangende oren en ruwe, opzichtigte haren. Men kon duidelijk merken hoezeer ze geleden hadden doordat ze uit een heet ruim werden gehaald, daarna in koud water gedompeld en dan, meer dan zeven uur, op een open strand blootstonden aan storm en regen zoals we er verleden nacht te verduren hadden. Een practische illustratie om te bewijzen hoe dwaas het is legerpaarden te verzorgen en te vertroetelen, wanneer ze bestemd zijn voor zulke averij en ontbering. Onze manschappen zagen er afgejakkerd uit. Hun klederen waren helemaal bevuild door het slijk en het nat, hun sabels waren verroest en de berenvellen van hun helmen waren gladgemaakt door de regen. Nochtans gaven ze nog steeds blijk van dezelfde opgewektheid, die immer karakteristiek waren voor de bereden artillerie, inzonderheid voor groep G.

Terwijl we aldus op ons rantsoen wachtten, hadden wij tijd te over om rond te kijken en ons te vermaken met de verrassingen van het tafereel en met de verschillende groepen die op de kaai bijeen stonden. Voorzeker waren de meesten van hen Engelsen en op de koop toe soldaten. De enen zaten te drinken aan de deur van de herbergen, met de knapzak op de rug, klaar om te vertrekken. Anderen hadden zich reeds in beweging gezet en begeleidden de bagage. Dicht bij ons werd een batterij veldgeschut geparkeerd. De paarden stonden in lange rij achter de wagens gebonden en aten kalmpjes hun haver uit hun voederzakken. Ze slingerden die af en toe in de lucht om des te beter aan de laatste nog overblijvende graantjes van hun voedsel te geraken.

Kanonniërs en geleiders lagen in het rond, gereed om in een oogwenk in het gelid te springen of te paard te stijgen. Ze hadden de nacht hier doorgebracht en de as van hun vuren gloeide nog in enkele ruwgebouwde haarden van losse stenen of bakstenen. Onze ogen waren aan zulke dingen gewend.

Er waren echter nog andere dingen te zien, waaraan we niet gewend waren : zo de Vlaamse boeren met hun zwaarmoedige gelaatsuitdrukking. Ze stapten naast hun lange, smalle wagens en hun nobele paarden die ze met bewonderenswaardige vaardigheid doorheen het gedrang voerden bij middelen van lange leizelen. Deze bestonden uit dunne (zeer dunne) koord die door gaten liep, welke in de lompe, sterk versierde kragen of holsters aangebracht waren. Ze droegen een lange, blauwe boerenkiel, die op de borst en de schouders versierd was met borduurwerk in gekleurd sajët. Hun hoofd zat verborren in een rode of witte muts. Vele droegen een lange, dikke pruik en allen hadden houten schoenen aan hun voeten. De vrouwen, met hard, verweerd gelaat, droegen een muts met lange oorlappen, reusachtige gouden hangers in de oren, een zwartfluwelen lint om de schrale hals, een klein kruis op de borst, dat aan het lint hing, en dikke rokken die de heupen breed opzetten. Deze rokken waren kort en lieten een paar stevige benen zien, in ruwe, blauwe kousen gehuld. De zware klompen waren rond de opening versierd met een konijnenvel, dat er als zool in bevestigd was.

Van tijd tot tijd stapte een patroelje gendarmerie, in eenvoudige blauwe uniform, met grote witte grenaden op de panden en de uiteinden van hun reistas, brede buikriem en hoge, stijve, flink gepoetste botten, door de verzamelde menigte. Hun vlug speurende ogen keken zoekend rond, terwijl ze rustig voorbijgingen. Aan de hoek van de kaai lag een groep matrozen (die niet veel van de onzen verschilden wat hun uiterlijk voorkomen betreft) lusteloos op de straatstenen of slenterden met gekruiste armen op en neer. Ze vermaakten zich met de zenuwachtige drukte van een twintigtal soldatenvrouwen, beladen met kinderen of pakken. Hun brede, grijze of verschoten rode klederen waaiden los achter hun uit. Ze worstelden door alle hindernissen heen met een bedrijvigheid, volhoudendheid en bespraaktheid die de matrozen hoogst vermakelijk vonden. Velen van hen plaagden deze amazonen schertsend in gebroken Engels en wisselden ruwe moppen. Bij dit spel trokken de heren, daar de dames meestendeels afkomstig waren van het Groene Eiland, aan 't kortste eind.

Dat waren de taferelen die we gadesloegen, toen een luide schreeuw van ontzetting plots uit de menigte opsteeg en allen tegelijk naar de wallen spoedden. Ik volgde deze beweging. De morgen, ofschoon wat bewolkt, was mooi geweest en de wind matig. Maar naarmate de dag vorderde en de vloed opkwam, was de zuidwestelijke bries geleidelijk tot een storm gegroeid. Ik bemerkte dadelijk, bij het bereiken van de vesting, dat de vlakke kust benoorden, zover als het oog reikte, bedekt was met een laag wit schuim van de geweldige branding die er overheen spatte. Fijne waterdeeltjes, stegen in de wolken op, werden door de wind voortgejaagd en hielden heel de omgeving in een dikke mist. Niets kon er wilder en woester uitzien dan het voorkomen van de kust.

Een eind weegs in zee spoedden talrijke schepen met beperkte zeilen zich naar de haven. Een kleine brik had ze gemist en eer hulp kon verleend worden, werd ze rond de jefée gewenteld en langs zijde in de branding geworpen. Haar toestand was werkelijk hachelijk. De branding barstte vreselijk over haar heen. Het water spatte boven haar masten uit. Ze slingerde van rechts naar links, totdat haar raas in het water plonsden. Ieder ogenblik leek ze om te kantelen. Af en toe lichtte een reusachtige baar, groter dan de voorgaande, haar helemaal op en liet haar dan, plots terugtrekkend, weer op de bodem vallen met een schok die de masten deed buigen en trillen als hengelroeden en haar met onmiddellijke vernietiging scheen te bedreigen. Sommige van haar zeilen waren aan flarden gerukt. Andere, die los sloegen, klaptten en kletterden met een gedruis dat, niettegenstaande het brullen van de branding, van op de wal kon worden gehoord.

De bootslieden leken erg gejaagd en riepen de mensen aan wal onophoudend om hulp, die dezen hun nochtans niet konden brengen. Grote angst greep de verzamelde menigte aan, telkens als het gehavende schip weer in het zicht opdook of in een zee van schuim begraven werd. Velen daalden af naar het strand tegenover haar. Ze kon geen twintig yards van deze lieden verwijderd zijn. En toch konden ze de wanhopige bemanning geen de minste hulp verlenen. Terwijl we aldus in ademloze afwachting de gruwelijke ramp bijwoonden, riep de terugkeer van onze kwartiermeester-generaal ons tegen onze zin van de wal weg om onze tocht te beginnen. We vernamen nadien dat een havenboot er in slaagde de bemanning te redden (er waren geen troepen aan boord). De ongelukkige loods, die moedig zijn leven voor hen had gewaagd, werd echter gedood, doordat de boot plots oprees onder de wulf van het schip, dat zijn hersenen inbeukte terwijl hij op de boeg stond.

Over Oostende weet ik niet veel te vertellen. Mijn tijd en geest werden helemaal in beslag genomen gedurende de weinige uren die ik er vertoefde. Op mij maakte de stad een droevige indruk. Smalle vuile straten; sombere, oudmodische, lage, gemene huizen. Alles omringd door moeras, zandheuvels of zee. En de zee verminderde, door haar slijkkleur, geenszins het doods effect van het gezicht. Van de versterkingen zag ik nog minder dan van de stad. Te oordelen naar het weinige dat ik zag, lijkt Oostende nochtans meer op water te steunen dan op aarde of steen. Haar grote beveiliging ligt in de gemakkelijkerheid waarmede de omringende moerassen onder water kunnen gezet worden. Aan de zijde van Blanckenberg, gelegen op een verhevenheid (van zand, naar ik meen), kregen we een vluchtig gezicht op het Fort Napoleon. Ploegen werklieden waren bezig een redoute te bouwen tussen de zandheuvels in de richting van Nieuwpoort. We beschikten over geen vrije tijd om het ene of het andere te bezoeken.

Of we tevreden waren ten langen laatste en route te zijn uit deze nare stad ! Terwijl we door de straten trokken, op weg naar de bareel, bevonden we, kort nadat we de kaden hadden verlaten, dat we tevens als het rumoer, het gedrang en de verwarring achter ons hadden gelaten. Er warig weinig mensen in de straten. Sommige waren zelfs totaal verlaten.

Het uitzicht, toen we buiten de poorten kwamen, was zo triste en teleurstellend als maar enigzins denkbaar is. Rechtsvoor en links : moeras ! moeras ! mijlen ver. Ze zager er zwart, akelig en verpestend uit. De verte werd verduisterd door een rode mist, veroorzaakt door het zand dat door de storm van uit een rij zandheuvelds (de duinen), die zich langsheen heel de kust uitstrekken, naar het binnenland werd geblazen.

Een rechte, slecht gekasseide en slijkerige baan strekte zich, tussen twee brede sloten vol stilstaand, stinkend water, in het verre verschieft uit. Ze werd hier en daar afgezoomd door enkele verschrompelde wilgen die bogen onder de wind. Hun gewone koude kleur werd nog killer doordat ze al buigend de witachtige keerzijde van hun jong gebladerde vertoonden.

Zo zag het toneel er uit, waarbij onze colonne wonderwel paste, naarmate ze traag langsheen de steenweg vooruitkwam. Manschappen, paarden en wagens waren vuil en zagen er ellendig uit. De mannen te paard leunden naar windzij en hielden allen met opgeheven hand hun helm vast. De kanonniërs op de munitiewagens zaten schuin met de rug naar de storm. We waren blij toen we, ongeveer halfweg Ghistelles, aan een bareel, de paarden terugvonden, die ons op het strand ontsnapt waren. De man zegde, dat ze daar heel de nacht hadden gestaan...

(einde)

A.C. MERCER

\$ \$ \$ \$ \$ \$ \$ \$ \$ \$ \$ \$

OP HET SPOOR VAN STIERMAN LÈÈZE

In verband met het lied van Stierman Lèèze, zeer wel gekend te Oostende, werden in de tijd nogal wat uiteenlopende meningen geuit en gissingen gedaan. Wie vermoedde toen dat die kerel werkelijk bestaan heeft ?

Inderdaad, bekend met mijn bezorgdheid voor het vinden van het spoor van die beroemde Oostendenaar, bezorgde vriend Jan COOPMAN mij zo pas de fotocopie van een "INGANG BILJET VOOR HET BURGERLIJK HOSPITAEL TE OOSTENDE". Dit stond op naam van een zekere Frans Therry, oud 46 jaar (het briefje was afgeleverd op 2 oktober 1865), zoon van Marie Thiry, gehuwd met Marie Barbee, van beroep VISSCHER en onderaan het briefje staat met de hand bijgeschreven : "bijgenaemd stierman lèèze".

Frans Therry woonde in de Werfstraat nr 30 en werd in het hospitaal verzorgd wegens "variële" (= pokken).

Hebben we nu den echten te pakken ?

Jef KLAUSING

OUD OOSTENDE...

Het vredegerecht in de
witte nonnenstraat
(nu discotheek)

Herberg 't Zeepaard in de
Brabantstraat

THE COMMENTARIES OF SR FRANCIS VERE

SLAG VAN OOSTENDE (3)

In de morgen viel de vijand ons aan met twee kanonnen die ze in de nacht geplaatst hadden op een kleine hoogte aan de westelijke overzijde van het water, en nagenoeg op één vierde van de afstand tot hun fort "Grootendorst". Vanuit dat fort beschoten ze ons ook nog verder gedurende de ganse dag, wat onze versterking vernielde en onze troepen verplichtte zich terug te trekken in de loopgraven.

Eén uur vóór zonsondergang zagen we troepenbeweging van het Albertusfort naar Grootendorst. Ik dacht aan een aanvalspoging op de redoute in het avondduister, vóórdat de bres hersteld was. Het water was naar ebbe toe, en dit diende hun zaak.

Ik zag ook hun vooruitgang, en het feit dat er geen mogelijkheid tot het behoud van die plaats was, en daarom trokken we ons terug, met de schijn dat we uit die plaats gedreven waren. Daarop zette ik in de avondschemering mijn mannen aan het werk om de bres te dichten, in de hoop dat dit zou toelaten om de plaats te houden.

Aan een officier met tachtig man gaf ik bevel om die plaats veilig te bewaken, zo de vijand wilde over het water komen.

In dat geval moesten zij terugtrekken naar de Z-W redoute en daar weerstand bieden. Deze bevelen werden niet opgevolgd door de officier, en rond twee uur in de nacht vielen onze troepen de vijand aan.

De vijand, sterk in getal en overtuigd van de overwinning, vervolgde zijn weg. Zo was hij met de vijand in een gevecht gekomen, eerder dan hij zich met zijn troepen tijdig had kunnen terugtrekken.

Dit is een fout die velen in die gevallen begaan, en die tot hun eigen ondergang leidt. Een schrik dat hun eigenwaarde in vraag zou gesteld worden, deed hen vechten tegen een veel sterkere vijand, zonder doel, noch hoop op een overwinning.

Deze van de redoute wachten op de terugkeer van hun mannen die door de vijand voortdurend achtervolgd waren nadat hij vaste grond onder de voeten kreeg. In zoverre kwamen ze nader tot de redoute en daar de bres nog open lag, kwamen ze binnen en overvielen onze manschappen.

Onze troepen vochten verder in plaats van weg te vluchten, en anderen werden ingehaald vóórdat ze over de palissades van de redoute kwamen. Zo verloren we het grootste deel van onze piekeniers, en weinig of geen soldaten konden in de donkere nacht ontsnappen.

Na het gegeven alarm om de troepen te volgen, haastte ik me naar de Z.W.-redoute waar ik die verspreide manschappen aantrof, terwijl de vijand hen volgde op hoop van succes.

Op de andere zijde van de rivier, aan de noordwacht, met het voordeel van de bank had ik musketiers geplaatst die de flanken en de achterhoede van de aanvallers onveilig maakten.

Wanneer de proviandering van de stad kwam, herversterkte ik de wacht in de voornoemde redoute, en ten gevolge van moeilijkheden om over de krekken te komen, trokken zij terug naar de ingenomen redoute.

HET VERVOLG VAN HET BELEG VAN OOSTENDE...

hier eindigt, of eerder, hier breekt Sir Francis Vere zijn commentaar af, alhoewel hij nog lange maanden gouverneur van Oostende bleef.

Was het omdat hij de noodzaak niet meer inzag om de wereld verslag uit te brengen? Die omgevende wereld was nochtans ooggetuige van wat hij deed.

Was hij in de mening dat, zo goed geweten door velen, anderen de relatie verder zouden zetten wanneer de wereld het nodig achtte, of wat anders was de reden?

Ik vind dat zijn pen niet verder geschreven heeft: misschien waren er vele dingen, door hem uitgevoerd, de observatie waard, en omdat de lezer misschien het einde van het verhaal verwacht, zal ik hier de hoofdzaken opsommen, in zoverre dat we Sir Francis Vere met eer een verbintenis ontnemen, en hem bevrijden van die taak. Dit, eerder omdat ik denk, dat dit de laatste consequente daad was waaraan hij was begonnen.

Generaal Vere paste in het toneel waar later een bloedige tragedie werd opgevoerd, maar hij gaf een bewijs van zijn overtuiging niettegenstaande dat het vijandelijk kanon hem getroffen had.

Dit vijandelijk kanon kon hem niet tot overgave dwingen, maar door een fout was hij tot terugtrekken gedwongen.

Op 14 augustus werd hij aan het hoofd getroffen door een kanonkogel, en werd hij overgebracht naar Zeeland.

Dit was aan de vijandelijke oren niet ontsnapt, en zij bazuïnden hun vreugde uit. Met kanonschoten hoopten zij nu de harten van de belegerden met terreur en consternatie te overstelpen, en hen de overtuiging te ontnemen.

Voor de stoere Engelse soldaten die zagen hoeveel schoten dagelijks op de stad afgevuurd werden - de belegeraars hadden niet minder dan 35.000 kanonschoten gelost-, en volhoudend aan het verhaal dat allen nog niet verslagen waren, vonden het verkieslijker hen door hun val in gevaar te brengen, dan hen te beveiligen en te beschermen tegen de furie van het vijandelijk geschut. Zo namen zij dit besluit!

Er was een groen stukje grond in de stad, meestal als marktplaats gebruikt, en die plaats lag iets hoger dan de omringende straten. Hier maakten zij hun ondergrondse verblijfplaats, zowat hetzelfde als wat ze deden op een Z-W stuk grond. Zo dachten ze zich veilig voor de vijandelijke batterijen en verstevigden hun besluit, eerder dan zichzelf te begraven in de putten die ze zelf gedolven hadden.

Hierop veranderden de belegeraars hun tactiek tegenover de Engelse soldaten, die eerder gewonnen waren door fair- dan voor slecht spel. Zij schoten pijlen met brieven in de Engelse kwartieren en beloofden tien stuivers per dag aan hen die met de Aartshertog tegen de stad optrokken.

Deze valsheid die door de Engelsen gehaat werd, deze roep werd door hen gezien als het produkt van hen die al hun poeder verschoten hadden, en bedelden voor een overeenkomst.

En wanneer de Aartshertog toen het besluit zou genomen hebben om het beleg op te heffen, zou de wereld hem dit vergeven hebben, maar wat moest hij doen?

Hij was nabij de Zandhevel: "Sand-hill" gekomen, de beste plaats tegenover de stad, en had op die manier sedert het begin van het beleg zijn geschut op de beste plaats gebracht.

Zo het mogelijk was om een bres in de verdediging te slaan, was dat de oplossing geweest. Tot hiertoe had dit geen effect opgeleverd, de Sand-hill was nog meer versterkt geworden, inplaats van afgebroken. Op dit ogenblik was het zo vol met kogels geslagen dat er moeilijk nog een schot kon gelost worden dat niet insloeg op een reeds eerder ingeslagen kogel, het was een ijzeren muur geworden waarop de kogels uiteenspatten in stukken.

Ja, de kogels in de wanden waren in zo groot getal dat het onmogelijk geworden was om palissaden op te trekken, alhoewel die palen met ijzer geschoeid waren.

Wanneer zij uiteindelijk een aanval zouden wagen, waren er daarenboven nog zeven palissaden in te nemen alvorens zij tot aan de voet van het hoofdwerk kwamen en ondertussen niet onderschept waren door het springen van één of twee mijnen.

Het hoofdwerk was niet te beklimmen door gewapende soldaten en dertien kanonnen in het contrescarp schoten met "geketende" schoten het roestige ijzer naar de Sand-hill indien dit nodig werd.

Het terugtrekkend tij werd in het oog gehouden, en zij zagen ook dat de musketiers in de halve maan van het contrescarp hen een goede verwelcoming zouden geven, zodat zij zouden kunnen vergeten terug naar het kamp te komen.

Niettegenstaande al die moeilijkheden was er geen advies van de oude kapiteins tegen de koppigheid van de Staten van Vlaanderen, die om leven in het beleg te houden, één miljoen kronen aan de Aartshertog gaven, eerder dan hem van de stad weg te trekken.

Zo nam hij het besluit en zwoer hij dat hij niet van de tafel zou opstaan waaraan hij zat, alvorens dezen van de stad hem bedienden; maar zij aan de andere zijde, zeiden dat zij hem het eten zo warm zouden opdienen dat hij zijn vingers zou verbranden.

PROTESTANTISME TE OOSTENDE (1e vervolg)

In tijden en plaatsen van economische recessies, had de nieuwe leer, ook een grote kans : de armen hoorden de beloften van een beter bestaan, maar kregen ook hulp door aalmoezen, ingezameld door de geestelijke leiders.

Een tweede rondtrekkend Calvinistisch predikant die we ook ten huize van Lhermite terugvinden, was de ex-bedelmonnik Loys Fabri, alias "Loys de leeraere", afkomstig uit Duinkerke, omstreeks 1560, voornamelijk werkzaam in het West-kwartier en in de kuststreek (= ? Loys Severy, Favri, Savary, Sabry). Volgens François Hagebaert had hij in 1561 voor de Oostendse gereformeerden gepreekt. Inquisiteur Titelmans liet een beloning van 100 gulden uitloven voor wie de "dogmatiseur" kon uitleveren "à cause que ledict apostat avoit journallement séduit les gens par sa fauce doctrine". De baljuw van Oudenburg kreeg de prijs ! Loys had de "vergaderinghe by daghe... in zekeren boghaert achter 't cloostere van Oudenburch" geleid. In de gevangenis pleegde hij zelfmoord, nadien volgden nochtans op de marktplaats, de strop wegens zelfmoord, brandstapel wegens ketterij.

Komen we tot onze derde rondreizende predikant Pieter Hazaert, afkomstig uit Belle of Dadizele; hij legde in 1557 zijn priesterkleed af en zocht aansluiting bij de vluchtelingenkerk te Emden. De meest heftige onder de predikanten, die voor 1566 in 't West kwartier werkzaam waren. Hij preekte in open veld en reikte in particuliere huizen het avondmaal uit. Zijn werkzaamheid in de kleine centra Oostende, Nieuwpoort, Eeklo, Veurne moet te situeren zijn tussen 1563 en 1566. Na 1566 trad hij in het West-kwartier op de voorgrond, niet alleen als predikant, maar ook als leider van het verzet tegen de overheid - hij moest niets weten van lijdzaamheid tegenover de kettervervolgning. Samen met Jan Hendricks, die hem naar het schijnt in heftigheid nog overtrof, woonde hij in Parijs in 1562 een verzameling van opstandige Hugonoten bij, waarbij beiden moesten vluchten voor het bloedbad van Vassy (01 maart 1562).

Hij was ook enkele malen in Londen : "Pieter Hazaert die in Ynghelant omme zyn vehementie int predeken ghenaeemt West Drayliert, niet vele gheestimeert onder de broeders in Ynghelant" (de COUSSEMAKER I, 347)... "draecht ghemeenelic eenen hooghen zyden hoet, zeer dicke ghestaen met eenen mantele ende eene langhe sayen casacke, met blaye upgherolde slapkauskens, die ghemeenelic ooc ghedreghen worden by dandere broeders" (a.w. I, 34 §). Op 18 mei 1568 was zijn vrouw voor eeuwig verbannen verklaard, met confiscatie van goederen, door Alva (a.w. IV, 237). In de jaren 1579-80 preekte Pieter Hazaert te Oudenburg.

Oostende was vertegenwoordigd te Gent op 15 september 1576 op de voorbereidende vergadering tot het opstellen van de pacificatie van Gent, door griffier Nicasius, die echter geen advies had (Tijdschrift voor Geschiedenis jg. 89, aflevering 3, 1976, blz. 345).

Uit een brief van Charles van de Rhyne, e.a. aan de magistratuur van Ieper, van 11 januari 1579, blijkt dat een delegatie van Oostende aanwezig was in Gent om over zaken o.a. van godsdienstvrede voor Ieper en andere dingen te spreken (DE SCHREVEL a.w. III, 89).

In 1579 ondertekende de burgemeester Jacob Gheertsseune en Cornelis Kien, tesamen met 7 van de 10 raadsleden, een besluit waarbij de gereformeerde religie als de enige officiële werd erkend en toegelaten binnen de stad. Er waren dus meer protestanten in Oostende dan VLIETINCK lief was. De vermaarde Sint-Pietersprocessie ter ere van de patroon der stad ging het laatst uit op 29 juni 1578. "Deur de veranderynghe van den tyt jeghenwoirdich. Deur 't cessereren van de cathelycke roomsche religie", werden de processiesermoenen op Goede Vrijdag afgeschafft en "cesseert ook de Rhetorika gilde ghezegt spadegheleerde". Zij voerde geen "spel van zinnen noch esbatementen" meer uit op de feestdag van de Heilige Magdalena. Het wijndrinken gaat wel door, bij de diverse gelegenheden. VLIETINCK vindt in de stadsrekeningen geen uitgaven voor de Protestantse eredienst, dus, zegt hij, zal deze religie niet omvangrijk geweest zijn. Maar hij moet toegeven dat hij maar de rekeningen kent tusschen 1579 en 1581. Het ontbreken van gegevens over uitgaven, voor expliciet, de "Protestantse Eredienst", in de periode zegt niet dat de eredienst niet bestond, zegt niets over de belangrijkheid en sluit niet uit dat er toch uitgaven geweest zijn voor deze eredienst.

De Grauwe Zusters van het hospitaal verlieten de stad in 1579 en worden door lekevrouwen vervangen, waaronder de vrouw van Pieter de Schepere, dewelke van Antwerpen afkomstig was en door de wet als "medecyn ende gasthuusmeester door de stad aanveerd was geweest voor 240 gulden parisis 's jaars". Eerst in 1582 zegt VLIETINCK treft men de namen aan van hervormde predikanten.

Een eerste was Jan Ghijs, gehuwd met Francyntje Hackis of Haclis, die hier zeer graag gezien was, predikant van 1579 tot 1581. Zijn zoon Ghysius Johannes werd hier geboren, die later een bekend predikant en kerkhistoricus werd. (Biografisch Woordenboek van Protestantse Godgeleerden in Nederland, Dr. J.P. DE BIE en Mr. J. LOOSJES, derde deel, 's Gravenhage, Martinus Nijhoff). Daarna Nicolaas Platvoet van 1582 tot 1583.

In 1582 trad hier ook Karel van den Broecke op, die op 03 juli naar Moerkerke geroepen werd. Hij was reeds predikant geweest in Clemskerke en in 1587 ontmoeten we hem in Renesse en Noordwelle, 1586 in Oostende. Hij trouwde met de weduwe van Jan Ghijs na diens dood in 1584 (Biographisch Woordenboek a.w.)

Uit die tijd dateren de enigste meldingen van de gemeente Oostende, in het oudste kerkeradsactenboek, nl. dat van Sluis. Oostende schrijft een brief met een vraag een predikant te sturen en samen met de kerkeraad besluiten te formuleren ten behoeve van de Vlaamse afvaardiging naar de Synode te 's Gravenhage van 20 juni 1586 waarop "...gheresolveert was dat niet naar Oosthende en sol rijsen, niet alleenen omdat de swaeren kosten noch perijckelen teviteren, maar overmits zij ook van zijn excellentie (de graaf van Leicester) eenen brief van bevele ghecreghen hebben...". Er wordt besloten de zaak schriftelijk te behandelen, langs de burgemeester van Oostende.

Jan Lamoot (1587 (8)-1591), een wever uit Reningelst, protestant geworden in 1554. In 1560 was hij diaken van de Nederduitse kerk in Londen, in 1562 ouderling, predikant in 1566

in Sint-Winoksbergen, Kortrijk en Brugge (1578-80). Hij preekte ook in Oostende in 1585. Op 14 mei 1569 waren zijn ouders Gislain Lamoot en Catherina Melneyt voor eeuwig verbannen, hijzelf op 21 mei 69, met inbeslagneming van zijn goederen.

Oostende kende ook een Waalse kerk. 1583-1585 Philippe de la Motte, afkomstig uit Doornik. 1586-1596 Jacques de la Drève. Met Axel en Terneuzen werd Oostende als "appendant" bij de Classis Walcheren (1591) van de Nederlandse Hervormde Kerk. Tijdens het beleg, waarover ik het weinig of niet zal hebben, was Andries Aernouts, door VLIETINCK smalend "ziekentrooster" genoemd, predikant in Oostende (ook een ex-priester).

In het reformatorisch Vlaanderen in de zestiende eeuw kwam het heel dikwijls voor, dat een pastoor in een stad of dorp gewoon overging naar het protestantisme, niet zelden tesamen met de gehele parochie, dominee werd en trouwde. Dit werd bijna een algemeen geldende regel toen het protestantisme in Vlaanderen in de ruime meerderheid was. Verschillende gingen later terug over naar het catholicisme. Over cijfers en procenten is niets gekend.

Ons zijn ook namen bekend van legerpredikanten tijdens het beleg van 1602. Chrestien de la Quenellerie werd in 1586 benoemd door Leicester tot legerpredikant onder de Waalse troepen. Eerst in 1602 werd hij op zijn verzoek van die post ontslagen. Hij verliet Oostende om hulppredikant te zijn, achtereenvolgens in 's Gravenhage, Utrecht en Leiden.

Bij de ontzetting van het beleg in 1602 verlaat de predikant Louis of Lodewyk Diericx Oostende. Tesamen met de predikant Bogaert had hij zich zeer erg het lot van de gekwetsten aangetrokken. Uitenbogaert Johannes is de meest genoemde predikant in de geschiedenis van de veldpredikanten. Bij herhaling leende hij op aandrang van Prins Maurits, zijn geestelijke diensten bij het leger.

Over het beleg kan verschillend gedacht worden. De protestanten denken met een zekere fierheid terug aan het beleg, als het laatste protestants bolwerk in Vlaanderen, tegen het catholieke Spanje. Het laatste bolwerk van geestelijke en religieuze vrijheid tegenover het onverdraagzame en autoritaire Spanje. VLIETINCK heeft het graag over Oostende als een nest van rovers en bandieten en zou de Protestanten liefst in hun midden willen zien. Hij vergeet dat ook Brugge, Nieuwpoort en andere plaatsen roversnesten waren in die tijd. Natuurlijk waren er piraten en alles behalve onschuldige rovers. Berucht is Jan Camerlynck "en zyne complicen, onlanx te voren uit Inghelant ghearriveert duer de havene van Ostende" (COUSSEMAKER III, 298; op 18 mei 1568 verbannen verklaard met confiscatie van goederen, IV, 236). Met hem ontschepte te Oostende op 18 september 1568 de terrorist Jacques Ebrecht. Zij konden rekenen op de hulp van de Oostendse schipper Jan Caerle. Zij kwamen voor de Ieperse vierschaar, het verhoor begon op 25 september 1568 en eindigde op 20 november 1568, het eerste vonnis viel op 06 oktober 1568, het laatste op 01 februari 1569 (zie BACKHOUSE, a.w.).

De beeldenstorm van 1566 is niet goed te praten, maar velen kwamen in opstand om gewetensvrijheid te bekomen. Anderzijds werd Vlaanderen gedurig leeggezogen door Spanje, geplunderd en uitgebrand door Spaanse soldaten. Vele Vlamingen hadden

hadden geen sociale zekerheid meer. In die jaren van armoede en miserie, van economische recessie, van vogelvrij verklaard te zijn, was er ook opstand tegen uiterlijke symbolen van het instituut de kerk en de kerkgebouwen, het instituut dat de vlag was, waarmee Spanje hier heerste, overheerste en vlag voerde.

De Protestanten waren ook op zoek naar vergaderplaatsen voor de eredienst en onderkomen voor de komende winters. Beelden, altaren, die soms veel gekost hadden, moesten het ontgelden. Er heerste ook de mening, zoals blijkt uit het vonnis van de beeldenstormer Pieter de Cock... " dat al verloren gheelt hadden gheweest en dat ment behoorde den armen ghegheven 't hebbende ende dat moeste al ghebroken wezen". Uit die tijd en door de stijgende economische achteruitgang stamde en steeg het banditisme op een natuurlijke manier; een overblijfsel aan de ene kant uit de tijd voor de onrust uit het West-kwartier, van 1562, en vooral 1565-1566 en als reactie op de sociale en andere mistoestanden in de daarop volgende jaren.

Zie bijvoorbeeld M. BACKHOUS, a.w. blz. 96 : "De Bosgeuzen waren dus lieden die noch in hun eigen streek noch elders aan menswaardige bestaansmiddelen geraakten. Zij waren tot de wanhopigste daden bereid. Op priesters en gerechtsdienaren kwam hun wrok en haat neer zonder scrupules... In georganiseerde rooftochten voorzagen ze zich permanent van wapens, zonder de steun van een groot deel van de inwoners te onderschatten : deze voorzagen de terroristen van voedsel en boden hen zonder tegenstand en belangloos een schuilplaats aan, hoewel dit niet steeds het geval was".

Een triestige tijd was bijvoorbeeld ook de winter 1571-1572 geweest, met zijn overvloedige sneeuw. Fruitbomen en wijnstokken waren vernietigd. Veel werklozen, groot gebrek aan voedsel. Deze toestand was algemeen in Vlaanderen. In Gent ook, en daar werd op 16 maart 1572 een vlugschrift verspreid met het Onze Vader van Gent, in betrekking tot Alva. In zijn artikel "De Politieke en Religieuze Situatie in het Brugse", zegt pastoor GELDHOF (bundel Brugge in de Geuzentijd) "In de winters van 1563-1564 was er reeds onrust gesignaleerd in de kuststreek"... en verder "Vanaf de inname van Den Briel (01 april 1572) en Vlissingen werden de kustgebieden van Vlaanderen en de ganse Zwinstreek regelmatig bestookt door Watergeuzen. Het Brugse Vrije was verplicht een militaire kustwacht in te richten, maar heel wat kustbewoners sympathiseerden met de rebellen. In september 1572 landden de Watergeuzen in Knokke, Heist, Wenduine en Blankenberge. Op dergelijke aanvallen reageerde het Brugse Vrije meestal met weinig tuchtvolle legerbenden. Bij gebrek aan soldij of voedsel waren deze ordeloze benden steeds klaar partij te lopen op het platte land". Hij besluit : "Het Calvinisme vindt in het Brugse Vrije vooral ingang in de gemeenten van de kuststreek ten NW van de stad Brugge". In het boek van Geoffrey PARKER, "Der Aufstand der Niederlande", een vertaling van 1979 van het Engelse "The Dutch Revolt" (1977), staat dat Nederland voortdurend bestookt werd vanuit de Vlaamse kuststeden. In dit kader is het mijn inziens ook het bezet houden van Oostende te zien, met daarbij, zegt PARKER, de overtuiging van de Hollanders, dat het beleg niet lang zou duren, wegens voortdurende miterijen van de Spaanse troepen en de medewerking van het onderdrukte volk in Vlaanderen.

(vervolgt)

Alfons LAUREYS

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - LXXXVIII : Hubert PROVE

Oostends amateurschilder.

Exposeerde van 9 juli tot 1 augustus 1955 in de "tentoonstelling van de 9 provincieën van Schilder- en Beeldhouwkust" (Kon. Galerijen; org. Kunstkring Oostende) met "Valavond over het dorp" en twee werkjes getiteld "Winter".

+-----+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - LXXXIX : REGNAULT

Het weinige dat we over REGNAULT weten, danken we aan de memoires van kunstschilder Antoine SCHYRGENS "Le monde inconnu des artistes". REGNAULT was Fransman van geboorte, had veel gevaren en woonde op rust op de wijk "Meiboom". Hij schilderde tal van aquarellen, dixit SCHYRGENS.

+-----+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - LXXXX : Frans REGOUDT

Geboren te Blankenberge op 6 juli 1906. Overleden te Palma de Mallorca in april 1977.

Gehuwd met Yvonne CLAESSENS.

REGOUDT's ouders hielden te Blankenberge een hotel open. Hijzelf voelde er niets voor om dit slopende, weinig vrijheid overlatende beroep tot het zijne te maken.

Aan de Rijksnormaalschool te Blankenberge haalde hij het diploma van onderwijzer, terwijl hij veel contacten had met de Blankenbergse landschap- en marineschilder GADEYNE, die hem enkele essentiële punten van het schilderen bijbracht.

(Studio Ameyr, Blankenberge)

REGOUDT deed zijn eigenlijke schildersstudies aan de Gentse Académie. In 1929 werd hij tekenleraar in het Oostends Atheneum.

Hij integreerde zich in de Oostendse artistieke milieus van toen en exposeerde nu en dan in de Galerij "Studio" : individuele tentoonstellingen in februari 1934, maart 1935 en februari 1936.

In 1941 ontkwam hij naar Amerika waar hij als succesvol portrettist goed verdiende. Hij portretteerde er o.a. Herbert HOOVER (President U.S.A. 1928-1932) en Thomas CURRAN, secretaris van de Staat New-York. Hij was er een drietal jaar lesgever aan de "Academy of Allied Arts" en hield er tentoonstellingen.

Na de oorlog kwam hij naar Oostende terug; in 1947 werd hij als inspecteur van het kunstonderwijs aangesteld.

Elk jaar had hij een bescheiden individuele tentoonstelling in een Blankenbergse kunstgalerij.

Hij woonde ca. 1954 op het H. Hartplein 13; later had hij een kustgalerij "De Kwinte", Vlaanderenstraat 35.

Na zijn opruststelling verbleef REGOUDT heel veel in het zonnige Mallorca.

In zijn schilderwerken liet hij zich voornamelijk inspireren door de zee; in ander werk vertoonde hij een hang naar het surrealisme. Verder schilderde hij ook naakten en portretten.

Het Museum voor Schone Kunsten van Oostende bezit 2 werken van hem : "Marine" en "Toren van Lissewege".

De stad Blankenberge bezit eveneens een werk van hem : "De Strandzoekers".

Lit. : West-Vlaanderen, mei 1955

O. VILAIN, Kunstschilder Frans Regoudt, in Ostend Flash, 3, 3 maart 1960, p. 37.

N. HOSTYN

@ @ @ @ @ @ @ @ @ @

ADOLPH KOLPING : ZIJN VERBLIJVEN TE OOSTENDE (3)

MOEDER ! DE "MARIE" IS AANGEKOMEN

De kapitein had drie zonen. Eén was enkele maanden geleden afgezeild naar Oost-Indië. Een andere was drie jaar geleden naar Zuid-Amerika vertrokken. Thuis wisten ze slechts dat hij veilig in Rio de Janeiro aangekomen was. Hij werd spoedig verwacht. De derde verbleef in Engeland.

De kapitein was spijs zijn hoge leeftijd een opgeruimde kerel die in huis de goede stemming wist te bewaren. Hij zong in alle, mogelijke Europese talen, trok af en toe zijn vrouw mee voor een paar gekke danspassen, en liet zijn huisgenoten lachen, tot zij er de tranen van in de ogen kregen. Bovendien was de man uiterst vroom. Bij zijn wandelingen naar de haven liet hij nooit na een kerk binnen te gaan. Hij was vrijgevig voor de armen en vriendelijk voor zijn burens. Volgens Adolph Kolping was hij een levend voorbeeld van de goede invloed van de vroomheid in het mensenleven.

Een zekere morgen kwam de kapitein dansend en springend de voorkamer binnen. Vanaf de deur riep hij steeds : "Moeder ! De "Marie" is aangekomen ! Ik heb het pas in de krant gelezen !" Opgewonden en de handen wrijvend liep hij in de kamer rond. De "Marie" was het schip waarmee de tweede zoon pas uit Rio de Janeiro was aangekomen. De kapitein dronk er een borrel op, en deed de kapelaan met hem meedrinken. Zowel de kapitein als zijn echtgenote waren trots op hun kroost. Om de kracht van zijn zoon duidelijk te maken, kwam de kapitein naar voor en zei : "Een prachtige kerel, mijnheer ! In elke hand neemt hij één persoon op, en heft ze beiden terzelfdertijd van de grond op !" De volgende zondag werd de zo geprezen jonge man verwacht,

en Adolph Kolping werd nu ook nieuwsgierig om hem te leren kennen. De kapelaan had reeds vroeg in de morgen in zee gebaad, en een half uur langs het strand gewandeld. Nu smaakte het ontbijt dubbel goed. Terwijl hij nog aan tafel zat, hoorde hij het scherp gefluit van de trein, waarmee de kapitein aankwam. Onrustig werd de zoon verwacht. De kapitein liep voortdurend heen en weer, en de oude moeder moest zich bijna noodgedwongen aan alles vasthouden om recht te blijven. Eindelijk ging de deur open, en een kleine koffer vloog in de woonkamer binnen. Was het een scheeps-knecht? De moeder haastte zich naar de deur en herkende haar zoon, die er met zijn atletische gestalte, zijn bruin, verweerd gezicht en roodgloeiende wangen als een brok oersterke natuur uitzag. De kapelaan uit Keulen vond, toen hij zijn eigen gestalte vergeleek met het indrukwekkend postuur van de zoon, dat hij maar een flauw figuur sloeg. Na de hartelijke begroeting kon de trotse moeder over haar zoon niet meer zwijgen, en terwijl ze de handen op de stoel-leuning van de kapelaan steunde, bleef ze vertellen. De oude kapitein had nauwelijks de pijp uit de mond genomen om zijn zoon te verwelkomen.

"Heb je een goede reis gehad?" vroeg de vader.

"Een goede reis, ja, maar er zijn toch twee mannen aan de gele koorts bezweken".

"Dat God hen genadig weze" zuchtte de kapitein.

Wat ze elkaar verder over scheepsaangelegenheden vertelden, begreep Kolping niet.

"Werd er gevloekt aan boord?" vroeg de vader.

"Zover ik weet niet" antwoordde de zoon.

"De bemanning heeft zich fatsoenlijk gedragen en het scheepsgebed werd regelmatig gelezen."

Slechts nu vroeg de oude kapitein nieuwsgierig naar zijn familie in Antwerpen, en naar het wel en wee van de zeemanswereld. De vragen waren kort en bondig als die uit de catechismus. Intussen liep de zoon in de kamer heen- en weer. Tenslotte bleef hij voor het grote kruisbeeld stilstaan, waarvóór hij met zijn moeder en broers en zusters zo dikwijls gebeden had, wanneer de vader bij stormweer op zee was.

De zoon wiens bevelen in voor- en tegenspoed zo dikwijls op de commandobrug van zijn schip geklonken hadden, kon vandaag nog dezelfde eerbied voor zijn ouders opbrengen als vroeger.

Nadat ze samen enkele verfrissingen hadden genomen, gingen de oude en de jonge zeekapitein samen naar de kerk. Daarna bezochten ze oude en jonge vrienden uit de zeevaartwereld. Ze bleven middagmalen bij de vrouw van de oudste zoon, die met een schip naar Oost-Indië vertrokken was. 's Namiddags kwam de zoon terug. Hij vertelde zijn moeder nog wat over Rio de Janeiro, en nam dan afscheid voor onbepaalde tijd. In Antwerpen lag reeds een ander schip klaar voor een nieuwe reis naar Zuid-Amerika. Bij het afscheid kwamen geen tranen te pas, ofschoon niemand wist of ze elkaar nog ooit zouden terugzien. Terwijl de vader zijn zoon vergezelde tot aan het station, ijlde de moeder naar de kerk. 's Avonds was het alsof de vrouw geweest had. Toch beheerste ze zich volkomen. Ook de kapitein was er stil bij; maar 's anderen-daags had hij reeds zijn goed humeur teruggevonden.

TWEE JAAR LATER

Twee jaar later kon Kolping opnieuw genieten van de huiselijke atmosfeer bij de kapitein, die zijn goede luim nog niet verloren had. Van zorgen was de oude zeeman echter niet gespaard gebleven. De oudste zoon was aan de kust van Afrika door de gele koorts getroffen geweest. Met verlamde handen en armen kwam hij thuis aan, zodat hij als een kind moest gekleed en gevoed worden. Het deed Kolping pijn de forsgebouwde man die met succes avonturen in een wereld van wilden en piraten had overleefd, daar als een hulpeloos kind te zien, met de hand slap langs zijn lichaam hangend. Vooraleer de jonge man op straat werd gebracht, stopte men de armen onder de dichtgeknoopte jas.

De oude kapitein bleef vertrouwen op God, schikte zich in zijn lot, en troostte zijn huisgenoten : "Zolang wij er zijn, hoeft niemand enige nood te lijden".

Na verloop van tijd voelde de zoon weer leven in zijn handen. Ook de zoon die in Engeland verbleef, was op een wonderbare wijze van de dood op zee gered geweest. Deze twee voorvallen konden enkel het vertrouwen van de oudjes in God versterken.

EEN DRENKELING

(Noch etwas aus dem Seebade)

Vertaald en samengevat uit "Rheinische Volksblätter für Haus, Familie und Handwerk" - 14 september 1861.

De redders die ononderbroken baders en baadsters in het oog hielden, waren er volgens Adolph Kolping vooral op uit om geld te verdienen. Vanaf het strand lagen ze op vinkenslag en speurden de zee af, hopen hier of daar een drenkeling te kunnen ter hulp snellen. Ze haalden eens een vriend van de kapelaan met geweld en zonder reden uit het water, spijs zijn protest, opdat ze hem een fooi zouden kunnen ontfutselen. Toch maakten waaghalzen de aanwezigheid van de redders nodig. Op zekere dag ging een jonge man baden, terwijl de woelige zee zich terugtrok. De jongen scheen zeer vertrouwd met het water, waarin hij zich als een vis bewoog. Hij wentelde zich op de rug en gooide armen en benen in de lucht. Naarmate zich op de golfbreker meer nieuwsgierigen en bewonderaars verzamelden, liet de jonge man zich tot groter waaghalzerij verleiden. Hij zwom altijd maar verder in zee. Zij die hem nauwkeurig gadesloegen, zagen dat zijn bewegingen krachtelozer werden en dat het hem meer en meer moeite kostte om boven water te blijven. Zijn hulpgeroep was nog nauwelijks hoorbaar, en de redders kwamen te laat. De jongen verdween spoorloos in de golven; Het hartverscheurend voorval greep ook de kapelaan sterk aan. Het zoeken naar de drenkeling bleek vruchteloos.

's Anderendaags werd het lijk van de jongen gevonden. De zee heeft het geheimzinnige, dacht Kolping, dat het het gestorvene niet in zijn schoot bergen wil. Volgens hem was de jongen, die de zoon van een voorname familie was, het slachtoffer geworden van zijn ijdelheid en geldingsdrang. De verdrinkingsdood van een matroos op zee was gemakkelijker te aanvaarden, omdat tegen de hand Gods niets in te brengen is. Hier had de jongen zijn eigen onheil gezocht.

bezorgd door John GHEERAERT

MONUMENTEN, BEELDEN & GEDENKPLATEN TE OOSTENDE - XXX :

GEDENKPLAAT BOOTSMAN JONSEN

In de Bootsmann Jonsenkazerne vinden we even voorbij de slagboom rechts in de inrijlaan een herdenkingsplaat "Bootsman Jonsen".

Ze werd er op dinsdag 6 juni 1972 op die plaats onthuld door Commodore LURQUIN, toenmalig stafchef van de Zeemacht.

Bij die gelegenheid ook werd de kazerne - voorheen Generaal Mahieukazerne - omgedoopt tot Bootsmann Jonsenkazerne.

Over het sobere plaketaat dat enkel tekst bevat, valt overigens niet veel meer te vertellen.

Enkel toch even in 't kort de levensloop van Bootsmann JONSEN evoceren :

Charles JONSEN

° 18 mei 1902 te Antwerpen.
1922 : legerdienst bij het Torpedo- & Marinekorps. Verblijft bij het uitbreken van de oorlog 40-45 in Engeland, waar hij zich op 13 juni 1941 meldt bij het Londens Recruiteringsbureau.

Commodore L. Lurquin onthult de herdenkingsplaat Bootsmann Jonsen.

Treedt op 5 november 1941 in dienst als matroos bij de Belgische Sectie van de Royal Navy (RNSB).

6 juni 1942 : bevordering tot onderofficier (Petty Officer). Doet dienst aan boord van Belgische korvetten en trawlers.

21 december 1943 : slaagt voor het examen als bootsmann; Werkt tijdens de bevrijding als ontmiijner van magnetische mijnen op de Schelde en vindt daarbij de dood op 24 september 1944.

Bron : Zeewacht, 9 juni 1972, p. 23
Neptunus, 20e jaargang, 139, p. 94-96

Norbert HOSTYN

LIDGELD 1986

Het lidgeld voor het lidmaatschap bij de Heemkundige Kring DE PLATE is voor 1986 vastgesteld als volgt :

Aangesloten lid :	350 Fr
Steunend lid :	500 Fr
Beschermend lid: (vanaf)	1.000 Fr

Mogen wij onze leden vragen gebruik te maken van het hierbijgevoegd stortingsbulletin ?

Jean Pierre FALISE

blad 26 r :

§ IX

Hoe dat wij Zwarte Zusters binnen Oostende uit ons klooster gesteld zijn geweest door de fransche Republique om van het zelve een Militair hospitaal te maken ten jare 1793.

Den 7 februari ten drie ure na-middag zijn in ons Klooster gekomen den Kommandant Orege vergezeld door de borgers Delplancke, Lauweryens, Godolle, L. Rodorygus, den Kommandant aan de Moeder zeggende dat hij 't Klooster kwam bezichtigen om daar af een Militaire hospitaal te maken, waarop de Moeder antwoorde dat het Klooster gesticht was voor haar Communauteit en niet voor een Militaire hospitaal, waarop de boven gemelde personen successivelijk doorlopende al de plaatsen en alles bezigtigt hebbende, zegden onder hun dat het Klooster zeer bekwaam was voor een Militaire hospitaal waarop den Kommandant aan de Moeder vraagde of zij prefereerde het Militaire hospitaal te bedienen of wel gesupprimeert te worden, waarop zij antwoorde noch het eene noch 't ander te aanveerden haar hielt aan de plechtige uitspraak van haar professie, den Kommandant belaste haar Communauteit te vergaderen om deze propositie in Consilio te doen beramen 't welk 's anderendags morgens geschied zijnde, hebben alle de religieuzen eenpaarlijk geantwoord hun te gedragen aan 't gonne de Moeder daags te voren

blad 27 r :

daartoe relatief had geantwoordt, ten zelven tijde dat de religieuzen nog bij een waren zijn er twee manspersoonen in het Klooster gekomen zeggende dat zij gezonden waren van den Kommandant Orege om ons wasch fernoys uit te breken 't welk de Moeder en religieuzen gerefuseert hebben mits het den eigendom was van het Klooster.

Niet tegenstaande alle de reclamatiën tegen die schendinge van eigendom, heeft den Kommandant geordonneert het fernoys seffens uit te breken, zeggende in cas wij nog eenige resistentie zouden doen, hij de force Militaire zoude ontbieden waar in wij dog vervallen zijn, mits de force buiten onse weete voor 't Klooster al geteekent was op het stadhuis, zoo dat wij met eene aldergrootste droefheid hebben moeten onze proprieteit cedeeren, geene plaatse hebbende waarin wij onze respectieve kleederen en huisraad konden salveeren, tot troost in alle onze droefheid, heeft den Goedertierenden en Bermhertigen God den zelven dage gelieven te bewegen tot medelijden met ons, de familie van D'heer J. Hoys zaliger geheugenisse, ons presenteerende hun huis voor eene schuilplaats staande bij de Kerke van de Eerweerde paters Capycijnen waarin Mijnheer Arnoldus Hoys actueel woonde, die zich benevens zijne meubels daar uit getransporteert heeft tot meerder liberteit van onze religieuzen en met het dalen van den dag tot den dry uren in den nacht

blad 28 r :

zijn ten deele onze meubelkens en effecten gevlucht geworden in het voormeld huis, 's anderendaags is het restant van dito gearresteert door de Militaire die buiten en binnen het Klooster was, 't welck door groote moeite geslacht is geworden, zoo dat wij om alle voorder spoliatiën te voorkomen gedwongen zijn geweest ons Klooster te verlaten den elfsten dezer maand februari daarin latende twee mans persoonen om het zelve toe te zien, in tusschen tijd hebben wij zament gebleven in het meer gemelt huis tot dat de franschen Oostende geevacueert hebben op den dertigsten Maart ten zelve jaare 1700 drij en 't negentig.

Zoo haast de fransche buiten de westpoorte waren, hebben wij zeffens possessie in ons Klooster genomen. En zoo haast mogelijk zijnde alles doen werkstellig maken tot het bewonen van ons geheel gemeente alle de cellen waren vernietigd niet eene plaatse in het Klooster noch Kerke en was in den zelven staat zoo gelijk voor dezen, 't was al veranderd en ten deel gedestruëerd, en niet tegenstaande dat alle de extravagantiën gedaan zijn geweest in de voorgaande maand februari van de force Militaire, en protestatiën, zijn de eerstelingen en alle de reparatiën door Kloosters penningen moeten betaald worden.

ø ø ø ø ø ø ø ø ø ø

DE COÖPERATIEVE BEWEGING EN DE OPSTAND DER BAKKERS TE OOSTENDE

Naar aanleiding van het artikel "De coöperatieve beweging en de opstand der bakkers te Oostende" (zie De Plate 85/190-192) wens ik volgende inlichtingen eraan toe te voegen.

1. De coöperatieve volksbakkerij "De Toekomst" werd uitgebaat door "vader" DEWULF, die aanzien werd als de steunpilaar van het socialisme te Oostende.

Het gebouw bevond zich in de Zuidlaan en werd ook gebruikt als vergaderzaal voor politieke vergaderingen, algemene vergaderingen van de socialistische "Arbeiderskring" en algemene vergaderingen voor de leden van de spaarkas.

2. Het "ziekengeld" waarvan sprake in bovenvernoemd artikel was een verplichte bijdrage die ieder lid van de socialistische volksbakkerij wekelijks bijbetaalde. Deze bijdrage was een soort verzekering. Inderdaad, ieder lid die zes maanden lid was en ziek werk kreeg gedurende zes weken, kosteloos, 1 Kg brood. Dit werd zorgvuldig bijgehouden in het lidboekje.

François COOPMAN

Bron : socialistische krant "De Vooruit", 12 sept 1885

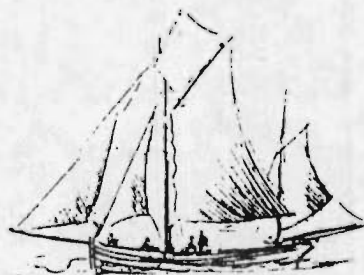
HAVENMEESTERS VAN OOSTENDE VANAF 1614 AF TOT 1800

Tussen een reeks ongeklasseerde documenten van het Stadsarchief vonden we een getypte lijst met de namen der Oostende havenmeesters van 1614 tot 1800.

We willen onze leden dit boeiend document niet onthouden.

N. HOSTYN

Andre DIRICSEN	14.11.1614	-	02.12.1623
Herman LUYTGENS	02.12.1623	-	09.01.1643
Pierre ADRIAENSEN	09.01.1643	-	19.01.1643
Gilles PIETERSSEN	19.01.1643	-	23.01.1643
Guillaume VAN DYCKE	23.01.1643	-	04.04.1643
Jacques JANSSENS	04.04.1643	-	08.05.1649
Louis BAETMAN	08.05.1649	-	18.06.1657
Pierre DEWULF	18.06.1657	-	01.06.1661
Claude NICOLE	01.06.1661	-	02.07.1668
Roland REUZE	18.07.1668	-	01.02.1670
Jean PLAISIER	27.03.1670	-	04.03.1671
Pierre DESMET	04.03.1671	-	16.09.1678
Gaspar VERSTEELE	16.09.1678	-	16.09.1687
Jean SORELS	16.09.1687	-	16.09.1688
Mathieu KEMPYNCK	16.09.1688	-	11.03.1690
Jacques BREYTENS	11.03.1690	-	01.10.1690
Benoite FLANDRIN	01.10.1690	-	30.06.1691
Corneille REUSE	30.06.1691	-	31.10.1691
Antoine CORNELISSEN	31.10.1691	-	07.06.1696
François DEPUYDT	07.06.1696	-	17.06.1696
Jean VINCKE	17.06.1696	-	05.12.1696
Guillaume BUDDAERT	05.12.1696	-	24.01.1702
Adrien PEPERZEELE	24.01.1702	-	09.06.1708
Albert OSTEN	09.06.1708	-	19.10.1708
Pierre RODRIGEUX	06.11.1708	-	17.01.1715
Pierre RY	17.01.1715	-	07.05.1720
Pierre LAMASSCHE	07.05.1720	-	28.05.1720
Adrien PEPERZEELE	28.05.1720	-	24.11.1721
Pierre VALCKENIER	24.11.1721	-	16.06.1723
Guillaume WATERLOOT	16.06.1723	-	28.11.1728
Jacques DE WINTER	28.11.1728	-	10.11.1744
Mathieu MEYNNE	03.03.1745	-	31.03.1748
Philippe-Jacques DERDEYN	31.03.1748	-	04.02.1766
Jacques COSYN	04.02.1766	-	11.08.1772
Michel BORGERS	11.08.1772	-	24.04.1781
François LAGRANDE	24.04.1781	-	04.06.1783
Jean COSYN	04.06.1783	-	07.07.1791
Henri LAGRANDE	07.07.1791	-	03.11.1800

DE SCHEEPSRAMP VAN JULI 1924

Onlangs kwam ik in het bezit van een doodsprentje van de scheepsramp van 18 juli 1924. Getroffen door het groot aantal slachtoffers wilde ik meer weten over die catastrofe en ben ik de kranten van toen gaan opzoeken. Hieronder het "verslag" van de ramp. (1)

De ganse vissersvloot was op donderdagavond 17 juli 1924 uitgevaren. Het was prachtig weer. Bij het krieken van de dag wakkerde de wind echter plots aan en sloeg over naar storm met zeer krachtige rukwinden.

De vloot werd verrast. De zee was ontketend en de wind werd al maar door heviger.

Vrijdag, 18 juli, vroeg in de morgen, had zich een grote menigte verzameld op de dijk. Men vreesde het ergste.

Sommige schepen probeerden de haven van Oostende te bereiken. Anderen liepen Zeebrugge of Heist binnen of leden schipbreuk op het strand.

Om 08.30 uur kapseisde de 0.16 in de geul, het schip verging en de schipper, Charles VERBIEST, verdronk. De 0.116, met schipper LAPLACE, zou vergaan zijn met man en muis. De 0.117 strandde op de kust maar de bemanning, Charles JONCKHEERE en de scheepsjongen Léon LOCQUET, was verdwenen.

Rond 11.00 uur strandde de 0.108 vóór Mariakerke, zonder bemanning. Ten Oosten van de haven van Oostende waren de N.26 en de 0.30 gestrand. Men vond het lijk van August REMAUT van de 0.75 op het strand en men is zonder nieuws van de schipper. Verder is men zonder nieuws van de 0.123, de 0.10, de 0.7, de 0.8, de 0.121, de 0.138 en de 0.77.

De 0.103, de 0.41, de 0.52, de 0.93, de 0.120 en de 0.44 zijn allen gestrand ergens langs de Belgische kust.

Geruchten doen de ronde dat er 26 doden zijn, waaronder 15 vissers van de vuurtorenwijk en 11 van de stad.

Overal heerst er grote onrust en men moet wachten tot zaterdagmorgen, 19 juli, vooraleer het waterschoutsbijt de officiële lijst van de vermisten kan bekend maken: 8 schepen zijn vergaan en er vallen 13 doden te betreuren.

0.92 met Gerard MALDEGHEM en Jacques EYLAND
0.138 met Gerard BLOMMAERT en zoon Basiel BLOMMAERT
0.18 met Isidoor PIETERS
0.77 met Louis VANBESIEN en Jacques WILLAERT
0.16 met Charles VERBIEST
0.75 met August REMAUT
0.108 met Julien POITIER en zoon Maurice POITIER
0.117 met Charles JONCKHEERE en Léon LOCQUET

Charles VERBIEST laat 5 kinderen na
Gerard BLOMMAERT laat 4 kinderen na
Charles JONCKHEERE laat 3 jonge kinderen na
Louis VANBESIEN laat 1 jong kind na
Jacques WILLAERT laat 2 jonge kinderen na
Julien POITIER laat 1 zeer jong kind na
Jacques EYLAND laat 2 kinderen na

In het totaal blijven er 10 weduwen met 18 wezen achter.
11 families zijn zonder inkomen.

* * *

Op 22 juli spoelt, ter hoogte van Knokke, het lichaam aan van vader VERBIEST. Het lijk zal naar Oostende overgebracht worden.

Op dezelfde datum wordt gemeld dat er volgende maandag een dienst zal opgedragen worden in de Sint-Petrus en Pauluskerk.

Op 24 juli spoelt, ter hoogte van Bredene, het lichaam aan van visser BLOMMAERT. Het lijk werd naar Oostende overgebracht.

* * *

Maandag 28 juli 1924. Een plechtige dienst wordt gehouden in de hoofdkerk ter nagedachtenis van alle slachtoffers.

Volgende personaliteiten zijn aanwezig :

- Mgr WAFFELAERT, bisschop van Brugge
- de heer COPPIETERS 't WALLANT, arrondissementsscommissaris
- de heer Louis PIERARD, vertegenwoordiger van de Minister (op het laatste ogenblik weerhouden)
- Luitenant Kolonel RINQUET, plaatscommandant
- Majoor GLORIE aan het hoofd van een belangrijke afvaardiging officieren van het 3e en 23e Linierregiment
- de heren commandanten TIMMERMANS, COUCKE, GRAYET en ASPESLAGH (allen commandant van het Zeewezen)
- de heer RAYEZ, commandant van de Zinnia plus de officieren
- de heer KESTELOOT, vrederechter te Oostende
- de heer SMITS, directeur van de dienst Oostende-Dover
- de heer KUWERT, commandant van het schoolschip "Comte de Smet de Naeyer"

en nog vele anderen

De dienst werd aan het hoofdaltaar geleid door Deken CAMERLYNCK. De visserijalmoezeniers PYPE, JUVEYNS en DOBBELS droegen dodenmissen op aan de kleine altaren. Gedurende de offerande van deze mis werd het hieronderstaand doodsprentje uitgedeeld.

Na de dienst vertrok de Sleper II naar zee. Aan boord vele personaliteiten en de aanverwanten en vrienden van de slachtoffers. Aangekomen ter hoogte van de "sigarettenboei" stopt de sleper. Alle aanwezigen nemen de hoed af, de scheepsklok wordt geluid. De heer PICARD, in naam van de minister, de heer BAELS in naam van de stad, Lt. Kol. RINQUET in naam van het garnizoen, de heer DEPIERE in naam van de Belgische Maritieme Liga brengen hulde aan de slachtoffers.

Aalmoezenier PYPE leest de gebeden der overledenen. Alle bloemstukken worden op een plank gelegd. De plank wordt gelicht en langzaam vallen de bloemen in zee. Enkele ogenblikken later vormen ze een prachtig bloementapijt als hulde aan de vissers. Een laatste zegening en de sleper vertrekt naar Oostende.

* * *

Deze zware ramp bracht een golf van medeleven en sympathie te weeg.

Een hulpfonds werd opgericht en koning Leopold II stortte onmiddellijk 10.000 fr. Ook de provincie West-Vlaanderen stortte hetzelfde bedrag. De "Lustige Zigomars" deden een omhaling die de som van 4762,79 fr opbracht. De krant "Le Carillon" opende een intekenlijst en op 25 juli 1924 (slechts enkele dagen na de ramp) werd er reeds een eerste som van 35.137,10 fr overgemaakt aan het hulpfonds. Op 26 juli meldt de krant dat de intekenlijst nog steeds geopend blijft. Op 24 juli organiseert het Kursaal "une grande soirée" ten voordele van de familie der slachtoffers.

* * *

Op 24 juli 1924 interpelleert de heer BAELS, volksvertegenwoordiger, de Minister van Zeewezen, de heer NEUJEAN, in verband met deze ramp. Men stelt zich namelijk vragen omtrent de reddingsdienst. Spreker stelt dat er de redders niets te verwijten valt. Zij hebben gedaan wat menselijkerwijze kon gedaan worden, maar ze beschikten over te weinig materiaal. Er bestaan te Oostende slechts 2 sleepboten en die zouden, volgens de heer BAELS, voortdurend moeten onder stoom staan om zo vlog mogelijk te kunnen uitvaren. Er zouden moeten boten van een speciale constructie bestaan, uitgerust met een krachtige motor. De minister belooft de zaak grondig te onderzoeken.

* * *

Ten slotte laten wij reder Pierre BARBAIX aan het woord (2). "Die stormnacht zal ik nooit vergeten. Het was juli. Ik was net 20 geworden. Die dag waren we met onze garnaaalschuitjes uitgevaren. Het was prachtig weer. Maar wat niemand had verwacht, gebeurde toch : een ellendig stormweer kwam opzetten. Kolkende golven. de hel brak los..... Niet minder van 13 mannen lieten hun leven op zee tijdens die nacht. Ik was ontsnapt aan de dood, net als mijn broer Henri waarmee ik met de O.135 in zee was gestoken !"

Jean Pierre FALISE

Bronnen : (1) "Le Carillon van 19-20 juli, 20-21 juli, 24 juli, 26 juli 1924
(2) "Tips" van 29 november 1984

OVER DANSZALEN, CAFÉ CHANTANTS EN ANDERE DRANKGELEGENHEDEN

Begin 1887 waren verschillende klachten binnengekomen bij de Gemeenteraad en het Schepencollege en achtte het Schepencollege het noodzakelijk de Gemeenteraad voor te stellen het hierna volgende reglement te aanvaarden. Dit werd met 6 stemmen op de 10 door de toenmalige (exclusief liberale) Gemeenteraad aangenomen.

" Aangezien het aantal "cabarets" voorzien van een draaiorgel, " danszalen en "café chantants" alle dagen toeneemt is " het noodzakelijk geworden een reglementering op te stellen " voor het eerbiedigen van de openbare rust.

" Wie dergelijke gelegenheid wil openen moet hiervoor schriftelijk toelating vragen aan het Schepencollege. Dit " schrijven moet vergezeld gaan van de plannen. Tevens " dient een "cour" (= W.C.) voorzien te worden die behoorlijk " is uitgerust voor de noodwendigheden van de bezoekers.

" De jaarlijks te betalen taks bedraagt :
" 150 fr voor een danszaal of een café chantant
" 100 fr voor een gelegenheid voorzien van een draaiorgel
" 50 fr voor het plaatsen en bespelen van een piano
" in een gelegenheid.

" Behalve de drie dagen van Karnaval en de daaropvolgende " zondag, de zon-, maan- en dinsdag van de Kermis en de " daaropvolgende zondag heeft de politiecommissaris het " recht - mits het Schepencollege op de hoogte te brengen - " om bepaalde gelegenheden te doen sluiten.

" Dansen en muziek spelen is toegelaten :
" 's Zomers (van 1 mei tot en met 31 oktober) : de zondag
" en maandag van 19u tot middernacht.
" 's Winters : op zondagen en wettelijke feestdagen van
" 16u tot middernacht en de maandagen van 18u30 tot 22u30.

X X X X
X X

Dat het wel had zin het "muzikaal gerucht" in de stad te dempen - vooral dan ten gerieve van de vreemdelingen geduren de de zomermaanden - blijkt ondermeer uit volgende gegevens.

Volgens "Le Courier d'Ostende" van DAVELUY (en die kon het weten vermits hij tevens drukker was van het Gemeenteblad, het Bulletin en de verslagen van de "Chambre du Commerce et de l'Industrie") telde onze stad in 1887, 760 cafés en herbergen.

A. STRACKE's "Almanach du Commerce et de l'Industrie" van hetzelfde jaar vermeldde er "slechts" 319, maar deze waren heel zeker voor het chiek volk bestemd en waren gelegenheden die het zich konden veroorloven te betalen om op een of meerdere lijnen in de Almanach vermeld te worden.

Volgens diezelfde "Courrier" bezat Oostende dan nog bovendien een onbekend aantal "débits de boisson" - dus eigenlijk geen cafés, maar wel winkeltjes waar men rechtstaande aan de toonbank een borrel of een pint kon drinken.

Dat allemaal voor een bevolking van 24.000 zielen. Men telde toen ook reeds een goede 32.000 toeristen. Dat was dan, als we inwoners en toeristen samentellen, hierbij veronderstellende dat die toeristen toen ongeveer een maand per jaar in onze stad verbleven, 1 café per 34 inwoners/toeristen. Hierbij zijn gerekend : vrouwen, kinderen, ouden van dagen en mensen - er waren er zeer veel toen - die het zich amper konden veroorloven een pint of een borrel te drinken wanneer ze zelf moesten betalen.

Zodat we kunnen besluiten dat de doorsnee Oostendenaar in die tijd goed zijn mannetje kon staan.

Ter vergelijking geven we aantal bars, dancings, nachtclubs en cafés die we in de "Gouden Gids" gevonden hebben en bijgevolg voorzien zijn van een telefoon (hoeveel zouden er nu zijn zonder telefoon ?). Hoop en al 290. Als we hierbij aannemen dat onze stad nu om en bij de 80.000 zielen telt (met inbegrip van het intussen opgeslorpte Mariakerke, Stene en Zandvoorde) en zonder de nóg talrijker toeristen mee te rekenen, dan moeten we op z'n Oostends besluiten : "niet drummen aan de toog en elk z'n toer afwachten".

Jef KLAUSING

*****

NA EEN WAPENSTILSTAND...

De gevaarlijk-kwetsbare oorlogsresten uit de twee wereldoorlogen die ons strand, duinen en zeedijk lange tijd ontsierden, zijn nagenoeg verleden tijd.

Niettemin, na de eerste wereldbrand, hervatte het seizoenleven in riskante omstandigheden.

Reeds een maand na de wapenstilstand van 1918 inspecteerde de minister van Openbare Werken op een werkbezoek de getroffen kuststreek. Op 5 december 1918 stuurde hij zijn collega van Oorlog een nota om de bunkers en kilometers prikkeldraad te laten verwijderen. Het telegram werd eveneens overgemaakt aan het militair commando om na te gaan of deze installaties soms geen defensieve waarde hadden. Nog anderen zagen er "la grande attraction de la saison balnéaire prochaine" in of hadden graag enkele bunkers op de zeedijk bewaard als herinnering....

Minister ANSEELE legde van zijn kant sociale prioriteiten. Ons land telde een aanzienlijk aantal werklozen die verder in miserie en ellende afgleden en de regering zag een kans om die mensen - al werkende - hun brood te laten verdienen in het herstel van het land (17 dec 1918). Luitenant-generaal baron de RYCKEL van het kustcommando wilde eerst alle munitie en explosieven onschadelijk maken alvorens over te gaan tot de destructie van de bunkers. Ook de versperringen zag hij liever blijven teneinde burgers en toeristen veilig op afstand te houden. Tegen het wegnemen van prikkeldraad op de dijk en op de weg Oostende-Westende had hij geen bezwaar (18 dec 1918).

Stadsingenieur VERRAERT van zijn kant had ook al bij zijn collega VAN DER SCHUEREN gewezen op het gevaar van openingen in het plaveisel van de zeedijk waaronder onderaardse gaanderijen liepen en stelde voor ze te dempen met zand (14 jan 1919).

Wie ook in "nesten" zat was directeur DECUYPER. Als verantwoordelijke van de "Société Anonyme des tramways du littoral" wilde hij graag de tramlijn tussen Oostende en Middelkerke heropenen die door de Duitsers met piketten was versperd. Voor hem hadden die spullen geen toeristische of verdedigen de waarde ! (11 jan 1919).

Uiteindelijk werd uitgekeken naar een ontwerp van aanbesteding voor de sektor die vevat lag tussen de villa Osterrieth en de grens met Raversijde. Op 13 maart 1919 konden aannemers hun enveloppes indienen in de Velodroomstraat 44.

Het was August SMIS, A. Pieterslaan 85, die het order in de wacht sleepte, vóór PERSIN en BOUDOLF. Interessant zijn de nota's uit het lastencohier. - Een vakman ontving toen 1,25 fr per uur en een handlanger 1,00 fr. De arbeidsduur is bepaald op 9 uur daags en de uitbetaling gebeurt halfmaandelijks. Het loon, uitgegeven voor werk op wettelijke feestdagen, uit reden van hoogdringendheid of ongevallen zal verhoogd worden met 25 %. Nachtwerk (tussen 21 en 5u) met 50 %.

Op 29 april 1919 volgde de eindinspectie en bevestigden beide partijen dat de werkzaamheden uitgevoerd zijn, conform het contract.

30 jaar later : opnieuw een Duits schenario; l'histoire se répète...

Ivan VAN HYFTE

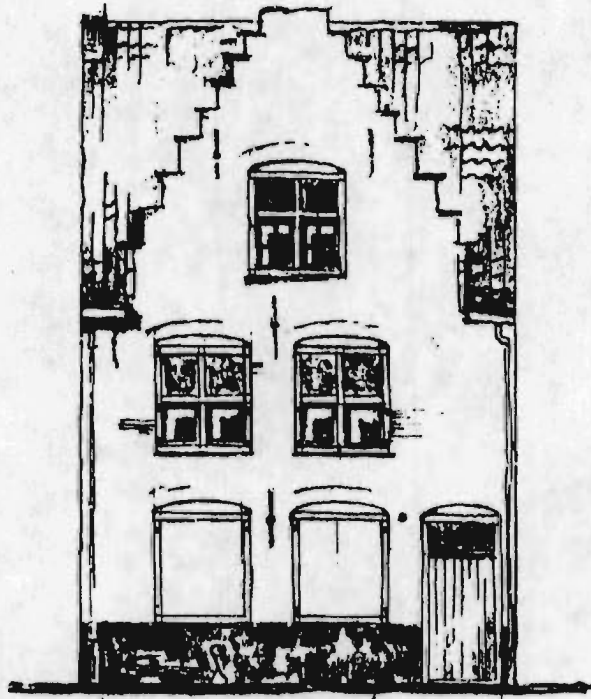

GODTSCHALCK : 60 JAAR !

Het was mevrouw Helena GODTSCHALCK die in december 1912 de Belgische Staat als haar legataris aanstelde met de opdracht om ondermeer tegenover de zee een terrein van ten minste 1 ha. aan te kopen en er een tehuis voor zeelieden op te richten dat de naam "HELENA EN ISABELLA GODTSCHALCK" zou dragen. Op de gevel zou het familiewapen gebeiteld worden. Dit legaat werd door de Staat bij koninklijk besluit van 9 december 1920 aanvaard en bij koninklijk besluit van 1 juni 1922 werd het reglement tot inrichting van de Stichting uitgevaardigd.

Het bevel om de bouwwerken aan te vangen kwam er op 1 mei 1924 en de bouw van de instellingen werd in augustus 1925 beëindigd. De plechtige inwijding had plaats op 21 september 1925 door de toenmalige minister van Justitie, Paul TSCHOFFEN. Eerste directrice werd mevr. ROMBOUITS, zelf weduwe van een gewezen zeekapitein. Eind 1950 werd zij wegens het bereiken van de leeftijdsgrens op rust gesteld en opgevolgd door mevr. VANDENBERGHE.

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de KULTURELE RAAD OOSTENDE
en het WESTVLAAMS VERBOND VAN KRINGEN VOOR HEEMKUNDE

Statuten gepubliceerd in de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en gewijzigd volgens de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 15 mei 1975 nr. 3394 en nr. 3395.

Verantwoordelijke uitgever: A. VAN ISEGHEM
IJzerstraat 1
8400 OOSTENDE

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen.

14 de jaargang, nr. 12 - december 85

VOOR DE INHOUDSTAFEL VAN DIT NUMMER, ZIE DE LAATSTE BLADZIJDE

EERSTE DECEMBER - ACTIVITEIT

De Oostendse Heemkundige Kring DE PLATE heeft de eer en het genoegen zijn leden en sympathisanten uit te nodigen tot de KLEINKUNSTAVOND, voorafgegaan door het jaarlijks SOUPER van de Kring, die doorgaat op

zaterdag 14 december 1985 om 19u30

in het

restaurant van de TOP 34 (vroegere Eurocentrum)

Om 19u30 offreert de Kring, bij monde van zijn voorzitter de heer Van Iseghem, het aperitief. De heer Vyvey, zaakvoerder van TOP 34, biedt ons hierbij een smaksje aan, Toast met hazepastei.

De menu luidt als volgt : Tomatenroomsoep
Zeeduivel op z'n Oostends
Dessert van den huize

Vanaf 20u30 optreden van de folksgroep LEPRE CHAUN (ergens een Iers kaboutermannetje). Deze groep bestaat uit 5 muzikanten zangers en brengt ons gedurende twee uren een brede waaier van Keltische, Ierse, Engelse, Bretoense, Spaanse, Portugese en uiteraard Vlaamse liederen.

De deelname in de kosten, voor deze uitstekend geserveerde maaltijd en zijn prachtig optreden in een enig kader bedraagt 600 ₣ (zeshonderd) per persoon. Hierin zijn begrepen de prijs voor de maaltijd en het optreden. De drank is hier uiteraard niet bij inbegrepen. De prijzen zijn echter schappelijk : bier 40 ₣, koffie 50 ₣, wijn 85 ₣ 1/4 fles, 260 ₣ 1/2 fles, en tussen 395 en 460 de hele fles.

De inschrijvingen gebeuren door storting van de som op rekening 000 0507753-55

Jan Dreesen
Rode Kruisstraat 4
Oostende

met vermelding : "Deelname aan souper en kleinkunstavond van X personen" en dit vóór dinsdag 10 december 1985.

Tijdens het aperitief is er gelegenheid om vanaf het terras een blik te werpen op "OSTEND BY NIGHT".

Wij rekenen op uw aanwezigheid en zeg het voort.

J. B. DREESEN

TWEDE DECEMBER - ACTIVITEIT

De Oostendse Heemkundige Kring DE PLATE heeft de eer en het genoegen zijn leden en belangstellenden uit te nodigen op een voordracht met documentatiemateriaal die doorgaat op

donderdag 19 december 1985 om 20u30

in de conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr Colen-
straat 6, Oostende.

Het onderwerp : DE OOSTENDSE COMPAGNIE

Spreker : de heer Eduard BAELS

Een van de glansperioden uit de Oostendse geschiedenis is die van de Oostendse Compagnie. Reeds op het einde van de 17de eeuw liep er in Oostende een stroming voor de Indië-vaart. Maar de politieke toestand was op dat ogenblik, door de Spaanse successiestrijd, zeer ongunstig. Eens dat de toestand stabiel werd voeren de eerste schepen af, en brachten tering en nering voor onze stad. Spijtig genoeg was de oppositie van de omringende landen groot. Onze landvoogd werd onder druk gezet en in 1733 werd de Oostendse Compagnie afgeschaft. De heer Eduard BAELS, een Oostendenaar met een gekende naam, zal ons een totaalbeeld ophangen van hoe de Compagnie ontstond, hoe en wanneer ze werd opgericht, hoe ze werkte en hoe ze teloorging. De spreker is auteur van een werk over DE OOSTENDSE COMPAGNIE, bovendien publiceerde hij een werk over Oostende onder het Frans bewind, de Algemene Geschiedenis van de 18 daagse veldtocht en, over de Slag bij Senesse.

Een belangrijke avond voor de geschiedenis van Oostende, die geen enkel rechtgeaard Oostendenaar mag missen. Zoals steeds is de toegang vrij en kosteloos ook voor niet leden.

J.B. DREESEN

¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶

LES HEURES CLAIRES

Het verdwijnen van "Les Heures Claires" heeft in de kranten voor heel wat commentaar gezorgd. Begrijpelijk want het was Oostendes laatste monument op de zeedijk uit een gulden tijd. Minder geweten is allicht het feit dat de bovenste verdieping van het gebouw vanaf september 1944 tot begin 1946 door de Royal Navy gebruikt werd als radiostation. De bezetting van dit station gebeurde door personeel van de Belgische Sectie van de Royal Navy. Kommandant van het station was de gekende Commandant BÖTING, en tussen de onderofficieren waren figuren als "Chief" Lowie VAN ACKER en de diepbetreurde BERNIER, die in 1947 de dood vond in het radiostation van de Generaal Mahieu-kazerne (de huidige Bootsman Jonsenkazerne), toonaangevend.

J.B. DREESEN

¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶

DE SCHEEPSRAMP VAN JULI 1924 - VERBETERING

Op blz. 27 van het novemhernummer staat dat koning Leopold II een som van 10.000 F stortte in het hulpfonds. Dit moet natuurlijk zijn koning Albert (koning Leopold II stierf in 1909).

Verbond voor Heemkunde

V.Z.W.

Eksel, 25 september 1985

Aan de Welgeachte Heer August VAN ISEGHEM
IJzerstraat 1
8400 Oostende

Welgeachte Heer Voorzitter,

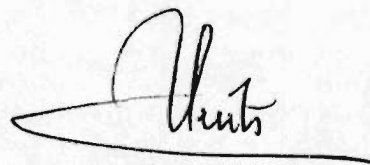
De 28ste Landdag van het Verbond voor Heemkunde is uitgegroeid tot een succes. Dat is geen geringe verdienste van de Heemkundige Kring "De Plate", van Uzelf en van Uw dynamisch bestuur. De voorbije Landdag was degelijk georganiseerd, flink gestoffeerd en met de nodige zorg begeleid. Hij verliep in een gezellige sfeer en ik ben ervan overtuigd dat alle deelnemers het fijn hebben gevonden in Oostende te verblijven.

Langs deze weg wens ik U en Uw kring, mede namens het Verbondsbestuur, zeer oprecht en van harte te danken voor Uw veelzijdige inzet, waardoor iedereen zich werkelijk thuis heeft gevoeld in Uw stad.

De Landdag van Oostende heeft inmiddels zijn eigen plaats ingenomen tussen de heemkundige kongressen, die het Verbond voor Heemkunde sedert 1957 houdt. Hij zal gekenmerkt blijven als een Landdag van "ontdekkingen", want voor de meeste deelnemers was de wereld van de visserij een onbekend terrein. De Landdag van Oostende heeft onze heemkundige kennis met een dimensie verruimd. En dat gebeurde op uitstekende wijze, waarvoor wij zeer erkentelijk zijn.

Gelieve onze blijken van dank en waardering over te maken aan het hele bestuur van de Heemkundige Kring "De Plate". Wij vonden het fijn Uw gasten te zijn.

Met vriendelijke groeten,

drs Jan GERITS
Voorzitter Verbond voor Heemkunde

"Amphion", Groenstraat 56, 3588 Eksel

Paul VERMEIRE werd geboren te Oostende op 1 juli 1928, St. Petrus en Paulusdag. Na zijn studies aan het O.-L.-Vrouwe-college te Oostende, trekt hij, door het toedoen van directeur BUTAYE, als 15-jarige naar het Hoger Sint-Lucasinstituut te Gent. Samen met Arno BRYNS, Luc VERSTRAETE en Willy BOSSCHEM vormt hij er een fameux klavertje-vier. Van het begin af staat het vast dat hij een kunstenaars-loopbaan zal volgen. Hij studeert ook aan de Steurbautschilderschool voor monumentale schilderkunst onder leiding van kunstenaar TROTTEYN. Tussenin volgt hij avondlessen voor gewone muurschilders, wat hem later te pas zal komen. In die studiejaren verliest hij respectievelijk zijn moeder (1950) en zijn vader (1951) en blijft alleen achter in het ouderlijk huis, Plantenstraat 69.

Wanneer hij in 1951 de school verlaat heeft hij eerste prijzen behaald voor tekenen, monumentale schilderkunst en werd laureaat in de decoratiekunst. Alzo is Paul VERMEIRE een veelzijdige kunstenaar. In de eerste plaats is hij een begaafd tekenaar, die zich uitleeft in houtskooltekeningen over personen met expressieve gezichten, fijne genuanceerde houdingen en gebaren, in een sfeer van schaduwvlakken. Vooral de zee, de familie en het religieuze intrigeren hem. Waardevol zijn deze tekeningen door de schoonheid van vorm en lijn, door de diepere waarde, die er insteekt en door de respectvolle weergave van de werkelijkheid, gekenmerkt door de ziel en de persoonlijkheid van de kunstenaar. Maar evenwaardig weet hij met borstel en paletmes om te gaan. Hij schildert zeer veel. Zodra hij op straat of in omgeving iets gezien heeft, haast hij zich naar huis en zet zich te schilderen.

In 1954 zoekt de zeer gekende schilder en surrealist René MARGRITTE hem op voor zijn hulp voor muurschilderijen van zijn werk in het Casino te Knokke. Zijn bekwaamheid kwam hier vooral tot uiting in dit monumentaal werk. In zijn avondlessen van muurschilder leerde hij vooral de aard der verfstoffen, eigenlijk een zekere scheikunde en dit kwam hem nu goed te pas.

Intussen huwt hij in 1956 met Yvonne VAN UFFELEN. Het gezin groeit aan in 1960 met zoon Marc en in 1964 met dochter Anneke.

In 1957 is het ook Paul VERMEIRE, die bij de Felix Timmermansherdenking te Koksijde, grote panelen, naar de vermaarde pentekeningen van Timmermans ontwerpt, die later ook in een stoet zullen worden gebruikt.

Hoe groter, hoe liever. Zo komt hij tot ontwerpen van grote fresco's en glasramen. Een groot glasraam, door hem zelf geschilderd, is te zien boven het oksaal van de Dominikanenkerk te Oostende. Het stelt de verschijning voor van O.L.Vrouw aan de H. Dominicus. Dit glasraam heeft een oppervlakte van 43 m².

Net als hij, volgen zijn vroegere drie medestudenten de richting van de monumentale schilder- en sierkunst, maar dit langsheen de grafische sector, terwijl Paul overheelt naar de ceramiëkkunst, die hem reeds lang weet te boeien. Hij werkt een tijdlang bij één der belangrijkste ceramiëkers in die tijd, Joost MARÉCHAL te Brugge. Daar mist hij echter

de vrije armslag. Hij beslist in 1955 zijn eigen weg te gaan en zelfstandig te werken, zoals hij het wil en het voelt. De vier keldervertrekjes in zijn huis zijn de werkplaatsen, waar hij werkt, kneedt, boetseert, knutselt, herpakt en vooral bakt in het ceramiekoven, dat hij zich heeft aangeschaft. Het begin is lastig, vaak ontmoedigend, maar hij speelt drie troeven uit : talent, bergen geduld en een onverwoestbaar vertrouwen. In 't begin maakt hij heel wat gebruiksvoorwerpen : asbakjes, haard- en tafeltegeltjes, kruisbeelden, vaasjes... Doch van elk van deze wil hij een kunstwerkje creëren. Vooral treffend in zijn werk is de kleur : een prachtig coloriet en fijne kleurencombinaties. Hij werkt onder de naam "TER IGNIS" wat "aarde en vuur" wil beduiden. Hij wil een nieuwe richting uit. Voor hem is de aarde niet de hoofdzakelijke en uitsluitende materie. De materie wordt verbonden met het inbrengen van glasscherven, zand en andere vreemde materialen. Deze combinatie van materie is dan een hulpmiddel voor de glazuur, die door de levendige kleuren de ceramieke kunstwerken verheffen en de mens iets opgewekt bieden. Het is voor Paul VERMEIRE heel wat moeilijker, heel wat gedurfter dan met enkel de donkere kleur de materie, de bebakken klei te accentueren. Met kleuren werken eist van de kunstenaar ook veel meer concentratievermogen. Niets kan hem nog remmen in zijn uitdrukkingsvermogen. Hij is en blijft de zoeker naar zichzelf vernieuwen, naar het steeds vernieuwen van vorm en materie.

Zijn grote ceramieken zijn dan ook rond 1960 niet meer te rekenen tot de commerciële ceramiek. Hij volgt bij deze een eigen moderne richting, zelfs bij sommige totaal non-figuratief en abstract. VERMEIRE groeit stillétjes aan uit zijn keldertje, die hem te benepen wordt en steekt de rest van zijn tuin onder dak tot een grote werkplaats. Zijn derde en grotere oven brengt zijn werkjes en werken naar binnen- en buitenland, zoals Amerika, Zaïre, Nederland, Frankrijk, Marokko en Zuid Afrika. Talloos zijn flatgebouwen, kerken, kapellen en openbare gebouwen, die hij met zijn sierlijke en echt persoonlijke ceramiek verfraait. Vanwege officiële en privé ondernemingen krijgt hij veel opdrachten. Ceramiekwerken worden in 1971 aangeboden aan het Vorstenpaar en in 1974 aan prins Rainier van Monaco. In 1972 betekent het werk "De grote Christus" voor de St.-Magdalenakerk te Brugge voor hem een grote opdracht. In datzelfde jaar voert hij een groot bas-reliëf uit voor Sparrenduin te De Haan. Na het zien van dit kunstwerk bezoekt Minister VAN MECHELEN de kunstenaar ten huize. In 1974 worden de nieuwe lokalen voor de Oostendse Christelijke Mutualiteiten gesierd door een machtig muurceramiek. Paul symboliseert hierin de verschillende terreinen, waarin de Christelijke Mutualiteit actief is. Hetzelfde jaar reikt de nationale pers een prijs uit aan de Jong-Euro-Song-festival onder de vorm van een beeldend ceramiekkunstwerk van zijn hand.

(vervolgt)

Fred DUFAIT

DRUKWERK IN VERBAND MET OOSTENDE UIT HET ANCIEN-REGIME &
DE NAPOLEONTISCHE TIJD BEWAARD IN HET HEEMKUNDIG MUSEUM
"DE PLATE"

I. NIET-OOSTENDSE DRUKKERS

---

1) Ignatius DE BRAUWER

Drukker, woonachtig in de "St. Michiel", Geldmuntstraat
te Brugge.
18e eeuw.

"ADVERTENTIE VAN HUYSEN SCHUEREN ENDE GRAENEN TE KOOPEN
BINNEN DE STADT OOSTENDE..." ANNO 1765

Drukwerk op papier ; 60 x 31

Tot Brugghe, by Ignatius DE BRAUWER, woonende in de Geld-
Munt-Straet, in St. Michiel.

2) Martinus DE SLOOVERE

Boekdrukker, wonende Groote Markt, in de "St. Lucas"
te Brugge
18e eeuw.

AFFICHE "BURGEMEESER ENDE SCHEPENEN DER STEDE ENDE PORT
VAN OOSTENDE..."

Verordeningen betreffende het verkeer en de tol op de
Steenweg op Wynendaele, anno 1767 (octrooi)

Drukwerk op papier ; 129 x 55

Tot Brugghe, by Martinus DE SLOOVERE. Boeckdrucker op
de Groote Marcet, in St. Lucas.

Bovenaan midden : het wapenschild van Oostende.

3) Joseph VAN PRAET

Drukker te Brugge.
18e eeuw.

Aanplakbrief "BY DE KEYSERINE DOUAIRIERE ENDE KONINGINE..."
Anno 1779

Tekst over 2 kolommen : links in 't Frans, rechts in
't Nederlands

Drukwerk op papier ; 61 x 34

Tot Brugghe, by Joseph VAN PRAET, Drucker der Stadt,
ende Lande van den Vryen.

Bovenaan midden : het wapenschild van Maria-Theresia.

4) LEROY - BERGER

Drukker te Boulogne (Fr.), Grande Rue, 670.
19e eeuw.

BEKENDMAKING DER TERDOODVEROORDELING VAN LOUIS TERRYN
ANNO 1807

PORT DE BOULOGNE / EMPIRE FRANCAIS / JUGEMENT / RENDU
PAR LE / CONSEIL DE GUERRE / DU 1er ARRONDISSEMENT MARITIME /
QUI CONDAMNE A LA PEINE DE MORT LE NOMME LOUIS-FRANCOIS /
TERRYN, NE ET DOMICILIE A OSTENDE, CONVAINCU A AVOIR
PORTE LES / ARMES CONTRE LA FRANCE...

BOULOGNE 6 AOUT 1807

Drukwerk op papier ; 76 x 48,2 (dagkanten)

A Boulogne de l'Imprimerie de LEROY - BERGER, Grande-
rue, N° 670.

Norbert HOSTYN

#####

OOSTENDSE NUMISMATIEK

Het "Pavillon National" te Oostende

Op 7 augustus 1865 kreeg Dhr. E. TEN VOORDE de toelating van de gemeenteraad tot het bouwen van een hotel te Oostende, "Pavillon National" genaamd.

Dit hotel was gelegen langs de Westwandeling (tegenwoordig Albert I-wandeling) tussen de Berlijnstraat (tegenwoordig de IJzerstraat) en de Wenenstraat (tegenwoordig de Kemmelbergstraat) en had een lengte van 30 meter.

De bouw ervan was echter een primeur voor de stad Oostende, namelijk het "Pavillon National" en het "Hotel de la Plage" waren de 2 eerste hotels die volledig opgetrokken waren in steen.

Op 22 november 1866 veranderde het Pavillon van uitbater, en het werd de eigendom van de Heren Ed. en A. JEAN.

Het fronton van het hotel dat tot nu toe de naam "Pavillon National" had gedragen werd in het begin van 1867 veranderd in "Hotel de l'Ocean".

In de periode dat het hotel bekend stond onder de naam "Pavillon National" werden jetons geslagen.

Hieronder de beschrijving van een dezer jetons.

Jeton in koper Ø 23 mm.

recto : PAVILLON NATIONAL
OSTENDE

verso : midden in het veld het cijfer

15

Edwin LIETARD

We lezen inderdaad voortdurend in de brieven van Albrecht en Isabella over muiterij en bedreiging van muiterij (zie de verzameling van CUVELIER en LEFEVRE, "Correspondance de la Cour d'Espagne sur les Affaires des Pays-Bas", aanwezig in de stadsbibliotheek). Het beleg zou 3 jaar en 77 dagen duren. Voor Albrecht en Isabella was het een moeilijke tijd. Spanje wou geen vrede sluiten, maar had geen geld om de oorlog te winnen. De builenpest was uitgebroken, er was honger en armoede. De miljonairszoon en zelf miljonair Ambrogio Spinola had geen opleiding noch ervaring op krijgsg gebied. Hij had enkel een uitstekend organisatorisch talent, en hij zou het redden. In 1603 bood hij de aartshertog aan het beleg zelf te financieren als hij het opperbevel van de operaties kreeg. Op 20 augustus heroverden de Hollanders Sluis, maar op 22 september van 1604 kapituleerden ze te Oostende.

We vinden Spinola later terug in de strijd met de Nederlanders, tot de 12-jarige wapenstilstand van 9 april 1609 - de Vrede van Antwerpen. In 1605 krijgt Spinola het opperbevel van de Spaanse troepen alhier.

"Cleyne glorie en groote schade" zal Johan van Oldenbarnevelt, raadspensionaris, over deze oorlogen gezegd hebben. De Nederlanden hadden gemakkelijk kunnen winnen, moesten ze het anders aangepakt hebben, dat zei ook al de hertog van Parma ! Nog een opmerking over de zogenaamde barbaren uit het bezette Oostende. Tijdens de wapenstilstand in de kerst-tijd van 1601 wilden de afgevaardigden van de belegerden de Spanjaarden bepaalde beloften laten doen, op de bijbel. De bijbel was dus blijkbaar een belangrijk element, ook voor deze barbaren. De zaak ging echter niet door, omdat Veere ondertussen bericht ontving dat voldoende bevoorrading was aangekomen.

In een brief van 21 januari 1603 schrijft Isabella aan de hertog van Lerma, dat de situatie in de Nederlanden goed is en dat Albrecht zeer tevreden teruggekomen is. Maar, zegt ze, men moet de binnenlopende schepen controleren, want er worden overal bijbels verspreid met de Calvinistische leer, en deze boeken zijn zo gecamoufleerd dat men wil doen geloven dat ze in Spanje gedrukt zijn, maar, ze zijn in Amsterdam gedrukt. "Elle est très contente d'avoir découvert cela", weer een bewijs dat men niet zo barbaars te werk gaat, maar werkelijk met de bijbel en de religie werkt om mensen tot de nieuwe leer te bekeren.

Bij de gebeurtenissen van 22 september 1604 zegt VLIETINCK plotseling : "In uitstekende orde trokken de dappere verdedigers uit, ruim 3.500 in getal, met slaande trommel en vliegende vaandels..." en even plotseling is Prins Maurits "de versaagdsten en edelsten vijand van Spinola".

Ik zou zeggen, in de geest van VLIETINCK, een goede Protestant is blijkbaar een overwonnen Protestant.

Van Oostende bleef na het vertrek van de Protestanten, alleen maar een ruïne over, en dit is zo jaren gebleven.

III. Slotbeschouwing.

Voor dit 2de gedeelte wou ik het hierbij laten. In de komende maanden zal ik me bezig houden met de studie van het Protestantisme na het beleg tot vandaag.

In de zeventiende en achttiende eeuw horen we weinig over Protestantisme. We horen nog van een paar predikanten in Oostende bij het begin van de achttiende eeuw. De legerpredikant Hermanus Probstleng vertrok uit Nederland in 1710 als proponent naar het garnizoen van Oostende. Voor hem was er Wigboldus Belcampius van 1705 tot 1710. Een zekere Rotterdammer Lingius Isaacus moet na 1740 in het garnizoen van Oostende gewerkt hebben, na zekere tijd in Ieper te hebben doorgebracht. Na 1604 zijn practisch alle Protestanten uitgeweken. De anderen konden alleen maar in het verborgen Protestant zijn, worden of blijven. Buitenlandse handelaars, die onder het mom van handel te drijven, als predikant of propagandist, bekeerlingen trachtten te maken.

Spinola en Isabella zorgden er o.a. voor dat een groep Jezuïeten de vloot ging bewerken. Deze hielden zich met veel geduld bezig om de matrozen te bekeren, vooral de Hollanders en Skandinaviërs. Over deze periode, zie "L'Aumônerie de la Flotte de Flandres au XVII siècle", door HAMBYE S.J., Facultés Universitaires Namur 1967. Deze aartshertogelijke regering zal het Protestantisme krachtig blijven bestrijden. Er volgen nog plakaten in 1607 en 1609 tegen de ketters. Als Noord-Nederland met tegenmaatregelen dreigt, en dat spelletje zal zo duren tot Jozef II, worden de Protestanten, met tussenposen van vervolging, geduld als zonderlingen.

In de Barrièresteden konden de Belgische Protestanten tamelijk veilig hun geloof beleven.

Een dekreet van 1771 stond de Protestanten eindelijk toe hun doden op een onopvallende plaats te begraven.

Bij de dood van Maria Theresia genoten de Protestanten een zekere gewetensvrijheid, doch konden geen enkel recht laten gelden.

Wij moeten wachten tot Jozef II met een door hemzelf opgesteld edict van tolerantie van 13 oktober 1781, wat enige rechten gaf aan de Protestanten (tempels, niet aan de hoofdweg). De Protestanten krijgen burgerrechten en mogen in Leuven gaan studeren. Een dekreet van Jozef II van 1782 bestraft de geestelijken "die boeken ontnemen aan het volk onder voorwendsel dat ze ketterse voorstellingen zouden bevatten".

De gereformeerden die BOWENS bedoeld in zijn nauwkeurige beschrijving der oude en beroemde zeestad Oostende, zijn eigenlijk Anglicanen.

Meer dan eens tijdens zijn reis in de Nederlanden en in Oostende, heeft Jozef II, zich persoonlijk moeten bezighouden met de Protestanten, en dit was duidelijk in Oostende om de Anglicanen te helpen. De consul van Engeland heeft zich geregeld tot hem gewend voor hulp. Jozef II heeft nadien in Brussel gepleit voor een soepelere toepassing van artikel 16 van het tolerantieedict, om de Protestanten tegemoet te komen. Vanaf 1783 vinden we de eerste sporen terug van een Protestantse (Anglicaanse) gemeenschap te Oostende.

Tijdens de Amerikaanse onafhankelijkheidsstrijd hebben Oostendse Protestanten, die met hun schepen onder Oostenrijkse vlag voeren, een aanzienlijke rol gespeeld. Hierover kan U iets lezen in DE SMET J. "Le Culte Protestant à Ostende en 1784", "Annales de la Société d'Emulation de Bruges en 1937" (vol. LXXX, 6, blz. 146-150), en BALACE F.M. "Les Protestants Belges et la Guerre de Sécession à Bruxelles" (Vereniging voor de geschiedenis van het Belgisch Protestantisme, reeks V, aflevering 6, 1970).

In de Hollandse tijd ging het weer beter, en in september-oktober 1875 was het de legerpredikant Aitton reeds gelukt een gemeenschap te stichten. De koninklijke besluiten van 4 maart 1817 en 1 april 1817 hiëlden een eigenlijke erkenning in van een Protestantse gemeenschap. Met het koninklijk besluit van 28 april 1835 kreeg de Anglicaanse gemeenschap zijn eerste subsidie.

Vanaf 1856 kunnen we spreken van een Protestantse gemeentelid van de Bond van de Protestants Evangelische Kerken (was op 18 mei 1831 vorstelijk erkend).

In 1870 sticht Isebaert Auguste hier de zendingskerk (Belgisch Christelijke Zendingskerk). Hij was hier plaatselijk commandant, met de rang van kapitein - de colporteur Gijsbert Van Helden werd de eerste voorganger. Een gekend predikant was o.a. Jan Derk Domela Nieuwenhuis.

In 1969 werd deze kerk de Hervormde Kerk van België genoemd en in 1979 ging deze kerk op in de Verenigde Protestantse Kerk in België.

* * *

Geraadpleegde Literatuur

BACKHOUSE M., Dokumenten betreffende de Godsdiensttroebelen in het Westkwartier: Jan Camerlynck en tien zijner gezellen voor de Ieperse vierschaar (1568-1569), Koninklijke Academie van België, Handelingen van de Koninklijke Commissie voor Geschiedenis CXXXVIII, 3de en 4de Aflevering, Brussel, Paleis der Academiën 1972

BACKHOUSE M., Hagepreken in het Vlaamse Westkwartier (mei-december 1566) De Franse NL'S, Jaarboek '84

BROUWER Fr. en DE JONG G., Nieuwe Geschiedenis der Nederlandse Beroerten, Tilburg '67

DECAVELE J., De Dageraad van de Reformatie in Vlaanderen 1520-1565, Bruxelles 1975

DECAVELE J., Historiografie van het zestiende-eeuws Protestantisme in België (Nederlands Archief voor Kerkgeschiedenis 62, 1, 1982

DE COUSSEMAKER E., Troubles Religieux du XVIIe Siècle dans la Flandre Maritime 1560-1570

DE MEIJ J.C.A., De Watergeuzen en de Nederlanden 1568-1572 Amsterdam 1972

DE SCHREVEL A.C., Recueil de documents relatifs aux troubles religieux en Flandre 1577-1584, Brugge 1921-28

- HALKIN L.E., Le Protestantisme en Belgique sous Charles-Quint, Bruxelles 1965 - Annales 63-64
- JANSSEN H.G., De Kerkhervorming in Vlaanderen, Arnhem 1868
Koninklijk Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen, De Nationale Synode te Middelburg in 1581, Middelburg 1981
- PARKER G., Der Aufstand der Niederlande, München 1979
- PASQUINI J.N., Histoire de la Ville d'Ostende et du port, Bruxelles 1842
- PUTTEMANS A., La Censure dans les Pays-Bas Autrichiens, Bruxelles 1935
- SEPP C., Uit het predikantenleven van vroegere tijden, Leiden 1890, E.J. Brill
- TERLINDEN en BOLSEE, Recueil des Ordonnances des Pays-Bas, deuxième série 1506-1700, tome huitième - Règne de Philippe II, Bruxelles - Min. de la Justice 1978
- VANDAMME L., Geuzen in het Westkwartier, Werkgroep Westkwartier
- VERHEYDEN A.L.E., Anabaptism in Flanders 1530-1650, Herald Press Scottdale 1961
- VERHEYDEN A.L.E., De Hervorming in de Zuidelijke Nederlanden in de XVIde eeuw, Bruxelles 1949
- VERHEYDEN A.L.E., Geschiedenis der Doopsgezinden in de Zuidelijke Nederlanden in de 16de eeuw, Paleis der Academiën, Brussel 1959
- VISSER C.Ch.G., Luthers' Geschriften in de Nederlanden tot 1546, Van Gorcum, Assen 1969
- VLIETINCK E., Het Oude Oostende en zijne driejarige Belegering, Oostende 1897
- West-Vlaamse Gidsenkring, Brugge in de Geuzentijd, Brugge 1982
- WILLAERT L., Les origines du Jansénisme dans les Pays-Bas Catholiques, Bruxelles 1948

Bibliothèque de la Revue d'Histoire Ecclésiastique, Fascicule 47; Sources de l'Histoire Religieuse de la Belgique, Moyen âge et Temps modernes;

Bronnen voor de Religieuze Geschiedenis van België, Middeleeuwen en Moderne tijden;

Actes du Colloque de Bruxelles, 30 nov.-2 déc. 1967 (Ie et IIe sections);

Publications Universitaires de Louvain, Bureaux de la R.H.E., Bibliothèque de l'Université, Louvain 1968

Alfons LAUREYS

ENSORIANA

TENTOONSTELLINGSCATALOGI

Muziek als inspiratiebron in de Belgische kunst XIII-XX eeuw. (tentoonstellingscat.), Brussel (A.S.L.K.), 1985.

In deze prachtige expositie is ENSOR vertegenwoordigd met "De verbazing van het masker Wouse" (kleurenfoto in catalogus op p. 144).

Op p. 162 komen we verder Léon SPILLIAERT tegen met "Wintermuziek" (Brugge, Steinmetskabinet).

Ook Edouard HAMMAN (zie De Plate 83/128) is er deze keer bij (p. 139-140) met "La dernière pensée de Weber", "Giacomo Meyerbeer" en "Le Parnasse musical". Nog een Oostendenaar in de lift ???

Aspecten van het symbolisme (tentoonstellingscat.), Antwerpen (K.M.S.K.), 1985.

In deze expo over grafiek van Belgische symbolisten vinden we zowel ENSOR als SPILLIAERT vertegenwoordigd met enkele nummers grafiek.

ENIGE RECENTE VEILINGSPRIJZEN

Christie's, New York, 07 mei 1985

- "Christus beledigd" (1886)
ets en droge naald; handgekleurd, laatste staat : \$ 3.300
- "Kleine bizarre figuren" (1888)
ets, droge naald en aquatint : \$ 1.045

Christie's, New York, 15 mei 1985

- "De Rode Kool" (1925)
olie op doek; 65,5 x 80 cm : \$ 55.000
- "Interieur met drie portretten"
olie op doek; 50 x 60,5 cm : \$ 88.000

Norbert HOSTYN

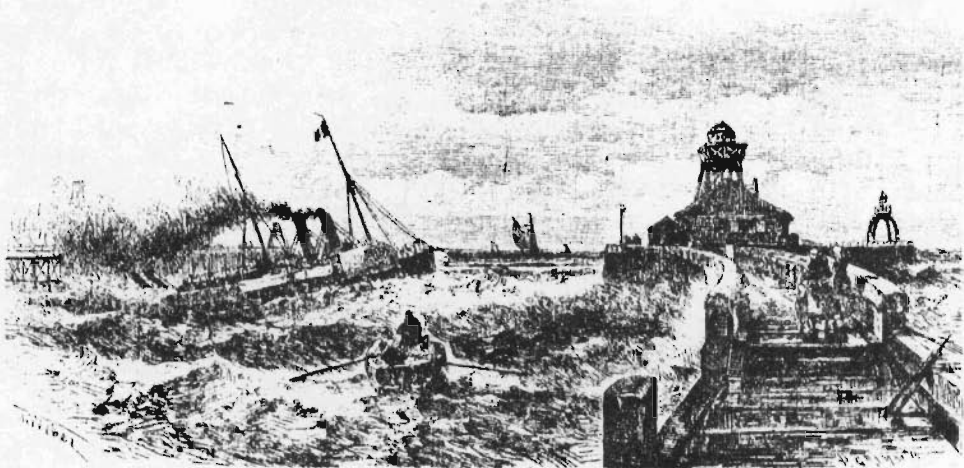
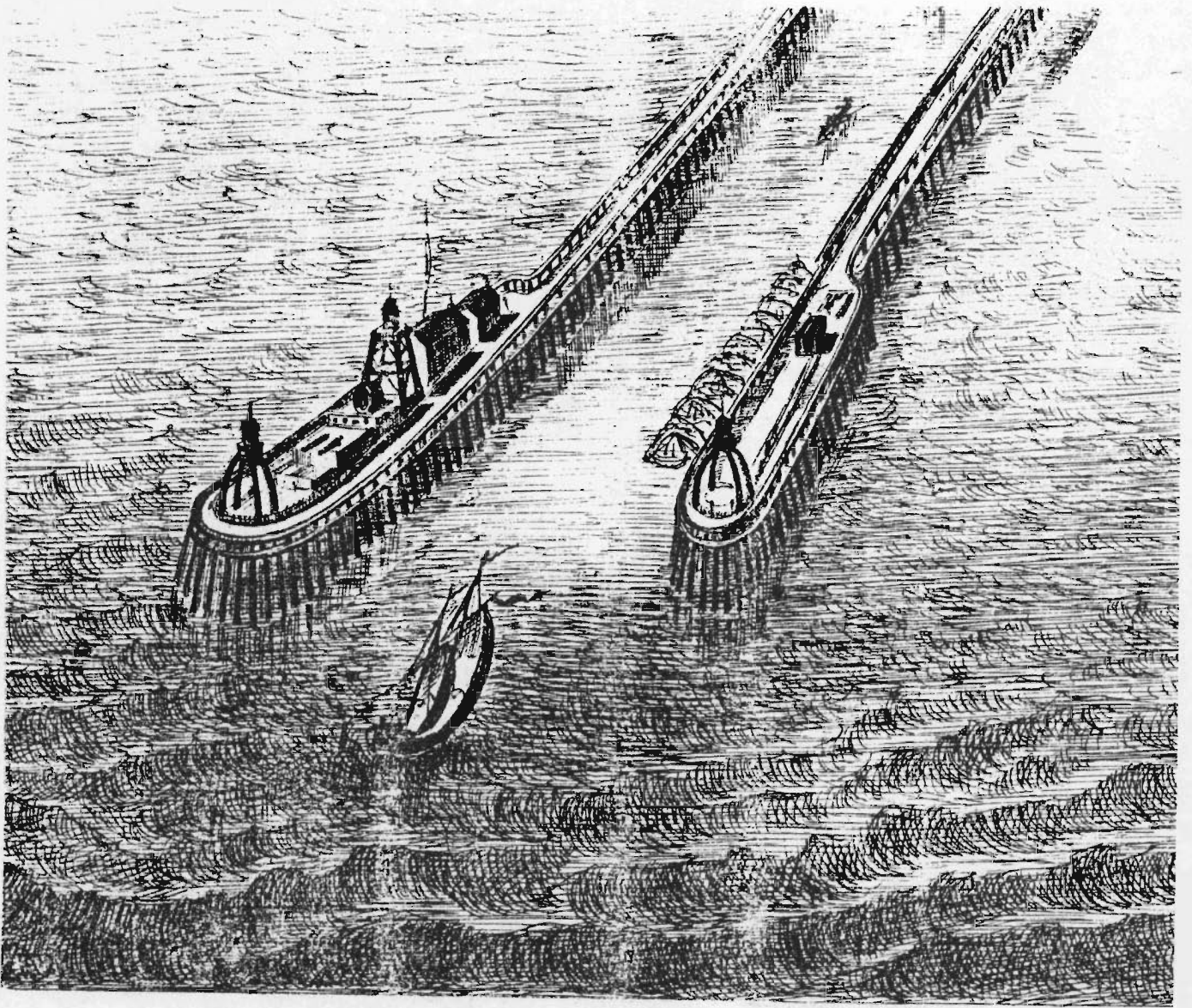
*- * - * - * - * - * -

BLIJ DE REPRODUCTIE : DE INGANG TOT DE OOSTENDSE HAVEN ANNO 1880

Deze keer reproduceren we een misschien niet zo interessant detail uit het luchtgezicht op Oostende van DE BRUGADAL : de toegang tot de havengeul anno 1880 of toch zo ongeveer.

Als vergelijkingsmateriaal bieden we u ook een meer traditioneel gezicht op dezelfde site uit ongeveer dezelfde periode : een xylogravure naar een schilderij van Theodore WEBER.

A. VAN ISEGHEM

Stende (S. 1014).

DE AFFAIRE DEGRAVE - RORIQUE

Aan de Faculteit van Letteren en Wijsbegeerte ; departement geschiedenis van de Kath. Universiteit te Leuven werd in september door Jean-Marie VANDAMME een verhandeling aangeboden tot het verkrijgen van de graad van Licentiaat in de Geschiedenis met als titel "De affaire Degrave-Rorique (1892-1935) van piraterij tot gerechtelijke dwaling - fait divers, geschiedenis en mythe".

De zaak van de gebroeders Degrave komt geregeld op het voorplan. Talrijke historische werken, geromanceerde verhalen en toneelstukken werden in de loop der tijd over het berucht Oostends broederpaar uitgegeven.

Om er maar enkele te vernoemen :

- E. Degrave : Le Bagne, 1901
- E. Degrave : Het proces en de gevangenschap der gebroeders Degrave (Rorique), 1901
- R. La Bruyère : Les frères Rorique, 1934
- Mémoire sur les frères De Grave, 1894
- J. Nells : De "Degraeve's"; onschuldig op de galeien of de marteling der twee gebroeders De Graeve. s.a.
- C. Van Cauwenberghe : De gebroeders Rorick-Degrave; drama in zes bedrijven, 1905
- J. Verne : Les frères Kip
- M. Jacquier : Piraterie dans le Pacifique; de Tahiti à l'île du Diable, 1973
- F. Labisse : Les frères Degrave ou les martyrs équivoques (in : Le Rouge et le Noir, 1935, nr 2)
- R. De la Croix : L'étrange aventure des frères Rorick (in : Miroir de l'histoire, 1955, nr 66)
- O. Vilain : De gebroeders Degrave (in : Langs de Oostendse kateien, p. 121-133), 1974

Met deze verhandeling bekwam J.M. VANDAMME een grote onderscheiding wat met een onderwerp uit de hedendaagse geschiedenis eerder zeldzaam is. Een exemplaar van die verhandeling is thans aanwezig in het fonds "OSTENDIANA" van de Stedelijke Openbare Bibliotheek van Oostende.

O. VILAIN

@ @ @ @ @ @ @ @ @ @ @ @ @ @ @ @ @

NIEUWE ENSOR-PRENTKAARTEN IN MUSEUM SCHONE KUNSTEN OOSTENDE

Volgende werken van ENSOR zijn nu in prentkaart te verkrijgen : "Gezicht op de tuin van de Herberg Tivoli" (prachtig jeugdwerkje), "Un bon coin chez moi" (laatste ENSOR-aanwinst van het Museum; schilderij uit 1938), "Slag der Gulden Sporen" (gekleurde ets), "Het grote dok te Oostende" (overschilderde ets), "Maskers en poppen" (schilderij uit 1936), tot slot het portret van ENSOR door Isidore VERHEYDEN.

Kostprijs 10 ₣ stuk.

Norbert HOSTYN

Succesvol hotelier en royalist (3)

Het prestigie dat A. Stracké genoot als hotelier en voorzitter van de Oostendse hoteliersbond spreekt ook uit het dubbele interview dat Valentin de MARCY (medewerker van La Meuse) van hem afnam in 1904 en 1905.

Bij het eerste interview werd A. Stracké gevraagd naar de factoren die de komst van de vreemde badgasten beïnvloeden. Onze hotelier antwoordde dat het seizoen overschaduwde werd door de industriële crisis, de Russisch-Japanse oorlog, de tentoonstelling van Saint-Louis (Missouri, U.S.A.) en de expo van Luik in 1905 (Car. 27 jul 1904).

In het tweede interview zei A. Stracké dat hij het matig seizoen van 1905 voorzien had. Als oorzaken van het gering succes verwees hij naar de expo van Luik, de nieuwe badplaatsen aan de Belgische kust en de kuuroorden in Duitsland en Rusland. Hij concludeerde met één van zijn stokpaardjes : het Oostends stadsbestuur moest veel meer reclame maken voor onze badstad. In een nabeschouwing vond Le Carillon dat Stracké overdreef : de grote hotels hadden heel goed gewerkt. Een schitterende clientèle had royaal uitgegeven. Wel was het slecht weer geweest eind augustus, maar het seizoen 1905 was beslist beter dan dat van 1903 en 1904 (Car. 24 oct 1905).

Het jaar 1905 was voor A. Stracké ook in andere opzichten niet onbewogen. Op 2 mei was hij met de "Princesse Clémentine" naar Dover gereisd om de hertogin van Orléans af te halen. Het was slecht weer en door het rollen van het schip was onze 59-jarige hotelier op het natte dek gevallen en had twee ribben gebroken. Bij zijn terugkomst in Oostende werd hij per koets naar zijn hotel gebracht waar hij het bed moest houden.

Nauwelijks een maand later werd Mevr. Stracké op de hoek van de Kerk- en Witte Nonnenstraat door een (toen nog vrij zeldzame) fietser omvergereden. Gelukkig zonder erg. "Excès de vitesse" constateerde de krant. Tegen de fietser werd in het politiebureau procesverbaal opgemaakt. (Car. 3, 4 juni 1905).

Diezelfde maand beleefde de menslievende museumbezitter nog ander emoties. Op het strand van Mariakerke, dicht bij zijn museum, waren drie kinderen van ca. 6 jaar met een bootje aan het spelen in een kil. Plots werden ze door een grote golf overspoeld. Enkele personen waaronder A. Stracké zelf - die vaak in Mariakerke was - kwamen toegesnel maar het duurde minuten voordat ze de kinderen uit het water kregen. En toen was het al te laat. Vergeeft poogde A. Stracké met twee leden van zijn personeel de kinderen weer tot leven te brengen. Daarop werden ze naar de gemeenteschool in de Raversijdestraat (vlakbij)gebracht waar A. Stracké met de bijgeroepen dokters MERCIER en VERHAEGHE nog gedurende twee uur nutteloze pogingen deden om de kinderen te redden. (Car. 20 juni 1905).

Het jaar 1905 bleef voor onze actieve hotelier druk tot het einde. In december vertegenwoordigde hij met de H.H. DE CLERCK, VERHOEST en RAICK onze stad op de culinaire expo van Brussel (Car. 21 dec 1905). Hetzelfde nummer van

de krant meldde dat A. Stracké pas teruggekeerd was uit Braunschweig waar het Internationaler Verein bijeengekomen was. Volgens het rapport van onze hotelier waren er de hoge prijzen van het vlees besproken en de stijging van de algemene kosten.

Een een maand later had A. Stracké met de H.H. DE CLERCK en J. ELLEBOUDET, als afgevaardigden van de Oostendse hoteliersbond, in Groningen de viering van het 15-jarig bestaan van de Nederlandse hoteliersbond bijgewoond. Ze waren er schitterend ontvangen. Onze hotelhouder vertegenwoordigde er tevens het Internationaler Verein.

Op 17 juni 1906 kwam de hertog van Orléans met zijn gevolg in het hotel d'Allemagne logeren.

In november datzelfde jaar reisde A. Stracké naar Bulgarije, op uitnodiging van de regerende vorst aldaar (cf. De Plate, 1985, nrs 2,3,4 en 5). Een gebeurtenis waardoor weer eens het volle licht op onze Duitse Oostendenaar viel.

De volgende jaren had hij nog twee keer het genoegen twee belangrijke Duitse verenigingen in zijn adoptiefstad op te vangen.

Op zondag 14 juni 1908 kwam het filantropisch genootschap "Rat und Tat", uit Hamburg, met 300 man onze stad bezoeken. Ze werden hier begeleid door A. Stracké en in de foyer van het theater door burgemeester A. PIETERS verwelkomd (Car. 16 juni 1908).

Op zondag 29 juni 1913 loodste A. Stracké 245 man het Kölner Männerchor door Oostende. Ze werden op het stadhuis ontvangen door burgemeester LIEBAERT, schepenen VERHAEGHE en enkele gemeenteraadsleden. De burgemeester begroette de gasten in het Duits. Nadat het koor, dat 's avonds in de kursaal zou optreden, het Wahlspruchlied gezongen had, dankte de burgemeester A. Stracké door wiens toedoen het beroemde koor naar Oostende gekomen was. Hij was verheugd, zei hij, hem in aanwezigheid van zijn gewezen landgenoten te feliciteren om zijn toewijding voor Oostende. A. Stracké antwoordde dat hij gelukkig was veel voor zijn adoptiefstad te kunnen doen.

Op 1 maart 1910 werden de restauratiewerken van het Kaaistation en de pakketboten overgenomen door de Cie internationale des Wagons-Lits. Vele jaren had A. Stracké het beheer daarvan in handen gehad. Enkele dagen vóór de vervalddag werd een afscheidsfeest gehouden waarbij de dankbetuigingen vermengd waren met spijt. De officieren van de maalboten schonken de ex-restauratiehouder een prachtige gravure van de Noordzee en het restaurantpersoneel overhandigde hem een artistiek uitgevoerde gouden medaille met als inschrift: "A M. Auguste Stracké, son personnel reconnaissant 27 février 1910". Op zijn beurt nu reikte A. Stracké aan ieder van zijn vroegere bedienden een diploma uit gehomologeerd door het Internationaler Verein (Car. 10 mar 1910).

Intussen was Strackés huwelijksleven sterk gewijzigd. Op 27 april 1909 stierf Anna Maria RAU, 76 jaar oud en gedurende 40 jaar de trouwe en werkzame levensgezellin van onze hotelier. Ze werd onder grote toeloop begraven in aanwezigheid

van burgemeester, schepenen, de meeste leden van de gemeente raad en van de hoteliersbond (Car. 27 apr en 01 mei 1909). Twee jaar later en wel op 30 mei 1911 hertrouwde A. Stracké met Catharina HOFFMAN uit Wiesbaden waar onze hotelier veel relaties had.

In de loop van 1912 nam de 66-jarige A. Stracké een belangrijke beslissing : om gezondheidsredenen zou hij aftreden als voorzitter van de Oostendse hoteliersbond. Op een bijeenkomst daarvan (10 mei) werd - bij afwezigheid van A. Stracké zelf - dat nieuws medegedeeld door zijn collega H. GILISSEN die de verdiensten van A. Stracké onderstreepte en voorstelde hem tot erevoorzitter uit te roepen en te zijner eer een feestje te organiseren. Het bureau ging dan naar de aftredende president om hem daarvan op de hoogte te brengen. A. Stracké ontving de bestuursleden hartelijk, bedankte voor hun beste wensen en verklaarde trouw te blijven aan de bond (Car. 11 mei 1912).

Eerst in november van dat jaar werd onze hotelier gevierd. Op de bijeenkomst van de hoteliersbond (11 november 1912) maakte vice-voorzitter GILISSEN (voorzitter A. DE CLERCK was ziek) bekend dat A. Stracké met algemene stemmen tot erepresident van de Nationale Federatie der hoteliers van België benoemd was. Een eer voor A. Stracké en voor onze bond, besloot GILISSEN. Na het applaus bedankte A. Stracké ontroerd (Car. 14 nov 1912).

Op zaterdag 30 november 1912 had het feest plaats waarop de deken van de Oostendse hoteliers royaal gehuldigd werd. In de salons van het hotel de la Couronne, gerund door Alb. DITTE, was "la crème de tout Ostende" zoals de verslaggever van Le Carillon schreef - bijeengekomen om "le vénérable doyen de nos hôteliers" te vieren, "une figure ostendaise notoire, choyée des grands de la terre". Aan de fijn gedekte tafels vol bloemen zaten 32 gasten en vertegenwoordigers van de pers. Het menu was "un petit chef-d'oeuvre d'élégance".

Huîtres d'Ostende
Consommé Mimosa
Crème de volaille à la reine
Filets de sole marquise
Selle d'agneau rôtie argenteuil
Pommes parisienne
Ris de veau bouquetière
Bécasses et bécassines roties fine champagne
Compote de reinettes
Foie gras Hûmmel
Glace plombières
Corbeille de fruits
Friandises

De opgewekte stemming werd verhoogd niet alleen door een orkest maar ook door een stapel telegrammen en brieven die door A. DITTE, secretaris van de hoteliersbond, voorgelezen werden. Er waren sympathiebetuigingen o.a. van A. LIEBAERT, burgemeester, A. DE CLERCK (voorzitter van de hoteliersbond), L. THOMA, G. MARQUET, Ed. DE CUYPER (directeur van de trammat-schappij), G. DHONDT (burgemeester van Blankenberge), van de voorzitters van de hoteliersbond van Blankenberge, Luik, Namen, Spa, Leuven, enz.

Een onvermijdelijk oratorisch steekspel volgde. In zijn openingsspeech beklemtoonde GILISSEN dat op dit feest een halve eeuw onverdroten arbeid verheerlijkt werd en hij overhandigde de feesteling een gouden gedenkplaat.

P. VERLINDEN, president van de nationale federatie begroette in A. Stracké "l'homme vénéré qui est la plus haute expression et la plus noble incarnation de la probité professionnelle".

Hierop kwam A. Stracké aan het woord "avec cette éloquence simple et grave". Hij overliep weer zijn lange loopbaan waarvan de hoofdmotieven - schreef de verslaggever - hem in staat stellen de ontwikkeling van de hotelnijverheid in Europa samen te vatten.

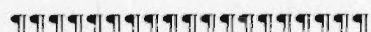
Daarna werd aan A. Stracké hulde gebracht door schepen VERHAEGHE, in naam van het stadsbestuur, door de H. QUITTELIER uit Antwerpen en door Alb. BOUCHERY die A. Stracké speciaal bedankte in naam van de pers "dont M. Stracké est le trop modeste mécène". Hij sprak daarbij de hoop uit dat A. Stracké zijn autobiografie zou schrijven tot stichting van de latere generaties.

Baron de VRIÈRE bracht een hoffelijke toast uit op Mevr. Stracké (nl. Cath. HOFFMANN). (Car. 3 dec 1912).

Dat was het laatste uitgebreid huldebetoon dat A. Stracké te beurt is gevallen.

(wordt voortgezet)

Germain BILLIET

OOSTENDSE EX-LIBRISSEN (III)

In "De Plate" van 1983 (p. 230-233) lieten we een 11-tal en in 1984 (p. 194-195) een 5-tal ex-librissen van Oostendse boekenliefhebbers met een kleine verklaring verschijnen.

Thans laten we voor de derde keer een kleine reeks met een 4-tal Oostendse ex-librissen afdrucken.

1. Daan BOENS : de muze van de dichtkunst kijkt naar "d'eeuwige branding". D. BOENS was dichter en gedurende enkele jaren Oostends volksvertegenwoordiger (meer dan waarschijnlijk is de houtsnede van hemzelf, want hij tekende en schilderde eveneens, vooral in zijn laatste levensjaren) ;
2. Liliane VANDENBROUCE : een typische ets van de kunstenaress zelf, die zoals op veel van haar kunstwerken een surrealistisch beeld van verlaten rustbank met een ver staketsel laat zien ;
3. Eugeen EVERAERTS : gewezen stadsbibliothecaris te Oostende (tot 1919), later bibliotheek-assistent te Rotterdam. Men ziet de wapenschilden van Rotterdam en Antwerpen (dit laatste is een vergissing en had Oostende moeten zijn). 1880 is het geboortjaar van E. Everaerts.
(pentekening van Albert SCHRÖDER)
4. Anne-Marie POLLET : boeken, zeepaardjes en het wapenschild van Oostende. A.M. Pollet maakte voor het Vormingsinstituut te Oostende, afdeling "Antiekhandel", een eindwerk met als titel "Het Belgische ex-libris".
(pentekening F. LASURE)

Wie nog andere Oostendse ex-librissen kent of bezit kan ons dit altijd melden. Hiervoor onze dank bij voorbaat.

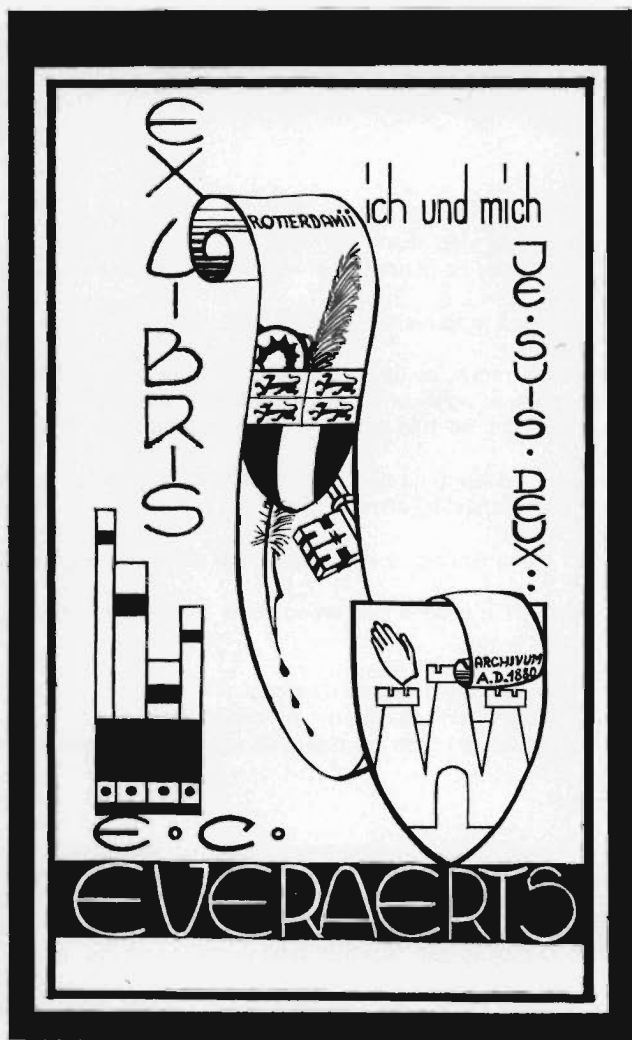
OOSTENDSE EX-LIBRIS

↑
1
3
↓

↑
2
4
↓

THE COMMENTARIES OF SR FRANCIS VERE

SLAG VAN OOSTENDE (4)

Niet lang daarna overkwam de Heer van Chastillon een ongeluk: wanneer hij met kolonel Utenbruch en andere bevelhebbers op de hoogte van het hoofdwijk van Sand-hill was, werd zijn hoofd afgeslagen door een kanonkogel, juist boven de tanden. Zijn hersenen waren op kolonel Utenbruch's rechterkaak uiteengespat. Deze richting was meer dan waarschijnlijk gekomen door de zeldzame hand die meer dan eens tijdens het beleg een kogel afschoot in de muil van een geladen kanon.

Deze goede richtinggever, zo hij dit bedoeld uitvoerde, wanneer een soldaat van de stad een pas gekocht brood in de hoogte hield, schoot de bovenste helft af, waarbij de onderste helft in de handen van de soldaat bleef.

Die zei dan, gezien hij niet gewond was, dat dit een goed gericht schot was, daar het beste deel van het brood in zijn handen bleef.

Op de 19e september was de genezen generaal Vere vanuit Zeeland teruggekomen in de stad. Hij vond er 2000 Engelsen, 20 groepen Fransen, Walen, Schotten en Friezen die bij zijn afwezigheid de stad verwoegd hadden.

Na zijn aankomst nam hij direct de versterking van de stad in ogenschouw, en verenigde de zuid-en westelijke zijden om meer zekerheid te verwerven en ook meer beveiliging tegen het water van de winterse stormen.

De vijand, ziende dat de stad dag na dag sterker werd, nam een oud vers tot vrijgeleide "dolus an virtus quis in hoste requirit?": "Wie zal bij de vijand willen onderzoeken wat list is of wat moed?"

Voor dat doel keerde N. Conisby, een Engelsman die lang gediend had als kapitein van het voetvolk terug langs Frankrijk naar Engeland, waar hij zijn vrienden overtuigde met aanbevelingsbrieven aan Sir Francis Vere, om opgenomen te worden in zijn gezelschap, wat de generaal niet kon weigeren, zo een "gentleman" met aanbevelingen.

Deze verrader die zo binnen Oostende kwam, nam snel zijn taak op, en ontving iedere week brieven van de vijand. Hij werd zo op de hoogte gebracht van de gebeurtenissen in de stad. Aldus voerde hij ook de van hen gekregen instructies uit.

Om zijn brieven gemakkelijker aan de vijand te kunnen bezorgen, droeg hij die brieven in een gebroken schip- door de vijand gezonken bij het begin van het beleg-, dat op droge grond tussen de stad en het kamp lag.

Daar werden die brieven bij nacht met een kleine boot afgehaald, en beantwoord en ook beloofd.

Wanneer dit ontdekt was, had hij reeds vier man in zijn verraad betrokken, waaronder een sergeant. Die sergeant die mistevreden uit de gevangenis kwam, had Conisby ontmoet die hem wijsgemaakt had dat hij zijn bevrijder was.

Om die reden zwoer de sergeant dat hij wraak zou nemen, zelfs ten koste van zijn leven. Conisby die veronderstelde dat hij de ware man voor het ware doel gevonden had, vertelde hem dat die wraakmaatregelen binnen zijn mogelijkheden lagen, zonder zijn leven te verliezen, en met bevordering in de toekomst.

De sergeant begon naar die woorden te luisteren en scheen het advies te volgen.

Conisby deed hem de eed afleggen en gaf zichzelf bloot.

Hij vroeg om het vuur aan het munitiemagazijn te leggen; daartoe bezat hij poeder, lood en ontstekingsmiddelen.

De sergeant wilde die gemakkelijke taak op zich nemen, daar hij dikwijls in dit poedermagazijn kwam om poeder voor de soldaten te halen. Conisby stelde hem ervan op de hoogte dat er meer betrokkenen waren, en dat eens de twintig bereikt, het plan tot uitvoer zou gebracht worden.

De brand in de magazijnen zou de aandacht afleiden, en zo zou de vijand de stad invallen.

De sergeant vroeg Conisby nogmaals de zekerheid van de beloning, trok naar de generaal en vertelde het verraad van Conisby, de reden waarom Conisby naar Oostende gekomen was, enz.

Toen dit verraad gefaald had, was de enige hoop van de vijand om de stad in te nemen gelegen in het afsluiten van de haven. Zo was het onmogelijk om voedsel en wapens bij de belegerden te brengen.

Tot dat doel was de oude haven op de westzijde van de stad nutteloos geworden, en de verdediger maakte een nieuwe haven op de oostzijde van de stad. Dit zag de vijand met lede ogen aan, en zo kwamen er opnieuw schepen Oostende bevoorraden.

Niets anders bleef de vijand over dan in overrompeling, met grote mankracht, de stad in te nemen, en daarop legde hij zich nu toe, maar keren we terug in de stad.

Een Frans "gentleman" gaf geen gevolg aan het bevel van zijn sergeant, en werd, na een groot tumult, in de gevangenis gebracht. Acht dagen later veroordeelde de Raad van Oorlog hem tot de dood, maar omdat hij afkomstig was van een goed huis, drongen alle Franse kapiteins aan bij Vere om zijn leven te sparen.

Dit werd toegestaan op voorwaarde dat hij de sergeant om vergiffenis vroeg binnen de acht dagen. Dat wilde hij niet, en werd voor het executiepeleton gebracht, opgebonden aan een paal.

Wanneer hij de haakbusschietters zag, gereed om hem neer te schieten, en in doodsangst, vroeg hij de sergeant om vergiffenis, wat hij bekwam, en zo werd hij vrijgelaten.

Een voorbeeld van moed is het volgende voorval tijdens het beleg.

Een Engels gentleman van 23 jaar oud, was een arm afgeschoten door een kanon. Hij nam de afgeschoten arm op, en bracht die bij de geneesheer waar hij hem toonde met de woorden: "Bewaar die arm, die bij de maaltijden zijn vriend hielp".

Op 14 december, vroeg in de morgen deden de belegeraars een scherpe aanval op de Engelsen, dit wordt verhaald door iemand die er bij was.

Sir Francis Vere was op geweest gedurende de nacht, en nam zijn rust.

Hij hoorde het alarm en zag onmiddellijk het gevaar in.

Hij trok zijn kousen aan, met zijn zwaard in de hand en half gekleed, trok hij met de soldaten en kapitein Couldwell in de versterking.

Daar vond hij zijn eigen compagnie en streed mee tegen de piekeniers. De luitenant-colonel Proud sloeg de punten van de pieken af, en de vijand werd teruggeslagen.

Sir Francis Vere beval de soldaten om stro van de hutten te nemen en daarvan zwepen te maken die de borstwering verlichtten en zo de vijand in het licht bracht. Meteen werd dit brandend stro op hen neergeworpen, wat hen deed vluchten met het verlies van 500 manschappen die aan de voet van de versterking bleven liggen.

Dan vroeg Sir Francis Vere mij: "Boy, trek even mijn sokken op, span mijn kleren aan", en ging terug naar zijn legerplaats om de verloren rust in te halen.

DE DOOD VAN EEN INRICHTING

Toen Honoré BORGERS op 30 mei 1911 de directie van de Mont-de-Piété (Berg van Barmhartigheid) overnam, kwam hij aan de leiding te staan van een bloeiende inrichting : in Oostende wemelde het van groothertogen en bejaarden, die (na Fortuintjes in de Kursaalspeelzaal te hebben verloren) hun zilverwerk, bontjassen, juwelen e.d.m. in pand gaven. Die panden kochten ze niet steeds - weer af, wanneer vers geld uit Oost-Europa het verspilde kwam vervangen. De vissers - véél armer ! - konden slechts klederen en kleine kostbaarheden verpanden. Maar alles samengenomen was dat een belangrijke verhandeling van gelden : 1911 liet een batig saldo van 4.089,08 ₣, met een in-casso van 46.358,60 ₣. In 1912 en 1913 was het wat minder : resp. 37.184,02 ₣ en 44.813,20 ₣ - allemaal goudfranken natuurlijk.

Na Wereldoorlog I devalueerde de frank en steeg de geldwaarde van goederen en diensten, m.a.w. het leven werd lastig, óók voor de Mont-de-Piété.

Hij kreeg in 1924 wel een nieuwe, financieel klinkende benaming. Openbare Kas van Leening, maar dit veranderde niets aan de hachelijke toestand. De O.K.L. beschikte niet over voldoende bedrijfskapitaal om behoorlijk te werken, en Honoré BORGERS moest aan zijn Bestuurscommissie vragen een lening aan te gaan. De Gemeenteraad stemde daarmee op 11 april 1924 in, en het Koninklijk Besluit van 07 januari 1928 machtigde tot aanvragen van een hypothecaire lening bij de A.S.L.K., ten bedragen van 80.000 ₣ (wat wel véél was) tegen de toen laag geschatte interest van 4,60 %. Maar deze geldinspuiting hielp niet, en de O.K.L. boekte mali : 5.511,03 ₣ in 1925; 10.549,55 ₣ in 1926; 3.322,71 ₣ in 1927; 33.416,42 ₣ in 1928. Toen die afrekening op 15 maart 1929 aan de Gemeenteraad voorgelegd werd deelde schep en van financiën VROOME de bekommernis van de Bestuurscommissie mede, nml. dat "de Commissie van de Openbare Kas van Leening niet zonder bekommernis de toekomst tegemoet ziet. Gering bedrijfskapitaal en steeds hooger loopende onkosten belemmeren hoe langer hoe meer haar werkzaamheden". In 1929 boekte de O.K.L. een mali van 33.416,42 ₣ (in 1930 zou het 54.862,78 ₣ worden !). De Bestuurscommissie legde het lot van de O.K.L. in handen van Burgemeester en Schepenen. Het College aarzelde niet, en op 14 maart 1930 stelde het aan de Gemeenteraad voor de O.K.L. te laten verdwijnen. In de volgende zitting, 18 april 1930 viel de hakbijl : de Gemeenteraad besloot "de Openbare Kas van Leening" af te schaffen (1)

Van nu af ging alles vrij vlug, de wettelijke voorgeschreven weg volgend (2). De O.K.L. zou haar werkzaamheden per 31 december 1930 stop zetten, en op 06 maart 1931 besloot de Gemeenteraad het overblijvend kapitaal, zegge 38.828,73 ₣, voorlopig in de stadskas te storten. In zijn zitting van 24 juni 1934 besloot de Gemeenteraad de goederen van de O.K.L. aan de Commissie van Openbare Onderstand over te maken. Maar de C.O.O. stond daar niet op te branden, en op 20 oktober 1934 moest de Geverneur de C.O.O. "aanraden" de "gift" te aanvaarden. Onderlussen waren de schulden van de O.K.L. vereffend. De resterende eigendom bedroeg 1) het gebouw Londenstraat, 9 met inboedel, 2) een som van 14.772,03 ₣.

In de voormiddag moesten de deelnemende maatschappijen een uitvoering verzorgen op één der drie kiosken die als volgt opgesteld waren : één op de Zeedijk en op de wijk Barriere : één aan de Tramstation en één op de Nieuwpoortsesteenweg.

In de namiddag werd een optocht gevormd met de feestvierende maatschappij op kop. Samenkomst op de wijk "Elektriek" (North laan), vertrek te 15 u. langs de "avenue North", daarna Nieuwpoortsesteenweg, Aartshertogstraat, Zeedijk en Raversijdestraat.

Aan de overheden en de afgevaardigden van iedere maatschappij werd een "hartelijkste welkomstgroet en eere wijn" aangeboden bij het voorbijtrekken van het Hotel de la Plage. Daarna trokken de "achtbare uitgenoodigden" stoetsgewijs naar het lokaal : "Hotel des Dunes", eveneens in de Raversijdestraat, voor de "huldebefoging".

Dit alles en nog veel meer werd aan het geëerd publiek medegedeeld door middel van een plakbrief van 1 m. x 3 m., door vriend André LIBIN welwillend ter kennisgeving medegedeeld (1)

De deelnemende maatschappijen

Wat ons interesseert en wat wij van de plakbrief vernemen zijn de namen van de maatschappijen die aan de viering deelnemen.

Daar was eerst en vooral het feestvarken : de Muziekmaatschappij FANFAREN VAN MARIAKERKE (gesticht in 1894 door Charles KESTELOOT) en met als voorzitter Ch. KESTELOOT en bestuurder J. DORCHAIN.

Deze maatschappij treedt samen op met de "zang- en toneelmaatschappij "'t ZAL WEL MOETEN GAAN", die zeer waarschijnlijk dezelfde stichter, voorzitter en bestuur heeft als de Fanfaren van Mariakerke.

Het aantal deelnemers van beide voorgaande maatschappijen werd niet medegedeeld op de plakbrief.

Andere muziekmaatschappijen uit Oostende waren :

- de PHILHARMONIE - met 30 uitvoerders en als voorzitter A. VAN DE SANDE en bestuurder E. PIERKOT.
- Fanfare JONGE TURNERS - met 40 uitvoerders, voorzitter A. VAN ELSLANDE, bestuurder A. MOUQUÉ
- DE ACCORDEONISTEN - met 30 uitvoerders, voorzitter H. PANESI, bestuurder F. BOGAERT.

Het is wel interessant even te kijken welke muziekverenigingen uit de omtrek eveneens aan het festival deelnamen.

uit Klemskerke	: Fanfare Kunst en Vermaak met 22 man
Veurne	: Kon. Harmonie St. Cecilia met 63 man
Leffinge	: Fanfare St. Cecilia met 42 man
Gistel	: Fanfare St. Cecilia met 35 man
Lichterfelde	: Koninklijke Fanfare St. Cecilia met 55 man
Nieuwpoort	: de Philharmonie met 45 man
Middelkerke	: Harmonie de Eendracht met 50 man
Couckelare	: Fanfare St. Cecilia met 30 man
Moere	: de Orpheonisten met 26 man

Met zoveel (liberale ?) vereerders van St. Cecilia zal het waarschijnlijk een prachtig weertje geweest zijn : een zomertje van vóór de eerste wereldoorlog !

De mannen die voor de organisatie zorgden

Het past hier ook de namen ter vereeuwigen en kenbaar te maken van de mannen die hun schone zondag opgeofferd hebben om voor de organisatie en orde te zorgen. Er komen bekende namen in voor :

- Arthur VAN DYCKE, was voorzitter van het Feestkomiteit Mariakerke, de sekretaris was Charles DEWITTE
- als kommissarissen hadden we :
J. BALTUS, L. MAERTENS, Ch. DIERICKX-VISSCHERS, Al. VANDENBERGHE, W. HURSEL, Oscar ALLEYN, H. SCHARLAEKEN, L. JONGBLOET, Henri VAN CAMPO (1), Benjamin TRAVERS, Aloïs AVEREYN en Florent DEVRIESE

Wanneer kunnen wij nog zoveel mensen samen brengen om iets (belangloos) te helpen organiseren ??

"ZIJ SPEELDEN SLECHTS ÉÉN ZOMER"

Minder dan twee maanden later werd ons land meegesleurd in een oorlog die meer dan 4 jaar zou duren.

Jef KLAUSING

---

(1) H. VAN CAMPO was de drukker van de plakbrief, waarvoor zijn degel wel iets té klein was, zodat de affiche in twee delen moest gedrukt worden en daarna tot één stuk samengeplakt.

¥ ¥ ¥ ¥ ¥ ¥ ¥ ¥ ¥ ¥ ¥ ¥

EVEN UW AANDACHT VOOR...

HISTORISCHE CURIOSA IN ONS HEEMMUSEUM

Nu en dan vestigden we de aandacht van onze leden reeds op enkele interessante of eigenaardige objecten te zien in ons heemmuseum : zaken waar men misschien achteloos aan voorbij gaat bij een bezoek, het oog vermoeid door een te veel aan indrukken.

Deze maand nog een paar items om even bij stil te staan :

EEN REEKS HERINNERINGEN AAN 1830 :

Medaillon met een beeldenaar van Koning Leopold I, 2 medailles 1830, de sleutels van de Stad Oostende door Burgemeester LANSZWEERT symbolisch aan Leopold I aangeboden bij diens blijde inkomst te Oostende op 17 juli 1831, tenslotte een zilveren plaat van een ere-geweer, op 1 oktober 1830 aangeboden aan visser Jacques BLOCK, die samen met Michiel VAN DE KERCKHOVE 2 Hollandse agitators had aangehouden.

Dit alles gevat in een houten, gesculpteerd kader.

(deze souvenirs aan 1830 staan reeds beschreven in Carlo LOONTIENS boekje "Le Fort Napoleon" op p. 102-103).

EMBLEEM VAN DE MAATSCHAPPIJ "CONCORDIA" ANNO 1840

Johannes de Doper, als asceet in de woestijn, gehuld in een kemelharen kleed. Links het lam en rechts de kruis staf met wit-rode wimpel; de heilige is gezeten op een rots.

olieverf op koper; 55,5 x 55,5

opschriften : H. JOANNES/I/BAPTISTE/O/4
MAATSCHAPPIJ/8/CONCORDIA

Het schilderij is ruitvormig opgevat en is anoniem.

KERMIS TE MARIAKERKE ANNO 1839

Centraal staat een herbergscène. Eronder een duinenlandschap met personages die zich begeven aan allerlei volksspelen (o.a. ringwerpen). Boven het centraal tafereel : een ovaal medaillon waarin een gezicht op een hoevecomplex en de O.L.V. ter Duinenkerk.

Links en rechts ervan, in ronde medaillon : 1839

Naast het centraal deel links, een ovaal medaillon waarin een minnend paartje bij maanlicht. Rechts : huisbezoek bij de geliefde. In de vier hoeken ronde medaillons : links boven : herbergkrakeel; links onder : stalscène; rechts boven : herbergscène; rechts onder : vrolijk koppeltje.

olieverf ; 30 x 41

anoniem meester.

herkomst : in 1975 door De Plate aangekocht bij een privé-persoon.

EMBLEEM DER "ANCIENS FRÈRES DE L'EMPIRE FRANÇAIS - OSTENDE" 1846

Een oudgediende in burgerkledij, met een linker houten been, de Franse driekleur houdend. Achter hem een rots (Sint-Helena symbolisch weergegeven ?), waarop de figuur van Napoleon.

Op de rots de inscriptie : HONNEUR ET FIDÉLITÉ

olieverf op hout : 53 x 54

opschriften : ANCIENS FRÈRES D'ARMES DE L'EMPIRE FRANÇAIS
1846 - OSTENDE

Het schilderij is ruitvormig opgevat, en is anoniem.

PORTRET VAN PIERRE BREYNAERT

Pierre BREYNAERT was de voorzitter van de Oostendse maatschappij der Napoleonisten. Hij was gehuwd met Marie DONSE en woonde in de Sint-Jorisstraat, 13. Hij stierf 67 jaar oud - op 5 maart 1863.

Rond de hals en op zijn jas draagt BREYNAERT diverse napoleontische eretekens.

olieverf op doek ;

anoniem meester.

Bibl. : Carlos LOONTIENS, Le Fort Napoléon. Son histoire
Le musée. Catalogue descriptif illustré, s.d.,
 s.l., p. 155.
 Georges SOYER, Le drame révolutionnaire et Napoléonien à Ostende, Oostende 1928.

Genoemde stukken worden deze maand voor de gelegenheid speciaal in de kijker geplaatst.

Norbert HOSTYN

*****

ANTIkwARIAATSPRIJZEN EN HET STEDELIJK KUNSTPATRIMONIUM

In oktober had te Brussel een openbare veiling plaats van bijna uitsluitend oude boeken.

We hebben enkele prijzen genoteerd van boeken die voor Oostende van belang zijn.

Grégoire LEROY : James Ensor (1922) (een tweede exemplaar ging eveneens tegen hetzelfde bedrag van de hand)	14.000 Fr.
Ludovico GUICCIARDINI : Description di tutti i Paesi Bassi (1581)	92.000 Fr.
Belagerung von Ostende. Journal (1604)	55.000 Fr.
Christophe de BONOURS : Le mémorable siège d'Ostende (1604)	11.000 Fr.
Album Souvenir d'Ostende (ed. F. Claassen, Ostende)	22.000 Fr.
Edward VLIETINCK : Het oude Oostende en zijn driejarige Belegering (1897) (een tweede exemplaar werd verkocht voor 2.000 Fr)	2.600 Fr.
Hugo DE GROOT : Nederlandsche jaarboeken en historiën (1681)	20.000 Fr.
Louis GUICCIARDINI : Description de tous les Pays-Bas (1582)	65.000 Fr.
Raoul BLANCHARD : La Flandre (1906)	9.000 Fr.
Antonius SANDERUS : Flandria illustrata, 3 vols (1732)	210.000 Fr.
Giuseppe GAMURINI : Della guerra di Fiandra, libri VI (1609)	12.000 Fr.

Al die prijzen moet men nog verhogen met 21 %. Met trots kunnen we melden dat van al de hogervermelde werken minstens één exemplaar in het fonds "OSTENDIANA" van de Stadsbibliotheek aanwezig is.

Evenwel bezit de Stadsbibliotheek niet het exemplaar van GUICCIARDINI : Description... uit 1581, maar wel een EERSTE uitgave van 1567, alsook nog een Nederlandse vertaling van 1648.

Dit zijn maar enkele werken uit het fonds "OSTENDIANA", maar het is al vast een bewijs dat het cultuurpatrimonium van de Stad zeker niet te onderschatten is.

Omer VILAIN

blad 29 v :

Den 8 februari 1794

Het Magistraat ende raed der stede en Port van Oostende
Aen

De Swarte Susters

Het Magistraet ende Raed van Oostende verzouckt U. van
op hedent ten stadthuize over te brenghen eene note van
alle het silver en goudwerk hoegenaemt, toebehoorende aan
de Kercke.

Actum Int Collegie 22 fructidor 2e Jaer der Republ

Bij ordonnantie

(Signé) J De Coninck

blad 30 r :

Bourg-maitre et Echevins de la ville et port d'Ostende
requierent et pas moins ordonnent aux Soeurs noires de
cette ville, de délivrer incessamment pour les besoins des
commissaires de la république française, quatre traversins
et quatre oreillées, a la première demande du citoyen Thuys
L'ainé, a peine d'exécution militaire, ainsi requis et
ordonné ce 2 thermidor l'an 2 de la republique française

par ordre

Singée Van Lerberghe

Den onderschreeven Directeur van het militaire hospitaal
binnen deese stadt requireert het gemeente der swarte susters,
aen den brenger deeser te laeten volgen alle het wit lijnwaet,
tot het maecken van bandagien ende compressen mitsgaeders
al het pluk, het gonne sij ter ... zijn hebbende alles
ten dienste van het gezijde hospitaal.

Ostende 5 July 1794

(Get) Jacobus de Knuyt

blad 30 v :

Bekenne ontfangen te hebben van de Religeusen Swarte suster
vier pluymen hooftpuitten (sic) ende vier oorkussen ten
dienste van de fransche republique par requisitie van het
magistraet.

Ostende 20 Julli 1794

(Signé) Thuys L'ainé

blad 31 r :

1794

In het jaar 1794 als wanneer de fransche wederom in vlaanderen
en brabant gekomen zijn ende stad Oostende gedreigt wierd
met een bombardement zijn ik met de bijzonderste effecten
benevens vijf van onze religieusen gevlucht op den 16 Juni
met een visschers chaloupe naar Zeeland, waar wij zamen

verbleven zijn tot 16 November, wanneer Zuster Francisca, Zuster Petronille, Zuster Anna Theresia, zich in groote pryckelen begeven hebben op de reize naar Oostende, waar zij gelukkig gearriveert zijn den 25 ditto.

1795

Den 6 februari 1795 heeft den franschen Generaal Michand met d'heeren staten van Zeeland gecapituleert, welken tijd ik met Zuster Marie en Zuster Marianne, ons bevonden tot Middelburg, is er daar een decreet uitgegeven dat alle gevlichte persoonen, zich binnen de vijftien dagen van daar moeten verwijderen, waar aan wij niet en hebben kunnen voldoen, ter oorzaak van mijn onpasselijkheid, aldaar hebbe moeten verblijven met de twee voormelde zusters, tot den 10 Maart, wanneer wij van daar vertrökken zijn, en ten zelve dage gearriveert zijn binnen Gent, na eenige dagen daar verbleven 't hebben, zijn de twee zusters afgekomen naar Oostende in ons Klooster, 't gonne dien tijde was, onder een exorbytante contributie van vijftien duizend guldens vlaems courant, 't welck d'oorzaak was dat ik mij ophiel binnen de stad Gent tot den 19 Maart 1700 zes en negentig, wanneer ik den blijden oogenblik had van in mijn Klooster te zijn, maar mijne blijdschap en heeft van geene deure geweest.

blad 32 r :

D'Office

L'an 3me de La Repub française Le deux termidor à trois heures de releve nous soussignés Officiers municipaux de la Commune d'Ostende accompagné de L'adjudant major de Laplace Le françois en l'absence du commandant temporaire, nous nous sommes transportés successivement dans le couvent des soeurs noires pour en conformité de l'arrette de repress du peuple en datte du 26 messidor et de la Circulaire de l'arrondis de la flandre orientale du 29 d° constater la juste quantité des fruits et legumes de toutes espece, murs ou en croissance qui s'y trouvent et dont la moitié doit servir aux malades de l'hospi militaire suivant la teneur du dit arrette, à quel effet nous avons procedé en presence des religieux et individus des dites communautés comme suit savoir

Couvent des Soeurs Noires

legumes murs	fruits murs	legumes en croissance	fruits croissance
une partie de la salade Deux couches des carotes	Néant	quatre couches de pois huit partie d'arri cots cent cinquante choux fleurs Une couche de choux rouges	vingt quatre arbres à fruits tant poires que autres tous peu chargés

Ainsi fait date et lieu que Dessus / Etaient signés J. De Clerck J Lenoir & Le françois
Pour copie conforme
Par ordre / J De Coninck
Int

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - LXXXXI : E. LACROIX

Uit Brugge afkomstig, kwam hij omstreeks 1780 te Oostende wonen. Voor het kerkje van Onze-Lieve-Vrouw ter Duinen schilderde hij in 1787-1788 10 grote doeken met voorstellingen van de blijde en de droevige mysteriën en bovendien, op het gewelf van de kerk, de vijf glorieuze mysteriën. De doeken zijn bewaard, de gewelfschilderingen helaas niet.

In de al even pittoreske Sint-Annakerk te Stene vinden we 2 doeken van hem : "Elisabeth verklaart Maria de H. Schrift" (163 x 123 cm) en "Geboorte van Jezus" (171 x 133 cm). Ze dateren uit dezelfde jaren als de schilderijen in de Duinenkerk. Ze sieren de beide zijaltaren.

Veel meer is over Emmanuel LACROIX niet geweten. Het is echter toeval dat hij te Oostende opduikt in de jaren 1780 en later : had hij begrepen dat met de periode Oostende-Vrijhaven (1781-1792) een ongemeen bloeiende tijd op komst was ?

LACROIX woonde op het Wapenplein.

Bron : volkstelling van 1798

Lit. : G. BILLIET, Onze-Lieve-Vrouw ter Duinen, Oostende 1981

+-----+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - LXXXXII : C. VAN DE VELDE

Geboren te Oostende op 29 december 1916.

Studies aan de Oostendse kunstacademie.

1956 : zilveren medaille te Parijs

1959 : geselecteerd voor de derde "Grote Prijs voor Schilderkunst van de Stad Oostende".

VAN DE VELDE schilderde vooral landschappen, taferelen met vissersvrouwen en strandscènes.

Hij woonde Prins Roselaan 161 te Stene.

Het Museum voor Schone kunsten van Oostende bezit één werkje van hem : "Licht en Schaduw" (1959/245), een scène met windschermen op het strand.

Deelname aan het Salon 1952 van de Oostendse Kunstkring met "De geteisterden", "Troost na de arbeid" & "Kantwerkster" ; en aan het Salon 1955 met "Oogst", "Vissers" en "Volksvrouw".

+-----+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - LXXXXIII : L. VANLEEKE

Zonder twijfel was L. VANLEEKE een Oostends amateurkunstschilder. "De Plate" bezit van hem een olieverf op doek "Vissers op de kaai te Oostende". Het draagt onderaan rechts zijn signatuur.

We zien twee vissers volle visbennen dragen. Op het achterplan zien we vissersbootjes in de haven.

Over deze kunstenaar is ons momenteel verder niets geweten.

+-----+

Rene HANSOUL werd geboren te Machelen in 1910. Aangemoedigd door zijn ouders, schilderde hij van jongsaf. Hij deed zijn studies aan de Academie te Leuven en aan het Hoger Sint-Lukasinstituut te Gent.

19 jaar oud, ca. 1930 dus, kwam hij te Oostende terecht. In de dertiger jaren werkte HANSOUL lange tijd in dienst van het Heemkundig Museum in het Fort Napoleon : met name schilderde hij heel wat grote doeken met scènes uit het leven van Napoleon.

Voor die historische evocaties gebruikte HANSOUL duidelijk oude prenten als inspiratiebron.

In het Museum van Oostende hing tot aan de brand in mei 1940 verder een stilleven van hem.

Zijn eerste grote tentoonstelling hield hij in 1938 te Oostende. Er volgden er later te Brugge, Brussel, Gent en Parijs.

We vermelden hoger historische taferelen en een stilleven van HANSOUL. Toch waren dat niet zijn hoofddisciplines : hij was vooral portrettist en schepper van fantastisch-surrealistische taferelen. Soms combineerde hij beide genres zoals in het "Portret van Mevrouw M.J.V."

Na de oorlog 40-45 woonde HANSOUL te Brussel. In oktober 1963 hield hij nog een individuele expositie bij Isy BRACHOT te Brussel.

Het is momenteel niet geweten waar en wanneer hij overleed.

Het Museum voor Schone Kunsten te Oostende bezit nog heel wat werk van HANSOUL (32 werken). Veel daarvan zou schitterend van pas komen in het Heemkundig Museum, maar het zijn "lappen" van onhandelbare afmetingen.

Norbert HOSTYN

§ § § § § § § § § § §

VRAAG

Wie weet het bouwjaar van "De Bolle" en waartoe het gebouw oorspronkelijk diende ?

Antwoorden bij : N. Hostyn
Stadsarchief
Feest & Cultuurpaleis
Wapenplein - Oostende
059/70.61.63

§ § § § § § § § § § §

DAN TOCH EEN GEBOUW VAN HORTA TE OOSTENDE ?

Elke Oostendenaar kent zonder twijfel het mooie Art Nouveau-gebouw, Van Iseghemlaan 12 b !

Naar gegevens in 1976 aan het Stadsbestuur bezorgd door Mevr. M. de BEKER-HOLEMANS uit Brussel, eigenares, zou dit gebouw een werk zijn van de wereldberoemde Art-Nouveau-architect Baron Victor HORTA.

Lidgeld 1986

Het lidgeld voor het lidmaatschap bij de Heemkundige Kring DE PLATE is voor 1986 vastgesteld als volgt :

Aangesloten leden :	350 ₣
Steunende leden :	500 ₣
Beschermende leden : (vanaf)	1.000 ₣

Mogen wij onze leden vragen gebruik te maken van het hierbijgevoegd stortingsbulletin ?

Indien er GEEN stortingsbulletin bijgevoegd is dan bent u reeds in orde met uw bijdrage ! !

Index 1985

Traditiegetrouw publiceert "De Plate" voor de geïnteresseerde lezers een inhoudstafel & indices op de voorbije jaargang.

U kunt ze bestellen door 100 ₣ te storten op rekening 750-9109554-54 van "De Plate" met vermelding "Index 85".

U kunt uiteraard ook rechtstreeks terecht in de museumshop.

Index 1985 verschijnt wellicht eind december.

* * * * *

OP 'T LAATSTE BLAD...

...Een gezicht op de Oostendse visserskaai ca. 1865 van de hand van Jos. Thomas TUIE (1800-1875).

We zien de herberg/hotel "Ship Inn" en andere gebouwen op de kaai.

Pentekening op gekleurd papier; 15 x 24 cm. Onder rechts lezen we; Ship Inn Ostende 20 july 65

# # # # #

IN DIT NUMMER

- blz. 3 : echo van de 28e Landdag van het Verbond voor Heemkunde
- blz. 4 : F. DUFAIT : Paul Vermeire - verdienstelijk Oostends kunstenaar
- blz. 6 : N. HOSTYN : drukwerk in verband met Oostende...
- blz. 7 : E. LIETARD : Oostendse numismatiek
- blz. 8 : A. LAUREYS : Protestantisme te Oostende (2e vervolg)
- blz. 14 : O. VILAIN : de affaire Degrave Rorique
- blz. 15 : G. BILLIET : A. Stracké (9) - Succesvol hotelier en royalist (3)
- blz. 18 : O. VILAIN : Oostendse ex-librissen (III)
- blz. 21 : J.G. DE BROUWERE : de dood van een inrichting
- blz. 22 : J. KLAUSING : het muziekfestival van Mariakerke-baden in 1914
- blz. 24 : N. HOSTYN : historische curiosa in ons heemmuseum
- blz. 26 : O. VILAIN : antikwariaatsprijzen en het stedelijk kunstpatrimonium
- blz. 27 : De zwarte nonnen te Oostende - een historiek (deel 10)
- blz. 29 : N. HOSTYN : vergeten Oostendse kunstschilders LXXXI - LXXXII - LXXXIII

TEKST OVERNAME STEEDS TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE

85/300

92

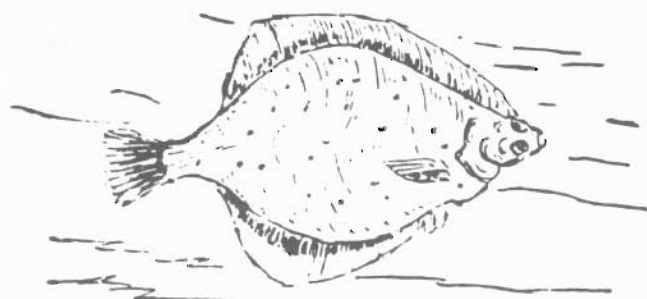

Thos. M. O'Neil 20 July 65

DE PLATE

MAANDBLAD

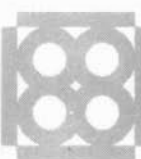
AN HYP

SPAARKAS KREDIETEN

A. VAN ISEGHEM

Alle verzekeringen   Hypotheken
Stockholmstraat 47a   8400 Oostende
Tel. 059/70 35 73

Plaatsingen op korte termijn bij

AN HYP

SPAARKAS KREDIETEN

Kantoor Oostende :

Wapenplein 8-8400 Oostende Tel. 059/50 49 11 (6 l)

geven U :

- * **voordelige rente**
- * **vrijstelling van roerende voorheffing (tot 50.000 Fr. intrest)**
- * **onmiddellijk volledig opvraagbaar**
- * **ongevallenverzekering**

Een vriendelijk onthaal en een persoonlijke service
zullen U te beurt vallen.

Privé parking voor klanten

Elke dag open van 9 tot 12.30 uur en van 14 tot 17.30 uur

Op zaterdag van 9 tot 12 uur

Ook onze agenten in de stad staan steeds tot uw dienst.

"DE PLATE"
tijdschrift van de
Oostendse Heemkundige Kring
"DE PLATE"
v.z.w.

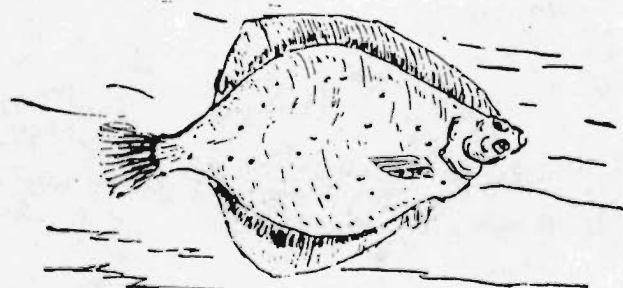
tijdschrift onder redactie van :

Norbert HOSTYN
Emile SMISSAERT

Jean-Pierre FALISE

Inhoudstafel &
Registers op de
14de jaargang

1985

INHOUDSTAFEL

ANONIEME AUTEURS :

- Oostendse muziekmaatschappijen
  - ° De Harmonie "De Noordstar" : 49-53
  - ° Drumband S.K.V.V. Zandvoorde : 201
  - ° Showband Willen is Kunnen : 213
- De Zwarte Nonnen te Oostende. Een historiek :
76-79; 106-108; 138; 231; 258-259; 295-296
(vervolgt in 1986)

BILLIET, Germain :

- August Stracké :
  - ° Zijn reis naar Bulgarije in 1906 : 38-44; 83-86; 119-123;
157-161
  - ° Succesvol hotelier en royalist : 232-234; 238-241;
283-286
- (vervolgt in 1986)

CASIER, G :

- De scheepswerf Seghers : 148-152

DE BROUWERE, J.G.

- De dood van een inrichting (Berg van Barmhartigheid): 289-290

DEWULF, Lionel

- Oostende. Stad in Nieuw-Zeeland : 199

DREESEN, Jan-Baptist

- Jaarverslag 1984 : 27-35
- Het verzet te Oostende en in de kuststreek tijdens de
Tweede Wereldoorlog : 21-22
- Jaak Besage versus Piet Heyn : 73-75
- Dicky Verbanck 70 ! : 136
- Culinaire Folklore : Swiesen of Swiesels : 142-143

DUFAIT, Freddy

- Paul Vermeire - Verdienstelijk Oostends kunstenaar : 272-273
(vervolgt in 1986)

EECKHOUT, Raoul

- Het nieuwe Ibis-bruggetje (gedicht) : 154

FALISE, Jean-Pierre

- Brixham - Een hoekje van België op de Engelse kust : 15-19
(add. 56; 115; 136)
- Culinaire Folklore - De Kreketaart : 174
- Graven op het kerkhof aan de Nieuwpoortsesteenweg : 193-195
- De scheepsramp van juli 1924 : 261-263

FINET, Didier

- Oostendse muziekmaatschappijen : jeugdfanfare O.L.V.
College : 133-134

FELIX, Jean-Pierre

- Orgels in Groot-Oostende : orgels in SS Petrus & Pauluskerk :
(17de & 18de eeuw) : 63-68; 95-100

GEVAERT, Fernand

- De Ibisbrug : 154

GHEERAERT, John

- Adolf Kolping. Zijn verblijven te Oostende : 197-199; 215-216;
254-256 (vervolgt in 1986)

HOSTYN, Norbert

- Reeks "Monumenten, beelden en gedenkplaten te Oostende :
  - XXV Het memoriaal Aristide Doorme : 59-62
  - XXVI Ereplaket Oostendse Congopioniers : 111-112
  - XXVII Putti in plantsoen Stedel. Zwembad & Koningspark :
113-114
  - XXVIII Het borstbeeld van Burgemeester A. Van Glabbeke :
142
  - XXIX Het memoriaal Gustin Malfeyt in het Leopoldpark :
167-169 (err. 174)
  - XXX Gedenkplaat Bootsman Jonsen : 257

(vervolgt in 1986)

Vissershulde te Oostende - 1985

Maandag 8 april greep de jaarlijkse Vissershulde plaats in de SS Petrus- en Pauluskerk en aan het Zeeliedenmonument op de Zeedijk. De stedelijke, militaire en geestelijke overheid betoonde respect voor het gebeuren. Vele tientallen bloemstukken werden aangedragen door Oostendenaars in typische visserskledij, leerlingen van Ibis en dienstplichtigen bij de Zeemacht. Heelwat toeristen vereeuwigden de bij storm gehouden vissershulde. (Foto Soenen)

- Reeks "Vergeten Oostendse Kunstschilders :

- LII Jacques Asaert : 69
- LIII J. Baeteman : 69
- LIV Johan Baks : 70
- LV Th. Bourgeois : 70
- LVI L. Decoussemaker : 70
- LVII Napoleon Delannoy : 71
- LVIII De Mulder : 71
- LIX Félix Albrecht : 100
- LX Leopold Baets : 100
- LXI Delgobe-Deniker : 100
- LXII Matthieu De Munter : 101
- LXIII Maurice De Prost : 101
- LXIV Hélène De Reuse-Pourbaix : 101
- LXV E. De Spot : 101
- LXVI Kamiel Devadder : 101
- LXVII J. De Vijlder : 164
- LXVIII Claire Dorchain : 164
- LXIX Lucienne Dufait : 164
- LXX J. Gruwez : 164
- LXXI Albert Hagers : 165
- LXXII Jacques Schyrgens : 165
- LXXIII R. Simons : 165
- LXXIV Redgy Van Duyvenboden : 183
- LXXV Roger Corveleyn : 183
- LXXVI F. De Leenheer : 183
- LXXVII J. De Wolf : 183
- LXXVIII Eugène Delaruwiere : 184
- LXXIX Anne Debois-Velle : 184
- LXXX Guillaume Hodeige : 216
- LXXXI Margot Knockaert : 216
- LXXXII Rene Lust : 217
- LXXXIII Albert Nyssen : 217
- LXXXIV Lucienne Porta : 217
- LXXXV Pieter Teunissen : 217
- LXXXVI Emile Triebels : 218
- LXXXVII Lily Treite : 218
- LXXXVIII Hubert Prove : 253
- LXXXIX Regnault : 253
- LXXXX Frans Regoudt : 253
- LXXXXI Emmanuel Lacroix : 297
- LXXXXII Charles Van De Velde : 297
- LXXXXIII L. Van Leeke : 297
- LXXXXIV René Hansoul : 298

- Overige bijdragen

- Ensoriana : 6; 11; 22; 89; 110; 177; 219; 280
- Gustaaf Sorel : 9-11
- Een gevaarlijke en zeer besmettelijke ziekte...anno 1665 : 44-45
- Maritieme curiosa in ons heemmuseum : een maritiem diarama uit 1891 : 200
- Het Erevaandel 1830 van de Stad Oostende : 214
- Nog de Stenen Bank : 214
- Havenmeesters van Oostende vanaf 1614 tot 1800 : 260

- Drukwerk in verband met Oostende uit het Ancien-Régime & de Napoleontische tijd bewaard in het Heemkundig Museum "De Plate"
- ° Niet Oostendse drukkers : 274
- Even uw aandacht voor.....historische curiosa in ons heemmuseum : 292-294
- Dan toch een gebouw van Horta te Oostende ? : 298

HOSTYN, Robert

- Orgels in Groot-Oostende : O.L.V. ter Duinen : 139-141

IPPEL, Simon

- Straat-eigenaardigheden : 205

KLAUSING, Jef

- De moord in de duinen bezongen : 7-8
- Frans Jacobs te Oostende : 53-55
- Van kaketutten tot kantentuit : 86
- De Commissionnaire : 90-92
- Herinneringen aan d'oeude viertorre : 108-109
- De reis naar Amerika : 124-126
- De Coöperatieve Beweging en de opstand der bakkers te Oostende : 190-192 (aanvulling door Fr. COOPMAN : 259)
- Op het spoor van Stierman Lèeze : 245
- Schandaal te Oostende : 246
- Over danszalen, café chantants en andere drankgelegenheden : 264-265
- Het muzieksfestival van Mariakerke-Baden in 1914 : 290-292

LAUREYS, Alfons

- Protestantisme te Oostende : 222-226; 249-252; 276-279

Het visje blijft in trek

LIETARD, Erdwin

- Reeks "Oostendse Numismatiek"
  - ° Feestelijkheden bij de Sint-Sebastiaansgilde te Oostende in 1907 : 163
  - ° Inhuldiging Monument Leopold I in 1901 : 196
  - ° Inhuldiging Monument Leopold II in 1931 : 212
  - ° Het "Pavillon National" te Oostende : 275

MERCER, Alexander Cavalié

- Fragmenten uit zijn "Journal of the Waterloo Campaign" nopens Oostende (inleiding door N. HOSTYN) : 127-129; 202-204; 209-212; 242-245

SMISSAERT, Emile

- José Aerts (pseud. Albert Westerlinck), bezoeker van Oostende : 46
- Noordnederlandse beschouwingen over nut en noodzaak van de regionale geschiedschrijving : 130
- Scheepvaartmusea in Nederland : 181-183

VAN CRAEYNEST, Raymond

- Toevallige vondsten over Oostende : 6
- Archief over Oostende en het Camerlinckxambacht : 87-88

VAN CAILLIE, André

- De batterij Gneisenau (add. bij 84/169) : 71

VANDAMME, Gerard

- De Consciencesschool - mei 1940 : 153
- Nog over "Duitse Batterijen" op de Belgische kust in 1914-1918 : 178-179

VAN HYFTE, Ivan

- Grond te huur anno 1862 : 4-6; 58-59; 104-105
- Strandconcessies in de 19de eeuw : 175-177
- Na een wapenstilstand : 265-266

VAN ISEGHEM, August

- Merci Omer ! (bio-bibliografie van Omer Vilain) : 24-26
- Godtschalck 60 jaar ! : 266-267

VERE, Francis

- Beleg van Oostende : 186; 230; 248; 288

VERLONJE, Wilfried

- Oostende in Brugse jaarboeken : 227-228
- Louis Frélin. Oostendse straatorgelbouwer : 241

VILAIN, Omer

- De jaarlijkse veiling : 82
- Antikwariaatsprijzen : 147; 294
- Plan van Oostende : 170
- Ensor en zijn Oostende : 172
- Snak : 220-221
- De affaire Degrave-Rorique
- Oostendse ex-librissen : 286-287

Vrijdag 20 september 1985 (583)

De beuk erin

Dinsdag vielen in de Oostendse rattenwijk van het Achtuerehuis de eerste behoorlijke puinbrokken naar beneden, nadat gemeenschapsminister Paul Akkermans, in een oersterke kraan van de firma Verhelst, had mogen plaats nemen om daar een hendel vooruit te duwen waardoor de hydraulische arm van de kraan de eerste officiële afbraakstoot kon geven.

BOEKBESPREKINGEN

- N. HOSTYN, Leopold II en Oostende. Een historische stadswandeling, V.T.B. Toeristische Bibliotheek 307 : 12 (G. Vermeersch)
- M. CONSTANDT, De invloed van Waals en Brussels kapitaal op de Oostendse hotelsector in W.O. I, in Belgische Tijdschrift voor Nieuwste Geschiedenis, XIV, 1983 : 13 (N. Hostyn)
- H. COPPENS, Bio-bibliografisch repertorium van het wetenschappelijk Personeel (Rijksarchief, Brussel) : 72 (E. Smissaert)
- W. VAN UFFELEN, Jeanne Van de Putte 1907-1930. Biografie en bloemlezing : 88 (E. Smissaert)
- W. MAJOR, Luchtpost uit Oostende, in Cahier voor Luchtvaartgeschiedenis, 6,3 : 109 (A. Van Iseghem)
- J. LUCASSEN, Naar de kust van de Noordzee. Trekarbeid in Europees perspectief 1600-1609 : 137 (E. Smissaert)
- Komt vrienden luistert naar mijn lied : 162 (J. Klausning)
- Ensoriade : 171 (A. Van Iseghem)
- Jaarboek 1984 Ter Cuere : 187 (J.B. Dreesen)

Ocean van de aardbol verdwenen

Mei 1984 ZW

Het zo bekende Oostendse tankstation Ocean aan de Koningstraat te Oostende is van de aardbol verdwenen. Enkele dagen geleden werd het tankstation met de grond gelijk gemaakt. De Ocean werd enkele jaren geleden door dieven overvallen die er met de kassa van door gingen doch later bij de lurven werden gevat. Het tankstation was ook vooral bekend omdat men er dag en nacht terecht kon. (jjs)

FOTO'S & AFBEELDINGEN

- Onze vissers te Brixham 1940-1945 : 19
- Plattegrond Oostende ± 1860 : 23
- Petit Paris 1950-1953 : 47
- Plattegrond Oostende ± 1720 : 57
- Jubileumfeest 1984 : 80
- Oostendse winters van toen : 93
- SS. Petrus en Pauluskerk : 95
- Plattegrond Oostende DE BRUGADAL : 102-103; 135; 189; 219; 281
- Hoek Van Iseghemlaan-Ijzerstraat : 116
- Hazegras : 131
- Strandspelen in de dertiger jaren : 155
- Scheepswerf Seghers : 148-149
- Prentkaart "Ferme aux environs d'Ostende" (GIANOTTI) : 166
- Het slopen van de oude schouwburg 1906 : 185
- Herenhuis Christinastraat 112 : 206
- Herenhuis Langestraat 72 : 206
- Herenhuis Langestraat 82 : 236
- Oktoberfoor 1954 : 229
- 't Schippershuis - Kapucijnenstraat 42 : 236
- Vrederecht (Witte Nonnenstraat) : 247
- Herberg 't Zeepaard (Brabantstraat) : 247; 268
- Slachtoffers Scheepsramp 1924 : 262
- Christinastraat 67 : 268
- Ex-Librissen : 287
- Visserskaai ± 1865 : 300

INDEX OP DE PERSOONSNAMEN

ADELAERE, André : 51
ADRIAENSEN, Pierre: 260
ADRIAENZ, Adriaan : 224
AERNOOTS, Andreas : 225
AERNOOTS, Andries : 251
AERTS, José : 46
ALBRECHT, Felix : 100
ALLOUDT, Adriaan : 223
ALLOUDT, Matheus : 223
ARIX Marcel, : 51
ASAERT, Jacques : 69
ASAERT-PIERLOOT : 185

BAETEMAN, J : 69
BAETMAN, Louis : 260
BAEYENS, Bernard : 111
BAEYS, Leopold : 100
BAKS, Johan : 70
BARBAIX, Pierre : 263
BEERBLOCK, Constant : 5
BEERBLOCK, Charles : 5
BELCAMPPIUS, Wigboldus : 277
BERGER, Andreas : 66
BERGER, Jacobus : 65
BESAGE, Jaak : 73
BEURSSE, Magdalena : 225
BLOCK, Jacques : 292
BLOMMAERT, Basiel : 261
BLOMMAERT, Gerard : 261
BOENS, Daan : 286
BOLLAERT, Jan : 225
BORGERS, Gustaaf : 111
BORGERS, Honoré : 289
BORGERS, Michel : 260
BOURGEOIS, Théo : 71
BOURNE, Carel : 64
BOURNE, Vincent : 63
BREYNAERT, Pierre : 293
BREYTENS, Jacques : 260
BUDDAERT, Guillaume : 260

CARETTE, Alfons : 220
CATTOOR, Gustaaf : 213
CUELEMANS, Edmond : 111
CHRISTIAENS, Bernard : 203-204/235-236
CORN ELISSEN, Antoine : 260
CORVELEYN, Emile : 49
CORVELEYN, Henri : 4
CORVELEYN, Roger : 183
COSYN, Jacques : 260
COSYN, Jean : 260
CRANSHOF, Noé : 111
CUVELIER, G : 201

DE BRAUWER, Ignatius : 274
 DECHAENE, Joseph : 111
 DECOUSSEMAEKER, L : 70
 DE CUUSCHE, Jan : 223
 DEDEYSTER, Pierre : 49
 DE GRAVE Gebroeders : 282
 DE GROOT, Lucas : 225
 DE KINDER, Roger : 50/201
 DELANNOY, Napoléon : 71
 DELARUWIERE, E : 184
 DELEENHEER, F : 183
 DELGOBE : 100
 DEMANET, Victor : 142
 DE MEULEWERCKERE, Hendrik : 225
 DE MULDER : 71
 DE MUNTER, Mathieu : 101
 DE PROST, Maurice : 101
 DE PUYDT, François : 260
 DERDEYN, Philippe-Jacques : 260
 DE REUSE, Hélène : 101
 DE RYCKEL, Baron : 265
 DE RYCKERE, Petrus-Josephus : 67
 DESCHACHT, Karel : 49
 DE SEURE, Victoria-Barbara : 76
 DE SLOOVERE, Martinus : 274
 DE SMEDT, Pierre : 111
 DE SMEDT, Joseph : 111
 DE SMET, Pierre : 260
 DE SMIDT : 136
 DESMIT, Fernand : 115
 DE SPOT, E : 101
 DE STROODECKERE, Lodewijk : 225
 DE SWAEF, Jozef : 51
 DEVADDER, Kamiel : 101
 DE VIJLDER, J : 164
 DEVOS, Léon : 111
 DEVREESE, Godfried : 212
 DEVRY, Pierre : 49
 DE WINTER, Jacques : 260
 DEWOLF, J : 183
 DEWULF, Pierre : 260
 DEWYMMER, Frans : 200
 DE ZWARTE, Jacob : 225
 DIERICX, Louis : 251
 DILLEN, Albert : 111
 DIRICSEN, André : 260
 DOORME, Aristide : 59/111
 DORCHAIN, Claire : 164
 DUBOIS, Anne : 185
 DUCHEM, Louis : 133
 DUFAIT, L : 165
 DUTERRE, Daniël : 224
 DUTRON : 49

EDEBAU, René : 51
ENSOR, James : 89/177/280
EVERAERTS, Eugène : 286
EYLAND, Jacques : 261

LES HEURES CLAIRES

FABRY, Loys : 249
FLANDERIN, Benoit : 260
FRETIN, Louis : 241
FREYMAN, Charles : 5
GALLE, Wwe. : 4
GHYS, Jan : 250
GIANOTTI : 166
GOES, Charles : 52
GOVAERT, Jean : 50
GUNST, Ch : 5

HAECK, J : 136
HAGERS, Albert : 165
HAMILTON, Burgemeester : 5
HANKAR, Paul : 214
HANSOUL, René : 298
HAZAERT, Pieter : 249
HENDRICKX, Jan : 226
HEYN, Piet : 73
HODEIGE, Guillaume : 216
HORTA, Victor : 298
HUGHEBAERT : 225
HUNGS, Julie : 5
HUYGELEN, Frans : 167

ISTASE, André : 111

JACOBS, Frans : 7/53
JANSSENS, Charles : 5
JANSSENS, Gerard : 111
JANSSENS, Jacques : 260
JEAN : 5
JEAN, Famille : 275
JONCKHEERE, Charles : 261
JONSEN, Charles : 257
JULIAENS, Zacharias : 226

KEMPYCK, Mathieu : 260
KESTELOOT, Charles : 290
KNOCKAERT, Margot : 216
KOLPING, Adolph : 197/215/254
KREMER, Jean : 111

LACROIX, Emmanuel : 297
LAGRANDE, François : 260
LAGRANDE, Henri : 260
LAMASSCHE, Pierre : 260
LAMOOT, Jean : 250
LAPLACE : 261
LAUWERS, Armand : 50
LEFEVERE, Emiel : 133
LEROY-BERGER : 274
LHERMITTE, Adriaan : 226
LINGIUS, Isaac : 277
LIPPENS, Jan : 225
LOCQUET, Léon : 261
LUCA, Valeer : 133
LUST, René : 217
LUYTGENS, Herman : 260

MALFEYT, Justin : 167
MALDEGHEM, Gerard : 261
MANN, Carl : 232
MARTINS, Jacob : 225
MERCER, Alexander Cavalié : 127/202/209/242
MEYER, René : 50
MEYNNE, Mathieu : 260
MILH, Albert : 213
MOERMAN, Marcel : 133

NICOLE, Claude : 260
NYSSSENS, Albert : 217

OLIVIERS, Adriaan : 223
OLIVIERS, Jeroom : 223
OOSE, Arnold : 223
OSTEN, Albert : 260

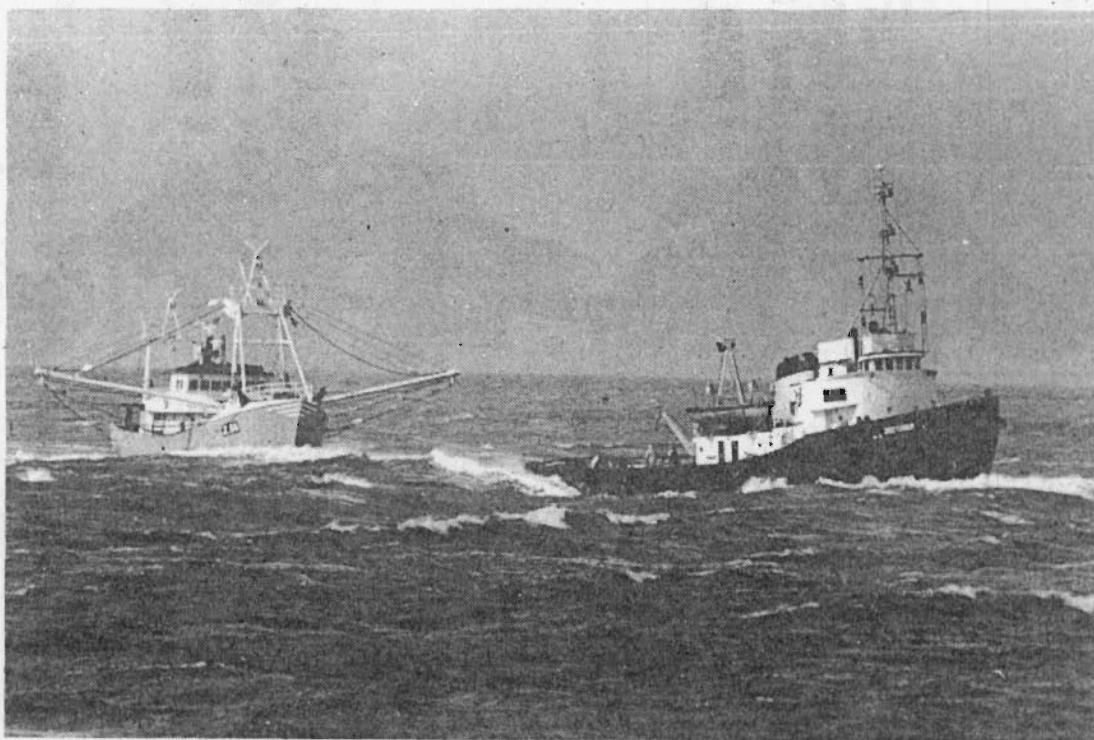
PAEPE, Kamiel : 201
PAEPE-MEULEMEESTER : 201
PEPERZEELE, Adrien : 260
PIERS, Anna : 223
PIERS, Jan : 223
PIETERS, Isidoor : 261
PIETERSEN, Gilles : 260
PLAISIER, Jean : 260
POITIER, Julien : 261
POITIER, Maurice : 261
POLLET, Anne-Marie : 286
PORTA, Lucienne : 217
PROBSTLENG, Hermanus : 277
PROVE, Hubert : 253
PROVOOST-BONNE, Julien : 201

RASSAERT, René : 115
REGNAULT : 253
REGOUDT, Frans : 253
REMAUT, August, 261
RODRIGUEZ, Pierre : 260
ROEPS, Hubrecht : 224
RY, Pierre, 260
REUSE, Corneille : 260
REUZE, Roland : 260

SANDERS, Lioen : 225
SCHELLEWAART, Adriaan : 223
SCHYRGENS, Jacques : 165
SCORSSERY, Henri : 104
SEGHERS, Amedée : 148
SEYS, Guido : 133
SIMONS, R : 165
SNAK : 220
SOETE, Walter : 133
SOREL, Gustaaf : 9
SORELS, Jean : 260
SPILLIAERT, Léon : 142
STIENON, J : 196
STRACKE, August : 38/83/119/157/232/238/283

TERMOTE, Amand : 58
TERRYN, Louis : 274
TEUNISSEN, Pieter : 217
TERRY, Frans (Stierman Lèeze) : 245
THIBAUT : 87
TITELMANS, Pieter : 223
TOORS, Gillis : 224
TOURNOY, Henri : 50
TREITE, Lily : 218
TRIEBELS, Emile : 218

Opsleping bij 9 Beaufort

VALCKE, August : 4
VALCKENIER, Pierre : 260
VAN BELLE, Jan : 63
VAN BESIEN, Louis : 261
VAN CAPELLE, Wouter : 224
VAN CLEVE, Corneille : 114
VAN DEN BROUCKE, Hans : 224-225
VAN DEN BROUCKE, Liliane : 286
VAN DE PUTTE, Jeanne : 88
VAN DER FOORE, Clays : 224
VAN DER SCHUEREN, Ingenieur : 266
VANDE VELDE, Charles : 297
VANDEVOORDE, E : 275
VAN DUYVENBODEN, Redgy : 183
VAN DYCKE, Guillaume : 260
VAN GLABBEKE, Adolf : 142
VAN HALME, Charles : 111
VAN LEEKE, L : 297
VAN LOO-BERNIER : 4
VAN PETEGHEM, Lambert : 67
VAN PRAET, Joseph : 274
VAN SLEMBROUCK, Joseph : 7
VAN ZEIR, Paul : 133
VELLE, Anne : 184
VERBAERE, Andries : 225
VERBANCK, Richard : 136
VERBIEST, Charles : 261
VERE, Sir Francis : 186/230/248/288
VERGHEYS, François : 225
VERMATE, Pauwels : 224
VERMEIRE, H : 213
VERMEIRE, Paul : 272
VERRAERT, Auguste : 266
VERSTEELE, Gaspar : 260
VILAIN, Omer : 24-25
VINCKE, Jean : 260
VLIETINCK, Edward : 226

WATERLOOT, Guillaume : 260
WEITZ, Léon : 111
WEITZ, Paschier : 223
WILLAERT, Jacques : 261
WYNSBERGHE, Jozef : 133

INDEX OP DE TREFWOORDEN

Anciens Frères de l'Empire Français : 293

Batterij Gneisenau : 71

Berg van Barmhartigheid : 289

Bouwaanvragen 18e eeuw : 14

Brixham, Oostendenaars in- : 15

Camerlinckxambacht : 87

Drankgelegenheden : 264

Drukwerk : 274

Drumband SKVV Zandvoorde : 201

Epidemieën : 44

Erevaandel 1830 : 214

Ex Libris : 286

Fanfare O.L.V. College : 133

Godtschalck Instituut : 266

Harmonie De Noordstar : 49

Havenmeester 1614-1800 (namenlijst) : 260

Hotelwezen : 13

Ibisbrug : 154

Kerkhof : 193

Kermis te Mariakerke : 293

Kloosterorden : zie Zwarte Nonnen

Kreketaart : 174

Maatschappij "Concordia" : 293

Mariakerke : 139, 290, 293

Maritiem Diorama : 200

Monument Van Glabbeke : 142

Monument Congopioniers : 111

Monument Putti Koningspark : 113

Monument Aristide Doorme : 59

Monument Justin Maelfeyt : 167

Monument Bootsman Jonsen : 257

Moord in de duinen : 7

Muziekfestival Mariakerke 1914 : 290

Numismatiek : 175, 196, 212

Oktoberfoor : 228

Oostende in 1403 : 227

1676 : 227

1720 : 227

1722 : 227

1752 : 227

1754 : 227

1815 : 127, 202, 209, 242

Orgels O.L.V. Ter Duinen : 139

Orgels SS Petrus & Paulus : 63, 95

Penningen : zie Numismatiek
Petit Paris : 47
Protestanisme : 222, 249, 276

Scheepsramp 1924 : 261, 270
Scheepswerf Seghers : 148
Schouwburg : 185
Showband Willen is Kunnen : 213
Stenen bank : 214
Strandconcessies : 175
Strandspelen : 155
Straten : zie afzonderlijke index

Tabakszaak Simon : 118

Verzet (W.O. II) : 21
Volksliederen : 53, 90, 124, 190
Vuurtorenwijk : 108

W.O. I : 71, 178-179, 265
W.O. II : 15, 21, 153
Wintersfeer : 93

Zwarte Nonnen : 26, 76, 138, 231, 258, 295

Het fantastische van de Albert I-Wandeling te Oostende is dat hoe de weersomstandigheden ook zijn, het een unieke plaats is waar duizende stadsgenoten naast toeristen van de onmiddellijke aanwezigheid van de zee genieten. Weer of geen weer, de promenade stak zaterdag, zondag en maandag vol. Met ongeloof wordt met gemengde gevoelens naar het aan te leggen kunstmatig strand uitgekeken. (foto Soenen).

INDEX OP DE STRAATNAMEN

Aartshertoginnestraat : 189
Adolf Buylstraat : 118, 189
Albert I Promenade : 93, 103, 189
Alfons Pieterslaan : 11, 135

Brabantstraat : 247, 268

Capucijnenstraat : 219, 236
Chaletstraat : 135
Christinastraat : 189, 206, 268

Euphrosie Beernaertstraat : 103, 189

Graaf de Smet de Naeyerlaan : 131

Hendrik Serruyslaan : 103

Ijzerstraat : 103, 116

Jozef II straat : 189

Kaaistraat : 283
Kapellestraat : 189
Karel Janssenlaan : 103
Kerkstraat : 189
Koningstraat : 135

Langestraat : 189, 206, 219, 236
Leopold I plein : 135
Leopold II laan : 103
Londenstraat : 289
Lijnbaanstraat : 189
Louisastraat : 189

Marie Joséplein : 185, 189

Paulusstraat : 189
Petit Paris : 11, 47, 135

Rogierlaan : 135

Schippersstraat : 219
Sint-Franciscusstraat : 219

Torhoutsesteenweg : 135

Van Iseghemlaan : 103, 116, 189
Visserskaai : 219, 300

Wapenplein : 229
Witte Nonnenstraat : 189, 247

Zeedijk : 59, 71, 93, 103, 111

Vergane Oostendse schoonheid. 't Stuurmanshuis op de hoek van de „chaussée” en de Zuidstraat mocht gezien zijn. De toren werd gebruikt door de leerlingen om via de sterren de positie te leren bepalen.

